Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

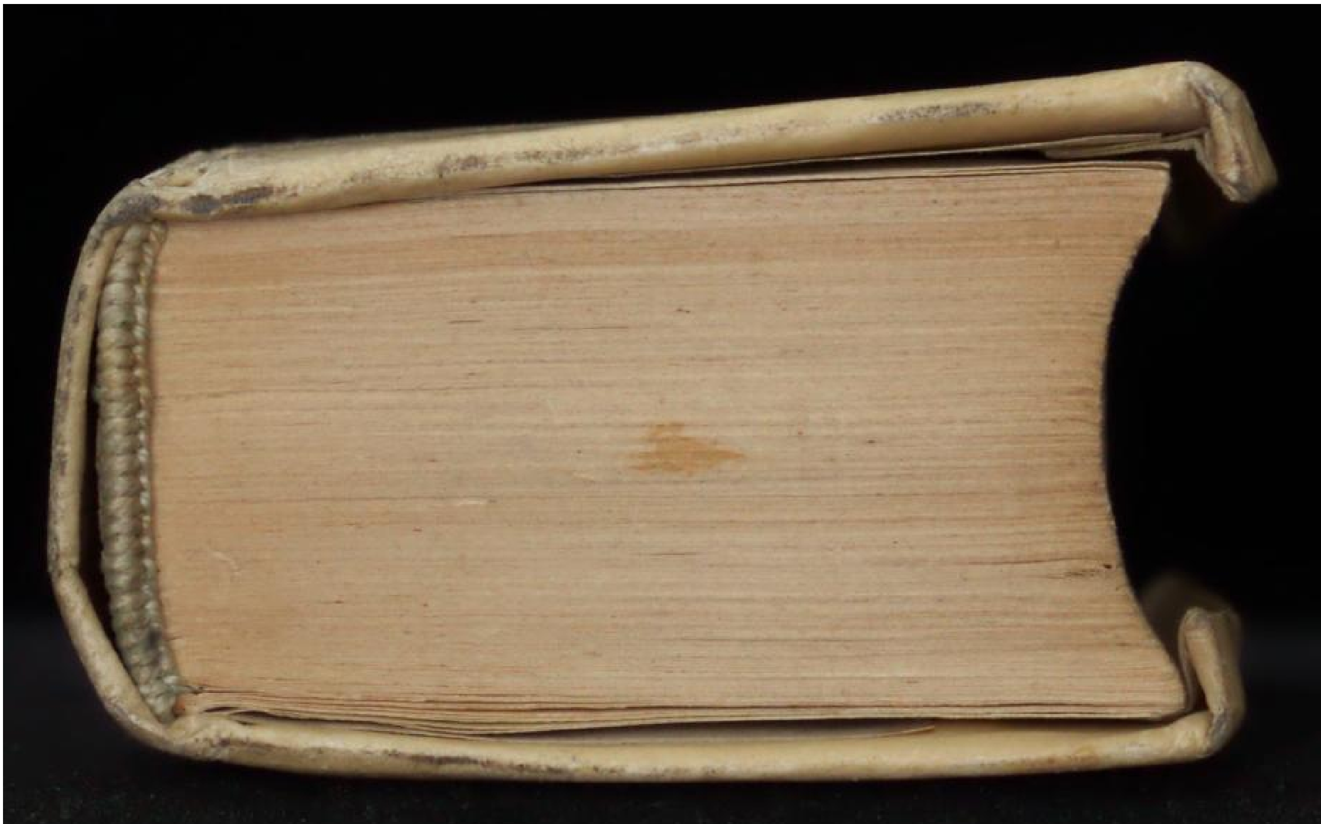

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

KW 224
A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

C. CORNELIVS TACITVS,

Cum optimis exemplaribus collatus.

Adiecti ſunt capitulorum numeri.

AMSTELODAMI,
Typis Danielis Elzevirii. 1665.
Sumptibus Societatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Koninklyke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

C. CORNELII TACITI
VITA, HONORES ET SCRIPTA.

CAius Cornelius Tacitus, cui vulgo P. prænomen faciunt, non illà patricia Cornelia gente, ſed alia minus illuſtri natus eſt, extremis, ut opinio mea fert, T. Claudii Imp. temporibus. Pater avuſque honores geſſerint, & ad Rempublicam acceſſerint, necne, ut re vetuſta & incerta nihil adfirmem: propius à vero abeſt, ipſum primum jus imaginis & honores in familiam non nimis illuſtrem intuliſſe. initium dignitatis illi ſub Veſpaſiano fuit, à quo, Plinio auctore, Procurator datus Galliæ Belgicæ, rationes principis adminiſtravit. quæ dignitas equeſtri ordini diu peculiaris fuit. Reverſus, à Tito, ut opinor, Queſturam accepit: certe dignitatem ſuam quam Veſpaſianus inchoaverat, auctam & adjutam eſſe à Tito, ipſe in Hiſtoriis profitetur, nec aliud ſuſpicari eſt quam Quæſturam, aut ſi forte Ædilitatem, quia Prætura XIV demum conſulatu Domitiani auctus eſt. In quo erroris manifeſtus eſt eruditus vir, qui Domitiano IX, & Virginio Rufo II Coss. Prætorem Tacitum conſtituit. Nam Tacitus quidem ipſe in Annal. XI diſerte ait, ſe XV virum S. F. ac tum prætorem ludis ſæcularibus Domitiani cum cura adſuiſſe. Atqui ludos ſæculares à Domitiano editos A. V. C. DCCCXLI, id eſt, quinquennio ipſo poſterius quam Vertranio placuit, ex monumentis antiquis liquidæ veritatis eſt. Exſtant nummi non pauci cum his notis, IMP. COS. FLAV. DOMITIANUS AUG. GERM. PONT. MAX. TR. POTEST. VIII. COS. XIV. LUD. SÆC. FEC. Ad conſulatum deinde ſatis longò intervallo imperante Nerva pervenit A. V. C. DCCC L, ſuffectus in locum demortui T. Verginii Rufi, illius qui delatum à Germanicis legionibus imperium conſtanter ſpreverat. quem & defunctum pro roſtris Tacitus laudavit. Exſulaſſe eum ſub Domitiano quidam tradiderunt; magis tamen, ut opinor, pro more vulgi, qui magnis viris inſignes caſus adfingere amat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quam quod ejus rei certus auctor ſit. Ego legendo non aliud comperio, quam abfuiſſe eum aliquot annis ab urbe, idque eo ipſo tempore quo Julius Agricola ſocer ejus mortem obierit, Coss. *Pompeio Conlega, & Cor. Priſco, non tam exſilii neceſſitate, ut arbitror, quam tædio temporum & cupidine otii. Nam quod iidem, ut omni ex parte tam anxia diligentia conſtet, decennium in exſilio egiſſe ſcribunt, ac demum exorato Domitiano reſtitutum, Latine ut loquar, inanis fabula eſt. ac credo eos homines, cum hoc ſcriberent, indormiiſſe bello Trojano, & illinc decennia ſua ſumpſiſſe. Conſtat enim apud vigilantes & ſobrios, Domitianum à ludis ſuis ſæcularibus quibus certe Tacitus Prætor Romæ adfuit,* VII *duntaxat annos vixiſſe, octavo conſpiratione ſuorum occiſum. Hæc ferè in republ. in privata ejus vita iſta ſunt. Uxorem duxit* A.V.C. DCCCXXX, *Veſpaſiano* IIX, *& C. Julio Agricola* Coss. *Agricolæ filiam, idque illi ad extremam ætatem concors & tranquillum matrimonium fuit. Liberos haut dubie reliquit, & ex iis, niſi conjectura fallor, longo intervallo nepotem M. Claudium Tacitum, qui poſtea Imper. appellatus eſt (ſic enim eum Imperatorem nummi appellant, non ut vulgus, P. Annium Tacitum) qui, ut Fl. Vopiſcus refert, parentem ſuum appellare hunc Tacitum ſolet. Hiſtoriæ ſcribendæ ſenex demum vacavit, cum reliquum ætatis in foro & cauſis orandis egiſſet. Ex Plinii epiſtolis & Tacitum in principibus oratoribus fuiſſe, & orationes aliquot edidiſſe intelligimus. Æquales habuit, Fab. Quinctilianum, utrumque Plinium, Julium Florum, Secundum Maternum, M. Aprum, Eprium Marcellum, Vipſanium Meſſallam. Scripſit primum omnium, uti poſt docebo, Hiſtoriarum libros ab exceſſu Neronis ad imperium Nervæ. Deinde Annales ab Auguſti exceſſu ad finem Neronis, quorum omnium quanta jactura & quibus locis facta ſit, in tempore memorabo. Nominantur & ejus Facetiarum libri à Fulgentio, cum hoc fragmento,* Cæſi itaque morum eclogio in filiis relicto. *Mortis ejus tempus non exprimo: natalem tamen annum propemodum inveni. Odoratus ſum ex Plinii Nepotis epiſtola, quæ libro* VII. *Nam ait diſerte propemodum ætate æqualem ſe Tacito. At Plinius incendio Veſuvini montis, quo avunculus periit, agebat, ut*

ipſe ait, duodevlceſimum annum. Natus ergo Plinius (nam incendium illud ſecundo anno Titi) non dubie anno urbis conditæ, D CCC XVI, *Memmio Regulo, & Verginio Rufo* Coss. *At Tacitus paullo major natu, quod eadem illa epiſtola teſtatum reliquit Plinius. Ergo natus extremo imperio Claudii, vel potius, initio Neronis: vixeritque opinor, vel ad imperium Hadriani. Hiſtoriam quidem exorſus eſt ſcribere poſt mortem Nervæ, clarum, quoniam principio* I *Hiſtor. vocat Divum Nervam, qui honos non habetur, niſi Principi mortuo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

VETERUM SCRIPTORUM de Tacito teſtimonia, vel ejuſdem fragmenta.

Plin. lib. VII *Nat. hiſt. cap.* XVI.

IPſi nos pridem vidimus eadem omnia in filio Corn. Taciti equitis R. Galliæ Belgicæ rationes procurantis.

Plinius Nepos lib II, *Epiſt.* I.

Laudatus eſt Virginius à conſule Cornelio Tacito. Nam hic felicitati ejus ſupremus cumulus acceſſit, laudator eloquentiſſimus.

Eodem libro, Epiſt. XI.

Reſpondit Cornelius Tacitus eloquentiſſime, & quod eximium orationi ejus ineſt, σεμνῶς.

Libro IV, *Epiſt.* XV.

Idem Cornelium Tacitum, ſcis quem virum, arcta familiaritate complexus eſt.

Libro VI, *Epiſt.* XVI.

Petis avunculi mei exitum tibi ſcribam. quo verius tradere poſteris poſſis. Gratias ago. nam video morti ejus, ſi celebretur à te, immortalem gloriam eſſe propoſitam.

Libro VII, *ad Tacitum.*

Erit rarum & inſigne duos homines ætate propemodum æquales, nonnullius in litteris nominis, alterum alterius ſtudia foviſſe. Equidem adoleſcentulus, cum jam tua fama gloriaque floreret, te ſequi, tibi longo, ſed proximus, intervallo, & eſſe & haberi concupiſcebam.

Libro IX.

Nec ipſe tibi plaudis: & ego nihil magis ex fide, quàm de te ſcribo. Poſteris an aliqua cura, neſcio: nos certè meremur, ut ſit aliqua, non dico ingenio (id enim ſuperbum) ſed ſtudio, ſed labore, & reverentia poſterûm.

Oroſius de Domit. loquens.

Nam quanta fuerint Diurpanei Dacorum regis cum Fuſco duce prœlia, quantæque Rom. clades, longo contextu evolverem, niſi Cornelius Tacitus qui hanc hiſtoriam diligentiſſime contexuit, de reticendo interfectorum numero, & Salluſtium Criſpum, & alios auctores quam plurimos ſanxiſſe, & ſeipſum idem potiſſimum elegiſſe dixiſſet.

Idem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Idem.

Deinde, ut verbis Corn. Taciti utar, Sene Auguſto Janus patefactus, dum apud extremos terrarum terminos novæ gentes ſæpe ex uſu, & aliquando cum damno quæruntur, uſque ad Veſpaſiani duravit imperium.

Flavius Vopiſcus in Probo.

Et mihi quidem id animi fuit, non ut Salluſtios, Livios, Tacitos, Trogos, atque omnes diſertiſſimos imitarer viros, ſed Marium Maximum, Suetonium Tranquillum, &c.

Idem in Tacito.

Corn. Tacitum ſcriptorem hiſtoriæ Auguſtæ, quod parentem ſuum eundem diceret, in omnibus Bibliothecis collocari juſſit.

Sidonius Epiſtol. Libr. IV, ad Polemium.

Caius Tacitus è majoribus unus tuis Ulpianorum temporum conſularis, ſub verbis cujuſdam Germanici ducis in Hiſtoria ſua rettulit, &c.

Idem in Panegyrico ad Anthemium.

Qua Criſpus brevitate placet, quo pondere Varro,
Quo Genio Plautus, quo flumine Quinctilianus;
Qua pompa Tacitus nunquã ſine laude loquendus.

Idem in Epigram.

Et te qui brevitate, Criſpe, polles,
Et qui pro ingenio fluente nulli,
Corneli Tacite, es tacendus ori.

POSTREMUM
JUSTI LIPSII
jam ſenis de Tacito judicium.

Non eſt in Græcis aut Latinis, & fidenter dicam, non erit, qui prudentiæ omnigenæ laude huic ſe compararet: adeo non veremur, ne quis anteponat. Singulæ paginæ, quid paginæ? ſingulæ lineæ, dogmata, conſilia, monita ſunt: ſed brevia ſæpe aut occulta, & opus ſagace quadam mente ad odorandum & aſſequendum. Sicut non omnes canes feram, non item lectores virtutes hujus doteſque aut indagent, aut captent. Viris opus eſt, & cum ingenii quadam ſubtilitate, judicii rectitudine: & ut verbo dicam, naturæ bonitate. qui non habet, me audiat, & res alias agat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

CONSULES

Ad quorum Magiſtratus Annales ordinavit Tacitus.

Sextus Pompeius, & *Sextus Apuleius*.
Nero Cl. Druſus Cæſar, & *Caius Norbanus*.
Statilius Siſenna Taurus, & *L. Scribonius Libo*.
C. Cæcilius Rufus, & *L. Pomponius Flaccus*.
Tiberius Cæſar Auguſtus, & *Germanicus Cæſar*.
M. Junius Silanus, & *C. Norbanus Flaccus*.
M. Valerius, & *M. Aurelius*.
Tiberius Imp. & *Druſus Nero*.
C. Sulpitius, & *D. Haterius*.
C. Aſinius, & *C. Antiſtius*.
Cornelius Cethegus, & *Viſellius Varro*.
Coſſus Lentulus, & *Aſinius Agrippa*.
Cn. Lentulus Gætul. & *C. Calviſius*.
M. Licinius Craſſus, & *L. Calpurnius Piſo*.
Ap. Junius Silanus, & *P. Silius Nerva*.
M. Rubellius Geminus, & *C. Fuſius Geminus*.
M. Vinucius Quartinus, & *C. Caſſius Longinus*.
Tiberius Cæſar, & *L. Ælius Seianus*.
Cn. Domitius, & *M. Furius Camillus*.
Ser. Sulpicius Galba, & *L. Cornelius Sulla*.
Paulus Fabius Perſicus, & *L. Vitellius*.
C. Seſtius Gallus, & *M. Servilius Rufus*.
Q. Plautius, & *Sextus Papinius*.
Cn. Acerronius, & *C. Pontius*.
C. Valerius Aſiaticus, & *M. Valerius Meſſala*.
Aulus Vitellius, & *L. Vipſanius*.
C. Pompeius, & *Q. Veranius*.
C. Antiſtius, & *M. Suilius Rufus*.
Ti. Claudius, & *Cornelius Orfitus*.
P. Cornelius Sulla, & *L. Salvius Otho*.
D. Junius Silanus, & *Q. Haterius*.
M. Aſinius Marcellus, & *M. Acilius Aviola*.
Imp. Claudius Nero, & *L. Antiſtius Vetus*.
Q. Voluſius, & *P. Cornelius Scipio*.
Imp. Claudius Nero, & *L. Calpurnius Piſo*.
Imp. Claudius Nero, & *Valerius Meſſala*.
C. Vipſanius, & *L. Fonteius Capito*.
Imp. Nero, & *Coſſus Cornelius Lentulus*.

C. CORN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

C. CORN. TACITI
ANNALIUM
LIBER I.

BREVIARIUM LIBRI I.

AUguſtus Nolæ mortem obit. Tiberius ſuccedit, tarde & cupidinem diſſimulans. Pannonicas legiones tres gravis ſeditio inceſſit. ea, miſſo Druſo Tib.F. ægre componitur. Idem in Germania inferiori motus. qui conſedit, non ſine ſanguine & cæde. Germanicus Cæſar in hoſtem ducit: eaque expeditione Marſi, Tubantes, Bructeri, Uſipetes vaſtati aut cæſi. Julia Auguſti F. Rhegii vitam finiit. Sodales in honorem Auguſti, & ludi Auguſtales inſtituti. Germanicus iterum Rhenum tranſmittit, in Cattos ducit. agros, domos, homines, vaſtat, urit, cædit. Segeſtes obſidione Arminii liberatur. Ob hæc Imperator conſalutatus. Bellum deinde in Cheruſcos geſtum. reliquiæ Vari & militum lectæ: iiſque ſuprema ſoluta. Romani in reditu, ſub Cæcina duce, periclitati. tamen hoſtes proſpera eruptione fuſi, fugati. Majeſtatis lex reducta & aſpere exercita. Tiberis inundat. Theatralis tumultus eſt: & per eam cauſſam decreta patrum expreſſa ad coërcendos hiſtriones. Poſtremo actum de ſubducendis Tiberi aquis. eoque nomine querelæ civitatum Italiæ & legationes. Hæc biennio fere geſta.

Sex. Pompeio, & Sex. Apuleio Coss.
Nerone Claudio Druſo Cæſare, & C. Norbano Coss.

LIBER I.

VRbem Romam à principio reges habuere. Libertatem & Conſulatum L. Brutus inſtituit. Dictaturæ ad tempus ſumebantur: neque Decemviralis poteſtas ultra biennium, neque Tribunorum militum conſulare jus diu valuit. Non Cinnæ, non Sullæ longa dominatio: & Pompeii Craſſique potentia cito in Cæſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Cæſarem; Lepidi, atque Antonii arma, in Auguſtum ceſſere. qui cuncta diſcordiis civilibus feſſa, nomine Principis ſub imperium accepit. Sed veteris populi Rom. proſpera vel adverſa, claris ſcriptoribus memorata ſunt: temporibuſque Auguſti dicendis non defuère decora ingenia, donec gliſcente adulatione deterrerentur. Tiberii, Caiique, & Claudii, ac Neronis res, florentibus ipſis, ob metum falſæ; poſtquam occiderant, recentibus odiis compoſitæ ſunt. Inde conſilium mihi, pauca de Auguſto, & extrema tradere: mox Tiberii principatum, & cætera, ſine ira, & ſtudio, quorum cauſſas procul habeo.

2. Poſtquam Bruto, & Caſſio cæſis, nulla jam publica arma; Pompeius apud Siciliam oppreſſus; exutoque Lepido, interfecto Antonio, ne Julianis quidem partibus, niſi Cæſar dux reliquus: poſito Triumviri nomine, Conſulem ſe ferens, & ad tuendam plebem Tribunicio jure contentum; ubi militem donis, populum annona, cunctos dulcedine otii pellexit; inſurgere paulatim, munia Senatus, magiſtratuum, legum in ſe trahere, nullo adverſante; cum ferociſſimi per acies aut proſcriptione cecidiſſent: ceteri nobilium, quanto quis ſervitio promptior, opibus & honoribus extollerentur: ac novis ex rebus aucti, tuta & præſentia, quam vetera & periculoſa mallent. Neque provinciæ illum rerum ſtatum abnuebant, ſuſpecto Senatus populique imperio ob certamina potentium, & avaritiam magiſtratuum: invalido legum auxilio, quæ vi, ambitu, poſtremo pecunia turbabantur.

3. Ceterum Auguſtus ſubſidia dominationi Claudium Marcellum, ſororis filium admodum adoleſcentem, Pontificatu & curuli Ædilitate; M. Agrippam ignobilem loco, bonum militia, & victoriæ ſocium, geminatis conſulatibus extulit: mox defuncto Marcello, generum ſumpſit: Tiberium Neronem, & Claudium Druſum privignos, imperatoriis nominibus auxit, integra etiamdum domo ſua. nam genitos Agrippa Caium ac Lucium, in familiam Cæſarum induxerat; necdum poſita puerili prætexta, Principes juventutis appellari; deſtinare conſules, ſpecie recuſantis flagrantiſſime

cupi-

cupiverat. Ut Agrippa vita conceſſit; L. Cæſarem euntem ad Hiſpanienſes exercitus, Caium remeantem Armenia, & vulnere invalidum, mors fato propera, vel novercæ Liviæ dolus abſtulit; Druſoque pridem exſtincto, Nero ſolus è privignis erat: illuc cuncta vergere: filius, collega imperii, conſors Tribuniciæ poteſtatis adſumitur, omniſque per exercitus oſtentatur: non obſcuris, ut antea, matris artibus, ſed palam hortatu. nam ſenem Auguſtum devinxerat adeò, uti nepotum unicum Agrippam Poſtumum in inſulam Planaſiam projiceret: rudem ſanè bonarum artium, & robore corporis ſtolide ferocem, nullius tamen flagitii compertum. At hercule Germanicum Druſo ortum, octo apud Rhenum legionibus impoſuit, adſcirique per adoptionem à Tiberio juſſit, quamquam eſſet in domo Tiberii filius juvenis: ſed quo pluribus munimentis inſiſteret. Bellum ea tempeſtate nullum, niſi adverſus Germanos ſupererat: abolendæ magis infamiæ ob amiſſum cum Quinctilio Varo exercitum, quam cupidine proferendi imperii aut dignum ob præmium. Domi res tranquillæ. eadem magiſtratuum vocabula. juniores poſt Actiacam victoriam, etiam ſenes plerique inter bella civium nati. quotuſquiſque reliquus, qui rempublicam vidiſſet?

4. Igitur verſo civitatis ſtatu, nihil uſquam priſci & integri moris: omnis exuta æqualitate juſſa principis aſpectare. nulla in præſens formidine, dum Auguſtus ætate validus, ſeque & domum & pacem ſuſtentavit. Poſtquam provecta jam ſenectus, ægro & corpore fatigabatur, aderatque finis & ſpes novæ: pauci bona libertatis incaſſum diſſerere; plures bellum paveſcere; alii cupere; pars multo maxima imminentis dominos variis rumoribus differebant: trucem Agrippam, & ignominia accenſum, non ætate neque rerum experientia tantæ moli parem. Tiberium Neronem maturum annis, ſpectatum bello; ſed vetere atque inſita Claudiæ familiæ ſuperbia; multaque indicia ſævitiæ, quamquam premantur, erumpere. Hunc & prima ab infantia eductum in domo regnatrice: congeſtos juveni conſulatus, triumphos: ne iis quidem annis, quibus

Rho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Rhodi ſpecie ſeceſſus exſulem egerit. aliquid quam iram,& ſimulationem,& ſecretas libidines meditatum. accedere matrem muliebri impotentia: ſerviendum feminæ,duobuſq; inſuper adoleſcentibus, qui rempub.interim premant,quandoq; diſtrahant.

5. Hæc atque talia agitantibus, graveſcere valetudo Auguſti. & quidam ſcelus uxoris ſuſpectabant. Quippe rumor inceſſerat, paucos ante menſes, Auguſtum electis conſciis, & comite uno Fabio Maximo Planaſiam vectum, ad viſendum Agrippam. multas illic utrimque lacrymas, & ſigna caritatis, ſpemque ex eo, fore ut juvenis penatibus avi redderetur. Quod Maximum uxori Martiæ aperuiſſe: illam Liviæ. Gnarum id Cæſari. neque multo poſt, exſtincto Maximo (dubium an quæſita morte) auditos in funere ejus Martiæ gemitus ſemet incuſantis, quod cauſſa exitii marito fuiſſet. Utcunque ſe ea res habuit, vixdum ingreſſus Illyricum Tiberius, properis matris litteris accitur. neque ſatis compertum eſt, ſpirantem adhuc Auguſtum apud urbem Nolam, an exanimem repererit. acribus namque cuſtodiis domum, & vias ſepſerat Livia: lætique interdum nuncii vulgabantur, donec proviſis quæ tempus monebat, ſimul exceſſiſſe Auguſtum, & rerum potiri Neronem fama eadem tulit.

6. Primum facinus novi principatus fuit, Poſtumi Agrippæ cædes: quem ignarum inermumque, quamvis firmatus animo, centurio ægre confecit. Nihil de ea re Tiberius apud ſenatum diſſeruit. patris juſſa ſimulabat, quibus præſcripſiſſet Tribuno cuſtodiæ adpoſito, ne cunctaretur Agrippam morte adficere, quandocumque ipſe ſupremum diem expleviſſet. Multa ſine dubio ſævaque Auguſtus de moribus adoleſcentis queſtus, ut exſilium ejus Senatuſconſulto ſanciretur, perfecerat: ceterum in nullius unquam ſuorum necem duravit; neque mortem nepoti pro ſecuritate privigni inlatam, credibile erat. propius verò, Tiberium ac Liviam, illam metu, hanc novercalibus odiis, ſuſpecti & inviſi juvenis cædem feſtinaviſſe. Nuncianti centurioni, ut mos militiæ, factum eſſe quod imperaſſet: neque imperaſſe ſeſe, & rationem facti red-

den-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

dendam apud ſenatum, reſpondit. Quod poſtquam Salluſtius Criſpus particeps ſecretorum (is ad Tribunnm miſerat codicillos) comperit: metuens ne reus ſubderetur, juxta periculoſo ficta ſeu vera promeret, monuit Liviam, ne arcana domus, ne conſilia amicorum, miniſteria militum vulgarentur: neve Tiberius vim principatus reſolveret, cuncta ad ſenatum vocando. eam conditionem eſſe imperandi, ut non aliter ratio conſtet, quam ſi uni reddatur.

7. At Romæ ruere in ſervitium Conſules, Patres, Eques. quanto quis inluſtrior, tanto magis falſi ac feſtinantes, vultuque compoſito, ne læti exceſſu principis, neu triſtiores primordio, lacrymas, gaudium, queſtus, adulationes miſcebant. Sex. Pompeius & Sex. Apuleius Coss. primi in verba Tiberii Cæſaris juravere: apudque eos Seius Strabo, & C. Turranius; ille prætoriarum cohortium præfectus, hic annonæ. Mox ſenatus, mileſque & populus. nam Tiberius cuncta per Conſules incipiebat, tanquam vetere Republ. & ambiguus imperandi. ne edictum quidem, quo patres in curiam vocabat, niſi Tribuniciæ poteſtatis præſcriptione poſuit ſub Auguſto acceptæ. verba edicti fuere pauca, & ſenſu permodeſto: de honoribus parentis conſulturum: neque abſcedere à corpore: idque unum ex publicis muneribus uſurpare. Sed defuncto Auguſto, ſignum prætoriis cohortibus, ut Imperator dederat. excubiæ, arma, cetera aulæ. miles in forum, miles in curiam comitabatur. litteras ad exercitus, tanquam adepto principatu miſit: nuſquam cunctabundus, niſi cum in ſenatu loqueretur. Cauſſa præcipua ex formidine, ne Germanicus, in cujus manu tot legiones, immenſa ſociorum auxilia, mirus apud populum favor, habere imperium, quam exſpectare mallet. Dabat & famæ, ut vocatus electuſque potius à Repub. videretur, quàm per uxorium ambitum, & ſenili adoptione inrepſiſſe. Poſtea cognitum eſt, ad introſpiciendas etiam procerum voluntates, inductam dubitationem. nam verba, vultus, in crimen detorquens recondebat.

8. Nihil primo ſenatus die agi paſſus, niſi de ſupremis Auguſti. cujus teſtamentum inlatū per vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

gines Veſtæ, Tiberium & Liviam heredes habuit. Livia in familiam Juliam, nomenque Auguſtæ adſumebatur. In ſpem ſecundam, nepotes pronepoteſque: tertio gradu primores civitatis ſcripſerat: pleroſque inviſos ſibi, ſed jactantia gloriaque ad poſteros. Legata non ultra civilem modum, niſi quod populo & plebi cccc xxxv prætoriarum cohortium militibus ſingula nummum millia; legionariis autem cohortibus civium Romanorum, trecenos nummos viritim dedit. Tum conſultatum de honoribus. ex quîs maxime inſignes viſi: ut porta triumphali duceretur funus, Gallus Aſinius; ut legum latarum tituli, victarum ab eo gentium vocabula anteferrentur, L. Arruntius, cenſuêre. addebat Meſſala Valerius, renovandum per annos ſacramentum in nomen Tiberii. interrogatuſque à Tiberio, num ſe mandante eam ſententiam promſiſſet? ſponte dixiſſe, reſpondit; neque in iis quæ ad Rempublicam pertinerent, conſilio niſi ſuo uſurum, vel cum periculo offenſionis. ea ſola ſpecies adulandi ſupererat. Conclamant patres, corpus ad rogum humeris ſenatorum ferendum. Remiſit Cæſar adroganti moderatione: populumque edicto monuit, ne, ut quondam, nimiis ſtudiis funus divi Julii turbaſſent; ita Auguſtum in foro potius, quam in campo Martis ſede deſtinata cremari vellent. Die funeris, milites velut præſidio ſtetêre, multum inridentibus, qui ipſi viderant, quique à parentibus acceperant, diem illum crudi adhuc ſervitii, & libertatis improſpere repetitæ, cum occiſus dictator Cæſar, aliis peſſimum, aliis pulcerrimum facinus videretur. nunc ſenem principem longa potentia, proviſis etiam heredum in Rempublicam opibus, auxilio ſcilicet militari tuendum, ut ſepultura ejus quieta foret.

9. Multus hinc ipſo de Auguſto ſermo. pleriſque vana mirantibus: quod idem dies accepti quondam imperii princeps, & vitæ ſupremus: quod Nolæ in domo & cubiculo, in quo pater ejus Octavius, vitam finiviſſet. numerus etiam conſulatuum celebrabatur, quo Valerium Corvinum & C. Marium ſimul æquaverat: continuata per ſeptem & triginta annos Tribunicia poteſtas; nomen Impera-

rato-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ratoris ſemel atque vicies partum: aliaque honorum multiplicata, aut nova. At apud prudentes vita ejus variè extollebatur, arguebaturve. Hi pietate erga parentem, & neceſſitudine Reipublicæ in qua nullus tunc legibus locus, ad arma civilia actum, quæ neque parari poſſent, neque haberi per bonas artes. multa Antonio, dum interfectores patris ulciſceretur, multa Lepido conceſſiſſe. poſtquam hic ſocordia ſenuerit, ille per libidines peſſum datus ſit, non aliud diſcordantis patriæ remedium fuiſſe, quam ut ab uno regeretur. Non regno tamen, neque dictatura, ſed Principis nomine conſtitutam Rempublicam: mari Oceano, aut amnibus longinquis ſeptum imperium: legiones, provincias, claſſes, cuncta inter ſe connexa: jus apud cives, modeſtiam apud ſocios: urbem ipſam magnifico ornatu: pauca admodum vi tractata, quo ceteris quies eſſet.

10. Dicebatur contra, pietatem erga parentem, & tempora Reipub. obtentui ſumpta. ceterum cupidine dominandi concitos per largitiones veteranos, paratum ab adoleſcente privato exercitum, corruptas conſulis legiones, ſimulatam Pompeianarum gratiam partium. mox ubi decreto patrum, faſces, & jus prætoris invaſerit, cæſis Hircio & Panſa (ſive hoſtis illos, ſeu Panſam venenum vulneri adfuſum, ſui milites Hircium, & machinator doli Cæſar abſtulerant) utriuſque copias occupaviſſe. extortum invito ſenatu conſulatum, armaque quæ in Antonium acceperit, contra Rempubl. verſa. proſcriptionem civium, diviſiones agrorum, ne ipſis quidem qui fecere laudatas. Sane Caſſii & Brutorum exitus paternis inimicitiis datos (quamquam fas ſit privata odia publicis utilitatibus remittere) ſed Pompeium imagine pacis, ſed Lepidum ſpecie amicitiæ deceptos. poſt Antonium Tarentino Brundiſinoque fœdere, & nuptiis ſororis inlectum, ſubdolæ adfinitatis pœnas morte exſolviſſe. Pacem ſine dubio poſt hæc, verùm cruentam. Lollianas, Varianaſque clades; interfectos Romæ Varrones, Egnatios, Iulos. Nec domeſticis abſtinebatur. abducta Neroni uxor: & conſulti per ludibrium pontifices, an concepto, nec dum edito partu rite nuberet. qui Atedii & Vedii Pollionis luxus: poſtremo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Livia gravis in Rempubl. mater, gravior domui Cæſarum noverca. nihil deorum honoribus relictum, cum ſe templis & effigie numinum, per flamines & ſacerdotes coli vellet. ne Tiberium quidem caritate, aut Reipubl. cura ſucceſſorem adſcitum: ſed quoniam adrogantiam ſævitiamque ejus introſpexerit, comparatione deterrima ſibi gloriam quæſiviſſe. Etenim Auguſtus, paucis ante annis, cum Tiberio Tribuniciam poteſtatem à patribus rurſum poſtularet, quamquam honora oratione, quædam de habitu cultuque & inſtitutis ejus jecerat, quæ velut excuſando exprobraret.

11. Ceterum ſepultura more perfecta, templum & cœleſtes religiones decernuntur. Verſæ inde ad Tiberium preces. & ille variè diſſerebat, de magnitudine imperii, ſua modeſtia. ſolam divi Auguſti mentem tantæ molis capacem ſe in partem curarum ab illo vocatum, experiendo didiciſſe, quam arduum, quam ſubjectum fortunæ, regendi cuncta onus. proinde in civitate tot inluſtribus viris ſubnixa, non ad unum omnia deferrent; plures facilius munia Reipubl. ſociatis laboribus exſecuturos. Plus in oratione tali dignitatis, quàm fidei erat: Tiberioque etiam in rebus quas non occuleret ſeu natura, ſive adſuetudine, ſuſpenſa ſemper & obſcura verba: tunc vero nitenti ut ſenſus ſuos penitus abderet, in incertum & ambiguum magis implicabantur. At Patres quibus unus metus ſi intelligere viderentur, in queſtus, lacrymas, vota effundi: ad deos, ad effigiem Auguſti, ad genua ipſius manus tendere: cum proferri libellum recitarique juſſit. Opes publicæ continebantur. quantum civium, ſociorumque in armis: quot claſſes, regna, provinciæ, tributa, aut vectigalia, & neceſſitates ac largitiones. quæ cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus: addideratque conſilium, coërcendi intra terminos imperii. incertum metu, an per invidiam.

12. Inter quæ ſenatu ad infimas obteſtationes procumbente, dixit forte Tiberius, ſe, ut non toti Reip. parem, ita quæcunque pars ſibi mandaretur, ejus tutelam ſuſcepturum. Tum Aſinius Gallus, interrogo, inquit, Cæſar, quam partem Reip. mandari tibi velis? Perculſus improviſa interrogatione,

pau-

paulum reticuit: dein collecto animo reſpondit: Nequaquam decorum pudori ſuo, legere aliquid aut evitare ex eo, cui in univerſum excuſari mallet. Rurſus Gallus (etenim vultu offenſionem conjectaverat) non idcirco interrogatum, ait, ut divideret quæ ſeparari nequirent: ſed ut ſua confeſſione argueretur, unum eſſe Reip. corpus, atque unius animo regendum. addidit laudem de Auguſto, Tiberiumque ipſum victoriarum ſuarum, quæque in toga per tot annos egregie feciſſet, admonuit. Nec ideo iram ejus lenivit, pridem inviſus, tanquam ducta in matrimonium Vipſania M. Agrippæ filia, quæ quondam Tiberii uxor fuerat, pluſquam civilia agitaret, Pollioniſque Aſinii patris ferociam retineret.

13. Poſt quæ L. Arruntius haud multum diſcrepans à Galli oratione, perinde offendit, quamquam Tiberio nulla vetus in Arruntium ira: ſed divitem, promptum, artibus egregiis, & pari fama publice, ſuſpectabat. Quippe Auguſtus ſupremis ſermonibus cum tractaret, quinam adipiſci principem locum ſuffecturi abnuerent, aut impares vellent, vel iidem poſſent cuperentque: Manium Lepidum dixerat capacem, ſed aſpernantem: Gallum Aſinium avidum, & minorem: L. Arruntium non indignum, & ſi caſus daretur, auſurum. De prioribus conſentitur. Pro Arruntio quidam Cn. Piſonem tradidere: omneſque præter Lepidum, variis mox criminibus, ſtruente Tiberio, circumventi ſunt. Etiam Q. Haterius & Mamercus Scaurus, ſuſpicacem animum perſtrinxêre. Haterius cum dixiſſet, Quouſque patieris Cæſar non adeſſe caput Reipublicæ? Scaurus quia dixerat; ſpem eſſe ex eo non irritas fore, Senatus preces quod relationi conſulum jure Tribuniciæ poteſtatis non interceſſiſſet. In Haterium ſtatim invectus eſt; Scaurum, cui implacabilius iraſcebatur, ſilentio tramiſit. feſſuſque clamore omnium, expoſtulatione ſingulorum, flexit paulatim, non ut fateretur ſuſcipi à ſe imperium, ſed ut negare & rogari deſineret. Conſtat Haterium, cum deprecandi cauſſa palatium introiſſet, ambulantiſque Tiberii genua advolveretur, prope à militibus interfectum, quia Tiberius caſu, an manibus ejus impeditus, prociderat. neque ta-

men periculo talis viri mitigatus eſt, donec Haterius Auguſtam oraret, ejuſque curatiſſimis precibus protegeretur.

14. Multa patrum & in Auguſtam adulatio. alii *parentem*, alii *matrem patriæ* appellandam; plerique ut nomini Cæſaris adſcriberetur, Juliæ filius, cenſebant. ille moderandos feminarum honores dictitans, eademque ſe temperantia uſurum in his quæ ſibi tribuerentur; ceterum anxius invidia, & muliebre faſtigium in deminutionem ſui accipiens, ne lictorem quidem ei decerni paſſus eſt: aramque adoptionis, & alia hujuſcemodi prohibuit. At Germanico Cæſari proconſulare imperium petivit, miſſique legati qui deferrent, ſimul mœſtitiam ejus ob exceſſum Auguſti ſolarentur. quo minus idem pro Druſo poſtularetur, ea cauſſa, quod deſignatus conſul Druſus, preſenſque erat. Candidatos præturæ duodecim nominavit, numerum ab Auguſto traditum: & hortante ſenatu ut augeret, jurejurando obſtrinxit, ſe non exceſſurum.

15. Tum primum è campo comitia ad patres tranſlata ſunt. nam ad eam diem, etſi potiſſima arbitrio Principis, quædam tamen ſtudiis tribuum fiebant. neque populus ademtum jus queſtus eſt, niſi inani rumore: & ſenatus largitionibus ac precibus ſordidis exſolutus, libens tenuit, moderante Tiberio, ne plures quam quatuor candidatos commendaret, ſine repulſa & ambitu deſignandos. Inter quæ Tribuni plebeii petivere, ut proprio ſumptu ederent ludos, qui de nomine Auguſti faſtis additi Auguſtales vocarentur. ſed decreta pecunia ex ærario, utque per Circum triumphali veſte uterentur. curru vehi haud permiſſum. mox celebratio annua ad Prætorem tranſlata, cui inter cives & peregrinos juriſdictio eveniſſet.

16. Hic rerum urbanarum ſtatus erat, cum Pannonicas legiones ſeditio inceſſit: nullis novis cauſſis, niſi quod mutatus princeps licentiam turbarum & ex civili bello ſpem præmiorum oſtendebat. Caſtris æſtivis tres ſimul legiones habebantur, præſidente Junio Blæſo: qui fine Auguſti, & initiis Tiberii auditis ob juſtitium aut gaudium, intermiſerat ſolita munia. Eo principio laſcivire miles,

diſcor-

diſcordare, peſſimi cujuſque ſermonibus præbere aures, denique luxum & otium cupere, diſciplinam & laborem aſpernari. Erat in caſtris Percennius quidam, dux olim theatralium operarum, dein gregarius miles, procax lingua, & miſcere cœtus hiſtrionali ſtudio doctus. Is imperitos animos, & quænam poſt Auguſtum militiæ conditio ambigentes, impellere paulatim nocturnis conloquiis, aut flexo in veſperam die, & dilapſis melioribus, deterrimum quemque congregare. Poſtremo promptis jam & aliis ſeditionis miniſtris, velut concionabundus interrogabat.

17. Cur paucis centurionibus, paucioribus tribunis, in modum ſervorum obedirent? quando auſuros expoſcere remedia, niſi novum & nutantem adhuc principem precibus, vel armis adirent? ſatis per tot annos ignavia peccatum, quod tricena aut quadragena ſtipendia ſenes, & plerique truncato ex vulneribus corpore, tolerent. ne dimiſſis quidem finem eſſe militiæ, ſed apud vexillum retentos, alio vocabulo, eoſdem labores perferre. ac ſi quis tot caſus vita ſuperaverit; trahi adhuc diverſas in terras, ubi per nomen agrorum, uligines paludum, vel inculta montium accipiant. Enimvero militiam ipſam gravem, infructuoſam: denis in diem aſſibus animam & corpus æſtimari. hinc veſtem, arma, tentoria, hinc ſævitiam centurionum, & vacationes munerum redimi. at hercule verbera, & vulnera, duram hiemem, exercitas æſtates, bellum atrox, aut ſterilem pacem, ſempiterna. nec aliud levamentum, quam ſi certis ſub legibus militia iniretur; ut ſingulos denarios mererent; ſextus decimus ſtipendii annus finem adferret; ne ultra ſub vexillis tenerentur, ſed iiſdem in caſtris præmium pecunia ſolveretur. An prætorias cohortes, quæ binos denarios acciperent, quæ poſt ſexdecim annos penatibus ſuis reddantur, plus periculorum ſuſcipere? Non obtrectari à ſe urbanas excubias: ſibi tamen apud horridas gentes è contuberniis hoſtem aſpici.

18. Adſtrepebat vulgus diverſis incitamentis. hi verberum notas, illi canitiem, plurimi detrita tegmina & nudum corpus exprobrantes. Poſtremo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

eò furoris venere, ut tres legiones miſcere in unam agitaverint. depulſi æmulatione, quia ſuæ quiſque legioni eum honorem quærebant, aliò vertunt, atq; unà tres aquilas & ſigna cohortium locant: ſimul congerunt ceſpites, exſtruunt tribunal, quo magis conſpicua ſedes foret. Properantibus Blæſus advenit, increpabatque, ac retinebat ſingulos, clamitans, Mea potius cæde imbuite manus. leviore flagitio legatum interficietis, quam ab imperatore deſciſcitis. aut incolumis fidem legionum retinebo: aut jugulatus pœnitentiam adcelerabo.

19. Aggerebatur nihilominus ceſpes, jamque pectori uſque adcreverat, cum tandem pervicacia victi inceptum omiſere. Blæſus multa dicendi arte, Non per ſeditionem & turbas deſideria militum ad Cæſarem ferenda, ait. neque veteres ab imperatoribus priſcis, neque ipſos à divo Auguſto tam nova petiviſſe. & parum in tempore incipientes principis curas onerari. Si tamen tenderent in pace tentare, quæ ne civilium quidem bellorum victores expoſtulaverint; cur contra morem obſequii, contra fas diſciplinæ, vim meditentur? decernerent legatos, ſeque coram mandata darent. Adclamavere, ut filius Blæſi tribunus legatione ea fungeretur, peteretque militibus miſſionem ab ſexdecim annis. cetera mandaturos, ubi prima provenissent. Profecto juvene, modicum otium: ſed ſuperbire miles, quod filius legati orator publicæ cauſſæ, ſatis oſtenderet, neceſſitate expreſſa, quæ per modeſtiam non obtinuiſſent.

20. Interea manipuli ante cœptam ſeditionem Nauportum miſſi, ob itinera & pontes, & alios uſus, poſtquam turbatum in caſtris accepere, vexilla convellunt: direptiſque proximis vicis, ipſoque Nauporto, quod municipii inſtar erat, retinentis centuriones inriſu & contumeliis, poſtremò verberibus inſectantur: præcipua in Aufidienum Rufum præfectum caſtrorum ira, quem dereptum vehiculo, ſarcinis gravant, aguntque primo in agmine, per ludibrium rogitantes, an tam immenſa onera, tam longa itinera libenter ferret? Quippe Rufus diu manipularis, dein centurio, mox caſtris præfectus, antiquam duramque militiam revocabat;

vetus

vetus operis ac laboris, & eo immitior quia toleraverat.

21. Horum adventu redintegratur ſeditio, & vagi circumjecta populabantur. Blæſus paucos maxime præda onuſtos, ad terrorem ceterorum, adfici verberibus, claudi carcere jubet. nam etiam tum legato à centurionibus, & optimo quoque manipularium parebatur. Illi obniti trahentibus, prenſare circumſtantium genua, ciere modo nomina ſingulorum, modo centuriam quiſque cujus manipularis erat, cohortem, legionem, eadem omnibus imminere clamitantes: ſimul probra in Legatum cumulant, cælum ac deos obteſtantur. nihil reliqui faciunt, quo minus invidiam, miſericordiam, metum, & iras permoverent. Adcurritur ab univerſis, & carcere effracto, ſolvunt vincula: deſertoreſque ac rerum capitalium damnatos, ſibi jam miſcent.

22. Flagrantior inde vis, plures ſeditioni duces. & Vibulenus quidam gregarius miles, ante tribunal Blæſi adlevatus circumſtantium humeris, apud turbatos, & quid pararet intentos: Vos quidem, inquit, his innocentibus & miſerrimis lucem & ſpiritum reddidiſtis: ſed quis fratri meo vitam, quis fratrem mihi reddit? quem miſſum ad vos à Germanico exercitu de communibus commodis, nocte proxima jugulavit per gladiatores ſuos quos in exitium militum habet atque armat. Reſponde Blæſe, ubi cadaver adjeceris? ne hoſtes quidem ſepulturæ invident. cum oſculis, cum lacrymis dolorem meum implevero, me quoque trucidari jube, dum interfectos nullum ob ſcelus, ſed quia utilitati legionum conſulebamus, hi ſepeliant.

23. Incendebat hæc fletu, & pectus atque os manibus verberans: mox disjectis quorum per humeros ſuſtinebatur, præceps & ſingulorum pedibus advolutus, tantum conſternationis invidiæque concivit, ut pars militum, gladiatores qui è ſervitio Blæſi erant, pars ceteram ejuſdem familiam vincirent, alii ad quærendum corpus effunderentur. ac ni properè, neque corpus ullum reperiri, & ſervos adhibitis cruciatibus abnuere cædem, neque illi fuiſſe unquam fratrem pernotuiſſet, haud multum ab exitio Legati aberant. Tribunos tamen

men ac præfectum caſtrorum extruſere. ſarcinæ fugientium direptæ. & centurio Lucillius interficitur, cui militaribus facetiis vocabulum, Cedo alteram, indiderant: quia fracta vite in tergo militis, alteram, clara voce, ac rurſus aliam poſcebat. ceteros latebræ texere, uno retento Clemente Julio, qui perferendis militum mandatis habebatur idoneus ob promptum ingenium. Quin ipſæ inter ſe legiones Octava & Quintadecuma ferrum parabant: dum centurionem cognomento Sirpicum, illa morti depoſcit, Quintadecumani tuentur: ni miles Nonanus preces, & adverſum aſpernantis, minas interjeciſſet.

24. Hæc audita, quanquam abſtruſum, & triſtiſſima quæque maxime occultantem Tiberium perpulere, ut Druſum filium cum primoribus civitatis, duabuſque prætoriis cohortibus mitteret, nullis ſatis certis mandatis, ex re conſulturum. & cohortes delecto milite ſupra ſolitum firmatæ. additur magna pars prætoriani equitis, & robora Germanorum, qui tum cuſtodes imperatori aderant: ſimul prætorii præfectus Ælius Seianus, collega Straboni patri ſuo datus, magna apud Tiberium auctoritate, rector juveni, & ceteris periculorum præmiorumque oſtentator. Druſo propinquanti, quaſi per officium obviæ fuere legiones: non lætæ, ut adſolet, neque inſignibus fulgentes, ſed inluvie deformi, & vultu, quamquam mœſtitiam imitarentur, contumaciæ propiores.

25. Poſtquam vallum introiit; portas ſtationibus firmant; globos armatorum certis caſtrorum locis opperiri jubent. ceteri tribunal ingenti agmine circumveniunt. Stabat Druſus ſilentium manu poſcens. illi quotiens oculos ad multitudinem retulerant, vocibus truculentis ſtrepere; rurſum viſo Cæſare, trepidare. murmur incertum, atrox clamor, & repente quies. diverſis animorum motibus, pavebant, terrebantque. Tandem interrupto tumultu litteras patris recitat. in quîs perſcriptum erat, præcipuam ipſi fortiſſimarum legionum curam, quibuſcum plurima bella toleraviſſet. ubi primum a luctu requieſſet animus, acturum apud patres de poſtulatis eorum. miſiſſe interim filium, ut ſine cuncta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cunctatione concederet quæ ſtatim tribui poſſent: cetera Senatui ſervanda, quem neque gratiæ, neque ſeveritatis expertem haberi par eſſet.

26. Reſponſum eſt à concione, mandata Clementi Centurioni quæ perferret. Is orditur de miſſione à ſexdecim annis: de præmiis finitæ militiæ: ut denarius diurnum ſtipendium foret: ne veterani ſub vexillo haberentur: Ad ea Druſus, cum arbitrium ſenatus & patris obtenderet, clamore turbatur. Cur veniſſet, neque augendis militum ſtipendiis, neque adlevandis laboribus, denique nulla benefaciendi licentia? at hercule verbera, & necem cunctis permitti. Tiberium olim nomine Auguſti deſideria legionum fruſtrari ſolitum: eaſdem artes Druſum retuliſſe. numquamne ad ſe niſi filios familiarum venturos? novum id plane, quod Imperator ſola militis commoda ad ſenatum rejiciat. eundem ergo ſenatum conſulendum, quotiens ſupplicia aut prœlia indicantur. an præmia ſub dominis, pœnas ſine arbitro eſſe?

27. Poſtremo deſerunt tribunal, ut quis prætorianorum militum, amicorumve Cæſaris occurreret, manus intentantes, cauſſam diſcordiæ, & initium armorum, maxime infenſi Cn. Lentulo, quod is ante alios ætate & gloria belli, firmare Druſum credebatur, & illa militiæ flagitia primus aſpernari. Nec multo poſt, digredientem cum Cæſare, ac proviſu periculi hiberna caſtra repetentem, circumſiſtunt, rogitantes, quo pergeret? ad Imperatorem, an ad patres? ut illic quoque commodis legionum adverſaretur? ſimul ingruunt, ſaxa jaciunt. jamque lapidis ictu cruentus, & exitii certus, adcurſu multitudinis, quæ cum Druſo advenerat, protectus eſt.

28. Noctem minacem, & in ſcelus erupturam fors lenivit. nam Luna claro repente cœlo viſa langueſcere. Id miles rationis ignarus omen præſentium accepit, ac ſuis laboribus defectionem ſideris adſimilans, proſpereque ceſſura quæ pergerent, ſi fulgor & claritudo deæ redderetur. Igitur æris ſono, tubarum cornuumque concentu ſtrepere: prout ſplendidior, obſcuriorve, lætari, aut mœrere, & poſtquam ortæ nubes offecere viſui, creditumq; conditā

tenebris; ut ſunt mobiles ad ſuperſtitionem perculſæ ſemel mentes, ſibi æternum laborem portendi, ſua facinora averſari deos lamentantur. Utendum inclinatione ea Cæſar, & quæ caſus obtulerat in ſapientiam vertenda ratus, circumiri tentoria jubet. Accitur centurio Clemens, & ſi alii bonis artibus grati in vulgus: ii vigiliis, ſtationibus, cuſtodiis portarum ſe inferunt, ſpem offerunt, metum intendunt. Quouſque filium imperatoris obſidebimus? quis certaminum finis? Percennione & Vibuleno ſacramentum dicturi ſumus? Percennius & Vibulenus ſtipendia militibus, agros emeritis largientur? denique pro Neronibus & Druſis, imperium populi Rom. capeſſent? quin potius ut noviſſimi in culpam, ita primi ad pœnitentiam ſumus: Tarda ſunt quæ in commune expoſtulantur: privatam gratiam ſtatim mereare, ſtatim recipias. Commotis per hæc mentibus, & inter ſe ſuſpectis, tironem à veterano, legionem à legione diſſociant. Tum redire paulatim amor obſequii: omittunt portas, ſigna unum in locum principio ſeditionis congregata, ſuas in ſedes referunt.

29. Druſus orto die, & vocata concione, quamquam rudis dicendi, nobilitate ingenita, incuſat priora, probat præſentia: negat ſe terrore & minis vinci: flexos ad modeſtiam ſi videat, ſi ſupplices audiat, ſcripturum patri, ut placatus legionum preces exciperet. orantibus, rurſum idem Blæſus & L. Apronius eques Romanus è cohorte Druſi, Juſtuſque Catonius primi ordinis centurio, ad Tiberium mittuntur. Certatum inde ſententiis, cum alii opperiendos legatos, atque interim comitate permulcendum militem cenſerent; alii fortioribus remediis agendum. nihil in vulgo modicum: terrere, ni paveant: ubi pertimuerint, impune contemni. dum ſuperſtitio urgeat, adjiciendos ex duce metus, ſublatis ſeditionis auctoribus. Promptum ad aſperiora ingenium Druſo erat. vocatos Vibulenum & Percennium interfici jubet. Tradunt plerique intra tabernaculum ducis obrutos; alii corpora extra vallum abjecta oſtentui.

30. Tum ut quiſque præcipuus turbator, conquiſiti. & pars extra caſtra palantes à centurioni-

bus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

bus, aut prætoriarum cohortium militibus cæſi: quoſdam ipſi manipuli, documentum fidei, tradidere. Auxerat militum curas præmatura hiems, imbribus continuis, adeoque ſævis, ut non egredi tentoria, congregari inter ſe, vix tutari ſigna poſſent, quæ turbine atque unda raptabantur. durabat & formido cæleſtis iræ, nec fruſtra adverſus impios hebeſcere ſidera, ruere tempeſtates. non aliud malorum levamentum, quam ſi linquerent caſtra infauſta temerataque, & ſoluti piaculo ſuis quiſque hibernis redderentur. primum octava, dein quintadecuma legio rediere. Nonanus operiendas Tiberii epiſtolas clamitaverat. mox deſolatus aliorum diſceſſione, imminentem neceſſitatem ſponte prævenit. & Druſus non exſpectato legatorum regreſſu, quia præſentia ſatis conſederant, in urbem rediit.

31. Iiſdem ferme diebus, iiſdem cauſſis, Germanicæ legiones turbatæ, quanto plures, tanto violentius: & magna ſpe, fore ut Germanicus Cæſar imperium alterius pati nequiret, daretque ſe legionibus, vi ſua cuncta tracturus. Duo apud ripam Rheni exercitus erant. cui nomen ſuperiori, ſub C. Silio legato; inferiorem A. Cæcina curabat. Regimen ſummæ rei penes Germanicum, agendo Galliarum cenſui tum intentum. Sed quibus Silius moderabatur, mente ambigua fortunam ſeditionis alienæ ſpeculabantur: inferioris exercitus miles in rabiem prolapſus eſt, orto ab unetviceſimanis quintaniſque initio, & tractis prima quoque ac viceſima legionibus. nam iiſdem æſtivis in finibus Ubiorum habebantur, per otium, aut levia munia. Igitur audito fine Auguſti, vernacula multitudo, nuper acto in urbe delectu, laſciviæ ſueta, laborum intolerans, implere ceterorum rudes animos. Veniſſe tempus, quo veterani maturam miſſionem, juvenes largiora ſtipendia, cuncti modum miſeriarum expoſcerent, ſævitiamque centurionum ulciſcerentur. Non unus hæc, ut Pannonicas inter legiones, Percennius, nec apud trepidas militum aures alios validiores exercitus reſpicientium, ſed multa ſeditionis ora voceſque: ſua in manu ſitam rem Romanam, ſuis victoriis augeri Rempubl., in ſuum cognomentum adſciſci imperatores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

32. Nec Legatus obviam ibat. quippe plurium vecordia conſtantiam exemerat. repente lymphati, diſtrictis gladiis in centuriones invadunt. ea vetuſtiſſima militaribus odiis materies, & ſæviendi principium. proſtratos verberibus mulcant, ſexageni ſingulos, ut numerum centurionum adæquarent. Tum convulſos laniatoſque, & partim exanimos, ante vallum, aut in amnem Rhenum projiciunt. Septimius cum perfugiſſet ad tribunal, pedibuſque Cæcinæ advolveretur, eo uſque flagitatus eſt, donec ad exitium dederetur. Caſſius Chærea, mox cæde C. Cæſaris memoriam apud poſteros adeptus, tum adoleſcens, & animi ferox, inter obſtantes & armatos ferro viam patefecit. Non tribunus ultra, non caſtrorum præfectus jus obtinuit: vigilias, ſtationes, & ſi qua alia præſens uſus indixerat, ipſi partiebantur. Id militares animos altius conjectantibus præcipuum indicium magni atque implacabilis motus, quod neque disjecti, vel paucorum inſtinctu, ſed pariter ardeſcerent, pariter ſilerent; tanta æqualitate & conſtantia, ut regi crederes.

33. Interea Germanico per Gallias, ut diximus, cenſus accipienti, exceſſiſſe Auguſtum adfertur. Neptem ejus Agrippinam in matrimonio, pluresque ex ea liberos habebat. Ipſe Druſo fratre Tiberii genitus, Auguſtæ nepos: ſed anxius occultis in ſe patrui aviæque odiis, quorum cauſſæ acriores, quia iniquæ. quippe Druſi magna apud populum Romanum memoria, credebaturque ſi rerum potitus foret, libertatem redditurus. unde in Germanicum favor, & ſpes eadem. Nam juveni civile ingenium, mira comitas, & diverſa à Tiberii ſermone, vultu, adrogantibus & obſcuris. Accedebant muliebres offenſiones, novercalibus Liviæ in Agrippinam ſtimulis: atque ipſa Agrippina paulo commotior, niſi quod caſtitate, & mariti amore, quamvis indomitum animum in bonum vertebat.

34. Sed Germanicus quanto ſummæ ſpei propior, tanto impenſius pro Tiberio niti. Sequanos proximos, & Belgarum civitates in verba ejus adigit. Dehinc audito legionum tumultu raptim profectus, obvias extra caſtra habuit, dejectis in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

terram oculis velut pœnitentia. Poſtquam vallum iniit, diſſoni queſtus audiri cœpere. & quidam prenſa manu ejus per ſpeciem oſculandi, inſeruerunt digitos, ut vacua dentibus ora contingeret: alii curvata ſenio membra oſtendebant. Adſiſtentem concionem, quia permixta videbatur, diſcedere in manipulos jubet, ſic melius audituros reſponſum: vexilla præferri, ut id ſaltem diſcerneret cohortes. tarde obtemperavere. Tunc à veneratione Auguſti orſus, flexit ad victorias triumphoſque Tiberii, præcipuis laudibus celebrans, quæ apud Germanias illis cum legionibus pulcerrima feciſſet. Italiæ inde conſenſum, Galliarum fidem extollit, nil uſquam turbidum aut diſcors.

35. Silentio hæc, vel murmure modico audita ſunt. ut ſeditionem attigit, ubi modeſtia militaris? ubi veteris diſciplinæ decus? quonam tribunos? quo centuriones exegiſſent? rogitans; nudant univerſi corpora, cicatrices ex vulneribus, verberum notas exprobrant: mox indiſcretis vocibus pretia vacationum, anguſtias ſtipendii, duritiam operum, ac propriis nominibus incuſant, vallum, foſſas, pabuli, materiæ, lignorum adgeſtus, & ſi qua alia ex neceſſitate, aut adverſus otium caſtrorum quæruntur. Atrociſſimus veteranorum clamor oriebatur, qui tricena aut ſupra ſtipendia numerantes, mederetur feſſis, neu mortem in iiſdem laboribus, ſed finem tam exercitæ militiæ, neque inopem requiem, orabant. fuere etiam qui legatam à divo Auguſto pecuniam repoſcerent, fauſtis in Germanicum ominibus; & ſi vellet imperium, promptos oſtentavere. Tum vero quaſi ſcelere contaminaretur, præceps tribunali deſiluit. oppoſuerunt abeunti arma, minitantes ni regrederetur. At ille moriturum potius quam fidem exueret clamitans, ferrum à latere diripuit, elatumque deferebat in pectus, ni proximi prenſam dextram vi attinuiſſent. extrema & conglobata inter ſe pars concionis, ac vix credibile dictu, quidam ſinguli propius incedentes, feriret, hortabantur; & miles nomine Caluſidius, ſtrictum obtulit gladium, addito, Acutiorem eſſe. Sævum id, malique moris, etiam furen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

furentibus viſum; ac ſpatium fuit quo Cæſar ab amicis in tabernaculum raperetur.

36. Conſultatum ibi de remedio. etenim nuntiabatur parari legatos, qui ſuperiorem exercitum ad cauſſam eandem traherent: deſtinatum excidio Ubiorum opidum: imbutaſque præda manus, in direptionem Galliarum erupturas. Augebat metum gnarus Romanæ ſeditionis, & ſi omitteretur ripa, invaſurus hoſtis: ac ſi auxilia, & ſocii adverſum abſcedentis legiones armarentur, civile bellum ſuſcipi: periculoſa ſeveritas; flagitioſa largitio: ſeu nihil militi, ſeu omnia concederentur, in ancipiti Reſpubl. Igitur volutatis inter ſe rationibus, placitum ut epiſtolæ nomine principis ſcriberentur: miſſionem dari vicena ſtipendia meritis, exauctorari qui ſenadena feciſſent, ac retineri ſub vexillo, ceterorum immunes, niſi propulſandi hoſtis: legata quæ petiverant exſolvi duplicarique.

37. Senſit miles in tempus conficta, ſtatimque flagitavit. miſſio per tribunos maturatur: largitio differebatur in hiberna cujuſque. Non abſceſſere quintani unetviceſimanique, donec iiſdem in æſtivis contracta ex viatico amicorùm ipſiuſque Cæſaris pecunia perſolveretur. Primam ac viceſimam legiones Cæcina legatus in civitatem Ubiorum reduxit, turpi agmine, cum fiſci de imperatore rapti inter ſigna interque aquilas veherentur. Germanicus ſuperiorem ad exercitum profectus, ſecundam & tertiamdecumam, & ſextamdecumam legiones nihil cunctatas ſacramento adigit. Quartadecumani paulum dubitaverant. pecunia & miſſio, quamvis non flagitantibus oblata eſt.

38. At in Chaucis cœptavere ſeditionem præſidium agitantes vexillarii diſcordium legionum, & præſenti duorum militum ſupplicio paulum repreſſi ſunt. Juſſerat id Mennius caſtrorum præfectus, bono magis exemplo, quam conceſſo jure. deinde intumeſcente motu profugus repertuſque, poſtquam intutæ latebræ, præſidium ab audacia mutuatur: Non præfectum ab iis, ſed Germanicum ducem, ſed Tiberium imperatorem violari. ſimul exterritis qui obſtiterant, raptum vexillum ad ripam

pam vertit, & ſi quis agmine deceſſiſſet, pro deſertore fore clamitans, reduxit in hiberna turbidos, & nihil auſos.

39. Interea legati ab ſenatu regreſſum jam apud aram Ubiorum Germanicum adeunt. Duæ ibi legiones prima atque viceſima, veteranique nuper miſſi ſub vexillo hiemabant. Pavidos & conſcientia vecordes intrat metus, veniſſe patrum juſſu, qui irrita facerent, quæ per ſeditionem expreſſerant. utque mos vulgo, quamvis falſis reum ſubdere, Munatium Plancum conſulatu functum, principem legationis, auctorem ſenatuſconſulti incuſant: & nocte concubia vexillum in domo Germanici ſitum flagitare occipiunt: concurſuque ad januam facto, moliuntur fores: extractum cubili Cæſarem tradere vexillum intento mortis metu ſubigunt. mox vagi per vias, obvios habuere legatos, audita conſternatione ad Germanicum tendentes. ingerunt contumelias; cædem parant: Planco maxime, quem dignitas fuga impediverat. neque aliud periclitanti ſubſidium, quam caſtra primæ legionis. illic ſigna & aquilam amplexus, religione ſeſe tutabatur: ac ni aquilifer Calpurnius vim extremam arcuiſſet, rarum etiam inter hoſtes, legatus populi Romani, Romanis in caſtris, ſanguine ſuo altaria deûm commaculaviſſet. Luce demum, poſtquam dux, & miles, & facta noſcebantur, ingreſſus caſtra Germanicus, perduci ad ſe Plancum imperat, recipitque in tribunal. Tum fatalem increpans rabiem, neque militum, ſed deûm ira reſurgere, cur venerint legati aperit: jus legationis, atque ipſius Planci gravem & immeritum caſum, ſimul quantum dedecoris adierit legio, facunde miſeratur. attonitaque magis, quam quieta concione, legatos præſidio auxiliarium equitum dimittit.

40. Eo in metu arguere Germanicum omnes, quod non ad ſuperiorem exercitum pergeret, ubi obſequia, & contra rebellis auxilium. Satis ſuperque miſſione & pecunia, & mollibus conſultis peccatum: vel ſi vilis ipſi ſalus, cur filium parvulum, cur gravidam conjugem, inter furentes, & omnis humani juris violatores haberet? illos ſaltem avo & Reipubl. redderet. Diu cunctatus, aſpernantem

uxorem,

uxorem, cum ſe divo Auguſto ortam, neque degenerem ad pericula teſtaretur, poſtremo uterum ejus, & communem filium multo cum fletu complexus, ut abiret perpulit. Incedebat muliebre & miſerabile agmen, profuga ducis uxor parvulum ſinu filium gerens; lamentantes circum amicorum conjuges, quæ ſimul trahebantur; nec minus triſtes qui manebant.

41. Non florentis Cæſaris, neque ſuis in caſtris, ſed velut in urbe victa facies, gemituſque ac planctus, etiam militum aures oraque advertêre. Progrediuntur contuberniis: quis ille flebilis ſonus? quod tam triſte? feminas inluſtres, non centurionem ad tutelam, non militem, nihil imperatoriæ uxoris, aut comitatus ſoliti, pergere ad Treveros, & externæ fidei. Pudor inde & miſeratio, & patris Agrippæ, Auguſti avi memoria, ſocer Druſus; ipſa inſigni fecunditate, præclara pudicitia: jam infans in caſtris genitus, in contubernio legionum eductus, quem militari vocabulo Caligulam appellabant, quia plerumque ad concilianda vulgi ſtudia eo tegmine pedum induebatur. Sed nihil æque flexit, quam invidia in Treveros. orant, obſiſtunt, rediret, maneret: pars Agrippinæ occurſantes, plurimi ad Germanicum regreſſi. iſque ut erat recens dolore & ira, apud circumfuſos ita cœpit.

42. Non mihi uxor, aut filius, patre & Republ. cariores ſunt: ſed illum quidem ſua majeſtas, imperium Romanum ceteri exercitus defendent: conjugem, & liberos meos, quos pro gloria veſtra libens ad exitium offerrem, nunc procul à furentibus ſummoveo, ut quicquid iſtuc ſceleris imminet, meo tantum ſanguine pietur; neve occiſus Auguſti pronepos, interfecta Tiberii nurus, nocentiores vos faciat. quid enim per hos dies inauſum, intemeratumve vobis? Quod nomen huic cœtui dabo? militeſne appellem? qui filium imperatoris veſtri vallo & armis circumſediſtis. An cives? quibus tam projecta ſenatus auctoritas. hoſtium quoque jus, & ſacra legationis, & fas gentium rupiſtis. Divus Julius ſeditionem exercitus verbo uno compeſcuit, Quirites vocando, qui ſacramentum ejus detrectabant. Divus Auguſtus vultu & aſpectu Actiacas legio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

legiones exterruit. nos, ut nondum eoſdem, ita ex illis ortos, ſi Hiſpaniæ Syriæve miles aſpernaretur, tamen mirum & indignum erat: prima ne, & viceſima legiones, illa ſignis à Tiberio acceptis, tu tot prœliorum ſocia, tot præmiis aucta, egregiam duci veſtro gratiam refertis? hunc ego nuntium patri, læta omnia aliis è provinciis audienti, feram? ipſius tirones, ipſius veteranos, non miſſione, non pecunia ſatiatos: hic tantum interfici centuriones, ejici tribunos, includi legatos: infecta ſanguine caſtra, flumina: meque precariam animam inter infenſos trahere?

43. Cur enim primo concionis die ferrum illud quod pectori meo infigere parabam detraxiſtis? O improvidi amici! melius & amantius ille qui gladium offerebat: cecidiſſem certe nondum tot flagitiorum exercitui meo conſcius: legiſſetis ducem, qui meam quidem mortem impunitam ſineret, Vari tamen & trium legionum ulciſceretur. Neque enim dii ſinant ut Belgarum, quamquam offerentium, decus iſtud & claritudo ſit, ſubveniſſe Romano nomini, compreſſiſſe Germaniæ populos. Tua dive Auguſte cælo recepta mens, tua pater Druſe imago, tui memoria, iiſdem iſtis cum militibus, quos jam pudor & gloria intrat, eluant hanc maculam, iraſque civiles in exitium hoſtibus vertant. Vos quoque quorum alia nunc ora, alia pectora contueor, ſi legatos ſenatui, obſequium Imperatori, ſi mihi conjugem ac filium redditis, diſcedite à contactu, ac dividite turbidos. id ſtabile ad pœnitentiam, id fidei vinculum erit.

44. Supplices ad hæc, & vera exprobrari fatentes, orabant, puniret noxios, ignoſceret lapſis, & duceret in hoſtem; revocaretur conjunx, rediret legionum alumnus, neve obſes Gallis traderetur. Reditum Agrippinæ excuſavit ob imminentem partum, & hiemem: venturum filium: cetera ipſi exſequerentur. Diſcurrunt mutati, & ſeditioſiſſimum quemque vinctos trahunt ad legatum legionis primæ C. Cetronium, qui judicium & pœnas de ſingulis in hunc modum exercuit. Stabant pro concione legiones diſtrictis gladiis: reus in ſuggeſtu per tribunum oſtendebatur: ſi nocentem ad-

cla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

clamaverant, præceps datus trucidabatur. & gaudebat cædibus miles, tanquam ſemet abſolveret: nec Cæſar arcebat, quando nullo ipſius juſſu, penes eoſdem ſævitia facti & invidia erat. ſecuti exemplum veterani, haud multo poſt in Rhætiam mittuntur, ſpecie defendendæ provinciæ ob imminentis Suevos; ceterum ut avellerentur caſtris, trucibus adhuc, non minus aſperitate remedii, quam ſceleris memoria. Centurionatum inde egit. citatus ab imperatore nomen, ordinem, patriam, numerum ſtipendiorum, quæ ſtrenue in prœliis feciſſet, & cui erant donaria militaria, edebat. ſi tribuni, ſi legio, induſtriam innocentiamque adprobaverant retinebat ordines: ubi avaritiam, aut crudelitatem conſenſu objectaviſſent, ſolvebatur militia.

45. Sic compoſitis præſentibus haud minor moles ſupererat, ob ferociam quintæ, & unetvicefimæ legionum, ſexageſimum apud lapidem (loco Vetera nomen eſt) hibernantium. nam primi ſeditionem cœptaverant: atrociſſimum quodque facinus horum manibus patratum: nec pœna commilitonum exterriti, nec pœnitentia converſi, iras retinebant. Igitur Cæſar arma, claſſem, ſocios demittere Rheno parat, ſi imperium detrectetur, bello certaturus.

46. At Romæ nondum cognito qui fuiſſet exitus in Illyrico, & legionum Germanicarum motu audito, trepida civitas incuſare Tiberium, quod dum patres & plebem, invalida & inermia, cunctatione ficta ludificetur, diſſideat interim miles, neque duorum adoleſcentium nondum adulta auctoritate comprimi queat: ire ipſum, & opponere majeſtatem imperatoriam debuiſſe ceſſuris, ubi principem longa experientia, eundemque ſeveritatis & munificentiæ ſummum, vidiſſent. An Auguſtum feſſa ætate totiens in Germanias commeare potuiſſe; Tiberium vigentem annis ſedere in ſenatu verba patrum cavillantem? ſatis proſpectum urbanæ ſervituti: militaribus animis adhibenda fomenta ut ferre pacem velint.

47. Immotum adverſus eos ſermones fixumque Tiberio fuit, non omittere caput rerum, neque ſe remque publicam in caſum dare. Multa

quippe

quippe & diverſa angebant: validior per Germaniam exercitus; propior apud Pannoniam: ille Galliarum opibus ſubnixus, hic Italiæ imminens: quos igitur anteferret? ac, ne poſtpoſiti contumelia incenderentur. At per filios pariter adiri, majeſtate ſalva, cui major è longinquo reverentia. ſimul adoleſcentibus excuſatum quædam ad patrem rejicere: reſiſtentiſque Germanico, aut Druſo, poſſe à ſe mitigari vel infringi: quod aliud ſubſidium ſi imperatorem ſpreviſſent? Ceterum ut jam jamque iturus legit comites, conquiſivit impedimenta, adornavit naves: mox hiemem, aut negotia varie cauſſatus, primo prudentes, dein vulgum, diutiſſime provincias fefellit.

48. At Germanicus quamquam contracto exercitu, & parata in defectores ultione, dandum adhuc ſpatium ratus, ſi recenti exemplo ſibi ipſi conſulerent, præmittit litteras ad Cæcinam, venire ſe valida manu, ac ni ſupplicium in malos præſumant, uſurum promiſcua cæde. Eas Cæcina aquiliferis ſigniferiſque, & quod maxime caſtrorum ſincerum erat, occulte recitat; utque cunctos infamiæ, ſeipſos morti eximant hortatur. nam in pace cauſſas & merita ſpectari: ubi bellum ingruat, innocentes ac noxios juxta cadere. Illi, tentatis quos idoneos rebantur, poſtquam majorem legionum partem in officio vident; de ſententia legati ſtatuunt tempus, quo fœdiſſimum quemque & ſeditioni promptum ferro invadant. Tunc ſigno inter ſe dato irrumpunt contubernia, trucidant ignaros: nullo, niſi conſciis, noſcente quod cædis initium, quis finis.

49. Diverſa omnium, quæ unquam accidere, civilium armorum facies. non prœlio, non adverſis è caſtris, ſed iiſdem è cubilibus, quos ſimul veſcentis dies, ſimul quietos nox habuerat, diſcedunt in partes, ingerunt tela. clamor, vulnera, ſanguis palam; cauſſa in occulto; cetera fors regit: & quidam bonorum cæſi, poſtquam, intellecto in quos ſæviretur, peſſimi quoque arma rapuerant. neque legatus aut tribunus moderator adfuit; permiſſa vulgo licentia atque ultio & ſatietas. Mox ingreſſus caſtra Germanicus, non medicinam illud plurimis cum lacrymis, ſed cladem adpellans, cremari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mari corpora jubet. Truces etiam tum animos cu
pido involat eundi in hoſtem, piaculum furori
nec aliter poſſe placari commilitonum manes
quam ſi pectoribus impiis honeſta vulnera acce
piſſent. Sequitur ardorem militum Cæſar, jun
ctoque ponte tramittit duodecim millia è legio
nibus, ſex & viginti ſocias cohortes, octo equi
tum alas, quarum ea ſeditione intemerata modeſti
fuit.

50. Læti neque procul Germani agitabant
dum juſtitio ob amiſſum Auguſtum, poſt diſcordi
attinemur. At Romanus agmine propero ſilva
Cæſiam, limitemque à Tiberio cœptum ſcindit
caſtra in limite locat: frontem ac tergum vallo
latera, concædibus munitus. Inde ſaltus obſcuro
permeat, conſultatque ex duobus itineribus, brev
& ſolitum ſequatur; an impeditius & intentatum
eoque hoſtibus incautum. Delecta longiore via
cetera adcelerantur. etenim attulerant explorato
res, feſtam eam Germanis noctem, ac ſolennibu
epulis ludicram. Cæcina cum expeditis cohortibu
præire, & obſtantia ſilvarum amoliri jubetur: le
giones modico intervallo ſequuntur. Juvit nox ſi
deribus inluſtris. ventumque ad vicos Marſorum
& circumdatæ ſtationes, ſtratis etiam tum per cu
bilia, propterque menſas, nullo metu, non ante
poſitis vigiliis. adeo cuncta incuria disjecta erant
neque belli timor; ac ne pax quidem, niſi languid
& ſoluta inter temulentos.

51. Cæſar avidas legiones, quo latior popula
tio foret, quatuor in cuneos diſpertit: quinquagin
ta millium ſpatium ferro flammiſque pervaſtat: no
ſexus, non ætas miſerationem attulit; profan
ſimul & ſacra, & celeberrimum illis gentibus tem
plum, quod Tanfanæ vocabant, ſolo æquantur
ſine vulnere milites, qui ſemiſomnos, inermos, au
palantis ceciderant. Excivit ea cædes Bructeros
Tubantes, Uſipetes, ſaltuſque, per quos exercitu
regreſſus, inſedere: quod gnarum duci, inceſſit
que itineri & prœlio. pars equitum, & auxilia
riæ cohortes ducebant; mox prima legio: & me
diis impedimentis, ſiniſtrum latus unetviceſima
ni, dextrum quintani clauſere: viceſima legi
terg

erga firmavit, poſt ceteri ſociorum. Sed hoſtes, donec agmen per ſaltus porrigeretur, immoti; dein latera & frontem modice adſultantes, tota vi noviſſimos incurrere: turbabanturque denſis Germanorum catervis leves cohortes, cum Cæſar advectus ad viceſimanos, voce magna, hoc illud tempus oblitterandæ ſeditionis clamitabat: pergerent, properarent culpam in decus vertere. Exarsêre animis, unoque impetu perruptum hoſtem redigunt in aperta, cæduntque: ſimul primi agminis copiæ evasêre ſilvas, caſtraque communivêre. Quietum inde iter. fidenſque recentibus, ac priorum oblitus miles, in hibernis locatur.

52. Nunciata ea Tiberium lætitia curaque adfecêre: gaudebat oppreſſam ſeditionem; ſed quod largiendis pecuniis, & miſſione feſtinata favorem militum quæſiviſſet, bellica quoque Germanici gloria angebatur. Rettulit tamen ad ſenatum de rebus geſtis, multaque de virtute ejus memoravit, magis in ſpeciem verbis adornata, quam ut penitus ſentire crederetur. Paucioribus Druſum & finem Illyrici motus laudavit; ſed intentior, & fida oratione. cunctaque quæ Germanicus indulſerat, ſervavit etiam apud Pannonicos exercitus.

53. Eodem anno Julia ſupremum diem obiit, ob impudicitiam olim à patre Auguſto Pandateria inſula, mox oppido Rheginorum qui Siculum fretum accolunt, clauſa. Fuerat in matrimonio Tiberii florentibus Caio & Lucio Cæſaribus, ſpreveratque ut imparem; nec alia tam intima Tiberio cauſſa, cur Rhodum abſcederet: imperium adeptus, extorrem, infamem, & poſt interfectum Poſtumum Agrippam, omnis ſpei egenam, inopia ac tabe longa peremit, obſcuram fore necem longinquitate exſilii ratus. Par cauſſa ſævitiæ in Sempronium Gracchum, qui familia nobili, ſollers ingenio, & prave facundus, eamdem Juliam in matrimonio M. Agrippæ temeraverat. nec is libidini finis; traditam Tiberio, pervicax adulter contumacia & odiis in maritum accendebat; litteræque quas Julia patri Auguſto cum inſectatione Tiberii ſcripſit, à Graccho compoſitæ credebantur. Igitur amotus Cercinam, Africi maris inſulam, quatuor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

decim annis exſilium toleravit. Tunc milites a
cædem miſſi invenêre in prominenti littoris nih
lætum opperientem. quorum adventu breve tem
pus petivit, ut ſuprema mandata uxori Alliari
per litteras daret: cervicemque percuſſoribus obtu
lit. conſtantia mortis haud indignus Sempronio n
mine; vita, degeneraverat. quidam non Roma e
milites, ſed ab L. Aſprenate proconſule Afric
miſſos tradidêre, auctore Tiberio, qui famam ca
dis poſſe in Aſprenatem verti, fruſtra ſperaverat.

54. Idem annus novas cærimonias accepit, ad
dito ſodalium Auguſtalium ſacerdotio: ut quon
dam T. Tatius retinendis Sabinorum ſacris ſoda
les Titios inſtituerat. ſorte ducti è primoribus c
vitatis unus & viginti. Tiberius, Druſuſque,
Claudius, & Germanicus adjiciuntur. Ludos Au
guſtales tunc primum cœpta turbavit diſcordia, e
certamine hiſtrionum. Indulſerat ei ludicro Augu
ſtus, dum Mæcenati obtemperat effuſo in amore
Bathylli: neque ipſe abhorrebat talibus ſtudiis,
civile rebatur miſceri voluptatibus vulgi. alia T
berio morum via: ſed populum per tot annos mo
liter habitum, nondum audebat ad duriora ve
tere.

55. Druſo Cæſare, C. Norbano Coss. decern
tur Germanico triumphus manente bello; qu
quamquam in æſtatem ſumma ope parabat, init
veris & repentino in Cattos excurſu præcepit. na
ſpes inceſſerat diſſidere hoſtem in Arminium
Segeſtem, inſignem utrumque perfidia in nos, a
fide: Arminius turbator Germaniæ; Segeſtes para
rebellionem ſæpe alias, & ſupremo convivio p
quod in arma itum, aperuit: ſuaſitque Varo, ut
& Arminium, & ceteros proceres vinciret; nih
auſuram plebem principibus amotis; atque i
tempus fore quo crimina, & innoxios diſcerner
ſed Varus fato, & vi Arminii cecidit. Segeſt
quamquam conſenſu gentis in bellum tractus, di
cors manebat, auctis privatim odiis, quod Arm
nius filiam ejus alii pactam rapuerat. gener inviſu
inimici ſoceri; quæque apud concordes vincula c
ritatis, incitamenta irarum apud infenſos erant.

56. Igitur Germanicus quatuor legiones, qui

ue auxiliarium millia, & tumultuarias catervas
Germanorum cis Rhenum colentium Cæcinæ tra-
it: totidem legiones, duplicem ſociorum nume-
um ipſe ducit: poſitoque caſtello ſuper veſtigia
aterni præſidii in monte Tauno, expeditum exer-
itum in Cattos rapit; L. Apronio ad munitiones
iarum, & fluminum relicto. nam, rarum illi cæ-
o, ſiccitate, & amnibus modicis inoffenſum iter
roperaverat; imbreſque & fluminum auctus re-
redienti metuebantur. Sed Cattis adeo improvi-
us advenit, ut quod imbecillum ætate ac ſexu, ſta-
im captum, aut trucidatum ſit: juventus flumen
Adranam nando tramiſerat, Romanoſque pontem
œptantis arcebant, dein tormentis ſagittiſque
ulſi, tentatis fruſtra conditionibus pacis, cum qui-
dam ad Germanicum perfugiſſent, reliqui omiſſis
agis viciſque in ſilvas diſperguntur. Cæſar incen-
o Mattio (id genti caput) aperta populatus, ver-
it ad Rhenum: non auſo hoſte terga abeuntium
aceſſere, quod illi moris, quotiens aſtu magis,
quam per formidinem ceſſit. Fuerat animus Che-
ruſcis juvare Cattos, ſed exterruit Cæcina huc il-
luc ferens arma: & Marſos congredi auſos proſpe-
ro prœlio cohibuit.

57. Neque multo poſt legati à Segeſte vene-
runt, auxilium orantes adverſus vim popularium,
à quis circumſedebatur; validiore apud eos Armi-
nio, quando bellum ſuadebat. Nam barbaris, quan-
to quis audacia promptus; tanto magis fidus, re-
buſque motis potior habetur. Addiderat Segeſtes
legatis filium, nomine Segimundum. ſed juvenis
conſcientia cunctabatur. quippe anno quo Germa-
niæ deſcivêre, ſacerdos apud Aram Ubiorum crea-
tus, ruperat vittas, profugus ad rebelles. Addu-
ctus tamen in ſpem clementiæ Romanæ pertulit
patris mandata, benigneque exceptus, cum præſi-
dio Gallicam in ripam miſſus eſt. Germanico pre-
tium fuit, convertere agmen: pugnatumque in ob-
ſidentis, & ereptus Segeſtes magna cum propinquo-
rum & clientium manu. Inerant feminæ nobiles,
inter quas uxor Arminii, eademque filia Segeſtis,
mariti magis quam parentis animo, neque victa in
lacrymas, neque voce ſupplex, compreſſis intra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſinum manibus, gravidum uterum intuens. Fere
bantur & ſpolia Varianæ cladis, pleriſque eoru
qui tum in deditionem veniebant prædæ data. S
mul Segeſtes ipſe ingens viſu, & memoria bon
ſocietatis impavidus. verba ejus in hunc modu
fuere:

58. Non hic mihi primus erga populum Ro
fidei & conſtantiæ dies: ex quo à divo Augu
ſto civitate donatus ſum, amicos inimicoſque e
veſtris utilitatibus delegi: neque odio patr
(quippe proditores, etiam iis quos anteponunt, in
viſi ſunt) verum quia Romanis Germaniſque ide
conducere; & pacem, quam bellum probabam. e
go raptorem filiæ meæ, violatorem fœderis veſt
Arminium, apud Varum, qui tum exercitui præ
debat, reum feci. dilatus ſegnitia ducis, quia p
rum præſidii in legibus erat; ut me, & Arminiun
& conſcios vinciret, flagitavi. teſtis illa nox, mi
utinam potius noviſſima! quæ ſecuta ſunt defle
magis, quam defendi poſſunt. ceterum & inje
catenas Arminio, & à factione ejus injectas pe
peſſus ſum. Atque ubi primum tui copia; vete
novis, & quieta turbidis antehabeo: neque ob pr
mium, ſed ut me perfidia exſolvam: ſimul gen
Germanorum idoneus conciliator, ſi pœnitentia
quam perniciem maluerit. Pro juventa & errore f
lii veniam precor: filiam neceſſitate huc adducta
fateor. tuum erit conſultare, utrum prævaleat
quod ex Arminio concepit, an quod ex me geni
eſt. Cæſar, clementi reſponſo, liberis propinqui
que ejus incolumitatem, ipſi ſedem vetere in pro
vincia pollicetur. Exercitum reduxit, nomenqu
Imperatoris auctore Tiberio accepit. Arminii ux
virilis ſexus ſtirpem edidit; educatus Ravenn
puer quo mox ludibrio conflictatus ſit, in tempo
memorabo.

59. Fama dediti benigneque excepti Segeſt
vulgata, ut quibuſque bellum invitis aut cupien
tibus erat, ſpe vel dolore accipitur. Arminium ſ
per inſitam violentiam, rapta uxor, ſubjectus ſe
vitio uxoris uterus, vecordem agebant: volitaba
que per Cheruſcos, arma in Segeſtem, arma in Ca
ſarem poſcens. neque probris temperabat. egr

gia

ſum patrem! magnum Imperatorem! fortem
xercitum! quorum tot manus unam mulierculam
vexerint. Sibi tres legiones, totidem legatos pro-
ubuiſſe. Non enim ſe proditione neque adverſus
eminas gravidas, ſed palam adverſus armatos bel-
am tractare. cerni adhuc Germanorum in lucis
gna Romana, quæ diis patriis ſuſpenderit. cole-
et Segeſtes victam ripam; redderet filio ſacerdo-
ium: hominem Germanos nunquam ſatis excuſa-
uros, quod inter Albim & Rhenum virgas, & ſe-
ures, & togam viderint aliis gentibus, ignorantia
mperii Romani, inexperta eſſe ſupplicia, neſcia
ributa: quæ quando exuerint, irritusque diſceſſerit
lle inter numina dicatus Auguſtus, ille delectus
Tiberius, ne imperitum adoleſcentulum, ne ſedi-
ioſum exercitum paveſcerent. Si patriam, paren-
es, antiqua mallent, quam dominos, & colonias
novas; Arminium potius gloriæ ac libertatis, quam
Segeſtem flagitioſæ ſervitutis ducem ſequerentur.

60. Conciti per hæc non modo Cheruſci, ſed
conterminæ gentes: tractuſque in partis Inguiome-
rus Arminii patruus, veteri apud Romanos aucto-
ritate. unde major Cæſari metus: & ne bellum
mole una ingrueret, Cæcinam cum quadraginta co-
hortibus Romanis, diſtrahendo hoſti, per Bructe-
ros ad flumen Amiſiam mittit. equitem Pedo præ-
fectus finibus Friſiorum ducit. ipſe impoſitas na-
vibus quatuor legiones per lacus vexit: ſimulque
pedes, eques, claſſis, apud prædictum amnem con-
venêre. Chauci cum auxilia pollicerentur, in com-
militium adſciti ſunt. Bructeros ſua urenteis, expe-
dita cum manu L. Stertinius, miſſu Germanici fu-
dit; interq; cædem & prædam repperit undeviceſi-
mæ legionis aquilam cum Varo amiſſam. Ductum
inde agmen ad ultimos Bructerorum: quantumque
Amiſiam & Luppiam amnes inter, vaſtatum: haud
procul Teutoburgienſi ſaltu, in quo reliquiæ Vari
legionumque inſepultæ dicebantur.

61. Igitur cupido Cæſarem invadit ſolvendi
ſuprema militibus, ducique; permoto ad miſeratio-
nem omni qui aderat exercitu, ob propinquos,
amicos, denique ob caſus bellorum, & ſortem ho-
minum. præmiſſo Cæcina ut occulta ſaltuum ſcru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

taretur, ponteſque & aggeres humido paludum & fallacibus campis imponeret, incedunt mœſtos locos, viſuque ac memoria deformes. Prima Vari caſtra lato ambitu, & dimenſis principiis, trium legionum manus oſtentabant: dein ſemiruto vallo, humili foſſa, acciſæ jam reliquiæ conſediſſe intelligebantur: medio campi albentia oſſa, ut fugerant, ut reſtiterant, disjecta vel aggerata: adjacebant fragmina telorum, equorumque artus, ſimul truncis arborum antefixa ora; lucis propinquis barbaræ aræ, apud quas tribunos, ac primorum ordinum centuriones mactaverant. & cladis ejus ſuperſtites pugnam aut vincula elapſi, referebant, hic cecidiſſe legatos; illic raptas aquilas; primum ubi vulnus Varo adactum; ubi infelici dextra, & ſuo ictu mortem invenerit; quo tribunali concionatus Arminius; quot patibula captivis, quæ ſcrobes; utque ſignis & aquilis per ſuperbiam inluſerit.

62. Igitur Romanus qui aderat exercitus, ſextum poſt cladis annum, trium legionum oſſa, nullo noſcente alienas reliquias an ſuorum humo tegeret, omnes ut conjunctos, ut conſanguineos, aucta in hoſtem ira, mœſti ſimul & infenſi condebant. Primum extruendo tumulo ceſpitem Cæſar poſuit, gratiſſimo munere in defunctos, & præſentibus doloris ſocius. Quod Tiberio haud probatum, ſeu cuncta Germanici in deterius trahenti; ſive exercitum imagine cæſorum inſepultorumque tardatum ad prœlia, & formidoloſiorem hoſtium credebat: neque imperatorem, auguratu & vetuſtiſſimis cærimoniis præditum, attrectare feralia debuiſſe.

63. Sed Germanicus cedentem in avia Arminium ſecutus, ubi primum copia fuit, evehi equites, campumque quem hoſtis inſederat, eripi jubet. Arminius colligi ſuos, & propinquare ſilvis monitos vertit repente: mox ſignum prorumpendi dedit iis, quos per ſaltus occultaverat. Tunc nova acie turbatus eques, miſſæque ſubſidiariæ cohortes, & fugientium agmine impulſæ auxerant conſternationem; trudebanturque in paludem gnaram vincentibus, iniquam neſciis, ni Cæſar productas legiones inſtruxiſſet: inde hoſtibus terror, fiducia

militi,

militi: & manibus æquis abſceſſum. Mox reducto ad Amiſiam exercitu, legiones claſſe, ut advexerat, reportat: pars equitum litore Oceani petere Rhenum juſſa: Cæcina qui ſuum militem ducebat monitus, quamquam notis itineribus regrederetur, pontes longos quam maturrime ſuperare. Anguſtus is trames, vaſtas inter paludes, & quondam à L. Domitio aggeratus: cetera limoſa, tenacia gravi cœno, aut rivis incerta erant, circum ſilvæ paulatim adclives: quas tum Arminius implevit, compendiis viarum, & cito agmine, onuſtum ſarcinis armiſque militem cum anteveniſſet. Cæcinæ dubitanti quonam modo ruptos vetuſtate pontes reponeret, ſimulque propulſaret hoſtem, caſtra metari in loco placuit; ut opus, & alii prœlium inciperent.

64. Barbari perfringere ſtationes, ſeque inferre munitoribus niſi, laceſſunt, circumgrediuntur, occurſant: miſcetur operantium bellantiumque clamor: & cuncta pariter Romanis adverſa; locus uligine profunda, idem ad gradum inſtabilis, procedentibus lubricus; corpora gravia loricis; neque librare pila inter undas poterant. Contra Cheruſcis ſueta apud paludes prœlia; procera membra; haſtæ ingentes ad vulnera facienda, quamvis procul. nox demum inclinantis tum legiones adverſæ pugnæ exemit. Germani ob proſpera indefeſſi, ne tum quidem ſumpta quiete, quantum aquarum circumſurgentibus jugis oritur, vertere in ſubjecta: merſaque humo, & obruto quod effectum operis, duplicatus militi labor. Quadrageſimum id ſtipendium Cæcina parendi aut imperitandi habebat: ſecundarum ambiguarumque rerum ſciens, eoque interritus. Igitur futura volvens, non aliud repperit, quam ut hoſtem ſilvis coërceret, donec ſaucii, quantumque gravioris agminis, anteirent. nam medio montium & paludum porrigebatur planities, quæ tenuem aciem pateretur. Deliguntur legiones. quinta dextro lateri; unetvicesima in lævum; primani ducendum ad agmen; viceſimanus adverſum ſecuturos.

65. Nox per diverſa inquies: cum barbari feſtis epulis, læto cantu, aut truci ſonore ſubjecta val-

vallium ac reſultantis ſaltus complerent; apud Romanos invalidi ignes, interruptæ voces, atque ipſi paſſim adjacerent vallo, oberrarent tentoriis, inſomnes magis quam pervigiles. ducemque terruit dira quies. nam Quinctilium Varum ſanguine oblitum, & paludibus emerſum, cernere & audire viſus eſt velut vocantem, non tamen obſecutus, & manum intendentis reppuliſſe. Cœpta luce miſſæ in latera legiones metu, an contumacia, locum deſeruêre; capto propere campo, humentia ultra. Neque tamen Arminius, quanquam libero incurſu, ſtatim prorupit; ſed ut hæſere cœno foſſiſque impedimenta, turbati circum milites; incertus ſignorum ordo; utque tali in tempore, ſibi quiſque properus, & lentæ adverſum imperia aures; irrumpere Germanos jubet, clamitans, En Varus, & eodem iterum fato victæ legiones! Simul hæc, & cum delectis ſcindit agmen, equiſque maxime vulnera ingerit: illi ſanguine ſuo & lubrico paludum lapſantes, excuſſis rectoribus, disjicere obvios, proterere jacentes. plurimus circa aquilas labor, quæ neque adverſum ferri ingruentia tela, neque figi limoſa humo poterant. Cæcina dum ſuſtentat aciem, ſuffoſſo equo delapſus circumveniebatur, ni prima legio ſeſe oppoſuiſſet. juvit hoſtium aviditas, omiſſa cæde prædam ſectantium: eniſæque legiones, veſperaſcente die, in aperta & ſolida. neque is miſeriarum finis. ſtruendum vallum, petendus agger: amiſſa magna ex parte, per quæ egeritur humus, aut exciditur ceſpes: non tentoria manipulis, non fomenta fauciis: infectos cœno aut cruore cibos dividentes, funeſtas tenebras, & tot hominum millibus unum jam reliquum diem lamentabantur.

66. Forte equus abruptis vinculis vagus, & clamore territus, quoſdam occurrentium obturbavit. tanta inde conſternatio, inrupiſſe Germanos credentium, ut cuncti ruerent ad portas, quarum Decumana maxime petebatur, averſa hoſti, & fugientibus tutior. Cæcina comperto vanam eſſe formidinem, cum tamen neque auctoritate, neque precibus, ne manu quidem obſiſtere, aut retinere militem quiret; projectus in limine portæ, miſeratione demum, quia per corpus legati eundum erat,

clau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

clauſit viam: ſimul tribuni & centuriones falſum pavorem docuerunt.

67. Tunc contractos in principia, juſſoſque dicta cum ſilentio accipere, temporis ac neceſſitatis monet: Unam in armis ſalutem, ſed ea conſilio temperanda; manendumque intra vallum, donec expugnandi hoſtes ſpe, propius ſuccederent: mox undique erumpendum. illa eruptione ad Rhenum perveniri. quod ſi fugerent, pluris ſilvas, profundas magis paludes, ſævitiam hoſtium ſupereſſe: at victoribus decus, gloriam, quæ domi cara, quæ in caſtris honeſta, memorat: reticuit de adverſis. Equos dehinc, orſus à ſuis, legatorum tribunorumque nulla ambitione, fortiſſimo cuique bellatori tradit, ut hi, mox pedes, in hoſtem invaderent.

68. Haud minus inquies Germanus ſpe, cupidine, & diverſis ducum ſententiis agebat: Arminio, ſinerent egredi, egreſſoſque rurſum per humida & impedita circumvenirent, ſuadente: atrociora Inguiomero, & læta barbaris, ut vallum armis ambirent. promptam expugnationem, plures captivos, incorruptam prædam fore. Igitur orta die, proruunt foſſas, injiciunt crates, ſumma valli prenſant, raro ſuper milite, & quaſi ob metum defixo. poſtquam hæsêre munimentis, datur cohortibus ſignum, cornuaq; ac tubæ concinuêre. exin clamore & impetu tergis Germanorum circumfunduntur, exprobrantes, non hic ſilvas, nec paludes, ſed æquis locis æquos deos. Hoſti, facile excidium, & paucos ac ſemermos cogitanti, ſonus tubarum, fulgor armorum, quanto inopina, tanto majora offunduntur: cadebantque, ut rebus ſecundis avidi, ita adverſis incauti. Arminius integer, Inguiomerus poſt grave vulnus, pugnam deſeruêre: vulgus trucidatum eſt, donec ira & dies permanſit. Nocte demum reverſæ legiones, quamvis plus vulnerum, eadem ciborum egeſtas fatigaret; vim, ſanitatem, copias, cuncta in victoria habuêre.

69. Pervaſerat interim circumventi exercitus fama, & infeſto Germanorum agmine Gallias peti: ac ni Agrippina impoſitum Rheno pontem ſolvi prohibuiſſet, erant qui id flagitium formidine auderent. ſed femina ingens animi, munia ducis per

eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

eos dies induit, militibuſque ut quis inops, aut ſaucius, veſtem & fomenta dilargita eſt. Tradit C. Plinius Germanicorum bellorum ſcriptor, ſtetiſſe apud principium pontis, laudes & grates reverſis legionibus habentem. Id Tiberii animum altius penetravit. non enim ſimplices eas curas; nec adverſus externos militem quæri. nihil relictum imperatoribus, ubi femina manipulos interviſat, ſigna adeat, largitionem tentet, tanquam parum ambitioſe filium ducis gregali habitu circumferat, Cæſaremque Caligulam appellari velit. Potiorem jam apud exercitus Agrippinam, quam legatos, quam duces: compreſſam à muliere ſeditionem, cui nomen principis obſiſtere non quiverit. Accendebat hæc, onerabatque Seianus, peritia morum Tiberii odia in longum jaciens, quæ reconderet, auctaque promeret.

70. At Germanicus legionum quas navibus vexerat, ſecundam, & quartamdecimam itinere terreſtri P. Vitellio ducendas tradit, quo levior claſſis vadoſo mari innaret, vel reciproco ſideret. Vitellius primum iter ſicca humo, aut modice adlabente æſtu, quietum habuit: mox impulſu aquilonis, ſimul ſidere æquinoctii, quo maxime tumeſcit Oceanus, rapi agique agmen. & opplebantur terræ: eadem freto, litori, campis facies; neque diſcerni poterant incerta ab ſolidis, brevia à profundis. ſternuntur fluctibus, hauriuntur gurgitibus: jumenta, ſarcinæ, corpora exanima, interfluunt, occurſant. permiſcentur inter ſe manipuli, modo pectore, modo ore tenus exſtantes, aliquando ſubtracto ſolo disjecti aut obruti. non vox, & mutui hortatus juvabant, adverſante unda: nihil ſtrenuus ab ignavo, ſapiens à prudenti, conſilia à caſu differre: cuncta pari violentia involvebantur. Tandem Vitellius in editiora eniſus, eodem agmen ſubduxit. pernoctavêre ſine utenſilibus, ſine igni, magna pars nudo aut mulcato corpore; haud minus miſerabiles, quam quos hoſtis circumſidet quippe illis etiam honeſtæ mortis uſus: his inglorium exitium. lux reddidit terram; penetratumque ad amnem Viſurgim, quo Cæſar claſſe contenderat. impoſitæ deinde legiones, vagante fama ſubmerſas.

nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nec fides ſalutis, antequam Cæſarem exercitumque reducem videre.

71. Jam Stertinius ad accipiendum in deditionem Segimerum fratrem Segeſtis præmiſſus, ipſum & filium ejus in civitatem Ubiorum perduxerat. data utrique venia; facile Segimero, cunctantius filio: quia Quinctilii Vari corpus inluſiſſe dicebatur. Ceterum ad ſupplenda exercitus damna certavere Galliæ, Hiſpaniæ, Italia: quod cuique promptum, arma, equos, aurum, offerentes. quorum laudato ſtudio Germanicus, armis modo & equis ad bellum ſumptis, propria pecunia militem juvit. utque cladis memoriam etiam comitate leniret, circumire ſaucios; facta ſingulorum extollere; vulnera intuens, alium ſpe, alium gloria, cunctos alloquio & cura, ſibique & prœlio firmabat.

72. Decreta eo anno triumphalia inſignia A. Cæcinæ, L. Apronio, C. Silio, ob res cum Germanico geſtas. Nomen patris patriæ Tiberius à populo ſæpius ingeſtum, repudiavit: neque in acta ſua jurari, quamquam cenſente ſenatu, permiſit: cuncta mortalium incerta, quantoque plus adeptus foret, tanto ſe magis in lubrico dictans. non tamen ideo faciebat fidem civilis animi. nam legem majeſtatis reduxerat; cui nomen apud veteres idem, ſed alia in judicium veniebant: ſi quis proditione exercitum, aut plebem ſeditionibus, denique male geſta Rep. majeſtatem populi Romani minuiſſet; facta arguebantur, dicta impune erant. Primus Auguſtus cognitionem de famoſis libellis ſpecie legis ejus tractavit, commotus Caſſii Severi libidine, qua viros feminaſque inluſtres procacibus ſcriptis diffamaverat. mox Tiberius, conſultante Pompeio Macro prætore, an judicia majeſtatis redderentur? exercendas leges eſſe reſpondit. Hunc quoque aſperavere carmina, incertis auctoribus vulgata, in ſævitiam ſuperbiamque ejus, & diſcordem cum matre animum.

73. Haud pigebit referre in Falanio, & Rubrio, modicis equitibus Romanis, prætentata crimina: ut, quibus initiis, quanta Tiberii arte, graviſſimum exitium irrepſerit, dein repreſſum ſit, poſtremo arſerit, cunctaque corripuerit noſcatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſcatur. Falanio objiciebat accuſator, quod inter cultores Auguſti, qui per omnes domos in modum collegiorum habebantur, Caſſium quendam mimum corpore infamem adſcivisſet: quodque venditis hortis, ſtatuam Auguſti ſimul mancipâſſet. Rubrio crimini dabatur, violatum perjurio nomen Auguſti. Quæ ubi Tiberio notuêre, ſcripſit conſulibus; Non ideo decretum patri ſuo cœlum, ut in perniciem civium is honor verteretur. Caſſium histrionem ſolitum inter alios ejuſdem artis intereſſe ludis, quos mater ſua in memoriam Auguſti ſacraſſet. Nec contra religiones fieri, quod effigies ejus, ut alia numinum ſimulacra venditionibus hortorum & domuum accedant. Jusjurandum perinde æſtimandum, quam ſi Jovem fefelliſſet. deorum injurias diis curæ.

74. Nec multo poſt Granium Marcellum prætorem Bithyniæ Quæſtor ipſius Cæpio Criſpinus majeſtatis poſtulavit, ſubſcribente Romano Hiſpone. qui formam vitæ iniit, quam poſtea celebrem miſeriæ temporum, & audaciæ hominum fecerunt. nam egens, ignotus, inquies, dum occultis libellis ſævitiæ principis adrepit, mox clariſſimo cuique periculum faceſſit; potentiam apud unum, odium apud omnes adeptus, dedit exemplum, quod ſecuti, ex pauperibus divites, ex contemptis metuendi, perniciem aliis, ac poſtremum ſibi invenêre. Sed Marcellum inſimulabat ſiniſtros de Tiberio ſermones habuiſſe. inevitabile crimen, cum ex moribus principis fœdiſſima quæque deligeret accuſator, objectaretque reo. nam quia vera erant, etiam dicta credebantur. Addidit Hiſpo, ſtatuam Marcelli altius quam Cæſarum ſitam: & alia in ſtatua, amputato capite Auguſti, effigiem Tiberii inditam. ad quod exarſit adeo, ut rupta taciturnitate proclamaret, ſe quoque in ea cauſſa laturum ſententiam palam & juratum, quo ceteris eadem neceſſitas fieret. Manebant etiam tum veſtigia morientis libertatis. Igitur Cn. Piſo, Quo, inquit, loco cenſebis Cæſar? ſi primus, habebo quod ſequar: ſi poſt omnes, vereor ne imprudens diſſentiam. permotus his, quantoque incautius efferbuerat, pœnitentia patiens, tulit abſolvi reum criminibus majeſtatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſtatis. de pecuniis repetundis ad reciperatores itum eſt.

75. Nec patrum cognitionibus ſatiatus, judiciis adſidebat in cornu tribunalis, ne prætorem curuli depelleret; multaque eo coram, adverſus ambitum & potentium preces conſtituta. ſed dum veritati conſulitur, libertas corrumpebatur. Inter quæ Pius Aurelius ſenator, queſtus mole publicæ viæ, ductuque aquarum, labefactas ædis ſuas, auxilium patrum invocabat. reſiſtentibus ærarii prætoribus ſubvenit Cæſar: pretiumque ædium Aurelio tribuit, erogandæ per honeſta pecuniæ cupiens: quam virtutem diu retinuit, cum ceteras exueret. Propertio Celeri prætorio, veniam ordinis ob paupertatem petenti, decies ſeſtertiûm largitus eſt, ſatis comperto paternas ei anguſtias eſſe. tentantis eadem alios, probare cauſſam ſenatui juſſit; cupidine ſeveritatis in his etiam quæ rite faceret, acerbus. unde ceteri ſilentium & paupertatem confeſſioni & beneficio præpoſuêre.

76. Eodem anno continuis imbribus auctus Tiberis plana urbis ſtagnaverat: relabentem ſecuta eſt ædificiorum & hominum ſtrages. Igitur cenſuit Aſinius Gallus, ut libri Sibyllini adirentur. renuit Tiberius, perinde divina humanaque obtegens. Sed remedium coërcendi fluminis Ateio Capitoni, & L. Arruntio mandatum. Achaiam ac Macedoniam onera deprecantis, levari in præſens proconſulari imperio, tradique Cæſari placuit. Edendis gladiatoribus quos Germanici fratris ac ſuo nomine obtulerat, Druſus præſedit, quamquam vili ſanguine nimis gaudens: quod vulgus formidoloſum, & pater arguiſſe dicebatur. cur abſtinuerit ſpectaculo ipſe, varie trahebant: alii tædio cœtus, quidam triſtitia ingenii, & metu comparationis, quia Auguſtus comiter interfuiſſet. Non crediderim ad oſtentandam ſævitiam, movendaſque populi offenſiones, conceſſam filio materiem: quamquam id quoque dictum eſt.

77. At Theatri licentia proximo priore anno cœpta, gravius tum erupit, occiſis non modo è plebe, ſed militibus & centurione, vulnerato tribuno prætoriæ cohortis, dum probra in magiſtratus &

diſſen-

diſſenſionem vulgi prohibent. Actum de ea ſedi
tione apud patres, dicebanturque ſententiæ, ut præ
toribus jus virgarum in hiſtriones eſſet. interceſſ
Haterius Agrippa tribunus plebeï, increpituſque e
Aſinii Galli oratione, ſilente Tiberio, qui ea ſimu
lacra libertatis ſenatûi præbebat. valuit tamen in
terceſſio, quia divus Auguſtus immunes verberu
hiſtriones quondam reſponderat, neque fas Tibe
rio infringere dicta ejus. De modo lucaris, & ad
verſus laſciviam fautorum, multa decernuntur; e
quîs maxime inſignia: Ne domos Pantomimoru
ſenator introiret: ne egredientis in publicum equi
tes Romani cingerent: aut alibi quam in theatr
ſpectarentur: & ſpectantium immodeſtiam exſili
multandi poteſtas prætoribus fieret.

78. Templum ut in colonia Tarraconenſi ſtrue
retur Auguſto, petentibus Hiſpanis permiſſum
datumque in omnes provincias exemplum. Cente
ſimam rerum venalium poſt bella civilia inſtitutan
deprecante populo, edixit Tiberius militare æra
rium eo ſubſidio niti: ſimul imparem oneri Remp
niſi viceſimo militiæ anno veterani dimitterentur
ita proximæ ſeditionis male conſulta, quibus ſex-
decim ſtipendiorum finem expreſſerant, abolita i
poſterum.

79. Actum deinde in ſenatu ab Arruntio & A-
teio, an ob moderandas Tiberis exundationes ver-
terentur flumina & lacus, per quos augeſcit. Audi-
tæque municipiorum & coloniarum legationes;
orantibus Florentinis, ne Clanis ſolito alveo de-
motus in amnem Arnum transferretur, idque ipſis
perniciem adferret. Congruentia his Interamna-
tes diſſeruêre; peſſum ituros fœcundiſſimos Italiæ
campos, ſi àmnis Nar (id enim parabatur) in rivos
diductus ſuperſtagnaviſſet. Nec Reatini ſilebant,
Velinum lacum, qua in Narem effunditur, obſtrui
recuſantes; quippe in adjacentia erupturum. optu-
me rebus mortalium conſuluiſſe naturam, quæ ſua
ora fluminibus, ſuos curſus, utque originem, ita
fines dederit. ſpectandas etiam religiones ſocio-
rum, qui ſacra, & lucos, & aras patriis amnibus di-
caverint. quin ipſum Tiberim nolle prorſus accolis
fluviis orbatum minore gloria fluere. Seu preces
cole-

coloniarum, ſeu difficultas operum, ſive ſuperſtitio, valuit ut in ſententiam Piſonis concederetur, qui nil mutandum cenſuerat.

80. Prorogatur Poppæo Sabino provincia Mœſia, additis Achaïa & Macedonia. Id quoque morum Tiberii fuit, continuare imperia, ac pleroſque ad finem vitæ in iiſdem exercitibus, aut juriſdictionibus habere. Cauſſæ variæ traduntur: alii tædio novæ curæ, ſemel placita pro æternis ſervaviſſe: quidam invidia, ne plures fruerentur. ſunt qui exiſtiment ut callidum ejus ingenium, ita anxium judicium. neque enim eminentis virtutes ſectabatur, & rurſum vitia oderat: ex optimis periculum ſibi, a peſſimis dedecus publicum metuebat. qua hæſitatione poſtremo eò provectus eſt, ut mandaverit quibuſdam provincias, quos egredi urbe non erat paſſurus.

81. De comitiis conſularibus quæ tum primum illo principe, ac deinceps fuere, vix quidquam firmare auſim; adeo diverſa non modo apud auctores, ſed in ipſius orationibus reperiuntur. Modo ſubtractis candidatorum nominibus, originem cujuſque, & vitam, & ſtipendia deſcripſit, ut qui forent intelligeretur: aliquando ea quoque ſignificatione ſubtracta, candidatos hortatus, ne ambitu comitia turbarent, ſuam ad id curam pollicitus eſt: plerumque eos tantum apud ſe profeſſos diſſeruit, quorum nomina conſulibus edidiſſet; poſſe & alios profiteri, ſi gratiæ, aut meritis confiderent. ſpecioſa verbis, re inania, aut ſubdola: quantoque majore libertatis imagine tegebantur, tanto eruptura ad infenſius ſervitium.

BREVIARIUM LIB. II.

Motus aliqui in Oriente. Vonones Parthorum rex ſolio, & ſolo ſuo ab Artabano pellitur; & ad Armenios profugus, ab his in regnum accipitur. Quo eodem mox demovetur à Silano Præſide Syriæ, ob metum & Artabani minas. At Tiberius, ſpecie moti Orientis, Germanicum à legionibus ſuetis abſtrahit. cui paret ille, ſed lente. Prius enim Germaniam ingreditur, & fabricata ingenti claſſe, exercitum Oceano ad Amiſiam flumen vehit. Illic Angrivarios duce popu-

 latur

latur & ſternit. mox Cheruſcos & Arminium ingenti prælio vincit. multumque gloriæ partum, niſi in regreſſu fortuita clades eam obliteraſſet. Navium enim hominumque maximam partem in Oceano amiſit, vi tempeſtatis, & imperitia ejus maris. Interea Romæ vir nobilis Libo Druſus ſtudii rerum novarum defertur. accuſatur in Senatu, & parte aliqua convincitur. Tiberium infenſum expertus, & veniæ nulla ſpe, gladio incubuit. M. Hortali preces (nepos is Hortenſii) in manifeſta paupertate, ſpretæ à Principe. Clemens Poſtumi Agrippæ ſervus, domino interfecto, faciem & nomen ejus mentitur. res Romanas turbat. occulte conſcios & adjutores multos habet. opera tamen & ingenio Salluſtii Criſpi ſine motu capitur, & Romam perducitur. Sub id tempus Germanicus de Cattis, Cheruſcis, aliiſque gentibus triumphat. Archelaus Cappadocum rex in urbem accitus, & indigne habitus fato moritur. Regnum ejus in provinciam redactum. Germanico Oriens permiſſus, cum majore, quoquo adiſſet, imperio. Cn. Piſoni Syria, cum occultis (ut creditur) in Germanicum mandatis. Druſus in Illyricum it, dux contra Germanos, qui tamen inter ſe diſcordes, otium & ſecuritatem Romanis fecêre. Cheruſci duce Arminio, potentem & veterem regem Maroboduum, magno nec incruento prælio vincunt. In Aſia duodecim celebres urbes terræ-motu collapſæ, aut hauſtæ ſunt. Tacfarinas in Africa bellum ſive latrocinium exercet. idque à Furio proconſule ſtatim repreſſum. Germanicus in Armeniam venit: regem Zenonem, amoto Vonone, volentibus iis imponit. Druſus Germanos ad diſcordias inlicit. Maraboduus vi Catualdæ regno pulſus in Italiam venit, & Ravennæ per duodeviginti annos egit. Idem Catualdæ mox caſus, qui Forum Julium miſſus. Rheſcuporis Thracum rex, opera Pomponii Flacci in vincula datur: Romam perducitur. Germanicus Ægyptum luſtrat. reverſus inimicitias cum Piſone exercet, & denunciat. Sed paullo poſt morbo correptus, cum ingenti gentium omnium luctu, Antiochiæ exſtinguitur. Veneni à Piſone dati ſuſpicio erat. qui conatus armis Syriam repetere, à Sentio aliiſque Germanici amicis impeditur. Honores multi Germanico mortuo Romæ decreti. Sanctiones contra muliebrem impudicitiam. Virgo Veſtalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

lis capta. Arminius in Germania dolo cæſus. Hæc geſta annis quatuor.

Coss. T. Statilio Siſenna Tauro, & L. Scribonio Libone.
C. Cæcilio Rufo, & L. Pomponio Flacco.
Tiberio Cæſare Auguſt. III. & Germanico Cæſare II.
M. Junio Silano, & C. Norbano Flacco.

LIBER II.

SIſenna Statilio Tauro, L. Libone Coss. mota Orientis regna, provinciæque Romanæ; initio apud Parthos orto, qui petitum Roma acceptumque regem, quamvis gentis Arſacidarum, ut externum aſpernabantur. Is fuit Vonones, obſes Auguſto datus à Phrahate. Nam Phrahates quamquam depuliſſet exercitus, duceſque Romanos, cuncta venerantium officia ad Auguſtum verterat, partemque prolis firmandæ amicitiæ miſerat: haud perinde noſtri metu, quam fidei popularium diffiſus.

2. Poſt finem Phrahatis & ſequentium regum, ob internas cædes, venere in urbem legati à primoribus Parthis, qui Vononem vetuſtiſſimum liberorum ejus accirent. Magnificum id ſibi credidit Cæſar, auxitque opibus. Et accepere barbari lætantes, ut ferme ad nova imperia. Mox ſubit pudor, degeneraviſſe Parthos, petitum alio ex orbe regem hoſtium artibus infectum: jam inter provincias Romanas ſolium Arſacidarum haberi, darique. Ubi illam gloriam trucidantium Craſſum, exturbantium Antonium; ſi mancipium Cæſaris, tot per annos ſervitutem perpeſſum, Parthis imperitet? Accendebat dedignantes & ipſe, diverſus à majorum inſtitutis, raro venatu, ſegni equorum cura, quotiens per urbes incederet, lecticæ geſtamine, faſtuque erga patrias epulas. inridebantur & Græci comites, ac viliſſima utenſilium anulo clauſa: ſed prompti aditus, obvia comitas, ignotæ Parthis virtutes, nova vitia; & quia ipſorum moribus aliena, perinde odium pravis & honeſtis.

3. Igitur Artabanus Arſacidarum è ſanguine apud Dahas adultus excitur, primoque congreſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſu fuſus reparat vires, regnoque potitur. Victo Vononi perfugium Armenia fuit, vacua tunc, interque Parthorum & Romanas opes infida, ob ſcelus Antonii, qui Artavaſden regem Armeniorum ſpecie amicitiæ inlectum, dein catenis oneratum, poſtremo interfecerat. Ejus filius Artaxias memoria patris nobis infenſus, Arſacidarum vi ſeque regnumque tutatus eſt. occiſo Artaxia per dolum propinquorum, datus à Cæſare Armeniis Tigranes, deductuſque in regnum à Tiberio Nerone. Nec Tigrani diuturnum imperium fuit, neque liberis ejus, quamquam ſociatis more externo in matrimonium regnumque. Dein juſſu Auguſti impoſitus Artavaſdes, & non ſine clade noſtra dejectus.

4. Tum C. Cæſar componendæ Armeniæ deligitur. Is Ariobarzanem origine Medum, ob inſignem corporis formam, & præclarum animum, volentibus Armeniis præfecit. Ariobarzane morte fortuita abſumpto, ſtirpem ejus haud toleravere: tentatoque feminæ imperio, cui nomen Erato, eaque brevi pulſa; incerti ſolutique, & magis ſine domino, quam in libertate; profugum Vononem in regnum accipiunt. Sed ubi minitari Artabanus, & parum ſubſidii in Armeniis, vel ſi noſtra vi defenderetur, bellum adverſus Parthos ſumendum erat; rector Syriæ Creticus Silanus excitum cuſtodia circumdat, manente luxu & regio nomine. quod ludibrium ut effugere agitaverit Vonones, in loco reddemus.

5. Ceterum Tiberio haud ingratum accidit turbari res Orientis, ut ea ſpecie Germanicum ſuetis legionibus abſtraheret; noviſque provinciis impoſitum, dolo ſimul & caſibus objectaret. At ille quanto acriora in eum ſtudia militum, & averſa patrui voluntas, celerandæ victoriæ intentior, tractare prœliorum vias, & quæ ſibi tertium jam annum belligeranti ſæva vel proſpera eveniſſent. fundi Germanos acie, & juſtis locis: juvari ſilvis, paludibus, brevi æſtate, & præmatura hieme: ſuum militem haud perinde vulneribus, quam ſpatiis itinerum, damno armorum adfici: feſſas Gallias miniſtrandis equis: longum impedimentorum agmen, oppor-

opportunum ad inſidias, defenſantibus iniquum. at ſi mare intretur, promptam ipſis poſſeſſionem, & hoſtibus ignotam; ſimul bellum maturius incipi, legioneſque & commeatus pariter vehi; integrum equitem, equoſque, per ora & alveos fluminum media in Germania fore.

6. Igitur huc intendit: miſſis ad cenſus Galliarum, P. Vitellio & Cantio; Silius, & Anteius, & Cæcina fabricandæ claſſi præponuntur. Mille naves ſufficere viſæ, properatæque: aliæ breves, anguſta puppi proraque, & lato utero, quo facilius fluctus tolerarent: quædam planæ carinis, ut ſine noxa ſiderent: plures appoſitis utrimque gubernaculis, converſo ut repente remigio, hinc vel illinc adpellerent. multæ pontibus ſtratæ, ſuper quas tormenta veherentur, ſimul aptæ ferendis equis, aut commeatui, velis habiles, citæ remis, augebantur alacritate militum in ſpeciem ac terrorem. Inſula Batavorum in quam convenirent prædicta, ob faciles adpulſus, accipiendiſque copiis, & tranſmittendum ad bellum opportuna. Nam Rhenus uno alveo continuus, aut modicas inſulas circumveniens, apud principium agri Batavi velut in duos amnes dividitur: ſervatque nomen, & violentiam curſus, qua Germaniam prævehitur, donec Oceano miſceatur; ad Gallicam ripam latior & placidior adfluens, verſo cognomento Vahalem accolæ dicunt: mox id quoque vocabulum mutat Moſa flumine, ejuſque immenſo ore eundem in Oceanum effunditur.

7. Sed Cæſar, dum adiguntur naves, Silium legatum cum expedita manu inruptionem in Cattos facere jubet: ipſe, audito caſtellum Luppiæ flumini adpoſitum obſideri, ſex legiones eo duxit. Neque Silio ob ſubitos imbres aliud actum, quam ut modicam prædam, & Arpi principis Cattorum conjugem filiamque raperet: neque Cæſari copiam pugnæ obſeſſores fecere, ad famam adventus ejus dilapſi. Tumulum tamen nuper Varianis legionibus ſtructum, & veterem aram Druſo ſitam disjecerant. reſtituit aram; honorique patris princeps ipſe cum legionibus decucurrit: tumulum iterare haud viſum. & cuncta inter caſtellum, Aliſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

liſonem, ac Rhenum, novis limitibus, aggeribuſque permunita.

8. Jamque claſſis advenerat, cum præmiſſo commeatu, & diſtributis in legiones ac ſocios navibus, foſſam cui Druſianæ nomen, ingreſſus, precatuſque Druſum patrem, ut ſe eadem auſum, libens placatuſque exemplo ac memoria conſiliorum atque operum juvaret; lacus inde, & Oceanum, uſque ad Amiſiam flumen, ſecunda navigatione pervehitur: claſſis Amiſiæ relicta, lævo amne; erratumque in eo, quod non ſubvexit: tranſpoſuit militem dextras in terras iturum. ita plures dies efficiendis pontibus abſumpti. Et eques quidem ac legiones prima æſtuaria, nondum adcreſcente unda, intrepidi tranſiere: poſtremum auxiliorum agmen, Batavique in parte ea, dum inſultant aquis, artemque nandi oſtentant, turbati, & quidam hauſti ſunt. Metanti caſtra Cæſari Angrivariorum defectio à tergo nuntiatur. miſſus illico Stertinius cum equite, & armatura levi, igne & cædibus perfidiam ultus eſt.

9. Flumen Viſurgis Romanos Cheruſcoſque interfluebat. ejus in ripa cum ceteris primoribus Arminius adſtitit, quæſitoque an Cæſar veniſſet? poſtquam adeſſe reſponſum eſt; ut liceret cum fratre conloqui oravit. Erat is in exercitu cognomento Flavius, inſignis fide, & amiſſo per vulnus oculo paucis ante annis, duce Tiberio. tum permiſſum, progreſſuſque ſalutatur ab Arminio. qui amotis ſtipatoribus, ut ſagittarii noſtra pro ripa diſpoſiti abſcederent, poſtulat; & poſtquam digreſſi, unde ea deformitas oris? interrogat fratrem. illo locum, & prœlium referente; quodnam præmium recepiſſet? exquirit. Flavius aucta ſtipendia, torquem, & coronam, aliaque militaria dona memorat, inridente Arminio vilia ſervitii pretia.

10. Exin diverſi ordiuntur: hic magnitudinem Romanam, opes Cæſaris, & victis graves pœnas; in deditionem venienti paratam clementiam; neque conjugem & filium ejus hoſtiliter haberi. Ille fas patriæ, libertatem avitam, penetralis Germaniæ deos, matrem precum ſociam; ne propinquorum, & adfinium, denique gentis ſuæ deſertor & pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

proditor, quam imperator eſſe mallet. Paulatim inde ad jurgia prolapſi, quo minus pugnam conſererent, ne flumine quidem interjecto cohibebantur: ni Stertinius adcurrens, plenum iræ, armaque & equum poſcentem Flavium attinuiſſet. cernebatur contra minitabundus Arminius, prœliumque denuntians. nam pleraque Latino ſermone interjaciebat, ut qui Romanis in caſtris ductor popularium meruiſſet.

11. Poſtero die Germanorum acies trans Viſurgim ſtetit. Cæſar, niſi pontibus præſidiiſque impoſitis, dare in diſcrimen legiones haud imperatorium ratus, equitem vado tramittit. præfuere Stertinius, & è numero primipilarium Æmilius, diſtantibus locis invecti, ut hoſtem diducerent. qua celerrimus amnis, Cariovalda dux Batavorum erupit; eum Cheruſci fugam ſimulantes in planitiem ſaltibus circumjectam traxere: dein coorti, & undique effuſi trudunt adverſos, inſtant cedentibus, collectoſque in orbem, pars congreſſi, quidam eminus proturbant. Cariovalda diu ſuſtentata hoſtium ſævitia, hortatus ſuos ut ingruentes catervas globo frangerent; atque ipſe in denſiſſimos inrumpens, congeſtis telis & ſuffoſſo equo labitur, ac multi nobilium circa: ceteros vis ſua, aut equites cum Stertinio Æmilioque ſubvenientes, periculo exemere.

12. Cæſar tranſgreſſus Viſurgim indicio perfugæ cognoſcit, delectum ab Arminio locum pugnæ: conveniſſe & alias nationes in ſilvam Herculi ſacram, auſuroſque nocturnam caſtrorum oppugnationem. habita indici fides, & cernebantur ignes; ſuggreſſique propius ſpeculatores, audiri fremitum equorum, immenſique & inconditi agminis murmur, attulere. Igitur propinquo ſummæ rei diſcrimine, explorandos militum animos ratus, quonam id modo incorruptum foret ſecum agitabat. Tribunos & centuriones læta ſæpius quam comperta nuntiare; libertorum ſervilia ingenia; amicis ineſſe adulationem: ſi concio vocetur, illic quoque, quæ pauci incipiant, reliquos adſtrepere. penitus noſcendas mentes, cum ſecreti & incuſtoditi, inter militaris cibos, ſpem aut metum proferrent.

13. Nocte cœpta egreſſus augurali, per occulta &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vigilibus ignara, comite uno, contectus humeros ferina pelle, adit caſtrorum vias, adſiſtit tabernaculis, fruiturque fama ſui: cum hic nobilitatem ducis, decorem alius, plurimi patientiam, comitatem, per ſeria, per jocos eundem animum, laudibus ferrent: reddendamque gratiam in acie faterentur; ſimul perfidos & ruptores pacis, ultioni & gloriæ mactandos. Inter quæ unus hoſtium Latinæ linguæ ſciens, acto ad vallum equo, voce magna, conjuges, & agros, & ſtipendii indies, donec bellaretur, ſeſtertios centenos, ſi quis transfugiſet, Arminii nomine pollicetur. Incendit ea contumelia legionum iras: veniret dies, daretur pugna: ſumpturum militem Germanorum agros, tracturum conjuges; accipere omen, & matrimonia ac pecunias hoſtium prædæ deſtinare. Tertia ferme vigilia adſultatum eſt caſtris, ſine conjectu teli; poſtquam crebras pro munimentis cohortes, & nihil remiſſum ſenſere.

14. Nox eadem lætam Germanico quietem tulit, viditque ſe operatum, & ſanguine ſacro reſperſa prætexta, pulchriorem aliam manibus aviæ Auguſtæ accepiſſe. Auctus omine, addicentibus auſpiciis, vocat concionem, & quæ ſapientia prævila aptaque imminenti pugnæ diſſerit: Non campos modo militi Romano ad prœlium bonos, ſed ſi ratio adſit, ſilvas & ſaltus. nec enim immenſa barbarorum ſcuta, enormis haſtas, inter truncos arborum, & enata humo virgulta, perinde haberi quam pila, & gladios, & hærentia corpori tegmina. denſarent ictus, ora mucronibus quærerent: non loricam Germano, non galeam; ne ſcuta quidem ferro, nervove firmata, ſed viminum textus, vel tenuis & fucatas colore tabulas: primam utcunque aciem haſtatam; ceteris, præuſta aut brevia tela. jam corpus, ut viſu torvum, & ad brevem impetum validum; ſic nulla vulnerum patientia: ſine pudore flagitii, ſine cura ducum, abire, fugere; pavidos adverſis, inter ſecunda, non divini, non humani juris memores. Si tædio viarum ac maris finem cupiant; hac acie parari: propiorem jam Albim, quam Rhenum; neque bellum ultra, modo ſe patris patruique veſtigia prementem iiſdem in terris victorem

ſiſte-

ſiſterent. Orationem ducis ſecutus militum ardor: ſignumque pugnæ datum.

15. Nec Arminius, aut ceteri Germanorum proceres omittebant ſuos quiſque teſtari: Hos eſſe Romanos Variani exercitus fugaciſſimos, qui ne bellum tolerarent, ſeditionem induerint: quorum pars onuſta vulneribus tergum, pars fluctibus & procellis fractos artus, infenſis rurſum hoſtibus, adverſis diis objiciant, nulla boni ſpe. claſſem quippe, & avia Oceani quæſita, ne quis venientibus occurreret, ne pulſos premeret: ſed ubi miſcuerint manus, inane victis ventorum remorumve ſubſidium. meminiſſent modo avaritiæ, crudelitatis, ſuperbiæ; aliud ſibi reliquum, quam tenere libertatem, aut mori ante ſervitium?

16. Sic accenſos, & prœlium poſcentes in campum, cui Idiſtaviſo nomen, deducunt: is medius inter Viſurgim & colles, ut ripæ fluminis cedunt, aut prominentia montium reſiſtunt, inæqualiter ſinuatur. pone tergum inſurgebat ſilva, editis in altum ramis, & pura humo inter arborum truncos. Campum & prima ſilvarum barbara acies tenuit: ſoli Cheruſci juga inſedere, ut prœliantibus Romanis deſuper incurrerent. Noſter exercitus ſic inceſſit: auxiliares Galli, Germanique in fronte: poſt quos pedites ſagittarii: dein quatuor legiones, & cum duabus prætoriis cohortibus, ac delecto equite Cæſar: exin totidem aliæ legiones, & levis armatura cum equite ſagittario, ceteræque ſociorum cohortes. Intentus paratuſque miles, ut ordo agminis, in aciem adſiſteret.

17. Viſis Cheruſcorum catervis, quæ per ferociam proruperant, validiſſimos equitum incurrere jubet, Stertinium cum ceteris turmis circumgredi, tergaque invadere jubet, ipſe in tempore adfuturus. Interea pulcherrimum augurium, octo aquilæ petere ſilvas & intrare viſæ, Imperatorem advertere, exclamat, Irent, ſequerentur Romanas aves, propria legionum numina. ſimul pedeſtris acies infertur, & præmiſſus eques, poſtremos ac latera impulit: mirumque dictu, duo hoſtium agmina diverſa fuga, qui ſilvam tenuerant in aperta, qui campis adſtiterant in ſilvam ruebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

medii inter hos Cheruſci collibus detrudebantur inter quos inſignis Arminius manu, voce, vulnere ſuſtentabat pugnam: Incubueratque ſagittariis, ill rapturus, ni Rhætorum Vindelicorumque, & Gal licæ cohortes ſigna objeciſſent. niſu tamen corpo ris, & impetu equi pervaſit, oblitus faciem ſu cruore, ne noſceretur. quidam agnitum à Chauc inter auxilia Romana agentibus emiſſumque tradi derunt. Virtus ſeu fraus eadem Inguiomero effu gium dedit; ceteri paſſim trucidati. & pleroſqu tranare Viſurgim conantes, injecta tela, aut vis flu minis, poſtremo moles ruentium, & incidentes ri pæ, operuere. quidam turpi fuga in ſumma arbo rum niſi, ramiſque ſe occultantes, admotis ſagitta riis per ludibrium figebantur: alios prorutæ arbo res adflixere. Magna ea victoria, neque cruent nobis fuit. Quinta ab hora diei ad noctem cæſi ho ſtes decem millia paſſuum cadaveribus atque armi opplevere; repertis inter ſpolia eorum catenis, qua in Romanos, ut non dubio eventu, portaverant Miles in loco prœlii Tiberium imperatorem ſaluta vit, ſtruxitque aggerem, & in modum trophæorum arma, ſubſcriptis victarum gentium nominibus impoſuit.

19. Haud perinde Germanos vulnera, luctus excidia, quam ea ſpecies dolore & ira adfecit. q modo abire ſedibus, trans Albim concedere para bant, pugnam volunt, arma rapiunt; plebes, pri mores, juventus, ſenes, agmen Romanum repent incurſant, turbant. poſtremo deligunt locum, flu mine & ſilvis clauſum, arta intus planitie, & hu mida; ſilvas quoque profunda palus ambibat ni quod latus unum Angrivarii lato aggere extule rant, quo à Cheruſcis dirimerentur. hic pedes ad ſtitit: equitem propinquis lucis texere, ut ingreſ ſis ſilvam legionibus à tergo foret.

20. Nihil ex iis Cæſari incognitum: conſilia, lo cos, prompta, occulta noverat, aſtuſque hoſtium i perniciem ipſis vertebat. Seio Tuberoni legat tradit equitem, campumque. peditum aciem ita in ſtruxit, ut pars æquo in ſilvam aditu incederet pars objectum aggerem eniteretur. quod arduum ſibi; cetera legatis permiſit. quibus plana evene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ant, facile inrupere : quis impugnandus agger, ut
i murum ſuccederent, gravibus ſuperne ictibus
onflictabantur. Senſit dux imparem cominus pu-
gnam, remotiſque paulum legionibus, funditores
ibratoreſque excutere tela, & proturbare hoſtem
ubet. miſſæ è tormentis haſtæ, quantoque conſpi-
ui magis propugnatores, tanto pluribus vulneri-
us dejecti. Primus Cæſar cum prætoriis cohorti-
us, capto vallo, dedit impetum in ſilvas. conlato
llic gradu certatum: hoſtem à tergo palus, Roma-
os flumen aut montes claudebant: utriſque neceſ-
itas in loco, ſpes in virtute, ſalus ex victoria.

21. Nec minor Germanis animus; ſed genere
ugnæ & armorum ſuperabantur: cum ingens mul-
itudo, artis locis, prælongas haſtas non protende-
et, non colligeret, neque adſultibus & velocitate
orporum uteretur, coacta ſtabile ad prœlium:
ontra miles cui ſcutum pectori adpreſſum, & in-
idens capulo manus, latos barbarorum artus, nuda
ora foderet, viamque ſtrage hoſtium aperiret: im-
prompto jam Arminio, ob continua pericula, ſive
llum recens acceptum vulnus tardaverat. Quin &
Inguiomerum tota volitantem acie, fortuna magis
quam virtus deſerebat. & Germanicus quo magis
adgnoſceretur, detraxerat tegimen capiti, orabat-
que inſiſterent cædibus: nil opus captivis, ſolam
internecionem gentis finem bello fore. Jamque ſero
diei ſubducit ex acie legionem faciendis caſtris:
ceteræ ad noctem cruore hoſtium ſatiatæ ſunt. e-
quites ambigue certavere.

22. Laudatis pro concione victoribus, Cæſar
congeriem armorum ſtruxit, ſuperbo cum titulo:
DEBELLATIS INTER RHENUM AL-
BIMQUE NATIONIBUS EXERCITUM
TIBERII CÆSARIS EA MONIMEN-
TA MARTI ET JOVI ET AUGUSTO
SACRAVISSE. de ſe nihil addidit, metu invi-
diæ, an ratus conſcientiam facti ſatis eſſe. Mox
bellum in Angrivarios Stertinio mandat, ni dedi-
tionem properaviſſent. atque illi ſupplices, nihil
abnuendo, veniam omnium accepêre.

23. Sed æſtate jam adulta legionum aliæ itine-
re terreſtri in hibernacula remiſſæ: plures Cæſar
claſſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

claſſi impoſitas per flumen Amiſiam Oceano inve
xit. Ac primo placidum æquor mille navium re
mis ſtrepere, aut velis impelli: mox atro nubiu
globo effuſa grando, ſimul variis undique procell
incerti fluctus proſpectum adimere, regimen im
pedire: mileſque pavidus, & caſuum maris ignaru
dum turbat nautas, vel intempeſtive juvat, offic
prudentium corrumpebat. omne dehinc cælum,
mare omne in auſtrum ceſſit, qui tumidis Germa
niæ terris, profundis amnibus, immenſo nubiu
tractu validus, & rigore vicini ſeptemtrionis hor
ridior, rapuit disjecitque naves in aperta Oceani
aut inſulas ſaxis abruptis, vel per occulta vada in
feſtas. quibus paulum ægreque vitatis, poſtqua
mutabat æſtus, eodemque quo ventus ferebat; ne
adhærere anchoris, non exhaurire inrumpentis un
das poterant: equi, jumenta, ſarcinæ, etiam arm
præcipitantur, quo levarentur alvei manantes pe
latera, & fluctu ſuperurgente.

24. Quanto violentior cetero mari Oceanus,
truculentia cæli præſtat Germania, tantum illa cla
des novitate & magnitudine exceſſit, hoſtilibus ci
cum litoribus aut ita vaſto & profundo, ut creda
tur noviſſimum ac ſine terris mare. pars naviu
hauſtæ ſunt; plures apud inſulas longius ſitas eje
ctæ: mileſque nullo illic hominum cultu, fame ab
ſumptus, niſi quos corpora equorum eodem eli
toleraverant. ſola Germanici triremis Chaucoru
terram adpulit, quem per omnes illos dies noctel
que apud ſcopulos & prominentis oras, cum ſe tan
exitii reum clamitaret, vix cohibuere amici, qu
minus eodem mari oppeteret. Tandem relabent
æſtu, & ſecundante vento, claudæ naves raro re
migio, aut intentis veſtibus, & quædam à validio
ribus tractæ, revertere: quas raptim refectas mi
ſit, ut ſcrutarentur inſulas. collecti ea cura pleri
que: multos Angrivarii nuper in fidem accepti
redemptos ab interioribus reddidere: quidam i
Britanniam rapti, & remiſſi à regulis. Ut quis e
longinquo revenerat, miracula narrabant, vim tur
binum, & inauditas volucres, monſtra maris, am
biguas hominum & beluarum formas: viſa, ſive e
metu credita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

25. Sed fama claſſis amiſſæ, ut Germanos ad pem belli, ita Cæſarem ad coërcendum erexit. C. ilio cum triginta peditum, tribus equitum millius ire in Cattos imperat: ipſe majoribus copiis Iarſos inrumpit: quorum dux Malovendus nuper n deditionem acceptus, propinquo luco defoſſam Varianæ legionis aquilam modico præſidio ſervari ndicat. Miſſa extemplo manus, quæ hoſtem à ronte eliceret; alii qui terga circumgreſſi recludeent humum: & utriſque adfuit fortuna. eo promtior Cæſar pergit introrſus, populatur, exſcindit on auſum congredi hoſtem; aut ſicubi reſtiterat, atim pulſum; nec unquam magis, ut ex captivis ognitum eſt, paventem. Quippe invictos, & nullis aſibus ſuperabiles Romanos prædicabant, qui perita claſſe, amiſſis armis, poſt conſtrata equorum irorumque corporibus litora, eadem virtute, pari erocia, & veluti aucti numero inrupiſſent.

26. Reductus inde in hiberna miles, lætus anini, quod adverſa maris expeditione proſpera penſaiſſet. addidit munificentiam Cæſar, quantum quis lamni profeſſus erat exſolvendo. Nec dubium haebatur labare hoſtes, petendæque pacis conſilia ſunere, & ſi proxima æſtas adjiceretur, poſſe bellum patrari: ſed crebris epiſtolis Tiberius monebat, rediret ad decretum triumphum. ſatis jam eventuum, ſatis caſuum: proſpera illi & magna prœlia: eorum quoque meminiſſet, quæ venti & fluctus, nulla ducis culpa, gravia tamen & ſæva damna intuliſſent. ſe novies à divo Auguſto in Germaniam miſſum, plura conſilio quam vi perfeciſſe. ſic Sugambros in deditionem acceptos, ſic Suevos, regemque Maroboduum pace obſtrictum. poſſe & Cheruſcos, ceteraſque rebellium gentes, quando Romanæ ultioni conſultum eſt, internis diſcordiis relinqui. Precante Germanico annum efficiendis cœptis, acrius modeſtiam ejus adgreditur, alterum conſulatum offerendo, cujus munia præſens obiret. ſimul adnectebat, ſi foret adhuc bellandum, relinqueret materiem Druſi fratris gloriæ, qui nullo tum alio hoſte, non niſi apud Germanias adſequi nomen imperatorium, & deportare lauream poſſet. Haud cunctatus eſt ultra Germanicus, quam-

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quam fingi ea, ſeque per invidiam parto jam decori abſtrahi intelligeret.

27. Sub idem tempus è familia Scriboniorum Libo Druſus defertur moliri res novas. Ejus negotii initium, ordinem, finem curatius diſſeram; quia tum primum reperta ſunt, quæ per tot annos Remp. exedere. Firmius Catus Senator ex intima Libonis amicitia, juvenem improvidum & facilem inanibus, ad Chaldæorum promiſſa, Magorum ſacra, ſomniorum etiam interpretes impulit: dum proavum Pompeium, amitam Scriboniam, quæ quondam Auguſti conjunx fuerat, conſobrinos Cæſares, plenam imaginibus domum oſtentat: hortaturque ad luxum & æs alienum, ſocius libidinum & neceſſitatum, quo pluribus indiciis inligaret.

28. Ut ſatis teſtium, & qui ſervi eadem noſcerent, reperit, aditum ad principem poſtulat; demonſtrato crimine & reo per Flaccum Veſcularium equitem Romanum, cui propior cum Tiberio uſus erat. Cæſar indicium haud aſpernatus, congreſſus abnuit. poſſe enim, eodem Flacco internuntio ſermones commeare. Atque interim Libonem ornat prætura, convictibus adhibet, non vultu alienatus, non verbis commotior (adeo iram condiderat) cunctaque ejus dicta factaque cum prohibere poſſet, ſcire malebat. donec Junius quidam tentatus ut infernas umbras carminibus eliceret, ad Fulcinium Trionem indicium detulit. celebre inter accuſatores Trionis ingenium erat, avidumque famæ malæ. Statim corripit reum, adit conſules, ſenatus cognitionem poſcit: & vocantur Patres, addito, conſultandum ſuper re magna & atroci.

29. Libo interim veſte mutata, cum primoribus feminis circumire domos, orare adfines, vocem adverſum pericula poſcere: abnuentibus cunctis, cum diverſa prætenderent, eadem formidine. die ſenatus metu & ægritudine feſſus, ſive ut tradidêre quidam, ſimulato morbo, lectica delatus ad fores curiæ, inniſuſque fratri, & manus ac ſupplices voces ad Tiberium tendens, immoto ejus vultu excipitur. mox libellos & auctores recitat Cæſar, ita moderans, ne lenire, neve aſperare crimina videretur.

30. Acceſſerant præter Trionem & Catum accuſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

uſatores, Fonteius Agrippa, & C. Livius, certaantque cui jus perorandi in reum daretur: donec Livius, quia nec ipſi inter ſe concederent, & Libo ine patrono introiſſet, ſingillatim ſe crimina objeturum profeſſus, protulit libellos vecordes adeo, t conſultaverit Libo, an habiturus foret opes, uîs viam Appiam Brundiſium uſque pecuniâ operet. inerant & alia hujuſcemodi, ſtolida, vana; ſi nollius acciperes, miſeranda. Uni tamen libello nanu Libonis, nominibus Cæſarum aut ſenatorum, dditas atroces vel occultas notas, accuſator arguerat. Negante reo, adgnoſcentes ſervos per tormena interrogari placuit. Et quia vetere ſenatuſconulto quæſtio in caput domini prohibebatur, callius & novi juris repertor Tiberius mancipari ſingulos actori publico jubet: ſcilicet ut in Libonem x ſervis ſalvo ſenatuſconſulto quæreretur. Ob quæ oſterum diem reus petivit. domumque digreſus, extremas preces P. Quirinio propinquo ſuo d principem mandavit. reſponſum eſt, ut ſenatum ogaret.

31. Cingebatur interim milite domus, ſtrepebant tiam in veſtibulo, ut audiri, ut aſpici poſſent: cum Libo, ipſis, quas in noviſſimam voluptatem adhiuerat, epulis excruciatus, vocare percuſſorem, renſare ſervorum dextras, inſerere gladium. atque llis dum trepidant, dum refugiunt, evertentibus dpoſitum menſa lumen, feralibus jam ſibi tenebris uos ictus in viſcera direxit. Ad gemitum conlabentis, adcurrere liberti, & cæde viſa miles abſtitit. Accuſatio tamen apud patres adſeveratione eadem peracta, juravitq; Tiberius, petiturũ ſe vitam quamvis nocenti, niſi voluntariam mortem properaviſſet.

32. Bona inter accuſatores dividuntur: & præturæ extra ordinem datæ, his qui ſenatorii ordinis erant. Tunc Cotta Meſſalinus, ne imago Libonis exequias poſterorum comitaretur, cenſuit. Cn. Lentulus, ne quis Scribonius cognomentum Druſi adſumeret: ſupplicationum dies Pomponii Flacci ſententia conſtituti. ut dona Jovi, Marti, Concordiæ, utque Iduum Septembrium dies quo ſe Libo interfecerat, dies feſtus haberetur, L. P. & Gallus Aſinius, & Papius Mutilus, & L. Apronius decrevêre:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

crevere: quorum auctoritates, adulationeſque retuli, ut ſciretur vetus id in Rep. malum. Facta & de Mathematicis Magiſque Italia pellendis ſenatuſconſulta; quorum è numero, L. Pituanius ſaxo dejectus eſt: In P. Martium conſules extra portam Exquilinam, cum claſſicum canere juſſiſſent, more priſco advertere.

33. Proximo ſenatus die multa in luxum civitatis dicta à Q. Haterio conſulari, Octavio Frontone prætura functo: decretumque ne vaſa auro ſolida miniſtrandis cibis fierent; ne veſtis ſerica viros fœdaret. Exceſſit Fronto, ac poſtulavit modum argento, ſupellectili, familiæ. Erat quippe adhuc frequens ſenatoribus, ſi quid è Republ. crederent, loco ſententiæ promere. Contra Gallus Aſinius diſſeruit: Auctu imperii adoleviſſe etiam privatas opes; idque non novum, ſed è vetuſtiſſimis moribus. aliam apud Fabricios, aliam apud Scipiones pecuniam; & cuncta ad Remp. referri: qua tenui, anguſtas civium domos; poſtquam eo magnificentiæ venerit, gliſcere ſingulos. neque in familia & argento, quæque ad uſum parentur, nimium aliquid, aut modicum, niſi ex fortuna poſſidentis. diſtinctos ſenatus & equitum cenſus, non quia diverſi natura, ſed ut locis, ordinibus, dignationibus antiſtent, taleſque ad requiem animi, aut ſalubritatem corporum parentur. niſi forte clariſſimo cuique plures curas, majora pericula ſubeunda; delinimentis curarum & periculorum carendum eſſe. Facilem adſenſum Gallo, ſub nominibus honeſtis, confeſſio vitiorum, & ſimilitudo audientium dedit. Adjecerat & Tiberius, non id tempus cenſuræ; nec ſi quid in moribus labaret, defuturum corrigendi auctorem.

34. Inter quæ L. Piſo ambitum fori, corrupta judicia, ſævitiam oratorum accuſationes minitantium increpans, abire ſe & cedere urbe, victurum in aliquo abdito & longinquo rure teſtabatur: ſimul curiam relinquebat. Commotus eſt Tiberius, & quamquam mitibus verbis Piſonem permulſiſſet, propinquos quoque ejus impulit, ut abeuntem auctoritate vel precibus tenerent. Haud minus liberi doloris documentum idem Piſo mox dedit, vocata in jus Urgulania, quam ſupra leges amicitia

Augu-

Auguſtæ extulerat. nec aut Urgulania obtemperavit, in domum Cæſaris ſpreto Piſone vecta, aut ille abſtitit, quamquam Auguſta ſe violari & imminui quereretur. Tiberius hactenus indulgere matri civile ratus, ut ſe iturum ad prætoris tribunal, adfuturum Urgulaniæ diceret, proceſſit palatio, procul ſequi juſſis militibus. ſpectabatur occurſante populo, compoſitus ore, & ſermonibus variis tempus atque iter ducens; donec propinquis Piſonem fruſtra coërcentibus, deferri Auguſta pecuniam quæ petebatur juberet. Iſque finis rei, ex qua neque Piſo inglorius, & Cæſar majore fama fuit. Ceterum Urgulaniæ potentia adeo nimia civitati erat, ut teſtis in cauſſa quadam quæ apud ſenatum tractabatur, venire dedignaretur; miſſus eſt prætor, qui domi interrogaret: cum virgines Veſtales in foro & judicio audiri, quotiens teſtimonium dicerent, vetus mos fuerit.

35. Res eo anno prolatas haud referrem, ni pretium foret, Gn. Piſonis & Aſinii Galli ſuper eo negotio diverſas ſententias noſcere. Piſo, quamquam abfuturum ſe dixerat Cæſar, ob id magis agendum cenſebat, ut abſente principe, ſenatus & equites poſſent ſua munia ſuſtinere. decorum Reip. fore. Gallus, quia ſpeciem libertatis Piſo præceperat, nihil ſatis inluſtre, aut ex dignitate populi Romani, niſi coram & ſub oculis Cæſaris: eoque conventum Italiæ, & adfluentis provincias, præſentiæ ejus ſervanda dicebat. Audiente hæc Tiberio ac ſilente, magnis utrimque contentionibus acta; ſed res dilatæ.

36. Et certamen Gallo adverſus Cæſarem exortũ eſt. nam cenſuit in quinquennium magiſtratuum comitia habenda: utque legionum legati, qui ante præturam ea militia fungebantur, jam tum prætores deſtinarentur: princeps duodecim candidatos in annos ſingulos nominaret. Haud dubium erat, eam ſententiam altius penetrare, & arcana imperii tentari. Tiberius tamen quaſi augeretur poteſtas ejus diſſeruit: Grave moderationi ſuæ, tot eligere, tot differre. vix per ſingulos annos offenſiones vitari, quamvis repulſam propinqua ſpes ſoletur: quantum odii fore ab his qui ultra quinquennium projician-

tur! unde proſpici poſſe quæ cuique tam long
temporis ſpatio mens, domus, fortuna? ſuperbi
homines etiam annua deſignatione: quid ſi hono
rem per quinquennium agitent? quinquiplica
prorſus magiſtratus, ſubverti leges, quæ ſua ſpaci
exercendæ candidatorum induſtriæ, quærendiſqu
aut potiundis honoribus ſtatuerint.

37. Favorabili in ſpeciem oratione vim imper
tenuit, cenſuſque quorundam ſenatorum juvit. qu
magis mirum fuit, quod preces M. Hortali nobil
juvenis, in paupertate manifeſta, ſuperbius accepi
ſet. Nepos erat oratoris Hortenſii, inlectus à div
Auguſto liberalitate decies ſeſtertiûm ducere uxo
rem, ſuſcipere liberos, ne clariſſima familia ex
ſtingueretur. Igitur quatuor filiis ante limen curi
adſtantibus, loco ſententiæ, quum in palatio ſena
tus haberetur, modo Hortenſii inter oratores ſitar
imaginem, modo Auguſti intuens, ad hunc modu
cœpit: Patres conſcripti, hos quorum numerum &
pueritiam videtis, non ſponte ſuſtuli, ſed quia prin
ceps monebat: ſimul majores mei meruerant, u
poſteros haberent. nam ego, qui non pecuniam, no
ſtudia populi, neque eloquentiam, gentile domu
noſtræ bonum, varietate temporum accipere vel pa
rare potuiſſem, ſatis habebam, ſi tenues res me
nec mihi pudori, nec cuiquam oneri forent. juſſu
ab imperatore, uxorem duxi. En ſtirps & progenie
tot conſulum, tot dictatorum. nec ad invidiam iſta
ſed conciliandæ miſericordiæ refero. adſequentu
florente te, Cæſar, quos dederis honores; interir
Qu. Hortenſii pronepotes, divi Auguſti alumnos
ab inopia defende.

38. Inclinatio ſenatus incitamentum Tiberi
fuit, quo promptius adverſaretur, his ferme verbi
uſus: Si quantum pauperum eſt, venire huc, & libe
ris ſuis petere pecunias cœperint; ſinguli numquar
exſatiabuntur; Reſp. deficiet. nec ſane ideo à ma
joribus conceſſum eſt egredi aliquando relatio
nem, & quod in commune conducat loco ſententi
proferre, ut privata negotia, res familiares noſtra
hic augeamus; cum invidia ſenatus & principum
ſive indulſerint largitionem, ſive abnuerint. non e
nim preces ſunt iſthuc, ſed efflagitatio intempeſti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

va quidem & improviſa, cum aliis de rebus convenerint patres, conſurgere, & numero atque ætate liberûm ſuorum urgere modeſtiam ſenatus, eamdem vim in me tranſmittere, ac velut perfringere ærarium: quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplendum erit. dedit tibi, Hortale, divus Auguſtus pecuniam, ſed non compellatus, nec ea lege ut ſemper daretur. langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpes; & ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſibi ignavi, nobis graves. Hæc atque talia, quamquam cum adſenſu audita ab his, quibus omnia principum honeſta atque inhoneſta laudare mos eſt, plures per ſilentium aut occultum murmur excepêre. ſenſitque Tiberius. & cum paulum reticuiſſet, Hortalo ſe reſpondiſſe ait: ceterum ſi patribus videretur, daturum liberis ejus ducena ſeſtertia ſingulis, qui ſexus virilis eſſent. egêre alii grates; ſiluit Hortalus, pavore, an avitæ nobilitatis etiam inter anguſtias fortunæ retinens. neque miſeratus eſt poſthac Tiberius, quamvis domus Hortenſii pudendam ad inopiam dilaberetur.

39. Eodem anno mancipii unius audacia, ni mature ſubventum foret, diſcordiis armiſque civilibus Rempubl. perculiſſet. Poſtumi Agrippæ ſervus nomine Clemens, comperto fine Auguſti, pergere in inſulam Planaſiam, & fraude aut vi raptum Agrippam ferre ad exercitus Germanicos, non ſervili animo concepit. auſa ejus impedivit tarditas onerariæ navis: atque interim patrata cæde, ad majora & magis præcipitia converſus, furatur cineres, vectuſque Coſam Ethruriæ promontorium, ignotis locis ſeſe abdit, donec crinem barbamque promitteret. nam ætate & forma haud diſſimili in dominum erat. tum per idoneos & ſecreti ejus ſocios, crebreſcit vivere Agrippam, occultis primum ſermonibus, ut vetita ſolent; mox vago rumore apud imperitiſſimi cujuſque promptas aures, aut rurſum apud turbidos, eoque nova cupientes. atque ipſe adire municipia obſcuro diei, neque propalam adſpici, neque diutius iiſdem locis. ſed quia veritas viſu & mora; falſa feſtinatione & incertis valeſcunt, relinquebat famam, aut præveniebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

40. Vulgabatur interim per Italiam ſervatum munere deûm Agrippam; credebatur Romæ: jamque Hoſtiam invectum multitudo ingens, jam in urbe clandeſtini cœtus celebrabant: cum Tiberium anceps cura diſtrahere, vine militum ſervum ſuum coërceret, an inanem credulitatem tempore ipſo vaneſcere ſineret. modo nihil ſpernendum, modo non omnia metuenda, ambiguus pudoris ac metus reputabat. poſtremo dat negotium Salluſtio Criſpo: ille è clientibus duos (quidam milites fuiſſe tradunt deligit, atque hortatur, ſimulata conſcientia adeant, offerant pecuniam, fidem, atque pericula polliceantur. Exſequuntur ut juſſum erat. dein ſpeculati noctem incuſtoditam, accepta idonea manu, vinctum clauſo ore in palatium traxere. percunctanti Tiberio, Quomodo Agrippa factus eſſet? reſpondiſſe fertur, Quomodo tu Cæſar. Ut ederet ſocios ſubigi non potuit. nec Tiberius pœnam ejus palam auſus, in ſecreta palatii parte interfici juſſit, corpuſque clam auferri. & quamquam multi è domo principis, equiteſque ac ſenatores, ſuſtentaſſe opibus, juviſſe conſiliis dicerentur, haud quæſitum.

41. Fine anni arcus propter ædem Saturni ob recepta ſigna cum Varo amiſſa, ductu Germanici, auſpiciis Tiberii; & ædes Fortis fortunæ Tiberim juxta in hortis, quos Cæſar dictator populo Rom. legaverat; ſacrarium genti Juliæ, effigieſque divo Auguſto apud Bovillas, dicantur. C. Cœlio, L. Pomponio Coss. Germanicus Cæſar A. D. VII Kalendas Junias triumphavit de Cheruſcis Cattiſque & Angrivariis, quæque aliæ nationes uſque ad Albim colunt: vecta ſpolia, captivi, ſimulacra montium, fluminum, prœliorum: bellumque, quia conficere prohibitus erat, pro confecto accipiebatur. augebat intuentium viſus eximia ipſius ſpecies, curruſque quinque liberis onuſtus. ſed ſuberat occulta formido reputantibus, haud proſperum in Druſo patre ejus favorem vulgi: avunculum ejuſdem Marcellum flagrantibus plebis ſtudiis intra juventam ereptum: breves & infauſtos populi Romani amores.

42. Ceterum Tiberius, nomine Germanici, trecenos plebi ſeſtertios viritim dedit, ſeque collegam conſulatui ejus deſtinavit. nec ideo ſinceræ carita-

tis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tis fidem adſecutus, amoliri juvenem ſpecie honoris ſtatuit, ſtruxitque cauſſas, aut forte oblatas arripuit. Rex Archelaus quinquageſimum annum Cappadocia potiebatur, inviſus Tiberio, quod eum Rhodi agentem, nullo officio coluiſſet. nec id Archelaus per ſuperbiam omiſerat, ſed ab intimis Auguſti monitus; quia florente C. Cæſare, miſſoque ad res Orientis, intuta Tiberii amicitia credebatur. Ut verſa Cæſarum ſobole, imperium adeptus eſt; elicit Archelaũ matris litteris, quæ, non diſſimulatis filii offenſionibus, clementiam offerebat, ſi ad precandum veniret. ille ignarus doli, vel ſi intelligere crederetur, vim metuens, in urbem properat: exceptuſque immiti à principe, & mox accuſatus in ſenatu; non ob crimina quæ fingebantur, ſed angore, ſimul feſſus ſenio, & quia regibus æqua, nedum infima inſolita ſunt, finem vitæ, ſponte, an fato implevit. Regnum in provinciam redactum eſt, fructibuſque ejus levari poſſe centeſimæ vectigal profeſſus Cæſar, ducenteſimam in poſterum ſtatuit. Per idem tempus Antiocho Comagenorum, Philopatore Cilicum regibus defunctis, turbabantur nationes, pleriſque Romanum, aliis regium imperium cupientibus: & provinciæ Syria atque Judæa, feſſæ oneribus, deminutionem tributi orabant.

43. Igitur hæc, & de Armenia quæ ſupra memoravi apud patres diſſeruit; nec poſſe motum Orientem niſi Germanici ſapientia componi. nam ſuam ætatem vergere, Druſi nondum ſatis adoleviſſe. Tunc decreto patrum permiſſæ Germanico provinciæ quæ mari dividuntur, majuſque imperium quoquo adiſſet, quam his qui ſorte aut miſſu Principis obtinerent. Sed Tiberius demoverat Syria Creticum Silanum per adfinitatem connexum Germanico; quia Silani filia Neroni vetuſtiſſimo liberorũ ejus pacta erat: præfeceratque Cn. Piſonem ingenio violentum, & obſequii ignarum, inſita ferocia à patre Piſone, qui civili bello reſurgentes in Africa partes acerrimo miniſterio adverſus Cæſarem juvit: mox Brutum & Caſſium ſecutus, conceſſo reditu, petitione honorum abſtinuit, donec ultro ambiretur delatum ab Auguſto conſulatum accipere. Sed præter paternos ſpiritus, uxoris quoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Plancinæ nobilitate & opibus accendebatur. vix Tiberio concedere; liberos ejus ut multum infra deſpectare: nec dubium habebat, ſe delectum, qui Syriæ imponeretur, ad ſpes Germanici coërcendas. credidere quidam data & à Tiberio occulta mandata, & Plancinam haud dubie Auguſta monuit muliebri æmulatione Agrippinam inſectandi. diviſa namque & diſcors aula erat, tacitis in Druſum, aut Germanicum ſtudiis. Tiberius ut proprium & ſui ſanguinis Druſum fovebat: Germanico alienatio patrui amorem apud ceteros auxerat; & quia claritudine materni generis anteibat, avum M. Antonium, avunculum Auguſtum ferens. contra Druſo proavus eques Rom. Pomponius Atticus dedecere Claudiorum imagines videbatur. & conjunx Germanici Agrippina, fecunditate ac fama Liviam uxorem Druſi præcellebat. ſed fratres egregie concordes, & proximorum certaminibus inconcuſſi.

44. Nec multo poſt Druſus in Illyricum miſſus eſt, ut ſueſceret militiæ, ſtudiaque exercitus pararet; ſimul juvenem urbano luxu laſcivientem melius in caſtris haberi Tiberius, ſeque tutiorem rebatur, utroque filio legiones obtinente. Sed Suevi prætendebantur auxilium adverſus Cheruſcos orantes. nam diſceſſu Romanorum, ac vacui externo metu, gentis adſuetudine, & tum æmulatione gloriæ, arma in ſe verterant. vis nationum, virtus ducum in æquo: ſed Maroboduum regis nomen inviſum apud populares; Arminium pro libertate bellantem favor habebat.

45. Igitur non modo Cheruſci ſociique eorum, vetus Arminii miles, ſumpſere bellum: ſed è regno etiam Marobodui Suevæ gentes Semnones, ac Langobardi, defecere ad eum. quibus additis præpollebat, ni Inguiomerus cum manu clientum ad Maroboduum perfugiſſet; non aliam ob cauſſam, quam quia fratris filio juveni, patruus ſenex parere dedignabatur. Diriguntur acies pari utrimque ſpe, nec, ut olim apud Germanos, vagis incurſibus, aut disjectas per catervas: quippe longa adverſus nos militia inſueverant ſequi ſigna, ſubſidiis firmari, dicta imperatorum accipere. At tunc Arminius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quo conluſtrans cuncta, ut quoſque advectus erat: Reciperatam libertatem, trucidatas legiones, ſpolia adhuc & tela Romanis direpta in manibus multorum, oſtentabat. contra fugacem Maroboduum appellans, prœliorum expertem, Hercyniæ latebris defenſum; ac mox per dona & legationes petiviſſe fœdus, proditorem patriæ, ſatellitem Cæſaris, haud minus infenſis animis exturbandum, quam Varum Quinctilium interfecerint. meminiſſent modo tot prœliorum, quorum eventu, & ad poſtremum ejectis Romanis, ſatis probatum, penes utros ſumma belli fuerit.

46. Neque Maroboduus jactantia ſui, aut probris in hoſtem abſtinebat: ſed Inguiomerum tenens, Illo in corpore decus omne Cheruſcorum, illius conſiliis geſta quæ proſpere ceciderint, teſtabatur. vecordem Arminium, & rerum neſcium, alienam gloriam in ſe trahere, quoniam tres vacuas legiones & ducem fraudis ignarum perfidia deceperit; magna cum clade Germaniæ, & ignominia ſua, cum conjunx, cum filius ejus ſervitium adhuc tolerent. At ſe duodecim legionibus petitum duce Tiberio, illibatam Germanorum gloriam ſervaviſſe. mox conditionibus æquis diſceſſum: neque pœnitere quod ipſorum in manu ſit, integrum adverſus Romanos bellum, an pacem incruentam malint. His vocibus inſtinctos exercitus propriæ quoque cauſſæ ſtimulabant. cum à Cheruſcis, Langobardiſque, pro antiquo decore, aut recenti libertate; & contra, augendæ dominationi certaretur. Non alias majore mole concurſum, neque ambiguo magis eventu, fuſis utrimque dextris cornibus. Sperabaturque rurſum pugna, ni Maroboduus caſtra in colles ſubduxiſſet. Id ſignum perculſi fuit: & transfugis paulatim nudatus, in Marcomannos conceſſit, miſitque legatos ad Tiberium oraturos auxilia. Reſponſum eſt, non jure eum adverſus Cheruſcos arma Romana invocare, qui pugnantis in eundem hoſtem Romanos nulla ope juviſſet. Miſſus tamen Druſus, ut retulimus, pacis firmator.

47. Eodem anno duodecim celebres Aſiæ urbes conlapſæ nocturno motu terræ, quo improviſior graviorque peſtis fuit. neque ſolitum in tali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

caſu effugium ſubveniebat in aperta prorumpendi: quia diductis terris hauriebantur. Sediſſe immenſos montes, viſa in arduo quæ plana fuerint, effulſiſſe inter ruinam ignes memorant. Aſperrima in Sardianos lues plurimum in eoſdem miſericordiæ traxit. nam centies ſeſtertiûm pollicitus Cæſar, & quantum ærario, aut fiſco pendebant, in quinquennium remiſit. Magnetes à Sipylo, proximi damno ac remedio habiti. Temnios, Philadelphenos, Ægeatas, Appollonienſes, quique Moſceni aut Macedones Hyrcani vocantur, & Hierocæſaream, Myrinam, Cymen, Tmolum, levari idem in tempus tributis, mittique ex ſenatu placuit qui præſentia ſpectaret, refoveretque. delectus eſt M. Aletus è prætoriis, ne conſulari obtinente Aſiam, æmulatio inter pares, & ex eo impedimentum oriretur.

48. Magnificam in publicum largitionem auxit Cæſar haud minus grata liberalitate, quod bona Æmiliæ Muſæ locupletis inteſtatæ petita in fiſcum, Æmilio Lepido, cujus è domo videbatur; & Patulei divitis equitis Romani hereditatem (quamquam ipſe heres in parte legeretur) tradidit M. Servilio, quem prioribus neque ſuſpectis tabulis ſcriptum compererat; nobilitatem utriuſque pecunia juvandam præfatus. Neque hereditatem cujuſquam adiit, niſi cum amicitia meruiſſet. ignotos & aliis infenſos, eoque principem nuncupantes, procul arcebat. Ceterum ut honeſtam innocentium paupertatem levavit; ita prodigos & ob flagitia egentes Vibidium Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Cornelium Sullam, Qu. Vitellium movit ſenatu, aut ſponte cedere paſſus eſt.

49. Iiſdem temporibus deûm ædes vetuſtate aut igni abolitas, cœptaſque ab Auguſto, dedicavit: Libero Liberæque & Cereri juxta Circum maximum, quam A. Poſtumius dictator voverat; eodemque in loco ædem Floræ, ab Lucio & Marco Publiciis ædilibus conſtitutam: & Jano templum, quod apud forum olitorium C. Duillius ſtruxerat, qui primus rem Romanam proſpere mari geſſit, triumphumque navalem de Pœnis meruit.

Spei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pei ædes à Germanico ſacratur : hanc Atilius vo-
erat eodem bello.

50. Adoleſcebat interea lex majeſtatis. & Apu-
iam Variliam ſororis Auguſti neptem, quia pro-
roſis ſermonibus divum Auguſtum, ac Tiberium,
matrem ejus inluſiſſet, Cæſarique connexa ad-
lterio teneretur, majeſtatis delator arceſſebat.
De adulterio ſatis caveri lege Julia viſum : majeſta-
s crimen diſtingui Cæſar poſtulavit ; damnarique
qua de Auguſto irreligioſe dixiſſet : In ſe jacta
olle ad cognitionem vocari. Interrogatus à con-
ule quid de his cenſeret, quæ de matre ejus locuta
ecus argueretur, reticuit : dein proximo ſenatus
ie, illius quoque nomine oravit, ne cui verba in
am quoquo modo habita crimini forent. libera-
itque Apuleiam lege majeſtatis ; adulterii gravio-
em pœnam deprecatus, ut exemplo majorum pro-
inquis ſuis ultra ducenteſimum lapidem remove-
etur ſuaſit.

51. Adultero Manlio Italiâ atque Africâ inter-
ictum eſt. De prætore in locum Vipſanii Galli,
uem mors abſtulerat, ſubrogando, certamen in-
eſſit. Germanicus atque Druſus (nam etiam tum
Romæ erant) Haterium Agrippam propinquum
Germanici fovebant : contra plerique nitebantur
t numerus liberorum in candidatis præpolleret,
uod lex jubebat. lætabatur Tiberius cum inter fi-
ios ejus & leges ſenatus diſceptaret. victa eſt ſine
ubio lex ; ſed neque ſtatim, & paucis ſuffragiis :
uomodo, etiam cum valerent, leges vinceban-
ur.

52. Eodem anno cœptum in Africa bellum,
uce hoſtium Tacfarinate. is natione Numida, in
aſtris Romanis auxiliariis ſtipendia meritus, mox
eſertor, vagos primum, & latrociniis ſuetos ad
prædam & raptus congregare ; dein more militiæ
per vexilla, & turmas componere ; poſtremo non
nconditæ turbæ, ſed Muſulanorum dux haberi.
alida ea gens, & ſolitudinibus Africæ propinqua,
nullo etiam tum urbium cultu, cepit arma,
Mauroſque accolas in bellum traxit. dux &
his Mazippa. diviſuſque exercitus : ut Tacfa-
rinas lectos viros, & Romanum in modum ar-

matos caſtris attineret, diſciplina & imperiis ſueſceret: Mazippa levi cum copia incendia, & cædes, & terrorem circumferret. compulerantque Cinithios haud ſpernendam nationem in eadem; cum Furius Camillus proconſul Africæ, legionem & quod ſub ſignis ſociorum, in unum conductos ad hoſtem duxit. modicam manum, ſi multitudinem Numidarum atque Maurorum ſpectares: ſed nihil æque cavebatur, quam ne bellum metu eluderent. ſpe victoriæ inducti ſunt, ut vincerentur. Igitur legio medio, leves cohortes, duæque alæ in cornibus locantur. nec Tacfarinas pugnam detrectavit. fuſi Numidæ, multoſque poſt annos Furio nomini partum decus militiæ. nam poſt illum reciperatorem urbis, filiumque ejus Camillum, penes alias familias imperatoria laus fuerat. Atque hic, quem memoravimus, bellorum expers habebatur. eo pronior Tiberius res geſtas apud Senatum celebravit: & decrevere patres triumphalia inſignia. quod Camillo ob modeſtiam vitæ impune fuit.

53. Sequens annus Tiberium tertio, Germanicum iterum conſules habuit. ſed eum honorem Germanicus iniit apud urbem Achaïæ Nicopolim, quo venerat per Illyricam oram viſo fratre Druſo in Dalmatia agente, Hadriatici ac mox Ionii maris adverſam navigationem perpeſſus. igitur paucos dies inſumpſit reficiendæ claſſi: ſimul ſinus Actiaca victoria inclitos, & ſacratas ab Auguſto manubias, caſtraque Antonii cum recordatione majorum ſuorum adiit. namque ei, ut memoravi, avunculus Auguſtus, avus Antonius erant, magnaque illic imago triſtium lætorumque. Hinc ventum Athenas, fœderique ſociæ & vetuſtæ urbis datum, ut uno lictore uteretur. Excepere Græci quæſitiſſimis honoribus, vetera ſuorum facta dictaque præferentes, quo plus dignationis adulatio haberet.

54. Petita inde Eubœa, tramiſit Lesbum, ubi Agrippina noviſſimo partu Juliam edidit. tum extrema Aſiæ, Perinthumque ac Byzantium Thracias urbes, mox Propontidis anguſtias, & os Ponticum intrat, cupidine veteres locos, & fama celebratos noſcendi; pariterque provincias internis certaminibus, aut magiſtratuum injuriis feſſas refovebat.

atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

eque illum in regreſſu ſacra Samothracum viſere
itentem, obvii aquilones depulere. Igitur alio
uæque ibi varietate fortunæ, & noſtri origine ve-
eranda, relegit Aſiam, appellitque Colophona, ut
larii Apollinis oraculo uteretur. Non femina il-
c, ut apud Delphos, ſed certis è familiis, & ferme
Mileto accitus ſacerdos, numerum modo conſul-
ntium & nomina audit: tum in ſpecum degreſ-
us, hauſta fontis arcani aqua, ignarus plerumque
tterarum & carminum, edit reſponſa verſibus,
ompoſitis ſuper rebus quas quis mente concepit. &
erebatur Germanico per ambages, ut mos oracu-
s, maturum exitium ceciniſſe.

55. At Cn. Piſo quo properantius deſtinata in-
iperet, civitatem Athenienſium turbido inceſſu
xterritam oratione ſæva increpat; oblique Ger-
nanicum perſtringens, quod contra decus Romani
ominis non Athenienſes tot cladibus extinctos,
ed colluviem illam nationum comitate nimia co-
uiſſet. hos enim eſſe Mithridatis adverſus Sullam,
Antonii adverſus divum Auguſtum ſocios. etiam
etera objectabat, quæ in Macedones improſpere,
iolenter in ſuos feciſſent: offenſus urbi propria
quoque ira; quia Theophilũ quendam Areo judicio
alſi damnatum, precibus ſuis non concederent.
Exin navigatione celeri per Cycladas, & compen-
dia maris, adſequitur Germanicum apud inſulam
Rhodum, haud neſcium quibus inſectationibus pe-
titus foret: ſed tanta manſuetudine agebat, ut cum
orta tempeſtas raperet in abrupta, poſſetque inter-
tus inimici ad caſum referri, miſerit triremes,
quarum ſubſidio diſcrimini eximeretur. Neque ta-
men mitigatus Piſo, & vix diei moram perpeſſus,
linquit Germanicum, prævenitque. & poſtquam
Syriam ac legiones attigit, largitione, ambitu, infi-
mos manipularium juvando, cum veteres centu-
riones, ſeveros tribunos demoveret, locaque eo-
rum clientibus ſuis, vel deterrimo cuique attribue-
ret, deſidiam in caſtris, licentiam in urbibus, vagum
ac laſcivientem per agros militem ſineret, eouſque
corruptionis provectus eſt, ut ſermone vulgi, pa-
rens legionum haberetur. Nec Plancina ſe intra
decora feminis tenebat; ſed exercitio equitum, de-
curſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

curſibus cohortium intereſſe: in Agrippinam, i[n] Germanicum contumelias jacere: quibuſdam etiam bonorum militum ad mala obſequia promptis, quod haud invito imperatore ea fieri occultus rumor incedebat.

56. Nota hæc Germanico; ſed præverti ad Armenios inſtantior cura fuit. Ambigua gens ea antiquitus, hominum ingeniis, & ſitu terrarum, quo noſtris provinciis late prætenta, penitus ad Medos porrigitur; maximiſque imperiis interjecti & ſæpius diſcordes ſunt, adverſus Romanos odio & in Parthum invidia. Regem illa tempeſtate non habebant, amoto Vonone: ſed favor nationis inclinabat in Zenonem Polemonis regis Pontici filium, quod is prima ab infantia inſtituta & cultum Armeniorum æmulatus, venatu, epulis & quæ alia barbari celebrant, proceres plebemque juxta devinxerat. Igitur Germanicus in urbe Artaxata, adprobantibus nobilibus, circumfuſa multitudine, inſigne regium capiti ejus impoſuit. ceteri venerantes regem, Artaxiam conſalutavere, quod illi vocabulum indiderant ex nomine urbis. At Cappadoces in formam provinciæ redacti, Q. Veranium legatum accepere: & quædam ex regiis tributis deminuta, quo mitius Romanum imperium ſperaretur. Comagenis Q. Servæus præponitur tum primum ad jus prætoris translatis.

57. Cunctaque ſocialia proſpere compoſita non ideo lætum Germanicum habebant, ob ſuperbiam Piſonis, qui juſſus partem legionum ipſe, aut per filium in Armeniam ducere, utrumque neglexerat. Cyrri demum apud hiberna decumæ legionis convenere, firmato vultu, Piſo adverſus metum, Germanicus ne minari crederetur: & erat, ut retuli, clementior. ſed amici accendendis offenſionibus callidi, intendere vera, adgerere falſa, ipſumque & Plancinam, & filios variis modis criminari. poſtremo paucis familiarium adhibitis, ſermo cœptus à Cæſare qualem ira & diſſimulatio gignit: reſponſum à Piſone precibus contumacibus, diſceſſeruntque opertis odiis. poſtque rarus in tribunali Cæſaris Piſo; & ſi quando adſideret, atrox, ac diſ-

ſentire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

entire manifeſtus. vox quoque ejus audita eſt in onvivio, cum apud Regem Nabatæorum coronæ ureæ magno pondere Cæſari & Agrippinæ, les Piſoni & ceteris offerrentur; principis Roani, non Parthi regis filio eas epulas dari: abjeitque ſimul coronam, & multa in luxum addidit, uæ Germanico, quamquam acerba, tolerabantur amen.

58. Inter quæ ab rege Parthorum Artabano leati venere: miſerat amicitiam ac fœdus memoaturos, & cupere renovari dextras, daturumque onori Germanici, ut ripam Euphratis accederet: etere interim, ne Vonones in Syria haberetur, eu proceres gentium propinquis nuntiis ad diſcorias traheret. Ad ea Germanicus, de ſocietate Romanorum Parthorumque magnifice; de adventu regis & cultu ſui, cum decore ac modeſtia repondit. Vonones Pompeiopolim Ciliciæ maritiam urbem amotus eſt. datum id non modo preibus Artabani, ſed contumeliæ Piſonis, cui graiſſimus erat, ob plurima officia & dona, quibus Plancinam devinxerat.

59. M. Silano, L. Norbano Coss. Germanius Ægyptum proficiſcitur, cognoſcendæ antiquiatis. ſed cura provinciæ prætendebatur, levavitque apertis horreis pretia frugum: multaque in ulgus grata uſurpavit, ſine milite incedere, peibus intectis, & pari cum Græcis amictu, P. Scipionis æmulatione; quem eadem factitaviſſe apud Siciliam, quamvis flagrante adhuc Pœnorum belo, accepimus. Tiberius cultu habituque ejus lenibus verbis perſtricto, acerrime increpuit, quod contra inſtituta Auguſti, non ſponte principis Alexandriam introiſſet. nam Auguſtus inter alia dominationis arcana, vetitis, niſi permiſſu, ingredi ſenatoribus, aut equitibus Romanis inluſtribus, ſepoſuit Ægyptum: ne fame urgeret Italiam, quiſquis eam provinciam, clauſtraque terræ ac maris, quamvis levi præſidio adverſum ingentes exercitus inſediſſet.

60. Sed Germanicus nondum comperto profectionem eam incuſari, Nilo ſubvehebatur, orſus oppidò à Canopo. Condidere id Spartani ob ſepul-

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tum illic rectorem navis Canopum; qua tempeſta
te Menelaus Græciam repetens, diverſum ad ma
terramque Libyam delatus. Inde proximum a
mnis os dicatum Herculi, quem indigenæ ortu
apud ſe & antiquiſſimum perhibent, eoſque q
poſtea pari virtute fuerint, in cognomentum ej
adſcitos. Mox viſit veterum Thebarum magn
veſtigia. & manebant ſtructis molibus litteræ Æ
gyptiæ, priorem opulentiam complexæ: juſſuſq
è ſenioribus ſacerdotum patrium ſermonem inte
pretari, referebat habitaſſe quondam ſeptingen
millia ætate militari: atque eo cum exercitu rege
Rhamſen Libya, Æthiopia, Mediſque & Perſis,
Bactriano, ac Scytha potitum; quaſque terras Su
Armeniique & contigui Cappadoces colunt, i
de Bithynum, hinc Lycium ad mare imperio t
nuiſſe. legebantur & indicta gentibus tributa
pondus argenti & auri, numerus armorum equ
rumque, & dona templis ebur, atque odores
quaſque copias frumenti & omnium utenſiliu
quæque natio penderet, haud minus magnifica
quam nunc vi Parthorum, aut potentia Roma
jubentur.

61. Ceterum Germanicus aliis quoque miracu
intendit animum, quorum præcipua fuere Memn
nis ſaxea effigies, ubi radiis ſolis icta eſt vocale
ſonum reddens: disjectaſque inter & vix pervi
arenas inſtar montium eductæ Pyramides, certam
ne & opibus regum: lacuſque effoſſa humo, ſ
perfluentis Nili receptacula: atque alibi anguſti
& profunda altitudo, nullis inquirentium ſpat
penetrabilis. Exin ventum Elephantinen ac Sy
nen, clauſtra olim Romani imperii; quod nu
rubrum ad mare pateſcit.

62. Dum ea æſtas Germanico plures per provi
cias tranſigitur, haud leve decus Druſus quæſi
inliciens Germanos ad diſcordias; utque fracto ja
Maroboduo uſque in exitium inſiſteretur. Erat i
ter Gotones nobilis juvenis nomine Catualda, pr
fugus olim vi Marobodui, & tunc, dubiis reb
ejus, ultionem auſus. Is valida manu fines Marc
mannorum ingreditur, corruptiſque primorib
ad ſocietatem, inrumpit regiam, caſtellumque jux

ſitu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tum. veteres illic Suevorum prædæ, & noſtris è
rovinciis lixæ, ac negotiatores reperti, quos jus
ommercii, dein cupido augendi pecuniam, poſtre-
num oblivio patriæ, ſuis quemque ab ſedibus ho-
ilem in agrum transtulit.

63. Maroboduo undique deſerto non aliud ſub-
dium quam miſericordia Cæſaris fuit. tranſgreſ-
is Danubium qua Noricam provinciam præfluit,
ripſit Tiberio, non ut profugus aut ſupplex, ſed
x memoria prioris fortunæ. nam multis nationi-
us clariſſimum quondam regem ad ſe vocantibus,
lomanam amicitiam prætuliſſe. Reſponſum à
æſare, tutam ei honoratamque ſedem in Italia
ore, ſi maneret: ſin rebus ejus aliud conduceret,
biturum fide qua veniſſet. ceterum apud ſenatum
iſſeruit, non Philippum Athenienſibus, non Pyr-
hum, aut Antiochum, populo Romano perinde
netuendos fuiſſe. Exſtat oratio, qua magnitudi-
em viri, violentiam ſubjectarum ei gentium, &
uam propinquus Italiæ hoſtis, ſuaque in de-
ruendo eo conſilia extulit. Et Maroboduus qui-
em Ravennæ habitus, ſi quando inſoleſcerent
uevi, quaſi rediturus in regnum oſtentabatur. ſed
on exceſſit Italia per duodeviginti annos; conſe-
uitque multum imminuta claritate ob nimiam vi-
endi cupidinem. Idem Catualdæ caſus, neque
liud perfugium. pulſus haud multo poſt Hermun-
urorum opibus, & Vibilio duce, receptuſque,
orumJulium Narbonenſis Galliæ coloniam mitti-
ur. Barbari utrumque comitati ne quietas provin-
ias immixti turbarent, Danubium ultra inter flu-
nina Marum & Cuſum locantur, dato Rege Van-
io gentis Quadorum.

64. Simul nunciato regem Artaxiam Armeniis
Germanico datum, decrevere patres ut Ger-
nanicus atque Druſus ovantes urbem introirent.
tructi & arcus circum latera templi Martis Ulto-
is, cum effigie Cæſarum: lætiore Tiberio, quia pa-
em ſapientia firmaverat, quam ſi bellum per acies
onfeciſſet. Igitur Rheſcuporim quoque Thraciæ
egem aſtu adgreditur. Omnem eam nationẽ Rhœ-
metalces tenuerat: quo defuncto Auguſtus par-
tem Thracum Rheſcuporidi fratri ejus, partem fi-
lio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

lio Cotyi permiſit. In ea diviſione arva, & urb
& vicina Græcis, Cotyi; quod incultum, fero
adnexum hoſtibus, Rheſcuporidi ceſſit: ipſoru
que regum ingenia, illi mite, & amœnum; huic
trox, avidum, & ſocietatis impatiens erat. S
primo ſubdola concordia egere: mox Rheſcupo
egredi fines, vertere in ſe Cotyidata, & reſiſte
vim facere; cunctanter ſub Auguſto, quem auct
rem utriuſque regni, ſi ſperneretur, vindicem m
tuebat. enimvero audita mutatione principis, i
mittere latronum globos, exſcindere caſtella, ca
ſas bello.

65. Nihil æque Tiberium anxium habeba
quam ne compoſita turbarentur. deligit centuri
nem qui nuntiaret regibus, ne armis diſceptaren
ſtatimque à Cotye dimiſſa ſunt, quæ paravera
auxilia. Rheſcuporis ficta modeſtia, poſtulat eu
dem in locum coïretur, poſſe de controverſiis c
loquio tranſigi. nec diu dubitatum de tempor
loco, dein conditionibus: cum alter facilitate,
ter fraude cuncta inter ſe concederent, acciperen
que. Rheſcuporis ſanciendo, ut dictitabat, fœde
convivium adjicit; tractaque in multam nocte
lætitia, per epulas ac vinolentiam incautum Coty
& poſtquam dolum intellexerat, ſacra regni, ej
dem familiæ deos, & hoſpitalis menſas obteſta
tem, catenis onerat. Thraciaque omni potit
ſcripſit ad Tiberium, ſtructas ſibi inſidias; præve
tum inſidiatorem: ſimul bellum adverſus Baſte
nas, Scythaſque prætendens, novis peditum &
quitum copiis ſeſe firmabat.

66. Molliter reſcriptum, ſi fraus abeſſet, po
eum innocentiæ fidere: ceterum neque ſe, neq
ſenatum, niſi cognitâ cauſſâ, jus & injuriam diſcr
turos. proinde tradito Cotye veniret, transferre
que invidiam criminis. Eas litteras Latinius Pa
dus proprætor Mœſiæ, cum militibus quis Cot
traderetur, in Thraciam miſit. Rheſcuporis int
metum & iram cunctatus, maluit patrati, qua
incepti facinoris reus eſſe: occidi Cotyn jube
mortemque ſponte ſumptam ementitur. Nec t
mèn Cæſar placitas ſemel artes mutavit, ſed d
functo Pando, quem ſibi infenſum Rheſcupo

argu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

guebat, Pomponium Flaccum veterem ſtipen-
is, & arta cum rege amicitia, eoque accommo-
tiorem ad fallendum, ob id maxime Mœſiæ præ-
cit.

67. Flaccus in Thraciam tranſgreſſus, per in-
entia promiſſa, quamvis ambiguum & ſcelera ſua
putantem, perpulit, ut præſidia Romana intrá-
t. circumdata hinc regi ſpecie honoris valida ma-
us, tribunique, & centuriones, monendo, ſuaden-
o, & quanto longius abſcedebatur apertiore cu-
odia; poſtremo gnarum neceſſitatis in urbem tra-
ere. Accuſatus in ſenatu ab uxore Cotyis, da-
natur, ut procul regno teneretur. Thracia in
hœmetalcen filiũ, quem paternis conſiliis adver-
tum conſtabat, inque liberos Cotyis dividitur:
ſque nondum adultis Trebellienus Rufus prætura
unctus datur, qui regnum interim tractaret, ex-
mplo quo majores Marcum Lepidum Ptolemæi
beris tutorem in Ægyptum miſerant. Rheſcupo-
is Alexandriam devectus, atque illic fugam ten-
ans, an ficto crimine, interficitur.

68. Per idem tempus Vonones, quem amotum
n Ciliciam memoravi, corruptis cuſtodibus effu-
ere ad Armenios, inde in Albanos Heniochoſque,
c conſanguineum ſibi regem Scytharum conatus
ſt. ſpecie venandi, omiſſis maritimis locis, avia
ltuum petiit: mox pernicitate equi ad amnem
yramum contendit, cujus pontes accolæ ruperant
udita regis fuga; neque vado penetrari poterat.
gitur in ripa fluminis, à Vibio Frontone præfecto
quitum vincitur. mox Remmius Evocatus prio-
. cuſtodiæ regis adpoſitus, quaſi per iram gla-
io eum tranſigit: unde major fides, conſcientia
celeris, & metu indicii, mortem Vononi inla-
um.

69. At Germanicus Ægypto remeans, cuncta
uæ apud legiones aut urbes juſſerat, abolita, vel
n contrarium verſa cognoſcit: hinc graves in Piſo-
em contumeliæ, nec minus acerba quæ ab illo in
Cæſarem tentabantur. Dein Piſo abire Suriâ ſta-
uit; mox adverſa Germanici valetudine deten-
us, ubi recreatum accepit, votaque pro incolu-
nitate ſolvebantur, admotas hoſtias, ſacrificalem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

apparatum, feſtam Antiochenſium plebem, per l
ctores proturbat. Tum Seleuciam digreditur, op
periens ægritudinem, quæ rurſum Germanico ac
ciderat. ſævam vim morbi augebat perſuaſio vene
à Piſone accepti: & reperiebantur ſolo ac pariet
bus erutæ humanorum corporum reliquiæ, carmi
na, & devotiones, & nomen Germanici plumbe
tabulis inſculptum, ſemuſti cineres, ac tabe oblit
aliaque maleficia, quîs creditur animas numinibu
infernis ſacrari. ſimul miſſi à Piſone incuſabantu
ut valetudinis adverſa rimantes.

70. Ea Germanico haud minus ira, quam pe
metum accepta; ſi limen obſideretur, ſi effunden
dus ſpiritus ſub oculis inimicorum foret, quid de
inde miſerrimæ conjugi, quid infantibus liberis e
venturum? lenta videri veneficia: feſtinare & urge
re ut provinciam, ut legiones ſolus habeat. ſed no
uſque eo defectum Germanicum, neque præmi
cædis apud interfectorem manſura. componit epi
ſtolas, quîs amicitiam ei renunciabat. Addunt ple
rique juſſum provincia decedere. nec Piſo moratu
ultra, navis ſolvit, moderabaturque curſui, qu
propius regrederetur, ſi mors Germanici Surian
aperuiſſet.

71. Cæſar pauliſper ad ſpem erectus, dein feſſ
corpore, ubi finis aderat, adſiſtentes amicos in hun
modum adloquitur: Si fato concederem, juſtu
mihi dolor etiam adverſus deos eſſet, quod me pa-
rentibus, liberis, patriæ, intra juventam præma-
turo exitu raperent. nunc ſcelere Piſonis & Plan-
cinæ interceptus, ultimas preces pectoribus veſtri
relinquo, referatis patri ac fratri, quibus acerbita-
tibus dilaceratus, quibus inſidiis circumventus,
miſerrimam vitam peſſima morte finierim. Si quo
ſpes meæ, ſi quos propinquus ſanguis, etiam quo
invidia erga viventem movebat; inlacrymabunt
quondam florentem, & tot bellorum ſuperſtitem
muliebri fraude cecidiſſe. Erit vobis locus que-
rendi apud ſenatum, invocandi leges. Non hoc
præcipuum amicorum munus eſt, proſequi de-
functum ignavo queſtu; ſed quæ voluerit memi-
niſſe, quæ mandaverit exſequi. flebunt Germani-
cum etiam ignoti: vindicabitis vos, ſi me potius
quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

uam fortunam meam fovebatis. Oſtendite popu-
Romano divi Auguſti neptem, eandemque con-
gem meam: numerate ſex liberos. Miſericor-
a cum accuſantibus erit: fingentibuſque ſcele-
a mandata, aut non credent homines, aut non
gnoſcent. Juravere amici, dextram morientis con-
ngentes, ſpiritum ante quam ultionem amiſſu-
os.

72. Tum ad uxorem verſus, per memoriam
ui, per communes liberos oravit, exueret fero-
iam, ſævienti fortunæ ſubmitteret animum; neu
egreſſa in urbem æmulatione potentiæ validiores
rritaret. Hæc palam, & alia ſecreto, per quæ
oſtendere credebatur metum ex Tiberio. Neque
multo poſt exſtinguitur, ingenti luctu provinciæ
& circumjacentium populorum. Indoluere exte-
æ nationes regeſque; tanta illi comitas in ſocios,
manſuetudo in hoſtes; viſuque & auditu juxta ve-
nerabilis, cum magnitudinem & gravitatem ſum-
mæ fortunæ retineret, invidiam & adrogantiam ef-
fugerat.

73. Funus ſine imaginibus & pompa, per laudes,
& memoriam virtutum ejus celebre fuit. Et erant
qui formam, ætatem, genus mortis, ob propinqui-
tatem etiam locorum, in quibus interiit, Magni A-
lexandri fatis adæquarent. Nam utrumque corpore
decoro, genere inſigni, haud multum triginta an-
nos egreſſum, ſuorum inſidiis externas inter gen-
tes occidiſſe: ſed hunc mitem erga amicos, modi-
cum voluptatum, uno matrimonio, certis liberis
egiſſe: neque minus prœliatorem, etiam ſi temeri-
tas abfuerit, præpedituſque ſit perculſas tot victo-
riis Germanias ſervitio premere. quod ſi ſolus ar-
biter rerum, ſi jure & nomine regio fuiſſet, tanto
promptius adſecuturum gloriam militiæ, quantum
clementia, temperantia, ceteris bonis artibus præ-
ſtitiſſet. Corpus antequam cremaretur nudatum in
foro Antiochenſium, qui locus ſepulturæ deſtina-
batur: prætuleritne veneficii ſigna, parum conſtitit:
nam ut quis miſericordia in Germanicum, & præ-
ſumpta ſuſpicione, aut favore in Piſonem pronior,
diverſi interpretabantur.

74. Conſultatum inde inter legatos, qui-que alii

 ſena-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſenatorum aderant, quiſnam Suriæ præficeretur, & ceteris modice niſis, inter Vibium Marſum, & Cn. Sentium diu quæſitum: dein Marſus ſeniori & acrius tendenti Sentio conceſſit. Iſque infamem veneficiis ea in provincia, & Plancinæ percaram nomine Martinam in urbem miſit, poſtulantibus Vitellio ac Veranio, ceteriſque qui crimina & accuſationem tanquam adverſus receptos jam reos inſtruebant.

75. At Agrippina, quamquam defeſſa luctu, & corpore ægro, omnium tamen quæ ultionem morarentur intolerans, aſcendit claſſem cum cineribus Germanici, & liberis; miſerantibus cunctis, quod femina nobilitate princeps, pulcherrimo modo matrimonio inter venerantes gratantiſque aſpici ſolita, tunc feralis reliquias ſinu ferret, incerta ultionis, anxia ſui, & infelici fecunditate fortunæ totiens obnoxia. Piſonem interim apud Coum inſulam nuntius adſequitur, exceſſiſſe Germanicum. Quo intemperanter accepto, cædit victimas, adit templa: neque ipſe gaudium moderans, & magis inſoleſcente Plancina, quæ luctum amiſſæ ſorori tum primum læto cultu mutavit.

76. Adfluebant centuriones, monebantque, prompta illi legionum ſtudia, repeteret provinciam non jure ablatam, & vacuam. Igitur quid agendum conſultanti, M. Piſo filius properandum in urbem cenſebat: nihil adhuc inexpiabile admiſſum, neque ſuſpiciones imbecillas aut inania famæ pertimeſcenda. diſcordiam erga Germanicum odio fortaſſe dignam, non pœna: & ademptione provinciæ ſatisfactum inimicis. Quod ſi regrederetur, obſiſtente Sentio, civile bellum incipi; nec duraturos in partibus centuriones militeſque, apud quos recens imperatoris ſui memoria, & penitus infixus in Cæſares amor prævaleret.

77. Contra Domitius Celer ex intima ejus amicitia diſſeruit: Utendum eventu. Piſonem, non Sentium, Suriæ præpoſitum: huic faſces & jus prætoris, huic legiones datas. ſi quid hoſtile ingruat, quem juſtius arma oppoſiturum, qui legati auctoritatem, & propria mandata acceperit? Relinquendum etiam rumoribus tempus, quo ſeneſcant. plerumque

mque innocentes, recenti invidiæ impares. At ſi
ieat exercitum, augeat vires, multa quæ provi-
ri non poſſint, fortuito in melius caſura. An fe-
namus cum Germanici cineribus adpellere, ut te
auditum & indefenſum planctus Agrippinæ, ac
lgus imperitum, primo rumore rapiant? Eſt tibi
iguſtæ conſcientia, eſt Cæſaris favor, ſed in oc-
lto: & periiſſe Germanicum nulli jactantius
ærent, quam qui maxime lætantur.
78. Haud magna mole Piſo promptus ferocibus
ſententiam trahitur: miſſiſque ad Tiberium
iſtolis, incuſat Germanicum luxus & ſuperbiæ;
que pulſum, ut locus rebus novis pateſieret, cu-
m exercitus, eadem fide qua tenuerit, repetiviſſe.
mul Domitium impoſitum triremi vitare litorum
ram, præterque inſulas lato mari pergere in Su-
am jubet. concurrentes deſertores per manipulos
omponit, armat lixas, trajectiſque in continen-
m navibus, vexillum tironum in Suriam eun-
um intercipit. Regulis Cilicum ut ſe auxiliis ju-
arent ſcribit; haud ignavo ad miniſteria belli ju-
ene Piſone, quamquam ſuſcipiendum bellum ab-
uiſſet.
79. Igitur oram Lyciæ ac Pamphyliæ prælegen-
es, obviis navibus, quæ Agrippinam vehebant,
trimque infenſi, arma primo expediere; dein mu-
ua formidine, non ultra jurgium proceſſum eſt:
Marſuſque Vibius nuntiavit Piſoni, Romam ad di-
endam cauſſam veniret. Ille eludens reſpondit,
dfuturum ubi prætor qui de veneficiis quæreret,
eo atque accuſatoribus diem prædixiſſet. Interim
Domitius Laodiceam urbem Suriæ adpulſus, cum
iberna ſextæ legionis peteret, quod eam maxime
iovis conſiliis idoneam rebatur, à Pacuvio legato
prævenitur. Id Sentius Piſoni per litteras aperit,
monetque ne caſtra corruptoribus, ne provinciam
bello tentet. quoſque Germanici memores, aut
nimicis ejus adverſos cognoverat, contrahit; ma-
gnitudinem imperatoris identidem ingerens, &
Rempublicam armis peti: ducitque validam ma-
num, & prœlio paratam.
80. Nec Piſo, quamquam cœpta ſecus cadebant,
omiſit tutiſſima è præſentibus, ſed caſtellum Ciliciæ
F 3 muni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

munitum admodum, cui nomen Celendris, occupat. Nam admixtis deſertoribus, & tirone nuper intercepto, ſuiſque & Plancinæ ſervitiis, auxilia Cilicum quæ reguli miſerant, in numerum legionis compoſuerat. Cæſariſque ſe legatum, teſtabatur provincia quam is dediſſet arceri, non à legionibus (earum quippe accitu venire) ſed à Sentio, privatum odium falſis criminibus tegente. conſiſterent in acie, non pugnaturis militibus, ubi Piſonem ab ipſis parentem quondam appellatum; ſi jure ageretur, potiorem; ſi armis, non invalidum, vidiſſent. Tum pro munimentis caſtelli manipulos explicat colle arduo & derupto; nam cetera mari cinguntur. Contra veterani, ordinibus ac ſubſidiis inſtructi. hinc militum, inde locorum aſperitas. ſed non animus, non ſpes, ne tela quidem niſi agreſtia ad ſubitum uſum properata. ut venere in manus, non ultra dubitatum, quam dum Romanæ cohortes in æquum eniterentur. vertunt terga Cilices, ſeque caſtello claudunt.

81. Interim Piſo claſſem haud procul opperientem oppugnare fruſtra tentavit: regreſſuſque, & pro muris modo ſemet adflictando, modo ſingulos nomine ciens, præmiis vocans, ſeditionem cœptabat; adeoque commoverat, ut ſignifer legionis ſextæ ſignum ad eum tranſtulerit. Tum Sentius occanere cornua tubaſque, & peti aggerem, erigi ſcalas juſſit, ac promptiſſimum quemque ſuccedere; alios tormentis haſtas, ſaxa, & faces ingerere. Tandem victa pertinacia Piſo oravit, uti traditis armis maneret in caſtello, dum Cæſar cui Syriam permitteret, conſulitur. Non receptæ conditiones: nec aliud quam naves & tutum in urbem iter conceſſum eſt.

82. At Romæ poſtquam Germanici valetudo percrebuit, cunctaque ut ex longinquo aucta in deterius adferebantur; dolor, ira, & erumpebant queſtus: Ideo nimirum in extremas terras relegatum: ideo Piſoni permiſſam provinciam: hoc egiſſe ſecretos Auguſtæ cum Plancina ſermones. vera prorſus de Druſo ſeniores locutos, diſplicere regnantibus civilia filiorum ingenia: neque ob aliud interceptos, quam quia populum Romanum æquo

jure

re complecti reddita libertate agitaverint. Hos
lgi ſermones audita mors adeo incendit, ut ante
ictum magiſtratuum, ante ſenatuſconſultum,
mpto juſtitio deſererentur fora, clauderentur do-
us; paſſim ſilentia & gemitus, nihil compoſitum
oſtentationem: & quamquam neque inſignibus
gentium abſtinerent, altius animis mœrebant.
orte negotiatores vivente adhuc Germanico Syria
greſſi, lætiora de valetudine ejus attulere: ſtatim
edita, ſtatim vulgata ſunt: ut quiſque obvius,
uamvis leviter audita, in alios, atque illi in plures
umulata gaudio transferunt. curſant per urbem,
oliuntur templorum fores. juvit credulitatem
ox, & promptior inter tenebras adfirmatio. Nec
oſtitit falſis Tiberius, donec tempore ac ſpatio va-
eſcerent. Et populus quaſi rurſum ereptum acrius
oluit.

83. Honores ut quis amore in Germanicum aut
ngenio validus, reperti, decretique: ut nomen
ius Saliari carmine caneretur: ſedes curules ſa-
erdotum Auguſtalium locis, ſuperque eas quer-
eæ coronæ ſtatuerentur: ludos Circenſes eburna
ffigies præiret: neve quis flamen aut augur in
ocum Germanici, niſi gentis Juliæ, crearetur.
Arcus additi Romæ, & apud ripam Rheni, & in
monte Syriæ Amano, cum inſcriptione rerum ge-
tarum, ac mortem ob Remp. obiiſſe. ſepul-
chrum Antiochiæ ubi crematus: tribunal Epida-
phnæ, quo in loco vitam finierat. Statuarum loco-
rumve in quis coleretur, haud facile quis numerum
inierit. Cum cenſeretur clypeus, auro & magni-
tudine inſignis, inter auctores eloquentiæ; adſe-
ruit Tiberius, ſolitum paremque ceteris dicaturum.
neque enim eloquentiam fortuna diſcerni; & ſatis
inluſtre, ſi veteres inter ſcriptores haberetur. E-
queſter ordo cuneum Germanici appellavit, qui
Juniorum dicebatur; inſtituitque uti turmæ Idibus
Juliis imaginem ejus ſequerentur. pleraque ma-
nent: quædam ſtatim omiſſa ſunt, aut vetuſtas ob-
litteravit.

84. Ceterum recenti adhuc mœſtitia, ſoror Ger-
manici Livia nupta Druſo duos virilis ſexus ſimul
enixa eſt. quod rarum lætumque etiam modicis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

penatibus, tanto gaudio Principem adfecit, ut non temperaverit, quin jactaret apud patres, nulli ante Romanorum ejuſdem faſtigii viro geminam ſtirpem editam. nam cuncta etiam fortuita ad gloriam vertebat. Sed populo tali in tempore id quoque dolorem tulit; tamquam auctus liberis Druſus, domum Germanici magis urgeret.

85. Eodem anno gravibus ſenatus decretis libido feminarum coërcita, cautumque ne quæſtum corpore faceret, cui avus, aut pater, aut maritus Eques Rom. fuiſſet. nam Viſtilia prætoriâ familiâ genita, licentiam ſtupri apud ædiles vulgaverat, more inter veteres recepto, qui ſatis pœnarum adverſum impudicas in ipſa profeſſione flagitii credebant. exactum & à Titidio Labeone Viſtiliæ marito, cur in uxore delicti manifeſta ultionem legis omiſiſſet? atque illo prætendente ſexaginta dies ad conſultandum datos nec dum præterîſſe, ſatis viſum de Viſtilia ſtatuere: eaque in inſulam Seriphon abdita eſt. Actum & de ſacris Ægyptiis Judaïciſque pellendis: factumque patrum conſultum, ut quatuor millia libertini generis ea ſuperſtitione infecta, quîs idonea ætas, in inſulam Sardiniam veherentur, coërcendis illic latrociniis, & ſi ob gravitatem cæli interiſſent, vile damnum: ceteri cederent Italia, niſi certam ante diem profanos ritus exuiſſent.

86. Poſt quæ retulit Cæſar, capiendam virginem in locum Occiæ, quæ ſeptem & quinquaginta per annos ſumma ſanctimonia Veſtalibus ſacris præſederat: egitque grates Fonteio Agrippæ, & Domitio Pollioni, quod offerendo filias, de officio in Remp. certarent. prælata eſt Pollionis filia, non ob aliud, quam quod mater ejus in eodem conjugio manebat. nam Agrippa diſſidio domum imminuerat. Et Cæſar quamvis poſthabitam, decies ſeſtertii dote ſolatus eſt.

87. Sævitiam annonæ incuſante plebe, ſtatuit frumento pretium quod emptor penderet, binoſque nummos ſe additurum negotiatoribus in ſingulos modios. Neque tamen ob ea parentis patriæ delatum & antea vocabulum adſumpſit, acerbeque increpuit eos, qui divinas occupationes, ipſumque

domi-

ominum dixerant. unde anguſta & lubrica oratio
b principe, qui libertatem metuebat; adulatio-
m oderat.
88. Reperio apud ſcriptores ſenatoreſque eo-
ndem temporum, Adgandeſtrii principis Catto-
m lectas in ſenatu litteras, quibus mortem Ar-
inii promittebat, ſi patrandæ neci venenum mit-
retur: reſponſumque eſſe, non fraude neque oc-
ltis, ſed palam & armatum populum Romanum
oſtes ſuos ulciſci. qua gloria æquabat ſe Tiberius
riſcis imperatoribus, qui venenum in Pyrrhum
egem vetuerant, prodiderantque. Ceterum Ar-
inius abſcedentibus Romanis, & pulſo Marobo-
uo, regnum adfectans, libertatem popularium
dverſam habuit: petituſque armis, cum varia for-
una certaret, dolo propinquorum cecidit, libera-
or haud dubie Germaniæ, & qui non primordia
opuli Rom. ſicut alii reges duceſque, ſed floren-
iſſimum imperium laceſſierit: prœliis ambiguus,
ello non victus. ſeptem & triginta annos vitæ,
uodecim potentiæ explevit: caniturq; adhuc bar-
aras apud gentes; Græcorũ annalibus ignotus, qui
ua tantum mirantur: Romanis haud perinde cele-
ris, dum vetera extollimus, recentium incurioſi.

BREVIARIUM LIBRI III.

*AGrippina cum Germanici reliquiis Brundiſium, in-
de Romam pervenit. ea tumulo Auguſti illatæ, &
funus ductum. Druſus in Illyricum redit. Cn. Piſo
tum Romam rediſſet, veneni & Majeſtatis poſtula-
tur. dicta cauſſa, cum omnia inſenſa & infeſta expe-
riretur, manus ſibi adfert. Tacfarinas bellum in Africa
renovat: quod opprimitur à L. Apronio Proconſule.
Lepida Æmilia adulterii & veneni defertur, da-
mnaturque. Papia Popæa lex ad id tempus aſperius ex-
ercita, mollitur à Tiberio, & nexus ejus exſolvuntur.
Iterum Africam incurrit Tacfarinas: cui tutandæ Ju-
nius Blæſus deligitur. Equites aliquot Romani Maje-
ſtatis damnantur. Galliæ rebellant: ducibus Julio Sa-
croviro & Julio Floro. infeliciter: quia à legionibus
Germanicis copiæ earum cæſæ. & ipſæ ad vetus jugum
retractæ. C. Lutorius eques Majeſtatis damnatus, in
carcere exanimatus eſt. Cura luxus coërcendi capta,*

 &

& omiſſa Druſus Tribuniciam poteſtatem accipit. Flamen Dialis vetitus provinciam ſortiri. Aſyla Græcorum luſtrata & repurgata. C. Silanus repetundarum & Majeſtatis damnatus. Tacfarinatem Junius proturbat, & fratrem ejus capit. Juniæ illuſtris feminæ mors & funus. Hæc triennio geſta.

Coss. { M. Valerio & M. Aurelio.
Tiberio Imp. IV, & Druſo Nerone II.
C. Sulpicio & D. Haterio. }

LIBER III.

Nihil intermiſſa navigatione hiberni maris Agrippina Corcyram inſulam advehitur, litora Calabriæ contra ſitam. Illic paucos dies componendo animo inſumit, violenta luctu, & neſcia tolerandi. Interim adventu ejus audito, intimus quiſque amicorum, & plerique militares, ut quiſque ſub Germanico ſtipendia fecerant, multique etiam ignoti vicinis è municipiis, pars officium in principem rati, plures illos ſecuti, ruere ad opidum Brundiſium; quod naviganti celerrimum, fideliſſimumque adpulſu erat. Atque ubi primum ex alto viſa claſſis, complentur non modo portus & proxima maris, ſed mœnia ac tecta, quaque longiſſime proſpectari poterat, mœrentium turba, ac rogitantium inter ſe, ſilentio ne an voce aliqua egredientem exciperent? neque ſatis conſtabat quid pro tempore foret: cum claſſis paulatim ſucceſſit, non alacri ut adſolet remigio, ſed cunctis ad triſtitiam compoſitis. Poſtquam duobus cum liberis feralem urnam tenens egreſſa navi, defixit oculos; idem omnium gemitus, neque diſcerneres, proximos, alienos, virorum, feminarumve planctus: niſi quod comitatum Agrippinæ longo mœrore feſſum, obvii & recentes in dolore anteibant.

2. Miſerat duas prætorias cohortes Cæſar, addito ut magiſtratus Calabriæ, Apulique, & Campani, ſuprema erga memoriam filii ſui munera fungerentur. Igitur tribunorum, centurionumque humeris cineres portabantur: præcedebant incompta ſigna, verſi faſces: atque ubi colonias tranſgrederentur,

entur, atrata plebes, trabeati equites, pro opibus oci, veſtem, odores, aliaque funerum ſolennia remabant. etiam quorum diverſa opida, tamen bvii, & victimas atque aras Diis Manibus ſtauentes, lacrymis & conclamationibus dolorem teabantur. Druſus Terracinam progreſſus eſt, cum Claudio fratre liberiſque Germanici, qui in urbe uerant. Conſules M. Valerius, & M. Aurelius, jam enim magiſtratum occœperant) & ſenatus, ac nagna pars populi viam complevere, disjecti, & it cuique libitum flentes. aberat quippe adulatio, gnaris omnibus lætam Tiberio Germanici mortem male diſſimulari.

3. Tiberius atque Auguſta publico abſtinuere; inferius majeſtate ſua rati ſi palam lamentarentur; an ne omnium oculis vultum eorum ſcrutantibus, falſi intelligerentur. Matrem Antoniam non apud auctores rerum, non diurna actorum ſcriptura, reperio ullo inſigni officio functam; cum ſuper Agrippinam, & Druſum, & Claudium, ceteri quoque conſanguinei nominatim perſcripti ſint: ſeu valetudine præpediebatur, ſeu victus luctu animus, magnitudinem mali perferre viſu non toleravit. facilius crediderim, Tiberio & Auguſta, qui domo non excedebant, cohibitam; ut par mœror, & matris exemplo avia quoque & patruus attineri viderentur.

4. Dies quo reliquiæ tumulo Auguſti inferebantur, modo per ſilentium vaſtus, modo ploratibus inquies: plena urbis itinera, conlucentes per campum Martis faces. illic miles cum armis, ſine inſignibus magiſtratus, populus per tribus, concidiſſe Rempub., nihil ſpei reliquum clamitabant; promptius apertiuſque, quam ut meminiſſe imperitantium crederes. Nihil tamen Tiberium magis penetravit, quam ſtudia hominum accenſa in Agrippinam; cum decus patriæ, ſolum Auguſti ſanguinem, unicum antiquitatis ſpecimen appellarent, verſique ad cælum ac deos, integram illi ſubolem, ac ſuperſtitem iniquorum precarentur.

5. Fuere qui publici funeris pompam requirerent, compararentque quæ in Druſum patrem Germanici honora & magnifica Auguſtus feciſſet.

ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ipſum quippe aſperrimo hiemis Ticinum uſque progreſſum, neque abſcedentem à corpore ſimul urbem intraviſſe: circumfuſas lecto Claudiorum Juliorumque imagines, defletum in foro, laudatum pro roſtris: cuncta à majoribus reperta, aut quæ poſteri invenerint, cumulata. At Germanico ne ſolitos quidem, & cuicumque nobili debitos honores contigiſſe. ſane corpus ob longinquitatem itinerum externis terris quoquo modo crematum: ſed tanto plura decora mox tribui par fuiſſe, quanto prima fors negaviſſet. non fratrem niſi unius diei via, non patruum ſaltem porta tenus obvium. ubi illa veterum inſtituta? præpoſitam toro effigiem, meditata ad memoriam virtutis carmina, & laudationes & lacrymas, vel doloris imitamenta?

6. Gnarum id Tiberio fuit; utque premeret vulgi ſermones, monuit edicto: Multos inluſtrium Romanorum ob Remp. obiiſſe; neminem tam flagranti deſiderio celebratum. idque & ſibi, & cunctis egregiũ, ſi modus adjiceretur. non enim eadem decora principibus viris, & imperatori populo, quæ modicis domibus, aut civitatibus. conveniſſe recenti dolore luctum, & ex mærore ſolatia: ſed referendum jam animum ad firmitudinem, ut quondam divus Julius amiſſa unica filia, ut divus Auguſtus ereptis nepotibus, abſtruſerint triſtitiam. Nil opus vetuſtioribus exemplis, quotiens populus Romanus clades exercituum, interitum ducum, funditus amiſſas nobiles familias conſtanter tulerit. Principes mortales, Remp. æternam eſſe. proin repeterent ſolennia; & quia ludorum Megalenſium ſpectaculum ſuberat, etiam voluptates reſumerent.

7. Tum exuto juſtitio, reditum ad munia; & Druſus Illyricos ad exercitus profectus eſt, erectis omnium animis petendæ è Piſone ultionis; & crebro queſtu, quod vagus interim per amœna Aſiæ atque Achaïæ, adroganti & ſubdola mora ſcelerum probationes ſubverteret. Nam vulgatum erat miſſam, ut dixi, à Cn. Sentio famoſam veneficiis Martinam, ſubita morte Brundiſii exſtinctam, venenumque nodo crinium ejus occultatum, nec ulla in corpore ſigna ſumpti exitii reperta.

8. At Piſo præmiſſo in urbem filio, datiſque

man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

andatis, per quæ principem molliret; ad Druſum ergit: quem haud fratris interitu trucem, quam moto æmulo æquiorem ſibi ſperabat. Tiberius io integrum judicium oſtentaret, exceptum co- iter juvenem, ſueta erga filios familiarum nobiles beralitate auget. Druſus Piſoni, ſi vera forent quæ cerentur, præcipuum in dolore ſuum locum re- ondit; ſed malle falſa & inania, nec cuiquam ortem Germanici exitioſam eſſe. Hæc palam, & itato omni ſecreto: neque dubitabantur præſcri- ta ei à Tiberio, cum incallidus alioqui & facilis venta, ſenilibus tum artibus uteretur.

9. Piſo Dalmatico mari tramiſſo, relictiſque a- ud Anconam navibus, per Picenum, ac mox Fla- niniam viam, adſequitur legionem, quæ è Panno- ia in urbem, dein præſidio Africæ ducebatur. ea- ue res agitata rumoribus, ut in agmine atque iti- ere crebro ſe militibus oſtentaviſſet. ab Narnia itandæ ſuſpicionis, an quia pavidis conſilia in in- erto ſunt, Nare ac mox Tiberi devectus, auxit ulgi iras, quia navem tumulo Cæſarum adpulerat; ieque, & ripa frequenti, magno clientium agmine pſe, feminarum comitatu Plancina, & vultu ala- res inceſſere. Fuit inter inritamenta invidiæ do- mus foro imminens, feſto ornatu, conviviumque, & epulæ, & celebritate loci nihil occultum.

10. Poſtera die Fulcinius Trio Piſonem apud conſules poſtulavit. contra Vitellius, Veranius, ce- terique Germanicum comitati tendebant, nullas eſſe partes Trioni, neque ſe accuſatores, ſed rerum indices & teſtes, mandata Germanici perlaturos. Ille dimiſſa ejus cauſſæ delatione, ut priorem vitam accuſaret obtinuit: petitumque eſt à principe, co- gnitionem exciperet: quod ne reus quidem abnue- bat, ſtudia populi & patrum metuens: contra Ti- berium ſpernendis rumoribus validum, & conſcien- tiæ matris innexum eſſe: veraque aut in deterius credita, judice ab uno facilius diſcerni: odium & invidiam apud multos valere. Haud fallebat Tibe- rium moles cognitionis, quaque ipſe fama diſtra- heretur. Igitur paucis familiarium adhibitis, mi- nas accuſantium, & hinc preces audit, integram- que cauſſam ad ſenatum remittit.

11. At-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

11. Atque interim Druſus rediens Illyrico quamquam patres cenſuiſſent, ob receptum Maroboduum, & res priore æſtate geſtas, ut ovans iniret, prolato honore urbem intravit. Poſt quæ reo T Arruntium, Fulcinium, Aſinium Gallum, Æſerninum Marcellum, Sex. Pompeium patronos petenti, iiſque diverſa excuſantibus, M. Lepidus, & L. Piſo, & Liveneius Regulus adfuere, arrect omni civitate, quanta fides amicis Germanici, qua fiducia reo, ſatin' cohiberet ac premeret ſenſus ſuo Tiberius, an promeret. iis haud alias intentior populus, plus ſibi in principem occultæ vocis, au ſuſpicacis ſilentii permiſit.

12. Die ſenatus Cæſar orationem habuit meditato temperamento: Patris ſui legatum atque amicum Piſonem fuiſſe, adjutoremque Germanico datum à ſe, auctore ſenatu, rebus apud Orientem adminiſtrandis. illic contumacia & certaminibus a ſperaſſet juvenem, exituque ejus lætatus eſſet; a ſcelere exſtinxiſſet, integris animis dijudicandum Nam ſi legatus officii terminos, obſequium erg imperatorem exuit, ejuſdemque morte, & luctu meo lætatus eſt; odero, ſeponamque à domo mea & privatas inimicitias, non Principis ulciſcar: Si facinus in cujuſcunque mortalium nece vindicandum detegitur; vos vero & liberos Germanici, & nos parentes juſtis ſolatiis adficite. ſimulque illuc reputate, turbide & ſeditioſe tractaverit exercitu Piſo; quæſita ſint per ambitionem ſtudia militum armis repetita provincia; an falſa hæc in maju vulgaverint accuſatores. quorum ego nimiis ſtudii jure ſuccenſeo. Nam quo pertinuit nudare corpus & contrectandum vulgi oculis permittere, differrique etiam per externos, tanquam veneno interceptus eſſet, ſi incerta adhuc iſta & ſcrutanda ſunt Defleo equidem filium meum, ſemperque deflebo: ſed neque reum prohibeo quo minus cuncta proferat, quibus innocentia ejus ſublevari; aut ſi qua fuit iniquitas Germanici, coargui poſſit: voſque oro, ne, quia dolori meo cauſſa connexa eſt, objecta crimina pro adprobatis accipiatis. Si quos propinquus ſanguis, aut fides ſua patronos dedit, quantum quiſque eloquentia & cura valet, juvate periclitan-

tem:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

m: ad eundem laborem, eandem conſtantiam ac-
ſatores hortor. Id ſolum Germanico ſuper leges
æſtiterimus, quod in curia potius quam in foro;
ud ſenatum quam apud judices, de morte ejus
quiritur. cetera pari modeſtia tractentur. nemo
ruſi lacrymas, nemo mœſtitiam meam ſpectet,
c ſi qua in nos adverſa finguntur.

13. Exin biduum criminibus objiciendis ſtatui-
r, utque ſex dierum ſpatio interjecto, reus per
iduum defenderetur. Tum Fulcinius vetera &
ania orditur; ambitioſe, avareque habitam Hi-
aniam. quod neque convictum noxæ reo, ſi re-
ntia purgaret; neque defenſum abſolutioni erat,
teneretur majoribus flagitiis. Poſt quem Ser-
eus, & Veranius, & Vitellius conſimili ſtudio,
d multa eloquentia Vitellius, objecere; odio Ger-
anici, & rerum novarum ſtudio, Piſonem vulgus
ilitum per licentiam & ſociorum injurias eouſ-
ie corrupiſſe, ut parens legionum à deterrimis
ppellaretur: contra, in optimum quemque, maxi-
e in comites & amicos Germanici, ſæviſſe: po-
remo ipſum devotionibus & veneno peremiſſe:
cra hinc & immolationes nefandas ipſius atque
lancinæ: petitam armis Remp. utque reus agi
oſſet, acie victum.

14. Defenſio in ceteris trepidavit. nam neque
nbitionem militarem, neque provinciam peſſimo
iique obnoxiam, ne contumelias quidem adver-
m imperatorem inficiari poterat: ſolum veneni
rimen viſus eſt diluiſſe. quod ne accuſatores qui-
em ſatis firmabant, in convivio Germanici, cum
per eum Piſo diſcumberet, infectos manibus e-
s cibos arguentes. quippe abſurdum videbatur,
ter aliena ſervitia, & tot adſtantium viſu, ipſo
ermanico coram id auſum. offerebatque familiam
us, & miniſtros in tormenta flagitabat. Sed judi-
es per diverſa implacabiles erant: Cæſar ob bellum
rovinciæ inlatum; Senatus, nunquam ſatis credi-
, ſine fraude Germanicum interiiſſe. * ſcripſiſ-
nt expoſtulantes: quod haud minus Tiberius
uam Piſo abnuere. Simul populi ante curiam vo-
es audiebantur; non temperaturos manibus, ſi pa-
rum ſententias evaſiſſet. effigieſque Piſonis traxe-
rant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rant in Gemonias, ac divellebant, ni juſſu principis protectæ repoſitæque forent. Igitur inditus lecticæ, & à tribuno prætoriæ cohortis deductus eſt, vario rumore, cuſtos ſalutis, an mortis exactor ſequeretur.

15. Eadem Plancinæ invidia, major gratia: eoque ambiguum habebatur, quantum Cæſari in eam liceret. atque ipſa, donec mediæ Piſoni ſpes, ſociam ſe cujuſcumque fortunæ, & ſi ita ferret, comitem exitii promittebat. Ut ſecretis Auguſtæ precibus veniam obtinuit, paulatim ſegregari à marito, dividere defenſionem cœpit. quod reus poſtquam ſibi exitiabile intelligit, an adhuc experiretur dubitans, hortantibus filiis durat mentem, ſenatumque rurſum ingreditur: redintegratamque accuſationem, infenſas patrum voces, adverſa & ſæva cuncta perpeſſus, nullo magis exterritus eſt, quam quod Tiberium ſine miſeratione, ſine ira, obſtinatum clauſumque vidit, ne quo adfectu perrumperetur. relatus domum, tamquam defenſionem inpoſterum meditaretur, pauca conſcribit, obſignatque, & liberto tradit. Tum ſolita curando corpori exſequitur. dein multam poſt noctem, egreſſa cubiculo uxore, operiri fores juſſit: & cœpta luce, perfoſſo jugulo, jacente humi gladio, repertus eſt.

16. Audire me memini ex ſenioribus, viſum ſæpius inter manus Piſonis libellum, quem ipſe non vulgaverit, ſed amicos ejus dictitaviſſe, litteras Tiberii & mandata in Germanicum continere: ac deſtinatum promere apud patres, principemque arguere, ni eluſus à Seiano per vana promiſſa foret: nec illum ſponte exſtinctum, verum immiſſo percuſſore. quorum neutrum adſeveraverim: neque tamen occulere debui narratum ab iis, qui noſtram ad juventam duraverunt. Cæſar flexo in mœſtitiam ore, ſuam invidiam tali morte quæſitam apud ſenatum, * crebriſque interrogationibus exquirit, qualem Piſo diem ſupremum, noctemque exegiſſet. Atque illo pleraque ſapienter, quædam inconſultius reſpondente, recitat codicillos à Piſone in hunc ferme modum compoſitos: Conſpiratione inimicorum, & invidia falſi criminis oppreſſus; quatenus veritati & innocentiæ meæ nuſquam lo-

cus

us eſt; deos immortales teſtor vixiſſe me Cæſar
im fide adverſum te, neque alia in matrem tuam
ietate: voſque oro liberis meis conſulatis. ex qui-
us Cn. Piſo qualicumque fortunæ meæ non eſt
djunctus, cum omne hoc tempus in urbe egerit:
I. Piſo repetere Syriam dehortatus eſt. atque uti-
am ego potius filio juveni, quam ille patri ſeni
eſſiſſet! eo impenſius precor, ne meæ pravitatis
œnas innoxius luat. Per quinque & quadraginta
nnorum obſequium, per collegium conſulatus
uondam divo Auguſto parenti tuo probatus, & ti-
i amicus, nec quidquam poſt hæc rogaturus, ſalu-
em infelicis filii rogo. De Plancina nihil addidit.

17. Poſt quæ Tiberius adoleſcentem crimine ci-
ilis belli purgavit: patris quippe juſſa, nec potuiſ-
e filium detrectare: ſimul nobilitatem domus; e-
iam ipſius, quoquo modo meriti, gravem caſum
niſeratus. Pro Plancina cum pudore & flagitio diſ-
eruit, matris preces obtendens: in quam optimi
ujuſque ſecreti queſtus magis ardeſcebant: Id ergo
as aviæ interfectricem nepotis adſpicere, adloqui,
ripere ſenatui? quod pro omnibus civibus leges
btineant, uni Germanico non contigiſſe! Vitellii
& Veranii voce defletum Cæſarem; ab imperatore
& Auguſta defenſam Plancinam! proinde venena,
& artes tam feliciter expertas verteret in Agrippi-
nam, in liberos ejus, egregiamque aviam ac pa-
truum ſanguine miſerrimæ domus exſatiaret. Bi-
duum ſuper hæc imagine cognitionis abſumptum;
urgente Tiberio liberos Piſonis, matrem uti tue-
rentur. Et cum accuſatores ac teſtes certatim per-
orarent reſpondente nullo, miſeratio quam invidia
augebatur. Primus ſententiam rogatus Aurelius
Cotta conſul (nam referente Cæſare magiſtratus eo
etiam munere fungebantur) nomen Piſonis raden-
dum faſtis cenſuit; partem bonorum publicandam;
pars ut Cn. Piſoni filio concederetur, iſque præno-
men mutaret. M. Piſo exuta dignitate, & accepto
quinquagies ſeſtertio, in decem annos relegaretur,
conceſſa Plancinæ incolumitate ob preces Auguſtæ.

18. Multa ex ea ſententia mitigata ſunt à principe:
ne nomen Piſonis faſtis eximeretur, quando M. An-
tonii qui bellum patriæ feciſſet, Iuli Antonii qui

domum Auguſti violaſſet, manerent. & M. Piſone ignominiæ exemit, conceſſitque ei paterna bona ſatis firmus, ut ſæpe memoravi, adverſum pecu niam; & tum pudore abſolutæ Plancinæ placab lior. Atque idem cum Valerius Meſſallinus ſignu aureum in æde Martis Ultoris, Cæcina Severus a ram Ultioni ſtatuendam cenſuiſſent, prohibuit: o externas ea victorias ſacrari dictitans; domeſtic mala triſtitia operienda. Addiderat Meſſallinus Tiberio & Auguſtæ, & Antoniæ, & Agrippina Druſoque, ob vindictam Germanici grates ager das, omiſeratque Claudii mentionem. & Meſſall num quidem L. Aſprenas ſenatu coram percuncta tus eſt, an prudens præteriſſet? ac tum demum no men Claudii adſcriptum eſt. Mihi, quanto plura re centium, ſeu veterum revolvo, tanto magis ludibr rerum mortalium cunctis in negotiis obverſantu quippe fama, ſpe, veneratione potius omnes deſt nabantur imperio, quam quem futurum principe fortuna in occulto tenebat.

19. Paucis poſt diebus Cæſar auctor ſenatui fui Vitellio, atque Veranio, & Servæo ſacerdotia tr buendi. Fulcinio ſuffragium ad honores pollicitu monuit, ne facundiam violentia præcipitaret. finis fuit ulciſcenda Germanici morte, non mod apud illos homines qui tum agebant, etiam ſecut temporibus vario rumore jactata. adeo maxim quæque ambigua ſunt, dum alii quoquo modo au dita pro compertis habent; alii vera in contrariu vertunt. & gliſcit utrumque poſteritate. At Druſ urbe egreſſus repetendis auſpiciis, mox ovans in troiit. paucoſque poſt dies Vipſania mater ejus ex ceſſit, una omnium Agrippæ liberorum miti obitu nam ceteros manifeſtum ferro, vel creditum eſt veneno, aut fame exſtinctos.

20. Eodem anno Tacfarinas, quem priore æſta te pulſum à Camillo memoravi, bellum in Afric renovat, vagis primum populationibus, & ob per nicitatem inultis: dein vicos exſcindere; trahen graves prædas: poſtremo haud procul Pagida flu mine cohortem Romanam circumſedit. Præera caſtello Decrius impiger manu, exercitus militia & illam obſidionem flagitii ratus. Is cohortatu

mili

milites ut copiam pugnæ in aperto facerent, aciem pro caſtris inſtruit. Primoque impetu pulſa cohorte, promptus inter tela occurſat fugientibus, increpat ſigniferos, quod inconditis aut deſertoribus miles Romanus terga daret. ſimul excepta vulnera, & quamquam transfoſſo oculo, adverſum os in hoſtem intendit; neque prœlium omiſit, donec deſertus ſuis caderet.

21. Quæ poſtquam L. Apronio (nam Camillo ſucceſſerat) comperta; magis dedecore ſuorum, quam gloria hoſtis anxius, raro ea tempeſtate, & è vetere memoria facinore, decumum quemque ignominioſæ cohortis ſorte ductos, fuſti necat. Tantumque ſeveritate profectum, ut vexillum veteranorum non amplius quingenti numero, eaſdem Tacfarinatis copias, præſidium, cui Thala nomen, adgreſſas fuderint. quo prœlio Rufus Helvius gregarius miles ſervati civis decus rettulit.; donatusque eſt ab Apronio torquibus & haſta: Cæſar addidit civicam coronam, quod non eam quoque Apronius jure proconſulis tribuiſſet, queſtus magis, quam offenſus. Sed Tacfarinas perculſis Numidis, & obſidia aſpernantibus, ſpargit bellum; ubi inſtaretur, cedens, ac rurſum in terga remeans; & dum ea ratio barbaro fuit, inritum feſſumque Romanum impune ludificabatur: poſtquam deflexit ad maritimos locos; inligatus præda, ſtativis caſtris adhærebat. miſſu patris Apronius Cæſianus cum equite & cohortibus auxiliariis, quis velociſſimos legionum addiderat, proſperam adverſum Numidas pugnam facit, pellitque in deſerta.

22. At Romæ Lepida, cui ſuper Æmiliorum decus L. Sulla ac Cn. Pompeius proavi erant, defertur ſimulaviſſe partum ex P. Quirinio divite atque orbo. adjiciebantur adulteria, venena; quæſitumque per Chaldæos in domum Cæſaris, defendente ream Manio Lepido fratre. Quirinius poſt dictum repudium adhuc infenſus, quamvis infami ac nocenti miſerationem addiderat. Haud facile quis diſpexerit illa in cognitione mentem Principis; adeo vertit ac miſcuit iræ & clementiæ ſigna; deprecatus primo ſenatum, ne majeſtatis crimina tractarentur: mox M. Servilium è conſularibus, alioſ-

que teſtes inlexit ad proferenda, quæ velut reticere voluerat. idemque ſervos Lepidæ, cum militari cuſtodia haberentur, tranſtulit ad conſules, neque per tormenta interrogari paſſus eſt de his quæ ad domum ſuam pertinerent. Exemit etiam Druſum conſulem deſignatum dicendæ primo loco ſententia: quod alii civile rebantur; ne ceteris adſentiendi neceſſitas fieret: quidam ad ſævitiam trahebant. neque enim ceſſurum niſi damnandi officio.

23. Lepida ludorum diebus, qui cognitionem intervenerant, theatrum cum claris feminis ingreſſa, lamentatione flebili majores ſuos ciens, ipſumq; Pompeium, cujus ea monimenta & adſtantes imagines viſebantur, tantum miſericordiæ permovit, ut effuſi in lacrymas ſæva & deteſtanda Quirinio clamitarent, cujus ſenectæ atque orbitati & obſcuriſſimæ domui, deſtinata quondam uxor L. Cæſari, ac divo Auguſto nurus, dederetur. dein tormentis ſervorum patefacta ſunt flagitia, itumque in ſententiam Rubellii Blandi, à quo aqua atque igni arcebatur. huic Druſus adſenſit, quamquam alii mitius cenſuiſſent. mox Scauro, qui filiam ex ea genuerat, datum, ne bona publicarentur. Tum demum aperuit Tiberius, compertum ſibi etiam ex P. Quirinii ſervis, veneno eum à Lepida petitum.

24. Inluſtrium domuum adverſa (etenim haud multum diſtanti tempore Calpurnii Piſonem, Æmilii Lepidam amiſerant) ſolatio adfecit D. Silanus Juniæ familiæ redditus. caſum ejus paucis repetam. Ut valida divo Auguſto in Remp. fortuna; ita domi improſpera fuit, ob impudicitiam filiæ ac neptis, quas urbe depulit, adulteroſque earum morte aut fuga punivit. nam culpam inter viros ac feminas vulgatam, gravi nomine læſarum religionum ac violatæ majeſtatis appellando, clementiam majorum ſuaſque ipſe leges egrediebatur. Sed aliorum exitus, ſimul cetera illius ætatis memorabo, ſi effectis in quæ tendi, plures ad curas vitam produxero. D. Silanus in nepti Auguſti adulter, quamquam non ultra foret ſævitum, quam ut amicitia Cæſaris prohiberetur; exſilium ſibi demonſtrari intellexit: nec niſi Tiberio imperitante deprecari Senatum ac

Prin-

rincipem auſus eſt, M. Silani fratris potentia, quĩ er inſignem nobilitatem & eloquentiam præcelle- at. Sed Tiberius grates agenti Silano, patribus oram reſpondit, ſe quoque lætari, quod frater ejus peregrinatione longinqua revertiſſet. idque jure icitum, quia non ſenatuſconſulto, non lege pulſus oret. ſibi tamen adverſus eum integras parentis ui offenſiones: neque reditu Silani, diſſoluta quæ Auguſtus voluiſſet. Fuit poſthac in urbe, neque honores adeptus eſt.

25. Relatum deinde de moderanda Papia Poppæa, quam ſenior Auguſtus poſt Julias rogationes incitandis cælibum pœnis, & augendo ærario ſanxerat: nec ideo conjugia & educationes liberûm frequentabantur, prævalida orbitate. Ceterum multitudo periclitantium gliſcebat, cum omnis domus delatorum interpretationibus ſubverterentur: utque antehac flagitiis, ita tunc legibus laborabatur. Ea res admonet ut de principiis juris, & quibus modis ad hanc multitudinem infinitam ac varietatem legum perventum ſit, altius diſſeram.

26. Vetuſtiſſimi mortalium, nulla adhuc mala libidine, ſine probro, ſcelere, eoque ſine pœna aut coërcitionibus agebant: neque præmiis opus erat, cum honeſta ſuopte ingenio peterentur; & ubi nihil contra morem cuperent, nihil per metum vetabantur. At poſtquam exui æqualitas, & pro modeſtia ac pudore, ambitio & vis incedebat; provenere dominationes: multoſque apud populos æternum manſere. Quidam ſtatim, aut poſtquam Regum pertæſum, leges maluerunt. Hæ primo rudibus hominum animis ſimplices erant: maximeque fama celebravit Cretenſium, quas Minos; Spartanorum, quas Lycurgus; ac mox Athenienſibus quæſitiores jam & plures Solon perſcripſit. Nobis Romulus ut libitum, imperitaverat: dein Numa religionibus & divino jure populum devinxit; repertaque quædam à Tullo & Anco: ſed præcipuus Servius Tullius ſanctor legum fuit, quîs etiam reges obtemperarent.

27. Pulſo Tarquinio, adverſum patrum factiones multa populus paravit tuendæ libertatis, & firmandæ concordiæ: creatique decemviri, & accitis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quæ uſquam egregia, compoſitæ duodecim tabulæ, finis æqui juris. nam ſecutæ leges, etſi aliquando in maleficos ex delicto, ſæpius tamen diſſenſione ordinum, & apiſcendi inlicitos honores, aut pellendi claros viros, aliaque ob prava, per vim latæ ſunt. Hinc Gracchi, & Saturnini, turbatores plebis; nec minor largitor nomine ſenatus Druſus; corrupti ſpe, aut inluſi per interceſſionem ſocii. Ac ne bello quidem Italico, mox civili omiſſum, quin multa & diverſa ſciſcerentur; donec L. Sulla dictator abolitis vel converſis prioribus, cum plura addidiſſet, otium ei rei haud in longum paravit; ſtatim turbidis Lepidi rogationibus, neque multo poſt Tribunis reddita licentia quoquo vellent populum agitandi. Jamque non modo in commune, ſed in ſingulos homines latæ quæſtiones: & corruptiſſima Repub. plurimæ leges.

28. Tum Cn. Pompeius tertium conſul, corrigendis moribus delectus, & gravior remediis quam delicta erant, ſuarumque legum auctor idem ac ſubverſor, quæ armis tuebatur, armis amiſit. Exin continua per viginti annos diſcordia, non mos, non jus. deterrima quæque impune; ac multa honeſta exitio fuere. Sexto demum conſulatu Cæſar Auguſtus, potentiæ ſecurus, quæ triumviratu juſſerat abolevit; deditque jura, quîs pace & principe uteremur. acriora ex eo vincla, inditi cuſtodes, & lege Papia Poppæa præmiis inducti, ut ſi * à privilegiis parentum ceſſaretur, velut parens omnium populus vacantia teneret. ſed altius penetrabant; urbemque, & Italiam, & quod uſquam civium, corripuerant. multorumque excisi ſtatus: & terror omnibus intentabatur; ni Tiberius ſtatuendo remedio, quinque conſularium, quinque è prætoriis, totidem è cetero ſenatu ſorte duxiſſet; apud quos exſoluti plerique legis nexus modicum in præſens levamentum fuere.

29. Per idem tempus Neronem è liberis Germanici jam ingreſſum juventam, commendavit patribus; utque munere capeſſendi vigintiviratus ſolveretur, & quinquennio maturius quam per leges Quæſituram peteret, non ſine inriſu audientium poſtulavit. prætendebat ſibi atque fratri decreta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

reta eadem, petente Auguſto. ſed neque tum fuiſſe ubitaverim, qui ejuſmodi preces occulti inlude-ent. ac tamen initia faſtigii Cæſaribus erant: ma-iſque in oculis vetus mos, & privignis cum vitrico evior neceſſitudo, quam avo adverſum nepotem. Additur pontificatus, & quo primum die forum ngreſſus eſt, congiarium plebi, admodum lætæ, uod Germanici ſtirpem jam puberem adſpiciebat. Auctum dehinc gaudium, nuptiis Neronis & Juliæ Druſi filiæ. Utque hæc ſecundo rumore, ita adver-is animis acceptum, quod filio Claudii ſocer Seia-nus deſtinaretur. polluiſſe nobilitatem familiæ vi-debantur, ſuſpectumque jam nimiæ ſpei Seianum ltro extuliſſe.

30. Fine anni conceſſere vita inſignes viri, L. Voluſius, & Salluſtius Criſpus. Voluſio vetus fami-lia, neque tamen præturam egreſſa. ipſe conſulatum intulit, cenſoria etiam poteſtate legendis equitum decuriis functus, opumque quis domus illa immen-ſum viguit, primus adcumulator. Criſpum equeſtri ortum loco, C. Sallutius, rerum Romanarum flo-rentiſſimus auctor, ſororis nepotem in nomen ad-ſcivit. atque ille, quamquam prompto ad capeſſen-dos honores aditu, Mæcenatem æmulatus, ſine di-gnitate ſenatoria multos triumphalium conſula-riumque potentia anteiit. diverſus à veterum inſti-tuto, per cultum & munditias; copiaque & affluen-tia luxu propior: ſuberat tamen vigor animi, in-gentibus negotiis par; eo acrior, quo ſomnum & inertiam magis oſtentabat. Igitur incolumi Mæce-nate proximus; mox præcipuus cui ſecreta impera-torum inniterentur, & interficiendi Poſtumi A-grippæ conſcius, ætate provecta ſpeciem magis in amicitia principis quam vim tenuit. idque & Mæ-cenati acciderat; fato potentiæ raro ſempiternæ: an ſatias capit, aut illos cum omnia tribuerunt; aut hos, cum jam nihil reliquum eſt quod cupiant.

31. Sequitur Tiberii quartus, Druſi ſecundus conſulatus, patris atque filii collegio inſignis. nam biennio ante, Germanici cum Tiberio idem ho-nor, neque patruo lætus, neque natura tam con-nexus fuerat. Ejus anni principio Tiberius, quaſi firmandæ valetudini, in Campaniam conceſſit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

longam & continuam abſentiam paulatim meditans; ſive ut amoto patre Druſus munia conſulatus ſolus impleret. Ac forte parva res magnum ad certamen progreſſa, præbuit juveni materiam apiſcendi favoris. Domitius Corbulo prætura functus de L. Sulla nobili juvene queſtus eſt apud ſenatum, quod ſibi inter ſpectacula gladiatorum loco non deceſſiſſet. pro Corbulone ætas, patrius mos, ſtudia ſeniorum erant: contra Mamercus Scaurus, & L. Arruntius, aliique Sullæ propinqui nitebantur. certabant orationibus, & memorabantur exempla majorum, qui juventutis inreverentiam gravibus decretis notaviſſent. donec Druſus apta temperandis animis diſſeruit; & ſatisfactum Corbuloni per Mamercum, qui patruus ſimul ac vitricus Sullæ, & oratorum ea ætate uberrimus erat. Idem Corbulo plurima per Italiam itinera, fraude mancipum & incuria magiſtratuum interrupta & impervia clamitando, exſecutionem ejus negotii libens ſuſcepit: quod haud perinde publice uſui habitum, quam exitioſum multis, quorum in pecuniam atque famam damnationibus & haſta ſæviebat.

32. Neque multo poſt miſſis ad ſenatum literis Tiberius motam rurſum Africam incurſu Tacfarinatis docuit; judicioque patrum deligendum proconſulem, gnarum militiæ, corpore validum, & bello ſuffecturum. quod initium Sex. Pompeius agitandi adverſus M. Lepidum odii nactus, ut ſocordem, inopem, & majoribus ſuis dedecorum, eoque etiam Aſiæ ſorte depellendum, incuſavit; adverſo ſenatu, qui Lepidum mitem magis quam ignavum; paternas ei anguſtias & nobilitatem ſine probro actam, honori quam ignominiæ habendam ducebat. Igitur miſſus in Aſiam. Et de Africa decretum ut Cæſar legeret, cui mandata foret.

33. Inter quæ Severus Cæcina cenſuit; ne quem magiſtratum, cui provincia obveniſſet, uxor comitaretur: multum ante repetito, concordem ſibi conjugem & ſex partus enixam: ſeque quæ in publicum ſtatueret domi ſervaviſſe, cohibita intra Italiam, quamquam ipſe pluris per provincias quadraginta ſtipendia expleviſſet. Haud enim fruſtra placitum olim, ne feminæ in ſocios aut gentes exter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ernas traherentur. ineſſe mulierum comitatui, quæ acem luxu, bellum formidine morentur, & Romanum agmen ad ſimilitudinem barbari inceſſus onvertant. Non imbecillum tantum, & imparem aboribus ſexum; ſed ſi licentia adſit, ſævum, ambitioſum, poteſtatis avidum: incedere inter milies, habere ad manum centuriones: præſediſſe nuer feminam exercitio cohortium, decurſu legionum. Cogitarent ipſi, quotiens repetundarum aliqui arguerentur, plura uxoribus objectari: his ſtaim adhæreſcere deterrimum quemque provinciaium: ab his negotia ſuſcipi, tranſigi: duorum egreſſus coli, duo eſſe prætoria; pervicacibus magis & impotentibus mulierum juſſis, quæ Oppiis quondam, aliiſque legibus conſtrictæ, nunc vinclis exſolutis, domos, fora, jam & exercitus regerent.

34. Paucorum hæc adſenſu audita; plures obturbabant, neque relatum de negotio; neque Cæcinam dignum tantæ rei cenſorem. mox Valerius Meſſallinus, cui parens Meſſalla, ineratque imago paternæ facundiæ, reſpondit: Multa duritiæ veterum melius & lætius mutata. neque enim ut olim, obſideri urbem bellis, aut provincias hoſtilis eſſe, & pauca feminarum neceſſitatibus concedi, quæ ne conjugum quidem penates, adeo ſocios non onerent; cetera promiſcua cum marito, nec ullum in eo pacis impedimentum. Bella plane accinctis obeunda: ſed revertentibus poſt laborem, quod honeſtius quam uxorium levamentum? At quaſdam in ambitionem aut avaritiam prolapſas. Quid ipſorum magiſtratuum, nonne pleroſque variis libidinibus obnoxios? non tamen ideo neminem in provinciam mitti. corruptos ſæpe pravitatibus uxorum maritos: num ergo omnes cælibes integros? placuiſſe quondam Oppias leges, ſic temporibus Reip. poſtulantibus: remiſſum aliquid poſtea, & mitigatum, quia expedierit. Fruſtra noſtram ignaviam alia ad vocabula transferri: nam viri in eo culpam, ſi femina modum excedat. porro ob unius aut alterius imbecillum animum, male eripi maritis conſortia rerum ſecundarum adverſarumque. Simul ſexum natura invalidum deſeri, & exponi ſuo luxu, cupidinibus alienis. vix præſenti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cuſtodia manere inlæſa conjugia: quid fore, ſi per plures annos in modum diſcidii obliterentur? Sic obviam irent iis quæ alibi peccarentur, ut flagitiorum urbis meminiſſent. Addidit pauca Druſus de matrimonio ſuo. nam principibus adeunda ſæpius longinqua imperii. Quotiens divum Auguſtum in Occidentem atque Orientem meaviſſe comite Livia? ſe quoque in Illyricum profectum; & ſi ita conducat, alias ad gentes iturum, haud ſemper æquo animo, ſi ab uxore cariſſima, & tot communium liberorum parente divelleretur. Sic Cæcinæ ſententia eluſa.

35. Et proximi ſenatus die, Tiberius per literas caſtigatis oblique patribus, quod cuncta curarum ad principem rejicerent, Manium Lepidum & Junium Blæſum nominavit; ex quîs proconſul Africæ legeretur. Tum audita amborum verba, intentius excuſante ſe Lepido, cum valetudinem corporis, ætatem liberûm, nubilem filiam obtenderet: intelligereturque etiam quod ſilebat, avunculum eſſe Seiani Blæſum, atque eo prævalidum. Reſpondit Blæſus ſpecie recuſantis, ſed neque eadem adſeveratione, & conſenſu adulantium auditus eſt.

36. Exin promptum quod multorum intimis queſtibus tegebatur. Incedebat enim deterrimo cuique licentia, impune probra, & invidiam in bonos excitandi, arrepta imagine Cæſaris; libertique etiam ac ſervi, patrono vel domino, cum voces, cum manus intentarent, ultro metuebantur. Igitur C. Ceſtius ſenator diſſeruit; Principes quidem inſtar deorum eſſe: ſed neque à diis niſi juſtas ſupplicum preces audiri, neque quemquam in Capitolium, aliave urbis templa perfugere, ut eo ſubſidio ad flagitia utatur. Abolitas leges, & funditus verſas, ubi in foro, in limine curiæ, ab Annia Rufilla, quam fraudis ſub judice damnaviſſet, probra ſibi & minæ intendantur: neque ipſe audeat jus experiri, ob effigiem imperatoris oppoſitam. Haud diſſimilia alii, & quidam atrociora circumſtrepebant; precabanturque Druſum, daret ultionis exemplum: donec accitam convictamque attineri publica cuſtodia juſſit.

37. Et Conſidius Æquus, & Cœlius Curſor equi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rites Rom. quod fictis majeſtatis criminibus Ma-
um Cæcilianum prætorem petiviſſent, auctore
ncipe, ac decreto ſenatus puniti. Utrumque in
dem Druſi trahebatur: ab eo in urbe inter cœ-
s & ſermones hominum obverſante, ſecreta pa-
s mitigari. neque luxus in juvene adeo diſplice-
t. huc potius intenderet, diem editionibus, no-
em conviviis traheret, quam ſolus & nullis vo-
ptatibus avocatus, mæſtam vigilantiam, & malas
ras exerceret.

38. Non enim Tiberius, non accuſatores fati-
ebant; Et Ancharius Priſcus Cæſium Cordum
oconſulem Cretæ poſtulaverat repetundis; addi-
majeſtatis crimine, quod tum omnium accuſa-
onum complementum erat. Cæſar Antiſtium Ve-
rem è primoribus Macedoniæ abſolutum adulte-
, increpitis judicibus, ad dicendam majeſtatis
uſſam retraxit, ut turbidum, & Rheſcuporidis
onſiliis permixtum, qua tempeſtate Cotye fratre
terfecto, bellum adverſus nos voluerat. Igitur
qua & igni interdictum reo, adpoſitumque, ut
neretur inſula, neque Macedoniæ neque Thraciæ
pportuna. Nam Thracia diviſo imperio in Rhœ-
etalcen & liberos Cotyis, quîs ob infantiam tu-
or erat Trebellienus Rufus, inſolentia noſtri diſ-
ors agebat; neque minus Rhœmetalcen quam
rebellienum incuſans, popularium injurias inul-
s ſinere. Cœlaletæ, Odruſæque, & alii, validæ
ationes, arma cepere, ducibus diverſis & paribus
ter ſe per ignobilitatem; quæ cauſſa fuit, ne in
ellum atrox coaleſcerent. pars turbant præſentia;
lii montem Hæmum tranſgrediuntur, ut remotos
opulos concirent: plurimi ac maxime compoſiti
egem, urbemque Philippopolim à Macedone Phi-
ppo ſitam, circumſidunt.

39. Quæ ubi cognita P. Velleio, (is proximum
xercitum præſidebat) alarios equites ac leves co-
ortium mittit in eos, qui prædabundi aut adſu-
nendis auxiliis vagabantur. Ipſe robur peditum,
d exſolvendum obſidium ducit. Simulque cuncta
roſpere acta, cæſis populatoribus; & diſſenſione
rta apud obſidentes, regiſque opportuna eruptio-
ne, & adventu legionis. neque aciem aut prœ-
lium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

lium dici decuerit, in quo ſemermes ac palant
trucidati ſunt, ſine noſtro ſanguine.

40. Eodem anno Galliarum civitates ob magni
tudinem æris alieni rebellionem cœptavere: cuju
exſtimulator acerrimus inter Treveros Julius Flo
rus, apud Æduos Julius Sacrovir. nobilitas ambo
bus, & majorum bona facta, eoque Romana civi
tas olim data, cum id rarum, nec niſi virtuti pre
tium eſſet. Ii ſecretis conloquiis, ferociſſimo quo
que adſumpto, aut quibus ob egeſtatem, ac metu
ex flagitiis maxima peccandi neceſſitudo, compo
nunt Florus Belgas, Sacrovir propiores Gallo
concire. Igitur per conciliabula & cœtus ſeditio
differebant, de continuatione tributorum, gravitat
fenoris, ſævitia ac ſuperbia præſidentium. & diſco
dare militem, audito Germanici exitio. egregium
reſumendæ libertati tempus, ſi ipſi florentes, quam
inops Italia, quam imbellis urbana plebes, nihi
validum in exercitibus, niſi quod externum, cogi
tarent.

41. Haud ferme ulla civitas intacta ſeminibu
ejus motus fuit: ſed erupere primi Andecavi, a
Turonii. quorum Andecavos Acilius Aviola lega
tus, excita cohorte quæ Lugduni præſidium agita
bat, coërcuit. Turonii legionario milite, quem
Viſellius Varro inferioris Germaniæ legatus miſe
rat, oppreſſi, eodem Aviola duce, & quibuſdam
Galliarum primoribus; qui tulere auxilium, quo
diſſimularent defectionem, magiſque in tempor
efferrent. ſpectatus & Sacrovir intecto capite pu-
gnam pro Romanis ciens, oſtentandæ, ut ferebat
virtutis: ſed captivi, ne inceſſeretur telis, adgno-
ſcendum ſe præbuiſſe, arguebant. Conſultus ſuper
eo Tiberius, aſpernatus eſt indicium, aluitque du-
bitatione bellum.

42. Interim Florus inſiſtere deſtinatis, pellicere
alam equitum, quæ conſcripta Treveris, militia
diſciplinaque noſtra habebatur, ut cæſis negotia-
toribus Romanis bellum inciperet: paucique equi-
tum corrupti; plures in officio manſere. Aliud vul-
gus obæratorum aut clientium arma cepit: pete-
bantque ſaltus, quibus nomen Arduenna, cum
legiones utroque ab exercitu, quas Viſellius & C.
Silius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ilius adverſis itineribus objecerant, arcuerunt. ræmiſſuſque cum delecta manu Julius Indus è ci-itate eadem, diſcors Floro, & ob id navandæ ope-æ avidior, inconditam multitudinem adhuc disje-it. Florus incertis latebris victores fruſtratus; oſtremo viſis militibus qui effugia inſederant, ſua nanu cecidit. Iſque Treverici tumultus finis.

43. Apud Æduos major moles exorta, quanto ivitas opulentior, & comprimendi procul præſi-ium. Auguſtodunum caput gentis, armatis cohor-ibus Sacrovir occupaverat, nobiliſſimam Gallia-um ſubolem, liberalibus ſtudiis ibi operatam, ut eo ignore parentes propinquoſque eorum adjungeret. imul arma occulte fabricata juventuti diſpertit. Quadraginta millia fuere, quinta ſui parte legiona-iis armis; ceteri cum venabulis & cultris, quæque lia venantibus tela ſunt. adduntur è ſervitiis gla-diaturæ deſtinati, quibus more gentico continuum ferri tegimen (Crupellarios vocant) inferendis icti-bus inhabiles, accipiendis impenetrabiles. auge-bantur hæ copiæ vicinarum civitatum, ut nondum aperta conſenſione, ita viritim promptis ſtudiis; & certamine ducum Romanorum, quos inter ambi-gebatur, utroque bellum ſibi poſcente: mox Varro invalidus ſenecta, vigenti Silio conceſſit.

44. At Romæ non Treveros modo, & Æduos, ſed quatuor & ſexaginta Galliarum civitates deſci-viſſe; adſumptos in ſocietatem Germanos, dubias Hiſpanias, cuncta (ut mos famæ) in majus credita. optimus quiſque Reipub. cura mærebat; multi o-dio præſentium, & cupidine mutationis, ſuis quo-que periculis lætabantur: increpabantque Tibe-rium, quod in tanto rerum motu, libellis accuſato-rum inſumeret operam. An Julium Sacrovirum majeſtatis crimine reum in ſenatu fore? exſtitiſſe tandem viros, qui cruentas epiſtolas armis cohibe-rent. miſeram pacem vel bello bene mutari. Tanto impenſius in ſecuritatem compoſitus, neque loco, neque vultu mutato, ſed ut ſolitum per illos dies egit: altitudine animi; an compererat modica eſſe, & vulgatis leviora.

45. Interim Silius cum legionibus duabus ince-dens, præmiſſa auxiliari manu, vaſtat Sequanorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pagos, qui finium extremi & Æduis contermin
ſociique in armis erant. Mox Auguſtodunum pe
propero agmine, certantibus inter ſe ſigniferis, fr
mente etiam gregario milite; ne ſuetam requien
ne ſpatia noctium opperiretur; viderent modo ad
verſos, & adſpicerentur: id ſatis ad victoriam
Duodecimum apud lapidem, Sacrovir, copiæq
patentibus locis apparuere. in fronte ſtatuerat fe
ratos; in cornibus cohortes; à tergo ſemermo
Ipſe inter primores equo inſigni adire, memora
veteres Gallorum glorias, quæque Romanis adve
ſa intuliſſent: quam decora victoribus liberta
quanto intolerantior ſervitus iterum victis.

46. Non diu hæc, nec apud lætos: etenim pr
pinquabat legionum acies; inconditique ac militi
neſcii opidani neque oculis neque auribus ſat
competebant. contra Silius, etſi præſumpta ſp
hortandi cauſſas exemerat, clamitabat tamen: Pu
dendum ipſis, quod Germaniarum victores adver
ſum Gallos, tamquam in hoſtem ducerentur. un
nuper cohors rebellem Turonium, una ala Treve
rum, paucæ hujus ipſius exercitus turmæ profliga
vere Sequanos. quanto pecunia dites, & voluptati
bus opulentos, tanto magis imbelles Æduos, evin
cite, & fugientibus conſulite. Ingens ad ea clamor
& circumfudit eques; frontemque pedites invaſe
re: nec cunctatum apud latera. paulum moræ attu
lere ferrati, reſtantibus laminis adverſum pila &
gladios: ſed miles correptis ſecuribus & dolabris,
ut ſi murum perrumperet, cædere tegmina & cor-
pora: quidam trudibus aut furcis, inertem molem
proſternere; jacenteſque nullo ad reſurgendum ni-
ſu, quaſi exanimes linquebantur. Sacrovir primo
Auguſtodunum, dein metu deditionis in villam
propinquam cum fidiſſimis pergit. Illic ſua manu,
reliqui mutuis ictibus occidere. incenſa ſuper villa,
omnes cremavit.

47. Tum demum Tiberius ortum patratumque
bellum ſenatui ſcripſit: neque dempſit, aut addidit
vero; ſed fide ac virtute legatos, ſe conſiliis ſuper-
fuiſſe. ſimul cauſſas, cur non ipſe, non Druſus pro-
fecti ad id bellum forent, adjunxit; magnitudinem
imperii extollens; neque decorum principibus, ſi

una

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

una alterave civitas turbet, omiſſa urbe, unde in omnia regimen. nunc quia non metu ducatur, iturum ut præſentia ſpectaret, componeretque. Decrevere patres vota pro reditu ejus, ſupplicationeſque, & alia decora. Solus Dolabella Cornelius, dum anteire ceteros parat, abſurdam in adulationem progreſſus, cenſuit ut ovans è Campania urbem introiret. Igitur ſecutæ Cæſaris literæ, quibus ſe non tam vacuum gloria prædicabat, ut poſt ferociſſimas gentes perdomitas, tot receptos in juventa, aut ſpretos triumphos, jam ſenior peregrinationis ſuburbanæ inane præmium peteret.

48. Sub idem tempus, ut mors Sulpicii Quirinii publicis exſequiis frequentaretur, petivit à ſenatu. Nihil ad veterem & patriciam Sulpiciorum familiam Quirinius pertinuit, ortus apud municipium Lanuvium: ſed impiger militiæ, & acribus miniſteriis conſulatum ſub Divo Auguſto; mox expugnatis per Ciliciam Homonadenſium caſtellis, inſignia triumphi adeptus; datuſque rector C. Cæſari Armeniam obtinenti, Tiberium quoque Rhodi agentem coluerat. quod tunc patefecit in ſenatu: laudatis in ſe officiis, & incuſato M. Lollio, quem auctorem C. Cæſari pravitatis & diſcordiarum arguebat. ſed ceteris haud læta memoria Quirinii erat, ob intenta, ut memoravi, Lepidæ pericula, ſordidamque & præpotentem ſenectam.

49. Fine anni C. Lutorium Priſcum equitem Romanum, poſt celebre carmen, quo Germanici ſuprema defleverat, pecunia donatum à Cæſare, corripuit delator; objectans ægro Druſo compoſuiſſe, quod, ſi exſtinctus foret, majore præmio vulgaretur. Id C. Lutorius in domo P. Petronii, ſocru ejus Vitellia coram, multiſque inluſtribus feminis, per vaniloquentiam legerat. Ut delator exſtitit, ceteris ad dicendum teſtimonium exterritis, ſola Vitellia nihil ſe audiviſſe adſeveravit. ſed arguentibus ad perniciem plus fidei fuit. ſententiaque Haterii Agrippæ conſulis deſignati indictum reo ultimum ſupplicium.

50. Contra Manius Lepidus in hunc modum exorſus eſt. Si P. C. unum id ſpectamus, quam nefaria voce Lutorius Priſcus mentem ſuam & au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

res hominum polluerit; neque carcer, neque la-
queus, ne ſerviles quidem cruciatus in eum ſuffece-
rint. ſin flagitia & facinora ſine modo ſunt; ſupplici
ac remediis, principis moderatio, majorumque &
veſtra exempla temperant; & vana à ſceleſtis, dict
à maleficiis differunt: eſt locus ſententiæ, per quam
neque huic delictum impune ſit, & nos clementi
ſimul ac ſeveritatis non pœniteat. Sæpe audivi prin-
cipem noſtrum conquerentem, ſi quis ſumpta mor-
te miſericordiam ejus præveniſſet. vita Lutorii i
integro eſt, qui neque ſervatus in periculum Reip
neque interfectus in exemplum ibit. ſtudia illi u
plena vecordiæ, ita inania & fluxa ſunt: nec quid
quam grave ac ſerium ex eo metuas, qui ſuorum
ipſe flagitiorum proditor, non virorum animis, ſed
muliercularum adrepit. cedat tamen urbe, & boni
amiſſis aqua & igni arceatur. Quod perinde cen-
ſeo, ac ſi lege majeſtatis teneretur.

51. Solus Lepido Rubellius Blandus è conſula-
ribus adſenſit: ceteri ſententiam Agrippæ ſecuti
ductuſque in carcerem Priſcus, ac ſtatim exanima-
tus. Id Tiberius ſolitis ſibi ambagibus apud ſena-
tum incuſavit, cum extolleret pietatem quamvi
modicas principis injurias acriter ulciſcentium: de-
precaretur tam præcipitis verborum pœnas: lau-
daret Lepidum, neque Agrippam argueret. Igitur
factum S. C. ne decreta patrum ante diem deci-
mum ad ærarium deferrentur; idque vitæ ſpatium
damnatis prorogaretur. ſed non ſenatui libertas ad
pœnitendum erat; neque Tiberius interjectu tem-
poris mitigabatur.

52. C. Sulpicius, D. Haterius conſules ſequuntur.
Inturbidus externis rebus annus, domi ſuſpecta ſe-
veritate adverſum luxum; qui immenſum proru-
perat, ad cuncta quîs pecunia prodigitur. Sed alia
ſumptuum quamvis graviora, diſſimulatis plerum-
que pretiis occultabantur; ventris & ganeæ pa-
ratus adſiduis ſermonibus vulgati, fecerant cu-
ram, ne princeps antiquæ parcimoniæ durius ad-
verteret. Nam incipiente C. Bibulo, ceteri quoque
ædiles diſſeruerant, ſperni ſumptuariam legem,
vetitaque utenſilium pretia augeri in dies: nec
mediocribus remediis ſiſti poſſe. & conſulti patres

into-

ntegrum id negotium ad principem diſtulerant.
ed Tiberius ſæpe apud ſe penſitato, an coërceri
am profuſæ cupidines poſſent; num coërcitio plus
amni in Remp. ferret; quam indecorum adtre-
tare quod non obtineretur; vel retentum ignomi-
iam & infamiam virorum inluſtrium poſceret:
oſtremo literas ad ſenatum compoſuit, quarum
ententia in hunc modum fuit.

53. Ceteris forſitan in rebus P. C. magis expe-
liat me coram interrogari, & dicere quid è Re-
ubl. cenſeam: in hac relatione, ſubtrahi oculos
neos melius fuit, ne denotantibus vobis ora, ac
netum ſingulorum qui pudendi luxus argueren-
ur, ipſe etiam viderem eos, ac velut deprehende-
rem. Quod ſi mecum ante viri ſtrenui ædiles con-
ilium habuiſſent; neſcoi an ſuaſurus fuerim omit-
ere potius prævalida & adulta vitia, quam hoc ad-
ſequi, ut palam fieret quibus flagitiis impares eſſe-
mus. ſed illi quidem officio functi ſunt, ut ceteros
quoque magiſtratus ſua munia implere velim:
mihi autem neque honeſtum ſilere, neque prolo-
qui expeditum, quia non ædilis, aut prætoris, aut
conſulis partes ſuſtineo: majus aliquid & excel-
ſius à principe poſtulatur; & cum recte factorum
ſibi quiſque gratiam trahant, unius invidia ab o-
mnibus peccatur. Quid enim primum prohibere, &
priſcum ad morem recidere adgrediar? villarum-
ne infinita ſpatia, familiarum numerum, & natio-
nes? argenti & auri pondus? æris, tabularumque
miracula? promiſcuas viris & feminis veſtes? atque
illa feminarum propria, quîs lapidum cauſſa pecu-
niæ noſtræ ad externas aut hoſtilis gentes transfe-
runtur?

54. Nec ignoro in conviviis & circulis incuſari
iſta, & modum poſci: ſed ſi quis legem ſanciat,
pœnas indicat; iidem illi civitatem verti, ſplen-
didiſſimo cuique exitium parari, neminem crimi-
nis expertem clamitabunt. atqui ne corporis qui-
dem morbos veteres & diu auctos, niſi per dura
& aſpera coërceas; corruptus ſimul & corruptor,
æger & flagrans animus, haud levioribus remediis
reſtinguendus eſt, quam libidinibus ardeſcit. tot
à majoribus repertæ leges, tot quas divus Augu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſtus tulit, illæ oblivione, hæ (quod flagitioſius eſt
contemptu abolitæ, ſecuriorem luxum fecere. nam
ſi velis quod nondum vetitum eſt; timeas, ne ve
tere: at ſi prohibita impune tranſcenderis; nequ
metus ultra, neque pudor eſt. Cur ergo olim parci
monia pollebat? quia ſibi quiſque moderabatur
quia unius urbis cives eramus: ne irritament
quidem eadem, intra Italiam dominantibus. exter
nis victoriis aliena, civilibus etiam noſtra conſu
mere didicimus. Quantulum iſtud eſt de quo ædile
admonent! Quam, ſi cetera reſpicias, in levi ha
bendum! At Hercule nemo refert, quod Italia ex
ternæ opis indiget, quod vita populi Romani pe
incerta maris & tempeſtatum quotidie volvitur. a
niſi provinciarum copiæ & dominis, & ſervitiis, &
agris ſubvenerint; noſtra nos ſcilicet nemora, no
ſtræque villæ tuebuntur. Hanc P. C. curam ſuſti
net princeps. hæc omiſſa, funditus Remp. trahet
reliquis intra animum medendum eſt: nos, pudor
pauperes, neceſſitas; divites, ſatias in melius mu
tet. Aut ſi quis ex magiſtratibus, tantam indu
ſtriam ac ſeveritatem pollicetur, ut ire obviam
queat; hunc & laudo, & exonerari laborum meo
rum partem fateor. ſin accuſare vitia volunt, dei
cum gloriam ejus rei adepti ſunt, ſimultates fa
ciunt, ac mihi relinquunt; credite P. C. me quo
que non eſſe offenſionum avidum. quas cum gra
ves, & plerumque iniquas pro Rep. ſuſcipiam, ina
nes & inritas, neque mihi aut vobis uſui futuras
jure deprecor.

55. Auditis Cæſaris literis, remiſſa Ædilibu
talis cura; luxuſque menſæ, à fine Actiaci belli a
ea arma quîs Ser. Galba rem R. adeptus eſt, pe
annos centum profuſis ſumptibus exerciti, paula
tim exolevere. Cauſſas ejus mutationis quærere li
bet. Dites olim familiæ nobilium, aut claritudin
inſignes, ſtudio magnificentiæ prolabebantur. nam
etiam tum plebem, ſocios, regna colere, & coli li
citum: ut quiſque opibus, domo, paratu ſpecioſus
per nomen & clientelas inluſtrior habebatur. poſt
quam cædibus ſævitum, & magnitudo famæ exiti
erat, ceteri ad ſapientiora convertere. ſimul nov
homines è municipiis & coloniis, atque etiam pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

inciis, in ſenatum crebro adſumpti, domeſticam
arcimoniam intulerunt; & quamquam fortuna vel
nduſtria plerique pecunioſam ad ſenectam perve-
irent, manſit tamen prior animus. Sed præcipuus
dſtricti moris auctor Veſpaſianus fuit, antiquo i-
ſe cultu victuque. obſequium inde in principem, &
mulandi amor, validior quam pœna ex legibus &
etus. Niſi forte rebus cunctis ineſt quidam velut
rbis, ut quemadmodum temporum vices, ita mo-
um vertantur: nec omnia apud priores meliora,
ed noſtra quoque ætas multa laudis & artium imi-
anda poſteris tulit. Verum hæc nobis * majores
ertamina ex honeſto maneant.

56. Tiberius fama moderationis parta, quod in-
gruentis accuſatores repreſſerat, mittit literas ad
enatum, quis poteſtatem tribuniciam Druſo pete-
at. Id ſummi faſtigii vocabulum Auguſtus reppe-
it, ne regis aut dictatoris nomen adſumeret, ac ta-
nen appellatione aliqua cetera imperia præmine-
et. M. deinde Agrippam ſocium ejus poteſtatis,
uo defuncto, Tiberium Neronem delegit, ne ſuc-
eſſor in incerto foret. ſic cohiberi pravas aliorum
pes rebatur: ſimul modeſtiæ Neronis, & ſuæ ma-
nitudini fidebat. Quo tunc exemplo, Tiberius
Druſum ſummæ rei admovet: cum incolumi Ger-
manico integrum inter duos judicium tenuiſſet. Sed
principio litterarum veneratus deos, ut conſilia ſua
Reip. proſperarent, modica de moribus adoleſcen-
is, neque in falſum aucta rettulit: eſſe illi conju-
gem & tres liberos, eamque ætatem qua ipſe quon-
dam à divo Auguſto ad capeſſendum hoc munus
ocatus ſit. Neque nunc propere, ſed per octo annos
apto experimento, compreſſis ſeditionibus, com-
poſitis bellis, triumphalem & bis conſulem, noti
laboris participem ſumi.

57. Præceperant animis orationem patres: quo
quæſitior adulatio fuit. nec tamen repertum, niſi
ut effigies principum, aras deûm, templa & arcus,
aliaque ſolita cenſerent. niſi quod M. Silanus ex
contumelia conſulatus, honorem principibus peti-
vit: dixitque pro ſententia, ut publicis privatiſve
monimentis, ad memoriam temporum, non con-
ſulum nomina præſcriberentur; ſed eorum qui tri-

bunicíam poteſtatem gererent. At Q. Haterius
cum ejus diei ſenatuſconſulta aureis literis figei
da in curia cenſuiſſet, deridiculo fuit, ſenex fœdi
ſimæ adulationis tantum infamia uſurus.

58. Inter quæ provincia Africa Junio Blæ
prorogata, Servius Maluginenſis flamen Dialis ,
Aſiam ſorte haberet poſtulavit , fruſtra vulgatu
dictitans , non licere Dialibus egredi Italia. neq
aliud jus ſuum , quam Martialium , Quirinaliun
que Flaminum : porro ſi hi duxiſſent provincias
cur Dialibus id vetitum ? nulla de eo populi ſcita
non in libris cærimoniarum repperiri. Sæpe Pont
fices dialia ſacra feciſſe , ſi flamen valetudine a
munere publico impediretur: duobus & ſeptuagi
ta annis poſt Cornelii Merulæ cædem , nemine
ſuffectum; neque tamen ceſſaviſſe religiones. Quc
ſi per tot annos poſſit non creari , nullo ſacroru
damno ; quanto facilius abfuturum , ad unius an
proconſulare imperium ? Privatis olim ſimultatib
effectum , ut à pontificibus maximis ire in provi
cias prohiberentur : nunc deûm munere, ſummu
Pontificum etiam ſummum hominum eſſe , nc
æmulationi , non odio , aut privatis adfectionib
obnoxium.

59. Adverſus quæ cum augur Lentulus aliiq
varie diſſererent , eo decurſum eſt , ut Pontific
Max. ſententiam opperirentur. Tiberius dilata nc
tione de jure Flaminis decretas ob tribunicia
Druſi poteſtatem cærimonias temperavit ; nomin
tim arguens inſolentiam ſententiæ , aureaſque l
teras contra patrium morem. Recitatæ & Dru
epiſtolæ , quamquam ad modeſtiam flexæ , pro ſu
perbiſſimis accipiuntur : Huc recidiſſe cuncta ,
ne juvenis quidem tanto honore accepto, adiret u
bis deos , ingrederetur ſenatum , auſpicia ſalte
gentile apud ſolum inciperet ? Bellum ſcilicet , a
diverſo terrarum diſtineri , litora & lacus Camp
niæ cum maxime peragrantem. ſic imbui rectore
generis humani : id primum è paternis conſiliis d
ſcere. ſane gravaretur aſpectum civium ſenex im
perator , feſſamque ætatem , & actos labores pra
tenderet : Druſo quod , niſi ex adrogantia , impe
dimentum ?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

60. Sed Tiberius vim principatus ſibi firmans, naginem antiquitatis ſenatui præbebat, poſtulata rovinciarum ad diſquiſitionem patrum mittendo. rebreſcebat enim Græcas per urbes licentia atque npunitas aſyla ſtatuendi: complebantur templa eſſimis ſervitiorum: eodem ſubſidio obærati aderſum creditores, ſuſpectique capitalium crimium receptabantur. Nec ullum ſatis validum imerium erat coërcendis ſeditionibus populi, flagitia ominum ut cærimonias deûm protegentis. Igitur lacitum ut mitterent civitates jura, atque legatos. Et quædam quod falſo uſurpaverant ſponte omiſee: multæ vetuſtis ſuperſtitionibus, aut meritis in opulum Romanum fidebant. Magnaque ejus diei pecies fuit, quo ſenatus majorum beneficia, ſociorum pacta, regum etiam qui ante vim Romanam aluerant decreta, ipſorumque numinum religioes introſpexit, libero, ut quondam, quid firmaret nutaretve.

61. Primi omnium Epheſii adiere, memorantes; non, ut vulgus crederet, Dianam atque Apollinem Delo genitos: eſſe apud ſe Cenchrium amnem, lucum Ortygiam, ubi Latonam partu gravidam, & oleæ quæ tum etiam maneat adniſam, edidiſſe ea numina: deorumque monitu ſacratum nemus. Atque ipſum illic Apollinem, poſt interfectos Cyclopas, Jovis iram vitaviſſe. Mox Liberum patrem bello victorem, ſupplicibus Amazonum quæ aram inſederant, ignoviſſe. Auctam hinc conceſſu Herculis, cùm Lydia potiretur, cærimoniam templo: neque Perſarum ditione deminutum jus. Poſt Macedonas, dein nos ſervaviſſe.

62. Proximo Magnetes L. Scipionis, & L. Sullæ conſtitutis nitebantur: quorum ille Antiocho, hic Mithridate pulſis, fidem atque virtutem Magnetum decoravere, uti Dianæ Leucophrynæ perfugium inviolabile foret. Aphrodiſienſes poſthac & Stratonicenſes dictatoris Cæſaris ob vetuſta in parteis merita, & recens divi Auguſti decretum attulere. Laudati quod Parthorum inruptionem, nihil mutata in populum Romanum conſtantia, pertuliſſent. Sed Aphrodiſienſium civitas Veneris; Stratonicenſium, Jovis & Triviæ religio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nem tuebantur. Altius Hierocæſarienſes expoſuere, Perſicam apud ſe Dianam, delubrum rege Cyro dicatum. & memorabantur Perpernæ, Iſaurici multaque alia imperatorum nomina, qui non modo templo, ſed duobus millibus paſſuum eandem ſanctitatem tribuerant. Exin Cyprii tribus delubris, quorum vetuſtiſſimum Paphiæ Veneri auctor Aerias; poſt filius ejus Amathus Veneri Amathuſiæ & Jovi Salaminio Teucer, Telamonis patris ira profugus poſuiſſent.

63. Auditæ aliarum quoque civitatum legationes. Quorum copia feſſi patres, & quia ſtudiis certabatur, conſulibus permiſere, ut perſpecto jure, & ſi qua iniquitas involveretur, rem integram rurſum ad ſenatum referrent. Conſules ſuper eas civitates quas memoravi, apud Pergamum Æſculapii compertum aſylum retulerunt: ceteros obſcuris ob vetuſtatem initiis niti. nam Smyrnæos oraculum Apollinis, cujus imperio Stratonicidi Veneri templum dicaverint; Tenios ejuſdem carmen referre quo ſacrare Neptuni effigiem ædemque juſſi ſint. propiora Sardianos; Alexandri victoris id donum: neque minus Mileſios Dario rege niti. ſed cultus numinum utriſque, Dianam aut Apollinem venerandi. Petere & Cretenſes ſimulacro divi Auguſti. Factaque ſenatuſconſulta, quîs multo cum honore, modus tamen præſcribebatur, juſſique ipſis in templis figere æra, ſacrandam ad memoriam, neu ſpecie religionis in ambitionem delaberentur.

64. Sub idem tempus Juliæ Auguſtæ valetudo atrox neceſſitudinem Principi fecit feſtinati in urbem reditus: ſincera adhuc inter matrem filiumque concordia; ſive occultis odiis. Neque enim multo ante, cum haud procul theatro Marcelli, effigiem divo Auguſto Julia dicaret, Tiberii nomen ſuo poſtſcripſerat; idque ille credebatur, ut inferius majeſtate principis, gravi & diſſimulata offenſione abdidiſſe. Sed tum ſupplicia diis, ludique magni ab ſenatu decernuntur, quos Pontifices, & augures, & quindecimviri, ſeptemviris ſimul & ſodalibus Auguſtalibus ederent. Cenſuerat L. Apronius, ut feciales quoque iis ludis præſiderent. Contradixit Cæſar, diſtincto ſacerdotiorum jure, & repetitis

exem-

xemplis. neque enim unquam fecialibus hoc ma-
eſtatis fuiſſe. ideo Auguſtales adjectos, quia pro-
rium ejus domus ſacerdotium eſſet, pro qua vota
perſolverentur.

65. Exſequi ſententias, haud inſtitui, niſi inſi-
gnes per honeſtum, aut notabili dedecore: quod
præcipuum munus annalium reor, ne virtutes ſi-
leantur, utque pravis dictis factiſque ex poſteri-
tate & infamia metus ſit. Ceterum tempora illa
adeo infecta & adulatione ſordida fuere, ut non
modo primores civitatis, quibus claritudo ſua ob-
ſequiis protegenda erat; ſed omnes conſulares,
magna pars eorum qui prætura functi, multique
etiam pedarii ſenatores certatim exſurgerent, fœ-
daque & nimia cenſerent. Memoriæ proditur, Ti-
berium, quotiens curia egrederetur, Græcis verbis
in hunc modum eloqui ſolitum, ô homines ad ſer-
vitutem paratos! ſcilicet etiam illum, qui liberta-
tem publicam nollet, tam projectæ ſervientium
patientiæ tædebat.

66. Paulatim dehinc, ab indecoris ad infeſta
tranſgrediebantur. C. Silanum proconſulem Aſiæ
repetundarum à ſociis poſtulatum, Mamercus Scau-
rus è Conſularibus, Junius Otho prætor, Brutidius
Niger ædilis, ſimul corripiunt. objectantque viola-
tum Auguſti numen, ſpretam Tiberii majeſtatem.
Mamercus antiqua exempla jaciens, L. Cottam à
Scipione Africano, Ser. Galbam à Catone cenſo-
rio, P. Rutilium à M. Scauro accuſatos. videlicet
Scipio & Cato talia ulciſcebantur, aut ille Scaurus,
quem proavum ſuum, opprobrium majorum Ma-
mercus, infami opera dehoneſtabat. Junio Othoni
literarium ludum exercere vetus ars fuit: mox
Seiani potentia ſenator, obſcura initia impudenti-
bus auſis propellebat. Brutidium artibus honeſtis
copioſum, & ſi rectum iter pergeret, ad clariſſi-
ma quæque iturum, feſtinatio exſtimulabat, dum
æqualis, dein ſuperiores, poſtremo ſuaſmet ipſe
ſpes anteire parat. quod multos etiam bonos peſ-
ſum dedit, qui ſpretis quæ tarda cum ſecuritate,
præmatura vel cum exitio properant.

67. Auxere numerum accuſatorum Gellius Po-
plicola, & M. Paconius. Ille quæſtor Silani, hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

legatus. Nec dubium habebatur, ſævitiæ captarumque pecuniarum teneri reum: ſed multa adgerebantur etiam inſontibus periculoſa, cum ſuper tot ſenatores adverſos, facundiſſimis totius Aſiæ, eoque ad accuſandum delectis reſponderet ſolus, & orandi neſcius, proprio in metu, qui exercitam quoque eloquentiam debilitat: non temperante Tiberio, quin premeret voce, vultu, eo quod ipſe creberrime interrogabat: neque refellere, aut eludere dabatur; ac ſæpe etiam confitendum erat, ne fruſtra quæſiviſſet. Servos quoque Silani, ut tormentis interrogarentur, actor publicus mancipio acceperat. & ne quis neceſſariorum juvaret periclitantem, majeſtatis crimina ſubdebantur, vinclum & neceſſitas ſilendi. Igitur petito paucorum dierum interjectu, defenſionem ſui deſeruit, auſis ad Cæſarem codicillis, quibus invidiam & preces miſcuerat.

68. Tiberius quæ in Silanum parabat, quo excuſatius ſub exemplo acciperentur, libellos divi Auguſti de Voleſo Meſſalla ejuſdem Aſiæ proconſule, factumque in eum ſenatuſconſultum recitari jubet. Tum L. Piſonem ſententiam rogat. ille multum de clementia principis præfatus, aqua atque igni Silano interdicendum cenſuit, ipſumque in inſulam Gyarum relegandum. Eadem ceteri, niſi quod Cn. Lentulus ſeparanda Silani materna bona (quippe alia parente geniti) reddendaque filio dixit, adnuente Tiberio. At Cornelius Dolabella, dum adulationem longius ſequitur, increpitis C. Silani moribus, addidit, ne quis vita probroſus, & opertus infamia, provinciam ſortiretur; idque princeps dijudicaret. nam à legibus delicta puniri: quanto fore mitius in ipſos, melius in ſocios, provideri ne peccaretur?

69. Adverſum quæ diſſeruit Cæſar: non quidem ſibi ignara quæ de Silano vulgabantur: ſed non ex rumore ſtatuendum. multos in provinciis contra quam ſpes aut metus de illis fuerit, egiſſe. excitari quoſdam ad meliora magnitudine rerum; hebeſcere alios. neque poſſe principem ſua ſcientia cuncta complecti: neque expedire, ut ambitione aliena trahatur. ideo leges in facta conſtitui, quia futura in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

incerto ſint. ſic à majoribus inſtitutum, ut ſi an-
ſſent delicta, pœnæ ſequerentur. ne verterent ſa-
ienter reperta, & ſemper placita. ſatis onerum
rincipibus, ſatis etiam potentiæ. minui jura, quo-
ens gliſcat poteſtas: nec utendum imperio, ubi
egibus agi poſſit. Quanto rarior apud Tiberium
opularitas, tanto lætioribus animis accepta. Atque
lle prudens moderandi, ſi propria ira non impelle-
etur, addidit, inſulam Gyarum immitem & ſine
ultu hominum eſſe: darent Juniæ familiæ, & viro
uondam ordinis ejuſdem, ut Cytheram potius
oncederet. id ſororem quoque Silani Torquatam,
riſcæ ſanctimoniæ virginem expetere. In hanc
ententiam facta diſceſſio.

70. Poſt auditi Cyrenenſes, & accuſante Ancha-
io Priſco, Cæſius Cordus repetundarum damna-
ur. L. Ennium equitem Romanum majeſtatis po-
tulatum, quod effigiem principis promiſcuum ad
uſum argenti vertiſſet, recipi Cæſar inter reos ve-
tuit; palam aſpernante Ateio Capitone, quaſi per
libertatem. Non enim debere eripi patribus vim
ſtatuendi: neque tantum maleficium impune ha-
bendum. ſane lentus in ſuo dolore eſſet; Reip. in-
jurias ne largiretur. Intellexit hæc Tiberius ut e-
rant magis, quam ut dicebantur: perſtititque in-
tercedere. Capito inſignitior infamia fuit, quod
humani divinique juris ſciens, egregium publicum,
& bonas domi artes dehoneſtaviſſet.

71. Inceſſit dein religio, quonam in templo lo-
candum foret donum, quod pro valetudine Augu-
ſtæ equites Romani voverant Equeſtri Fortunæ.
nam etſi delubra ejus deæ multa in urbe, nullum
tamen tali cognomento erat. repertum eſt ædem
eſſe apud Antium quæ ſic nuncuparetur, cunctaſ-
que cærimonias Italicis in opidis, templaque, &
numinum effigies, juris atque imperii Romani eſſe.
ita donum apud Antium ſtatuitur. Et quando de
religionibus tractabatur, dilatum nuper reſponſum
adverſus Servium Maluginenſem Flaminem Dia-
lem, prompſit Cæſar; recitavitque decretum pon-
tificum: quotiens valetudo adverſa Flaminem Dia-
lem inceſſiſſet, ut Pontificis maximi arbitrio,
pluſquam binoctium abeſſet: dum ne diebus publi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ci ſacrificii, neu ſæpius quam bis eundem in annum. Quæ principe Auguſto conſtituta, ſatis oſtendebant, annuam abſentiam & provinciarum adminiſtrationem dialibus non concedi. memorabaturque L. Metelli Pontificis maximi exemplum, qui Aulum Poſtumium Flaminem attinuiſſet. Ita ſors Aſiæ in eum, qui conſularium Maluginenſi proximus erat, conlata.

72. Iiſdem diebus Lepidus à ſenatu petivit, ut baſilicam Pauli, Æmilia monumenta, propria pecunia firmaret ornaretque. erat etiam tum in more publica munificentia: nec Auguſtus arguerat Taurum, Philippum, Balbum, hoſtiles exuvias, aut exundantis opes ornatum ad urbis, & poſterûm gloriam conferre. quo tũ exemplo Lepidus, quamquam pecuniæ modicus, avitum decus recoluit. At Pompeii theatrum igne fortuito hauſtum, Cæſar exſtructurum pollicitus eſt, eo quod nemo è familia reſtaurando ſufficeret; manente tamen nomine Pompeii. ſimul laudibus Seianum extulit, tamquam labore vigilantiaque ejus tanta vis unum intra damnum ſtetiſſet. Et cenſuere patres effigiem Seiano, quæ apud theatrum Pompeii locaretur. neq; multo poſt Cæſar cum Juniũ Blæſum proconſulem Africæ triumphi inſignibus attolleret, dare id ſe dixit honori Seiani, cujus ille avunculus erat.

73. Ac tamen res Blæſi dignæ decore tali fuere. nam Tacfarinas quamquam ſæpius depulſus, reparatis per intima Africæ auxiliis, huc adrogantiæ venerat, ut legatos ad Tiberium mitteret, ſedemque ultro ſibi atque exercitui ſuo poſtularet, aut bellum inexplicabile minitaretur. Non alias magis ſua populique Rom. contumelia indoluiſſe Cæſarem ferunt, quam quod deſertor & prædo, hoſtium more ageret. ne Spartaco quidem, poſt tot conſularium exercituum clades inultam Italiam urenti, quamquam Sertorii atque Mithridatis ingentibus bellis labaret Reſp. datum, ut pacto in fidem acciperetur: nedum pulcherrimo populi Romani faſtigio, latro Tacfarinas, pace & conceſſione agrorum redimeretur. Dat negotium Blæſo, ceteros quidem ad ſpem proliceret arma ſine noxa ponendi; ipſius autem ducis quoquo modo potiretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

74. Et recepti ea venia plerique mox adverſum rtes Tacfarinatis, haud diſſimili modo belligeraum. Nam quia ille robore exercitus impar, furanli melior, plures per globos incurſaret, eluderetque, & inſidias ſimul tentaret; tres inceſſus, totidem agmina parantur. ex quîs Cornelius Scipio legatus præfuit, qua prædatio in Leptinos, & ſufſugia Garamantum: alio latere, ne Cirtenſium pagi impune traherentur, propriam manum Blæſus filius duxit: medio cum delectis caſtella & munitiones idoneis locis imponens, dux ipſe, arta & infenſa hoſtibus cuncta fecerat; quia quoquo inclinarent, pars aliqua militis Romani in ore, in latere, & ſæpe à tergo erat: multique eo modo cæſi, aut circumventi. Tunc tripartitum exercitum plures in manus diſpergit, præponitque centuriones virtutis expertæ: nec, ut mos fuerat, acta æſtate retrahit copias, aut in hibernaculis veteris provinciæ componit: ſed ut in limine belli, diſpoſitis caſtellis, per expeditos & ſolitudinum gnaros, mutantem mapalia Tacfarinatem proturbat. donec fratre ejus capto, regreſſus eſt, properantius tamen quam ex utilitate ſociorum, relictis per quos reſurgeret bellum. Sed Tiberius pro confecto interpretatus, id quoque Blæſo tribuit, ut Imperator à legionibus ſalutaretur; priſco erga duces honore, qui bene geſta Rep. gaudio & impetu victoris exercitus conclamabantur: erantque plures ſimul Imperatores, nec ſuper ceterorum æqualitatem. conceſſit quibuſdam & Auguſtus id vocabulum; ac tunc Tiberius Blæſo poſtremum.

75. Obiere eo anno viri inluſtres Aſinius Saloninus, M. Agrippa & Pollione Aſinio avis, fratre Druſo inſignis, Cæſarique progener deſtinatus. Et Capito Ateius, de quo memoravi, principem in civitate locum ſtudiis civilibus adſecutus; ſed avo centurione Sullano, patre prætorio. conſulatum ei adceleraverat Auguſtus, ut Labeonem Antiſtium iiſdem artibus præcellentem dignatione ejus magiſtratus anteiret. Namque illa ætas duo pacis decora ſimul tulit. ſed Labeo incorrupta libertate, & ob id fama celebratior: Capitonis obſequium dominantibus magis probabatur. Illi, quod præ-

turam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

turã intra ſtetit, commendatio ex injuria; huĩc, quod conſulatum adeptus eſt, odium ex invidia oriebatur.

76. Et Junia ſexageſimo quarto poſt Philippenſem aciem anno ſupremum diem explevit, Catone avunculo genita, C. Caſſii uxor, M Bruti ſoror. Teſtamentum ejus multo apud vulgum rumore fuit; quia in magnis opibus, cum ferme cunctos proceres cum honore nominaviſſet, Cæſarem omiſit. quod civiliter acceptum: neque prohibuit quo minus laudatione pro roſtris, ceteriſque ſolennibus funus cohoneſtaretur. Viginti clariſſimarum familiarum imagines antelatæ ſunt, Manlii, Quinctii, aliaque ejuſdem nobilitatis nomina: ſed præfulgebant Caſſius atque Brutus, eo ipſo, quod effigies eorum non viſebantur.

BREVIARIUM LIB. IV.

ÆLii Seiani præfecti præt. ingenium & mores. Is ad dominationem adſpirat; & ut perveniat, Druſum Tib. Filium è medio tollit, adjuvante uxore Livia, quam ſtupro prius polluerat. Eidem fini caſtra Prætoria Romæ jubet exſtrui, & militem in unum locum conduci. Ab hoc tempore lapſæ imperii res. ideoque qui ſtatus tunc rerum, quis numerus, quæ loca cohortium & legionum, Tacitus opportune exequitur. At Druſo jam mortuo, Senatum Princeps ingreditur, eum mœſtum erigit. Germanici duos filios inducit, eoſque ut imperii heredes patribus commendat. Seianus quo deſtinata perficeret, Agrippinam callide calumniatur, & ſemina futuri odii in ipſam liberoſque jacit. Tiberius legationes & accuſationes aliquot civitatum & provinciarum audit. Hiſtriones ſive Pantomimos immodeſtius agentes Italia pellit. De Flamine Diali ejuſque cerimoniis temperandis nova lex lata. Sacerdotes, ſolennibus votis, etiam Druſum & Neronem dis commendaverant. ægre id Tiberius tulit, & initium in eos exitii fuit. C. Silius ex amicis Germanici damnatus. Cn. Piſo, C. Caſſius, Plautius Silvanus, accuſati aut damnati. In Africa Tacfarinatis bello finis impoſitus à P. Dolabella. ipſe Tacfarinas cæſus. Semina ſervilis motus in Italia, ſed ſtatim oppreſſa. Q. Vibius Serenus in Senatu à filio accuſatur, & Amorgum amovetur. P. Suillus, aliique damnantur, inter eos Cremutius

tius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ius Cordus Hiſtoriæ ſcriptor, quod Brutum & Caſſium audaviſſet, ejuſque libri combuſti. Cyzicenis libertas ademta. Templi honorem ab Hiſpanis oblatum Tiberius ſpernit. Seianus rebus ex voto adhuc fluentibus, altiora ſtruit: & Liviam ſibi uxorem à Principe petit. hic modeſte negat additis cauſſis. Sed ille ut potentiam ſibi augeret, magiſque opportunum Tiberium haberet, perpulit eum ad ſeceſſum ab urbe. nec multo poſt perſuaſit. Interea Romæ legationes Græcorum auditæ, de jure aſylorum. In Hiſpania L. Piſo Prætor à quodam agreſte interficitur. In Thracia, montani Thraces dilectus abnuunt, arma ſumunt. vicit eos Poppæus Sabinus, & triumphi inſignia accepit. Claudia Pulchra Romæ adulterii accuſata & damnata. Agrippina maritum ſibi poſtulat, nec accipit. Undecim Aſiæ civitates certant, in qua earum templum Tiberio ſtatueretur. Smyrnæi prælati. Tandem Tiberius, non ultra dilato conſilio, in Campaniam ab urbe abiit. ubi in ſpelunca quadam, repentino lapſu lapidum, periclitatur: ſed à Seiano ſervatur. quæ res huic fidem addidit. Igitur Neronem majorem è liberis Germanici aggreditur, & variis artibus calumniiſque ſubvertit. Amphitheatri caſu Fidenis multa hominum millia debilitata, vel obruta. Romæ ingens incendium Cœlium montem deurit. Princeps Capreas inſulam tranſit, ibique ſe recondit. Titius Sabinus turpi fraude circumventus accuſatur, damnaturque ipſis anni Kalendis. Julia neptis moritur. Friſii rebellant: quos L. Apronius Proprætor inferioris Germaniæ parum feliciter repreſſum iit. Cn. Domitius Agrippinam Germanici filiam uxorem accipit. Hæc ſexennio fere geſta.

Coss.
- C. Aſinio, C. Antiſtio.
- Cornelio Cethego, Viſellio Varrone.
- Coſſo Lentulo, Aſinio Agrippa.
- Cn. Lentulo, Gætul. C. Calviſio.
- M. Licinio Craſſo, L. Calpurnio Piſ.
- Ap. Junio Silano, P. Silio Nerva.

LIBER IV.

C. Aſinio, C. Antiſtio Coſs. nonus Tiberio annus erat compoſitæ Reip. florentis domus: (nam Germanici mortem inter proſpera ducebat)

cebat) cum repente turbare fortuna cœpit; ſævire ipſe, aut ſævientibus vires præbere. Initium & cauſſa penes Ælium Seianum, cohortibus prætoriis præfectum, cujus de potentia ſupra memoravi: nunc originem, mores, & quo facinore dominationem raptum ierit expediam. Genitus Vulſiniis, patre Seio Strabone equite Romano, & prima juventa C. Cæſarem divi Auguſti nepotem ſectatus, non ſine rumore Apicio diviti & prodigo ſtuprum venum dediſſe: mox Tiberium variis artibus devinxit adeo, ut obſcurum adverſum alios, ſibi uni incautum intectumque efficeret: nam tam ſollertia, (quippe iiſdem artibus victus eſt) quam deûm ira in rem Romanam; cujus pari exitio viguit, ceciditque. Corpus illi laborum tolerans; animus audax, ſui obtegens; in alios criminator; juxta adulatio & ſuperbia; palam compoſitus pudor; intus ſumma apiſcendi libido, ejuſque cauſſa modo largitio & luxus, ſæpius induſtria ac vigilantia, haud minus noxiæ, quotiens parando regno finguntur.

2. Vim præfecturæ modicam antea intendit, diſperſas per urbem cohortes una in caſtra conducendo; ut ſimul imperia acciperent, numeroque & robore, & viſu inter ſe, fiducia ipſis, in ceteros metus crederetur. Prætendebat laſcivire militem diductum: ſi quid ſubitum ingruat, majore auxilio pariter ſubveniri: & ſeverius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul urbis inlecebris. Ut perfecta ſunt caſtra, inrepere paulatim militares animos, adeundo, appellando: ſimul centuriones ac tribunos ipſe deligere. neque ſenatorio ambitu abſtinebat, clientes ſuos honoribus aut provinciis ornando, facili Tiberio, atque ita prono, ut ſocium laborum, non modo in ſermonibus, ſed apud patres & populum celebraret, colique per theatra & fora effigies ejus, interque principia legionum ſineret.

3. Ceterum plena Cæſarum domus, juvenis filius, nepotes adulti, moram cupitis adferebant. & quia vi tot ſimul corripere intutum; dolus intervalla ſcelerum poſcebat. placuit tamen occultior via, & à Druſo incipere, in quem recenti ira ferebatur. Nam Druſus impatiens æmuli, & animo commotior, orto forte jurgio, intenderat Seiano

manus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

anus, & contra tendentis os verberaverat. Igitur
ncta tentanti promptiſſimum viſum, ad uxorem
us Liviam convertere. Quæ ſoror Germanici,
rmæ initio ætatis indecoræ, mox pulchritudine
ecellebat. Hanc, ut amore incenſus, adulterio
lexit: & poſtquam primi flagitii potitus eſt, (ne-
e femina amiſſa pudicitia alia abnuerit;) ad con-
gii ſpem, conſortium regni, & necem mariti im-
lit. Atque illa cui avunculus Auguſtus, ſocer Ti-
erius, ex Druſo liberi, ſeque ac majores & poſte-
s municipali adultero fœdabat; ut pro honeſtis
præſentibus, flagitioſa & incerta expectaret. Su-
itur in conſcientiam Eudemus amicus ac medi-
s Liviæ, ſpecie artis frequens ſecretis: pellit do-
o. Seianus uxorem Apicatam, ex qua tres liberos
enuerat, ne pellici ſuſpectaretur. Sed magnitudo
cinoris metum, prolationes, diverſa interdum
onſilia adferebat.

4. Interim anni principio Druſus ex Germanici
beris togam virilem ſumpſit; quæque fratri ejus
Neroni decreverat ſenatus, repetita. addidit ora-
ionem Cæſar multa cum laude filii ſui, quod pa-
ria benevolentia in fratris liberos foret. Nam Dru-
us (quamquam arduum ſit, eodem loci potentiam
c concordiam eſſe) æquus adoleſcentibus, aut certe
on adverſus habebatur. Exin vetus & ſæpe ſimu-
atum proficiſcendi in provincias conſilium refer-
ur. multitudinem veteranorum prætexebat impe-
ator, & delectibus ſupplendos exercitus. nam vo-
untarium militem deeſſe; ac ſi ſuppeditet, non
adem virtute ac modeſtia agere: quia plerumque
nopes ac vagi ſponte militiam ſumant. percenſuit-
que curſim numerum legionum, & quas provin-
cias tutarentur. Quod mihi quoque exſequendum
reor, quæ tum Romana copia in armis, qui ſocii
reges, quanto ſit anguſtius imperitatum.

5. Italiam utroque mari duæ claſſes, Miſenum
apud, & Ravennam: proximumque Galliæ litus
roſtratæ naves præſidebant, quas Actiaca victoria
captas Auguſtus in opidum Forojulienſe miſerat,
valido cum remige. Sed præcipuum robur Rhe-
num juxta, commune in Germanos Galloſque ſub-
ſidium, octo legiones erant. Hiſpaniæ recens per-
domi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

domitæ, tribus habebantur. Mauros Juba rex a
ceperat, donum populi Romani. Cetera Africa
per duas legiones; parique numero Ægyptus. d
hinc initio ab Suria uſque ad flumen Euphraten
quantum ingenti terrarum ſinu ambitur, quatu
legionibus coërcita: accolis Hybero, Albanoqu
& aliis regibus, qui magnitudine noſtra protegu
tur adverſum externa imperia. & Thraciam Rho
metalces ac liberi Cotyis; ripamque Danubii, l
gionum duæ in Pannonia; duæ in Mœſia attin
bant. totidem apud Dalmatiam locatis, quæ poſi
regionis à tergo illis, ac ſi repentinum auxilium
talia poſceret, haud procul accirentur: quamqua
inſideret urbem proprius miles, tres urbanæ, n
vem prætoriæ cohortes, Etruria ferme Umbriaq
delectæ, aut vetere Latio, & coloniis antiquit
Romanis. At apud idonea provinciarum ſociæ tr
remes, alæque, & auxilia cohortium: neque mul
ſecus in iis virium; ſed perſequi incertum fueri
cum ex uſu temporis huc illuc mearent, gliſcere
numero, & aliquando minuerentur.

6. Congruens crediderim recenſere ceteras qu
que Reipub. partes, quibus modis ad eam diem h
bitæ ſint: quando Tiberio mutati in deterius pri
cipatus initium ille annus attulit. Jam primum p
blica negotia, & privatorum maxima, apud patr
tractabantur: dabaturque primoribus diſſerere;
in adulationem lapſos, cohibebat ipſe; mandaba
que honores, nobilitatem majorum, claritudine
militiæ, inluſtres domi artes ſpectando: ut ſat
conſtaret, non alios potiores fuiſſe. ſua conſulibu
ſua prætoribus ſpecies. minorum quoque magiſtra
tuum exercita poteſtas; legeſque, ſi majeſtat
quæſtio eximeretur, bono in uſu. At frumenta
& pecuniæ vectigales, cetera publicorum fr
ctuum, ſocietatibus equitum Romanorum agita
bantur. Res ſuas Cæſar ſpectatiſſimo cuique, qu
buſdam ignotis ex fama mandabat; ſemelque ad
ſumpti tenebantur, prorſus ſine modo, cum ple
rique iiſdem negotiis inſeneſcerent. Plebes ac
quidem annona fatigabatur: ſed nulla in eo culp
ex principe: quin infecunditati terrarum, a
aſperis maris obviam iit, quantum impendio, d
ligen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

[d]igentiaque poterat. Et ne provinciæ novis oneribus [t]urbarentur, utque vetera ſine avaritia aut crudeli[t]ate magiſtratuum tolerarent, providebat. corpo[r]um verbera, ademptiones bonorum aberant.

7. Rari per Italiam Cæſaris agri; modeſta ſervi[t]ia; intra paucos libertos domus, ac ſi quando cum [p]rivatis diſceptaret, forum & jus. Quæ cuncta, non quidem comi via, ſed horridus ac plerumque formi[d]atus retinebat tamen, donec morte Druſi verterentur: nam dum ſuperfuit, manſere; quia Seianus [i]ncipiente adhuc potentia, bonis conſiliis noteſcere volebat, & ultor metuebatur, non occultus odii, & crebro querens, incolumi filio adjutorem imperii alium vocari: & quantum ſupereſſe ut collega dicatur? Primas dominandi ſpes in arduo: ubi ſis ingreſſus, adeſſe ſtudia & miniſtros. exſtructa jam ſponte præfecti caſtra; datos in manum milites: cerni effigiem ejus in monumentis Cn. Pompeii: communes illi cum familia Druſorum fore nepotes. precandam poſt hæc Modeſtiam; ut contentus eſſet. Neque raro, neque apud paucos talia jaciebat: & ſecreta quoque ejus, corrupta uxore prodebantur.

8. Igitur Seianus maturandum ratus, deligit venenum, quo paulatim inrepente, fortuitus morbus adſimularetur. id Druſo datum per Lygdum ſpadonem, ut octo poſt annos cognitum eſt. Ceterum Tiberius per omnes valetudinis ejus dies, nullo metu (an ut firmitudinem animi oſtentaret) etiam defuncto, necdum ſepulto, curiam ingreſſus eſt. conſuleſque ſede vulgari per ſpeciem mœſtitiæ ſedentes, honoris locique admonuit; & effuſum in lacrimas ſenatum, victo gemitu, ſimul oratione continua erexit. Non quidem ſibi ignarum, poſſe argui, quod tam recenti dolore ſubierit oculos ſenatus: vix propinquorum adloquia tolerari, vix diem adſpici à pleriſque lugentium. neque illos imbecillitatis damnandos; ſe tamen fortiora ſolatia è complexu Reipub. petiviſſe. Miſeratuſque Auguſtæ extremam ſenectam, rudem adhuc nepotum, & vergentem ætatem ſuam, ut Germanici liberi, unica præſentium malorum levamenta, inducerentur, petivit. Egreſſi conſules firmatos adloquio ado-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

doleſcentulos, deductoſque ante Cæſarem ſtatuunt
Quibus adprehenſis, Patres conſcripti, Hos, in
quit, orbatos parente, tradidi patruo ipſorum, pre
catuſque ſum, quamquam eſſet illi propria ſoboles
ne ſecus quam ſuum ſanguinem foveret ac tolleret
ſibique & poſteris conformaret. erepto Druſo, pre
ces ad vos converto, diiſque & patria coram obte
ſtor, Auguſti pronepotes, clariſſimis majoribus ge
nitos ſuſcipite, regite: veſtram meamque vicen
explete. Hi vobis Nero & Druſe parentum loco
ita nati eſtis, ut bona malaque veſtra ad Rempub
pertineant.

9. Magno ea fletu, & mox precationibus fauſti
audita; ac ſi modum orationi poſuiſſet, miſericor
dia ſui gloriaque animos audientium impleverat. a
vana & totiens irriſa revolutus, de reddenda Rep
utque conſules ſeu quis alius regimen ſuſciperent
vero quoque & honeſto fidem dempſit. Memori
Druſi eadem quæ in Germanicum decernuntur
pleriſque additis, ut ferme amat poſterior æmulatio
Funus imaginum pompa maxime inluſtre fuit, cum
origo Juliæ gentis Æneas, omneſque Albanorum
reges, & conditor urbis Romulus, poſt Sabina no
bilitas, Attus Clauſus, ceteræque Claudiorum ef
figies, longo ordine ſpectarentur.

10. In tradenda morte Druſi, quæ plurimis ma
ximeque fidis auctoribus memorata ſunt, rettuli. ſe
non omiſerim eorundem temporum rumorem va
lidum adeo, ut nondum exoleſcat. Corrupta ad ſce
lus Livia, Seianum Lygdi quoque ſpadonis ani
mum ſtupro vinxiſſe: quod is Lygdus ætate atqu
forma carus domino, interque primores miniſtro
erat. deinde inter conſcios, ubi locus veneficii tem
puſque compoſita ſint, eò audaciæ provectum, u
verteret; & occulto indicio Druſum veneni in pa
trem arguens, moneret Tiberium, vitandam potio
nem quæ prima ei apud filium epulanti offerretu
ea fraude tum ſenem, poſtquam convivium inierat
exceptum poculum Druſo tradidiſſe; atque il
ignaro & juveniliter hauriente, auctam ſuſpicio
nem, tamquam metu & pudore ſibimet inrogar
mortem quam patri ſtruxerat.

11. Hæc vulgo jactata, ſuper id quod nullo au

Et or

ctore certo firmantur, prompte refutaveris. Quis enim mediocri prudentia, nedum Tiberius tantis rebus exercitus, inaudito filio exitium offerret, idque ſua manu, & nullo ad pœnitendum regreſſu? Quin potius miniſtrum veneni excruciaret; auctorem exquireret: inſita denique etiam in extraneos cunctatione & mora, adverſum unicum, & nullius ante flagitii compertum uteretur. Sed quia Seianus facinorum omnium repertor habebatur, ex nimia caritate in eum Cæſaris, & ceterorum in utrumque odio, quamvis fabuloſa & immania credebantur: atrociore ſemper fama erga dominantium exitus. Ordo alioqui ſceleris per Apicatam Seiani proditus, tormentis Eudemi, ac Lygdi patefactus eſt. neque quiſquam ſcriptor tam infenſus exſtitit, ut Tiberio objectaret, cum omnia alia conquirerent, intenderentque. Mihi tradendi arguendique rumoris cauſſa fuit, ut claro ſub exemplo falſas auditiones depellerem, peteremque ab iis quorum in manus cura noſtra venerit, ne divulgata atque incredibilia, avide accepta, veris neque in miraculum corruptis antehabeant.

12. Ceterum laudante filium pro roſtris Tiberio, ſenatus populuſque habitum ac voces dolentum, ſimulatione magis quam libens induebat, domumq; Germanici reviviſcere occulti lætabantur. Quod principium favoris, & mater Agrippina ſpem male tegens perniciem adceleravere. Nam Seianus ubi videt mortem Druſi inultam interfectoribus, ſine mœrore publico eſſe; ferox ſcelerum, & quia prima provenerant, volutare ſecum, quonam modo Germanici liberos perverteret, quorum non dubia ſucceſſio. neque ſpargi venenum in tres poterat, egregia cuſtodum fide, & pudicitia Agrippinæ impenetrabili. Igitur contumaciam ejus inſectari, vetus Auguſtæ odium, recentem Liviæ conſcientiam exagitare, ut ſuperbiam fecunditate ſubnixam, popularibus ſtudiis inhiare dominationi, apud Cæſarem arguerent. Atque hæc callidis criminatoribus (inter quos delegerat Julium Poſtumum per adulterium Mutiliæ Priſcæ inter intimos aviæ, & conſiliis ſuis peridoneum; quia Priſca in animo Auguſtæ valida) anum ſuapte natura potentiæ anxiam, inſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ciabilem nurui efficiebat. Agrippinæ quoque proximi inliciebantur pravis ſermonibus tumidos ſpiritus perſtimulare.

13. At Tiberius nihil intermiſſa rerum cura, negotia pro ſolatiis accipiens, jus civium, preces ſociorum tractabat. Factaque auctore eo ſenatus conſulta, ut civitati Cibyraticæ apud Aſiam, Ægirenſi apud Achaïam motu terræ labefactis, ſubveniretur remiſſione tributi in triennium. Et Vibius Serenus proconſul ulterioris Hiſpaniæ de vi publica damnatus, ob atrocitatem morum in inſulam Amorgum deportatur. Carſius Sacerdos reus, tamquam frumento hoſtem Tacſarinatem juviſſet, abſolvitur; ejuſdemque criminis C. Gracchus. Hunc comitem exſilii admodum infantem, pater Sempronius in inſulam Cercinam tulerat. Illic adultus inter extorres & liberalium artium neſcios, mox per Africam ac Siciliam mutando ſordidas merces ſuſtentabatur: nec tamen effugit magnæ fortunæ pericula. Ac ni Ælius Lamia, & L. Apronius qui Africam obtinuerant, inſontem protexiſſent, claritudine infauſti generis, & paternis adverſis foret abſtractus.

14. Is quoque annus legationes Græcarum civitatum habuit; Samiis Junonis, Cois Æſculapii delubro, vetuſtum aſyli jus ut firmaretur, petentibus. Samii decreto Amphictyonum nitebantur, quîs præcipuum fuit rerum omnium judicium, qua tempeſtate Græci conditis per Aſiam urbibus ora maris potiebantur. Neque diſpar apud Coos antiquitas. & accedebat meritum ex loco. Nam cives Romanos templo Æſculapii induxerant, cum juſſu regis Mithridatis apud cunctas Aſiæ inſulas & urbes trucidarentur. Variis dehinc & ſæpius inritis prætorum queſtibus, poſtremo Cæſar de immodeſtia hiſtrionum rettulit; multa ab iis in publicum ſeditioſe, fœda per domos tentari: Oſcum quondam ludicrum leviſſimæ apud vulgum oblectationis, eo flagitiorum & virium veniſſe, ut auctoritate patrum coërcendum ſit. Pulſi tum hiſtriones Italia.

15. Idem annus alio quoque luctu Cæſarem adficit, alterum ex geminis Druſi liberis exſtinguendo: neque minus morte amici. Is fuit Lucillius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Longus, omnium illi triſtium lætorumque ſocius, unuſque è ſenatoribus Rhodii ſeceſſus comes. Ita quamquam novo homini, cenſorium funus; effigiem apud forum Auguſti publica pecunia patres decrevere. apud quos etiam tum cuncta tractabantur: adeo ut procurator Aſiæ Lucillius Capito, accuſante provincia cauſſam dixerit, magna cum adſeveratione principis, non ſe jus niſi in ſervitia & pecunias familiares dediſſe: quod ſi vim prætoris uſurpaſſet, manibuſque militum uſus foret; ſpreta in eo mandata ſua: audirent ſocios. Ita reus cognito negotio damnatur. Ob quam ultionem; & quia priore anno in C. Silanum vindicatum erat, decrevere Aſiæ urbes templum Tiberio matrique ejus, ac ſenatui. Et permiſſum ſtatuere. Egitque Nero grates ea cauſſa patribus atque avo, lætas inter audientium adfectiones, qui recenti memoria Germanici, illum adſpici, illum audiri rebantur. aderantque juveni modeſtia, ac forma principe viro digna, notis in eum Seiani odiis ob periculum gratiora.

16. Sub idem tempus de flamine Diali in locum Servii Maluginenſis defuncti legendo, ſimul roganda nova lege diſſeruit Cæſar. Nam patricios confarreatis parentibus genitos, tres ſimul nominari, ex quîs unus legeretur, vetuſto more; neque adeſſe ut olim, eam copiam, omiſſa confarreandi adſuetudine, aut inter paucos retenta. pluresque ejus rei cauſſas adferebat; potiſſimam, penes incuriam virorum feminarumque. Accedere ipſius cærimoniæ difficultates, quæ conſulto vitarentur: & quando exiret è jure patrio, qui id flaminium apiſceretur, quæque in manum flaminis conveniret. Ita medendum ſenatus decreto, aut lege; ſicut Auguſtus quædam ex horrida illa antiquitate, ad præſentem uſum flexiſſet. Igitur tractatis religionibus, placitum inſtituto flaminum nihil demutari. Sed lata lex, qua flaminica Dialis ſacrorum cauſſa in poteſtate viri, cetera promiſcuo feminarum jure ageret. & filius Maluginenſis patri ſuffectus. Utque gliſceret dignatio ſacerdotum, atque ipſis promptior animus foret ad capeſſendas cærimonias, decretum Corneliæ virgini, quæ in locum Scantiæ capiebatur, LLS. xx & quotiens Auguſta theatrum introiſſet, ut ſedes inter Veſtalium conſideret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

17. Cornelio Cethego, Viſellio Varrone Coss. Pontifices, eorumque exemplo ceteri ſacerdotes, cum pro incolumitate Principis vota ſuſciperent, Neronem quoque & Druſum iiſdem diis commendavere; non tam caritate juvenum, quam adulatione: quæ moribus corruptis, perinde anceps ſi nulla, & ubi nimia eſt. Nam Tiberius haud unquam domui Germanici mitis, tum vero æquari adoleſcentes ſenectæ ſuæ, impatienter indoluit: accitoſque Pontifices percunctatus eſt, num id precibus Agrippinæ, aut minis tribuiſſent. Et illi quidem quamquam abnuerent, modice perſtricti, (etenim pars magna è propinquis ipſius, aut primores civitatis erant:) ceterum in ſenatu, oratione monuit in poſterum, ne quis mobiles adoleſcentium animos præmaturis honoribus ad ſuperbiam extolleret. Inſtabat quippe Seianus, incuſabatque diductam civitatem, ut civili bello; eſſe qui ſe partium Agrippinæ vocent: ac ni reſiſtatur, fore pluris. neque aliud gliſcentis diſcordiæ remedium, quam ſi unus alterve maxime prompti ſubverterentur.

18. Qua cauſſa C. Silium & Titium Sabinum adgreditur. amicitia Germanici pernicioſa utrique; Silio, & quod ingentis exercitus ſeptem per annos moderator, partiſque apud Germaniam triumphalibus Sacroviriani belli victor, quanto majore mole procideret, plus formidinis in alios diſpergebatur. credebant plerique auctam offenſionem ipſius intemperantia, immodice jactantis, ſuum militem in obſequio duraviſſe, cum alii ad ſeditiones prolaberentur: neque manſurum Tiberio imperium, ſi iis quoque legionibus cupido novandi fuiſſet. Deſtrui per hæc fortunam ſuam Cæſar, imparemque tanto merito rebatur. Nam beneficia eo uſque læta ſunt, dum videntur exſolvi poſſe: ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur.

19. Erat uxor Silio Soſia Galla, caritate Agrippinæ inviſa principi. Hos corripi, dilato ad tempus Sabino, placitum: immiſſuſque Varro conſul, qui paternas inimicitias obtendens, odiis Seiani per decus ſuum gratificabatur. precante reo brevem moram, dum accuſator conſulatu abiret, adverſatus eſt Cæſar, ſolitum quippe magiſtratibus, diem priva-

rivatis dicere : nec infringendum conſulis jus, cu-
s vigiliis niteretur, ne quod reſpub. detrimentum
peret. Proprium id Tiberio fuit , ſcelera nuper
perta priſcis verbis obtegere. Igitur multa adſe-
eratione, quaſi aut legibus cum Silio ageretur, aut
arro conſul , aut illud Reſpub. eſſet , coguntur
atres ; ſilente reo ; vel ſi defenſionem cœptaret ,
on occultante cujus ira premeretur. Conſcientia
elli Sacrovir diu diſſimulatus , victoria per avari-
iam fœdata, & uxor Soſia, arguebantur. nec dubie
epetundarum criminibus hærebant : ſed cuncta
uæſtione majeſtatis exercita , & Silius imminen-
em damnationem voluntario fine prævertit.

20. Sævitum tamen in bona , non ut ſtipendia-
iis pecuniæ redderentur , quorum nemo repete-
bat : ſed liberalitas Auguſti avulſa, computatis ſin-
gillatim quæ fiſco petebantur. ea prima Tiberio
erga pecuniam alienam diligentia fuit. Soſia in ex-
ilium pellitur Aſinii Galli ſententia , qui partem
bonorum publicandam , pars ut liberis relinquere-
tur , cenſuerat. contra Manius Lepidus quartam
accuſatoribus ſecundum neceſſitudinem legis , ce-
tera liberis conceſſit. Hunc ego Lepidum, tempo-
ribus illis , gravem & ſapientem virum fuiſſe com-
perio. Nam pleraque ab ſævis adulationibus alio-
rum, in melius flexit : neque tamen temperamenti
egebat , cum æquabili auctoritate & gratia apud
Tiberium viguerit. Unde dubitare cogor , fato &
ſorte naſcendi , ut cetera , ita principum inclinatio
in hos , offenſio in illos : an ſit aliquid in noſtris
conſiliis , liceatque inter abruptam contumaciam ,
& deforme obſequium , pergere iter ambitione ac
periculis vacuum. At Meſſallinus Cotta haud minus
claris majoribus , ſed animo diverſus , cenſuit
cavendum ſenatuſconſulto , ut quamquam inſontes
magiſtratus & culpæ alienæ neſcii , provincialibus
uxorum criminibus , perinde quam ſuis plecteren-
tur.

21. Actum dehinc de Calpurnio Piſone , nobili
ac feroci viro. Is namque ut rettuli , ceſſurum ſe
urbe ob factiones accuſatorum in ſenatu clamitave-
rat : & ſpreta potentia Auguſtæ trahere in jus Ur-
gulaniam , domoque principis excire auſus erat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Quæ in præſens Tiberius civiliter habuit: ſed in animo revolvente iras, etiam ſi impetus offenſionis languerat, memoria valebat. Piſonem Q. Granius ſecreti ſermonis incuſavit adverſum majeſtatem habiti: adjecitque in domo ejus venenum eſſe, eumque gladio accinctum introire curiam. quod ut atrocius vero tramiſſum: ceterorum, quæ multa cumulabantur, receptus eſt reus; neque peractus ob mortem opportunam. Relatum & de Caſſio Severo exſule, qui ſordidæ originis, maleficæ vitæ, ſed orandi validus, per immodicas inimicitias, ut judicio jurati ſenatus Cretam amoveretur, effecerat: atque illic eadem actitando, recentia veteraque odia advertit; boniſque exutus, interdicto igni atque aqua, ſaxo Seriphio conſenuit.

22. Per idem tempus Plautius Silvanus prætor, incertis cauſſis Aproniam conjugem in præceps jecit; tractuſque ad Cæſarem ab L. Apronio ſocero, turbata mente reſpondit, tamquam ipſe ſomno gravis, atque eo ignarus, & uxor ſponte mortem ſumpſiſſet. Non cunctanter Tiberius pergit in domum, viſit cubiculum; in quo reluctantis & impulſæ veſtigia cernebantur. Refert ad ſenatum, datiſque judicibus, Urgulania Silvani avia pugionem nepoti miſit. Quod perinde creditum quaſi principis monitu, ob amicitiam Auguſtæ cum Urgulania. Reus fruſtra tentato ferro, venas præbuit exſolvendas. Mox Numantina prior uxor ejus accuſata injeciſſe carminibus & veneficiis vecordiam marito, inſons judicatur.

23. Is demum annus populum Romanum longo adverſum Numidam Tacfarinatem bello abſolvit. Nam priores duces, ubi impetrando triumphalium inſigni ſufficere res ſuas crediderant, hoſtem omittebant. jamque tres laureatæ in urbe ſtatuæ, & adhuc raptabat Africam Tacfarinas, auctus Maurorum auxiliis, qui Ptolemæo Jubæ filio juventa incurioſo, libertos regios, & ſervilia imperia bello mutaverant. Erat illi prædarum receptor ac ſocius populandi, rex Garamantum; non ut cum exercitu incederet, ſed miſſis levibus copiis, quæ ex longinquo in majus audiebantur: ipſaque è provincia, ut quis fortunæ inops, moribus turbidus, promptius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tius ruebant, quia Cæſar poſt res à Blæſo geſtas, uaſi nullis jam in Africa hoſtibus, reportari Noam legionem juſſerat: nec proconſul ejus anni P. Dolabella retinere auſus erat, juſſa principis magis uam incerta belli metuens.

24. Igitur Tacfarinas, diſperſo rumore, rem Romanam aliis quoque ab nationibus lacerari, eoque paulatim Africâ decedere, ac poſſe reliquos circumveniri, ſi cuncti, quibus libertas ſervitio potior, incubuiſſent; auget vires, poſitiſque caſtris Thubuſcum opidum circumſidet. At Dolabella contracto quod erat militum, terrore nominis Romani; & quia Numidæ peditum aciem ferre nequeunt, primo ſui inceſſu ſolvit obſidium, locorumque opportuna permunivit: ſimul principes Muſulamorum defectionem cœptantes ſecuri percutit. Dein quia pluribus adverſum Tacfarinatem expeditionibus cognitum, non gravi nec uno incurſu conſectandum hoſtem vagum; excito cum popularibus rege Ptolemæo, quattuor agmina parat, quæ legatis ac tribunis data: & prædatorias manus, delecti Maurorum duxere, ipſe conſultor aderat omnibus.

25. Nec multo poſt adfertur, Numidas apud caſtellum ſemirutum, ab ipſis quondam incenſum, cui nomen Auzea, poſitis mapalibus conſediſſe; fiſos loco, quia vaſtis circum ſaltibus claudebatur. Tum expeditæ cohortes alæque, quam in partem ducerentur ignaræ, cito agmine rapiuntur. Simulque cœptus dies, & concentu tubarum, ac truci clamore aderant ſemiſomnos in barbaros: præpeditis Numidarum equis, aut diverſos paſtus pererrantibus. Ab Romanis confertus pedes, diſpoſitæ turmæ, cuncta prœlio proviſa: hoſtibus contra omnium neſciis, non arma, non ordo, non conſilium; ſed pecorum modo, trahi, occidi, capi. Infenſus miles memoria laborum, & adverſum eludentes optatæ toties pugnæ, ſe quiſque ultione & ſanguine explebant. Differtur per manipulos, Tacfarinatem omnes notum tot prœliis conſectentur: non niſi duce interfecto, requiem belli fore. At ille deletis circum ſtipatoribus, vinctoque jam filio, & effuſis undique Romanis, ruendo in tela, captivitatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

haud inulta morte effugit. Iſque finis armis impoſitus.

26. Dolabellæ petenti abnuit triumphalia Tiberius Seiano tribuens, ne Blæſi avunculi ejus laus obſoleſceret. Sed neque Blæſus ideo inluſtrior, & huic negatus honor gloriam intendit. Quippe minore exercitu, inſignis captivos, cædem ducis, bellique confecti famam deportarat. Sequebantur & Garamantum legati raro in urbe viſi, quos Tacfarinate cæſo, perculſa gens, & culpæ neſcia, ad ſatisfaciendum populo Roman. miſerat. Cognitis dehinc Ptolemæi per id bellum ſtudiis, repetitus ex vetuſto mos, miſſuſque è ſenatoribus qui ſcipionem eburnum, togam pictam, antiqua patrum munera daret, regemque & ſocium atque amicum appellaret.

27. Eadem æſtate mota per Italiam ſervilis belli ſemina fors oppreſſit. Auctor tumultus T. Curtiſius quondam prætoriæ cohortis miles, primo cœtibus clandeſtinis, apud Brundiſium & circumjecta opida; mox poſitis propalam libellis, ad libertatem vocabat agreſtia per longinquos ſaltus & ferocia ſervitia: cum velut munere deûm, tres biremes adpulere ad uſus commeantium illo mari. Et erat iiſdem regionibus Curtius Lupus quæſtor, cui provincia vetere ex more Cales evenerat. Is diſpoſita claſſiariorum copia, cœptantem tum maxime conjurationem disjecit. Miſſuſque à Cæſare propere Staius tribunus cum valida manu, ducem ipſum & proximos audaciæ in urbem traxit, jam trepidam, ob multitudinem familiarum, quæ gliſcebat immenſum, minore in dies plebe ingenua.

28. Iiſdem conſulibus miſeriarum ac ſævitiæ exemplum atrox, reus pater, accuſator filius, nomen utrique Vibius Serenus, in ſenatum inducti ſunt. ab exſilio retractus, illuvieque ac ſqualore obſitus, & tum catena vinctus perorante filio. * Præparatur adoleſcens multis munditiis, alacri vultu. ſtructas principi inſidias, miſſos in Galliam concitores belli, index idem & teſtis dicebat; adnectebatque Cæcilium Cornutum prætorium miniſtraviſſe pecuniam. qui tædio curarum, & quia periculum pro exitio habebatur, mortem in ſe feſtinavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

navit. At contra reus nihil infracto animo, ob-
rſus in filium, quatere vincula, vocare ultores
os, ut ſibi quidem redderent exſilium, ubi procul
li more ageret; filium autem quandoque ſupplicia
querentur. Adſeverabatque innocentem Cornu-
m, & falſa exterritum. idque facile intellectu, ſi
roderentur alii: non enim ſe cædem principis &
s novas uno ſocio cogitaſſe.

29. Tum accuſator Cn. Lentulum & Seium Tu-
eronem nominat; magno pudore Cæſaris, cum
rimores civitatis, intimi ipſius amici, Lentulus
nectutis extremæ, Tubero defecto corpore, tu-
ultus hoſtilis, & turbandæ Reip. arceſſerentur.
ed hi quidem ſtatim exempti. In patrem ex ſervis
uæſitum: & quæſtio adverſa accuſatori fuit. qui
celere vecors, ſimul vulgi rumore territus, robur
 ſaxum, aut parricidarum pœnas minitantium,
eſſit urbe. ac retractus Ravenna, exequi accuſa-
ionem adigitur; non occultante Tiberio vetus o-
ium adverſus exſulem Serenum. nam poſt dam-
atum Libonem, miſſis ad Cæſarem literis expro-
raverat, ſuum tantum ſtudium ſine fructu fuiſſe;
ddideratque quædam contumacius, quam tutum
pud aures ſuperbas & offenſioni proniores. ea Cæ-
ar octo poſt annos rettulit, medium tempus varie
rguens; etiam ſi tormenta, pervicacia ſervorum,
contra eveniſſent.

30. Dictis dein ſententiis, ut Serenus more ma-
jorum puniretur, quo molliret invidiam, interceſſit.
Gallus Aſinius, Gyaro aut Donuſa claudendum
cenſeret. id quoque aſpernatus eſt, egenam aquæ
utramque inſulam referens. dandoſque vitæ uſus
cui vita concederetur. ita Serenus Amorgum re-
portatur. Et quia Cornutus ſua manu ceciderat,
actum de præmiis accuſatorum abolendis, ſi quis
majeſtatis poſtulatus ante perfectum judicium ſe
ipſe vita privaviſſet. ibaturque in eam ſententiam,
ni durius contraque morem ſuum palam pro accu-
ſatoribus Cæſar, Inritas leges, Remp. in præcipiti
conqueſtus eſſet. ſubverterent potius jura, quam
cuſtodes eorum amoverent. Sic delatores, genus
hominum publico exitio repertũ, & pœnis quidem
nunquam ſatis coërcitum, per præmia eliciebantur.

31. His

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

31. His tam adſiduis tamque mœſtis modica læ
titia interjicitur, quod C. Cominium equitem Ro
manum probroſi in ſe carminis convictum , Cæſa
precibus fratris qui ſenator erat , conceſſit. Qu
magis mirum habebatur,gnarum meliorum,& qu
fama clementiam ſequeretur, triſtiora malle. nequ
enim ſocordia peccabat ; nec occultum eſt quand
ex veritate , quando adumbrata lætitia , facta im
peratorum celebrentur. quin ipſe compoſitus alias
& velut eluctantium verborum , ſolutius prom-
ptiuſque eloquebatur , quotiens ſubveniret. At P
Suilium quæſtorem quondam Germanici, cum Ita-
liâ arceretur, convictum pecuniam ob rem judica-
tam cepiſſe, amovendum in inſulam cenſuit ; tant
contentione animi , ut & jurando obſtringeret , è
Repub. id eſſe. Quod aſpere acceptum ad præſens,
mox in laudem vertit, regreſſo Suilio : quem vidit
ſequens ætas præpotentem , venalem , & Claudii
principis amicitia diu proſpere , nunquam bene u-
ſum. Eadem pœna in Catum Firmium ſenatorem
ſtatuitur, tamquam falſis majeſtatis criminibus ſo-
rorem petiviſſet. Catus, ut rettuli, Libonem inle-
xerat inſidiis, deinde indicio perculerat. ejus operæ
memor Tiberius , ſed alia prætendens , exſilium
deprecatus eſt : quo minus ſenatu pelleretur , non
obſtitit.

32. Pleraque eorum quæ rettuli , quæque refe-
ram , parva forſitan & levia memoratu videri non
neſcius ſum : ſed nemo Annales noſtros cum ſcri-
ptura eorum contenderit , qui veteres populi Ro-
mani res compoſuere. Ingentia illi bella, expugna-
tiones urbium, fuſos captoſque reges; aut, ſi quan-
do ad interna præverterent , diſcordias conſulum
adverſum tribunos,agrarias frumentariaſque leges,
plebis & optimatium certamina, libero egreſſu me-
morabant. Nobis in arto , & inglorius labor. Im-
mota quippe aut modice laceſſita pax, mœſtæ urbis
res , & princeps proferendi imperii incurioſus erat.
Non tamen ſine uſu fuerit , introſpicere illa primo
aſpectu levia , ex quîs magnarum ſæpe rerum mo-
tus oriuntur.

33. Nam cunctas nationes & urbes populus,aut
primores, aut ſinguli regunt:delecta ex his & con-
ſtituta

ituta Reipub. forma, laudari facilius quam eve-
ire; vel ſi evenit, haud diuturna eſſe poteſt. Igitur
t olim plebe valida, vel cum patres pollerent, no-
cenda vulgi natura, & quibus modis temperanter
aberetur: ſenatuſque & optimatium ingenia qui
naxime perdidicerant, callidi temporum & ſapien-
es credebantur: ſic converſo ſtatu, neque alia re-
um quam ſi unus imperitet, hæc conquiri tradique
n rem fuerit: quia pauci prudentia, honeſta ab
leterioribus, utilia ab noxiis diſcernunt; plures
liorum eventis docentur. ceterum ut profutura, ita
minimum oblectationis adferunt. nam ſitus gen-
tium, varietates prœliorum, clari ducum exitus,
retinent ac redintegrant legentium animum: nos
ſæva juſſa, continuas accuſationes, fallaces amici-
tias, perniciem innocentium, & eaſdem exitu cauſ-
ſas conjungimus; obvia rerum ſimilitudine, & ſa-
tietate. Tum quod antiquis ſcriptoribus rarus ob-
trectator, neque refert cujuſquam, Punicas Roma-
naſve acies lætius extuleris: at multorum qui Tibe-
rio regente pœnam vel infamiam ſubiere, poſteri
manent. utque familiæ ipſæ jam exſtinctæ ſint; re-
peries qui ob ſimilitudinem morum, aliena malefa-
cta ſibi objectari putent. etiam gloria ac virtus in-
fenſos habet, ut nimis ex propinquo diverſa ar-
guens. Sed ad incœpta redeo.

34. Cornelio Coſſo, Aſinio Agrippa Coss. Cre-
mutius Cordus poſtulatur, novo ac tunc primum
audito crimine, quod editis annalibus, laudatoque
M. Bruto, C. Caſſium Romanorum ultimum di-
xiſſet. Accuſabant Satrius Secundus, & Pinarius
Natta, Seiani clientes: id perniciabile reo, & Cæ-
ſar truci vultu defenſionem accipiens. quam Cre-
mutius, relinquendæ vitæ certus, in hunc modum
exorſus eſt: Verba mea P. C. arguuntur: adeo fa-
ctorum innocens ſum. Sed neque hæc in princi-
pem, aut principis parentem, quos lex majeſtatis
amplectitur: Brutum & Caſſium laudaviſſe dicor.
quorum res geſtas cũ plurimi compoſuerint, nemo
ſine honore memoravit. Titus Livius eloquentiæ
ac fidei præclarus in primis, Cn. Pompeium tantis
laudibus tulit, ut Pompeianũ eum Auguſtus appel-
laret. neq; id amicitiæ eorũ offecit. Scipionem, Afra-
nium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nium, hunc ipſum Caſſium, hunc Brutum, nu quam latrones & parricidas, quæ nunc vocabu imponuntur, ſæpe ut inſignis viros nominat. Aſi Pollionis ſcripta, egregiam eorundem memoria tradunt. Meſſalla Corvinus, imperatorem ſuu Caſſium prædicabat: & uterque opibuſque atq honoribus perviguere. Marci Ciceronis libro, qu Catonem cœlo æquavit, quid aliud dictator Cæſa quam reſcripta oratione, velut apud judices reſpo dit? Antonii epiſtolæ, Bruti conciones, falſa qu dem in Auguſtum probra, ſed multa cum acerbit te habent. carmina Bibaculi & Catulli, refer contumeliis Cæſarum leguntur. ſed ipſe divus Ju lius, ipſe divus Auguſtus, & tulere iſta, & reliqu re; haud facile dixerim, moderatione magis a ſapientia. namque ſpreta exoleſcunt: ſi iraſcare adgnita videntur.

35. Non attingo Græcos, quorum non modo li bertas, etiam libido impunita: aut ſi quis adverti dictis dicta ultus eſt. Sed maxime ſolutum, & ſi ne obtrectatore fuit, prodere de iis quos mors odi aut gratiæ exemiſſet. num cum armatis Caſſio & Bruto, ac Philippenſes campos obtinentibus, bel civilis cauſſa populum per conciones incendo? a illi quidem ſeptuageſimum ante annum perempti quo modo imaginibus ſuis noſcuntur, quas nec vi ctor quidem abolevit, ſic partem memoriæ apu ſcriptores retinent? ſuum cuique decus poſterita rependit. nec deerunt, ſi damnatio ingruit, qui no modo Caſſii & Bruti, ſed etiam mei meminerint. Egreſſus dein ſenatu, vitam abſtinentia finivit. libros per ædiles cremandos cenſuere patres; ſe manſerunt occultati, & editi. Quo magis ſocordiam eorum inridere libet, qui præſenti potenti credunt exſtingui poſſe etiam ſequentis ævi memoriam. Nam contra, punitis ingeniis gliſcit auctoritas. neque aliud externi reges, aut qui eadem ſævitia uſi ſunt, niſi dedecus ſibi, atque illis gloriam peperere.

36. Ceterum poſtulandis reis tam continuus annus fuit, ut feriarum Latinarum diebus, Præfectum urbis Druſum auſpicandi gratia tribunal ingreſſum, adierit Calpurnius Salvianus in Sex. Marium.

um. quod à Cæſare palam increpitum cauſſa ex-
lii Salviano fuit. Objecta publice Cyzicenis incu-
a cærimoniarum divi Auguſti , additis violentiæ
riminibus adverſum cives Romanos. & amiſere
bertatem , quam bello Mithridatis meruerant cir-
umſeſſi, nec minus ſua conſtantia , quam præſidio
Luculli pulſo rege. At Fonteius Capito , qui pro-
onſul Aſiam curaverat, abſolvitur, comperto ficta
n eum crimina , per Vibium Serenum. neque ta-
nen id Sereno noxæ fuit , quem odium publicum
utiorem faciebat. nam ut quis diſtrictior accuſa-
or, velut ſacroſanctus erat : leves, ignobiles, pœ-
is adficiebantur.

37. Per idem tempus Hiſpania ulterior , miſſis
d ſenatum legatis oravit , ut exemplo Aſiæ delu-
orum Tiberio matrique ejus exſtrueret. qua occa-
ione Cæſar, validus alioqui ſpernendis honoribus,
& reſpondendum ratus iis quorum rumore argue-
batur in ambitionem flexiſſe , hujuſcemodi oratio-
nem cœpit. Scio P. C. conſtantiam meam à ple-
riſque deſideratam , quod Aſiæ civitatibus nuper
idem iſtud petentibus , non ſim adverſatus. ergo &
prioris ſilentii defenſionem ; & quid in futurum
ſtatuerim , ſimul aperiam. Cum divus Auguſtus
ſibi atque urbi Romæ templum apud Pergamum
ſiſti non prohibuiſſet; qui omnia facta dictaque ejus
vice legis obſervem , placitum jam exemplum
promptius ſecutus ſum , quia cultui meo veneratio
ſenatus adjungebatur. Ceterum ut ſemel recepiſſe,
veniam habuerit ; ita per omnes provincias effigie
numinum ſacrari, ambitioſum, ſuperbum : & vane-
ſcet Auguſti honor, ſi promiſcuis adulationibus vul-
gatur.

38. Ego me P. C. mortalem eſſe , & hominum
officia fungi , ſatiſque habere , ſi locum principem
impleam , & vos teſtor , & meminiſſe poſteros vo-
o. qui ſatis ſuperque memoriæ meæ tribuent , ut
majoribus meis dignum ; rerum veſtrarum provi-
dum ; conſtantem in periculis ; offenſionum pro u-
tilitate publica non pavidum credant. Hæc mihi in
animis veſtris templa, hæ pulcherrimæ effigies , &
manſuræ. nam quæ ſaxo ſtruuntur, ſi judicium po-
ſterorum in odium vertit , pro ſepulchris ſpernun-
tur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tur. Proinde ſocios, cives, & deos ipſos precor
hos, ut mihi ad finem uſque vitæ, quietam & intel
ligentem humani divinique juris mentem duint; il
los ut quandocumque conceſſero, cum laude & bo
nis recordationibus, facta atque famam nomin
mei proſequantur. Perſtititque poſthac ſecretis e
tiam ſermonibus aſpernari talem ſui cultum. quo
alii modeſtiam; multi quia diffideret, quidam u
degeneris animi interpretabantur. Optumos quip
pe mortalium altiſſima cupere. Sic Herculem, &
Liberum apud Græcos; Quirinum apud nos, deûm
numero additos. Melius Auguſtum, qui ſperaveri
Cetera principibus ſtatim adeſſe: unum inſatiabili
ter parandum, proſperam ſui memoriam. nam con
temptu famæ, contemni virtutes.

39. At Seianus nimia fortuna ſocors, & muliebr
inſuper cupidine incenſus, promiſſum matrimoniu
flagitante Livia, componit ad Cæſarem codicillos
moris quippe tum erat, quamquam præſentem
ſcripto adire. ejus talis forma fuit: Benevolenti
patris Auguſti, & mox plurimis Tiberii judiciis it
inſueviſſe, ut ſpes votaque ſua non prius ad deos
quam ad principum aures conferret. Neque fulgo
rem honorum unquam precatū: excubias ac labo
res, ut unum è militibus, pro incolumitate Impe
ratoris malle. Attamen quod pulcherrimum, ade
ptum, ut conjunctione Cæſaris dignus crederetu
hinc initium ſpei. Et quoniam audiverit, Auguſtu
in conlocanda filia, nonnihil etiam de equitibu
Romanis conſultaviſſe: ita ſi maritus Liviæ quæ
reretur, haberet in animo amicum, ſola neceſſitu
dinis gloria uſurum. non enim exuere impoſit
munia: ſatis æſtimare firmari domum adverſu
iniquas Agrippinæ offenſiones; idque liberoru
cauſſa. nam ſibi multum ſuperque vitæ fore, quo
tali cum principe expleviſſet.

40. Ad ea Tiberius, laudata pietate Seiani, ſuiſq
in eum beneficiis modice percurſis, cū tempus tam
quam ad integram conſultationem petiviſſet, adjun
xit: Ceteris mortalibus in eo ſtare conſilia, quid ſi
bi conducere putent: Principum diverſam eſſe for
tem, quibus præcipua rerum ad famam dirigenda
ideo ſe non illuc decurrere, quod promptum reſcri

ptu

tu; poſſe ipſam Liviam ſtatuere, nubendum poſt ruſum, an in penatibus iiſdem tolerandum habe-t: eſſe illi matrem & aviam. propiora conſilia. mplicius acturum. de inimicitiis primum Agrip-inæ: quas longe acrius arſuras, ſi matrimonium iviæ, velut in partes, domum Cæſarum diſtra-iſſet. ſic quoque erumpere æmulationem femina-um, eaque diſcordia nepotes ſuos convelli: quid intendatur certamen tali conjugio? Falleris e-im Seiane, ſi te manſurum in eodem ordine pu-s, & Liviam quæ C. Cæſari, mox Druſo nupta uerit, ea mente acturam ut cum equite Romano eneſcat. Ego ut ſinam, crediſne paſſuros, qui fra-rem ejus, qui patrem majoreſque noſtros, in ſum-nis imperiis vidêre? Vis tu quidem iſtum intra lo-um ſiſtere: ſed illi magiſtratus & primores qui te nvito perrumpunt, omnibuſque de rebus conſu-unt, exceſſiſſe jam pridem equeſtre faſtigium, lon-eque antîſſe patris mei amicitias non occulti fe-unt, perque invidiam tui me quoque incuſant. At nim Auguſtus filiam ſuam equiti Romano tradere neditatus eſt. Mirum hercule, ſi cum in omnis uras diſtraheretur, immenſumque attolli provide-et, quem conjunctione tali ſuper alios extuliſſet, C. Proculeium & quoſdam in ſermonibus habuit, nſigni tranquillitate vitæ, nullis Reip. negotiis ermixtos. Sed ſi dubitatione Auguſti movemur; uanto validius eſt, quod M. Agrippæ, mox mihi onlocavit? Atque ego hæc pro amicitia, non oc-cultavi: ceterum neque tuis, neque Liviæ deſtina-is adverſabor. Ipſe quid intra animum volutave-rim, quibus adhuc neceſſitudinibus immiſcere te mihi parem, omittam ad præſens referre: id tan-tum aperiam, nihil eſſe tam excelſum, quod non virtutes iſtæ, tuuſque in me animus mereantur; datoque tempore, vel in ſenatu, vel in concione non reticebo.

41. Rurſum Seianus, non jam de matrimonio, ſed altius metuens, tacita ſuſpicionum, vulgi rumo-rem, ingruentem invidiam deprecatur. Ac ne ad-ſiduos in domum cœtus arcendo, infringeret po-tentiam; aut receptando, facultatem criminanti-bus præberet; huc flexit, ut Tiberium ad vitam

procul Roma, amœnis locis degendam impelleret. Multa quippe providebat: ſua in manu aditus; literarumque magna ex parte ſe arbitrum fore, cum per milites commearent: mox Cæſarem vergente jam ſenecta ſecretoque loci mollitum, munia imperii facilius tramiſſurum: & minui ſibi invidiam adempta ſalutantum turba; ſublatiſque inanibus, vera potentia augere. Igitur paulatim negotia urbis, populi adcurſus, multitudinem adfluentiu increpat, extollens laudibus quietem & ſolitudinem: quîs abeſſe tædia & offenſiones, ac præcipu rerum maxime agitari.

42. Ac forte habita per illos dies de Votien Montano celebris ingenii viro cognitio, cunctan tem jam Tiberium perpulit, ut vitandos credere patrum cœtus, voceſque, quæ plerumque veræ & graves coram ingerebantur. nam poſtulato Votien ob contumelias in Cæſarem dictas, teſtis Æmiliu è militaribus viris, dum ſtudio probandi cuncta re fert, & quamquam inter obſtrepentes magna adſe veratione nititur, audivit Tiberius probra, quîs pe occultum lacerabatur. adeoque perculſus eſt, ut ſ vel ſtatim vel in cognitione purgaturum clamita ret; precibuſque proximorum, adulatione omnium ægre componeret animum. Et Votienus quiden majeſtatis pœnis adfectus eſt. Cæſar objectam ſib adverſus reos inclementiam eo pervicacius ample xus, Aquiliam adulterii delatam, cum Vario Ligu re, quamquam Lentulus Getulicus conſul deſigna tus lege Julia damnaſſet, exſilio punivit: Apidium que Merulam, quod in acta divi Auguſti non jura verat, albo ſenatorio eraſit.

43. Auditæ dehinc Lacedæmoniorum & Meſſe niorum legationes, de jure templi Dianæ Limene tidis, quod ſuis à majoribus, ſuaque in terra dica tum, Lacedæmonii firmabant annalium memoria vatumque carminibus: ſed Macedonis Philippi, cun quo bellaſſent, armis ademptum, ac poſt C. Cæſa ris & M. Antonii ſententia redditum. Contra Meſ ſenii, veterem inter Herculis poſteros diviſionen Peloponneſi protulere, ſuoque regi Dentheliaten agrum, in quo id delubrum, ceſſiſſe: monimenta que ejus rei ſculpta ſaxis, & ære priſco manere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quod ſi vatum, annalium ad teſtimonia vocentur,
plures ſibi ac locupletiores eſſe. neque Philippum
potentia, ſed ex vero ſtatuiſſe. idem regis Antigo-
ni, idem imperatoris Mummii judicium. ſic Mile-
ſios permiſſo publice arbitrio, poſtremo Atidium
Geminum prætorem Achaïæ decreviſſe. Ita ſecun-
dum Meſſenios datum. Et Segeſtani ædem Vene-
ris, montem apud Erycum vetuſtate delapſam, re-
ſtaurari poſtulavere; nota memorantes de origine
ejus, & læta Tiberio. ſuſcepit curam libens, ut
conſanguineus. Tunc tractatæ Maſſilienſium pre-
ces, probatumque P. Rutilii exemplum. namque
eum legibus pulſum, civem ſibi Smyrnæi addide-
rant. quo jure Vulcatius Moſchus exul in Maſſi-
lienſes receptus, bona ſua Reip. eorum, ut patriæ
reliquerat.

44. Obiere eo anno viri nobiles Cn. Lentulus,
& L. Domitius. Lentulo ſuper conſulatū & trium-
phalia de Getulis, gloriæ fuerat bene tolerata pau-
pertas, dein magnæ opes innocenter paratæ, & mo-
deſte habitæ. Domitium decoravit pater civili bel-
lo maris potens, donec Antonii partibus, mox Cæ-
ſaris miſceretur. Avus Pharſalica acie, pro optima-
tibus ceciderat. ipſe delectus cui minor Antonia
Octavia genita in matrimonium daretur. Poſt, e-
xercitu flumen Albim tranſcendit, longius pene-
trata Germania, quam quiſquam priorum. eaſque
ob res inſignia triumphi adeptus eſt. Obiit & L.
Antonius multa claritudine generis, ſed improſpe-
ra. nam patre ejus Iulo Antonio ob adulterium Ju-
liæ morte punito, hunc admodum adoleſcentulum
ſororis nepotem ſepoſuit Auguſtus in civitatem
Maſſilienſem, ubi ſpecie ſtudiorum nomen exſilii
tegeretur. habitus tamen ſupremis honor; oſſaque
tumulo Octaviorum inlata, per decretum ſenatus.

45. Iiſdem conſulibus facinus atrox in citeriore
Hiſpania admiſſum à quodam agreſte, nationis
Termeſtinæ. is prætorem provinciæ L. Piſonem
pace incurioſum ex improviſo in itinere adortus,
uno vulnere in mortem adfecit: ac pernicitate equi
profugus, poſtquam ſaltuoſos locos attigerat, di-
miſſo equo, per derupta & avia ſequentis fruſtratus
eſt. neque diu fefellit. nam prehenſo ductoque per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

proximos pagos equo, cujus foret cognitum. S repertus cum tormentis edere conſcios adigeretur voce magna, ſermone patrio, fruſtra ſe interrogar clamitavit. adſiſterent ſocii ac ſpectarent. nullan vim tantam doloris fore, ut veritatem eliceret idemque cum poſtero ad quæſitionem retrahere tur, eo niſu proripuit ſe cuſtodibus, ſaxoque capu adflixit, ut ſtatim exanimaretur. Sed Piſo Terme ſtinorum dolo cæſus habetur: qui pecunias è pu blico interceptas, acrius quam ut tolerarent barba ri, cogebat.

46. Lentulo Getulico, C. Calviſio Coss. decret triumphi inſignia Poppæo Sabino, contuſis Thra cum gentibus, qui montium editis, inculti, atqu eo ferocius agitabant. Cauſſa motus, ſuper homi num ingenium, quod pati delectus, & validiſſimu quemque militiæ noſtræ dare aſpernabantur; n regibus quidem parere niſi ex libidine ſoliti; aut mitterent auxilia, ſuos ductores præficere, nec ni adverſum accolas belligerare. Ac tum rumor in ceſſerat fore, ut disjecti aliiſque nationibus per mixti, diverſas in terras traherentur. Sed antequar arma inciperent, miſere legatos, amicitiam, obſe quiumque memoraturos; & manſura hæc, ſi null novo onere tentarentur; ſin ut victis ſervitium in diceretur, eſſe ſibi ferrum & juventutem, & prom ptum libertati, aut ad mortem animum. Simul ca ſtella rupibus indita, conlatoſque illuc parentes & conjuges oſtentabant, bellumque impeditum, ar duum, cruentum, minitabantur.

47. At Sabinus, donec exercitus in unum con duceret, datis mitibus reſponſis, dum Pomponiu Labeo è Mœſia cum legione, rex Rhœmetalce cum auxiliis popularium, qui fidem non mutave rant, veniret; addita præſenti copia, ad hoſte pergit, compoſitum jam per anguſtias ſaltuum. qui dam audentius apertis in collibus viſebantur: quo dux Romanus, acie ſuggreſſus, haud ægre pepuli ſanguine barbarorum modico, ob propinqua ſuffu gia. Mox caſtris in loco communitis, valida man montem occupat, anguſtum, & æquali dorſo conti nuum uſque ad proximum caſtellum, quod magr vis armata aut incondita tuebatur. ſimul in feroci

fimo

mos qui ante vallum more gentis cum carmini-
us & tripudiis perſultabant, mittit delectos ſagit-
riorum. Ii dum eminus graſſabantur, crebra &
ulta vulnera fecere; propius incedentes, eruptio-
e ſubita turbati ſunt, receptique ſubſidio Sugam-
ræ cohortis, quam Romanus promptam ad peri-
ula, nec minus cantuum & armorum tumultu
rucem, haud procul inſtruxerat.

48. Tranſlata dehinc caſtra hoſtem propter, reli-
tis apud priora munimenta Thracibus, quos nobis
dfuiſſe memoravi. iiſque permiſſum vaſtare, urere,
rahere prædas, dum populatio lucem intra ſiſtere-
ur, noctemque in caſtris tutam & vigilem capeſ-
erent. id primo ſervatum: mox verſi in luxum, &
aptis opulenti, omittere ſtationes; laſcivia epula-
um, aut ſomno & vino procumbere. Igitur hoſtes
ncuria eorum comperta, duo agmina parant; quo-
um altero populatores invaderentur, alii caſtra
Romana adpugnarent, non ſpe capiendi, ſed ut cla-
more, telis, ſuo quiſque periculo intentus, ſono-
em alterius prœlii non acciperet. tenebræ inſuper
delectæ, augendam ad formidinem. Sed qui vallum
egionum tentabant, facile pelluntur. Thracum au-
xilia repentino incurſu territa, cum pars munitio-
nibus adjacerent, plures extra palarentur, tanto in-
enſius cæſi, quanto perfugæ & proditores ferre ar-
ma ad ſuum patriæque ſervitium incuſabantur.

49. Poſtero die Sabinus exercitum æquo loco
oſtendit, ſi barbari ſucceſſu noctis alacres, prœlium
auderent. & poſtquam caſtello, aut conjunctis tu-
mulis non degrediebantur, obſidium cœpit per præ-
ſidia, quæ opportune jam muniebat: dein foſſam
loricamque contexens, quattuor millia paſſuum
ambitu amplexus eſt: tum paulatim, ut aquam pa-
bulumque eriperet, contrahere clauſtra, artaque
circumdare: & ſtruebatur agger, unde ſaxa,
haſtæ, ignes propinquum jam in hoſtem jaceren-
tur. Sed nihil æque quam ſitis fatigabat, cum
ingens multitudo bellatorum, imbellium, uno re-
liquo fonte uterentur. Simul equi, armenta (ut
mos barbaris) juxta clauſa, egeſtate pabuli ex-
animari: adjacere corpora hominum, quos vul-
nera, quos ſitis peremerat: pollui cuncta ſanie,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

odore, contactu. Rebuſque turbatis, malum extremum diſcordia acceſſit; his deditionem, aliis mortem, & mutuos inter ſe ictus parantibus. & erant qui non inultum exitium, ſed eruptionem ſuaderent, neque ignobiles, quamvis diverſi ſententiis.

50. Verum è ducibus, Dinis provectus ſenecta, & longo uſu vim atque clementiam Romanam edoctus, ponenda arma, unum adflictis id remedium, differebat. Primuſque ſe cum conjuge & liberis victori permiſit: ſecuti ætate aut ſexu imbecilli, & quibus major vitæ quam gloriæ cupido. At juventus Tarſam inter & Tureſim diſtrahebatur. utrique deſtinatum cum libertate occidere: ſed Tarſa properum finem, abrumpendas pariter ſpes ac metus clamitans, dedit exemplum, demiſſo in pectus ferro. nec defuere qui eodem modo oppeterent. Tureſis ſua cum manu noctem opperitur, haud neſcio duce noſtro. Igitur firmatæ ſtationes denſioribus globis. & ingruebat nox nimbo atrox, hoſtiſque clamore turbido, modo per vaſtum ſilentium, incertos obſeſſores effecerat: cum Sabinus circumire, hortari, ne ad ambigua ſonitus, aut ſimulationem quietis, caſum inſidiantibus aperirent, ſed ſua quiſque munia ſervarent immoti, teliſque non in falſum jactis.

51. Interea barbari catervis decurrentes, nunc in vallum manualia ſaxa, præuſtas ſudes, deciſa robora jacere: nunc virgultis, & cratibus, & corporibus exanimis, complere foſſas: quidam pontes & ſcalas ante fabricati inferre propugnaculis, eaq; prenſare, detrahere, & adverſus reſiſtentis cominus niti: miles contra deturbare telis, pellere umbonibus; muralia pila, congeſtas lapidum moles provolvere. His partæ victoriæ ſpes, & ſi cedant, inſignitius flagitium; illis extrema jam ſalus, & adſiſtentes pleriſque matres & conjuges, earumque lamenta addunt animos. nox aliis in audaciam, aliis ad formidinem opportuna; incerti ictus, vulnera improviſa, ſuorum atque hoſtium ignoratio; & montis anfractu repercuſſæ velut à tergo voces, adeo cuncta miſcuerant, ut quædam munimenta Romani quaſi perrupta omiſerint. neque tamen pervaſere hoſtes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

hoſtes niſi admodum pauci: ceteros, deleto promtiſſimo quoque aut ſaucio, adpetente jam luce truſere ad ſumma caſtelli. ubi tandem coacta deditio, & proxima ſponte incolarum recepta. reliquis, quo minus vi aut obſidio ſubigerentur, præmatura montis Hæmi & ſæva hiems ſubvenit.

52. At Romæ commota principis domo, ut ſeries futuri in Agrippinam exitii inciperet, Claudia Pulchra ſobrina ejus poſtulatur, accuſante Domitio Afro. Is recens prætura, modicus dignationis, & quoquo facinore properus clareſcere, crimen impudicitiæ, adulterum Furnium, veneficia in principem & devotiones objectabat. Agrippina ſemper atrox, tum & periculo propinquæ accenſa, pergit ad Tiberium, ac forte ſacrificantem patri repperit. quo initio invidiæ, Non ejuſdem, ait, mactare divo Auguſto victimas, & poſteros ejus inſectari. non in effigies mutas divinum ſpiritum transfuſum; ſed imaginem veram cælesti ſanguine ortam intelligere diſcrimen, ſuſcipere ſordes. fruſtra Pulchram præſcribi, cui ſola exitii cauſſa ſit, quod Agrippinam ſtulte prorſus ad cultum delegerit, oblita Soſiæ ob eadem adflictæ. Audita hæc raram occulti pectoris vocem elicuere, correptamque Græco verſu admonuit: ideo lædi, quia non regnaret. Pulchra, & Furnius damnantur. Afer primoribus oratorum additus, divulgato ingenio, & ſecuta adſeveratione Cæſaris, qua ſuo jure diſertum eum appellavit. mox capeſſendis accuſationibus, aut reos tutando, proſperiore eloquentiæ quam morum fama fuit: niſi quod ætas extrema multum etiam eloquentiæ dempſit, dum feſſa mente retinet ſilentii impatientiam.

53. At Agrippina pervicax iræ, & morbo corporis implicata, cum viſeret eam Cæſar, profuſis diu ac per ſilentium lacrymis, mox invidiam & preces orditur: ſubveniret ſolitudini, daret maritum: habilem adhuc juventam ſibi, neque aliud probis quam ex matrimonio ſolatium: eſſe in civitate.... Germanici conjugem: ac liberos ejus recipere dignarentur. Sed Cæſar non ignarus quantum ex Repub. peteretur; ne tamen offenſionis aut metus manifeſtus foret, ſine reſponſo, quamquam in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

inſtantem, reliquit. Id ego à ſcriptoribus annalium non traditum, repperi in commentariis Agrippinæ filiæ: quæ Neronis principis mater, vitam ſuam & caſus ſuorum poſteris memoravit.

54. Ceterum Seianus mœrentem & improvidam altius perculit, immiſſis qui per ſpeciem amicitiæ monerent, paratum ei venenum, vitandas ſoceri epulas. Atque illa ſimulationum neſcia, cum propter diſcumberet, non vultu aut ſermone flecti, nullos attingere cibos; donec advertit Tiberius, forte, an quia audiverat. idque quo acrius experiretur, poma ut erant adpoſita laudans, nurui ſua manu tradidit. aucta ex eo ſuſpicio Agrippinæ, & intacta ore, ſervis tramiſit. nec tamen Tiberii vox coram ſecuta; ſed obverſus ad matrem, non mirum, ait, ſi quid ſeverius in eam ſtatuiſſet, à qua veneficii inſimularetur. Inde rumor, parari exitium; neque id imperatorem palam audere, ſecretum ad perpetrandum quæri.

55. Sed Cæſar quo famam averteret, adeſſe frequens ſenatui, legatoſque Aſiæ ambigentes quanam in civitate templum ſtatueretur, pluris per dies audivit. Undecim urbes certabant pari ambitione, viribus diverſæ. neque multum inter ſe diſtantia memorabant, de vetuſtate generis, ſtudio in populum Romanum, per bella Perſi & Ariſtonici aliorumque regum. Verum Hypæpeni Trallianique Laodicenis & Magnetibus ſimul tramiſſi, ut parum validi. Ne Ilienſes quidem, cum parentem urbis Romæ Trojam referrent, niſi antiquitatis gloria pollebant. paulum addubitatum, quod Halicarnaſſii mille & ducentos per annos nullo motu terræ nutaviſſe ſedes ſuas, vivoque in ſaxo fundamenta templi adſeveraverant. Pergamenos (eo ipſo nitebantur) æde Auguſto ibi ſita, ſatis adeptos creditum. Epheſii, Mileſiique, hi Apollinis, illi Dianæ cærimonia occupaviſſe civitates viſi. Ita Sardianos inter, Smyrnæoſque deliberatum. Sardiani decretum Etruriæ recitavere, ut conſanguinei. nam Tyrrhenum Lydumque Atye rege genitos, ob multitudinem diviſiſſe gentem: Lydum patriis in terris reſediſſe; Tyrrheno datum novas ut conderet ſedes. & ducum è nominibus indita

voca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ocabula, illis per Aſiam, his in Italia: auctamque
dhuc Lydorum opulentiam, miſſis in Græciam
opulis, cui mox à Pelope nomen. ſimul literas
nperatorum, & icta nobiſcum fœdera bello Ma-
edonum, ubertatemque fluminum ſuorum, tem-
eriem cæli, ac dites circum terras memora-
ant.

56. At Smyrnæi repetita vetuſtate; ſeu Tantalus
ove ortus illos, ſive Theſeus divina & ipſe ſtirpe,
ive una Amazonum condidiſſet; tranſcendere ad
a, quis maxime fidebant in populum Romanum
fficiis, miſſa navali copia non modo externa ad
ella, ſed quæ in Italia tolerabantur: ſeque primos
emplum urbis Romæ ſtatuiſſe, M. Porcio conſule,
nagnis quidem jam populi Romani rebus, nondum
amen ad ſummum elatis, ſtante adhuc Punica ur-
e, & validis per Aſiam regibus. ſimul L. Sullam
eſtem adferebant, graviſſimo in diſcrimine exerci-
us, ob aſperitatem hiemis, & penuriam veſtis,
um id Smyrnam in concionem nunciatum foret,
mnes qui adſtabant detraxiſſe corpori tegmina,
oſtriſque legionibus miſiſſe. Ita rogati ſententiam
atres, Smyrnæos prætulerunt. Cenſuitque Vibius
Marſus, ut M. Lepido, cui ea provincia obvenerat,
uper numerum legaretur qui templi curam ſuſci-
eret. & quia Lepidus ipſe deligere per modeſtiam
bnuebat, Valerius Naſo è prætoriis ſorte miſ-
ſus eſt.

57. Inter quæ diu meditato, prolatoque ſæpius
conſilio, tandem Cæſar in Campaniam, ſpecie de-
dicandi templum apud Capuam Jovi, apud Nolam
Auguſto; ſed certus procul urbe degere. Cauſſam
abſceſſus, quamquam ſecutus plurimos auctorum
ad Seiani artes rettuli; quia tamen cæde ejus patra-
ta, ſex poſtea annos pari ſecreto conjunxit, ple-
rumque permoveor, num ad ipſum referri verius
ſit, ſævitiam ac libidinem cum factis promeret, lo-
cis occultantem. Erant qui crederent in ſenectute
quoque corporis habitum pudori fuiſſe. quippe
illi prægracilis & incurva proceritas, nudus ca-
pillo vertex, ulceroſa facies, ac plerumque me-
dicaminibus interſtincta. & Rhodi ſecreto, vi-
tare cœtus, recondere voluptates inſuerat. Tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ditur etiam matris impotentia extruſum, quam dominationis ſociam aſpernabatur, neque depellere poterat, cum dominationem ipſam donum ejus accepiſſet. Nam dubitaverat Auguſtus Germanicum ſororis nepotem, & cunctis laudatum, rei Romanæ imponere: ſed precibus uxoris evictus, Tiberio Germanicum, ſibi Tiberium adſcivit. idque Auguſta exprobrabat, repoſcebat.

58. Profectio arto comitatu fuit: unus ſenator conſulatu functus, Cocceius Nerva, cui legum peritia, eques Romanus, præter Seianum, ex inluſtribus Curtius Atticus; ceteri liberalibus ſtudiis præditi, ferme Græci, quorum ſermonibus levaretur. Ferebant periti cæleſtium, iis motibus ſiderum exceſſiſſe Roma Tiberium, ut reditus illi negaretur. unde exitii cauſſa multis fuit, properum finem vitæ conjectantibus, vulgantibuſque. neque enim tam incredibilem cauſſam providebant, ut undecim per annos libens patria careret. Mox patuit breve confinium artis, & falſi; veraque quam obſcuris tegerentur. nam in urbem non regreſſurum, haud forte dictum: ceterorum neſcii egere, cum propinquo rure, aut litore, & ſæpe mœnia urbis adſidens, extremam ſenectam compleverit.

59. Ac forte illis diebus oblatum Cæſari anceps periculum, auxit vana rumoris; præbuitque ipſi materiem, cur amicitiæ conſtantiæque Seiani magis fideret. Veſcebantur in villa cui vocabulum Speluncæ, mare Amuclanum inter Fundanoſque montes, nativo in ſpecu. ejus os lapſis repente ſaxis, obruit quoſdam miniſtros: hinc metus in omnes, & fuga eorum qui convivium celebrabant. Seianus genu, vultuque & manibus ſuper Cæſarem ſuſpenſus, oppoſuit ſeſe incidentibus: atque habitu tali repertus eſt à militibus qui ſubſidio venerant. Major ex eo; & quamquam exitioſa ſuaderet, ut non ſui anxius, cum fide audiebatur. Adſimulabatque judicis partes adverſus Germanici ſtirpem, ſubditis qui accuſatorum nomina ſuſtinerent, maximeque inſectarentur Neronem proximum ſucceſſioni, & quamquam modeſta juventa, plerumque tamen quid in præſentiarum conduceret oblitum; dum à libertis & clientibus apiſcendæ poten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tentiæ properis exſtimulatur, ut erectum & fi-
ntem animi oſtenderet: velle id populum Ro-
anum: cupere exercitus: neque auſurum contra
ianum, qui nunc patientiam ſenis, & ſegnitiam
venis juxta inſultet.

60. Hæc atque talia audienti, nihil quidem pra-
cogitationis, ſed interdum voces procedebant
ntumaces, & inconſultæ; quas adpoſiti cuſtodes
ceptas auctaſque cum deferrent, neque Neroni
fendere daretur, diverſæ inſuper ſolicitudinum
rmæ oriebantur. nam alius occurſum ejus vita-
: quidam ſalutatione reddita ſtatim averti: ple-
que inceptum ſermonem abrumpere; inſiſtenti-
us contra inridentibuſque, qui Seiano fautores a-
rant. Enimvero Tiberius torvus, aut falſum re-
dens vultu; ſeu loqueretur, ſeu taceret juvenis;
rimen ex ſilentio, ex voce. ne nox quidem ſecu-
, cum uxor vigilias, ſomnos, ſuſpiria matri Li-
iæ, atque illa Seiano patefaceret. qui fratrem quo-
ue Neronis Druſum traxit in partes, ſpe objecta
rincipis loci, ſi priorem ætate & jam labefactum
emoviſſet. Atrox Druſi ingenium, ſuper cupidi-
em potentiæ, & ſolita fratribus odia, accendeba-
ur invidia, quod mater Agrippina promptior Ne-
oni erat. neque tamen Seianus ita Druſum fove-
at, ut non in eum quoque femina futuri exitii
neditaretur; gnarus præferocem, & inſidiis magis
pportunum.

61. Fine anni exceſſere inſignes viri, Aſinius
Agrippa, claris majoribus quam vetuſtis, vitaque
non degener; & Q. Haterius familia ſenatoria,
eloquentiæ quoad vixit celebratæ: monimenta in-
genii ejus haud perinde retinentur. Scilicet impe-
tu magis, quam cura vigebat. utque aliorum me-
ditatio & labor in poſterum valeſcit; ſic Haterii
canorum illud & profluens, cum ipſo ſimul exſtin-
ctum eſt.

62. M. Licinio, L. Calpurnio Coss. ingentium
bellorum cladem æquavit malum improviſum. ejus
initium ſimul & finis extitit. Nam cœpto apud
Fidenam amphitheatro, Atilius quidam libertini
generis, quo ſpectaculum gladiatorum celebraret;
neque fundamenta per ſolidum ſubdidit, neque fir-

mis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mis nexibus ligneam compagem ſuperſtruxit: qui non abundantia pecuniæ, nec municipali am bitione, ſed in ſordida mercede id negotium quæ viſſet. Adfluxere avidi talium, imperitante Tib rio procul voluptatibus habiti, virile ac mulieb ſexus, omnis ætas, ob propinquitatem loci effuſiu unde gravior peſtis fuit, conferta mole, de convulſa, dum ruit intus, aut in exteriora effu ditur: immenſamque vim mortalium ſpectacu intentos, aut qui circum adſtabant, præceps tr hit, atque operit. Et illi quidem quos principiu ſtragis in mortem adflixerat, ut tali ſorte, cruci tum effugere. Miſerandi magis, quos abrupta par corporis, nondum vita deſeruerat; qui per die viſu, per noctem ululatibus & gemitu, conjug aut liberos noſcebant. Jam ceteri fama exciti, h fratrem, propinquum ille, alius parentes lament ri. etiam quorum diverſa de cauſſa amici aut nece ſarii aberant, pavere tamen: neque dum comper quos illa vis perculiſſet, latior ex incerto metus.

63. Ut cœpere dimoveri obruta; concurſus a exanimos, complectentium, oſculantium: & ſæp certamen, ſi confuſior facies, & par forma aut a tas, errorem adgnoſcentibus fecerat. Quinquagin ta hominum millia eo caſu debilitata vel obtri ſunt. Cautumque in poſterum ſenatuſconſulto, n quis gladiatorium munus ederet, cui minor qua dringentorum millium res; neve amphitheatru imponeretur, niſi ſolo firmitatis ſpectatæ. Atili in exilium actus eſt. Ceterum ſub recentem cla dem patuere procerum domus, fomenta, & medi paſſim præbiti: fuitque urbs per illos dies, quam quam mœſta facie, veterum inſtitutis ſimilis, q magna poſt prœlia ſaucios largitione, & cura ſu ſtentabant.

64. Nondum ea clades exoleverat, cum igni violentia urbem ultra ſolitum adfecit, deuſto mon te Cælio. feralemque annum ferebant, & ominibu adverſis ſuſceptum principi conſilium abſentiæ, qu mos vulgo, fortuita ad culpam trahentes; ni Cæſa obviam iſſet, tribuendo pecunias ex modo detri menti. Actæque ei grates apud ſenatum, ab inlu ſtribus; famaq; apud populum, quia ſine ambitione

au

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ut proximorum precibus, ignotos etiam & ultro ccitos munificentia juverat. Adduntur ſententiæ, t mons Cælius inpoſterum Auguſtus appellare-ur: quando cunctis circum flagrantibus, ſola Ti-erii effigies, ſita in domo Junii ſenatoris, inviolata nanſiſſet. Eveniſſe id olim Claudiæ Quinctæ, e-uſque ſtatuam vim ignium bis elapſam, majores pud ædem Matris deûm conſecraviſſe. ſanctos ac-eptoſque numinibus Claudios: & augendam cæri-moniam loco, in quo tantum in Principem hono-em dii oſtenderint.

65. Haud fuerit abſurdum tradere, montem eum ntiquitus Querquetulanum cognomento fuiſſe, quod talis ſilvæ frequens, fecunduſque erat: mox Cælium appellitatum à Cæle Vibenna, qui dux gentis Etruſcæ cum auxilium appellatum ductaviſ-ſet, ſedem eam acceperat à Tarquinio Priſco, ſeu quis alius regum dedit. nam ſcriptores in eo diſſen-tiunt. cetera non ambigua ſunt, magnas eas copias per plana etiam ac foro propinqua habitaſſe, unde Thuſcum vicum è vocabulo advenarum dictum.

66. Sed ut ſtudia procerum, & largitio principis adverſum caſum ſolatium tulerant; ita accuſatorum major in dies & infeſtior vis ſine levamento graſſa-batur: corripueratque Varum Quinctilium divi-tem & Cæſari propinquum, Domitius Afer, Clau-diæ Pulchræ matris ejus condemnator; nullo mi-rante, quod diu egens, & parto nuper præmio male uſus, plura ad flagitia accingeretur. Publium Do-labellam ſocium delationis exſtitiſſe, miraculo e-rat, quia claris majoribus, & Varo connexus, ſuam ipſe nobilitatem, ſuum ſanguinem perditum ibat. Reſtitit tamen ſenatus, & opperiendum imperato-rem cenſuit: quod unum, urgentium malorum ſuffugium in tempus erat.

67. At Cæſar dedicatis per Campaniam templis, quamquam edicto monuiſſet, ne quis quietem ejus inrumperet, concurſuſque opidanorum diſpoſito milite prohiberentur; peroſus tamen municipia, & colonias, omniaque in continenti ſita, Capreas ſe in inſulam abdidit, trium millium freto ab extre-mis Surrentini promontorii dijunctam. Solitudi-nem ejus placuiſſe maxime crediderim, quo-

niam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

niam importuoſum circa mare, & vix modicis n
vigiis pauca ſubſidia; neque adpulerit quiſquan
niſi gnaro cuſtode. cæli temperies hieme miti
objectu montis quo ſæva ventorum arcentur: æſt
in Favonium obverſa, & aperto circum pelago pe
amœna; proſpectabatque pulcherrimum ſinum
antequam Veſuvius mons ardeſcens faciem lc
verteret. Græcos ea tenuiſſe, Capreaſque Thel
bois habitatas, fama tradit. Sed tum Tiberius du
decim villarum nominibus, & molibus inſederat
quanto intentus olim publicas ad curas, tanto o
cultior in luxus, & malum otium reſolutus. M
nebat quippe ſuſpicionum & credendi temerita
quam Seianus augere etiam in urbe ſuetus, acri
turbabat, non jam occultis adverſum Agrippina
& Neronem inſidiis. quîs additus miles, nuntic
introitus, aperta, ſecreta, velut in annales refer
bat. ultroque ſtruebantur, qui monerent perfuge
ad Germaniæ exercitus, vel celeberrimo fori efi
giem divi Auguſti amplecti, populumque ac ſen
tum auxilio vocare. Eaque ſpreta ab illis, vel
pararent, objiciebantur.

68. Junio Silano, & Silio Nerva Coss. fœdu
anni principium inceſſit, tracto in carcerem inlu
ſtri equite Romano Titio Sabino, ob amicitia
Germanici. neque enim omiſerat conjugem libe
roſque ejus percolere, ſectator domi, comes in pu
blico, poſt tot clientes unus; eoque apud bon
laudatus, & gravis iniquis. Hunc Latinius Latia
ris, Porcius Cato; Petilius Rufus, M. Opſius præ
tura functi adgrediuntur, cupidine conſulatus; a
quem non niſi per Seianum aditus: neque Seian
voluntas, niſi ſcelere quærebatur. Compoſitum in
ter ipſos, ut Latiaris, qui modico uſu Sabinum con
tingebat, ſtrueret dolum, ceteri teſtes adeſſent: de
inde accuſationem inciperent. Igitur Latiaris jacer
fortuitos primum ſermones: mox laudare conſtan
tiam, quod non, ut ceteri, florentis domus amicus
adflictam deſeruiſſet: ſimul honora de Germanic
Agrippinam miſerans, diſſerebat. Et poſtquam
Sabinus, ut ſunt molles in calamitate mortalium a
nimi, effudit lacrymas, junxit queſtus; audentiu
jam onerat Seianum, ſævitiam, ſuperbiam, ſpes ejus

n

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

e in Tiberium quidem convicio abſtinet. Iique ermones, tamquam vetita miſcuiſſent, ſpeciem aræ amicitiæ facere. Ac jam ultro Sabinus quærere atiarem, ventitare domum, dolores ſuos quaſi ad ndiſſimum deferre.

69. Conſultant quos memoravi, quonam modo a plurium auditu acciperentur. nam loco, in quem oibatur, ſervanda ſolitudinis facies; & ſi pone foes adſiſterent, metus viſus, ſonitus, aut forte ortæ uſpicionis erat. Tectum inter & laquearia, tres enatores, haud minus turpi latebra quam deteanda fraude, ſeſe abſtrudunt, foraminibus & imis aurem admovent. Interea Latiaris repertum n publico Sabinum, velut recens cognita narratuus, domum & in cubiculum trahit; præteritaque & inſtantia, quorum adfatim copia, ac novos terores cumulat. Eadem ille, & diutius, quanto mœſta, ubi ſemel prorupere, difficilius reticentur. Properata inde accuſatio, miſſiſque ad Cæſarem iteris, ordinem fraudis, ſuumque ipſi dedecus narravere. Non alias magis anxia & pavens civitas, egens adverſum proximos, congreſſus, colloquia, notæ ignotæque aures vitari: etiam muta atque inanima, tectum & parietes circumſpectabantur.

70. Sed Cæſar ſolennia incipientis anni Kalen. Januarias, epiſtola precatus; vertit in Sabinum, corruptos quoſdam libertorum, & petitum ſe arguens, ultionemque haud obſcure poſcebat. nec mora, quin decerneretur: & trahebatur damnatus. quantum obducta veſte & adſtrictis faucibus niti poterat, clamitans, Sic inchoari annum, has Seiano victimas cadere. quo intendiſſet oculos, quo verba acciderent, fuga, vaſtitas: deſeri itinera, fora: & quidam regrediebantur, oſtentabantque ſe rurſum, idipſum paventes, quod timuiſſent. Quem enim diem vacuum pœna, ubi inter ſacra & vota, quo tempore verbis etiam profanis abſtineri mos eſſet, vincla & laqueus inducantur? non imprudentem Tiberiũ tantam invidiam adiiſſe: quæſitum meditatumque, ne quid impedire credatur, quo minus novi magiſtratus, quomodo delubra & altaria, ſic carcerem recludant. Secutæ inſuper literæ, gra-

tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tes agentis, quod hominem infenſum Reip. puni
viſſent: adjecto, trepidam ſibi vitam, ſuſpectas ini
micorum inſidias, nullo nominatim compellato
neque tamen dubitabatur in Neronem & Agrippi
nam intendi.

71. Ni mihi deſtinatum foret, ſuum quæque i
annum referre, avebat animus anteire, ſtatimqu
memorare exitus, quos Latinius atque Opſius cete
rique flagitii ejus repertores habuere, non mod
poſtquam C. Cæſar rerum potitus eſt, ſed incolum
Tiberio: qui ſcelerum miniſtros, ut perverti ab a
liis nolebat; ita plerumque ſatiatus, & oblatis i
eandem operam recentibus, veteres & prægrave
adflixit. verum has atque alias ſontium pœnas, i
tempore trademus. Tum cenſuit Aſinius Gallus
cujus liberorum Agrippina matertera erat, peten
dum à principe, ut metus ſuos ſenatui fateretur
amoverique ſineret. Nullam æque Tiberius, ut re
batur, ex virtutibus ſuis quam diſſimulationem di
ligebat. eo ægrius accepit recludi quæ premeret
ſed mitigavit Seianus, non Galli amore, verum u
cunctationes principis aperirentur: gnarus lentum
in meditando, ubi prorupiſſet, triſtibus dictis atrocia facta conjungere. Per idem tempus Julia mortem obiit, quam neptem Auguſtus convictam adulterii damnaverat, projeceratque in inſulam Trimetum, haud procul Apulis litoribus. illic viginti annis exilium toleravit, Auguſtæ ope ſuſtentata: quæ
florentes privignos cum per occultum ſubvertiſſet
miſericordiam erga adflictos palam oſtentabat.

72. Eodem anno Friſii transrhenanus populus
pacem exuere, noſtra magis avaritia, quam obſequii impatientes. Tributum iis Druſus juſſerat modicum, pro anguſtia rerum, ut in uſus militares
coria boum penderent: non intenta cujuſquam cura, quæ firmitudo, quæ menſura; donec Olennius
è primipilaribus, regendis Friſiis impoſitus, terga
urorum delegit, quorum ad formam acciperentur.
Id aliis quoque nationibus arduum, apud Germanos difficilius tolerabatur, quîs ingentium belluarum feraces ſaltus, modica domi armenta ſunt.
Ac primo boves ipſos, mox agros, poſtremo
corpora conjugum aut liberorum, ſervitio tradebant

ebant. Hinc ira & queſtus. & poſtquam non ſub- eniebatur, remedium ex bello; rapti qui tributo lerant milites, & patibulo adfixi. Olennius in- enſos fuga prævenit, receptus caſtello cui nomen levum: & haud ſpernenda illic civium ſociorum- ue manus litora Oceani præſidebat.

73. Quod ubi L. Apronio inferioris Germaniæ roprætori cognitum, vexilla legionum è ſuperiore rovincia, peditumque & equitum auxiliarium de- ctos accivit: ac ſimul utrumque exercitum Rhe- o devectum, Friſiis intulit; ſoluto jam caſtelli bſidio, & ad ſua tutanda digreſſis rebellibus. Igi- ır proxima æſtuaria aggeribus & pontibus, tra- ucendo graviori agmini firmat. atque interim re- ertis vadis, alam Caninefatem, & quod peditum Germanorum inter noſtros merebat, circumgredi erga hoſtium jubet: qui jam acie compoſiti pel- unt turmas ſociales, equiteſque legionum ſubſidio niſſos. Tum tres leves cohortes; ac rurſum duæ; lein tempore interjecto, alarius eques immiſſus. atis validi ſi ſimul incubuiſſent; per intervallum dventantes, neque conſtantiam addiderant turba- is, & pavore fugientium auferebantur. Cethego Labeoni legato quintæ legionis, quod reliquum uxiliorum tradit; atque ille dubia ſuorum re, in nceps tractus, miſſis nuntiis vim legionum im- lorabat. prorumpunt quintani ante alios, & acri pugna hoſte pulſo, recipiunt cohortis alaſque feſſas ulneribus. Neque dux Romanus ultum iit, aut corpora humavit; quamquam multi tribunorum præfectorumque & inſignes centuriones cecidiſ- ſent. Mox compertum à transfugis, nongentos Romanorum apud lucum, quem Baduhennæ vo- cant, pugna in poſterum extracta, confectos: & a- liam quadringentorum manum, occupata Crupto- ricis quondam ſtipendiarii villa, poſtquam proditio metuebatur, mutuis ictibus procubuiſſe.

74. Clarum inde inter Germanos Friſium no- men: diſſimulante Tiberio damna, ne cui bellum permitteret. Neque ſenatus in eo cura, an imperii extrema dehoneſtarentur: pavor internus occupa- verat animos, cui remedium adulatione quære- batur. Ita quamquam diverſis ſuper rebus con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſulerentur, aram Clementiæ, aram Amicitiæ, effigieſque circum Cæſaris ac Seiani cenſuere: crebriſque precibus efflagitabant, viſendi ſui copiam facerent. Non illi tamen in urbem, aut propinqua urbi digreſſi ſunt: ſatis viſum, omittere inſulam, & in proximo Campaniæ adſpici. eo venire patres, eques, magna pars plebis, anxii erga Seianum; cujus durior congreſſus, atque eo per ambitum, & ſocietate conſiliorum parabatur. Satis conſtabat auctam ei adrogantiam, fœdum illud in propatulo ſervitium ſpectanti. quippe Romæ, ſueti diſcurſus, & magnitudine urbis incertum, quod quiſque ad negotium pergat: ibi campo aut litore jacentes, nullo diſcrimine noctem ac diem, juxta gratiam aut faſtus janitorum perpetiebantur. donec idque vetitum. & revenere in urbem trepidi, quos non ſermone, non viſu dignatus erat: quidã male alacres, quibus infauſtæ amicitiæ gravis exitus imminebat.

75. Ceterum Tiberius neptem Agrippinam Germanico ortam, cum coram Cn. Domitio tradidiſſet, in urbe celebrare nuptias juſſit. In Domitio ſuper vetuſtatem generis propinquum Cæſaribus ſanguinem delegerat. nam is aviam Octaviam, & per eam Auguſtum avunculum præferebat.

BREVIARIUM LIBRI V.

Livia Auguſta moritur: eoque Seiani potentia creſcit. Agrippina & Nero Principis literis accuſantur. Nec multo poſt Seianus ipſe, detecta cupidine imperii, pervertitur: cum magna amicorum ejus ſtrage. (Quæ omnia Tacito ſingillatim tradita, ævum aboluit.) Falſus apud Cycladas Druſus ſe oſtendit: ſed diligentia & aſtu Poppæi Sabini capitur. Hæc geſta annis circiter tribus.

Coss. { C. Rubellio Gemino, C. Fufio Gemino.
M. Vinucio Quartino, C. Caſſio Longino.
Tiberio Cæſare V. L. Ælio Seiano.

LIBER V.

Rubellio & Fufio Coss. quorum utrique Geminus cognomentum erat, Julia Auguſta mortem obiit, ætate extrema, nobilitatis per

Clau-

laudiam familiam, & adoptione Liviorum Julio-
umque clariſſimæ. Primum ei matrimonium &
beri fuere cum Tiberio Nerone, qui bello Peruſi-
o profugus, pace inter Sex. Pompeium ac trium-
iros pacta in urbem rediit. Exin Cæſar cupidine
ormæ aufert marito, incertum an invitam, adeo
roperus, ut ne ſpatio quidem ad enitendum dato,
enatibus ſuis gravidam induxerit. Nullam poſt-
ac ſubolem edidit: ſed ſanguini Auguſti per con-
nctionem Agrippinæ & Germanici adnexa, com-
unes pronepotes habuit. Sanctitate domus pri-
um ad morem, comis ultra quam antiquis feminis
robatum, mater impotens, uxor facilis, & cum
tibus mariti, ſimulatione filii bene compoſita.
unus ejus modicum, teſtamentum diu inritum
it. laudata eſt pro roſtris à C. Cæſare pronepote,
i mox rerum potitus eſt.

2. At Tiberius quod ſupremis in matrem offi-
is defuiſſet, nihil mutata amœnitate vitæ, magni-
dinem negotiorum per literas excuſavit: hono-
ſque memoriæ ejus ab ſenatu large decretos,
uaſi per modeſtiam imminuit, paucis admodum
ceptis, & addito ne cæleſtis religio decernere-
ir; ſic ipſam maluiſſe. quin & parte ejuſdem epi-
olæ increpuit amicitias muliebres, Fuſium con-
lem oblique perſtringens. is gratia Auguſtæ flo-
erat, aptus alliciendis feminarum animis, dicax
em, & Tiberium acerbis facetiis inridere ſolitus,
arum apud præpotentes in longum memoria
t.

3. Ceterum ex eo prærupta jam & urgens do-
inatio. nam incolumi Auguſta, erat adhuc per-
gium, quia Tiberio inveteratum erga matrem
bſequium; neque Seianus audebat auctoritati pa-
entis anteire. tunc velut frenis exſoluti prorupe-
unt: miſſæque in Agrippinam ac Neronem lite-
æ, quas pridem adlatas & cohibitas ab Auguſta
redidit vulgus. haud enim multum poſt mortem
jus recitatæ ſunt. verba inerant quæſita aſperitate:
d non arma, non rerum novarum ſtudium; amo-
es juvenum, & impudicitiam nepoti objectabat.
n nurum ne id quidem confingere auſus, adro-
antiam oris & contumacem animum incuſavit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

magno ſenatus pavore ac ſilentio: donec pauci
quis nulla ex honeſto ſpes (& publica mala ſingu
lis in occaſionem gratiæ trahuntur), ut referretu
poſtulavere, promptiſſimo Cotta Meſſallino cum
atroci ſententia: ſed aliis à primoribus maxime
que à magiſtratibus trepidabatur: quippe Tibe
rius, etſi infenſe invectus, cetera ambigua reli
querat.

4. Fuit in ſenatu Junius Ruſticus, componendi
patrum actis delectus à Cæſare, eoque meditatio
nes ejus introſpicere creditus: is fatali quodam
motu (neque enim ante ſpecimen conſtantiæ dede
rat), ſeu prava ſolertia, dum imminentium oblitu
incerta pavet, inſerere ſe dubitantibus, ac moner
conſules ne relationem inciperent: diſſerebatqu
brevibus momentis ſumma verti poſſe, dandumqu
interſtitium pœnitentiæ ſenis. Simul populus effi
gies Agrippinæ ac Neronis gerens, circumſiſtit cu
riam, feſtiſque in Cæſarem ominibus, falſas lite
ras, & principe invito exitium domui ejus intend
clamitat. ita nihil triſte illo die patratum. fereban
tur etiam ſub nominibus conſularium fictæ in Seia
num ſententiæ, exercentibus pleriſque per occul
tum, atque eo procacius, libidinem ingeniorum
unde illi ira violentior, & materies criminandi
ſpretum dolorem principis ab ſenatu; deſciviſſ
populum, audiri jam & legi novas conciones, no
va patrum conſulta; quid reliquum, niſi ut cape
rent ferrum? & quorum imagines pro vexillis ſe
cuti forent, duces imperatoreſque deligerent?

5. Igitur Cæſar repetitis adverſum nepotem &
nurum probris, increpitaque per edictum plebe
queſtus apud patres, quod fraude unius ſenator
imperatoria majeſtas eluſa publice foret; integr
tamen ſibi cuncta poſtulavit: nec ultra delibera
tum, quo minus non quidem extrema decernerent
id enim vetitum, ſed paratos ad ultionem vi prin
cipis impediri teſtarentur.*

6. Quatuor & quadraginta orationes ſuper ea r
habitæ, ex quîs ob metum paucæ. plures adſuetu
dine,* mihi pudorem aut Seiano invidiam allatur
cenſui.. . . . . . verſa eſt fortuna, & ille quidem qu
collegam & generum adſciverat, ſibi ignoſcit. ce
te

ri quem per dedecora fovere, cum ſcelere inſe-
tantur. . . . . * miſerius ſit ob amicitiam accuſari,
n amicum accuſare haud diſcreverim. * non cru-
elitatem, non clementiam cujuſquam experiar,
ed liber & mihi ipſi probatus antibo periculum.
os obteſtor, ne memoriam noſtri per mœrorem
uam læti retineatis, adjiciendo me quoque iis, qui
ne egregio publica mala effugerunt.

7. Tunc ſingulos ut cuique adſiſtere, adloqui
nimus erat, retinens aut dimittens partem diei ab-
ſumpſit, multoque adhuc cœtu, & cunctis intrepi-
lum vultum ejus ſpectantibus, cum ſupereſſe tem-
pus noviſſimis crederent, gladio quem ſinu abdide-
at incubuit. Neque Cæſar ullis criminibus aut
probris defunctum inſectatus eſt, cum in Blæſum
multa fœdaque incuſaviſſet.

8. Relatum inde de P. Vitellio & Pomponio
Secundo. illum indices arguebant, clauſtra ærarii
cui præfectus erat, & militarem pecuniam rebus
novis obtuliſſe: huic à Conſidio prætura functo
objectabatur Ælii Galli amicitia, qui punito Seia-
no, in hortos Pomponii quaſi fidiſſimum ad ſubſi-
dium perfugiſſet. neque aliud periclitantibus auxi-
lii, quam in fratrum conſtantia fuit, qui vades ex-
ſtitere. mox crebris prolationibus ſpem ac metum
juxta gravatus Vitellius, petito per ſpeciem ſtudio-
rum ſcalpro, levem ictum venis intulit, vitamque
ægritudine animi finivit. At Pomponius multa
morum elegantia, & ingenio inluſtri, dum ad-
verſam fortunam æquus tolerat, Tiberio ſuperſtes
fuit.

9. Placitum poſthac ut in reliquos Seiani liberos
adverteretur; vaneſcente quamquam plebis ira, ac
pleriſque per priora ſupplicia lenitis. igitur por-
tantur in carcerem, filius imminentium intelli-
gens; puella adeo neſcia, ut crebro interrogaret,
quod ob delictum, & quo traheretur? neque fa-
cturam ultra; & poſſe ſe puerili verbere moneri.
Tradunt temporis ejus auctores, quia triumvirali
ſupplicio affici virginem inauditum habebatur, à
carnifice laqueum juxta compreſſam: exin obliſis
faucibus, id ætatis corpora in Gemonias abjecta.

10. Per idem tempus Aſia atque Achaïa exterri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tæ ſunt, acri magis quam diuturno rumore, Druſum Germanici filium apud Cycladas inſulas, mox in continenti viſum. & erat juvenis haud diſpar ætate, quibuſdam Cæſaris libertis, velut agnitus per dolumque comitantibus. Alliciebantur ignari fama nominis, & promptis Græcorum animis ad nova & mira: quippe lapſum cuſtodia pergere ad paternos exercitus, Ægyptum aut Syriam invaſurum, fingebant ſimul, credebantque. jam juventutis concurſu, jam publicis ſtudiis frequentabatur, lætus præſentibus, & inanium ſpe; cum auditum id Poppæo Sabino. Is Macedoniæ tum intentus Achaïam quoque curabat. Igitur quo vera ſeu falſi anteiret. Toronæum Thermæumque ſinum præfeſtinans, mox Eubœam Ægæi maris inſulam, & Piræeum Atticæ oræ, dein Corinthienſe litus, anguſtiaſque Iſthmi evadit: marique alio Nicopolim Romanam coloniam ingreſſus, ibi demum cognoſcit, ſollertius interrogatum, quiſnam foret, dixiſſe, M. Silano genitum: & multis ſectatorum dilapſis aſcendiſſe navem, tamquam Italiam peteret: ſcripſitque hæc Tiberio. neque nos originem finemve ejus rei ultra comperimus.

11. Exitu anni diu aucta diſcordia conſulum erupit. nam Trio facilis capeſſendis inimicitiis, & foro exercitus, ut ſegnem Regulum ad opprimendos Seiani miniſtros oblique perſtrinxerat. ille niſi laceſſeretur modeſtiæ retinens, non modo retudit collegam: ſed ut noxium conjurationis ad diſquiſitionem trahebat. Multiſque patrum orantibus, ponerent odia in perniciem itura, manſere infenſi ac minitantes, donec magiſtratu abirent.

BREVIARIUM LIBRI VI.

Tiberii arcanæ & fœdæ libidines. Multorum accuſationes: interque eos M. Terentii equitis R. cujus libera & egregia defenſio inſerta. L. Piſonis Præfecti urbis mors & funus: & per occaſionem de origine ejus muneris & progreſſu. De Sibullarum carminibus recipiendis conſultatio: & quæ in iis cautio. Seditio Romæ ob gravitatem annonæ. Germanici duæ filiæ nuptum datæ, L. Caſſio & M. Vinicio. Fœneratores accuſati.

re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

reſſa uſura. & liberalitate Cæſaris fides multorum re-ecta. Iterum accuſationes majeſtatis: & uno edicto nnes conſcii Seianianæ conjurationis necati. C. Cæſar aligula Claudiam uxorem accipit: ejus mores & cal-da ſimulatio in avum. Tiberii præſagium de Ser. Gal-a: & per cauſſam eam de Mathematicis aliquid & raſullo. Druſi Germanici filii miſeranda mors: item Agrippinæ. Nerva Jureconſultus inedia voluntaria biit. aliquot aliorum inluſtrium mortes. Phœnix in Ægypto viſa, & ſuper ea veterum narrationes ac ju-licia. Accuſationes variæ & mortes. Parthorum le-ati in urbem venêre, ad novum regem petendum, & iberius unum, deinde alterum miſit. L. Vitellius O-ienti præfectus: ejuſque ingenium. Prælia inter Ar-menios & Parthos. Artabanus regno exutus, & in cythiam profugus, cui Tiridates ſufficitur Vitellii conſi-lio & armis. At Romæ, illuſtrium damnationes & mor-tes. Clitæ Cappadoces regi ſuo rebelles & repreſſi. Tiri-dates rex diſſidio procerum pellitur, & Artabanus in regnum iterum accitur. Romæ incendium atrox: quod Cæſar liberalitate ſua mitigavit. Tiberii deliberatio de ſucceſſore: ejuſque morbus & mors. Geſta hæc annis circiter ſex.

Coss.
Cn. Domitio, M. Furio Camillo.
Ser. Sulpicio Galba, L. Cornelio Sulla.
Paullo Fabio Perſico, L. Vitellio.
C. Ceſtio Gallo, M. Servilio Rufo.
Q. Plautio, Sex. Papinio.
Cn. Acerronio, C. Pontio.

LIBER VI.

CN. Domitius & Camillus Scribonianus conſulatum inierant, cum Cæſar tramiſſo quod Capreas & Surrentũ interluit freto, Campaniam prælegebat ambiguus an urbem intraret: ſeu quia contra deſtinaverat, ſpeciem venturi ſimulans: & ſæpe in propinqua digreſſus, aditis juxta Tiberim hortis, ſaxa rurſum & ſolitudinem maris repetiit, pudore ſcelerum & libidinum: quibus adeo indomitis exarſerat, ut more regio pubem ingenuam ſtupris pollueret. nec for-

mam tantum & decora corpora; ſed in his modeſtam pueritiam, in aliis imagines majorum, incitamentum cupidinis habebat. tuncque primum ignota ante vocabula reperta ſunt, ſellariorum & ſpintriarum, ex fœditate loci ac multiplici patientia. præpoſitique ſervi qui quærerent, pertraherent dona in promptos, minas adverſum abnuentes; & ſi retinerent propinquus aut parens, vim, raptus, ſuaque ipſi libita velut in captos exercebant.

2. At Romæ principio anni, quaſi recens cognitis Liviæ flagitiis, ac non pridem etiam punitis, atroces ſententiæ dicebantur in effigies quoque ac memoriam ejus: & bona Seiani ablata ærario, ut in fiſcum cogerentur, tamquam referret. Scipiones hæc, & Silani, & Caſſii, iiſdem ferme aut paulum immutatis verbis adſeveratione multa cenſebant; cum repente Togonius Gallus, dum ignobilitatem ſuam magnis nominibus inſerit, per deridiculum auditur. Nam principem orabat deligere ſenatores, ex quîs viginti ſorte ducti & ferro accincti, quotiens curiam iniſſet, ſalutem ejus defenderent. crediderat nimirum epiſtolæ, ſubſidio ſibi alterum ex conſulibus poſcentis, ut tutus à Capreis urbem peteret. Tiberius tamen ludibria ſeriis permiſcere ſolitus, egit gratias benevolentiæ patrum: ſed quos omitti poſſe? quos deligi? ſemperne eoſdem? an ſubinde alios? & honoribus perfunctos, an juvenes? privatos, an è magiſtratibus? quam deinde ſpeciem fore, ſumentium in limine curiæ gladios? neque ſibi vitam tanti, ſi armis tegenda foret. Hæc adverſus Togonium, verbis moderans: neque ultra abolitionem ſententiæ ſuadere.

3. At Junium Gallionem, qui cenſuerat, ut prætoriani actis ſtipendiis, jus apiſcerentur in quatuordecim ordinibus ſedendi, violenter increpuit; velut coram rogitans, quid illi cum militibus? quos neque dicta imperatoris, neque præmia niſi ab imperatore accipere par eſſet. repperiſſe prorſus quod divus Auguſtus non providerit. an potius diſcordiam & ſeditionem à ſatellite Seiani quæſitam? qua rudes animos nomine honoris, ad corrumpendum militiæ morem propelleret. hoc pretium Gallio meditatæ adulationis tulit, ſtatim curia,

ria,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

t, deinde Italia exactus: & quia incuſabatur fa- le toleraturus exſilium, delecta Lesbo, inſula no- li & amœna, retrahitur in urbem, cuſtoditurque omibus magiſtratuum. Iiſdem literis Cæſar Sex- um Paconianum prætorium perculit, magno pa- um gaudio, audacem, maleficum, omnium ſecre- rimantem, delectumque à Seiano, cujus ope do- s C. Cæſari pararetur. quod poſtquam patefa- um, prorupere concepta pridem odia, & ſum- um ſupplicium decernebatur, ni profeſſus indi- um foret.

4. Ut vero Latinium Latiarem ingreſſus eſt, ac- ſator ac reus juxta inviſi, gratiſſimum ſpectacu- m præbebatur. Latiaris, ut rettuli, præcipuus im circumveniendi Titii Sabini, & tunc luendæ œnæ primus fuit. Inter quæ Haterius Agrippa nſules anni prioris invaſit, cur mutua accuſatione tenta, nunc ſilerent? metum prorſus & noxiam onſcientiæ pro fœdere haberi; at non patribus re- cenda quæ audiviſſent. Regulus manere tempus ltionis, ſeque coram principe exſecuturum: Trio mulationem inter collegas, & ſi qua diſcordes je- iſſent, melius obliterari, reſpondit. Urgente A- rippa, Sanquinius Maximus è conſularibus oravit enatum, ne curas imperatoris, conquiſitis inſuper cerbitatibus augerent: ſufficere ipſum ſtatuendis emediis. ſic Regulo ſalus, & Trioni dilatio exitii uæſita. Haterius inviſior fuit, quia ſomno aut libi- inoſis vigiliis marcidus, & ob ſegnitiam, quamvis rudelem principem non metuens, inluſtribus viris erniciem inter ganeam ac ſtupra meditabatur.

5. Exin Cotta Meſſallinus ſæviſſimæ cujuſque ententiæ auctor, eoque inveterata invidia, ubi pri- mum facultas data, arguitur pleraque; C. Cæſa- rem quaſi inceſtæ virilitatis, & cum die natali Au- guſtæ inter ſacerdotes epularetur, novendialem eam cenam dixiſſe: querenſque de potentia Manii Lepidi, ac L. Arruntii, cum quibus ob rem pe- cuniariam diſceptabat, addidiſſe, illos quidem ſenatus, me autem tuebitur Tiberiolus meus. neque cuncta à primoribus civitatis revinceba- tur: iiſque inſtantibus ad imperatorem provoca- vit. nec multo poſt literæ adferuntur, quibus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

modum defenſionis, repetito inter ſe atque Cott
amicitiæ principio, crebriſque ejus officiis comm
moratis, ne verba prave detorta, neu convivali
fabularum ſimplicitas in crimen duceretur, poſ
lavit.

6. Inſigne viſum eſt earum Cæſaris literar
initium. nam his verbis exorſus eſt: Quid ſcrib
vobis P. C. aut quomodo ſcribam, aut quid om
no non ſcribam hoc tempore, dii me deæque pe
perdant quam perire quotidie ſentio, ſi ſcio. A
facinora atque flagitia ſua ipſi quoque in ſupp
cium verterant. Neque fruſtra præſtantiſſimus
pientiæ firmare ſolitus eſt, ſi recludantur tyrann
rum mentes, poſſe aſpici laniatus & ictus; quan
ut corpora verberibus, ita ſævitia, libidine, ma
conſultis, animus dilaceretur. quippe Tiberi
non fortuna, non ſolitudines protegebant, q
tormenta pectoris ſuaſque ipſe pœnas fateretur.

7. Tum facta patribus poteſtate ſtatuendi
Cæciliano ſenatore, qui plurima adverſum Cott
prompſerat, placitum eandem pœnam inroga
quam in Aruſeium & Sanquinium accuſatores
Arruntii. quo non aliud honorificentius Cot
evenit, qui nobilis quidem, ſed egens ob luxur
per flagitia infamis, ſanctiſſimis Arruntii arti
dignitate ultionis æquabatur. Quintus Serva
poſthac, & Minutius Thermus inducti: Serva
prætura functus, & quondam Germanici come
Minutius equeſtri loco, modeſte habita Sei
amicitia: unde illis major miſeratio. contra T
berius præcipuos ad ſcelera increpans, admon
C. Ceſtium patrem dicere ſenatui quæ ſibi ſc
pſiſſet; ſuſcepitque Ceſtius accuſationem. quod m
xime exitiabile tulere illa tempora, cum prim
res ſenatus infimas etiam delationes exercerent
alii propalam, multi per occultum: neque diſcern
res alienos à conjunctis, amicos ab ignotis, qu
repens aut vetuſtate obſcurum: perinde in foro,
convivio, quaqua de re locuti incuſabantur,
quis prævenire & reum deſtinare properat; pa
ad ſubſidium ſui, plures infecti quaſi valetudi
& contactu. Sed Minutius & Servæus damnat
indicibus acceſſere. Tractique ſunt in caſum eu
de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

em Julius Africanus è Santonis Gallica civitate;
eius Quadratus: originem non repperi. Neque
um ignarus, à pleriſque ſcriptoribus omiſſa mul-
orum pericula & pœnas, dum copia fatiſcunt; aut
uæ ipſis nimia & mœſta fuerant, ne pari tædio
ecturos adficerent, verentur. Nobis pleraque
igna cognitu obvenere, quamquam ab aliis ince-
ebrata.

8. Nam ea tempeſtate qua Seiani amicitiam ce-
eri falſo exuerant, auſus eſt eques Romanus M.
Terentius ob id reus, amplecti, ad hunc modum
apud ſenatum ordiendo: Fortunæ quidem meæ
fortaſſe minus expediat adgnoſcere crimen, quam
abnuere. ſed utcunque caſura res eſt; fatebor &
fuiſſe me Seiano amicum, & ut eſſem expetiſſe;
& poſtquam adeptus eram, lætatum. Videram
collegam patris regendis prætoriis cohortibus;
mox urbis & militiæ munia ſimul obeuntem. illius
propinqui & adfines honoribus augebantur; ut
quiſque Seiano intimus, ita ad Cæſaris amicitiam
validus: contra quibus infenſus eſſet, metu ac ſor-
dibus conflictabantur. nec quemquam exemplo
adſumo: cunctos qui noviſſimi conſilii expertes
fuimus, meo unius diſcrimine defendam. Non e-
nim Seianum Vulſinienſem, ſed Claudiæ & Juliæ
domus partem, quas adfinitate occupaverat, tuum
Cæſar generum, tui conſulatus ſocium, tua officia
in Repub. capeſſentem colebamus. Non eſt no-
ſtrum æſtimare, quem ſupra ceteros, & quibus de
cauſſis extollas. Tibi ſummum rerum judicium dii
dedere: nobis obſequii gloria relicta eſt. Spectamus
porro quæ coram habentur, cui ex te opes, honores,
quis plurima juvandi nocendive potentia. quæ Seia-
no fuiſſe, nemo negaverit. abditos principis ſen-
ſus, & ſi quid occultius parat, exquirere inlicitum,
anceps; nec ideo adſequare. Ne P. C. ultimum
Seiani diem, ſed ſexdecim annos cogitaveritis. e-
tiam Satrium atque Pomponium venerabamur: li-
bertis quoque ac janitoribus ejus noteſcere, pro
magnifico accipiebatur. Quid ergo? indiſtincta
hæc defenſio & promiſcua dabitur? imo juſtis
terminis dividatur. inſidiæ in Rempubl. conſilia
cædis adverſum imperatorem, puniantur: de
ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

amicitia & officiis idem finis & te Cæſar & nos abſolverit.

9. Conſtantia orationis, & quia repertus erat qui efferret quæ omnes animo agitabant, eo uſque potuere, ut accuſatores ejus, additis quæ ante deliquerant, exilio aut morte multarentur. Secutæ dehinc Tiberii literæ in Sex. Veſtilium prætorium quem Druſo fratri percarum in cohortem ſuam tranſtulerat. cauſſa offenſionis Veſtilio fuit, ſeu compoſuerat quædam in C. Cæſarem ut impudicum, ſive ficto habita fides. atque ob id convictu principis prohibitus, cum ſenili manu ferrum tentaviſſet, obligavit venas: precatuſque per codicillos, immiti reſcripto, venas reſolvit. Acervatim ex eo Annius Pollio, Appius Silanus, Scauro Mamerco ſimul ac Sabino Calviſio, majeſtatis poſtulantur: & Vinicianus Pollioni patri adjiciebatur, clari genus, & quidam ſummis honoribus. contremuerantque patres. nam quotus quiſque adfinitatis, aut amicitiæ tot inluſtrium virorum, expers erat? n Celſus urbanæ cohortis tribunus, tum inter indices, Appium & Calviſium diſcrimini exemiſſet. Cæſar Pollionis, ac Viniciani Scaurique cauſſam u ipſe cum ſenatu noſceret, diſtulit; datis quibuſdam in Scaurum triſtibus notis.

10. Ne feminæ quidem exſortes periculi, qua occupandæ Reip. argui non poterant, ob lacrymas incuſabantur: necataque eſt anus Vitia Fufii Gemini mater, quod filii necem fleviſſet. Hæc apud ſenatum. nec ſecus apud principem Veſcularius Flaccus, ac Julius Marinus ad mortem aguntur è vetuſtiſſimis familiarium Rhodum ſecuti, & apud Capreas individui. Veſcularius inſidiarum in Libonem internuntius; Marino participe, Seianus Curtium Atticum oppreſſerat. quo lætius acceptum, ſua exempla in conſultores recidiſſe. Per idem tempus L. Piſo Pontifex, rarum in tanta claritudine, fato obiit; nullius ſervilis ſententiæ ſponte auctor, & quotiens neceſſitas ingrueret, ſapienter moderans. Patrem ei Cenſorium fuiſſe memoravi: ætas ad octogeſimum annum proceſſit: decus triumphale in Thracia meruerat. ſed præcipua ex eo gloria, quod præfectus urbi recens

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ontinuam poteſtatem , & inſolentia parendi graviorem , mire temperavit.

11. Namque antea profectis domo regibus , ac mox magiſtratibus , ne urbs ſine imperio foret, in empus deligebatur qui jus redderet, ac ſubitis mederetur. feruntque ab Romulo Dentrem Romulium, poſt ab Tullo Hoſtilio Numam Marcium, & ub Tarquinio Superbo Spurium Lucretium impoſitos. dein conſules mandabant; duratque ſimulacrum quotiens ob ferias Latinas præficitur qui conſulare munus uſurpet. Ceterum Auguſtus bellis civilibus Cilnium Mæcenatem equeſtris ordinis,cunctis apud Romam atque Italiam præpoſuit. Mox rerum potitus , ob magnitudinem populi , ac tarda legum auxilia , ſumpſit è conſularibus qui coërceret ſervitia , & quod civium audacia turbidum niſi vim metuat. primuſque Meſſalla Corvinus eam poteſtatem, & paucos intra dies finem accepit , quaſi neſcius exercendi. Tum Taurus Statilius, quamquam provecta ætate, egregie toleravit. Dein Piſo viginti per annos pariter probatus , publico funere ex decreto ſenatus celebratus eſt.

12. Relatum inde ad patres à Quinctiliano tribuno plebei de libro Sibullæ, quem Caninius Gallus quindecimvir recipi inter ceteros ejuſdem vatis, & ea de re ſenatuſconſultum poſtulaverat : quo per diſceſſionem facto , miſit literas Cæſar modice tribunum increpans , ignarum antiqui moris ob juventam ; Gallo exprobrabat, quod ſcientiæ cærimoniarumque vetus, incerto auctore, ante ſententiam collegii, non , ut aſſolet , lecto per magiſtros æſtimatoque carmine, apud infrequentem ſenatum egiſſet. Simul commonefecit ; quia multa vana ſub nomine celebri vulgabantur , ſanxiſſe Auguſtum , quem intra diem ad prætorem urbanum deferrentur , neque habere privatim liceret. quod a majoribus quoque decretum erat , poſt exuſtum ſociali bello Capitolium , quæſitis Samo , Ilio , Erythris , per Africam etiam ac Siciliam & Italicas colonias carminibus Sibullæ , una ſeu plures fuere; datoque ſacerdotibus negotio, quantum humana ope potuiſſent , vera diſcernere. Igitur tunc quoque notioni quindecimvirûm is liber ſubjicitur.

13. Iiſdem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

13. Iiſdem conſulibus, gravitate annonæ juxta ſeditionem ventum, multaque & plures per dies in theatro licentius efflagitata, quam ſolitum adverſum imperatorem. quîs commotus, incuſavit magiſtratus patreſque, quod non publica auctoritate populum coërcuiſſent: addiditque quibus e provinciis, & quanto majorem quam Auguſtus rei frumentariæ copiam advectaret. Ita caſtigandæ plebi compoſitum ſenatuſconſultum, priſca ſeveritate: neque ſegnius conſules edixere: ſilentium ipſius non civile, ut crediderat, ſed in ſuperbiam accipiebatur.

14. Fine anni Geminius, Celſus, Pompeius equites Romani cecidere conjurationis crimine. Ex quîs Geminius prodigentia opum, ac mollitia vitæ amicus Seiano, nihil ad ſerium. Et Julius Celſus Tribunus, in vinclis laxatam catenam, & circumdatam in diverſum tendens, ſuam ipſe cervicem perfregit. At Rubrio Fabato, tamquam deſperatis rebus Romanis, Parthorum ad miſericordiam fugeret, cuſtodes additi. ſane is repertus apud fretum Siciliæ, retractuſque per centurionem, nullas probabiles cauſſas longinquæ peregrinationis adferebat. manſit tamen incolumis, oblivione magis quam clementia.

15. Servio Galba, L. Sulla Coss. diu quæſito quos neptibus ſuis maritos deſtinaret Cæſar, poſtquam inſtabat virginum ætas, L. Caſſium, M. Vinicium legit. Vinicio opidanum genus, Calibus ortus, patre atque avo conſularibus, cetera equeſtri familia erat, mitis ingenio, & comptæ facundiæ. Caſſius plebei Romæ generis, verum antiqui honoratique, & ſevera patris diſciplina eductus, facilitate ſæpius quam induſtria commendabatur. Huic Druſillam, Vinicio Juliam, Germanico genitas conjungit: ſuperque ea re ſenatui ſcripſit, levi cum honore juvenum, dein redditis abſentiæ cauſſis admodum vagis, flexit ad graviora, & offenſiones ob Rempubl. cœptas: utque Macro præfectus, tribunorumque & centurionum pauci, ſecum introirent, quotiens curiam ingrederetur, petivit. factoque large, & ſine præſcriptione generis, aut numeri, ſenatuſconſulto, ne

tecta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cta quidem urbis, adeo publicum conſilium
umquam adiit, deviis plerumque itineribus am-
gens patriam & declinans.

16. Interea magna vis accuſatorum in eos in-
pit, qui pecunias fœnore auctitabant, adverſum
gem dictatoris Cæſaris, qua de modo credendi,
ſſidendique intra Italiam cavetur; omiſſam o-
m, quia privato uſui bonum publicum poſtponi-
r. Sane vetus urbi fœnebre malum, & ſeditio-
um diſcordiarumque creberrima cauſſa: eoque
hibebatur antiquis quoque & minus corruptis
oribus. Nam primo duodecim tabulis ſanctum,
e quis unciario fœnore amplius exerceret, cum
ntea ex libidine locupletium agitaretur: dein ro-
atione tribunicia, ad ſemuncias redacta: poſtre-
o vetita verſura. multiſque plebis ſcitis obviam
um fraudibus, quæ totiens repreſſæ, miras per
rtes rurſum oriebantur. Sed tum Gracchus Præ-
or, cui ea quæſtio evenerat, multitudine pericli-
antium ſubactus, rettulit ad ſenatum. trepidique
atres (neque enim quiſquam tali culpa vacuus) ve-
iam à principe petivere: & concedente, annus in
oſterum, ſexque menſes dati, quîs ſecundum
uſſa legis, rationes familiares quiſque compo-
erent.

17. Hinc inopia rei nummariæ, commoto ſi-
nul omnium ære alieno; & quia tot damnatis,
oniſque eorum divenditis, ſignatum argentum
iſco vel ærario attinebatur. ad hoc ſenatus præ-
ſcripſerat, duas quiſque fœnoris partes in agris per
Italiam conlocaret. Sed creditores in ſolidum ap-
pellabant: nec decorum appellatis, minuere fidem.
Ita primo concurſatio, & preces; dein ſtrepere
prætoris tribunal. eaque quæ remedio quæſita, ven-
ditio, & emptio, in contrarium mutari; quia fœne-
ratores omnem pecuniam mercandis agris condi-
derant. Copiam vendendi ſecuta vilitate, quanto
quis obæratior, ægrius diſtrahebant; multique for-
tunis provolvebantur: everſio rei familiaris digni-
tatem ac famam præceps dabat. donec tulit opem
Cæſar, diſpoſito per menſas millies ſeſtertio, fa-
ctaque mutuandi copia ſine uſuris per triennium,
ſi debitor populo in duplum prædiis caviſſet. Sic
re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

refecta fides , & paulatim privati quoque credit
res reperti. neque emptio agrorum exercita ad fo
mam ſenatuſconſulti , acribus , ut ferme talia, in
tiis , incurioſo fine.

18. Dein redeunt priores metus,poſtulato maj
ſtatis Conſidio Proculo : qui nullo pavore die
natalem celebrans , raptus in curiam pariterqu
damnatus interfectuſque. Et ſorori ejus Sanci
aqua atque igni interdictum,accuſante Q. Pomp
nio. is moribus inquies , hæc & hujuſcemodi a
factitari prætendebat , ut parta apud principe
gratia,periculis Pomponii Secundi fratris meder
tur. Etiam in Pompeiam Macrinam exilium ſta
tuitur, cujus maritum Argolicum , ſocerum Lac
nem è primoribus Achæorum Cæſar adflixerat. Pa
ter quoque inluſtris eques Romanus, ac frater pr
torius , cum damnatio inſtaret , ſe ipſi interfecer
datum erat crimini quod Theophanem Mityl
næum proavum eorum, Cn. Magnus inter intim
habuiſſet : quodque defuncto Theophani , cæleſt
honores Græca adulatio tribuerat.

19. Poſt quos Sex. Marius Hiſpaniarum ditiſſ
mus , defertur inceſtaſſe filiam , & ſaxo Tarpe
dejicitur. ac ne dubium haberetur , magnitudine
pecuniæ malo vertiſſe , aurariaſque ejus , quam
quam publicarentur, ſibimet Tiberius ſepoſuit. ir
ritatuſque ſuppliciis , cunctos qui carcere attine
bantur accuſati ſocietatis cum Seiano, necari jube
Jacuit immenſa ſtrages : omnis ſexus, omnis æta
inluſtres, ignobiles , diſperſi , aut aggerati. nequ
propinquis , aut amicis adſiſtere , inlacrymare , n
viſere quidem diutius dabatur ; ſed circumjecti cu
ſtodes , & in mœrorem cujuſque intenti , corpor
putrefacta adſectabantur , dum in Tiberim trahe
rentur : ubi fluitantia , aut ripis adpulſa , non cre
mare quiſquam, non contingere. interciderat ſort
humanæ commercium vi metus : quantumque ſæ
vitia gliſceret, miſeratio arcebatur.

20. Sub idem tempus C. Cæſar diſcedenti Ca
preas avo comes , Claudiam M. Silani filiam con
jugio accepit ; immanem animum ſubdola mode
ſtia tegens,non damnatione matris,non exſilio fra
trum rupta voce , qualem diem Tiberius induiſſe

par

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ari habitu, haud multum diſtantibus verbis. Unde nox ſcitum Paſſieni oratoris dictum percrebuit; Neque meliorem unquam ſervum, neque deterioem dominum fuiſſe. Non omiſerim præſagium Tiberii, de Ser. Galba tum conſule; quem accium, & diverſis ſermonibus pertentatum, poſtremo Græcis verbis in hanc ſententiam adlocutus; Et tu Galba quandoque deguſtabis imperium: ſeram ac brevem potentiam ſignificans, ſcientia Chaldæorum artis, cujus apiſcendæ, otium apud Rhodum, magiſtrum Thraſullum habuit, peritiam ejus hoc modo expertus:

21. Quotiens ſuper negotio conſultaret, edita domus parte, ac liberti unius conſcientia utebatur, is literarum ignarus, corpore valido, per avia ac ſerupta (nam ſaxis domus imminet) præibat eum cujus artem experiri Tiberius ſtatuiſſet; & regredientem, ſi vanitatis aut fraudum ſuſpicio inceſſerat, in ſubjectum mare præcipitabat, ne index arcani exiſteret. Igitur Thraſullus iiſdem rupibus inductus, poſtquam percunctantem commoverat, imperium ipſi, & futura ſollerter patefaciens; interrogatur, an ſuam quoque genitalem horam comperiſſet; quem tum annum, qualem diem haberet? Ille poſitus ſiderum, ac ſpatia dimenſus, hærere primo, dein paveſcere; & quantum introſpiceret, magis ac magis trepidus admirationis & metus; poſtremo exclamat, ambiguum ſibi ac prope ultimum diſcrimen inſtare. Tum complexus eum Tiberius, præſcium periculorum, & incolumem fore gratatur; quæque dixerat, oracli vice accipiens, inter intimos amicorum tenet.

22. Sed mihi hæc ac talia audienti, in incerto judicium eſt, fatone res mortalium & neceſſitate immutabili, an forte volvantur. quippe ſapientiſſimos veterum, quique ſectam eorum æmulantur, diverſos repperies; ac multis inſitam opinionem, non initia noſtri, non finem, non denique homines diis curæ. ideo creberrima & triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe. Contra, alii, fatum quidem congruere rebus putant, ſed non è vagis ſtellis, verum apud principia, & nexus naturalium cauſſarum; ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt;

quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem
neque mala vel bona, quæ vulgus putet: multo
qui conflictari adverſis videantur, beatos; ac ple
roſque, quamquam magnas per opes, miſerrimos
ſi illi gravem fortunam conſtanter tolerent, hi pro
ſpera inconſulte utantur. Ceterum plurimis morta
lium non eximitur, quin primo cujuſque ortu ven
tura deſtinentur: ſed quædam ſecus quam dict
ſint cadere, fallaciis ignara dicentium. ita corrum
pi fidem artis, cujus clara documenta, & antiqu
ætas & noſtra tulerit. Quippe à filio ejuſdem Thra
ſulli prædictum Neronis imperium in tempore me
morabitur, ne nunc incepto longius abierim.

23. Iiſdem conſulibus Aſinii Galli mors vulga
tur, quem egeſtate cibi peremptum haud dubium
ſponte, vel neceſſitate, incertum habebatur. Con
ſultuſque Cæſar an ſepeliri ſineret, non erubu
permittere, ultroque incuſare caſus, qui reum ab
ſtuliſſent antequam coram convinceretur. ſcilice
medio triennio defuerat tempus ſubeundi judiciu
conſulari ſeni, tot conſularium parenti. Druſus de
inde exſtinguitur, cum ſe miſerandis alimentis
mandendo è cubili tomento, nonum ad diem det
nuiſſet. Tradidere quidam, deſcriptum fuiſſe Ma
croni, ſi arma ab Sejano tentarentur, extractu
cuſtodia juvenem (nam in palatio attinebatur), du
cem populo imponere. mox quia rumor incedeba
fore ut nurui ac nepoti conciliaretur Cæſar; ſæv
tiam, quam pœnitentiam maluit.

24. Quin & invectus in defunctum, probra co
poris, exitiabilem in ſuos, infenſum Reipub. an
mum objecit: recitarique factorum dictorumqu
ejus deſcripta per dies juſſit. quo non aliud atro
cius viſum: adſtitiſſe tot per annos, qui vultum, ge
mitus, occultum etiam murmur exciperent; & po
tuiſſe avum audire, legere, in publicum promer
vix fides; niſi quod Actii centurionis, & Didym
liberti epiſtolæ, ſervorum nomina præferebant.
quis egredientem cubiculo Druſum pulſaverat, e
terruerat. etiam ſua verba centurio ſævitiæ plena
tamquam egregium, voceſque deficientis adjecera
quis primo alienationem mentis ſimulans, qu
per dementiam, funeſta Tiberio; mox ubi exſp

vit

vitæ fuit, meditatas, compoſitaſque diras imprecabatur: ut quemadmodum nurum, filiumque fratris, & nepotes, domumque omnem cædibus complevisſet; ita pœnas nomini generique majorum, & poſteris exſolveret. Obturbabant quidem patres, ſpecie deteſtandi: ſed penetrabat pavor, & admiratio, callidum olim & tegendis ſceleribus obſcurum, huc confidentiæ veniſſe, ut tamquam dimotis parietibus oſtenderet nepotem ſub verbere centurionis, inter ſervorum ictus, extrema vitæ alimenta fruſtra orantem.

25. Nondum is dolor exoleverat, cum de Agrippina auditum, quam interfecto Seiano ſpe ſuſtentatam provixiſſe reor; & poſtquam nihil de ſævitia remittebatur, voluntate exſtinctam. niſi ſi negatis alimentis, adſimulatus eſt finis, qui videretur ſponte ſumptus. Enimvero Tiberius fœdiſſimis criminationibus exarſit, impudicitiam arguens, & Aſinium Gallum adulterum, ejuſque morte ad tædium vitæ compulſam. Sed Agrippina æqui impatiens, dominandi avida, virilibus curis, feminarum vitia exuerat. Eodem die defunctam quo biennio ante Seianus pœnas luiſſet, memoriæque id prodendum addidit Cæſar: jactavitque quod non laqueo ſtrangulata, neque in Gemonias projecta foret. Actæ ob id grates, decretumque ut quintodecimo Kal. Novembris utriuſque necis die, per omnis annos, donum Jovi ſacraretur.

26. Haud multo poſt Cocceius Nerva continuus principis, omnis divini humanique juris ſciens, integro ſtatu, corpore inlæſo, moriendi conſilium cepit. Quod ut Tiberio cognitum; adſidere, cauſſas requirere, addere preces, fateri poſtremo grave conſcientiæ, grave famæ ſuæ, ſi proximus amicorum nullis moriendi rationibus vitam fugeret. averſatus ſermonem Nerva, abſtinentiam cibi conjunxit. Ferebant gnari cogitationum ejus, quanto propius mala Reip. viſeret, ira, & metu, dum integer, dum intentatus, honeſtum finem voluiſſe. Ceterum Agrippinæ pernicies, quod vix credibile, Plancinam traxit. Nupta olim Cn. Piſoni, & palam læta morte Germanici, cum Piſo caderet, precibus Auguſtæ, nec minus inimicitiis Agrippinæ defen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſa erat. ut odium, & gratia deſiere; jus valuit. petitaque criminibus haud ignotis, ſua manu, ſera magis quam immerita ſupplicia perſolvit.

27. Tot luctibus funeſta civitate, pars mœroris fuit, quod Julia Druſi filia, quondam Neronis uxor, denupſit in domum Rubellii Blandi, cujus avum Tiburtem equitem Romanum plerique meminerant. Extremo anni mors Ælii Lamiæ funere cenſorio celebrata, qui adminiſtrandæ Syriæ imagine tandem exſolutus, urbi præfuerat. genus illi decorum; vivida ſenectus; & non permiſſa provincia dignationem addiderat. Exin Flacco Pomponio Syriæ proprætore defuncto recitantur Cæſaris literæ, quis incuſabat egregium quemque, & regendis exercitibus idoneum, abnuere id munus: ſeque ea neceſſitudine ad preces cogi, per quas conſularium aliqui capeſſere provincias adigerentur: oblitus Arruntium, ne in Hiſpaniam pergeret, decimum jam annum attineri. Obiit eodem anno & Manius Lepidus, de cujus moderatione, atque ſapientia in prioribus libris ſatis conlocavi. neque nobilitas diutius demonſtranda eſt: quippe Æmilium genus fecundum bonorum civium, & qui eadem familia corruptis moribus, inluſtri tamen fortuna egere.

28. Paullo Fabio, L. Vitellio Coss. poſt longum ſeculorum ambitum, avis Phœnix in Ægyptum venit; præbuitque materiem doctiſſimis indigenarum, & Græcorum, multa ſuper eo miraculo diſſerendi. de quibus congruunt, & plura ambigua, ſed cognitu non abſurda, promere libet. Sacrum Soli id animal, & ore ac diſtinctu pinnarum à ceteris avibus diverſum, conſentiunt qui formam ejus definiere. De numero annorum varia traduntur. maxime vulgatum, quingentorum ſpatium. ſunt qui adſeverent, mille quadringentos ſexaginta. unum in terris; prioreſque alites Seſoſtride primum, poſt Amaſide dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnavit, in civitatem cui Heliopolis nomen, advolaviſſe, multo ceterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obſcura: inter Ptolemæum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fue-

runt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

[ſ]unt. unde nonnulli falſum hunc phœnicem, neque [A]rabum è terris credidere, nihilque uſurpaviſſe ex [h]is quæ vetus memoria firmavit. confecto quippe [a]nnorum numero, ubi mors propinquet, ſuis in [t]erris ſtruere nidum, eique vim genitalem adfun[d]ere, ex qua fetum oriri; & primam adulto cu[r]am ſepeliendi patris; neque id temere, ſed ſubla[t]o murrhæ pondere, tentatoque per longum iter, [u]bi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium cor[p]us, inque Solis aram perferre, atque adolere. Hæc incerta & fabuloſis aucta. Ceterum aſpici [a]liquando in Ægypto eam volucrem, non ambi[g]itur.

29. At Romæ cæde continua Pomponius La[b]eo, quem præfuiſſe Mœſiæ rettuli, per abruptas [v]enas ſanguinem effudit; æmulataque eſt conjunx Paxea. nam promptas ejuſmodi mortes, metus car[n]ificis faciebat: & quia damnati, publicatis bonis, ſepultura prohibebantur: eorum qui de ſe ſtatue[b]ant, humabantur corpora, manebant teſtamenta, pretium feſtinandi. Sed Cæſar miſſis ad ſenatum [l]iteris, diſſeruit, morem fuiſſe majoribus, quotiens dirimerent amicitias, interdicere domo, eumque finem gratiæ ponere: id ſe repetiviſſe in Labeone. atque illum, quia male adminiſtratæ provinciæ, aliorumque criminum urgebatur, culpam invidia velaviſſe; fruſtra conterrita uxore, quam etſi nocentem, periculi tamen expertem fuiſſe. Mamercus dein Scaurus rurſum poſtulatur, inſignis nobilitate & orandis cauſſis, vita probroſus. nihil hunc amicitia Seiani, ſed labefecit haud minus validum ad exitia Macronis odium, qui eaſdem artes occultius exercebat: detuleratque argumentum tragœdiæ à Scauro ſcriptæ, additis verſibus qui in Tiberium flecterentur. Verum ab Servilio & Cornelio accuſatoribus, adulterium Liviæ, magorum ſacra objectabantur. Scaurus, ut dignum veteribus Æmiliis, damnationem anteit; hortante Sexitia uxore, quæ incitamentummortis, & particeps fuit.

30. Ac tamen accuſatores, ſi facultas incideret, pœnis adficiebantur: ut Servilius Corneliuſque perdito Scauro famoſi, quia pecuniam à Vario Ligure

gure omittendæ delationis ceperant, in inſulas, interdicto igni atque aqua demoti ſunt. & Abudius Ruſo functus ædilitate, dum Lentulo Getulico, ſub quo legioni præfuerat, periculum faceſſit, quod is Seiani filium generum deſtinaſſet, ultro damnatur, atque urbe exigitur. Getulicus ea tempeſtate ſuperioris Germaniæ legiones curabat, mirumque amorem adſecutus erat, effuſæ clementiæ, modicus ſeveritate, & proximo quoque exercitui per L. Apronium ſocerum non ingratus, unde fama conſtans, auſum mittere ad Cæſarem literas, Adfinitatem ſibi cum Seiano haud ſponte, ſed conſilio Tiberii cœptam: perinde ſe quam Tiberium falli potuiſſe. neque errorem eundem illi ſine fraude, aliis exitio habendum. ſibi fidem integram, &, ſi nullis inſidiis peteretur, manſuram: ſucceſſorem non aliter quam indicium mortis accepturum. firmarent velut fœdus, quo princeps ceterarum rerum poteretur, ipſe provinciam retineret. Hæc mira quamquam, fidem ex eo trahebant, quod unus omnium Seiani adfinium incolumis, multaque gratia manſit: reputante Tiberio publicum ſibi odium, extremam ætatem, magiſque fama quam vi, ſtare res ſuas.

31. C. Ceſtio M. Servilio Coss. nobiles Parthi in urbem venere, ignaro rege Artabano. Is metu Germanici fidus Romanis, æquabilis in ſuos, mox ſuperbiam in nos, ſævitiam in populares ſumpſit; fretus bellis, quæ ſecunda adverſum circumjectas nationes exercuerat, & ſenectutem Tiberii ut inermem deſpiciens, aviduſque Armeniæ, cui defuncto rege Artaxia, Arſacem liberorum ſuorum veterrimum impoſuit, addita contumelia, & miſſis qui gazam à Vonone relictam in Syria Ciliciaque repoſcerent, ſimul veteres Perſarum ac Macedonum terminos. ſeque invaſurum poſſeſſa Cyro, & poſt Alexandro, per vaniloquentiam ac minas jaciebat. Sed Parthis mittendi ſecretos nuntios validiſſimus auctor fuit Sinnaces, inſigni familia ac perinde opibus, & proximus huic Abdus, ademptæ virilitatis. non deſpectum id apud barbaros, ultroque potentiam habet. Ii adſcitis & aliis primoribus, quia neminem gentis Arſacidarum ſum-

mæ

æ rei imponere poterant, interfectis ab Artabano
leriſque, aut nondum adultis Phrahaten regis
hrahatis filium Roma poſcebant: Nomine tantum
: auctore opus, ut ſponte Cæſaris, ut genus Arſa-
is, ripam apud Euphratis cerneretur.

32. Cupitum id Tiberio. ornat Phrahaten, ac-
ingitque paternum ad faſtigium: deſtinata reti-
ens, conſiliis & aſtu res externas moliri, arma
rocul habere. Interea cognitis inſidiis, Artabanus
ardari metu, modo cupidine vindictæ inardeſcere.
: barbaris cunctatio, ſervilis: ſtatim exſequi, re-
ium videtur. Valuit tamen utilitas, ut Abdum
pecie amicitiæ vocatum ad epulas lento veneno
nligaret; Sinnacen diſſimulatione ac donis, ſimul
er negotia, moraretur. Et Phrahates apud Syriam,
um omiſſo cultu Romano, cui per tot annos in-
ueverat, inſtituta Parthorum reſumit, patriis mo-
ibus impar, morbo abſumptus eſt. Sed non Tibe-
ius omiſit incepta. Tiridaten ſanguinis ejuſdem,
emulum Artabano, reciperandæque Armeniæ Hi-
erum Mithridatem deligit, conciliatque fratri
Pharaſmani, qui gentile imperium obtinebat: &
unctis, quæ apud Orientem parabantur, L. Vitel-
ium præfecit. eo de homine haud ſum ignarus, ſi-
iſtram in urbe famam, pleraque fœda memorari:
eterum regendis provinciis priſca virtute egit.
Unde regreſſus, & formidine C. Cæſaris, familia-
itate Claudii, turpe in ſervitium mutatus, exem-
lar apud poſteros adulatorii dedecoris habetur:
ceſſeruntque prima poſtremis, & bona juventæ ſe-
nectus flagitioſa obliteravit.

33. At ex regulis, prior Mithridates Pharaſma-
nen perpulit, dolo & vi conatus ſuos juvare: reper-
tique corruptores, miniſtros Arſacis multo auro ad
ſcelus cogunt: ſimul Hiberi magnis copiis Arme-
niam irrumpunt, & urbe Artaxata potiuntur. Quæ
poſtquam Artabano cognita, filium Orodem ulto-
rem parat, datque Parthorum copias, mittit qui au-
xilia mercede facerent. Contra, Pharaſmanes ad-
jungere Albanos, accipere Sarmatas, quorum Sce-
ptruchi utrimque donis acceptis, more gentico di-
verſa induere. Sed Hiberi locorum potentes, Ca-
ſpia via Sarmatam in Armenios raptim effundunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

at qui Parthis adventabant, facile arcebantur cum alios inceſſus hoſtis clauſiſſet; unum reliquum, mare inter & extremos Albanorum montes, æſtas impediret: quia flatibus Eteſiarum implentur vada; hibernus Auſter revolvit fluctus, pulſoque introrſus freto, brevia litorum nudantur.

34. Interim Orodem ſociorum inopem, auctus auxilio Pharaſmanes vocare ad pugnam, & detrectantem inceſſere, adequitare caſtris, infenſare pabula; ac ſæpe in modum obſidii ſtationibus cingebat. donec Parthi contumeliarum inſolentes, circumſiſterent regem, poſcerent prœlium. atque illis ſola in equite vis: Pharaſmanes & pedite valebat. Nam Hiberi Albanique ſaltuoſos locos incolentes, duritiæ patientiæque magis inſuevere. Feruntque ſe Theſſalis ortos, qua tempeſtate Jaſon poſt avectam Medeam, genitoſque ex ea liberos, inanem mox regiam Æëtæ, vacuoſque Colchos repetivit. Multaque de nomine ejus, & oraculum Phryxi celebrant. nec quiſquam ariete ſacrificaverit, credito vexiſſe Phryxum: ſive id animal; ſeu navis inſigne fuit. Ceterum directa utrimque acie, Parthus imperium Orientis, claritudinem Arſacidarum; contraque ignobilem Hiberum mercenario milite, diſſerebat. Pharaſmanes, integros ſemet à Parthico dominatu; quanto majora peterent, plus decoris victores; aut ſi terga darent, flagitii atque periculi laturos. ſimul horridam ſuorum aciem; picta auro Medorum agmina; hinc viros, inde prædam oſtendere.

35. Enimvero apud Sarmatas non una vox ducis: ſe quiſque ſtimulant, ne pugnam per ſagittas inirent, impetu & cominus præveniendum. Variæ hinc bellantium ſpecies; cum Parthus ſequi vel fugere pari arte ſuetus, diſtraheret turmas, ſpatium ictibus quæreret: Sarmatæ omiſſo arcu, quo brevius valent, contis gladiiſque ruerent. modo equeſtris prœlii more, frontis & tergi vices, aliquando, ut conſerta acies, corporibus & pulſu armorum pellerent, pellerentur. Jamque & Albani Hiberique prenſare, detrudere, ancipitem pugnam hoſtibus facere. Quos ſuper, eques,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

c propioribus vulneribus pedites adflictabant. In-
er quæ Pharaſmanes Orodeſque dum ſtrenuis ad-
unt, aut dubitantibus ſubveniunt, conſpicui, eo-
ue gnari, clamore, telis, equis concurrunt: in-
antius Pharaſmanes; nam vulnus per galeam ad-
git, nec iterare valuit, prælatus equo, & fortiſſi-
nis ſatellitum protegentibus ſaucium. Fama tamen
cciſi falſo credita, exterruit Parthos, victoriam-
ue conceſſere.

36. Mox Artabanus tota mole regni ultum iit.
eritia locorum, ab Hiberis melius pugnatum. nec
deo abſcedebat, ni contractis legionibus Vitellius,
x ſubdito rumore tamquam Meſopotamiam inva-
urus, metum Romani belli feciſſet. Tum omiſſa
Armenia, verſæque Artabani res: inliciente Vi-
ellio, deſererent regem ſævum in pace, & adver-
is prœliorum exitioſum. Igitur Sinnaces, quem
nte infenſum memoravi, patrem Abdageſem,
lioſque occultos conſulit, & tunc continuis cla-
libus promptiores ad defectionem trahit: adfluen-
ibus paulatim, qui metu magis quam benevolentia
ubjecti, repertis auctoribus ſuſtulerant animum.
Nec jam aliud Artabano reliquum, quam ſi qui
xternorum, corpori cuſtodes aderant, ſuis quiſ-
que ſedibus extorres, quis neque boni intellectus,
neque mali cura, ſed mercede aluntur, miniſtri
ſceleribus. His adſumptis, in longinqua & conter-
mina Scythiæ fugam maturavit, ſpe auxilii (quia
Hyrcanis Carmaniiſque per adfinitatem innexus
erat); atque interim poſſe Parthos abſentium æ-
quos, præſentibus mobiles, ad pœnitentiam mu-
tari.

37. At Vitellius profugo Artabano, & flexis
ad novum regem popularium animis, hortatus
Tiridatem parata capeſſere, robur legionum ſocio-
rumque, ripam ad Euphratis ducit. Sacrifican-
tibus, cum hic more Romano Suovetaurilia da-
ret, ille equum placando amni adornaſſet; nuntia-
vere accolæ, Euphraten, nulla imbrium vi, ſponte
& immenſum attolli; ſimul albentibus ſpumis in
modum diadematis ſinuare orbes; auſpicium pro-
ſperi transgreſſus. quidam callidius interpretaban-
tur, initia conatus ſecunda, neque diuturna: quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

eorum quæ terra cælove portenderentur, certio[r] fides; fluminum inſtabilis natura, ſimul oſtendere omina, raperetque. Sed ponte navibus effecto, tra[ns]miſſoque exercitu, primus Ornoſpades multis equitum millibus in caſtra venit: exſul quondam, & Tiberio, cum Dalmaticum bellum conficeret, hau[d] inglorius auxiliator, eoque civitate Romana donatus. mox repetita amicitia regis, multo apud eu[m] honore, præfectus campis, qui Euphrate & Tigr[e] inclutis amnibus circumflui, Meſopotamiæ nome[n] acceperunt. Neque multo poſt, Sinnaces auget copias: & columen partium Abdageſes, gazam & paratus regios adicit. Vitellius oſtentaſſe Roman[a] arma ſatis ratus, monet Tiridaten primoreſque; hunc, Phrahatis avi & altoris Cæſaris, quæ utrobique pulchra, meminerit: illos, obſequium in regem, reverentiam in nos, decus quiſque ſuum & fidem retinerent. exin cum legionibus in Syriam remeavit.

38. Quæ duabus æſtatibus geſta conjunxi, quo requieſceret animus à domeſticis malis. Non enim Tiberium quamquam triennio poſt cædem Seiani, quæ ceteros mollire ſolent, tempus, preces, ſatias, mitigabant, quin incerta vel abolita pro graviſſimis & recentibus puniret. Eo metu Fulcinius Trio ingruentis accuſatores haud perpeſſus, ſupremis tabulis multa & atrocia in Macronem ac præcipuos libertorum Cæſaris compoſuit; ipſi fluxam ſenio mentem, & continuo abſceſſu, velut exſilium objectando. Quæ ab heredibus occultata, recitari Tiberius juſſit: patientiam libertatis alienæ oſtentans, & contemptor ſuæ infamiæ; an ſcelerum Seiani diu neſcius, mox quoquo modo dicta vulgari malebat, veritatiſque, cui adulatio officit, per probra ſaltem gnarus fieri. Iiſdem diebus Granius Martianus ſenator à C. Graccho majeſtatis poſtulatus, vim vitæ ſuæ attulit. Tatiuſque Gratianus prætura functus, lege eadem extremum ad ſupplicium damnatus.

39. Nec diſpares Trebellieni Ruſi, & Sextii Paconiani exitus. Nam Trebellienus ſua manu cecidit; Paconianus in carcere, ob carmina illic in principem factitata, ſtrangulatus eſt. Hæc Tiberius non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

on mari, ut olim, diviſus, neque per longinquos
ntios accipiebat, ſed urbem juxta; eodem ut die
l noctis interjectu, literis conſulum reſcriberet:
uaſi aſpiciens undantem per domos ſanguinem,
t manus carnificum. Fine anni Poppæus Sabinus
onceſſit vita, modicus originis, principum amici-
a conſulatum ac triumphale decus adeptus: ma-
miſque provinciis per quatuor & viginti annos
npoſitus; nullam ob eximiam artem, ſed quod
ar negotiis, neque ſupra erat.

40. Q. Plautius, Sex. Papinius Coss. ſequuntur.
o anno, * neque quod L. Aruſeius morte adfecti
orent, adſuetudine malorum ut atrox adverteba-
ur: ſed exterruit, quod Vibulenus Agrippa eques
omanus, cum peroraſſent accuſatores, in ipſa cu-
a depromptum ſinu venenum hauſit; prolapſuſque
e moribundus, feſtinatis lictorum manibus in car-
erem raptus eſt, fauceſque jam exanimis laqueo
exatæ. Ne Tigranes quidem Armenia quondam
otitus, ac tunc reus, nomine regio ſupplicia ci-
ium effugit. At C. Galba conſularis, & duo Blæ-
i voluntario exitu cecidere: Galba, triſtibus Cæ-
aris literis provinciam ſortiri prohibitus; Blæſiis
acerdotia integra eorum domo deſtinata, convul-
a, diſtulerat: tunc ut vacua contulit in alios. quod
ignum mortis intellexere, & exſecuti ſunt. Et Æ-
nilia Lepida, quam juveni Druſo nuptam rettuli,
rebris criminibus maritum inſecuta, quamquam
nteſtabilis, tamen impunita agebat, dum ſuperfuit
pater Lepidus; poſt à delatoribus corripitur, ob
ſervum adulterum: nec dubitabatur de flagitio. er-
go omiſſa defenſione, finem vitæ ſibi poſuit.

41. Per idem tempus Clitarum natio Cappado-
ci Archelao ſubjecta, quia noſtrum in modum de-
ferre cenſus, pati tributa adigebatur, in juga Tauri
montis abſceſſit: locorumque ingenio ſeſe contra
imbelles regis copias tutabatur; donec M. Trebel-
lius legatus à Vitellio præſide Syriæ cum quatuor
millibus legionariorum, & delectis auxiliis miſ-
ſus, duos collis, quos barbari inſederant (minori
Cadra, alteri Davara nomen eſt) operibus circum-
dedit: & erumpere auſos, ferro; ceteros, ſiti ad de-
ditionem coëgit. At Tiridates volentibus Parthis
Nice-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Nicephorium & Anthemuſiada, ceteraſque urbes
quæ Macedonibus ſitæ, Græca vocabula uſurpant
Halumque & Artemitam Parthica opida recepit
certantibus gaudio, qui Artabanum Scythas inte
eductum ob ſævitiam execrati, come Tiridatis in
genium Romanas per artes ſperabant.

42. Plurimum adulationis Seleucenſes induere
civitas potens, ſepta muris, neque in barbarum
corrupta, ſed conditoris Seleuci retinens. Trecent
opibus, aut ſapientia delecti, ut ſenatus: ſua popul
vis: & quoties concordes agunt, ſpernitur Par
thus; ubi diſſenſere, dum ſibi quiſque contra æmu
los ſubſidium vocant, accitus in partem, adverſum
omnes valeſcit. Id nuper acciderat Artabano re
gnante, qui plebem primoribus tradidit ex ſuo uſu
nam populi imperium juxta libertatem; paucorum
dominatio regiæ libidini propior eſt. Tum adven
tantem Tiridaten extollunt veterum regum hono-
ribus, & quos recens ætas largius invenit: ſimu
probra in Artabanum fundebant, materna origine
Arſaciden, cetera degenerem. Tiridates rem Se-
leucenſem populo permittit. Mox conſultans quo
nam die ſolennia regni capeſſeret? literas Phraha-
tis & Hieronis, qui validiſſimas præfecturas obti-
nebant, accipit; brevem moram precantium. Pla
citumque opperiri viros præpollentis: atque inte-
rim Cteſiphon ſedes imperii petita. ſed ubi diem
ex die prolatabant, multis coram & adprobantibus
Surena patrio more Tiridaten inſigni regio evin-
xit.

43. Ac ſi ſtatim interiora, ceteraſque nationes
petiviſſet; oppreſſa cunctantium dubitatio, & o-
mnes in unum cedebant: adſidendo caſtellum, in
quod pecuniam & pellices Artabanus contulerat,
dedit ſpatium exuendi pacta. Nam Phrahates, &
Hiero, & ſi qui alii delectum capiendo diademat
diem haud concelebraverant, pars metu, quidam
invidia in Abdageſen, qui tum aula, & novo rege
potiebatur, ad Artabanum vertere. Iſque in Hyr-
canis repertus eſt, inluvie obſitus, & alimenta ar-
cu expediens. ac primo tamquam dolus pararetur
territus; ubi data fides reddendæ dominationi ve-
niſſe, adlevatur animum, & quæ repentina muta-

tio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

o? exquirit. Tum Hiero pueritiam Tiridatis increpat; neque penes Arſacidem imperium, ſed inane nomen apud imbellem externa mollitia, vim in Abdageſis domo.

44. Senſit vetus regnandi, falſos in amore, odia non fingere. nec ultra moratus quam dum Scytharum auxilia conciret, pergit properus, & præveniens inimicorum aſtus, amicorum pœnitentiam: neque exuerat pædorem, ut vulgum miſeratione adverteret. non fraus, non preces, nihil omiſſum, quo ambiguos inliceret, prompti firmarentur. Jamque multa manu, propinqua Seleuciæ adventabat; cum Tiridates ſimul fama atque ipſo Artabano perculſus, diſtrahi conſiliis, iret contra, an bellum cunctatione tractaret. Quibus prœlium & feſtinati caſus placebant, disjectos & longinquitate itineris feſſos, ne animo quidem ſatis ad obſequium coaluiſſe differunt, proditores nuper hoſteſque ejus, quem rurſum foveant. Verum Abdageſes regrediendum in Meſopotamiam cenſebat, ut amne objecto, Armeniis interim Elymæiſque & ceteris à tergo excitis, aucti copiis ſocialibus, & quas dux Romanus miſiſſet, fortunam tentarent. Ea ſententia valuit, quia plurima auctoritas penes Abdageſen, & Tiridates ignavus ad pericula erat. ſed fugæ ſpecie diſceſſum; ac principio à gente Arabum facto, ceteri domos abeunt, vel in caſtra Artabani: donec Tiridates cum paucis in Syriam revectus, pudore proditionis omnes exſolvit.

45. Idem annus gravi igne urbem adficit, deuſta parte Circi, quæ Aventino contigua, ipſoque Aventino. quod damnum Cæſar ad gloriam vertit, exſolutis domuum & inſularum pretiis. Millies ſeſtertiûm ea munificentia conlocatum; tanto acceptius in vulgum, quanto modicus privatis ædificationibus. Ne publice quidem niſi duo opera ſtruxit, templum Auguſto, & ſcenam Pompeiani theatri: eaque perfecta contemptu ambitionis, an per ſenectutem, haud dedicavit. ſed æſtimando cujuſque detrimento quatuor progeneri Cæſaris, Cn. Domitius, Caſſius Longinus, M. Vinicius, Rubellius Blandus delecti, addituſque nominatione conſulum P. Petronius. Et pro ingenio cujuſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

que quæſiti decretique in principem honores. qu
omiſerit receperitve in incerto fuit, ob propinqu
vitæ finem. Neque enim multo poſt ſupremi Tiber
conſules, Cn. Acerronius C. Pontius magiſtratu
occepere, nimia jam potentia Macronis, qui gr
tiam C. Cæſaris numquam ſibi neglectam, acri
in dies fovebat. impuleratq; poſt mortem Claudi
quam nuptam ei rettuli, uxorem ſuam Enniam in
mittendo, amore juvenem inlicere, pactoque m
trimonii vincire, nihil abnuentem dum dominati
nis apiſceretur. Nam & ſi commotus ingenio;
mulationum tamen falſa, in ſinu avi perdidicerat

46. Gnarum hoc principi. eoque dubitavit
tradenda Rep. primum inter nepotes, quoru
Druſo genitus, ſanguine & caritate propior, ſ
nondum pubertatem ingreſſus: Germanici filio r
bur juventæ, vulgi ſtudia, eaque apud avum od
cauſſa. Etiam de Claudio agitanti, quod is compo
ſita ætate bonarum artium cupiens erat, imminu
mens ejus obſtitit. Sin extra domum ſucceſſor quæ
reretur, ne memoria Auguſti, ne nomen Cæſarun
in ludibria & contumelias verterent, metueba
quippe illi non perinde curæ gratia præſentium
quam in poſteros ambitio. Mox incertus animi
feſſo corpore, conſilium, cui impar erat, fato pe
miſit; jactis tamen vocibus, per quas intelligere
tur providus futurorum. Namque Macroni no
abdita ambage, Occidentem ab eo deſeri, Orien
tem ſpectari exprobravit. Et C. Cæſari forte ort
ſermone L. Sullam inridenti, omnia Sullæ vitia,
nullam ejuſdem virtutem habiturum prædixit.
mul crebris cum lacrymis minorem ex nepotib
complexus, truci alterius vultu; Occides hunc tu
inquit, & te alius. Sed graveſcente valetudine, ni
hil è libidinibus omittebat, in patientia firmitudi
nem ſimulans; ſolituſque eludere medicorum ar
tes, atque eos qui poſt triceſimum ætatis annum a
internoſcenda corpori ſuo utilia vel noxia, alier
conſilii indigerent.

47. Interim Romæ futuris etiam poſt Tiberiu
cædibus ſemina jaciebantur. Lælius Balbus Acu
tiam P. Vitellii quondam uxorem majeſtatis po
ſtulaverat; qua damnata, cum præmium accuſato

decer

decerneretur, Junius Otho tribunus plebei interceſſit. unde illis odia, mox Othoni exſilium. Dein multorum amoribus famoſa Albucilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo conjurationis indice fuerat, defertur impietatis in principem. connectebantur ut conſcii & adulteri ejus, Cn. Domitius, Vibius Marſus, L. Arruntius. de claritudine Domitii ſupra memoravi. Marſus quoque vetuſtis honoribus, & inluſtris ſtudiis erat. Sed teſtium interrogationi, tormentis ſervorum Macronem præſediſſe, commentarii ad ſenatum miſſi ferebant; nullæque in eos imperatoris literæ ſuſpicionem dabant, invalido ac fortaſſe ignaro, ficta pleraque ob inimicitias Macronis notas in Arruntium.

48. Igitur Domitius defenſionem meditans; Marſus tamquam inediam deſtinaviſſet, produxere vitam: Arruntius cunctationem & moras ſuadentibus amicis, Non eadem omnibus decora reſpondit. ſibi ſatis ætatis. neque aliud pœnitendum, quam quod inter ludibria & pericula anxiam ſenectam toleraviſſet, diu Seiano, nunc Macroni, ſemper alicui potentium inviſus; non culpa, ſed ut flagitiorum impatiens. Sane paucos & ſupremos principis dies poſſe vitari; quemadmodum evaſurum imminentis juventam? An cum Tiberius poſt tantam rerum experientiam, vi dominationis convulſus & mutatus ſit; C. Cæſarem vix finita pueritia, ignarum omnium, aut peſſimis innutritum, meliora capeſſiturum Macrone duce? qui ut deterior ad opprimendum Seianum delectus, plura per ſcelera Remp. conflictaviſſet. proſpectare jam ſe acrius ſervitium, eoque fugere ſimul acta & inſtantia. Hæc vatis in modum dictitans, venas reſolvit. Documento ſequentia erunt, bene Arruntium morte uſum. Albucilla inrito ictu à ſemet vulnerata, juſſu ſenatus in carcerem fertur. Stuprorum ejus miniſtri, Graſidius Sacerdos prætorius ut in inſulam deportaretur; Pontius Fregellanus amitteret ordinem ſenatorium; & eædem pœnæ in Lælium Balbum decernuntur. id quidem à lætantibus. quia Balbus truci eloquentia habebatur, promptus adverſum inſontes.

49. Iiſdem diebus Sex. Papinius conſulari familia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

milia, repentinum & informem exitum delegit, ja ctо in præceps corpore. cauſſa ad matrem refere batur, quæ pridem repudiata, adſentationibus at que luxu perpuliſſet juvenem ad ea, quorum effu gium non niſi morte inveniret. Igitur accuſata i ſenatu, quamquam genua patrum advolveretur luctumque communem, & magis imbecillum ta ſuper caſu feminarum animum, aliaque in eunde dolorem mœſta & miſeranda diu ferret, urbe ta men in decem annos prohibita eſt, donec minor f lius lubricum juventæ exiret.

50. Jam Tiberium corpus, jam vires, nondu diſſimulatio deſerebat. idem animi rigor, ſermon ac vultu intentus, quæſita interdum comitate quamvis manifeſtam defectionem tegebat. muta tiſque ſæpius locis, tandem apud promontoriu Miſeni conſedit, in villa, cui L. Lucullus quonda dominus. illic eum adpropinquare ſupremis, ta modo compertum. erat medicus arte inſignis, no mine Charicles, non quidem regere valetudin principis ſolitus, conſilii tamen copiam præber Is velut propria ad negotia digrediens, & per ſpe ciem officii manum complexus, pulſum venaru attigit: neque fefellit. nam Tiberius incertum a offenſus, tantoque magis iram premens, inſtaura epulas jubet, diſcumbitque ultra ſolitum; quaſi ho nori abeuntis amici tribueret. Charicles tamen lal ſpiritum, nec ultra biduum duraturum Macro firmavit. inde cuncta conloquiis inter præſentes nuntiis apud legatos & exercitus feſtinabantur. De cimo ſeptimo Kalend. Aprilis interclusa anima creditus eſt mortalitatem expleviſſe. Et multo gra tantum concurſu, ad capienda imperii primord C. Cæſar egrediebatur. cum repente adfertur, re dire Tiberio vocem ac viſus, vocarique qui recrea dæ defectioni cibum adferrent. pavor hinc in c mnes; & ceteri paſſim diſpergi, ſe quiſque mœſtu aut neſcium fingere: Cæſar in ſilentium fixus, ſumma ſpe, noviſſima exſpectabat: Macro intrep dus, opprimi ſenem injectu multæ veſtis jubet diſcedique ab limine. Sic Tiberius finivit, octav & ſeptuageſimo ætatis anno.

51. Pater ei Nero, & utrimque origo gent

Cla

Claudiæ, quamquam mater in Liviam, & mox Juliam familiam, adoptionibus tranſierit. Caſus prima ab infantia ancipites. nam proſcriptum patrem exſul ſecutus, ubi domum Auguſti privignus introiit, multis æmulis conflictatus eſt, dum Marcellus, & Agrippa, mox Caius Luciuſque Cæſares viguere. etiam frater ejus Druſus proſperiore civium amore erat. Sed maxime in lubrico egit accepta in matrimonium Julia, impudicitiam uxoris tolerans aut declinans. Dein Rhodo regreſſus, vacuos principis penates duodecim annis, mox rei Romanæ arbitrium tribus ferme & viginti obtinuit. Morum quoque tempora illi diverſa: egregium vita famaque quoad privatus, vel in imperiis ſub Auguſto fuit: occultum ac ſubdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Druſus ſuperfuere. idem inter bona malaque mixtus, incolumi matre: inteſtabilis ſævitia, ſed obtectis libidinibus, dum Sejanum dilexit, timuitve: poſtremo in ſcelera ſimul ac dedecora prorupit, poſtquam remoto pudore & metu, ſuo tantum ingenio utebatur.

BREVIARIUM LIB. XI.

Valerius Aſiaticus fraude Meſſallinæ & Vitellii evertitur. Advocatis præmii modus pro patrocinio definitus. Parthorum res inteſtino regum diſſidio turbatæ. Ludi ſæculares Romæ editi. Litteræ tres novæ à Claudio repertæ: & ea occaſione de primis litteris. Italus Cheruſcis rex imponitur. Corbulo inferiori Germaniæ præficitur, & ipſam, militemque ſevere regit. Curtius Rufus triumphalia adſequitur: deque ipſo viro. De quæſtorum munere & numero. Galliæ proceres jus plenum civitatis Romanæ adipiſcuntur, Patricii augentur, luſtrum conditur. Meſſallina impudiciſſima feminarum, amore vecors, C. Silio palam nubit. res ad Claudium defertur: qui in uxorem & adminiſtros libidinum, impulſu libertorum, animadvertit. Hæc geſta annis fere duobus.

Coss. { C. Valerio Aſiatico, M. Valerio Meſſalla.
A. Vitellio, L. Vipſanio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

LIBER XI.

NAm Valerium Aſiaticum bis conſule
fuiſſe quondam adulterum ejus credidit
pariterque hortis inhians, quos ille à Lu
cullo cœptos inſigni magnificentia extol
lebat, Suilium accuſandis utriſque immittit. Ad
jungitur Soſibius Britannici educator, qui per ſpe
ciem benevolentiæ moneret Claudium, auri vi
atque opes principibus infenſas: præcipuum au
ctorem Aſiaticum interficiendi Cæſaris, non ext
muiſſe in concione populi Romani fateri, gloriam
que facinoris ultro petere. clarum ex eo in urbe
didita per provincias fama, parare iter ad Germa
nicos exercitus; quando genitus Viennæ, multiſqu
& validis propinquitatibus ſubnixus, turbare ge
tiles nationes promptum haberet. At Claudius ni
hil ultra ſcrutatus, citis cum militibus, tamqua
opprimendo bello, Criſpinum prætorii præfectu
miſit: à quo repertus eſt apud Baias, vincliſque in
ditis in urbem raptus.

2. Neque data ſenatus copia, intra cubiculu
auditur, Meſſallina coram, & Suilio corruptione
militum, quos pecunia & ſtupro in omni flagit
obſtrictos arguebat, exin adulterium Poppææ, a
poſtremum mollitiam corporis objectante. ad quo
victo ſilentio prorupit reus, & interroga, inqui
Suili, filios tuos, virum me eſſe fatebuntur: ingre
ſuſque defenſionem, commoto majorem in modu
Claudio, Meſſallinæ quoque lacrymas excivit. qu
bus abluendis cubiculo egrediens, monet Vite
lium, ne elabi reum ſineret. ipſa ad perniciem Po
pææ feſtinat, ſubditis qui terrore carceris ad volu
tariam mortem propellerent; adeo ignaro Cæſare
ut paucos poſt dies epulantem apud ſe maritum ej
Scipionem percunctaretur, cur ſine uxore diſcu
buiſſet? atque ille functam fato reſponderet.

3. Sed conſultanti ſuper abſolutione Aſiatic
flens Vitellius commemorata vetuſtate amicitia
utque Antoniam principis matrem pariter obſerva
viſſent, dein percurſis Aſiatici in Remp. officiis
recentique adverſus Britanniam militia, quæqu
alia conciliandæ miſericordiæ videbantur; liberu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

i mortis arbitrium permiſit: & ſecuta ſunt Claudii verba, in eandem clementiam. Hortantibus dehinc quibuſdam inediam & lenem exitum, remittere beneficium Aſiaticus ait: & uſurpatis quibus inſueverat exercitationibus, lauto corpore, hilare epulatus, cum ſe honeſtius calliditate Tiberii, vel impetu C. Cæſaris periturum dixiſſet, quam quod fraude muliebri & impudico Vitellii ore caderet, venas exſolvit: viſo tamen ante rogo, juſſoque transferri partem in aliam, ne opacitas arborum vapore ignis minueretur. tantum illi ſecuritatis noviſſimæ fuit.

4. Vocantur poſt hæc patres, pergitque Suilius addere reos equites Romanos inluſtres, quibus Petra cognomentum. at cauſſa necis ex eo, quod domum ſuam Mneſteris & Poppææ congreſſibus præbuiſſent. Verum nocturnæ quietis ſpecies alteri objecta, tamquam vidiſſet Claudium ſpicea corona evinctum, ſpicis, retro converſis: eaque imagine gravitatem annonæ dixiſſet. Quidam pampineam coronam albentibus foliis viſam, atque ita interpretatum tradidere, vergente autumno mortem principis oſtendi. Illud haud ambigitur, qualicumque inſomnio, ipſi fratrique perniciem allatam. Seſtertiûm quindecies, & inſignia præturæ Criſpino decreta. Adjecit Vitellius ſeſtertiûm decies Soſibio; quod Britannicum præceptis, Claudium conſiliis juvaret. Rogatus ſententiam & Scipio: cum idem, inquit, de admiſſis Poppææ ſentiam quod omnes, putate me idem dicere quod omnes. eleganti temperamento inter conjugalem amorem, & ſenatoriam neceſſitatem.

5. Continuus inde & ſævus accuſandis reis Suilius, multique audaciæ ejus æmuli. nam cuncta legum & magiſtratuum munia in ſe trahens princeps, materiam prædandi patefecerat. nec quidquam publicæ mercis tam venale fuit, quam advocatorum perfidia: adeo ut Samius inſignis eques Romanus, quadringentis nummorum millibus Suilio datis, & cognita prævaricatione, ferro in domo ejus incubuerit. Igitur incipiente C. Silio conſule deſignato, cujus de potentia & exitio in tempore memorabo, conſurgunt patres, le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

gemque Cinciam flagitant. qua cavetur antiquitus, ne quis ob cauſſam orandam pecuniam donumve accipiat.

6. Deinde obſtrepentibus his quibus ea contumelia parabatur, diſcors Suilio Silius acriter inſtabuit, veterum oratorum exempla referens, qui famam in poſteros, præmia eloquentiæ cogitaviſſent pulcherrima. alioquin & bonarum artium principem ſordidis miniſteriis fœdari; ne fidem quidem integram manere, ubi magnitudo quæſtuum ſpectetur. quod ſi in nullius mercedem negotia tueantur, pauciora fore: nunc inimicitias, accuſationes, odia, & injurias foveri; ut quomodo vis morborum pretia medentibus, ſic fori tabes pecuniam advocatis ferat. meminiſſent C. Aſinii, & Meſſallæ, ac recentiorum Arruntii & Æſernini, ad ſumma provectorum incorrupta vita & facundia. Talia dicente conſule deſignato, conſentientibus aliis parabatur ſententia, qua lege repetundarum tenerentur; cum Suilius, & Coſſutianus, & ceteri qui non judicium (quippe in manifeſtos) ſed pœnam ſtatui videbant, circumſiſtunt Cæſarem, ante acta deprecantes.

7. Et poſtquam annuit tacens, incipiunt; Quem ullum tanta ſuperbia eſſe, ut æternitatem famæ ſpe præſumat? uſui & rebus ſubſidium præparari, ne quis inopia advocatorum potentioribus obnoxius ſit. neque tamen eloquentiam gratuito contingere: omitti curas familiares, ut quis ſe alienis negotiis intendat. multos militia, quoſdam exercendo agros tolerare vitam. nihil à quoquam expeti, niſi cujus fructus ante præviderit. Facile Aſinium, & Meſſallam, inter Antonium & Auguſtum bellorum præmiis refertos, aut ditium familiarum heredes Æſerninos & Arruntios, magnum animum induiſſe: prompta ſibi exempla quantis mercedibus P. Clodius aut C. Curio concionari ſoliti ſint. ſe modicos ſenatores, quieta Rep. nulla niſi pacis emolumenta petere. Cogitaret plebem, quæ toga floreſceret. ſublatis ſtudiorum pretiis, etiam ſtudia peritura. Ut minus decora hæc, ita haud fruſtra dicta princeps ratus, capiendis pecuniis poſuit modum, uſque ad dena ſeſtertia, quem egreſſi repetundarum tenerentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

8. Sub idem tempus Mithridates, quem imperi-
ſſe Armeniis, & ad præſentiam Cæſaris vectum
emoravi, monente Claudio in regnum remeavit,
ſus Pharaſmanis opibus. Is rex Hiberis, idemque
lithridatis frater, nunciabat diſcordare Parthos:
ımmaq; imperii ambigua, minora ſine cura habe-
i. Nam inter Gotarzis pleraque ſæva (qui necem
atri Artabano, conjugique ac filio ejus præpara-
erat, unde metus ejus in ceteros) accivere Barda-
em. Ille, ut erat magnis auſis promptus, biduo
ia millia ſtadiorum invadit, ignarumq; & exterri-
um Gotarzem proturbat: neque cunctatur, quin
roximas præfecturas corripiat, ſolis Seleucenſi-
us dominationem ejus abnuentibus. in quos ut pa-
ris ſui quoque defectores, ira magis quam ex uſu
ræſenti accenſus, implicatur obſidione urbis vali-
æ, & munimentis objecti amnis muroque & com-
neatibus firmatæ. Interim Gotarzes Daharum
Hyrcanorumque opibus auctus, bellum renovat:
oactuſque Bardanes omittere Seleuciam, Bactria-
os apud campos caſtra contulit.

9. Tunc diſtractis Orientis viribus, & quonam
nclinarent incertis; caſus Mithridati datus eſt oc-
upandi Armeniam, vi militis Romani ad exciden-
la caſtellorum ardua, ſimul Hibero exercitu cam-
os perſultante. Nec enim reſtitere Armenii, fuſo
qui prœlium auſus erat Demonacte præfecto. Pau-
lulum cunctationis attulit rex minoris Armeniæ
Cotys, verſis illuc quibuſdam procerum; dein
litteris Cæſaris coërcitus. & cuncta in Mithrida-
tem fluxere, atrociorem quam novo regno con-
duceret. At Parthi imperatores cum pugnam pa-
rarent, fœdus repente faciunt, cognitis popula-
rium inſidiis, quas Gotarzes fratri patefecerat.
congreſſique primo cunctanter, deinde complexi
dextras, apud altaria deum pepigere, fraudem
inimicorum ulciſci, atque ipſi inter ſe concedere.
Potiorque Bardanes viſus retinendo regno: at
Gotarzes, ne quid æmulationis exſiſteret, peni-
tus in Hyrcaniam abiit. regreſſoque Bardani de-
ditur Seleucia; ſeptimo poſt defectionem anno,
non ſine dedecore Parthorum, quos una civitas
tamdiu eluſerat.

10. Exin validiſſimas præfecturas invaſit. & re-cuperare * Armeniam, ni Vibio Marſo Syriæ legato bellum minitante cohibitus foret. Atque interim Gotarzes pœnitentia conceſſi regni, & revocante nobilitate, cui in pace durius ſervitium eſt, contrahit copias. & huic contra itum ad amnem Erindem: in cujus tranſgreſſu multum certato, pervicit Bardanes, proſperiſque prœliis medias nationes ſubegit ad flumen Ginden, quod Dahas Arioſque diſterminat. Ibi modus rebus ſecundis poſitus nam Parthi quamquam victores, longinquam militiam aſpernabantur. Igitur exſtructis monimentis, quibus opes ſuas teſtabatur, nec cuiquam ante Arſacidarum tributa illis de gentibus parta, regreditur; ingens gloria, atque eo ferocior, & ſubjectis intolerantior. qui dolo ante compoſito, incautum venationique intentum interfecere, primam intra juventam, ſed claritudine paucos inter ſenum regum, ſi perinde amorem inter populares, quam metum apud hoſtes quæſiviſſet. Nece Bardanis turbatæ Parthorum res, inter ambiguos quis in regnum acciperetur: multi ad Gotarzen inclinabant; quidam ad Meherdatem prolem Phrahatis obſidio nobis datum. dein prævaluit Gotarzes. potituſque regiam, per ſævitiem ac luxum adegit Parthos mittere ad principem Romanum occultas preces, quis permitti Meherdatem patrium ad faſtigium orabant.

11. Iiſdem conſulibus ludi ſæculares octingenteſimo poſt Romam conditam, quarto & ſexageſimo quam Auguſtus ediderat, ſpectati ſunt. Utriuſque principis rationes prætermitto, ſatis narratas libris, quibus res imperatoris Domitiani compoſui. nam is quoque edidit ludos ſæculares; iiſque intentius affui ſacerdotio Quindecimvirali præditus, ac tum prætor. quod non jactantia refero, ſed quia collegio Quindecimvirum antiquitus ea cura, & magiſtratus potiſſimum exſequebantur officia cærimoniarum. Sedente Claudio Circenſibus ludis, cum pueri nobiles equis ludicrum Trojæ inirent; interque eos Britannicus imperatore genitus, & L. Domitius adoptione mox in imperium & cognomentum Neronis adſcitus, favor plebis acrior

in Domitium, loco præſagii acceptus eſt. vulgabaturque affuiſſe infantiæ ejus dracones in modum cuſtodum, fabuloſa & externis miraculis adſimilata. nam ipſe haud quaquam ſui detractor, unam omnino anguem in cubiculo viſam narrare ſolitus eſt.

12. Verum inclinatio populi ſupererat ex memoria Germanici, cujus illa reliqua ſuboles virilis: & matri Agrippinæ miſeratio augebatur, ob ſævitiam Meſſallinæ. quæ ſemper infeſta, & tunc commotior, quo minus ſtrueret crimina & accuſatores, novo & furori proximo amore diſtinebatur. Nam in C. Silium juventutis Romanæ pulcherrimum ita exarſerat, ut Juniam Sylanam nobilem feminam, matrimonio ejus exturbaret, vacuoque adultero potiretur. Neque Silius flagitii aut periculi neſcius erat: ſed certo ſi abnueret exitio, & nonnulla fallendi ſpe, ſimul magnis præmiis, opperiri futura, & præſentibus frui pro ſolatio habebat. illa non furtim, ſed multo comitatu ventitare domum; egreſſibus adhæreſcere; largiri opes; honores: poſtremo velut tranſlata jam fortuna, ſervi, liberti, paratus principis apud adulterum viſebantur.

13. At Claudius matrimonii ſui ignarus & munia cenſoria uſurpans, theatralem populi laſciviam ſeveris edictis increpuit, quod in P. Pomponium conſularem (is carmina ſcenæ dabat) inque feminas inluſtres probra jecerat. Et lege lata, ſævitiam creditorum coërcuit, ne in mortem parentum pecunias filiis familiarum fœnori darent. Fonteſque aquarum ſub Imbruinis collibus deductos, urbi intulit. Ac novas litterarum formas addidit, vulgavitque; comperto Græcam quoque litteraturam non ſimul cœptam, abſolutamque.

14. Primi per figuras animalium Ægyptii ſenſus mentis effingebant; & antiquiſſima monimenta memoriæ humanæ impreſſa ſaxis cernuntur, & litterarum ſemet inventores perhibent; inde Phœnicas, quia mari præpollebant, intuliſſe Græciæ, gloriamque adeptos, tamquam reppererint quæ acceperant. Quippe fama eſt, Cadmum claſſe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

artis ejus auctorem fuiſſe. Quidam Cecropem Athenienſem, vel Linum Thebanum, & temporibus Trojanis Palamedem Argivum memorant, ſexdecim litterarum formas; mox alios, ac præcipuum Simonidem ceteras repperiſſe. At in Italia Etruſci ab Corinthio Damarato, Aborigines Arcade ab Euandro didicerunt. & forma litteris Latinis, quæ veterrimis Græcorum. Sed nobis quoque paucæ primum fuere: deinde additæ ſunt. Quo exemplo Claudius tres litteras adjecit. quæ uſui, imperitante eo, poſt oblitteratæ, aſpiciuntur etiam nunc in ære publicandis plebiſcitis per fora ac templa fixo.

15. Rettulit deinde ad ſenatum ſuper collegio haruſpicum, ne vetuſtiſſima Italiæ diſciplina per deſidiam exoleſceret: ſæpe adverſis Reip. temporibus accitos, quorum monitu redintegratas cærimonias, & in poſterum rectius habitas. primoreſque Etruriæ ſponte aut patrum Romanorum impulſu retinuiſſe ſcientiam, & in familias propagaſſe: quod nunc ſegnius fieri, publica circa bonas artes ſocordia, & quia externæ ſuperſtitiones valeſcant & læta quidem in præſens omnia; ſed benignitati deum gratiam referendam, ne ritus ſacrorum inter ambigua culti, per proſpera oblitterarentur. Factum ex eo ſenatuſconſultum; viderent pontifices, quæ retinenda firmandaque haruſpicum.

16. Eodem anno Cheruſcorum gens Regem Roma petivit, amiſſis per interna bella nobilibus; & uno reliquo ſtirpis regiæ, qui apud urbem habebatur, nomine Italus. Paternum huic genus è Flavio fratre Arminii; mater ex Catumero principe Cattorum erat: ipſe forma decorus, & armis equiſque in patrium noſtrumque morem exercitus. Igitur Cæſar auctum pecunia, additis ſtipatoribus, hortatur gentile decus magno animo capeſſere. Illum primum Romæ ortum, nec obſidem, ſed civem, ire externum ad imperium. Ac primo lætus Germanis adventus, atque eo magis, quod nullis diſcordiis imbutus pari in omnes ſtudio ageret; celebrari, coli, modo comitatem & temperantiam nulli inviſam, ſæpius vinolentiam ac libidines grata barbaris uſurpans. Jamque apud proximos, jam lon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

longius clareſcere, cum potentiam ejus ſuſpectantes qui factionibus floruerant, diſcedunt ad conterminos populos, ac teſtificantur, adimi veterem Germaniæ libertatem, & Romanas opes inſurgere. adeo neminem iiſdem in terris ortum, qui principem locum impleat; niſi exploratoris Flavii progenies ſupra cunctos attollatur! Fruſtra Arminium præſcribi: cujus ſi filius hoſtili in ſolo adultus, in regnum veniſſet, poſſe extimeſci, infectum alimonio, ſervitio, cultu, omnibus externis. at ſi paterna Italo mens eſſet, non alium infenſius arma contra patriam ac deos penates, quam parentes ejus exercuiſſe.

17. His atque talibus magnas copias coëgere. Nec pauciores Italum ſequebantur. non enim inrupiſſe ad invitos, ſed accitum memorabant. quando nobilitate ceteros anteiret, virtutem experirentur, an dignum ſe patruo Arminio, avo Catumero præberet. nec patrem illi rubori eſſe, quod fidem adverſus Romanos volentibus Germanis ſumptam, numquam omiſiſſet. falſo libertatis vocabulum obtendi ab iis, qui privatim degeneres, in publicum exitioſi, nihil ſpei, niſi per diſcordias habeant. Adſtrepebat huic alacre vulgus; & magno inter Barbaros prœlio victor rex; dehinc ſecunda fortuna ad ſuperbiam prolapſus, pulſuſque, ac rurſus Langobardorum opibus refectus, per læta, per adverſa res Cheruſcas adflictabat.

18. Per idem tempus Chauci nulla diſſenſione domi, & morte Sanquinii alacres, dum Corbulo adventat, inferiorem Germaniam incurſavere, duce Gannaſco. qui natione Caninefas, auxiliaris & diu meritus, poſt transfuga, levibus navigiis prædabundus, Gallorum maxime oram vaſtabat, non ignarus dites & imbelles eſſe. At Corbulo provinciam ingreſſus, magna cum cura & mox gloria, cui principium illa militia fuit, triremes alveo Rheni, ceteras navium, ut quæque habiles, per æſtuaria & foſſas adegit: lintribuſque hoſtium depreſſis, & exturbato Gannaſco; ubi præſentia ſatis compoſita ſunt, legiones operum & laboris ignaras, populationibus lætantes, veterem ad morem reduxit; ne quis agmine decederet, nec pu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

gnam niſi juſſus iniret ſtationes, vigiliæ, diurna nocturnaque munia, in armis agitabantur. Feruntque militem, quia vallum non accinctus; atque alium quia pugione tantum accinctus foderet, morte punitos. quæ nimia, & incertum an falſo jacta vel aucta, originem tamen è ſeveritate ducis traxere. intentumq; & magnis delictis inexorabilem ſcias, cui tantum aſperitatis etiam adverſus levia credebatur.

19. Ceterum is terror milites hoſteſque in diverſum affecit. nos virtutem auximus. Barbari ferociam infregere. Et natio Friſiorum poſt rebellionem clade L. Apronii cœptam infenſa, aut male fida, datis obſidibus conſedit apud agros à Corbulone deſcriptos. Idem ſenatum, magiſtratus, leges impoſuit. ac ne juſſa exuerent, præſidium immunivit; miſſis qui majores Chaucos ad deditionem pellicerent, ſimul Gannaſcum dolo aggrederentur. nec irritæ aut degeneres inſidiæ fuere adverſus transfugam & violatorem fidei. Sed cæde ejus motæ Chaucorum mentes, & Corbulo ſemina rebellionis præbebat; ut læta apud pleroſque; ita apud quoſdam ſiniſtra fama. cur hoſtem conciret? adverſa in Rempublicam caſura: ſin proſpere egiſſet, formidoloſum paci virum inſignem, & ignavo principi prægravem. Ideo Claudius adeo novam in Germanias vim prohibuit, ut referri præſidia cis Rhenum juberet.

20. Jam caſtra in hoſtili ſolo molienti Corbuloni, hæ litteræ redduntur. Ille re ſubita, quamquam multa ſimul offunderentur, metus ex imperatore, contemptio ex barbaris, ludibrium apud ſocios: nihil aliud prolocutus, quam beatos quondam duces Romanos! ſignum receptui dedit. Ut tamen miles otium exueret, inter Moſam Rhenumque trium & viginti millium ſpatio foſſam produxit, qua incerta Oceani vetarentur. inſignia tamen triumphi indulſit Cæſar, quamvis bellum negaviſſet. Nec multo poſt Curtius Rufus eundem honorem adipiſcitur, qui in agro Mattiaco recluſerat ſpecus quærendis venis argenti, unde tenuis fructus, nec in longum fuit: at legionibus cum damno labor, effodere rivos, quæque in aperto gravia, humum infra moliri. quîs ſubactus miles, & quia plu-

ures per provincias ſimilia tolerabantur, compo-
t occultas litteras nomine exercituum precan-
um imperatorem, ut quibus permiſſurus eſſet
xercitus, triumphalia ante tribueret.

21. De origine Curtii Rufi, quem gladiatore
enitum quidam prodidere, neque falſa prompſe-
m; & vera exſequi pudet. Poſtquam adolevit, ſe-
tator quæſtoris cui Africa obtigerat, dum in opi-
o Adrumeto vacuis per medium diei porticibus
ecretus agitat, oblata ei ſpecies muliebris ultra
odum humanum, & audita eſt vox; Tu es Rufe,
ui in hanc provinciam pro conſule venies. Tali
mine in ſpem ſublatus, digreſſuſque in urbem, &
rgitione amicorum, ſimul acri ingenio, quæſtu-
am; & mox nobiles inter candidatos præturam
rincipis ſuffragio aſſequitur: cum hiſce verbis Ti-
erius dedecus natalium ejus velaviſſet, Curtius
ufus videtur mihi ex ſe natus. Longa poſt hæc
enecta, & adverſus ſuperiores triſti adulatione,
rrogans minoribus, inter pares difficilis, conſula-
e imperium, triumphi inſignia, ac poſtremo Afri-
am obtinuit: atque ibi defunctus, fatale præſa-
ium implevit.

22. Interea Romæ, nullis palam neque cognitis
ox cauſſis, Cn. Novius eques Romanus, ferro
ccinctus repperitur in cœtu ſalutantium princi-
em. nam poſtquam tormentis dilaniabatur, de ſe
Novius. . . . . conſcios non edidit, incertum, an oc-
ultans. Iiſdem conſulibus P. Dolabella cenſuit
pectaculum gladiatorum per omnes annos cele-
randum, pecunia eorum qui quæſturam adipiſce-
entur. Apud majores virtutis id præmium fuerat,
unctiſque civium, ſi bonis artibus fiderent, lici-
um petere magiſtratus: ac ne ætas quidem diſtin-
uebatur, quin prima juventa conſulatum ac di-
tatura inirent. Sed quæſtores, regibus etiam tum
mperantibus, inſtituti ſunt: quod lex curiata
oſtendit, ab L. Bruto repetita. Manſitque conſu-
ibus poteſtas deligendi, donec eum quoque ho-
norem populus mandaret. creatique primum Va-
erius Potitus, & Æmilius Mamercus, LXIII
anno poſt Tarquinios exactos, ut rem milita-
rem comitarentur. Dein gliſcentibus negotiis,
duo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

duo additi qui Romæ curarent. Mox duplicatus numerus, ſtipendiaria jam Italia, & accedentibus provinciarum vectigalibus. Poſt lege Syllæ viginti creati ſupplendo ſenatui, cui judicia tradiderat. & quamquam equites judicia recuperaviſſent; quæſtura tamen ex dignitate candidatorum, aut facilitate tribuentium gratuito concedebatur, donec ſententia Dolabellæ velut venundaretur.

23. A. Vitellio, L. Vipſanio, conſulibus, cum de ſupplendo ſenatu agitaretur, primoreſque Galliæ quæ Comata appellatur, fœdera & civitatem Romanam pridem aſſecuti, jus adipiſcendorum in urbe honorum expeterent; multus ea ſuper re variuſque rumor, & ſtudiis diverſis apud principem certabatur. aſſeverantium; non adeo ægram Italiam, ut ſenatum ſuppeditare urbi ſuæ nequiret. ſuffeciſſe olim indigenas conſanguineis populis, nec pœnitere veteris Reip. Quin adhuc memorari exempla, quæ priſcis moribus ad virtutem & gloriam Romana indoles prodiderit. An parum quod Veneti & Inſubres curiam inruperint, niſi cœtus alienigenarum velut captivitas inferatur? quem ultra honorem reſiduis nobilium? aut ſi quis pauper è Latio ſenator foret? oppleturos omnia divites illos, quorum avi proavique hoſtilium nationum duces exercitus noſtros ferro vique ceciderint; divum Julium apud Aleſiam obſederint. Recentia hæc. quid ſi memoria eorum inoriretur, qui Capitolio & ara Romana manibus eorundem * proſtratis fruerentur ſane vocabulo civitatis: inſignia patrum, decora magiſtratuum, ne vulgarent.

24. His atque talibus haud permotus princeps, & ſtatim contra diſſeruit, & vocato ſenatu ita exorſus eſt: Majores mei (quorum antiquiſſimus Clauſus origine Sabina, ſimul in civitatem Romanam & in familias patriciorum adſcitus eſt) hortantur, uti paribus conſiliis Remp. capeſſam, transferendo huc quod uſquam egregium fuerit. Neque enim ignoro Julios Alba, Coruncanios Camerio, Porcios Tuſculo: & ne vetera ſcrutemur, Etruria Lucaniaque, & omni Italia; in ſenatum accitos. Poſtremo ipſam ad Alpes promotam, ut non mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

do ſinguli viritim, ſed terræ gentesque in nomen noſtrum coaleſcerent. Tunc ſolida domi quies, & adverſus externa floruimus, cum Tranſpadani in civitatem recepti, cum ſpecie deductarum per orbem terræ legionum, additis provincialium validiſſimis, feſſo imperio ſubventum eſt. num pœnitet Balbos ex Hiſpania, nec minus inſignes viros è Gallia Narbonenſi tranſiviſſe? Manent poſteri eorum, nec amore in hanc patriam nobis concedunt. Quid aliud exitio Lacedæmoniis & Athenienſibus fuit, quamquam armis pollerent, niſi quod victos pro alienigenis arcebant? At conditor noſter Romulus tantum ſapientia valuit, ut pleroſque populos eodem die hoſtes, dein cives habuerit. Advenæ in nos regnaverunt. Libertinorum filiis magiſtratus mandari, non ut plerique falluntur repens, ſed priori populo factitatum eſt. At cum Senonibus pugnavimus. ſcilicet Volſci & Æqui, numquam adverſam nobis aciem ſtruxere! Capti à Gallis ſumus. ſed & Tuſcis obſides dedimus, & Samnitium jugum ſubivimus. Attamen ſi cuncta bella recenſeas, nullum breviore ſpatio quam adverſus Gallos confectum. continua inde ac fida pax. Jam moribus, artibus, affinitatibus noſtris mixti, aurum & opes ſuas inferant potius, quam ſeparati habeant. Omnia P.C. quæ nunc vetuſtiſſima creduntur, nova fuere. plebei magiſtratus poſt patricios; Latini poſt plebeios; ceterarum Italiæ gentium poſt Latinos. Inveteraſcet hoc quoque: & quod hodie exemplis tuemur; inter exempla erit.

25. Orationem principis ſecuto patrum conſulto, primi Ædui ſenatorum in urbe jus adepti ſunt. datum id fœderi antiquo, & quia ſoli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Romano uſurpant. iiſdem diebus in numerum patriciorum aſcivit Cæſar vetuſtiſſimum quemque è ſenatu, aut quibus clari parentes fuerant: paucis jam reliquis familiarum, quas Romulus majorum, & L. Brutus minorum gentium appellaverant, exhauſtis etiam quas dictator Cæſar lege Caſſia, & princeps Auguſtus lege Senia ſublegere. Lætaque hæc in R. P. munia, multo gaudio Cenſoris inibantur. Famoſos probris quo nam modo ſenatu depelleret anxius, mitem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mitem & recens repertam, quam ex ſeveritate pri ſca rationem adhibuit; monendo, ſecum quiſqu de ſe conſultaret, peteretque jus exeundi ordinis facilem ejus rei veniam. & motos ſenatu, & excu ſatos ſimul propoſiturum: ut judicium cenſoru ac pudor ſponte cedentium permixti, ignominia mollirent. Ob ea Vipſanius conſul rettulit, patre ſenatus appellandum eſſe Claudium. quippe promi ſcuum Patris Patriæ cognomentum: nova in Rem pub. merita, non uſitatis vocabulis honoranda. Se ipſe cohibuit conſulem ut nimium aſſentantem. con diditque luſtrum, quo cenſa ſunt civium LXVIII centena, & XLIIII millia. Iſque illi finis inſciti erga domum ſuam fuit. haud multo poſt, flagiti uxoris noſcere ac punire adactus, ut deinde arde ſceret in nuptias inceſtas.

26. Jam Meſſallina facilitate adulterorum in fa ſtidium verſa, ad incognitas libidines profluebat cum abrumpi diſſimulationem etiam Silius, ſive fa tali vecordia, an imminentium periculorum reme dium ipſa pericula ratus, urgebat. Quippe non e ventum, ut ſenectam principis opperirentur. inſon tibus innoxia conſilia; flagitiis manifeſtis, ſubſi dium ab audacia petendum: adeſſe conſcios pari metuentes. Se cælibem, orbum, nuptiis, & adoptan do Britannico paratum. manſuram eandem Meſſal linæ potentiam, addita ſecuritate, ſi prævenire Claudium, ut inſidiis incautum, ita iræ properum Segniter hæ voces acceptæ, non amore in mari tum, ſed ne Silius ſumma adeptus, ſperneret adulte ram, ſcelusque inter ancipitia probatum, veris mo pretiis æſtimaret. nomen tamen matrimonii com cupivit, ob magnitudinem infamiæ, cujus apu prodigos noviſſima voluptas eſt. Nec ultra ex ſpectato, quam dum ſacrificii gratia Claudius Ho ſtiam proficiſceretur, cuncta nuptiarum ſolenni celebrat:

27. Haud ſum ignarus, fabuloſum viſum iri tantum ullis mortalium ſecuritatis fuiſſe, in civita te omnium gnara & nihil reticente; nedum conſu lem deſignatum, cum uxore principis, prædict die, adhibitis qui obſignarent, velut ſuſcipiendo rum liberorum cauſſa, conveniſſe: atque illam au

diſſ

diſſe auſpicum verba, ſubiſſe, ſacrificaſſe apud deos, diſcubitum inter convivas, oſcula, complexus, noctem denique actam licentia conjugali. Sed nihil compoſitum miraculi cauſſa, verum audita ſcriptaque ſenioribus tradam.

28. Igitur domus principis inhorruerat; maximeque quos penes potentia, & ſi res verterent, formido, non jam ſecretis colloquiis, ſed aperte fremere; Dum hiſtrio cubiculum principis perſultaverit, dedecus quidem illatum; ſed excidium procul abfuiſſe: nunc juvenem nobilem, dignitate formæ, vi mentis, ac propinquo conſulatu, majorem ad ſpem accingi. nec enim occultum, quid poſt tale matrimonium ſupereſſet. Subibat ſine dubio metus reputantes, hebetem Claudium & uxori devinctum, multaſque mortes juſſu Meſſallinæ patratas. Rurſus ipſa facilitas imperatoris fiduciam dabat, ſi atrocitate criminis prævaluiſſent, poſſe opprimi damnatam antequam ream. Sed in eo diſcrimen verti, ſi defenſio audiretur, utque clauſæ aures etiam confitenti forent.

29. Ac primo Calliſtus jam mihi circa necem Cæſaris narratus, & Appianæ cædis molitor Narciſſus, flagrantiſſimaque eo in tempore gratia Pallas agitavere; num Meſſallinam ſecretis minis depellerent amore Silii, cuncta alia diſſimulantes. deinde metu, ne ad perniciem ultro traherentur, deſiſtunt, Pallas per ignaviam: Calliſtus prioris quoque regiæ peritus, & potentiam cautis quam acrioribus conſiliis tutius haberi. Perſtitit Narciſſus, & ſolum id immutans, ne quo ſermone præſciam criminis & accuſatoris faceret; ipſe ad occaſiones intentus, longa apud Hoſtiam Cæſaris mora, duas pellices, quarum is corpori maxime inſueverat, largitione, ac promiſſis, & uxore dejecta plus potentiæ oſtentando, perpulit delationem ſubire.

30. Exin Calpurnia (id pellici nomen) ubi datum ſecretum, Cæſaris genibus provoluta, nupſiſſe Meſſallinam Silio exclamat. ſimul Cleopatram, quæ idem opperiens adſtabat, an comperiſſet? interrogat: atque illa annuente, cieri Narciſſum poſtulat. Is veniam in præteritum petens, quod ei cis Vectium, cis Plautium diſſimulaviſſet, nec nunc adul-

teria

teria objecturum: ait, ne domum, ſervitia, & cet
ros fortunæ paratus repoſceret; frueretur imo iis
& redderet uxorem, rumperetque tabulas nupti
les. an diſſidium, inquit, tuum noſti? nam matr
monium Silii vidit populus, & ſenatus & miles:
ni propere agis, tenet urbem maritus.

31. Tum potiſſimum amicorum vocat, primum
que rei frumentariæ præfectum Turranium, po
Luſium Getam prætorianis impoſitum, percunct
tur. Quibus fatentibus, tum certatim ceteri ci
cumſtrepunt, iret in caſtra, firmaret prætorias co
hortes, ſecuritati antequam vindictæ conſulere
Satis conſtat eo pavore offuſum Claudium, ut iden
tidem interrogaret, an ipſe imperii potens? an S
lius privatus eſſet? At Meſſallina non alias ſolutio
luxu, adulto autumno, ſimulacrum vindemiæ pe
domum celebrat; urgeri præla, fluere lacus, & fe
minæ pellibus accinctæ aſſultabant, ut ſacrifican
tes vel inſanientes Bacchæ. ipſa crine fluxo, thy
ſum quatiens, juxtaque Silius hedera vinctus; ge
rere cothurnos, jacere caput, ſtrepente circum pro
caci choro. Ferunt Vectium Valentem laſcivia i
præaltam arborem conniſum; interrogantibus qui
adſpiceret? reſpondiſſe, tempeſtatem ab Hoſt
atrocem; ſive ceperat ea ſpecies; ſeu forte lap
vox in præſagium vertit.

32. Non rumor interea, ſed undique nuncii in
cedunt, qui gnara Claudio cuncta, & venire prom
ptum ultioni afferrent. Igitur Meſſallina Lucilli
nos in hortos, Silius diſſimulando metu, ad mun
fori digrediuntur. Ceteris paſſim dilabentibus, at
fuere centuriones, inditaque ſunt vincula, ut qu
reperiebatur in publico aut per latebras. Meſſall
na tamen quamquam res adverſæ conſilium adime
rent, ire obviam, & aſpici à marito, quod ſæpe ſub
ſidium habuerat, haud ſegniter intendit; juſſitqu
ut Britannicus & Octavia in complexum patr
pergerent. Et Vibidiam virginum Veſtalium vetu
ſtiſſimam oravit, Pontificis maximi aures adire, cle
mentiam expetere. Atque interim tribus omnin
comitantibus (id repente ſolitudinis erat) ſpatiu
urbis pedibus emenſâ, vehiculo quo purgament
hortorum eripiuntur, Hoſtienſem viam intrat nul
cuju

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ujuſquam miſericordia, quia flagitiorum deformi-
s prævalebat.

33. Trepidabatur nihilominus à Cæſare. quip-
Getæ prætorii præfecto haud ſatis fidebat, ad
oneſta ſeu prava juxta levi. Ergo Narciſſus aſſum-
tis quibus idem metus, non aliam ſpem incolumi-
tis Cæſaris affirmat, quam ſi jus militum uno illo
ie in aliquem libertorum transferret; ſeque offert
ſcepturum. Ac ne, dum in urbem vehitur, ad pœ-
itentiam à L. Vitellio, P. Largo Cæcina mutare-
ur, in eodem geſtamine ſedem poſcit, ſumitque.

34. Crebra poſt hæc fama fuit, inter diverſas
rincipis voces, cum modo incuſaret flagitia uxo-
s, aliquando ad memoriam conjugii, & infantiam
berorum revolveretur, non aliud prolocutum Vi-
llium, quam ô facinus! ô ſcelus! inſtabat quidem
arciſſus aperire ambages, & veri copiam facere:
ed non ideo pervicit, quin ſuſpenſa & quo duce-
entur inclinatura reſponderet; exemploque ejus
argus Cæcina uteretur. Et jam erat in aſpectu
leſſallina, clamitabatque audiret Octaviæ & Bri-
annici matrem, cum obſtreperet accuſator, Silium
c nuptias referens; ſimul codicillos libidinum in-
ices tradidit, quibus viſus Cæſaris averteret. Nec
ulto poſt urbem ingredienti offerebantur com-
unes liberi; niſi Narciſſus amoveri eos juſſiſſet:
ibidiam depellere nequivit, quin multa cum invi-
ia flagitaret, ne indefenſa conjunx exitio daretur.
rgo auditurum principem, & fore diluendi crimi-
is facultatem reſpondit; Iret interim virgo, & ſa-
ra capeſſeret.

35. Mirum inter hæc ſilentium Claudii: Vitel-
ius ignaro propior: omnia liberto obediebant. pa-
efieri domum adulteri, atque illuc deduci impera-
orem jubet. Ac primum in veſtibulo effigiem pa-
ris Silii conſulto ſenatus abolitam, demonſtrat:
um quidquid habitum Neronibus & Druſis, in
retium probri ceſſiſſe. incenſumque & ad minas
rorumpentem, caſtris infert, parata concione mi-
itum; apud quos, præmonente Narciſſo, pauca
erba fecit: nam & ſi juſtum dolorem, pudor impe-
iebat. Cohortium clamor dehinc continuus, no-
ina reorum & pœnas flagitantium: admotuſque

Silius tribunali, non defenſionem, non moras ten-
tavit, precatus ut mors acceleraretur. eadem con-
ſtantia & inluſtres equites Romanos cupidos ma-
turæ necis fecit. Titium Proculum cuſtodem à Si-
lio Meſſallinæ datum, & indicium offerentem Ve-
ctium Valentem, & confeſſum, & Pompeium Ur-
bicum, ac Saufellum Trogum ex conſciis trahi a-
ſupplicium jubet. Decius quoque Calpurnianus v-
gilum præfectus, Sulpicius Rufus ludi procurato-
Juncus Virgilianus ſenator, eadem pœna affecti.

36. Solus Mneſter cunctationem attulit, dilania-
ta veſte clamitans, aſpiceret verberum notas, re-
miniſceretur vocis, qua ſe obnoxium juſſis Meſſal-
linæ dediſſet. Aliis largitione aut ſpei magnitud-
ne, ſibi ex neceſſitate culpam: nec cuiquam an-
pereundum fuiſſe, ſi Silius rerum potiretur. Com-
motum his & pronum ad miſericordiam Cæſare-
perpulere liberti, ne tot illuſtribus viris interfectis
hiſtrioni conſuleretur: ſponte an coactus tam ma-
gna peccaviſſet, nihil referre. Ne Trauli quiden
Montani equitis Romani defenſio recepta eſt.
modeſta juventa, ſed corpore inſigni, accitus u-
tro, noctemque intra unam à Meſſallina proturba-
tus erat, paribus laſciviis ad cupidinem & faſtidi-
Suilio Ceſonino, & Plautio Laterano mors remi-
titur: huic ob patrui egregium meritum; Ceſon-
nus vitiis protectus eſt, tamquam in illo fœdiſſim-
cœtu paſſus muliebria.

37. Interim Meſſallina Lucullianis in hort-
prolatare vitam, componere preces, nonnulla ſpe
& aliquando ira: tantâ inter extrema ſuperbiê age-
bat. Ac ni cædem ejus Narciſſus properaviſſet, ve-
terat pernicies in accuſatorem. Nam Claudius do-
mum regreſſus, & tempeſtivis epulis delinitus, u-
vino incaluit, iri jubet, nunciarique miſeræ (hoc e-
nim verbo uſum ferunt) dicendam ad cauſſam po-
ſtera die adeſſet. Quod ubi auditum, & langueſce-
re ira, redire amor, ac ſi cunctarentur, propinqu-
nox, & uxorii cubiculi memoria timebantur; pr-
rumpit Narciſſus, denunciatque centurionibus e-
tribuno qui aderant, exſequi cædem: ita imperat-
rem jubere. cuſtos & exactor è libertis, Evod-
datus. Iſque raptim in hortos prægreſſus, reper-
fuſa

fuſam humi, aſſidente matre Lepida: quæ florenti filiæ haud concors, ſupremis ejus neceſſitatibus ad miſerationem evicta erat; ſuadebatque ne percuſſorem opperiretur. tranſiſſe vitam, neque aliud quam morti decus quærendum. Sed animo per libidines corrupto nihil honeſtum inerat. lacrymæque & queſtus irriti ducebantur; cum impetu venientium pulſæ fores, aſtititque tribunus per ſilentium, at libertus increpans multis ac ſervilibus probris.

38. Tunc primum fortunam ſuam introſpexit, ferrumque accepit, quod fruſtra jugulo ac pectori per trepidationem admovens ictu tribuni transfigitur: corpus matri conceſſum Nunciatumque Claudio epulanti periiſſe Meſſallinam, non diſtincto ſua an aliena manu: nec ille quæſivit; popoſcitque poculum, & ſolita convivio celebravit. Ne ſecutis quidem diebus, odii, gaudii, iræ, triſtitiæ, ullius denique humani affectus ſigna dedit, non cum lætantes accuſatores aſpiceret, non cum filios mærentes. Juvitque oblivionem ejus ſenatus, cenſendo nomen & effigies privatis ac publicis locis demovendas. Decreta Narciſſo quæſtoria inſignia, leviſſimum faſtigii ejus, cum ſecundum Pallantem & Calliſtum ageret, honeſta quidem, ſed ex quibus deterrima orirentur, flagitiis inultis.

BREVIARIUM LIBRI XII.

CLaudius de matrimonio deliberat: & Agrippina aliis præfertur, Germanici fratris ejus filia. Eæ nuptiæ decreto Senatus firmatæ & legitimæ habitæ. L. Silanus mortem ſibi conſciſcit, Claudii gener. Annæus Seneca ab exſilio redit. Octavia Claudii filia Neroni deſponſa. Parthi regem Roma petunt Meherdatem: qui prælio congreſſus à Gotarze vincitur. Mithridates Ponti regnum reciperare tendit irrito conatu. victus Romam tandem perducitur. Lollia injuris femina Agrippinæ artibus damnata. Claudius pomærium urbis profert: & qui ante eum protulerint. Nero Domitius à Claudio adoptatur. Colonia in Ubios deducta. Catti latrocinia agitantes vincuntur. Vannius Suevorum rex, pellitur regno. P. Oſtorii in Britannia res, & de Caractaco rege victoria, Britannicus

Agrippinæ fraudibus Neroni poſthabetur, & fideliſſim
comitum paullatim ab eo removentur. Prodigia ali-
quot, & Romæ annonæ caritas. Bellum inter Ar-
menios & Hiberos: cui Parthi & Romani quoqu
miſcentur. Furius Scribonianus relegatus. S. C. Clau
dianum de feminis quæ ſervo ſuccumberent. Motu
aliquis in Judæa inter incolas & Romanos milites
Claudius lacum Fucinum emiſit, & navale ſpectacu
um præbuit. Procuratorum in provinciis auctorita
ab eodem ſtabilita. Cois immunitas conceſſa. Byzan
tiis tributum ad tempus remiſſum. Lepida ad morten
agitur. Claudius denique veneno non obſcure ab u
xore tollitur. Nero primordia imperii capit. Geſta hæ
annis VI.

Coss.
C. Pompeio, Q. Verranio.
C. Antiſtio, M. Suilio Rufo.
Ti. Claudio, V. Ser. Cornelio Orfito.
P. Cornelio Sulla, L. Salvio Othone.
D. Junio Silano, Q. Haterio.
M. Aſinio Marcello, M. Acilio Aviola.

LIBER XII.

CÆde Meſſallinæ convulſa principis do
mus, orto apud libertos certamine, qu
deligeret uxorem Claudio cælibi vitæ in
tonanti, & conjugum imperiis obnoxi
Nec minore ambitu feminæ exarſerant, ſuam qua
que nobilitatem, formam, opes contendere, ac di
gna tanto matrimonio oſtentare. Sed maxime am
bigebatur inter Lolliam Paullinam, M. Lollii con
ſularis filiam, & Juliam Agrippinam Germanic
genitam: huic Pallas, illi Calliſtus, fautores ad
erant. at Ælia Petina è familia Tuberonum, Na
ciſſo fovebatur. Ipſe modo huc, modo illuc, u
quemque ſuadentium audierat promptus, diſco
dantes in concilium vocat, ac promere ſententiam
& adjicere rationes jubet.

2. Narciſſus vetus matrimonium, familiam com
munem (nam Antonia ex Petina erat) nihil in pe
natibus ejus novum differebat, ſi ſueta conjunx r
diret, haudquaquam novercalibus odiis uſura
Britannicum & Octaviam, proxima ſuis pignor
Calliſtus improbatam longo diſſidio, ac ſi rurſus a

ſum

ſumeretur, eo ipſo ſuperbam: longeque rectius Lolliam induci, quando nullos liberos genuiſſet, vacuam æmulatione, & privignis parentis loco futuram. At Pallas id maxime in Agrippina laudare, quod Germanici nepotem ſecum traheret, dignum prorſus imperatoria fortuna, ſtirpem nobilem & familiæ Claudiæ, quæ poſteros conjungeret; ne femina experta fecunditatis, integra juventa, claritudinem Cæſarum aliam in domum ferret.

3. Prævaluere hæc adjuta Agrippinæ illecebris, quæ ad eum per ſpeciem neceſſitudinis crebro ventitando pellicit patruum, ut prælata ceteris, & nondum uxor, potentia uxoria jam uteretur. Nam ubi ſui matrimonii certa fuit, ſtruere majora, nuptiaſque Domitii, quem ex Cn. Ænobarbo genuerat, & Octaviæ Cæſaris filiæ moliri: quod ſine ſcelere perpetrari non poterat, quia L. Silano deſponderat Octaviam Cæſar. juvenemque & alia clarum, inſigni triumphalium, & gladiatorii muneris magnificentia, protulerat ad ſtudia vulgi. Sed nihil arduum videbatur in animo principis, cui non judicium, non odium erat: niſi indita & juſſa.

4. Igitur Vitellius nomine Cenſoris, ſerviles fallacias obtegens, ingruentiumque dominationum proviſor, quo gratiam Agrippinæ pararet, conſiliis ejus implicari, ſerere crimina in Silanum, cui ſane decora & procax ſoror Junia Calvina haud multum ante Vitellii nurus fuerat. hinc initium accuſationis, fratrumque non inceſtum, ſed incuſtoditum amorem ad infamiam traxit. & præbebat Cæſar aures, accipiendis adverſum generum ſuſpicionibus caritate filiæ promptior. At Silanus inſidiarum neſcius, ac forte eo anno prætor, repente per edictum Vitellii ordine ſenatorio movetur quamquam lecto pridem ſenatu, luſtroque condito, ſimul affinitatem Claudius diremit; adactuſque Silanus ejurare magiſtratum, & reliquus præturæ dies in Eprium Marcellum collatus eſt.

5. C. Pompeio, Q. Verannio, Coss. pactum inter Claudium & Agrippinam matrimonium, jam fama, jam amore illicito firmabatur, nec dũ celebrare ſolennia nuptiarũ audebant, nullo exemplo deductæ in domũ patrui fratris filiæ. Quin & inceſtum, ac ſi ſper-

ſperneretur, ne in malum publicum erumperet, metuebatur. Nec ante omiſſa cunctatio, quam Vitellius ſuis artibus id perpetrandum ſumpſit. Percunctatuſque Cæſarem, an juſſis populi, an auctoritati ſenatus cederet? ubi ille unum ſe civium, & conſenſui imparem reſpondit, opperiri intra palatium jubet. Ipſe curiam ingreditur, ſummamque Reip. agi obteſtans, veniam dicendi ante alios expoſcit, orditurque; Graviſſimos principis labores, quîs orbem terræ capeſſat, egere adminiculis, ut domeſtica cura vacuus, in commune conſulat. quod porro honeſtius cenſoriæ mentis levamen, quam aſſumere conjugem proſperis dubiiſque ſociam? cui cogitationes intimas, cui parvos liberos tradat, non luxui aut voluptatibus aſſuefactus, ſed qui prima ab juventa legibus obtemperaviſſet.

6. Poſtquam hæc favorabili oratione præmiſit, multaq; patrum aſſentatio ſequebatur; capto rurſus initio, Quando maritandum principem cuncti ſuaderent, deligi oportere feminam nobilitate, puerperiis, ſanctimonia inſignem. Nec diu anquirendum, quin Agrippina claritudine generis anteiret: datum ab ea fecunditatis experimentum: & congruere artes honeſtas. Id vero egregium, quod proviſu deûm vidua jungeretur principi, ſua tantum matrimonia experto. audiviſſe à parentibus, vidiſſe ipſos, arripi conjuges ad libita Cæſarum: procul id à præſenti modeſtia, ſtatueretur imo documentum, quo uxorem imperator..... acciperet. At enim nova nobis in fratrum filias conjugia. ſed aliis gentibus ſolennia, nec lege ulla prohibita. & ſobrinarum diu ignorata, tempore addito percrebuiſſe. morem accommodari prout conducat, & fore hoc quoque in his quæ mox uſurpentur.

7. Haud defuere qui certatim, ſi cunctaretur Cæſar, vi acturos teſtificantes, erumperent curia. Conglobatur promiſcua multitudo, populumque Romanum eadem rogare clamitat. Nec Claudius ultra exſpectato, obvium apud forum præbet ſe gratantibus; ſenatumque ingreſſus decretum poſtulat, quo juſtæ inter patruos fratrumq; filias nuptiæ etiam in poſterum ſtatuerentur. Neque tamen repertus eſt, niſi unus talis matrimonii cupitor, Talledius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

edius Severus eques Romanus, quem plerique Agrippinæ gratia impulſum ferebant. Verſa ex eo civitas, & cuncta feminæ obediebant, non per laſciviam, ut Meſſallina, rebus Romanis illudenti. adductum, & quaſi virile ſervitium: palam ſeveritas, ac ſæpius ſuperbia: nihil domi impudicum, niſi dominationi expediret. cupido auri immenſa obtentum habebat, quaſi ſubſidium regno pararetur.

8. Die nuptiarum Silanus ſibi mortem conſcivit: ſive eo uſque ſpem vitæ produxerat; ſeu delecto die, augendam ad invidiam. Calvina ſoror ejus Italia pulſa eſt. Addidit Claudius, ſacra ex legibus Tulli regis, piaculaque apud lucum Dianæ per pontifices danda: inridentibus cunctis, quod pœnæ procurationeſque inceſti id temporis exquirerentur. At Agrippina ne malis tantum facinoribus noteſceret, veniam exſilii pro Annæo Seneca, ſimul præturam impetrat, lætum in publicum rata, ob claritudinem ſtudiorum ejus, utque Domitii pueritia tali magiſtro adoleſceret, & conſiliis ejuſdem ad ſpem dominationis uterentur. quia Seneca fidus in Agrippinam memoria beneficii, & infenſus Claudio dolore injuriæ credebatur.

9. Placitum dehinc non ultra cunctari. ſed deſignatum conſulem Memmium Pollionem ingentibus promiſſis inducunt, ſententiam expromere, qua oraretur Claudius, deſpondere Octaviam Domitio. quod ætati utriuſque non abſurdum, & majora patefacturum erat. Pollio haud diſparibus verbis, ac nuper Vitellius, cenſet; deſpondeturque Octavia. ac ſuper priorem neceſſitudinem, ſponſus jam & gener Domitius æquari Britannico, ſtudiis matris, arte eorum quîs ob accuſatam Meſſallinam ultio ex filio timebatur.

10. Per idem tempus legati Parthorum ad expetendum, ut rettuli, Meherdatem miſſi, ſenatum ingrediuntur, mandataque in hunc modum incipiunt: Non ſe fœderis ignaros, nec defectione à familia Arſacidarum venire; ſed filium Vononis, nepotem Phrahatis, accerſere adverſus dominationem Gotarzis, nobilitati plebique juxta intolerandam. Jam fratres, jam propinquos, jam longius ſitos, cædibus exhauſtos: adjici conjuges gravidas, liberos

parvos, dum ſocors domi, bellis infauſtus, ignaviam ſævitia tegat. Veterem ſibi ac publice cœptam nobiſcum amicitiam; & ſubveniendum ſociis virium æmulis, cedentibuſque per reverentiam. Ideo regum obſides liberos dari, ut ſi domeſtici imperii tædeat, ſit regreſſus ad principem patreſque, quorum moribus aſſuefactus rex melior adſciſceretur.

11. Ubi hæc atque talia diſſertavere, incipit orationem Cæſar de faſtigio Romano, Parthorumque obſequiis; ſeque divo Auguſto adæquabat, petitum ab eo regem referens; omiſſa Tiberii memoria; quamquam is quoque miſerat. Addiditque præcepta (etenim aderat Meherdates) ut non dominationem & ſervos, ſed rectorem & cives cogitaret, clementiamque ac juſtitiam, quanto ignara barbaris, tanto toleratiora capeſſeret. Hinc verſus ad legatos, extollit laudibus alumnum urbis, ſpectatæ ad id modeſtiæ; ac tamen ferenda regum ingenia, neque uſui crebras mutationes rem Romanam huc ſatietate gloriæ provectam ut externis quoque gentibus quietem velit. Datum poſt hæc C. Caſſio qui Syriæ præerat, deducere juvenem ripam ad Euphratis.

12. Ea tempeſtate Caſſius ceteros præminebat peritia legum. nam militares artes per otium ignotæ, induſtrioſque ac ignavos pax in æquo tenet. At tamen quantum ſine bello dabatur, revocare priſcum morem, exercitare legiones, cura, proviſu perinde agere; ac ſi hoſtis ingrueret. ita dignum majoribus ſuis, & familia Caſſia ratus, per illas quoque gentes celebrata. Igitur excitis quorum de ſententia petitus rex, poſitiſque caſtris apud Zeugma, unde maxime pervius amnis, poſtquam illuſtres Parthi, rexque Arabum Abbarus advenerat, monet Meherdatem, barbarorum impetus acres cunctatione langueſcere, aut in perfidiam mutari; itaque urgeret cœpta. Quod ſpretum fraude Abbari, qui juvenem ignarum, & ſummam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud opidum Edeſſam. Et vocante Carrhene, promptaſque res oſtentante ſi citi advenifſent, non cominus Meſopotamiam, ſed flexu Armeniam petunt, id temporis importunam, quia hiems occipiebat.

13. Exin

13. Exin nivibus & montibus feſſi, poſtquam campis propinquabant, copiis Carrhenis adjunguntur. Tranſmiſſoque amne Tigri, permeant Adiabenos, quorum rex Izates ſocietatem Meherdatis palam induerat, in Gotarzen per occulta & magis fida inclinabat. Sed capta in tranſitu urbs Ninos vetuſtiſſima ſedes Aſſyriæ, * caſtellum inſigne fama. quod poſtremo inter Darium atque Alexandrum prœlio Perſarum illic opes conciderant. Interea Gotarzes apud montem cui nomen Sambulos, vota diis loci ſuſcipiebat, præcipua religione Herculis: qui tempore ſtato, per quietem monet ſacerdotes, ut templum juxta, equos venatui adornatos ſiſtant. equi ubi pharetras telis onuſtas accepere, per ſaltus vagi, nocte demum vacuis pharetris, multo cum anhelitu redeunt. Rurſus deus, qua ſilvas pererraverit, nocturno viſu demonſtrat, reperiunturque fuſæ paſſim feræ.

14. Ceterum Gotarzes nondum ſatis aucto exercitu, flumine Corma pro munimento uti; & quamquam per inſectationes & nuncios ad prœlium vocaretur, nectere moras, locos mutare, & miſſis corruptoribus, exuendam ad fidem hoſtes emercari. Ex quis Izates Adiabenus, mox Abbarus Arabum cum exercitu, abſcedunt, levitate gentili, & quia experimentis cognitum eſt, Barbaros malle Roma petere Reges quam habere. At Meherdates validis auxiliis nudatus, ceterorum proditione ſuſpecta; quod unum erat reliquum, rem in caſum dare, prœlioque experiri ſtatuit. Nec detrectavit pugnam Gotarzes, deminutis hoſtibus ferox. Concurſumque magna cæde, & ambiguo eventu: donec Carrhenem profligatis obverſis longius evectum, integer à tergo globus circumveniret. Tum omni ſpe perdita, Meherdates promiſſa Parrhacis paterni clientis ſecutus, dolo ejus vincitur, traditurque victori. Atque ille non propinquum, neque Arſacis de gente, ſed alienigenam & Romanum increpans, auribus deciſis vivere jubet, oſtentui clementiæ ſuæ, & in nos dehoneſtamento. Dein Gotarzes morbo obiit, acciturque in regnum Vonones, Medos tum præſidens. Nulla huic proſpera aut adverſa quis me-

memoraretur. brevi & inglorio imperio perfunctus eſt; reſque Parthorum in filium ejus Vologeſen tranſlatæ.

15. At Mithridates Boſporanus amiſſis opibus vagus, poſteaquam Didium ducem Romanum, roburque exercitus abiiſſe cognoverat; relictos in novo regno Cotyn juventa rudem, & paucas cohortium cum Julio Aquila equite Romano: ſpretis utriſque, concire nationes, illicere perfugas, poſtremo exercitu coacto, regem Dandaridarum exturbat, imperioque ejus potitur. Quæ ubi cognita, & jam jamque Boſporum invaſurus habebatur, diffiſi propriis viribus Aquila, & Cotys, quia Zorſines Soracorum rex hoſtilia reſumpſerat, externas & ipſi gratias quæſivere, miſſis legatis ad Eunonem, qui Adorſorum genti præcellebat. Nec fuit in arduo ſocietas, potentiam Romanam adverſus rebellem Mithridatem oſtentantibus. Igitur pepigere equeſtribus prœliis Eunones certaret; obſidia urbium Romani capeſſerent.

16. Tum compoſito agmine incedunt: cujus frontem & terga, Adorſi; media cohortes, & Boſporani tutabantur, noſtris in armis. Sic pulſus hoſtis, ventumque Sozam opidum Dandaricæ, quod deſertum à Mithridate, ob ambiguos popularium animos obtineri relicto ibi præſidio viſum. Exin in Soracos pergunt. & tranſgreſſi amnem Pandam, circumveniunt urbem Uſpen, editam loco, & mœnibus ac foſſis munitam; niſi quod mœnia non ſaxo, ſed cratibus & vimentis, ac media humo adverſum inrumpentes invalida erant: eductæque altius turres, facibus atque haſtis turbabant obſeſſos. ac ni prœlium nox diremiſſet, cœpta patrataque expugnatio eundem intra diem foret.

17. Poſtero miſere legatos, veniam liberis corporibus orantes; ſervitii decem millia offerebant. quod aſpernati ſunt victores, quia trucidare deditos ſævum, tantam multitudinem cuſtodia cingere arduum: ut belli potius jure caderent, Datumque militibus, qui ſcalis evaſerant, ſignum cædis. Excidio Uſpenſium metus ceteris injectus, nihil tutum ratis, cum arma, munimenta, impediti vel eminentes loci, amneſque & urbes juxta perrumpe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

entur. Igitur Zorſines diu penſitato, Mithridatiſ-ne rebus extremis, an patrio regno conſuleret; poſtquam prævaluit gentilis utilitas, datis obſidibus, apud effigiem Cæſaris procubuit, magna gloria exercitus Romani, quem incruentum & victorem, tridui itinere abfuiſſe ab amne Tanai conſtitit. Sed in regreſſu diſpar fortuna fuit; quia navium quaſdam, quæ mari remeabant, in littora Taurorum delatas circumvenere barbari, præfecto cohortis, & pleriſque centurionum interfectis.

18. Interea Mithridates nullo in armis ſubſidio, conſultat cujus miſericordiam experiretur. Frater Cotys proditor olim, deinde hoſtis, metuebatur; Romanorum nemo id auctoritatis aderat, ut promiſſa ejus magni penderentur: Ad Eunonem convertit, [nullis] propriis odiis infenſum, & recens conjuncta nobiſcum amicitia validum. Igitur cultu vultuque quam maxime ad præſentem fortunam comparato, regiam ingreditur, genibuſque ejus provolutus, Mithridates, inquit, terra marique Romanis per tot annos quæſitus, ſponte adſum. Utere ut voles prole magni Achemenis, quod mihi ſolum hoſtes non abſtulerunt

19. At Eunones claritudine viri, mutatione rerum, & prece haud degenere permotus, allevat ſupplicem, laudatque quod gentem Adorſorum, quod ſuam dexteram petendæ veniæ delegerit. Simul legatos litteraſque ad Cæſarem in hunc modum mittit: Pop. Romani imperatoribus magnarumque nationum regibus, primam ex ſimilitudine fortunæ amicitiam: ſibi & Claudio, etiam communionem victoriæ eſſe. Bellorum egregios fines, quotiens ignoſcendo tranſigatur. Sic Zorſini victo nihil ereptum. Pro Mithridate, quando gravius mereretur, non potentiam, neque regnum precari; ſed ne triumpharetur, neve pœnas capite expenderet.

20. Atque Claudius, quamquam nobilitatibus externis mitis, dubitavit tamen, accipere captivum pacto ſalutis, an repetere armis rectius foret. Hinc dolor injuriarum, & libido vindictæ adigebat. Sed differebatur contra: Suſcipi bellum avio itinere, importuoſo mari: ad hoc reges fero-

ces.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ces: vagos populos; ſolum frugum egens: tum tædium ex mora, pericula ex properantia, modicam victoribus laudem, ac multum infamiæ ſi pellerentur. quin arriperet oblata, & ſervaret exſulem: cui inopi quanto longiorem vitam, tanto plus ſupplicii fore. His permotus ſcripſit Eunoni, meritum quidem noviſſima exempla Mithridatem, nec ſibi vim ad exequendum deeſſe: verum ita majoribus placitum, quanta pervicacia in hoſtem, tanta beneficentia adverſus ſupplices utendum. nam triumphos de populis regniſque integris adquiri.

21. Traditus poſt hæc Mithridates, vectuſque Romam per Junium Cilonem procuratorem Ponti, ferocius quam pro fortuna diſſeruiſſe apud Cæſarem ferebatur. Elataque vox ejus in vulgum hiſce verbis; Non ſum remiſſus ad te, ſed reverſus: vel ſi non credis, dimitte & quære. vultu quoque interrito permanſit, cum roſtra juxta, cuſtodibus circumdatus, viſui populo præberetur. Conſularia inſignia Ciloni, Aquilæ prætoria decernuntur.

22. Iiſdem conſulibus atrox odii Agrippina, ac Lolliæ infenſa, quod ſecum de matrimonio principis certaviſſet; molitur crimina, & accuſatorem, qui objiceret Chaldæos, magos, interrogatumque Apollinis Clarii ſimulacrum ſuper nuptiis imperatoris. Exin Claudius inaudita rea, multa de claritudine ejus apud ſenatum præfatus, ſorore L. Voluſii genitam, majorem ei patruum Cottam Meſſallinum eſſe, Mennio quondam Regulo nuptam (nam de C. Cæſaris nuptiis conſulto reticebat) addidit pernicioſa in Remp. conſilia, & materiam ſceleri detrahendam. Proin publicatis bonis, cederet Italia. Ita quinquagies ſeſtertium ex opibus immenſis exuli relictum. Et Calpurnia illuſtris femina pervertitur, quia formam ejus laudaverat princeps, nulla libidine, ſed fortuito ſermone. unde vis Agrippinæ citra ultima ſtetit. in Lolliam mittitur tribunus, à quo ad mortem adigeretur. Damnatus & lege repetundarum Cadius Rufus, accuſantibus Bithynis.

23. Galliæ Narbonenſi ob egregiam in patres reverentiam datum, ut ſenatoribus ejus provinciæ

on exquiſita principis ſententia , jure quo Sicilia aberetur , res ſuas inviſcre liceret. Itureique & udæi , defunctis regibus Sohemo atque Agrippa, rovinciæ Syriæ additi. Salutis augurium quinque viginti annis omiſſum repeti , ac deinde contiuari placitum. Et pomœrium urbis auxit Cæſar nore priſco; quo iis qui protulere imperium,etiam erminos urbis propagare datur. Nec tamen duces Romani , quamquam magnis nationibus ſubactis, uſurpaverant, niſi L. Sylla, & divus Auguſtus.

24. Regum in eo ambitio , vel gloria varie vulgata. Sed initium condendi , & quod pomœrium Romulus poſuerit , noſcere haud abſurdum reor. Igitur à foro boario , ubi æreum tauri ſimulacrum aſpicimus , quia id genus animalium aratro ſubditur , ſulcus deſignandi opidi cœptus , ut magnam Herculis aram amplecteretur. Inde certis ſpatiis interjecti lapides, per ima montis Palatini ad aram Conſi , mox ad Curias veteres , tum ad ſacellum Larium : forumque Romanum & Capitolium non à Romulo, ſed à T. Tatio additum urbi credidere. Mox pro fortuna pomœrium auctum. Et quos tum Claudius terminos poſuerit, facile cognitu, & publicis actis præſcriptum.

25. C. Antiſtio , M. Suilio , Coss. adoptio in Domitium auctoritate Pallantis feſtinatur. qui obſtrictus Agrippinæ ut conciliator nuptiarum , & mox ſtupro ejus illigatus , ſtimulabat Claudium , conſuleret Reip. Britannici pueritiam robore circumdaret. Sic apud divum Auguſtum, quamquam nepotibus ſubnixum,viguiſſe privignos: à Tiberio, ſuper propriam ſtirpem , Germanicum aſſumptum. Se quoque accingeret juvene , partem curarum capeſſituro. His evictus , biennio majorem natu Domitium filio anteponit , habita apud ſenatum oratione in eundem , quem à liberto acceperat , modum. Adnotabant periti , nullam antehac adoptionem inter patricios Claudios reperiri , eoſque ab Atto Clauſo continuos duraviſſe.

26. Ceterum actæ Principi grates , quæſitiore in Domitium adulatione. Rogataque lex,qua in familiam Claudiam & nomen Neronis tranſiret. Augetur & Agrippina cognomento Auguſtæ. quibus patra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

patratis, nemo adeo expers miſericordiæ fuit, quem non Britannici fortunæ mœror afficeret. deſolatus paulatim etiam ſervilibus miniſteriis, per intempeſtiva novercæ officia, in ludibria vertebat, intelligens falſi. neque enim ſegnem ei fuiſſe indolem ferunt; ſive verum; ſeu periculis commendatus retinuit famam ſine experimento.

27. Sed Agrippina, quo vim ſuam ſociis quoque nationibus oſtentaret, in opidum Ubiorum, in quo genita erat, veteranos coloniamque deduci impetrat; cui nomen inditum ex vocabulo ipſius. Ac forte acciderat, ut eam gentem Rheno tranſgreſſam avus Agrippa in fidem acciperet. Iiſdem temporibus in ſuperiore Germania trepidatum, adventu Cattorum latrocinia agitantium. Deinde L. Pomponius legatus auxiliares Vangiones ac Nemetas, addito equite alario, monuit, ut anteirent populatores, vel dilapſis improviſi circumfunderentur. Et ſecuta conſilium ducis induſtria militum, diviſique in duo agmina, qui lævum iter petiverant, recens reverſos, prædaque per luxum uſos, & ſomno graves circumvenere. Aucta lætitia, quod quoſdam è clade Variana, quadrageſimum poſt annum, ſervitio exemerant.

28. At qui dextris & propioribus compendiis ierant, obvio hoſti & aciem auſo, plus cladis faciunt. Et præda famaque onuſti, ad montem Taunum revertuntur, ubi Pomponius cum legionibus opperiebatur, ſi Catti cupidine ulciſcendi caſum pugnæ præberent. Illi metu ne hinc Romanus, inde Cheruſci, cum quîs æternum diſcordant, circumgrederentur, legatos in urbem & obſides miſere. decretuſque Pomponio triumphalis honos, modica pars famæ ejus apud poſteros, in quîs carminum gloria præcellit.

29. Per idem tempus Vannius Suevis à Druſo Cæſare impoſitus, pellitur regno: prima imperii ætate clarus acceptuſque popularibus, mox diuturnitate in ſuperbiam mutans, & odio accolarum, ſimul domeſticis diſcordiis circumventus. Auctores fuere Jubillius Hermundurorum rex, & Vangio ac Sido ſorore Vannii geniti. Nec Claudius, quamquam ſæpe oratus, arma certantibus barbaris inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nterpoſuit, tutum Vannio perfugium promittens
pelleretur. ſcripſitque P. Atellio Hiſtro, qui Pan-
oniam præſidebat, legionem ipſaque è provincia
ecta auxilia, pro ripa componeret, ſubſidio victis,
c terrori adverſus victores, ne fortuna elati, no-
ram quoque pacem turbarent. nam vis innumera
igii, aliæque gentes adventabant, fama ditis re-
ni, quod Vannius xxx per annos prædationibus &
ectigalibus auxerat. Ipſi manus propria pedites,
ques è Sarmatis Iazygibus erat, impar multitudi-
i hoſtium: eoque caſtellis ſeſe defenſare, bellum-
ue ducere ſtatuerat.

30. Sed Iazyges obſidionis impatientes, & pro-
imos per campos vagi, neceſſitudinem pugnæ at-
ulere, quia Ligius Hermundurusque illic ingrue-
ant. Igitur digreſſus caſtellis Vannius, funditur
rœlio: quamquam rebus adverſis, laudatus, quod
c pugnam manu capeſſiit, & corpore adverſo vul-
era excepit. Ceterum ad claſſem in Danubio op-
erientem perfugit. Secuti mox clientes, & ac-
eptis agris in Pannonia locati ſunt. Regnum Van-
io ac Sido inter ſe partivere, egregia adverſus nos
ide: ſubjectis ſuone an ſervitii ingenio, dum adi-
iſcerentur dominationes multa caritate, & majore
odio poſtquam adepti ſunt.

31. At in Britannia P. Oſtorium proprætorem
urbidæ res excepere, effuſis in agrum ſociorum
oſtibus, eo violentius, quod novum ducem exerci-
u ignoto, & cœpta hieme, iturum obviam non re-
antur. Ille gnarus primis eventibus metum aut
iduciam gigni, citas cohortes rapit: & cæſis qui
eſtiterunt, disjectos conſectatus, ne rurſus con-
globarentur, infenſaque & infida pax non duci non
militi requiem permitteret; detrahere arma ſuſpe-
ctis, cinctoſque caſtris Antonam & Sabrinam flu-
vios cohibere parat. Quod primi Iceni abnuere,
valida gens, nec prœliis contuſi, quia ſocietatem
noſtram volentes acceſſerant. hiſque auctoribus
circumjectæ nationes locum pugnæ delegere, ſe-
ptum agreſti aggere & aditu anguſto, ne pervius
equiti foret. Ea munimenta dux Romanus, quam-
quam ſine robore legionum ſociales copias duce-
bat, perrumpere aggreditur, & diſtributis cohor-
tibus,

tibus, turmas quoque, peditum ad munia accingit. Tunc dato ſigno perfringunt aggerem, ſuiſq; clauſtris impeditos turbant. Atque illi conſcientia rebellionis, & obſeptis effugiis, multa & clara facinora fecere. Qua pugna filius legati M. Oſtorius ſervati civis decus meruit.

32. Ceterum clade Icenorum compoſiti qui bellum inter & pacem dubitabant: & ductus in Cangos exercitus. Vaſtati agri, prædæ paſſim actæ; non auſis aciem hoſtibus, vel ſi ex occulto carpere agmen tentarent, punito dolo. Jamque ventum haud procul mari, quod Hiberniam inſulam aſpectat: cum ortæ apud Brigantes diſcordiæ retraxere ducem, deſtinationis certum, ne nova moliretur, niſi prioribns firmatis. Et Brigantes quidem, paucis qui arma cœptabant interfectis, in reliquos data venia, reſedere: Silurum gens, non atrocitate, non clementia mutabatur, quin bellum exerceret, caſtriſque legionum premenda foret. Id quo promptius veniret, colonia Camalodunum valida veteranorum manu deducitur in agros captivos, ſubſidium adverſus rebelles, & imbuendis ſociis ad officia legum.

33. Itum inde in Siluras, ſuper propriam ferociam, Caractaci viribus confiſos: quem multa ambigua, multa proſpera extulerant, ut ceteros Britannorum imperatores præmineret. Sed tum aſtu locorum fraude prior, vi militum inferior, transfert bellum in Ordovicas, additiſque qui pacem noſtram metuebant, noviſſimum caſum experitur, ſumpto ad prœlium loco, ut aditus, abſceſſus, cuncta nobis importuna, & ſuis in melius eſſent. Tunc montibus arduis, & ſi qua clementer accedi poterant, in modum valli ſaxa præſtruit: & præfluebat amnis vado incerto, catervaque * majorum pro munimentis conſtiterant.

34. Ad hoc gentium ductores circumire, hortari, firmare animos, minuendo metu, accendenda ſpe, aliiſq; belli incitamentis. Enimvero Caractacus huc illuc volitans, illum diem, illam aciem teſtabatur, aut reciperandæ libertatis, aut ſervitutis æternæ initium fore. vocabatque nomina majorum qui dictatorem Cæſarem pepuliſſent: quorum vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

irtute vacui à ſecuribus & tributis, intemerata onjugum & liberorum corpora retinerent. Hæc tque talia dicenti, adſtrepere vulgus; gentili uiſque religione obſtringi, non telis, non vulneibus ceſſuros.

35. Obſtupefecit ea alacritas ducem Romanum: imul objectus amnis additum vallum, imminentia uga, nihil niſi atrox & propugnatoribus frequens, errebat. Sed miles prœlium poſcere, cuncta virute expugnabilia clamitare, præfectique ac tribuni paria diſſerentes, ardorem exercitus incenlebant. Tum Oſtorius, circumſpectis quæ impeetrabilia, quæque pervia, ducit infenſos, amnemque haud difficulter evadit. Ubi ventum ad aggeem, dum miſſilibus certabatur, plus vulnerum in 1os, & pleræque cædes oriebantur. Poſteaquam acta teſtudine, rudes & informes ſaxorum comages diſtractæ, parque cominus acies, decedere Barbari in juga montium. Sed eo quoque irrupere erentarius graviſque miles: illi telis aſſultantes; i conferto gradu, turbatis contra Britannorum ordinibus, apud quos nulla loricarum galearumve egmina: & ſi auxiliaribus reſiſterent, gladiis ac pilis legionariorum; ſi huc verterent, ſpatis & haſtis auxiliarium ſternebantur. clara ea victoria fuit, captaque uxore & filia Caractaci, fratres quoque in deditionem accepti.

36. Ipſe (ut ferme intuta ſunt adverſa) cum fidem Cartiſmanduæ reginæ Brigantum petiviſſet, vinctus ac victoribus traditus eſt, nono poſt anno quam bellum in Britannia cœptum. Unde fama ejus evecta inſulas, & proximas provincias pervagata, per Italiam quoque celebrabatur: avebantque viſere, quis ille tot per annos opes noſtras ſpreviſſet. Ne Romæ quidem ignobile Caractaci nomen erat. & Cæſar dum ſuum decus extollit, addidit gloriam victo. Vocatus quippe ut ad inſigne ſpectaculum populus, Stetere in armis prætoriæ cohortes, campo qui caſtra præjacet. Tunc incedentibus regiis clientelis phaleræ torqueſque, quæque externis bellis quæſierat, traducta; mox fratres, & conjunx & filia: poſtremo ipſe oſtentatus. Ceterorum preces degeneres fuere, ex me-

tu. At non Caractacus aut vultu demiſſo, aut verbis miſericordiam requirens, ubi tribunali aſtitit, in hunc modum loquutus eſt.

37. Si quanta nobilitas & fortuna mihi fuit, tanta rerum proſperarum moderatio fuiſſet; amicus potius in hanc urbem, quam captus veniſſem: neque dedignatus eſſes claris majoribus ortum, pluribus gentibus imperitantem fœdere pacis accipere. Præſens ſors mea, ut mihi informis; ſic tibi magnifica eſt. habui equos, viros, arma, opes. quid mirum, ſi hæc invitus amiſi? Num ſi vos omnibus imperitare vultis, ſequitur ut omnes ſervitutem accipiant? Si ſtatim deditus traderer; neque mea fortuna, neque tua gloria inclaruiſſet: & ſupplicium meî oblivio ſequeretur. at ſi incolumem ſervaveris, æternum exemplar clementiæ ero. Ad ea Cæſar veniam ipſique, & conjugi, & fratribus, tribuit. Atque illi vinclis exſoluti, Agrippinam quoque haud procul alio ſuggeſtu conſpicuam, iiſdem quibus principem laudibus gratibuſque venerati ſunt. novum ſane, & moribus veterum inſolitum, feminam ſignis Romanis præſidere. ipſa ſemet parti à majoribus ſuis imperii ſociam ferebat.

38. Vocati poſthac patres, multa & magnifica ſuper captivitate Caractaci diſſeruere; neque minus id clarum, quam cum Siphacem P. Scipio, Perſem L. Paulus, & ſi qui alii vinctos reges populo Rom. oſtendere. Cenſentur Oſtorio triumphi inſignia; proſperis ad id rebus ejus, mox ambiguis; ſive quod amoto Caractaco, quaſi debellatum foret, minus intenta apud nos militia fuit; ſive hoſtes miſeratione tanti regis, acrius ad ultionem exarſere. Præfectum caſtrorum, & legionarias cohortes exſtruendis apud Siluras præſidiis relictas, circumfundunt. Ac ni cito vicis & caſtellis proximis ſubventum foret; copiæ tum occidione occubuiſſent. Præfectus tamen & octo centuriones, ac promptiſſimus quiſque manipulus cecidere. nec multo poſt pabulantis noſtros, ipſaſque miſſas ad ſubſidium turmas profligant.

39. Tum Oſtorius cohortes expeditas expoſuit: nec ideo fugam ſiſtebat, ni legiones prœlium excepiſſent. earum robore æquata pugna, dein nobi-

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ro meliore fuit. effugere hoſtes tenui damno, quia inclinabat dies. Crebra hinc prœlia, & ſæpius in modum latrocinii: per ſaltus, per paludes; ut cuique ſors, aut virtus: temere, proviſo; ob iram, ob prædam; juſſu, & aliquando ignaris ducibus. ac præcipua Silurum pervicacia, quos accendebat vulgata imperatoris Rom. vox; ut quondam Sugambri exciſi, & in Gallias trajecti forent, ita Silurum nomen penitus exſtinguendum. Igitur duas auxiliares cohortes, avaritia præfectorum incautius populantes, intercepere. ſpoliaque & captivos largiendo, ceteras quoque nationes ad defectionem trahebant: cum tædio curarum feſſus Oſtorius, conceſſit vita; lætis hoſtibus, tamquam ducem haud ſpernendum, & ſi non prœlium, at certe bellum, abſumpſiſſet.

40. At Cæſar, cognita morte legati, ne provincia ſine rectore foret, A. Didium ſuffecit. Is propere vectus, non tamen integras res invenit, adverſa interim legionis pugna, cui Manlius Valens præerat. auctaque & apud hoſtes ejus rei fama, quo venientem ducem exterrerent; atque illo augente audita, ut major laus compoſitis, vel ſi duraviſſent, venia juſtior tribueretur. Silures id quoque damnum intulerant, lateque perſultabant, donec accurſu Didii pellerentur. Sed poſt captum Caractacum, præcipuus ſcientia rei militaris Venuſius è Jugantum civitate, ut ſupra memoravi, fiduſque diu, & Romanis armis defenſus, cum Cartiſmanduam reginam matrimonio teneret, mox orto diſſidio, & ſtatim bello, etiam adverſus nos hoſtilia induerat. Sed primo tantum inter ipſos certabatur, callidiſque Cartiſmandua artibus, fratrem ac propinquos Venuſii intercepit. Inde accenſi hoſtes, ſtimulante ignominia, ne feminæ imperio ſubderentur, valida & lecta armis juventus regnum ejus invadunt. quod nobis præviſum, & miſſæ auxilio cohortes acre prœlium fecere, cujus initio ambiguo, finis lætior fuit. Neque diſpari eventu pugnatum à legione, cui Ceſius Naſica præerat. Nam Didius ſenectute gravis, & multa copia honorum, per miniſtros agere & arcere hoſtem ſatis habebat. Hæc, quamquam à duobus, Oſto-

rio Didioque proprætoribus plures per annos geſta, conjunxi, ne diviſa haud perinde ad memoriam ſu valerent.

41. Nunc ad temporum ordinem redeo. Ti Claudio quintum, Ser. Cornelio Orfito, Coss. virilis toga Neroni maturata, quo capeſſendæ Reipubl. habilis videretur. Et Cæſar adulationibus ſenatus libens ceſſit, ut viceſimo ætatis anno conſulatum Nero iniret: atque interim deſignatus, proconſulare imperium extra urbem haberet, ac Princeps juventutis appellaretur. Additum nomine ejus donativum militi, congiarium plebi. Et ludicro Circenſium, quod adquirendis vulgi ſtudii edebatur, Britannicus in prætexta, Nero triumphalium veſte tranſvecti ſunt. Spectaret populu hunc decore imperatorio; illum puerili habitu, ac perinde fortunam utriuſque præſumeret. Simu qui centurionum tribunorumque ſortem Britannici miſerabantur, remoti fictis cauſſis, & alii per ſpeciem honoris. etiam libertorum ſi quis incorrupta fide, depellitur, tali occaſione. Obvii inter ſe, Nero Britannicum nomine, ille Domitium, ſalutavere. Quod ut diſcordiæ initium, Agrippina multo queſtu, ad maritum defert: ſperni quippe adoptionem, quæque cenſuerint patres, juſſerit populus, intra penates abrogari: ac niſi pravitas tam infenſa docentium arceatur, eruptura in publicam perniciem. Commotus his quaſi criminibus Claudius, optimum quemque educatorem filii exſilio ac morte afficit; datoſque à noverca, cuſtodia ejus imponit.

42. Nondum tamen ſumma moliri Agrippina audebat, ni prætoriarum cohortium cura exſolverentur Luſius Geta, & Rufus Criſpinus, quos Meſſallinæ memores & liberis ejus devinctos credebat. Igitur diſtrahi cohortes ambitu duorum, & ſ ab uno regerentur, intentiorem fore diſciplinam aſſeverante uxore, transfertur regimen cohortium ad Burrhum Afranium egregiæ militaris famæ, gnarum tamen cujus ſponte præficeretur. Suum quoque faſtigium Agrippina extollere altius, carpento Capitolium ingredi, qui mos ſacerdotibus & ſacris antiquitus conceſſus, venerationem auge-

ba

at feminæ, quam imperatore genitam, ſororem jus qui rerum potitus ſit, & conjugem & matrem uiſſe, unicum ad hunc diem exemplum eſt. Inter uæ præcipuus propugnator ejus Vitellius, validiſ-ima gratia, ætate extrema (adeo incertæ ſunt po-entium res) accuſatione corripitur, deferente Ju-nio Lupo ſenatore. Is crimina majeſtatis, & cupi-dinem imperii objectabat. Præbuiſſetque aures Cæ-ſar, niſi Agrippinæ minis magis quam precibus mu-tatus eſſet, ut accuſatori aqua atque igne interdi-ceret. hactenus Vitellius voluerat.

43. Multa eo anno prodigia evenere. Inſeſſum diris avibus Capitolium: crebris terræ motibus prorutæ domus: ac dum latius metuitur, trepida-tione vulgi, invalidus quiſque obtriti. Frugum quoque egeſtas, & orta ex eo fames, in prodigium accipiebatur. Nec occulti tantum queſtus; ſed ju-ra reddentem Claudium circumvaſere clamoribus turbidis, pulſumque in extremam fori partem vi urgebant, donec militum globo infeſtos perrupit. Quindecim dierum alimenta urbi, non amplius, ſu-perfuiſſe conſtitit. magnaque deum benignitate, & modeſtia hiemis rebus extremis ſubventum. At hercule olim ex Italiæ legionibus longinquas in provincias commeatus portabant. nec nunc infe-cunditate laboratur, ſed Africam potius & Ægy-ptum exercemus, navibuſque & caſibus vita populi Romani permiſſa eſt.

44. Eodem anno bellum inter Armenios Hibe-roſque exortum, Parthis quoque ac Romanis gra-viſſimorum inter ſe motuum cauſſa fuit. Genti Parthorum Vologeſes imperitabat, materna ori-gine ex pellice Græca conceſſu fratrum regnum adeptus. Hiberos Pharaſmanes vetuſta poſſeſſio-ne: Armenios frater ejus Mithridates obtinebat opibus noſtris. Erat Pharaſmani filius nomine Rha-damiſtus, decora proceritate, vi corporis inſignis, & patrias artes edoctus; claraque inter accolas fama. Is modicum Hiberiæ regnum ſenecta pa-tris detineri ferocius crebriuſque jactabat, quam ut cupidinem occultaret. Igitur Pharaſmanes juve-nem potentiæ promptæ, & ſtudio popularium ac-cinctum, vergentibus jam annis ſuis metuens aliam ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ad ſpem trahere, & Armeniam oſtentare, pulſis Parthis datam Mithridati à ſemet memorando: ſed vim differendam, & potiorem dolum, quo incautum opprimerent. Ita Rhadamiſtus ſimulata adverſus patrem diſcordia, tamquam novercæ odiis impar, pergit ad patruum. multaque ab eo comitate in ſpeciem liberum cultus, primores Armeniorum ad res novas illicit, ignaro, & ornante inſuper Mithridate.

45. Reconciliationis ſpecie aſſumpta, regreſſus ad patrem, quæ fraude confici potuerint prompta nunciat, cetera armis exſequenda. Interim Pharaſmanes belli cauſſas confingit: prœlianti ſibi adverſus regem Albanorum, & Romanos auxilio vocanti fratrem adverſatum, eamque injuriam excidio ipſius ultum iturum. Simul magnas copias filio tradidit. ille eruptione ſubita territum exutumque campis Mithridatem, compulit in caſtellum Gorneas, tutum loco ac præſidio militum, quîs Cælius Pollio præfectus, centurio Caſperius præerat. Nihil tam ignarum barbaris, quam machinamenta & aſtus oppugnationum: at nobis ea pars militiæ maxime gnara eſt. ita Rhadamiſtus fruſtra vel cum damno tentatis munitionibus obſidium incipit: & cum vis negligeretur, avaritiam præfecti emercatur, obteſtante Caſperio, ne ſocius rex, ne Armenia donum populi Romani, ſcelere & pecunia venderentur. Poſtremo quia multitudinem hoſtium Pollio, juſſa patris Rhadamiſtus obtendebant, pactus inducias abſcedit, ut niſi Pharaſmanem bello abſterruiſſet, T. Vinidium Quadratum præſidem Syriæ doceret, quo in ſtatu Armeniæ forent.

46. Digreſſu centurionis velut cuſtode exſolutus præfectus, hortari Mithridatem ad ſanciendum fœdus; conjunctionem fratrum, ac priorem ætate Pharaſmanem, & cetera neceſſitudinum nomina referens, quod filiam ejus in matrimonio haberet; quod ipſe Rhadamiſto ſocer eſſet. Non abnuere pacem Hiberos, quamquam in tempore validiores; & ſatis cognitam Armeniorum perfidiam. nec aliud præſidii quam caſtellum commeatu egenum. ne dubitaret * armis, quam incruentas conditiones

malle.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ualle. Cunctante ad ea Mithridate, & ſuſpectis
ræfecti conſiliis, quod pellicem regiam polluerat,
nque omnem libidinem venalis habebatur, Caſpe-
ius interim ad Pharaſmanem pervadit, utque Hi-
eri obſidio decedant expoſtulat. Ille propalam
ncerta, & ſæpius molliora reſpondens, ſecretis
iunciis monet Rhadamiſtum, oppugnationem quo-
quo modo accelerare. Augetur flagitii merces, &
Pollio occulta corruptione impellit milites, ut pa-
cem flagitarent, ſeque præſidio abituros minita-
rentur. Qua neceſſitate Mithridates diem locum-
que fœderi accepit, caſtelloque egreditur.

47. Ac primo Rhadamiſtus in amplexus ejus effuſus, ſimulare obſequium, ſocerum ac parentem appellare. Adjicit jusjurandum, non ferro, non veneno vim allaturum: ſimul in lucum propinquum trahit, proviſum illic ſacrificium imperatum dictitans, ut diis teſtibus pax firmaretur. Mos eſt regibus quotiens in ſocietatem coëant, implicare dextras, polliceſque inter ſe vincire, nodoque præſtringere: mox ubi ſanguis in artus extremos ſe effuderit, levi ictu cruorem eliciunt, atque invicem lambunt. id fœdus arcanum habetur, quaſi mutuo cruore ſacratum. Sed tunc qui ea vincula admovebat, decidiſſe ſimulans, genua Mithridatis invadit, ipſumque proſternit: ſimulque concurſu plurium injiciuntur catenæ, ac compedes (quod dedecorum Barbaris) trahebatur. Moxque vulgus duro imperio habitum, probra ac verbera intentabat. Et erant econtra, qui tantam fortunæ commutationem miſerarentur. Secutaque cum parvis liberis conjunx, cuncta lamentatione complebat. Diverſis & contectis vehiculis abduntur, dum Pharaſmanis juſſa exquirerentur. Illi cupido regni fratre & filia potior, animuſque ſceleribus paratus. viſui tamen conſuluit, ne coram interficerentur. Et Rhadamiſtus quaſi jurisjurandi memor, non ferrum, non venenum in ſororem & patruum expromit; ſed projectos in humum, & veſte multa gravique opertos necat. Filii quoque Mithridatis, quod cædibus parentum illacrymaverant, trucidati ſunt.

48. At Quadratus cognoſcens proditum Mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

thridatem, & regnum ab interfectoribus obtineri, vocat conſilium, docet acta,& an ulciſceretur conſultat. Paucis decus publicum curæ: plures tuta diſſerunt: Omne ſcelus externum cum lætitia habendum. ſemina etiam odiorum jacienda, ut ſæpe principes Romani eamdem Armeniam ſpecie largitionis, turbandis Barbarorum animis præbuerint. Potiretur Rhadamiſtus male partis, dum inviſus, infamis; quando id magis ex uſu, quàm ſi cum gloria adeptus foret. In hanc ſententiam itum. Ne tamen annuiſſe facinori viderentur, & diverſa Cæſar præciperet, miſſi ad Pharaſmanem nuncii, ut abſcederet à finibus Armeniis, filiumque abſtraheret.

49. Erat Cappadociæ procurator Julius Pelignus, ignavi animi, & deridiculo corporis juxta deſpiciendus; ſed Claudio perquam familiaris, cum privatus olim converſatione ſcurrarum iners otium oblectaret. Is Pelignus auxiliis provincialium contractis, tamquam recuperaturus Armeniam, dum ſocios magis quam hoſtes prædatur: abſceſſu ſuorum, & incurſantibus Barbaris, præſidii egens, ad Rhadamiſtum venit: doniſque ejus evictus, ultro regium inſigne ſumere cohortatur: ſumentique adeſt auctor & ſatelles. Quod ubi turpi fama divulgatum, ne ceteri quoque ex Pelignο conjectarentur, Helvidius Priſcus legatus cum legione mittitur, rebus turbidis pro tempore ut conſuleret. Igitur propere montem Taurum tranſgreſſus, moderatione plura quam vi compoſuerat; cum redire in Syriam jubetur, ne initium belli adverſus Parthos exſiſteret.

50. Nam Vologeſes caſum invadendæ Armeniæ obveniſſe ratus, quam à majoribus ſuis poſſeſſam, externus rex flagitio obtineret, contrahit copias, fratremque Tiridatem deducere in regnum parat, ne qua pars domus ſine imperio ageret. Inceſſu Parthorum, ſine acie pulſi Hiberi; urbeſque Armeniorum Artaxata & Tigranocerta jugum accepere. Dein atrox hiems, ſeu parum proviſi commeatus, & orta ex utroque tabes, perpellunt Vologeſen omittere præſentia. vacuamque rurſus Armeniam Rhadamiſtus invaſit, truculentior quam antea, tamquam adverſus defectores, & in tempo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

re rebellaturos. Atque illi quamvis ſervitio ſueti, patientiam abrumpunt, armiſque regiam circumveniunt.

51. Nec aliud Rhadamiſto ſubſidium fuit, quam pernicitas equorum, quis ſeque & conjugem abſtulit. Sed conjunx gravida primam utcumque fugam ob metum hoſtilem & mariti caritatem toleravit: poſt feſtinatione continua, ubi quati uterus & viſcera vibrantur, orare ut morte honeſta contumeliis captivitatis eximeretur. Ille primo amplecti, allevare, adhortari, modo virtutem admirans, modo timore æger, ne quis relicta potiretur. Poſtremo violentia amoris, & facinorum non rudis, diſtringit acinacem, vulneratamque ad ripam Araxis trahit, flumini tradit, ne corpus etiam auferretur. ipſe præceps Hiberos ad patrium regnum pervadit. Interim Zenobiam (id mulieri nomen) placida illuvie, ſpirantem ac vitæ manifeſtam advertere paſtores, & dignitate formæ haud degenerem reputantes, obligant vulnus, agreſtia medicamina adhibent; cognitoque nomine & caſu, in urbem Artaxata ferunt. unde publica cura deducta ad Tiridatem, comiterque excepta, cultu regio habita eſt.

52. Fauſto Sylla, Salvio Othone, Coss. Furius Scribonianus in exſilium agitur, quaſi finem principis per Chaldæos ſcrutaretur. adnectebatur crimini Junia mater ejus, ut caſus prioris (nam relegata erat) impatiens. Pater Scriboniani Camillus arma per Dalmatiam moverat. idque ad clementiam trahebat Cæſar, quod ſtirpem hoſtilem iterum conſervaret. Neque tamen exſuli longa poſthac vita fuit: morte fortuita, an per venenum extinctus eſſet, ut quiſque credidit, vulgavere. De mathematicis Italia pellendis factum Senatuſconſultum, atrox & irritum. Laudati dehinc oratione principis, qui ob anguſtias familiares ordine ſenatorio ſponte cederent, motique qui remanendo impudentiam paupertati adjicerent.

53. Inter quæ refertur ad patres de pœna feminarum, quæ ſervis conjungerentur. ſtatuiturque ut ignaro domino ad id prolapſa in ſervitutem ſui conſenſiſſet, & qui nati eſſent, pro libertis haberentur.

Pallanti, quem repertorem ejus relationis ediderat Cæſar, prætoria inſignia, & centies quinquageſies ſeſtertium cenſuit conſul deſignatus Barea Soranus: additum a Scipione Cornelio, grates publice agendas, quod regibus Arcadiæ ortus, veterrimam nobilitatem uſui publico poſtponeret, ſeque inter miniſtros Principis haberi ſineret. Aſſeveravit Claudius, contentum honore Pallantem, intra priorem paupertatem ſubſiſtere. Et fixum eſt ære publico Senatuſconſultum, quo libertinus ſeſtertii ter millies poſſeſſor, antiquæ parcimoniæ laudibus cumulabatur.

54. At non frater ejus cognomento Felix pari moderatione agebat, jam pridem Judææ impoſitus, & cuncta malefacta ſibi impune ratus, tanta potentia ſubnixo. Sane præbuerant Judæi ſpeciem motus orta ſeditione, poſtquam cognita cæde * Caii haud obtemperatum eſſet. manebat metus, ne quis principum eadem imperitaret. Atque interim Felix intempeſtivis remediis delicta accendebat, æmulo ad deterrima Ventidio Cumano, cui pars provinciæ habebatur: ita diviſis, ut huic Galilæorum natio; Felici Samaritæ parerent, diſcordes olim, & tum contemptu regentium minus coërcitis odiis. Igitur raptare inter ſe, immittere latronum globos, componere inſidias, & aliquando prœliis congredi, ſpoliaque & prædas ad procuratores referre. Hique primo lætari, mox gliſcente pernicie, cum arma militum interjeciſſent, cæſi milites. Arſiſſetque bello provincia, ni Quadratus Syriæ rector ſubveniſſet. Nec diu adverſus Judæos qui in necem militum proruperant, dubitatum, quin capite pœnas luerent: Cumanus & Felix cunctationem afferebant, quia Claudius cauſſis rebellionis auditis, jus ſtatuendi etiam de procuratoribus dederat. Sed Quadratus Felicem inter judices oſtentavit, receptum in tribunal, quo ſtudia accuſantium deterrerentur: damnatuſque flagitiorum, quæ duo deliquerant, Cumanus; & quies provinciæ reddita.

55. Nec multo poſt agreſtium Cilicum nationes, quibus Clitarum cognomentum, ſæpe & alias commotæ, tunc Troſobore duce, montes aſperos caſtris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ris cepere. Atque inde decurſu in litora aut urbes, im cultoribus ac opidanis, ac plerumque in mercatores & navicularios audebant. Obſeſſaque civitas Anemurienſis, & miſſi è Syria in ſubſidium equites cum præfecto Curtio Severo turbantur; quod duri circum loci, peditibuſque ad pugnam idonei, equeſtre prœlium haud patiebantur. Dein rex ejus oræ Antiochus, blandimentis adverſus plebem, fraude in ducem, cum Barbarorum copias diſſociaſſet, Troſobore, paucisque primoribus interfectis, ceteros clementia compoſuit.

56. Sub idem tempus inter lacum Fucinum amnemque Lyrin perrupto monte, quo magnificentia operis à pluribus viſeretur, lacu in ipſo navale prœlium adornatur; ut quondam Auguſtus structo cis Tiberim ſtagno, ſed levibus navigiis & minore copia ediderat. Claudius triremes quadriremeſque & undeviginti hominum millia armavit; cincto ratibus ambitu, ne vaga effugia forent: attamen ſpatium amplexus, ad vim remigii, gubernantium artes, impetus navium, & prœlio ſolita. In ratibus prætoriarum cohortium manipuli turmæq; adſtiterant, antepoſitis propugnaculis, ex quîs catapultæ baliſtæque tenderentur. Reliqua lacus, claſſiarii tectis navibus obtinebant. Ripas & colles, ac montium edita in modum theatri, multitudo innumera complevit, proximis è municipiis, & alii urbe ex ipſa, viſendi cupidine, aut officio in principem. Ipſe inſigni paludamento, neque procul Agrippina chlamyde aurata præſedere. Pugnatum, quamquam inter ſontes, fortium virorum animo: ac poſt multum vulnerum, occidioni exempti ſunt.

57. Sed perfecto ſpectaculo apertum aquarum iter, & incuria operis manifeſta fuit, haud ſatis depreſſi ad lacus ima vel media. Eoque, tempore interjecto, altius effoſſi ſpecus, & contrahendæ rurſus multitudini, gladiatorum ſpectaculum editur, inditis pontibus pedeſtrem ad pugnam. Quin & convivium effluvio lacus appoſitum magna formidine cunctos affecit, quia vis aquarum prorumpens, proxima trahebat, convulſis ulterioribus, aut fragore & ſonitu exterritis. Simul Agrippina trepidatione principis uſa, miniſtrum operis Narciſſum

incu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

incuſat cupidinis, ac prædarum. nec ille reticet, impotentiam muliebrem nimiaſque ſpes ejus arguens.

58. D. Junio, Q. Haterio, Coss. ſedecim annos natus Nero Octaviam Cæſaris filiam in matrimonium accepit. Utque ſtudiis honeſtis, & eloquentiæ gloria niteſceret, cauſſa Ilienſiûm ſuſcepta, Romanum Troia demiſſum, & Juliæ ſtirpis auctorem Æneam, aliaque haud procul fabulis vetera facunde exſecutus, impetrat, ut Ilienſes omni publico munere ſolverentur. Eodem oratore, Bononienſi Coloniæ igni hauſtæ ſubventum, centies ſeſtertii largitione. Redditur Rhodiis libertas adempta ſæpe aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi ſeditione deliquerant. Tributumque Apamienſibus terræmotu convulſis, in quinquennium remiſſum.

59. At Claudius ſæviſſima quæque promere adigebatur ejuſdem Agrippinæ artibus, quæ Statilium Taurum opibus inluſtrem, hortis ejus inhians, pervertit, accuſante Tarquitio Priſco. Legatus is Tauri Africam imperio proconſulari regentis, poſtquam revenerant, pauca repetundarum crimina: ceterum magicas ſuperſtitiones objectabat. Nec ille diutius falſum accuſatorem indigna ſorte perpeſſus, vim vitæ ſuæ attulit, ante ſententiam ſenatus. Tarquitius tamen curia exactus eſt: quod patres odio delatoris, contra ambitum Agrippinæ pervicere.

60. Eodem anno ſæpius audita vox Principis, parem vim rerum habendam à procuratoribus ſuis judicatarum, ac ſi ipſe ſtatuiſſet. ac ne fortuito prolapſus videretur, Senatus quoque conſulto cautum, plenius quam antea & uberius. Nam divus Auguſtus apud equeſtres qui Ægypto præſiderent, lege agi, decretaque eorum proinde haberi juſſerat, ac ſi magiſtratus Romani conſtituiſſent: mox alias per provincias, & in urbe pleraque conceſſa ſunt, quæ olim à prætoribus noſcebantur. Claudius omne jus tradidit, de quo totiens ſeditione aut armis certatum, cum Semproniis rogationibus equeſter ordo in poſſeſſione judiciorum locaretur; aut rurſum Serviliæ leges ſenatui judicia redderent: Mariuſque & Sylla olim de eo vel præcipue bellarunt.

runt. Sed tunc ordinum diverſa ſtudia: & qui icerant publice valebant. C. Oppius & Cornelius Balbus primi Cæſaris opibus potuere conditiones pacis & arbitria belli tractare. Matios poſthac, & Vedios, & cetera equitum Romanorum prævalida nomina, referre nihil attinuerit; cum Claudius libertos, quos rei familiari præfecerat, ſibique & legibus adæquaverit.

61. Rettulit dein de immunitate Cois tribuenda. multaque ſuper antiquitate eorum memoravit; Argivos, vel Cœum Latone parentem, vetuſtiſſimos inſulæ cultores: mox adventu Æſculapii artem medendi illatam, maximeque inter poſteros ejus celebrem fuiſſe, nomina ſingulorum referens, & quibus quiſque ætatibus viguiſſent. Quin etiam dixit Xenophontem, cujus ſcientia ipſe uteretur, eadem familia ortum: precibuſque ejus dandum, ut omni tributo vacui in poſterum Coi, ſacram & tantum dei miniſtram inſulam colerent. Neque dubium habetur, multa eorundem in Pop. Rom. merita, ſociaſque victorias potuiſſe tradi. Sed Claudius facilitate ſolita, quod uni conceſſerat, nullis extrinſecus adjumentis velavit.

62. At Byzantii data dicendi copia, cum magnitudinem onerum apud ſenatum deprecarentur, cuncta repetivere; orſi à fœdere quod nobiſcum icerant, qua tempeſtate bellavimus adverſus regem Macedonum, cui ut degeneri, Pſeudophilippi vocabulum impoſitum. Miſſas poſthac copias in Antiochum, Perſen, Ariſtonicum, & piratico bello adjutum Antonium memorabant; quæque Syllæ, aut Lucullo, aut Pompeio obtuliſſent: mox recentia in Cæſares merita. quando ea loca inſiderent, quæ tranſmeantibus terra marique ducibus, exercitibuſque, ſimul vehendo commeatu opportuna forent.

63. Namque artiſſimo inter Europam Aſiamque divortio, Byzantium in extrema Europa poſuere Græci. quibus Pythium Apollinem conſulentibus ubi conderent urbem? redditum oraculum eſt: quærerent ſedem cæcorum terris adverſam. Ea ambage Calcedonii monſtrabantur, quod priores illuc advecti, prævisâ locorum utilitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pejora legiſſent. Quippe Byzantium fertili ſolo, fecundoque mari; quia vis piſcium in Metapontum erumpens, & obliquis ſubter undas ſaxis exterrita, omiſſo alterius litoris flexu, hos ad portus defertur. Unde primo quæſtuoſi & opulenti; poſt magnitudine onerum urgente, finem aut modum orabant, annitente principe, qui Thracio Boſporanoque bello recens feſſos juvandoſque rettulit. Ita tributa in quinquennium remiſſa.

64. M. Aſinio, M. Acilio, Coss. mutationem rerum in deterius portendi, cognitum eſt crebris prodigiis. Signa enim ac tentoria militum igne cæleſti arſere. Faſtigio Capitolii examen apium inſedit. Biformes hominum partus. Et ſuis fetus editus, cui accipitrum ungues ineſſent. Numerabatur inter oſtenta, deminutus omnium magiſtratuum numerus, quæſtore, ædili, tribuno, ac prætore,& conſule paucos intra menſes defunctis. Sed in præcipuo pavore Agrippina vocem Claudii, quam temulentus jecerat, fatale ſibi, ut conjugum flagitia ferret, dein puniret, metuens; agere & celerare ſtatuit; perdita prius Domitia Lepida muliebribus cauſſis: quia Lepida minore Antonia genita, avunculo Auguſto, Agrippinæ ſobrina prior, ac Gnei mariti ejus ſoror, parem ſibi claritudinem credebat. nec forma, ætas, opes multum diſtabant; & utraque impudica, infamis, violenta, haud minus vitiis æmulabantur, quam ſi qua ex fortuna proſpera acceperant. Enimvero certamen acerrimum, amita potius an mater apud Neronem prævaleret. Nam Lepida blandimentis & largitionibus juvenilem animum devinciebat, truci contra ac minaci Agrippina, quæ filio dare imperium, tolerare imperitantem nequibat.

65. Ceterum objecta ſunt quod conjugium principis devotionibus petiviſſet, quodque parum coërcitis per Calabriam ſervorum agminibus pacem Italiæ turbaret. Ob hæc mors indicta, multum adverſante Narciſſo, qui Agrippinam magis magiſque ſuſpectans, prompſiſſe inter proximos ferebatur, certam ſibi perniciem, ſeu Britannicus rerum, ſeu Nero potiretur. Verum ita de ſe meritum Cæſarem, ut vitam uſui ejus impenderet. Convi-

ctam

tam Meſſallinam & Silium. Pares iterum accu-ndi cauſſas eſſe, ſi Nero imperitaret. Britannico cceſſore, nullum principi meritum, ac novercæ ſidiis domum omnem convelli, majore flagitio, uam ſi impudicitiam prioris conjugis reticuiſſet. uamquam ne impudicitiam quidem nunc abeſſe, allante adultero. ne quis ambigat, decus, pudo-em, corpus, cuncta regno viliora habere. Hæc tque talia dictitans, amplecti Britannicum: robur tatis quam maturrimum precari: modo ad deos, nodo ad ipſum tendere manus, adoleſceret, patris nimicos depelleret; matris etiam interfectores lciſceretur.

66. In tanta mole curarum, Claudius valetudi-e adverſa corripitur, refovendiſque viribus mol-tie cæli & ſalubritate aquarum, Sinueſſam per-it. Tum Agrippina ſceleris olim certa, & oblatæ ccaſionis propera, nec miniſtrorum egens, de ge-ere veneni conſultavit; ne repentino & præcipiti acinus proderetur; ſi lentum & tabidum delegiſ-et, ne admotus ſupremis Claudius, & dolo intel-ecto, ad amorem filii rediret: exquiſitum aliquid lacebat, quod turbaret mentem, & mortem dif-erret. Deligitur artifex talium, vocabulo Locuſta, uper veneficii damnata, & diu inter inſtrumenta egni habita. Ejus mulieris ingenio paratum virus, ujus miniſter è ſpadonibus fuit Halotus, inferre pulas, & explorare guſtu ſolitus.

67. Adeoque cuncta mox pernotuere, ut tem-porum illorum ſcriptores prodiderint, infuſum de-ectabili cibo boletorum venenum, nec vim me-dicaminis ſtatim intellectam, ſocordiane Claudii n vinolentia: ſimul ſoluta alvus ſubveniſſe vide-batur. igitur exterrita Agrippina, & quando ulti-ma timebantur, ſpreta præſentium invidia, provi-ſam jam ſibi Xenophontis medici conſcientiam ad-hibet. Ille tamquam niſus evomentis adjuvaret, pinnam rapido veneno illitam faucibus ejus demi-ſiſſe creditur; haud ignarus ſumma ſcelera incipi cum periculo, peragi cum præmio.

68. Vocabatur interim ſenatus; votaque pro in-columitate principis conſules & ſacerdotes nun-cupabant, cum jam exanimis veſtibus & fomentis obte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

obtegeretur, dum res firmando Neronis imperio componuntur. Jam primum Agrippina, velut dolore victa, & ſolatia conquirens, tenere amplexu Britannicum, veram paterni oris effigiem appellare, ac variis artibus demorari, ne cubiculo egrederetur. Antoniam quoque & Octaviam ſorores ejus attinuit, & cunctos aditus cuſtodiis clauſerat: crebroque vulgabat, ire in melius valetudinem principis, quo miles bona in ſpe ageret, tempuſque proſperum ex monitis Chaldæorum adventaret.

69. Tunc medio diei, tertium ante idus Octob. foribus palatii repente diductis, comitante Burrho, Nero egreditur ad cohortem, quæ more militiæ excubiis adeſt. Ibi monente Præfecto, feſtis vocibus exceptus, inditur lecticæ. Dubitaviſſe quoſdam ferunt reſpectantes, rogitanteſque ubi Britannicus eſſet? mox nullo in diverſum auctore, quæ offerebantur ſecuti ſunt. Illatuſque caſtris Nero, & congruentia tempori præfatus, promiſſo donativo, ad exemplum paternæ largitionis, Imperator conſalutatur. Sententiam militum ſecuta Patrum conſulta. nec dubitatum eſt apud provincias. Cæleſteſque honores Claudio decernuntur, & funeris ſolenne perinde ac divo Auguſto celebratur: æmulante Agrippina proaviæ Liviæ magnificentiam. Teſtamentum tamen haud recitatum: ne antepoſitus filio privignus, injuria & invidia animos vulgi turbaret.

BREVIARIUM LIBRI XIII.

Silanus proconſul Aſiæ veneno necatus. Neronis juſſu. item Narciſſus ad mortem actus. Claudio funus cenſorium ductum, & laudatur à Principe. Bona Neronis initia, & multa arbitrio Senatus conſtituta. Parthi Armeniam adfectant: quibus Domitius Corbulo opponitur. Nero Acten libertam amat, matre frémente. eaque cauſſa imminutæ maternæ potentiæ. Pallas libertus cura rerum demotus. mox venenum Britannico properatum: & feſtinum ejus funus. Agrippina Neroni offenſior, & viſa res novas moliri accuſata eo nomine, abſolvitur. Neronis luxus & laſcivi per noctem diſcurſus. Actum de libertis in ſervitutem revocan-

tandis, ſed non peractum. Damnationes aliquot illuſtrium, itemque à fato mortes. Iterum cum Parthis diſcordia, ſuper Armenia, ad quod bellum priſca ſeveritate & diſciplina militem ſuum Corbulo firmavit. Is Armeniam ingreditur, caſtella aliquot exſcindit, urbem Artaxata capit & incendit: rege Tiridate prælium aut defenſionem nuſquam auſo. P. Suilius Romæ damnatur, adnitente Seneca. Octavius Sagitta Pontiam tergiverſantem de nuptiis, impotentia amoris, ferro tranſadigit. libertus ſuum crimen id fatetur, magno exemplo. Poppæam Sabinam amare Nero accipit: deque ingenio & Venere ejus feminæ. Cornelius Sulla Maſſiliam amovetur, ſuſpectus Principi. Publicanorum iniquitas temperata. In Germania Friſii res movent: & ſedes juxta Rhenum conantur figere. fruſtra, quia pulſi ab Romano equite, & disjecti. eoſdem agros mox Anſibarii occupant, ſed eodem fato. Hermunduri Cattique inter ſe bellantur. ſed magno prælio Catti ad exitium pæne gentis cæſi. Geſta hæc annis quattuor.

Coss.
- Imp. Claudio Nerone, L. Antiſtio Vetere.
- Q. Voluſio, P. Cornelio Scipione.
- Imp. Claudio Nerone II, L. Calpurnio Piſone.
- Imp. Claudio Nerone III, Valerio Meſſalla.

LIBER XIII.

PRima novo principatu mors Junii Silani proconſulis Aſiæ, ignaro Nerone, per dolum Agrippinæ paratur. non quia ingenii violentia exitum irritaverit, ſegnis & dominationibus aliis faſtiditus, adeo ut C. Cæſar pecudem aureã eum appellare ſolitus ſit: verum Agrippina fratri ejus L. Silano necem molita, ultorem metuebat, crebra vulgi fama, anteponendum eſſe vix dum pueritiam egreſſo Neroni, & imperium per ſcelus adepto, virum ætate compoſita, inſontem, nobilem, & quod tunc ſpectaretur, è Cæſarum poſteris. quippe & Silanus D. Auguſti abnepos erat. hæc cauſſa necis. miniſtri fuere P. Celer eques Romanus, & Ælius libertus rei familiari Principis in Aſia impoſiti. ab his proconſuli venenum inter epulas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

datum eſt, apertius quam ut fallerent. Nec minus properato Narciſſus Claudii libertus, de cujus jurgiis adverſus Agrippinam retuli, aſpera cuſtodia, & neceſſitate extrema, ad mortem agitur; invito principe, cujus abditis adhuc vitiis per avaritiam ac prodigentiam mire congruebat.

2. Ibaturque in cædes, niſi Afranius Burrhus, & Annæus Seneca obviam iſſent. Hi rectores imperatoriæ juventæ, & pari in ſocietate potentiæ concordes, diverſa arte ex æquo pollebant: Burrhus militaribus curis, & ſeveritate morum; Seneca præceptis eloquentiæ, & comitate honeſta: juvantes invicem, quo facilius lubricam principis ætatem, ſi virtutem aſpernaretur, voluptatibus conceſſis retinerent. Certamen utrique unum erat contra ferociam Agrippinæ, quæ cunctis malæ dominationis cupidinibus flagrans, habebat in partibus Pallantem; quo auctore Claudius nuptiis inceſtis, & adoptione exitioſa, ſemet perverterat. Sed neque Neroni infra ſervos ingenium; & Pallas triſti arrogantia modum liberti egreſſus, tædium ſui moverat. Propalam tamen omnes in eam honores cumulabantur, ſignumq; more militiæ petenti tribuno dedit, OPTIMÆ MATRIS. Decreti & à ſenatu duo lictores, flaminium Claudiale, ſimul Claudio cenſorium funus, & mox conſecratio.

3. Die funeris laudationem ejus princeps exorſus eſt. Dum antiquitatem generis, conſulatus, ac triumphos majorum enumerabat, intentus ipſe, & ceteri: liberalium quoque artium commemoratio; & nihil regente eo Reipubl. triſte ab externis accidiſſe, pronis animis audita: poſtquam ad providentiam ſapientiamque flexit, nemo riſui temperare, quamquam oratio à Seneca compoſita, multum cultus præferret: ut fuit illi viro ingenium amœnum, & temporis illius auribus accommodatum. Adnotabant ſeniores, quibus otioſum eſt vetera & præſentia contendere, primum ex iis qui rerum potiti eſſent, Neronem alienæ facundiæ eguiſſe. Nam dictator Cæſar ſummis oratoribus æmulus: & Auguſto prompta ac profluens, quæ deceret principem, eloquentia fuit. Tiberius artem quoque callebat qua verba expenderet, tum validus ſenſibus,

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

aut conſulto ambiguus. Etiam C. Cæſaris turbata mens vim dicendi non corrupit. Nec in Claudio quotiens meditata diſſereret, elegantiam requires. Nero puerilibus ſtatim annis, vividum animum in alia detorſit: cælare & pingere, cantus aut regimen equorum exercere: & aliquando carminibus pangendis, ineſſe ſibi elementa doctrinæ oſtendebat.

4. Ceterum peractis triſtitiæ imitamentis, curiam ingreſſus, & de auctoritate patrum, & conſenſu militum præfatus, conſilia ſibi & exempla capeſſendi egregie imperii memoravit; nec juventam armis civilibus, aut domeſticis diſcordiis imbutam: nulla odia, nullas injurias, nec cupidinem ultionis afferre. Tum formam futuri principatus præſcripſit, ea maxime declinans, quorum recens flagrabat invidia. Non enim ſe negotiorum omnium judicem fore, ut clauſis unam intra domum accuſatoribus & reis, paucorum potentia graſſaretur. Nihil in penatibus ſuis vænale, aut ambitioni pervium: diſcretam domum & Remp. Teneret antiqua munia ſenatus, Conſulum tribunalibus Italia & publicæ provinciæ aſſiſterent. Illi patrum aditum præberent: ſe mandatis exercitibus conſulturum.

5. Nec defuit fides. Multaque arbitrio ſenatus conſtituta ſunt; Ne quis ad cauſſam orandam mercede aut donis emeretur. Ne deſignatis quidem quæſtoribus edendi gladiatores neceſſitas eſſet. Quod quidem adverſante Agrippina, tamquam acta Claudii ſubverterentur, obtinuere patres. qui in palatium ob id vocabantur, ut aſtaret abditis à tergo foribus velo diſcreta, quod viſum arceret, auditus non adimeret. Quin & legatis Armeniorum, cauſſam gentis apud Neronem orantibus, eſcendere ſuggeſtum imperatoris, & præſidere ſimul parabat; niſi ceteris pavore defixis, Seneca admonuiſſet, venienti matri occurreret. Ita ſpecie pietatis obviam itum dedecori.

6. Fine anni turbidis rumoribus prorupiſſe rurſum Parthos, & rapi Armeniam allatum eſt; pulſo Rhadamiſto, qui ſæpe regni ejus potitus, dein profugus, tum quoque bellum deſeruerat. Igitur in urbe ſermonum avida, quemadmodum princeps vix

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſeptendecim annos egreſſus, ſuſcipere eam molem aut propulſare poſſet? quod ſubſidium in eo qui à femina regeretur? num prœlia quoque & oppugnationes urbium, & cetera belli per magiſtros adminiſtrari poſſent, anquirebant. Contra alii melius eveniſſe diſſerunt, quam ſi invalidus ſenecta & ignavia Claudius, militiæ ad labores vocaretur, ſervilibus juſſis obtemperaturus. Burrhum tamen & Senecam multarum rerum experientia cognitos: & imperatori quantum ad robur deeſſe? cum octavodecimo ætatis anno Cn. Pompeius, nonodecimo Cæſar Octavianus, civilia bella ſuſtinuerint. Pleraque in ſumma fortuna auſpiciis & conſiliis, quam telis & manibus geri. Daturum plane documentum honeſtis an ſecus amicis uteretur, ſi ducem amota invidia egregium, quam ſi pecunioſum & gratia ſubnixum per ambitum deligeret.

7. Hæc atque talia vulgantibus, Nero & juventutem proximas per provincias quæſitam ſupplendis Orientis legionibus admovere, legioneſque ipſa propius Armeniam collocari jubet. Duoſque veteres reges Agrippam & Iocchum expedire copias quis Parthorum fines ultro intrarent: ſimul pontes per amnem Euphratem jungi. Et minorem Armeniam Ariſtobulo, regionem Sophenem Sohemo cum inſignibus regiis mandat. Exortuſque in tempore æmulus Vologeſo, filius Vardanes. & abſceſſere Armenia Parthi, tamquam differrent bellum.

8. Sed apud Senatum omnia in majus celebrata ſunt, ſententiis eorum, qui ſupplicationes & diebus ſupplicationum veſtem principi triumphalem, utque ovans urbem iniret, effigieſque ejus pari magnitudine ac Martis Ultoris, eodem in templo cenſuere: præter ſuetam adulationem læti, quod Domitium Corbulonem retinendæ Armeniæ præpoſuerat. videbaturque locus virtutibus patefactus. Copiæ orientis ita dividuntur, ut pars auxiliarium cum duabus legionibus apud provinciam Syriam & legatum ejus Quadratum Vinidium remaneret: par civium ſociorumque numerus Corbuloni eſſet additis cohortibus aliiſque, quæ apud Cappadociam hiemabant: ſocii reges prout bello conduceret parere juſſi. Sed ſtudia eorum in Corbulonem

prom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

promptiora erant. qui ut famæ inſerviret, quæ in novis cœptis validiſſima eſt, itinere propere confecto, apud Ægeas civitatem Ciliciæ obvium Quadratum habuit, illuc progreſſum, ne ſi ad accipiendas copias Syriam intraviſſet Corbulo, omnium ora in ſe verteret, corpore ingens, verbis magnificus, & ſuper experientiam ſapientiamque, etiam ſpecie inanium validus.

9. Ceterum uterque Vologeſem regem nunciis monebant, pacem quam bellum mallet, datiſque obſidibus, ſolitam prioribus reverentiam in populum Romanum continuaret. Et Vologeſes quo bellum ex commodo pararet, an ut æmulationis ſuſpectos per nomen obſidum amoveret, tradit nobiliſſimos ex familia Arſacidarum. Accepitque eos centurio Hiſteius ab Vinidio miſſus, forte prior ea de cauſſa adito rege. Quod poſtquam Corbuloni cognitum eſt, ire præfectum cohortis Arrium Varum, & reciperare obſides jubet. Hinc ortum inter præfectum & centurionem jurgium, ne diutius externis ſpectaculo eſſet, arbitrium rei obſidibus legatiſque qui eos ducebant, permiſſum. Atque illi ob recentem gloriam, & inclinatione quadam etiam hoſtium, Corbulonem prætulere. Unde diſcordia inter duces: querente Vinidio, prærepta quæ ſuis conſiliis patraviſſet: teſtante contra Corbulone, non prius converſum regem ad offerendos obſides, quam ipſe dux bello delectus ſpes ejus ad metum mutaret. Nero quo componeret diverſos, ſic evulgari juſſit: Ob res à Quadrato & Corbulone proſpere geſtas laurum faſcibus imperatoriis addi. Quæ in alios conſules egreſſa, conjunxi.

10. Eodem anno Cæſar effigiem Cn. Domitio patri, conſularia inſignia Aſconio Labeoni, quo tutore uſus erat, petivit à ſenatu: ſibique ſtatuas argento vel auro ſolidas, adverſus offerentes prohibuit. Et quamquam cenſuiſſent patres, ut principium anni inciperet menſe Decemb. quo ortus erat Nero, veterem religionem Kalendarum Januariarum inchoando anno retinuit. Neque recepti ſunt in reos Carinas Celer ſenator, ſervo accuſante, aut Julius Denſus eques ter, cui favor in Britannicum crimini dabatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

11. Claudio Nerone, L. Antiſtio, Coss. cum in acta principum jurarent magiſtratus, in ſua acta collegam Antiſtium jurare prohibuit: magnis patrum laudibus, ut juvenilis animus levium quoque rerum gloria ſublatus, majores continuaret. Secutaque lenitas in Plautium Lateranum, quem ob adulterium Meſſallinæ ordine remotum, reddidit ſenatui, clementiam ſuam obſtringens crebris orationibus, quas Seneca, teſtificando quam honeſta præciperet, vel jactandi ingenii, voce principis vulgabat.

12. Ceterum infracta paulatim potentia matris, delapſo Nerone in amorem libertæ, cui vocabulum Acte fuit: ſimul aſſumptis in conſcientiam Othone & Claudio Senecione adoleſcentulis decoris: quorum Otho familia conſulari, Senecio liberto Cæſaris patre genitus, ignara matre, dein fruſtra obnitente, penitus irrepſerant per luxum & ambigua ſecreta. ne ſeverioribus quidem principis amicis adverſantibus, muliercula nulla cujuſquam injuria cupidines principis explente: quando uxore ab Octavia nobili quidem, & probitatis ſpectatæ, fato quodam, an quia prævalent illicita, abhorrebat: metuebaturque ne in ſtupra feminarum illuſtrium prorumperet, ſi illa libidine prohiberetur.

13. Sed Agrippina libertam æmulam, nurum ancillam, aliaque eundem in modum muliebriter fremere. Neque pœnitentiam filii, aut ſatietatem opperiri: quantoque fœdiora exprobrabat, acrius accendere. donec vi amoris ſubactus, exueret obſequium in matrem, Senecæque permitteret. Ex cujus familiaribus Annæus Serenus, ſimulatione amoris adverſus eandem libertam, primus adoleſcentis cupidines velaverat, præbueratque nomen, ut quæ princeps furtim mulierculæ tribuebat, ille palam largiretur. Tum Agrippina verſis artibus, per blandimenta juvenem aggredi, ſuum potius cubiculum ac ſinum offerre contegendis quæ prima ætas, & ſumma fortuna expeterent. Quin & fatebatur intempeſtivam ſeveritatem, & ſuarum opum quæ haud procul imperatoriis aberant, copias tradebat. ut nimia nuper coercendo filio, ita rurſum intemperanter demiſſa. Quæ mutatio ne-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

que Neronem fefellit, & proximi amicorum metuebant, orabantque cavere inſidias mulieris ſemper atrocis, tum & falſæ. Forte illis diebus Cæſar inſpecto ornatu, quo principum conjuges ac parentes effulſerant, delegit veſtem & gemmas, miſitque donum matri: nulla parſimonia, cum præcipua & cupita aliis, prior deferret. Sed Agrippina non his inſtrui cultus ſuos, ſed ceteris arceri proclamat, & dividere filium, quæ cuncta ex ipſa haberet. Nec defuere qui in deterius referrent.

14. Et Nero infenſus iis quibus ſuperbia muliebris innitebatur, demovet Pallantem cura rerum, quis à Claudio impoſitus, velut arbitrum regni agebat. Ferebaturque digrediente eo, magna proſequentium multitudine, non abſurde dixiſſe: Ire Pallantem ut ejuraret. Sane pepigerat Pallas, ne cujus facti in præteritum interrogaretur pareſque rationes cum Republ. haberet. Præceps poſt hæc Agrippina ruere ad terrorem & minas, neque principis auribus abſtinere, quo minus teſtaretur; adultum jam eſſe Britannicum, veram dignamque ſtirpem ſuſcipiendo patris imperio, quod inſitus & adoptivus, per injurias matris exerceret. Non abnuere ſe, quin cuncta infelicis domus mala patefierent, ſuæ in primis nuptiæ, ſuum veneficium. Id ſolum diis & ſibi proviſum, quod viveret privignus. Ituram cum illo in caſtra. Audiretur hinc Germanici filia, inde debilis rurſus Burrhus & exſul Seneca, trunca ſcilicet manu, & profeſſoria lingua, generis humani regimen expoſtulantes. Simul intendere manus, aggerere probra; conſecratum Claudium, infernos Silanorum manes invocare, & tot irrita facinora.

15. Turbatus his Nero, & propinquo die, quo quartumdecimum ætatis annum Britannicus explebat, volutare ſecum, modo matris violentiam, modo ipſius indolem, ut quidem experimento nuper cognitam, quo tamen favorem late quæſiviſſet. Feſtis Saturno diebus inter alia æqualium ludicra, regnum luſu ſortientium, evenerat ea ſors Neroni. Igitur ceteris diverſa, nec ruborem illatura, ubi Britannico juſſit exſurgeret, progreſſuſque in medium, cantum aliquem inciperet, irriſum ex eo ſperans pueri ſobrios quoque convictus, nedum temulentos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

lentos ignorantis: ille conſtanter exorſus eſt carmen, quo evolutum eum ſede patria rebuſque ſummis ſignificabatur. Unde orta miſeratio manifeſtior, quia diſſimulationem nox & laſcivia exemerat. Nero intellecta invidia, odium intendit. Urgentibuſque Agrippinæ minis, quia nullum crimen, neque jubere cædem fratris palam audebat, occulta molitur: parari venenum jubet, miniſtro Pollione Julio prætoriæ cohortis tribuno, cujus cura attinebatur damnata veneficii nomine Locuſta, multa ſcelerum fama. Nam ut proximus quiſque Britannico, neque fas, neque fidem penſi haberet, olim proviſum erat. Primum venenum ab ipſis educatoribus accepit, tranſmiſitq; exſoluta alvo parum validum, ſive temperamentum inerat, ne ſtatim ſæviret. Sed Nero lenti ſceleris impatiens, minitari tribuno, jubere ſupplicium veneficæ, quod dum rumorem reſpiciunt, dum parant defenſiones, ſecuritatem morarentur. Promittentibus dein tam præcipitem necem quam ſi ferro urgeretur, cubiculum Cæſaris juxta decoquitur virus, cognitis antea venenis rapidū.

16. Mos habebatur, principum liberos cum ceteris idem ætatis nobilibus ſedentes veſci in aſpectu propinquorum, propria & parciore menſa. Illic epulante Britannico, quia cibos potuſque ejus delectus ex miniſtris guſtu explorabat, ne omitteretur inſtitutum, aut utriuſque morte proderetur ſcelus, talis dolus repertus eſt. Innoxia adhuc ac præcalida, & libata guſtu potio traditur Britannico: dein poſtquam fervore aſpernabatur, frigida in aqua affunditur venenum; quod ita cunctos ejus artus pervaſit, ut vox pariter & ſpiritus ejus raperentur. Trepidatum à circumſedentibus, diffugiunt imprudentes. At quibus altior intellectus, reſiſtunt defixi, & Neronem intuentes. Ille ut erat reclinis, & neſcio ſimilis, ſolitum ita, ait, per comitialem morbum, quo primum ab infantia afflictaretur Britannicus, & redituros paulatim viſus ſenſuſque. At Agrippinæ is pavor, ea conſternatio mentis, quamvis vultu premeretur, emicuit; ut perinde ignaram fuiſſe ac Octaviam ſororem Britannici conſtiterit. quippe ſibi ſupremum auxilium ereptum, & parricidii exemplum intelligebat. Octavia quoque,

quam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quamvis rudibus annis, dolorem, caritatem, omnis affectus abſcondere didicerat. Ita poſt breve ſilentium, repetita convivii lætitia.

17. Nox eadem necem Britannici & rogum conjunxit, proviſo ante funebri paratu, qui modicus fuit. In campo tamen Martis ſepultus eſt, adeo turbidis imbribus, ut vulgus iram deum portendi crediderit adverſus facinus, cui plerique etiam hominum ignoſcebant, antiquas fratrum diſcordias, & inſociabile regnum exiſtimantes. Tradunt plerique eorum temporum ſcriptores, crebris ante exitium diebus, illuſiſſe pueritiæ Britannici Neronem. ut jam non præmatura, neque ſæva mors videri queat, quamvis inter ſacra menſæ, ne tempore quidem ad complexum ſorori dato, ante oculos inimici properata ſit, in illum ſupremum Claudiorum ſanguinem, ſtupro prius quam veneno pollutum. Feſtinationem exſequiarum edicto Cæſar defendit, id à majoribus inſtitutum referens, ſubtrahere oculis acerba funera, neque laudationibus, aut pompa detinere. Ceterum & ſibi amiſſo fratris auxilio, reliquas ſpes in Rep. ſitas: & tanto magis fovendum patribus populoque principem, qui unus ſupereſſet è familia ſummum ad faſtigium genita.

18. Exin largitione potiſſimos amicorum auxit. Nec defuerunt, qui arguerent viros gravitatem aſſeverantes, quod domos villaſque id temporis quaſi prædas diviſiſſent. Alii neceſſitatem adhibitam credebant à principe, ſceleris ſibi conſcio, & veniam ſperante, ſi largitionibus validiſſimum quemque obſtrinxiſſet. At matris ira nulla munificentia leniri, ſed amplecti Octaviam; crebra cum amicis ſecreta habere; ſuper ingenitam avaritiam, undique pecunias quaſi in ſubſidium corripiens, tribunos & centuriones comiter excipere: nomina & virtutes nobilium, qui etiam tum ſupererant, in honore habere; quaſi quæreret ducem & partes. Cognitum id Neroni, excubiaſque militares, quæ ut conjugi imperatoris olim, tum & ut matri, ſervabantur, & Germanos ſuper eundem honorem cuſtodes additos digredi jubet. Ac ne cœtu ſalutantium frequentaretur, ſeparat domum, matremque tranſfert in eam quæ Antoniæ fuerat: quotiens ipſe illuc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ventitaret, ſeptus turba centurionum, & poſt breve oſculum digrediens.

19. Nihil rerum mortalium tam inſtabile ac fluxum eſt, quam fama potentiæ, non ſua vi nixæ. Statim relictum Agrippinæ limen. Nemo ſolari, nemo adire, præter paucas feminas, amore an odio, incertum. Ex quibus erat Junia Silana, quam matrimonio C. Silii à Meſſallina depulſam, ſupra retuli, inſignis genere, forma, laſcivia, & Agrippinæ diu percara: mox occultis inter eas offenſionibus, quia Sextium Africanum nobilem juvenem à nuptiis Silanæ deterruerat Agrippina, impudicam & vergentem annis dictitans; non ut Africanum ſibi ſeponeret, ſed ne opibus & orbitate Silanæ maritus potiretur. Illa ſpe ultionis oblata, parat accuſatores ex clientibus ſuis Iturium & Calviſium, non vetera, & ſæpius jam audita deferens, quod Britannici mortem lugeret, aut Octaviæ injurias evulgaret; ſed deſtinaviſſe eam Rubellium Plautum, per maternam originem pari ac Nero gradu à divo Auguſto, ad res novas extollere; conjugioque ejus etiam imperio, Rempubl. rurſus invadere. hæc Iturius & Calviſius Atimeto Domitiæ Neronis amitæ liberto aperiunt. Qui lætus oblatis (quippe inter Agrippinam & Domitiam infenſa æmulatio exercebatur) Paridem hiſtrionem libertum & ipſum Domitiæ impulit, ire propere, crimenque atrociter deferre.

20. Provecta nox erat, & Neroni per vinolentiam trahebatur; cum ingreditur Paris, ſolitus alioquin id temporis luxus principis intendere. Sed tunc compoſitus ad mœſtitiam, expoſitoque indicii ordine, ita audientem exterret, ut non tantum matrem Plautumque interficere, ſed Burrhum etiam demovere præfectura deſtinaret, tamquam Agrippinæ gratia provectum, & vicem reddentem. Fabius Ruſticus auctor eſt, ſcriptos eſſe ad Cæcinam Thuſcum codicillos mandata ei prætoriarum cohortium cura: ſed ope Senecæ dignationem Burrho retentam. Plinius & Cluvius nihil dubitatum de fide præfecti referunt. ſane Fabius inclinat ad laudes Senecæ, cujus amicitia floruit. Nos conſenſum auctorum ſecuturi, quæ diverſa prodiderint,

ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

b nominibus ipſorum trademus. Nero trepidus , interficiendæ matris avidus , non prius differri ptuit , quam Burrhus necem ejus promitteret , ſi cinoris coargueretur : ſed cuicumque,nedum pa- nti defenſionem tribuendam. nec accuſatores leſſe , ſed vocem unius ex inimica domo afferri. efutare tenebras , & vigilatam convivio noctem, mniaque temeritati & inſcitiæ propiora.

21. Sic lenito principis metu , & luce orta , itur l Agrippinam ut noſceret objecta,diſſolveretque, el pœnas lueret. Burrhus iis mandatis , Seneca orã,fungebatur. aderant & ex libertis,arbitri ſer- onis. Deinde à Burrho poſtquam crimina & au- tores expoſuit,minaciter actum. Agrippina fero- æ memor, Non miror,inquit,Silanam numquam lito partu, matrum affectus ignotos habere. Ne- ue enim perinde à parentibus liberi, quam ab im- udica adulteri mutantur.Nec ſi Iturius &Calviſius deſis omnibus fortunis , noviſſimam ſuſcipiendæ ccuſationis operam anui rependunt , ideo aut mi- i infamia parricidii,autCæſari conſcientia ſubeun- a eſt. nam Domitiæ inimicitiis gratias agerem, ſi enevolentia mecum in Neronem meum certaret. Nunc per concubinum Atimetum,&hiſtrionemPa- dem quaſi ſcenæ fabulas componit. Baiarum ſua- um piſcinas excolebat, cum meis conſiliis adoptio, proconſulare jus,& deſignatio conſulatus,& ce- era adipiſcendo imperio præpararentur.Aut exiſtat ui cohortes in urbe tentatas, qui provinciarum fi- em labefactatam , denique ſervos vel libertos ad celus corruptos arguat. Vivere ego Britannico po- iente rerum poteram : at ſi Plautus aut quis alius Rempubl. judicaturus obtinuerit, deſunt ſcilicet nihi accuſatores,qui non verba impatientia carita- is aliquando incauta,ſed ea crimina objiciant,qui- bus niſi à filio mater abſolvi non poſſim. Commo- is qui aderant,ultroque ſpiritus ejus mitigantibus, colloquium filii expoſcit. Ubi nihil pro innocentia quaſi diffideret ; nec beneficiis quaſi exprobraret , diſſeruit; ſed ultionem in delatores & præmia ami- cis obtinuit.

22. Præfectura annonæ Fenio Rufo ; cura lu- dorum qui à Cæſare parabantur , Arruntio Stellæ;

Ægy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Ægyptus C.Balbillo permittuntur. Syria P.Antei deſtinata, & variis mox artibus eluſus; ad poſtre mum in urbe retentus eſt. At Silana in exſilium acta. Calviſius quoque & Iturius relegantur. D Atimeto ſupplicium ſumptum, validiore apud libi dines principis Paride, quam ut pœna afficeretur Plautus ad præſens ſilentio tranſmiſſus eſt.

23. Deferuntur dehinc conſenſiſſe Pallas, ac Bur rhus, ut Cornelius Sulla claritudine generis & affi nitate Claudii, cui per nuptias Antoniæ gener erat ad imperium vocaretur. Ejus accuſationis aucto exſtitit Pætus quidam, exercendis apud ærarium ſectionibus famoſus, & tum vanitatis manifeſtus Nec tam grata Pallantis innocentia, quam gravi ſuperbia fuit: quippe nominatis libertis ejus, quo conſcios haberet, reſpondit; nihil unquam ſe domi niſi nutu aut manu ſignificaſſe, vel ſi plura demon ſtranda eſſent, ſcripto uſum, ne vocem conſociaret Burrhus quamvis reus, inter judices ſententiam di xit. Exiliumque accuſatori irrogatum, & tabula exuſtæ ſunt, quibus oblitterata ærarii moniment retrahebat.

24. Fine anni ſtatio cohortis aſſidere ludis ſolita demovetur, quo major ſpecies libertatis eſſet: utque miles theatrali licentiæ non permixtus incorruptio ageret; & plebes daret experimentum, an amoti cuſtodibus, modeſtiam retineret. Urbem princeps luſtravit è reſponſo haruſpicum, quod Jovis ac Mi nervæ ædes de cælo tactæ erant.

25 Q. Voluſio, P. Scipione, Coss. otium foris fœda domi laſcivia, qua Nero itinera urbis, & lupa naria, & diverticula, veſte ſervili in diſſimulationem ſui compoſitus pererrabat, comitantibus qui rape rent ad venditionem expoſita, & obviis vulnera in ferrent: adverſus ignaros adeo, ut ipſe quoque acci peret ictus, & ore præferret. Deinde ubi Cæſarem eſſe qui graſſaretur pernotuit, augebanturque inju riæ adverſus viros feminaſque inſignes: & quidam permiſſa ſemel licentia ſub nomine Neronis, inult propriis cum globis eadem exercebant, & in mo dum captivitatis nox agebatur: Julius quidam Mon tanus ſenatorii ordinis, ſed qui nondum honorem capeſſiſſet, congreſſus forte per tenebras cum Prin

cipe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cipe, quia vim tentantem acriter repulerat, deinde agnitum oraverat, quaſi exprobraſſet: mori adactus eſt. Nero autem metuentior in poſterum, milites ſibi, & pleroſque gladiatorum circumdedit, qui rixarum initia modica, & quaſi privata ſinerent: ſi à læſis validius ageretur, arma inferrent. Ludicram quoque licentiam, & fautores hiſtrionum velut in prœlia convertit, impunitate & præmiis, atque ipſe occultus, & plerumque coram proſpectans: donec diſcordi populo, & gravioris motus terrore, non aliud remedium repertum eſt, quam ut hiſtriones Italia pellerentur, mileſque theatro rurſum aſſideret.

26. Per idem tempus actum in ſenatu de fraudibus libertorum, efflagitatumque ut adverſus male meritos revocandæ libertatis jus patronis daretur. Nec deerant qui cenſerent. Sed conſules relationem incipere non auſi ignaro principe, perſcripſere tamen conſenſum ſenatus. Ille auctor conſtitutionis fieret, ut inter paucos & ſententias adverſos, quibuſdam coalitam libertate irreverentiam eo prorupiſſe frementibus; vi ne an æquo cum patronis jure agerent, ſententiam eorum conſultarent, ac verberibus manus ultro intenderent, impulere vel pœnam ſuam diſſuadentes. Quid enim aliud læſo patrono conceſſum, quam ut viceſimum ultra lapidem, in oram Campaniæ libertum releget? Ceteras actiones promiſcuas & pares eſſe. Tribuendum aliquod telum quod ſperni nequeat. Nec grave manumiſſis, per idem obſequium retinendi libertatem, per quod aſſecuti ſint. At criminum manifeſtos, merito ad ſervitutem retrahi; ut metu coërceantur, quos beneficia non mutaviſſent.

27. Diſſerebatur contra; Paucorum culpam ipſis exitioſam eſſe debere: nihil univerſorum juri derogandum. quippe late fuſum id corpus. Hinc plerumque tribus, decurias, miniſteria magiſtratibus & ſacerdotibus, cohortes etiam in urbe conſcriptas. & plurimis equitum, pleriſque ſenatoribus, non aliunde originem trahi. Si ſeparentur libertini; manifeſtam fore penuriam ingenuorum. non fruſtra majores cum dignitatem ordinum dividerent, liber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

libertatem in communi poſuiſſe. Quin & man
mittendi duas ſpecies inſtitutas, ut relinqueret
pœnitentiæ aut novo beneficio locus. quos vindic
patronus non liberaverit; velut vinculo ſervitu
attineri. Diſpiceret quiſque merita, tardeque co
cederet, quod datum non adimeretur. Hæc ſente
tia valuit. Scripſitque Cæſar ſenatui, privatim e
penderent cauſſam libertorum, quotiens à patr
nis arguerentur: in commune nihil derogent. N
multo poſt, ereptus amitæ libertus Paris, quaſi ju
civili, non ſine infamia principis, cujus juſſu pe
petratum ingenuitatis judicium erat.

28. Manebat nihilominus quædam imago Re
Nam inter Vibullium prætorem, & plebei trib
num Antiſtium ortum certamen, quod immodeſt
fautores hiſtrionum & à prætore in vincula ducto
tribunus omitti juſſiſſet. comprobavere patres, i
cuſata Antiſtii licentia. Simul prohibiti tribuni j
prætorum & conſulum præripere, aut vocare
Italia cum quibus lege agi poſſet. Addidit L. Pi
deſignatus conſul, ne quid intra domum pro pot
ſtate animadverterent: neve multam ab iis dictar
quæſtores ærarii in publicas tabulas ante quattu
menſes referrent; medio temporis contradicere
ceret: deque eo conſules ſtatuerent. Cohibita arti
& ædilium poteſtas, ſtatutumque quantum curul
quantum plebei pignoris caperent, vel pœnæ irr
garent. Eo Helvidius Priſcus tribunus plebis adve
ſus Obultronium Sabinum ærarii quæſtorem co
tentiones proprias exercuit, tamquam jus haſtæ a
verſus inopes inclementer augeret. Dein prince
curam tabularum publicarum à quæſtoribus
præfectos tranſtulit.

29. Varie habita ac ſæpe immutata ejus rei fo
ma. nam Auguſtus permiſit ſenatui deligere præf
ctos: dein ambitu ſuffragiorum ſuſpecto, ſorte duc
bantur ex numero prætorum qui præeſſent. neq;
diu manſit, quia ſors deerrabat ad parum idone
Tunc Claudius quæſtores rurſum impoſuit, iiſq;
metu offenſionum ſegnius conſulerent, extra ord
nem honores promiſit. Sed deerat robur ætatis eu
primum magiſtratum capeſſentibus. igitur Ne
prætura perfunctos; & experientia probatos delegi

30. D

30. Damnatus iiſdem conſulibus Vipſanius Le-
nas, ob Sardiniam provinciam avare habitam. Ab-
ſolutus Ceſtius Proculus repetundarum, cedenti-
bus accuſatoribus. Clodius Quirinalis, quod præ-
fectus remigum qui Ravennæ haberentur, velut
infimam nationum, Italiam luxuria ſævitiaque af-
flictaviſſet, veneno damnationem antevertit. C.
Aminius Rebius ex primoribus peritia legum, &
pecuniæ magnitudine, cruciatus ægræ ſenectæ
miſſo per venas ſanguine effugit: haud creditus ſuf-
ficere ad conſtantiam ſumendæ mortis, ob libidines
muliebriter infamis. At L. Voluſius egregia fama
conceſſit: cui tres & nonaginta anni ſpatium viven-
di, præcipuæque opes bonis artibus, inoffenſa tot
imperatorum malitia fuit.

31. Nerone ſecundum, L. Piſone, conſulibus,
pauca memoria digna evenere. niſi cui libeat, lau-
landis fundamentis & trabibus, quis molem am-
phitheatri apud campum Martis Cæſar adſtruxerat,
volumina implere: cum ex dignitate populi Roma-
ni repertum ſit, res illuſtres annalibus, talia diurnis
urbis actis mandare. Ceterum coloniæ Capua at-
que Nuceria, additis veteranis, firmatæ ſunt: ple-
beique congiarium quadringeni nummi viritim da-
ti, & ſeſtertium quadringenties ærario illatum eſt,
ad retinendam populi fidem. Vectigal quoque
quintæ & viceſimæ venalium mancipiorum remiſ-
ſum, ſpecie magis quam vi. quia cum venditor pen-
dere juberetur, in partem pretii emptoribus accre-
ſcebat. Edixit Cæſar, ne quis magiſtratus, aut pro-
curator qui provinciam obtineret, ſpectaculum gla-
diatorum, aut ferarum, aut quod aliud ludicrum
ederet. Nam ante non minus tali largitione, quam
corripiendis pecuniis, ſubjectos affligebant, dum
quæ libidine deliquerant, ambitu propugnant.

32. Factum & S. conſultum ultioni juxta &
ſecuritati, ut ſi quis à ſuis ſervis interfectus eſ-
ſet, ii quoque qui teſtamento manumiſſi ſub eo-
dem tecto manſiſſent, inter ſervos ſupplicia pende-
rent. Redditur ordini Luſius Varius conſularis,
avaritiæ criminibus olim perculſus. Et Pomponia
Græcina inſignis femina, Plautio, qui ovans ſe de
Britanniis retulit, nupta, ac ſuperſtitionis externæ

rea,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rea: mariti judicio permiſſa. Iſque priſco inſtitu
propinquis coram, de capite famaque conjugis c
gnovit, & inſontem nunciavit. Longa huic Pomp
niæ ætas, & continua triſtitia fuit. Nam poſt J
liam Druſi filiam dolo Meſſallinæ interfectam, p
quadraginta annos, non cultu niſi lugubri, non a
mo niſi mœſto egit. Idque illi imperitante Clau
impune, mox ad gloriam vertit.

33. Idem annus plures reos habuit. quorum
Celerem, accuſante Aſia, quia abſolvere nequi
Cæſar, traxit ſenecta donec mortem obiret. n
Celer, interfecto, ut memoravi, Silano procon
le, magnitudine ſceleris cetera flagitia obtegeb
Coſſutianum Capitonem Cilices detulerant mac
loſum fœdumque, & idem jus audaciæ in provi
cia ratum, quod in urbe exercuerat. Sed per
caci accuſatione conflictatus, poſtremo defenſi
nem omiſit, ac lege repetundarum damnatus e
Pro Epiro Marcello, à quo Lycii res repeteban
eo uſque ambitus prævaluit, ut quidam accu
torum ejus exſilio multarentur, tamquam inſo
periculum feciſſent.

34. Nerone tertium conſule ſimul iniit conſul
tum Valerius Meſſalla, cujus proavum orator
Corvinum, divo Auguſto abavo Neronis, coll
gam in eo magiſtratu fuiſſe, pauci jam ſenum m
minerant. ſed nobili familiæ honor auctus eſt, o
latis in ſingulos annos quingenis ſeſtertiis, quib
Meſſalla paupertatem innoxiam ſuſtentaret. A
relio quoque Cottæ & Haterio Antonino annua
pecuniam ſtatuit princeps, quamvis per luxu
avitas opes diſſipaſſent. Ejus anni principio, m
libus adhuc initiis prolatatum inter Parthos R
manoſque de obtinenda Armenia bellum, acrit
ſumitur: quia nec Vologeſes ſinebat fratrem Ti
datem dati à ſe regni expertem eſſe, aut alienæ
potentiæ donum habere: & Corbulo dignum m
gnitudine populi Romani rebatur, parta olim
Lucullo Pompeioque recipere. Ad hæc Arme
ambigua fide utraque arma invitabant, ſitu terr
rum, ſimilitudine morum Parthis propiores, co
nubiiſque permixti, ac libertate ignota illuc mag
ad ſervitium inclinantes.

35. S

35. Sed Corbuloni plus molis adverſus ignaviam militum, quam contra perfidiam hoſtium erat. Quippe Syria tranſmotæ legiones, pace longa ſegnes, munia Romanorum ægerrime tolerabant. Satis conſtitit fuiſſe in eo exercitu veteranos, qui non ſtationem, non vigilias iniſſent; vallum foſſamque quaſi nova & mira viſerent; ſine galeis, ſine loricis, nitidi & quæſtuoſi militia per opida expleta. Igitur dimiſſis quibus ſenecta, aut valetudo adverſa erat, ſupplementum petivit. Et habiti per Galatiam ac Cappadociam delectus. Adjectaque ex Germania legio cum equitibus alariis, & peditatu cohortium: retentuſque omnis exercitus ſub pellibus, quamvis hieme ſæva adeo, ut obducta glacie, niſi effoſſa humus tentoriis locum non præberet. Ambuſti multorum artus vi frigoris, & quidam inter excubias exanimati ſunt. Annotatuſque miles, qui faſcem lignorum geſtabat, ita præriguiſſe manus, ut oneri adhærentes, truncis brachiis deciderent. Ipſe cultu levi, capite intecto, in agmine, in laboribus frequens adeſſe: laudem ſtrenuis, ſolatium invalidis, exemplum omnibus oſtendere. Dehinc quia duritiam cæli militiæque multi abnuebant, deſerebantque, remedium ſeveritate quæſitum eſt. Nec enim, ut in aliis exercitibus, primum alterumque delictum venia proſequebatur, ſed qui ſigna reliquerat, ſtatim capite pœnas luebat. Idque uſu ſalubre, & miſericordia melius apparuit. quippe pauciores illa caſtra deſeruere, quam ea in quibus ignoſcebatur.

36. Interim Corbulo legionibus intra caſtra habitis, donec ver adoleſceret, diſpoſitiſque per idoneos locos cohortibus auxiliariis; ne pugnam priores auderent, prædicit. Curam præſidiorum Pactio Orphito primipili honore perfuncto mandat. Is quamquam incautos Barbaros; & bene gerendæ rei caſum offerri ſcripſerat, tenere ſe munimentis, & majores copias opperiri jubetur. Sed rupto imperio, poſtquam paucæ è proximis caſtellis turmæ advenerant, pugnamque imperitia poſcebant, congreſſus cum hoſte funditur. Et damno ejus exterriti qui ſubſidium ferre debuerant, ſua quiſque in caſtra trepida fuga rediere. Quod graviter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Corbulo accepit: increpitumque Pactium, & præ
fectos, militeſque tendere omnes extra vallum ju
ſit, inque ea contumelia detenti, nec niſi precibu
univerſi exercitus exſoluti ſunt.

37. At Tiridates ſuper proprias clientelas, op
Vologeſi fratris adjutus, non furtim jam, ſed pa
lam bello infenſare Armeniam, quoſque fidos no
bis rebatur depopulari, & ſi copiæ contra ducere
tur, eludere, huc quoque & illuc volitans, plura fa
ma quam pugna exterrere. Igitur Corbulo, quæſ
to diu prœlio, fruſtra habitus; & exemplo hoſtiu
circumferre bellum coactus, diſpartit vires, ut le
gati præfectique diverſos locos pariter invaderen
Simul Antiochum regem monet, proximas ſi
præfecturas petere. Nam Pharaſmanes interfect
filio Rhadamiſto, quaſi proditore ſui; quo fidem i
nos teſtaretur, vetus adverſus Armenios odiu
promptius exercebat. Tuncque primum illecti I
ſechi gens ante alias ſocia Romanis, avia Armeni
incurſavit. Ita conſilia Tiridati in contrarium ve
tebantur. Mittebatque oratores, qui ſuo Parth
rumque nomine expoſtularent; cur datis nuper ob
ſidibus, redintegrataque amicitia, quæ novis quo
beneficiis locum aperiret, vetere Armeniæ poſſe
ſione depelleretur? Ideo nondum ipſum Vologeſe
commotum, quia cauſſa, quam vi agere mallent. S
perſtaretur in bello; non defore Arſacidis virt
tem fortunamque, ſæpius jam clade Romana ex
pertam. Ad ea Corbulo, ſatis comperto Vologeſe
defectione Hyrcaniæ attineri, ſuadet Tiridati, pr
cibus Cæſarem aggredi, poſſe illi regnum ſtabil
& res incruentas contingere, ſi omiſſa ſpe longi
qua & ſera, præſentem potioremque ſequeretur.

38. Placitum dehinc, quia commeantibus inv
cem nunciis nihil in ſumma pacis proficiebatu
colloquio ipſorum tempus locumq; deſtinari. Mil
equitum præſidium Tiridates affore ſibi diceba
quantum Corbuloni cujuſque generis militum a
ſteret, non ſtatuere, dum poſitis loricis & galeis,
faciem pacis veniretur. Cuicumque mortalium, n
dum veteri & provido duci, barbaræ aſtutiæ p
tuiſſent. Ideo artum inde numerum finiri, & hi
majorem afferri, ut dolus pararetur. nam eou

ſagi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſagittarum uſu exercito, ſi detecta corpora objicerentur, nihil profuturam multitudinem. Diſſimulato tamen intellectu, rectius de his quæ in publicum conſulerentur, totis exercitibus coram diſſertaturos reſpondit. Locumque delegit, cujus pars altera colles erant clementer aſſurgentes, accipiendis peditum ordinibus; pars in planitiem porrigebatur, ad explicandas equitum turmas. Dieque pacto, prior Corbulo ſocias cohortes & auxilia regum pro cornibus, medio ſextam legionem conſtituit; cui accita per noctem aliis ex caſtris tria millia tertianorum permiſcuerat, una cum aquila, quaſi eadem legio ſpectaretur. Tiridates vergente jam die procul aſtitit, unde videri magis quam audiri poſſet. Ita ſine congreſſu dux Romanus abſcedere militem ſua quemque in caſtra jubet.

39. Rex ſive fraudem ſuſpectans, quia plura ſimul in loca ibatur, ſive ut commeatus noſtros Pontico mari, & Trapezunte opido adventantes interciperet, propere diſcedit. Sed neque commeatibus vim facere potuit, quia per montes ducebantur, præſidiis noſtris inſeſſos: & Corbulo, ne irritum bellum traheretur, utque Armenios ad ſua defendenda cogeret, exſcindere parat caſtella. Sibique quod validiſſimum in ea præfectura cognomento Volendum ſumit; minora Cornelio Flacco legato, & Inſteio Capitoni caſtrorum præfecto mandat. Tum circumſpectis munimentis; & quæ expugnationi idonea, proviſis, hortatur milites, ut hoſtem vagum, neque paci aut prœlio paratum, ſed perfidiam & ignaviam fuga confitentem, exuerent ſedibus, gloriæque pariter & prædæ conſulerent. Tum quadripartito exercitu, hos in teſtudinem conglobatos, ſubruendo vallo inducit, alios ſcalas mœnibus admovere, multos tormentis faces & haſtas incutere jubet. Libratoribus funditoribuſque attributus locus, unde eminus glandes torquerent; ne qua pars ſubſidium laborantibus ferret, pari undique metu. Tantus inde ardor certantis exercitus fuit, ut intra tertiam diei partē, nudati propugnatoribus muri, obices portarum ſubverſi, capta eſcenſu munimenta, omneſque puberes trucidati ſint, nullo milite amiſſo, paucis admodum vulneratis, & im-

belle vulgus ſub corona venundatum : reliqua præda victoribus ceſſit. Pari fortuna legatus ac præfectus uſi ſunt, tribuſque una die caſtellis expugnatis, cetera terrore, & alia ſponte incolarum, in deditionem veniebant. unde orta fiducia caput gentis Artaxata aggrediendi. Nec tamen proximo itinere ductæ legiones, quæ ſi amnem Araxem, qui mœnia alluit, ponte tranſgrederentur, ſub ictum dabantur: procul & latioribus vadis tranſiere.

40. At Tiridates pudore & metu, ne ſi conceſſiſſet obſidioni, nihil opis in ipſo videretur; ſi prohiberet, impeditis locis ſeque & equeſtres copias illigaret: ſtatuit poſtremo oſtendere aciem, & dato die prœlium incipere, vel ſimulatione fugæ, locum fraudi parare. Igitur repente agmen Romanum circumfundit, non ignaro duce noſtro, qui viæ pariter & pugnæ compoſuerat exercitum. Latere dextro tertia legio, ſiniſtro ſexta incedebat, mediis decumanorum delectis: recepta inter ordines impedimenta, & tergum mille equites tuebantur. quibus juſſerat, ut inſtantibus cominus reſiſterent, refugos non ſequerentur. In cornibus pedes ſagittarius, & cetera manus equitum ibat, productiore cornuum ſiniſtro per ima collium, ut ſi hoſtis intraviſſet, fronte ſimul & ſinu exciperetur. Aſſultare ex diverſo Tiridates, non uſque ad jactum teli, ſed tum minitans, tum ſpecie trepidantis, ſi laxare ordines & diverſos conſectari poſſet. Ubi nihil temeritate ſolutum, nec amplius quam decurio equitum audentius progreſſus, & ſagittis confixus, ceteros ad obſequium exemplo firmaverat, propinquis jam tenebris abſceſſit.

41. Et Corbulo caſtra in loco metatus, an expeditis legionibus nocte Artaxata pergeret, obſidione circumdaret agitavit, conceſſiſſe illuc Tiridatem ratus. Dein poſtquam exploratores attulerunt longinquum regis iter, & Medi an Albani peterentur, incertum, lucem opperitur; præmiſſaque levi armatura, quæ muros interim ambiret, oppugnationemque eminus inciperet. Sed opidani portis ſponte patefactis, ſe ſuaque Romanis permiſere. quod ſalutem ipſis tulit; Artaxatis ignis immiſſus, deletaque & ſolo æquata ſunt. quia nec teneri ſine

valid

valido præſidio, ob magnitudinem mœnium; nec id nobis virium erat, quod firmando præſidio, & capeſſendo bello divideretur. Vel ſi integra & incuſtodita relinquerentur, nulla in eo utilitas aut gloria quod capta eſſent. Adjicitur miraculum velut numine oblatum. nam cuncta extra, tectis tenus ſole illuſtria fuere; quod mœnibus cingebatur, ita repente atra nube coopertum, fulguribuſq; diſcretum eſt, ut quaſi infenſantibus deis exitio tradi crederetur. Ob hæc conſalutatus imperator Nero, & ſenatuſconſulto ſupplicationes habitæ: ſtatuæque & arcus, & continui conſulatus principi: utque inter féſtos referretur dies, quo patrata victoria, quo nunciata, quo relatum de ea eſſet, aliaque in eandem formam decernuntur, adeo modum egreſſa, ut C. Caſſius de ceteris honoribus aſſenſus; ſi pro benignitate fortunæ diis grates agerentur, ne totum quidem annum ſupplicationibus ſufficere diſſeruerit: eoque oportere dividi ſacros & negotioſos dies, quis divina colerentur, & humana non impedirent.

42. Variis deinde caſibus jactatus, & multorum odia meritus reus, haud tamen ſine invidia Senecæ damnatur. Is fuit P. Suilius, imperitante Claudio terribilis ac venalis, & mutatione temporum, non quantum inimici caperent, demiſſus: quique ſe nocentem videri, quam ſupplicem mallet. Ejus opprimendi gratia repetitum credebatur ſenatuſconſultum, pœnaque Cinciæ legis, adverſus eos qui pretio cauſſas oraviſſent. Nec Suilius queſtu aut exprobratione abſtinebat, præter ferociam animi, extrema ſenecta liber, & Senecam increpans; infenſum amicis Claudii, ſub quo juſtiſſimum exſilium pertuliſſet. Simul ſtudiis inertibus, & juvenum imperitiæ ſuetum, livere iis qui vividam & incorruptam eloquentiam tuendis civibus exercerent. Se quæſtorem Germanici; illum domus ejus adulterum fuiſſe. An gravius exiſtimandum, ſponte litigatoris præmium honeſtæ operæ aſſequi, quam corrumpere cubicula principum feminarum? Qua ſapientia, quibus philoſophorum præceptis, intra quadriennium regiæ amicitiæ, ter millies ſeſtertium paraviſſet? Romæ teſtamenta & orbos, velut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

velut indagine ejus capi. Italiam & provincias,i
menſo fenore hauriri. At ſibi labore quæſitam ,
modicam pecuniam eſſe. Crimen, periculur
omnia potius toleraturum , quam veterem ac c
partam dignationem ſubitæ felicitati ſubmitteret

43. Nec deerant , qui hæc iiſdem verbis , a
verſa in deterius Senecæ deferrent. Repertique a
cuſatores , direptos ſocios cum Suilius provincia
Aſiam regeret , ac publicæ pecuniæ peculatum d
tulere. Mox quia inquiſitionem annuam impetr
verant , brevius viſum , ſuburbana crimina incip
quorum obvii teſtes erant. Ii acerbitate accuſati
nis Q. Pomponium ad neceſſitatem belli civi
detruſum : Juliam Druſi.filiam, Sabinamque Po
pæam ad mortem actas : & Valerium Aſiaticum
Luſium Saturninum , Cornelium Lupum circun
ventos: jam equitum Romanorum agmina damna
ta , omnemq; Claudii ſævitiam Suilio objectaban
Ille nihil ex his ſponte ſuſceptum , ſed principi pa
ruiſſe defendebat, donec eam orationem Cæſar co
hibuit , compertum ſibi referens ex commentari
patris ſui , nullam cujuſquam accuſationem ab e
coactam. Tum juſſa Meſſallinæ prætendi,& laba
defenſio. Cur enim neminem alium electum , qu
ſævienti impudicæ vocem præberet? Puniendos re
rum atrocium miniſtros , ubi pretia ſcelerum ad
epti,ſcelera ipſa aliis delegent. Igitur adempta bo
norum parte (nam filio & nepti pars concedeba
tur,eximebanturque etiam quæ teſtamento matris
aut avi acceperant,in inſulas Baleares pellitur: no
in ipſo diſcrimine , non poſt damnationem fractu
animo. Ferebaturque copioſa & molli vita, ſecre
tum illud toleraviſſe. Filium ejus Nerulinum ag
greſſis accuſatoribus per invidiam patris, & crimi-
na repetundarum,interceſſit princeps,tamquam ſa-
tis expleta ultione.

44. Per idem tempus Octavius Sagitta plebe
tribunus, Pontiæ mulieris nuptæ amore vecors,in-
gentibus donis adulterium , & mox ut omitteret
maritum emercatur , ſuum matrimonium promit-
tens , ac nuptias ejus pactus. Sed ubi mulier vacua
fuit , nectere moras , adverſam patris voluntatem
cauſſari, repertaque ſpe ditioris conjugis, promiſſa

exue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

xuere. Octavius contra modo conqueri, modo minitari, famam perditam, pecuniam exhauſtam obteſtans: denique ſalutem, quæ ſola reliqua eſſet, arbitrio ejus permittens. Ac poſtquam ſpernebatur, noctem unam ad ſolatium poſcit, qua delinitus, modum in poſterum adhiberet. Statuitur nox. Et Pontia conſciæ ancillæ cuſtodiam cubiculi mandat. Ille uno cum liberto, ferrum veſte occultum infert. Tum, ut aſſolet in amore & ira, jurgia, preces, exprobratio, ſatisfactio, & pars tenebrarum libidini ſepoſita. Et queſtu incenſus, nihil metuentem ferro tranſverberat, & accurrentem ancillam vulnere abſterret, cubiculoque prorumpit. Poſtera die manifeſta cædes, haud ambiguus percuſſor. quippe manſitaſſe una convincebatur. Sed libertus ſuum illud facinus profiteri, ſe patroni injurias ultum eſſe. Commoveratque quoſdam magnitudine exempli: donec ancilla ex vulnere refecta, verum aperuit. poſtulatuſque apud conſules à patre interfectæ, poſtquam tribunatu abierat, ſententia patrum, & lege Cornelia de ſicariis condemnatur.

45. Non minus inſignis eo anno impudicitia, magnorum Reip. malorum initium fecit. Erat in civitate Sabina Poppæa, T. Ollio patre genita, ſed nomen avi materni ſumpſerat, illuſtri memoria Poppæi Sabini conſulari & triumphali decore præfulgentis. nam Ollium honoribus nondum functum, amicitia Sejani pervertit. Huic mulieri cuncta alia fuere, præter honeſtum animum. quippe mater ejus ætatis ſuæ feminas pulchritudine ſupergreſſa, gloriam pariter & formam dederat. opes claritudini generis ſufficiebant. ſermo comis, nec abſurdum ingenium. modeſtiam præferre, & laſcivia uti. rarus in publicum egreſſus, idque velata parte oris, ne ſatiaret aſpectum, vel quia ſic decebat. Famæ numquam pepercit, maritos & adulteros non diſtinguens; neque affectui ſuo, aut alieno obnoxia, unde utilitas oſtenderetur, illuc libidinem transferebat. Igitur agentem eam in matrimonio Rufi Criſpini equitis Romani, ex quo filium genuerat, Otho pellexit juventa ac luxu, & quia flagrantiſſimus in amicitia Neronis habebatur. nec mora, quin adulterio matrimonium jungeretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

46. Otho, ſive amore incautus, laudare formam elegantiamque uxoris apud principem; ſive ut accenderet, ac ſi eadem femina potirentur, id quoque vinculum potentiam ei adjiceret. Sæpe auditus eſt conſurgens è convivio Cæſaris, ſe ire ad illam, ſibi conceſſam dictitans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, & gaudia felicium. His atque talibus irritamentis, non longa cunctatio interponitur. Sed accepto aditu, Poppæa primum per blandimenta & artes valeſcere, imparem cupidini ſe, & forma Neronis captam ſimulans: mox acri jam principis amore ad ſuperbiam vertens, ſi ultra unam alteramque noctem attineretur, nuptam eſſe ſe dictitans, nec poſſe matrimonium amittere, devinctam Othoni per genus vitæ, quod nemo adæquaret. Illum animo & cultu magnificum: ibi ſe ſumma fortuna digna viſere. at Neronem pellice ancilla, & aſſuetudine Actes devinctum, nil è contubernio ſervili, niſi abjectum & ſordidum traxiſſe. Dejicitur familiaritate ſueta, poſt congreſſu & comitatu Otho; & poſtremo, ne in urbe æmulatus ageret, provinciæ Luſitaniæ præficitur. Ubi uſque ad civilia arma, non ex priore infamia, ſed integre ſancteque egit, procax otii, & poteſtatis temperantior.

47. Hactenus Nero flagitiis & ſceleribus velamenta quæſivit. Suſpectabat maxime Cornelium Syllam, ſocors ingenium ejus in contrarium trahens, callidumque & ſimulatorem interpretando. Quem metum Graptus ex libertis Cæſaris, uſu & ſenecta à Tiberio uſque domum principum edoctus, tali mendacio intendit. Pons Milvius in eo tempore celebris nocturnis illecebris erat; ventitabatque illuc Nero, quo ſolutius urbem extra laſciviret. Igitur regredienti per viam Flaminiam compoſitas inſidias, fatoque evitatas, quoniam diverſo itinere Salluſtianos in hortos remeaverit, auctoremque ejus doli Syllam ementitur: quia forte redeuntibus miniſtris principis, quidam per juvenilem licentiam quæ tunc paſſim exercebatur, inanem metum fecerant. Neque ſervorum quiſquam, neque clientium Syllæ agnitus; maximeque deſpecta & nullius auſi capax natura ejus, à crimine ab-

hor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

orrebat: perinde tamen quaſi convictus eſſet, ce-ere patria, & Maſſilienſium mœnibus coërceri ubetur.

48. Iiſdem conſulibus auditæ Puteolanorum le-ationes. quas diverſas ſenatorius ordo plebeſque d ſenatum miſerant: illi vim multitudinis; hi ma-iſtratuum & primi cujuſque avaritiam increpan-es. Cumque ſeditio ad ſaxa & minas ignium pro-reſſa, necem & arma proliceret, C. Caſſius adhi-endo remedio delectus. quia ſeveritatem ejus on tolerabant, precante ipſo, ad Scribonios fra-res ea cura transfertur, data cohorte prætoria. cu-us terrore & paucorum ſupplicio, rediit opidanis oncordia.

49. Non referrem vulgatiſſimum ſenatuſconſul-um, quo civitati Syracuſanorum egredi numerum dendis gladiatoribus finitum permittebatur; niſi Pætus Thraſea contradixiſſet, præbuiſſetque ma-eriem obtrectatoribus arguendæ ſententiæ; Cur nim ſi Remp. egere libertate ſenatoria crederet, am levia conſectaretur? quin de bello aut pace, de ectigalibus & legibus, quibuſque aliis Romana ontinentur, ſuaderet diſſuaderetve? Licere patri-bus, quotiens jus dicendæ ſententiæ accepiſſent, uæ vellent expromere, relationemque in ea po-tulare. An ſolum emendatione dignum, ne Sy-racuſis ſpectacula largius ederentur? Cetera per omnes imperii partes perinde egregia, quam ſi non Nero, ſed Thraſea regimen eorum teneret? Quæ ſi ſumma diſſimulatione tranſmitterentur, quanto magis inanibus abſtinendum? Thraſea contra ratio-nem poſcentibus amicis, non præſentium ignarum reſpondebat, ejuſmodi conſulta corrigere; ſed pa-trum honori dare, ut manifeſtum fieret, magnarum rerum curam non diſſimulaturos, qui animum e-tiam leviſſimis adverterent.

50. Eodem anno crebris populi flagitationibus im-modeſtiam publicanorum arguentis, dubitavit Ne-ro, an cuncta vectigalia omitti juberet, idque pul-cherrimum donum generi mortalium daret. Sed impetum ejus, multum prius laudata magnitudine animi, attinuere ſenatores, diſſolutionem imperii docendo, ſi fructus quibus Reſp. ſuſtineretur, demi-

nuerentur. quippe ſublatis portoriis, ſequens
tributorum abolitio expoſtularetur. Pleraſque v
ctigalium ſocietates à conſulibus & tribunis pleb
conſtitutas, acri etiam populi Romani tum libert
te; reliqua mox ita proviſa, ut ratio quæſtuum
neceſſitas erogationum inter ſe congruerent. Ten
perandas plane publicanorum cupidines, ne per t
annos ſine querela tolerata, novis acerbitatibus
invidiam verterent.

51. Ergo edixit princeps, ut leges cujuſque p
blici occultæ ad id tempus, proſcriberentur: omi
ſas petitiones, non ultra annum reſumerent: Rom
prætor; per provincias qui pro prætore aut conſu
eſſent, jura adverſus publicanos extra ordine
redderent: militibus immunitas ſervaretur, niſi
iis quæ væno exercerent. Aliaque admodum æqu
quæ brevi ſervata, dein fruſtra habita ſunt. Man
tamen abolitio quadrageſimæ quinquageſimæq
& quæ alia exactionibus illicitis nomina publica
invenerant. Temperata apud tranſmarinas provi
cias frumenti ſubvectio. Et ne cenſibus negotiat
rum naves aſcriberentur, tributumque pro illis pe
derent, conſtitutum.

52. Reos ex provincia Africa, qui proconſul
re imperium illic habuerant, Sulpicium Camer
num, & Pomponium Silvanum, abſolvit Cæſar. C
merinum adverſus privatos & paucos, ſævitiæ m
gis quam captarum pecuniarum crimina objicie
tes: Silvanum magna vis accuſatorum circumſtet
rat, poſcebatque tempus evocandorum teſtium, re
illico defendi poſtulabat. Valuitque pecunioſa orb
tate & ſenecta, quam ultra eorum vitam produxi
quorum ambitu evaſerat.

53. Quietæ ad id tempus res in Germania fu
rant, ingenio ducum, qui pervulgatis triumphi in
gnibus, majus ex eo decus ſperabant; ſi pacem co
tinuaviſſent. Paullinus Pompeius, L. Vetus, ea ten
peſtate exercitui præerant. Ne tamen ſegnem m
litem attinerent, ille inchoatum ante tres & ſex
ginta annos à Druſo aggerem coercendo Rhen
abſolvit: Vetus Moſellam atque Ararim, facta i
ter utrumque foſſa connectere parabat, ut cop
per mare, dein Rhodano & Arare ſubvectæ, p

ea

am foſſam, mox fluvio Moſella in Rhenum, exin
)ceanum decurrerent: ſublatiſque itinerum diffi-
ultatibus, navigabilia inter ſe occidentis ſepten-
rioniſque litora fierent. Invidit operi Ælius Gra-
ilis Belgicæ legatus, deterrendo Veterem, ne le-
iones alienæ provinciæ inferret, ſtudiaque Gal-
arum affectaret. formidoloſum id imperatori di-
titans, quo plerumque prohibentur conatus ho-
eſti.

54. Ceterum continuo exercituum otio fama
nceſſit, ereptum jus legatis ducendi in hoſtem. Eo-
ue Friſii juventutem ſaltibus aut paludibus, im-
ellem ætatem per lacus admovere ripæ, agroſque
acuos, & militum uſui ſepoſitos inſedere, aucto-
e Verrito & Malorige, qui nationem eam rege-
ant, in quantum Germani regnantur. Jamq; fixe-
ant domos, ſemina arvis intulerant, utque patrium
olum exercebant, cum Dubius Avitus accepta à
Paullino provincia, minitando vim Romanam, niſi
ubſcederent Friſii veteres in locos, aut novam ſe-
lem à Cæſare impetrarent, perpulit Verritum &
Malorigem preces ſuſcipere. Profectique Romam,
lum aliis curis intentum Neronem opperiuntur,
nter ea quæ Barbaris oſtentantur, intravere Pom-
peii theatrum, quo magnitudinem populi viſerent.
Illic per otium (neque enim ludicris, ignari, oble-
ctabantur) dum conſeſſum caveæ, diſcrimina or-
dinum, quis eques, ubi ſenatus percunctantur, ad-
vertere quoſdam cultu externo in ſedibus ſenato-
rum: & quinam forent rogitantes, poſtquam audi-
verant, earum gentium legatis id honoris datum,
quæ virtute & amicitia Romana præcellerent;
NULLOS MORTALIUM ARMIS AUT
FIDE ANTE GERMANOS ESSE excla-
mant, degrediunturque & inter patres conſidunt,
quod comiter à viſentibus exceptum, quaſi impe-
tus antiqui, & bona æmulatione. Nero civitate Ro-
mana ambos donavit: Friſios decedere agris juſſit.
Atque illis aſpernantibus, auxiliaris eques repente
immiſſus, neceſſitatem attulit, captis cæſiſve qui
pervicacius reſtiterant.

55. Eoſdem agros Anſibarii occupavere, vali-
dior gens, non modo ſua copia, ſed adjacentium
popu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

populorum miſeratione: quia pulſi à Chaucis & ſe
dis inopes, tutum exſilium orabant. Aderatque
iis clarus per illas gentes, & nobis quoque fidus
nomine Boiocalus, vinctum ſe rebellione Cheru
ſca, juſſu Arminii referens, mox Tiberio & Ger
manico ducibus, ſtipendia meruiſſe. Quinquagin
ta annorum obſequio id quoque adjungere, quo
gentem ſuam ditioni noſtræ ſubjiceret. Quotam
partem campi jacere, in quam pecora & armenta
militum aliquando tranſmitterentur? Servarent
ſane receptus gregibus inter hominum famem:
modo ne vaſtitatem & ſolitudinem mallent, quam
amicos populos. Chamavorum quondam ea ar
va, mox Tubantum, & poſt Uſipiorum fuiſſe.
Sicut cælum diis, ita terras generi mortalium da
tas: quæque vacuæ, eas publicas eſſe. Solem de
inde reſpiciens, & cetera ſidera vocans, quaſi co
ram interrogabat, vellentne contueri inane ſo
lum? potius mare ſuperfunderent adverſus terra
rum ereptores.

56. Et commotus his Avitus, patienda melio
rum imperia. Id diis quos implorarent placitum,
ut arbitrium penes Romanos maneret quid darent,
quid adimerent; neque alios judices, quam ſeipſos
paterentur. Hæc in publicum Anſibariis reſpon
dit; ipſi Boiocalo, ob memoriam amicitiæ datu
rum agros. quod ille, ut proditionis pretium
aſpernatus addidit; Deeſſe nobis terra, in qua viva
mus; in qua moriamur, non poteſt. atque ita infenſ
utrimque animis diſceſſum. Illi Bructeros, Ten
cteros, ulteriores etiam nationes ſocias bello vo
cabant. Avitus ſcripto ad Curtilium Manciam ſu
perioris exercitus legatum, ut Rhenum tranſgreſ
ſus, arma à tergo oſtenderet; ipſe legiones i
agrum Tencterum induxit, excidium minitan
niſi cauſſam ſuam diſſociarent. Igitur abſiſtenti
bus his, pari metu exterriti Bructeri. & ceter
quoque aliena pericula deſerentibus, ſola Anſi
bariorum gens retro ad Uſipios & Tubantes con
ceſſit. quorum terris exacti, cum Cattos, dein Che
ruſcos petiſſent, errore longo, hoſpites, egeni
hoſtes, in alieno, quod juventutis erat, cæduntur:
imbellis ætas in prædam diviſa eſt.

57. E

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

57. Eadem æſtate inter Hermunduros Cattoſ-
ue certatum magno prœlio, dum flumen gignen-
o ſale fecundum, & conterminum, vi trahunt; ſu-
er libidinem cuncta armis agendi; religione inſita,
os maxime locos propinquare cœlo, preceſque
nortalium à deis nuſquam propius audiri. inde in-
ulgentia numinum illo in amne, illiſque ſilvis ſa-
em provenire; non ut alias apud gentes eluvie ma-
is areſcente unda, ſed ſuper ardentem arborum
truem fuſa, ex contrariis inter ſe elementis, igne
tque aquis concretum. Sed bellum Hermunduris
roſperum, Cattis exitioſius fuit. quia victores di-
erſam aciem Marti ac Mercurio ſacravere, quo vo-
o equi, viri, cuncta victa occidioni dantur. Et minæ
uidem hoſtiles in ipſos vertebantur. Sed civitas
uhonum ſocia nobis, malo improviſo afflicta eſt.
nam ignes terra editi, villas, arva, vicos paſſim cor-
ripiebant, ferebanturque in ipſa conditæ nuper Co-
loniæ mœnia. neque extingui poterant; non ſi im-
bres caderent, non ſi fluvialibus aquis, aut quo alio
humore niterentur: donec inopia remedii, & ira
cladis, agreſtes quidam eminus ſaxa jacere, dein
reſidentibus flammis propius ſuggreſſi, ictu fu-
ſtium, aliiſque verberibus, ut feras abſterrebant:
poſtremo tegmina corpori direpta injiciunt, quanto
magis profana & uſu polluta, tanto magis oppreſ-
ſura ignes.

58. Eodem anno Ruminalem arborem in comi-
tio, quæ ſuper octingentos & quadraginta ante
annos Remi Romulique infantiam texerat, mor-
tuis ramalibus & areſcente trunco deminutam, pro-
digii loco habitum eſt, donec in novos fetus revi-
reſceret.

BREVIARIUM LIBRI XIV.

*Nero matrem ſuam faſtidit, denique interficit. Ex-
cuſat id factum apud Senatum: & is non ignoſcit
ſolum, ſed laudat. Inde ad deterrima quæque prorupit.
currus agitavit. in ſcena cantavit. Quinquennale lu-
dicrum Romæ inſtitutum, vario ſermone vulgi Rubel-
lius Plautus amovetur. At Corbulo in Armenia ſtre-*

nua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nue rem gerit. Tigranocerta capit: Tigranem regem iis imponit. Contra in Britannia clades accepta, dum Suetonius Paullinus Monam inſulam intraſſet, & tota pæne provincia amiſſa: quam tamen mira conſtantia & unius prœlii ſucceſſu Suetonius idem retinuit. Præfectus urbis domi ſuæ interfectus, ſupplicium de familia ſumptum. Lex Majeſtatis revocata. Burrhus obiit. Seneca à peſſimis in invidiam vocatur: ideoque commeatum à principe petit, nec accipit. Tigellinus unus omnia poteſt: is Plautum & Sullam interfici curat. Nero Octavium dimittit: Poppææ jungitur. Seditionem ſuper ea re populus movet: quæ cauſſa maturandi Octaviæ exitii. Ea interfecta in Pandateria inſula. Geſta hæc annis circiter quatuor.

Coss. { C.Vipſanio, L.Fonteio Capitone.
Imp.Nerone IV, Coſſo Cornelio Lentulo.
C.Cæſonio Peto, C.Petronio Turpiliano.
P.Mario Celſo, L.Aſinio Gallo. }

LIBER XIV.

CAio Vipſanio, Fonteio, Coss. diu meditatum ſcelus non ultra Nero diſtulit, vetuſtate imperii coalita audacia, & flagrantior in dies amore Poppææ, quæ ſibi matrimonium, & diſſidium Octaviæ incolumi Agrippina haud ſperans, crebris criminationibus, aliquando per facetias incuſare principem, & pupillum vocare, qui juſſis alienis obnoxius non modo imperii, ſed libertatis etiam indigeret. Cur enim differri nuptias ſuas? formam ſcilicet diſplicere, & triumphales avos? An fecunditatem, & verum animum? timeri, ne uxor ſaltem injurias patrum, iram populi adverſus ſuperbiam avaritiamque matris aperiat. Quod ſi nurum Agrippina non niſi filio infeſtam ferre poſſet, reddatur ipſa Othonis conjugio. ituram quoquo terrarum, ubi audiret potius contumelias imperatoris, quam viſeret periculis ejus immixta. Hæc atque talia lacrymis & arte adulteræ penetrantia, nemo prohibebat; cupientibus cunctis infringi matris potentiam, & credente nullo, uſque ad cædem ejus duratura filii odia.

2. Tradit Cluvius ardore retinendæ Agrippinam

ım potentiæ eo uſque provectam, ut medio diei,
ım id temporis Nero per vinum & epulas incale-
ceret, offerret ſe ſæpius temulento comptam, &
ceſto paratam. Jamque laſciva oſcula, & præ-
ıncias flagitii blanditias, annotantibus proximis
enecam contra muliebres illecebras ſubſidium à
mina petiviſſe; immiſſamque Acten libertam,
ıæ ſimul ſuo periculo, & infamia Neronis anxia,
eferret, pervulgatum eſſe inceſtum gloriante ma-
e, nec toleraturos milites profani principis impe-
um. Fabius Ruſticus non Agrippinæ, ſed Nero-
cupitum id memorat, ejuſdemque libertæ aſtu
ſjectum. Sed quæ Cluvius, eadem ceteri quo-
ıe auctores prodidere, & fama huc inclinat, ſeu
nceperit animo tantum immanitatis Agrippina,
u credibilior novæ libidinis meditatio in ea viſa
t, quæ puellaribus annis ſtuprum cum Lepido
e dominationis admiſerat, pari cupidine uſque ad
bita Pallantis provoluta, & exercita ad omne fla-
itium patrui nuptiis.

3. Igitur Nero vitare ſecretos ejus congreſſus:
ſcedentem in hortos, aut Tuſculanum vel Antia-
m in Agrum, laudare quod otium laceſſeret. Po-
remo ubicumque haberetur, prægravem ratus,
terficere conſtituit: hactenus conſultans, veneno,
n ferro, vel qua alia vi. placuitque primo vene-
um. Sed inter epulas principis ſi daretur, referri
d caſum non poterat, tali jam Britannici exitio: &
iniſtros tentare arduum videbatur, mulieris uſu
celerum adverſus inſidias intentæ: atque ipſa præ-
ımendo remedia munierat corpus. Ferrum & cæ-
es quo nam modo occultaretur, nemo reperiebat;
t ne quis illi tanto facinori delectus, juſſa ſperne-
et metuebat. Obtulit ingenium Anicetus liber-
us, claſſis apud Miſenum præfectus, & pueritiæ
Neronis educator, ac mutuis odiis Agrippinæ invi-
us. Ergo navem poſſe componi docet, cujus pars
pſo in mari per artem ſoluta effunderet ignaram.
ihil tam capax fortuitorum quam mare, & ſi nau-
ragio intercepta ſit, quem adeo iniquum, ut ſceleri
dſignet, quod venti & fluctus deliquerint? Addi-
urum principem defunctæ templum, & aras, &
etera oſtentandæ pietatis.

4. Pla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

4. Placuit ſollertia, tempore etiam juta, quand Quinquatruum feſtos dies apud Baias frequenta bat. Illuc matrem elicit, ferendas parentum iracun dias, & placandum animum dictitans, quo rumo rem reconciliationis efficeret, acciperetque Agrip pina, facili feminarum credulitate ad gaudia. Ve nientem dehinc obvius in littora (nam Antio ad ventabat) excipit manu & complexu, ducitqu Baulos: id villæ nomen eſt, quæ promontoriun Miſenum inter & Baianum lacum flexo mari allui tur. ſtabat inter alias navis ornatior, tamquam i quoque honori matris daretur. quippe ſueverat tri remi, & claſſiariorum remigio vehi. ac tum invitat ad epulas erat, ut occultando facinori nox adhibe retur. Satis conſtitit extitiſſe proditorem, & Agrip pinam, auditis inſidiis, an crederet ambiguam, ge ſtamine ſellæ Baias pervectam. Ibi blandimentu ſublevavit metum, comiter excepta, ſuperque ipſur collocata. Nam pluribus ſermonibus modo fami liaritate juvenili Nero, & rurſus adductus qua ſeria conſociaret, tracto in longum convictu proſequitur abeuntem, artius oculis & pecto hærens, ſive explenda ſimulatione, ſeu peritur matris ſupremus aſpectus, quamvis ferum animu retinebat.

5. Noctem ſideribus illuſtrem, & placido ma quietam, quaſi convincendum ad ſcelus, dii præ buere. Nec multum erat progreſſa navis, duobu è numero familiarium Agrippinam comitantibu ex quibus Crepereius Gallus haud procul guber naculis adſtabat, Aceronia ſuper pedes cubitant reclinis, pœnitentiam filii, & reciperatam matr gratiam per gaudium memorabat. cum dato ſign ruere tectum loci multo plumbo grave, preſſuſqu Crepereius, & ſtatim exanimatus. Agrippina & Aceronia eminentibus tecti parietibus, ac forte va lidioribus, quam ut oneri cederent, protectæ ſun nec diſſolutio navigii ſequebatur turbatis omnibu & quod plerique ignari etiam conſcios impedie bant. Juſſum dehinc remigibus, unum in latus in clinare, atque ita navem ſubmergere. Sed nequ ipſis promptus in rem ſubitam conſenſus, & alii con tra nitentes dedere facultatem lenioris in mare ja

ctu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tus. Verum Aceronia imprudens, dum ſe Agrippinam eſſe, & ut ſubveniretur matri principis clamitat, contis & remis, & quæ fors obtulerat, navalibus telis conficitur. Agrippina ſilens, eoque minus agnita, unum tamen vulnus humero excepit. Nando deinde occurſu lembunculorum Lucrinum in lacum vecta, villæ ſuæ infertur.

6. Illic reputans, ideo ſe fallacibus litteris accitam, & honore præcipuo habitam; quodque litus juxta non ventis acta, non ſaxis impulſa navis, ſumma ſui parte, veluti terreſtre machinamentum concidiſſet; obſervans etiam Aceroniæ necem, ſimul ſuum vulnus aſpiciens, ſolum inſidiarum remedium eſſe, ſi non intelligerentur: miſit libertum Agerinum, qui nunciaret filio, benignitate deûm, & fortuna ejus evaſiſſe gravem caſum. orare, ut quamvis periculo matris exterritus, viſendi curam differret. ſibi ad præſens quiete opus. Atque interim ſecuritate ſimulata, medicamina vulneri, & fomenta corpori adhibet. Teſtamentum Aceroniæ requiri, bonaque obſignari jubet. id tantum non per ſimulationem.

7. At Neroni nuncios patrati facinoris opperienti, affertur evaſiſſe ictu levi ſauciam, & hactenus adito diſcrimine ne auctor dubitaretur. Tum pavore exanimis, & jam jamque affore obteſtans vindictæ properam, ſive ſervitia armaret, vel militem accenderet, ſive ad ſenatum & populum pervaderet, naufragium & vulnus, & interfectos amicos objiciendo; quod contra ſubſidium ſibi? niſi quid Burrhus & Seneca expergiſcerentur. quos ſtatim acciverat, incertum an & ante ignaros. Igitur longum utriuſque ſilentium, ne irriti diſſuaderent; an eo deſcenſum credebant, ut niſi præveniretur Agrippina, pereundum Neroni eſſet. Poſt Seneca hactenus promptior, reſpicere Burrhum, ac ſi ſciſcitaretur, an militi imperanda cædes eſſet? Ille prætorianos toti Cæſarum domui obſtrictos, & memores Germanici, nihil adverſus progeniem ejus atrox auſuros reſpondit: perpetraret Anicetus promiſſa. Qui nihil cunctatus, poſcit ſummam ſceleris. Ad illam vocem Nero, illo ſibi die dari imperium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rium, auctoremque tanti muneris libertum profi
tetur; iret propere, duceretque promptiſſimos a
juſſa. Ipſe audito, veniſſe miſſu Agrippinæ nun
cium Agerinum, ſcenam ultro criminis parat: gla
diumque dum mandata perfert, abjicit inter pede
ejus. tum quaſi deprehenſo, vincla injici jubet; u
exitium principis molitã matrem, & pudore depre
henſi ſceleris ſponte mortem ſumpſiſſe confingere

8. Interim vulgato Agrippinæ periculo, qua
caſu eveniſſet, ut quiſque acceperat, decurrere a
litus. Hi molium objectus, hi proximas ſcaph
ſcandere. Alii quantum corpus ſinebat, vadere i
mare, quidam manus protendere. Queſtibus, voti
clamore diverſa rogitantium, aut incerta reſpon
dentium, omnis ora compleri: affluere ingens mul
titudo cum luminibus, atque ubi incolumem eſ
pernotuit, ut ad gratandum ſeſe expedire, done
aſpectu armati & minitantis agminis disjecti ſun
Anicetus villam ſtatione circumdat, refractaqu
janua, obvios ſervorum arripit, donec ad fores cu
biculi veniret: cui pauci adſtabant, ceteris terro
irrumpentium exterritis. Cubiculo modicum lum
inerat, & ancillarum una: magis ac magis anxia A
grippina, quod nemo à filio, ac ne Agerinus qu
dem. aliam fore litore faciem nunc, ſolitudinem
repentinos ſtrepitus, & extremi mali indicia. A
eunte dehinc ancilla, Tu quoque me deſeris, prol
cuta, reſpicit Anicetum trierarcho Herculeo & O
loarito centurione claſſiario comitatum. Ac ſi
viſendum veniſſet, refotam nunciaret: ſin facin
patraturus, nihil ſe de filio credere; non imperatu
parricidium. Circumſiſtunt lectum percuſſores,
prior trierarchus fuſti caput ejus afflixit. Nam
mortem centurioni ferrum diſtringenti, protende
uterum, Ventrem feri, exclamavit, multiſque vu
neribus confecta eſt.

9. Hæc conſenſu traduntur. Aſpexerit ne m
trem exanimem Nero, & formam corporis ej
laudaverit, ſunt qui tradiderint, ſunt qui abnua
Cremata eſt nocte eadem, convivali lecto, & e
ſequiis vilibus: neque dum Nero rerum potiebat
congeſta aut clauſa humo. mox domeſticorum c
ra, levem tumulum accepit, viam Miſeni propte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

& villam Cæſaris dictatoris, quæ ſubjectos ſinus editiſſima proſpectat. Accenſo rogo libertus ejus, cognomento Mneſter, ipſe ferro ſe tranſegit; incertum caritate in patronam, an metu exitii. Hunc ſui finem multos ante annos crediderat Agrippina, contempſeratque. Nam conſulenti ſuper Nerone, reſponderunt Chaldæi, fore ut imperaret, matremq; occideret: atque illa, Occidat, inquit, dum imperet.

10. Sed à Cæſare perfecto demum ſcelere, magnitudo ejus intellecta eſt. reliquo noctis, modo per ſilentium defixus, ſæpius pavore exſurgens, & mentis inops lucem opperiebatur, tamquam exitium allaturam. Atque eum auctore Burrho, prima centurionum tribunorumque adulatio ad ſpem firmavit, prehenſantium manum, gratantiumq; , quod diſcrimen improviſum, & matris facinus evaſiſſet. Amici dehinc adire templa: & cœpto exemplo, proxima Campaniæ municipia victimis & legationibus lætitiam teſtari. Ipſe diverſa ſimulatione mœſtus, & quaſi incolumitati ſuæ infenſus, ac morti parentis illacrymans; quia tamen non ut hominum vultus, ita locorum facies mutantur, obverſabanturque maris illius & litorum gravis aſpectus (& erant qui crederent, ſonitum tubæ collibus circum editis, planctuſque tumulo matris audiri), Neapolim conceſſit, litteraſque ad ſenatum miſit, quarum ſumma erat;

11. Repertum cum ferro percuſſorem Agerinum, ex intimis Agrippinæ libertis, & luiſſe eam pœnam conſcientia, qua ſcelus paraviſſet. Adjiciebat crimina longius repetita; quod conſortium imperii, juraturaſque in feminæ verba prætorias cohortes, idemque dedecus ſenatus & populi ſperaviſſet: ac poſteaquam fruſtra optata ſint, infenſa militibus patribuſque & plebi, diſſuaſiſſet donativum & congiarium, periculaque viris illuſtribus inſtruxiſſet. Quanto ſuo labore perpetratum, ne irrumperet curiam, ne gentibus externis reſponſa daret? Temporum quoque Claudianorum obliqua inſectatione, cuncta ejus dominationis flagitia in matrem tranſtulit, publica fortuna extinctam referens. namque & naufragium narrabat. Quod fortuitum fuiſſe, quis adeo hebes inveniretur, ut crederet?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

deret? aut à muliere naufraga miſſum cum telo unum, qui cohortes, & claſſes imperatoris perfringeret? Ergo non jam Nero, cujus immanitas omnium queſtus anteibat, ſed adverſo rumore Seneca erat, quod oratione tali confeſſionem ſcripſiſſet.

12. Miro tamen certamine procerum decernuntur ſupplicationes apud omnia pulvinaria, utque Quinquatrus, quibus apertæ eſſent inſidiæ, ludis annuis celebrarentur. aureum Minervæ ſimulacrum in curia, & juxta Principis imago ſtatueretur. dies natalis Agrippinæ inter nefaſtos eſſet. Thraſea Pætus ſilentio vel brevi aſſenſu priores adulationes tranſmittere ſolitus, exiit tum ſenatu; ac ſibi cauſſam periculi fecit, ceteris libertatis initium non præbuit. Prodigia quoque crebra & irrita intercessere. anguem enixa mulier; & alia in concubitu mariti fulmine exanimata: jam ſol repente obſcuratus, & tactæ de cælo quatuordecim urbis regiones. quæ adeo ſine cura deûm eveniebant, ut multos poſt annos Nero imperium & ſcelera continuaverit. Ceterum quo gravaret invidiam matris, eaque demota, auctam lenitatem ſuam teſtificaretur, feminas illuſtres Juniam & Calpurniam, præfectura functos Valerium Capitonem & Licinium Gabolum, ſedibus patriis reddidit, ab Agrippina olim pulſos. Etiam Lolliæ Paullinæ cineres reportari, ſepulcrumque exſtrui permiſit: quoſque ipſe nuper relegaverat, Iturium & Calviſium pœna exſolvit. Nam Silana fato functa erat, longinquo ab exſilio Tarentum regreſſa, labante jam Agrippina, cujus inimicitiis conciderat, vel tum mitigata.

13. Cunctanti in opidis Campaniæ, quonam modo urbem ingrederetur, an obſequium ſenatus, an ſtudia plebis repperiret anxio, contra deterrimus quiſque, quorum non alia regia fecundior exſtitit, inviſum Agrippinæ nomen, & morte ejus accenſum populi favorem diſſerunt: iret intrepidus, & venerationem ſui coram experiretur. Simul progredi expoſcunt, & promptiora quam promiſerant inveniunt, obvias tribus, feſto cultu ſenatum: conjugum ac liberorum agmina per ſexum & ætatem diſpoſita: exſtructos qua incederet ſpectaculorum gradus, quo modo triumphi viſuntur. Hinc ſuper-

ſuperbus ac publici ſervitii victor, Capitolium adiit; grates exſolvit; ſeque in omnes libidines effudit, quas male coërcitas qualiſcumque matris reverentia tardaverat.

14. Vetus illi copia erat curriculo quadrigarum inſiſtere, nec minus fœdum ſtudium cithara ludicrum in modum canere, cùm cœnaret: quod regibus & antiquis ducibus factitatum memorabat: idque vatum laudibus celebre, & deorum honori datum. Enimvero cantus Apollini ſacros, taliqueornatu aſtare, non modo Græcis in urbibus, ſed Romana apud templa, numen præcipuum, & præſcium. Nec jam ſiſti poterat, cum Senecæ ac Burrho viſum, ne utraque pervinceret, alterum concedere. clauſumque valle Vaticana ſpatium, in quo equos regeret, haud promiſcuo ſpectaculo. mox ultro vocari populus Romanus, laudibuſque extollere, ut eſt vulgus cupiens voluptatum; & ſi eodem princeps trahat, lætum. Ceterum evulgatus pudor non ſatietatem, ut rebantur, ſed incitamentum attulit. Ratuſque dedecus amoliri, ſi plures fœdaſſet, nobilium familiarum poſteros, egeſtate venales in ſcenam deduxit: quos fato perfunctos, ne nominatim tradam; majoribus eorum tribuendum puto. nam & ejus flagitium eſt, qui pecuniam ob delicta potius dedit, quam ne delinquerent. Notos quoque equites Romanos operas arenæ promittere ſubegit, donis ingentibus: niſi quod merces ab eo qui jubere poteſt, vim neceſſitatis affert.

15. Ne tamen adhuc publico theatro dehoneſtaretur, inſtituit ludos Juvenalium vocabulo, in quos paſſim nomina data: non nobilitas cuiquam, non ætas aut acti honores impedimento, quo minus Græci Latinive hiſtrionis artem exercerent, uſque ad geſtus modoſque haud viriles. Quin & feminæ illuſtres deformia meditari. exſtructaque apud nemus, quod navali ſtagno circumpoſuit Auguſtus, conventicula & cauponæ, & poſita væno irritamenta luxus. dabanturque ſtipes, quas boni neceſſitate, intemperantes gloria conſumerent. Inde gliſcere flagitia & infamia; nec ulla moribus corruptis olim plus libidinum circumdedit, quam illa colluvies. Vix artibus honeſtis pudor retinetur; nedum inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

certamina vitiorum, pudicitia, aut modeſtia, aut quidquam probi moris reſervaretur. Poſtremo ipſe ſcenam inſcendit, multa cura tentans citharã & præmeditans, aſſiſtentibus familiaribus. acceſſerat cohors militum, centuriones tribunique: & mœrens Burrhus, ac laudans. Tuncq; primum conſcripti ſunt equites Romani, cognomento Auguſtanorum, ætate ac robore conſpicui, & pars ingenio procaces, alii in ſpe potentiæ. Hi dies ac noctes plauſibus perſonare. Formam principis vocemq; deum vocabulis appellantes, quaſi per virtutem clari honoratique agere.

16. Ne tamen ludicræ tantum imperatoris artes noteſcerent, carminum quoque ſtudium affectavit, contractis quibus aliqua pangendi facultas. Nec dum inſignis * ætatis nati, conſidere ſimul, & allatos vel ibidem repertos verſus, connectere, atque ipſius verba quoquomodo prolata ſupplere. quod ſpecies ipſa carminum docet, non impetu & inſtinctu, nec ore uno fluens. Etiam ſapientiæ doctoribus tempus impertiebat poſt epulas, utque contraria aſſeverantium diſcordiæ eruerentur. nec deerant, qui voce vultuque triſti inter oblectamenta regia ſpectari cuperent.

17. Sub idem tempus, levi contentione atrox cædes orta inter colonos Nucerinos Pompeianoſque, gladiatorio ſpectaculo, quod Livineius Regulus, quem motum ſenatu rettuli, edebat. quippe oppidana laſcivia invicem inceſſentes probra, deinde ſaxa, poſtremo ferrum ſumpſere, validiore Pompeianorum plebe, apud quos ſpectaculum edebatur. Ergo reportati ſunt in urbem multi è Nucerinis trunco per vulnera corpore, ac plerique liberorum aut parentum mortes deflebant. Cujus rei judicium princeps ſenatui, ſenatus conſulibus permiſit. Et rurſus re ad patres delata, prohibiti publice in decem annos ejuſmodi cœtu Pompeiani, collegiaque quæ contra leges inſtituerant, diſſoluta. Livineius, & qui alii ſeditionem conciverant, exſilio multati ſunt.

18. Motus ſenatu & Pedius Blæſus, accuſantibus Cyrenenſibus, violatum ab eo theſaurum Æſculapii, delectumque militarem pretio & ambitione corruptum. Iidem Cyrenenſes reum agebant

Aci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Acilium Strabonem, prætoria poteſtate uſum, & miſſum diſceptatorem à Claudio agrorum, quos regis Apionis quondam habitos, & Pop. Rom. cum regno relictos, proximus quiſque poſſeſſor invaſerant, diutinaque licentia & injuria, quaſi jure & æquo nitebantur. Igitur abjudicatis agris, orta adverſus judicem invidia: & ſenatus ignota ſibi eſſe mandata Claudii, & conſulendum principem reſpondit. Nero probata Strabonis ſententia, ſe nihilominus ſubvenire ſociis, & uſurpata concedere ſcripſit.

19. Sequuntur virorum illuſtrium mortes, Domitii Afri, & M. Servilii, qui ſummis honoribus, & multa eloquentia viguerant. Ille orando cauſſas, Servilius diu foro, mox tradendis rebus Romanis celebris, & elegantia vitæ, quam clariorem effecit, ut par ingenio, ita morum diverſus.

20. Nerone quartum, Cornelio Coſſo, Coss. quinquennale ludicrum Romæ inſtitutum eſt, ad morem Græci certaminis, varia fama, ut cuncta ferme nova. Quippe erant qui Cn. quoq; Pompeiū incuſatum à ſenioribus ferrent, quod manſuram theatri ſedem poſuiſſet. nam antea ſubitariis gradibus, & ſcena in tempus ſtructa, ludos edi ſolitos: vel ſi vetuſtiora repetas, ſtantem populum ſpectaviſſe: ſi conſideret, theatro dies totos ignavia continuaret. Ne ſpectaculorum quidem antiquitas ſervaretur, quotiens Prætores ederent, nulla cuiquam civium neceſſitate certandi. Ceterum abolitos paulatim patrios mores, funditus everti per accitam laſciviam, ut quod uſquam corrumpi & corrumpere queat, in urbe viſatur, degeneretque ſtudiis externis juventus, gymnaſia & otia, & turpes amores exercendo, principe & ſenatu auctoribus: qui non modo licentiam vitiis permiſerint, ſed vim adhibeant. Proceres Romani ſpecie orationum & carminum, ſcena polluantur. quid ſupereſſe, niſi ut corpora quoque nudent, & cæſtus aſſumant, eaſque pugnas pro militia & armis meditentur? An juſtitiam augurii, & decurias equitum, egregium judicandi munus expleturos. ſi fractos ſonos & dulcedinem vocum perite audiſſent? Noctes quoque dedecori adjectas, ne quod tempus pudori relinqua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

linquatur, ſed cœtu promiſcuo quod perditiſſimus quiſq; per diem concupiverit, per tenebras audeat.

21. Pluribus ipſa licentia placebat, ac tamen honeſta nomina prætendebant; Majores quoque non abhorruiſſe ſpectaculorum oblectamentis, pro fortuna quæ tum erat; eoque à Thuſcis accitos hiſtriones, à Thuriis equorum certamina, & poſſeſſa Achaia Aſiaque ludos curatius editos nec quemquam Romæ honeſto loco ortum, ad theatrales artes degeneraviſſe, ducentis jam annis à L. Mumii triumpho, qui primus id genus ſpectaculi in urbe præbuerit. Sed & conſultum parcimoniæ, quod perpetua ſedes theatro locata ſit, potius quam immenſo ſumptu, ſingulos per annos conſurgeret ac strueretur. Nec perinde magiſtratus rem familiarem exhauſturos, aut populo efflagitandi Græca certamina à magiſtratibus cauſſam fore, cum eo ſumptu Reſp. fungatur. oratorum ac vatum victorias incitamentum ingeniis allaturas: nec cuiquam judici grave, aures ſtudiis honeſtis, & voluptatibus conceſſis impartire. lætitiæ magis quam laſciviæ dari paucas totius quinquennii noctes, quibus, tanta luce ignium, nihil inlicitum occultari queat. Sane nullo inſigni dehoneſtamento id ſpectaculum tranſiit. Ac ne modica quidem ſtudia plebis exarſere, quia redditi quamquam ſcenæ Pantomimi, certaminibus ſacris prohibebantur. Eloquentiæ primas nemo tulit, ſed victorem eſſe Cæſarem pronunciatum. Græci amictus, quomodo per eos dies plerique inceſſerant, tum exoleverant.

22. Inter quæ & ſidus cometes effulſit, de quo vulgi opinio eſt, tamquam mutationem regis portendat. Igitur quaſi jam depulſo Nerone, quis-nam deligeretur inquirebant. & omnium ore Rubellius Plautus celebrabatur, cui nobilitas per matrem ex Julia familia. Ipſe placita majorum colebat, habitu ſevero, caſta & ſecreta domo, quantoque metu occultior, tanto plus famæ adeptus. Auxit rumorem pari vanitate orta interpretatio fulguris. Nam quia diſcumbentis Neronis apud Simbruina ſtagna, * cui Sublaqueum nomen eſt, ictæ dapes, menſaq; disjecta erat, idque finibus Tiburtum acciderat, unde paterna Plauto origo; hunc illum numine deûm deſti-

nari

mari credebant fovebantque multi, quibus nova & ancipitia præcolere avida & plerumque fallax ambitio eſt. Ergo permotus iis Nero componit ad Plautum litteras, conſuleret quieti urbis, ſeque prave diffamantibus ſubtraheret. eſſe illi per Aſiam avitos agros, in quibus tuta & inturbida juventa frueretur. Ita illuc cum conjuge Antiſtia & paucis familiarium conceſſit. Iiſdem diebus nimia luxus cupido, infamiam & periculum Neroni tulit, quia fontem aquæ Martiæ ad urbem deductæ nando inceſſerat: videbaturque potus ſacros & cærimoniam loci corpore toto polluiſſe. ſecutaque anceps valetudo, iram deûm affirmavit.

23. At Corbulo poſt deleta Artaxata, utendum recenti terrore ratus, ad occupanda Tigranocerta; quibus exciſis, metum hoſtium intenderet, vel ſi peperciſſet, clementiæ famam adipiſceretur: illuc pergit, non infenſo exercitu, ne ſpem veniæ auferret: neque tamen remiſſa cura, gnarus facilem mutatu gentem, ut ſegnem ad pericula, ita infidam ad occaſiones. Barbari pro ingenio quiſque, alii preces offerre, quidam deſerere vicos, & in avia digredi; ac fuere qui ſe ſpeluncis, & cariſſima ſecum abderent. Igitur dux Romanus diverſis artibus, miſericordia adverſus ſupplices, celeritate adverſus profugos; immitis iis qui latebras inſederant, ora & exitus ſpecuum ſarmentis virgultiſque complexos, igni exurit. Atque illum fines ſuos prætergredientem incurſavere Mardi, latrociniis exerciti, contraque inrumpentem montibus defenſi. quos Corbulo immiſſis Hiberis vaſtavit, hoſtilemque audaciam externo ſanguine ultus eſt.

24. Ipſe exercituſque, ut nullis ex prœlio damnis, ita per inopiam & labores fatiſcebant, carne pecudum propulſare famem adacti. Ad hæc penuria aquæ, fervida æſtas, longinqua itinera, ſola ducis patientia mitigabantur, eodem plura quam gregario milite tolerante. Ventum dehinc in locos cultos: demeſſæque ſegetes, & ex duobus caſtellis in quæ confugerant Armenii, alterum impetu captum; qui primã vim depulerant, obſidione coguntur. Unde in regionem Taurantiũ transgreſſus improviſum periculum vitavit. Nam haud procul tentorio ejus,

non ignobilis barbarus cum telo repertus, ordinem insidiarum ſeque auctorem & ſocios per tormenta edidit. convictique & puniti ſunt qui ſpecie amicitiæ dolum parabant. Nec multo poſt legati Tigranocerta miſſi, patere mœnia afferunt, intentos popularis ad juſſa. Simul hoſpitale donum, coronam auream tradebant. Accepitque cum honore, nec quidquam urbi detractum, quo promptius obſequium integri retinerent.

25. At præſidium regium, quod ferox juventus clauſerat, non ſine certamine expugnatum eſt. nam & prœlium pro muris auſi erant, & pulſi intra munimenta aggeris, demum inrumpentium armis ceſſere. quæ facilius proveniebant, quia Parthi Hyrcano bello diſtinebantur. Miſerantque Hyrcani ad principem Romanum ſocietatem oratum, attineri à ſe Vologeſen pro pignore amicitiæ oſtentantes. eos regredientes Corbulo, ne Euphratem transgreſſi hoſtium cuſtodiis circumvenirentur, dato præſidio ad litora maris rubri deduxit. unde vitatis Parthorum finibus, patrias in ſedes remeavere.

26. Quin & Tiridatem per Medos extrema Armeniæ intrantem, præmiſſo cum auxiliis Verulano legato, atque ipſe legionibus citis, abire procul ac ſpem belli amittere ſubegit. quoſque nobis ob regem averſos animi cognoverat, cædibus & incendiis perpopulatus, poſſeſſionem Armeniæ uſurpabat: cum advenit Tigranes, à Nerone ad capeſſendum imperium delectus, Cappadocum ex nobilitate, regis Archelai nepos, ſed quod diu obſes apud urbem fuerat, uſque ad ſervilem patientiam demiſſus. Nec conſenſu acceptus, durante apud quoſdam favore Arſacidarum. at plerique ſuperbiam Parthorum peroſi, datum à Romanis regem malebant. Additum & præſidium, mille legionarii, tres ſociorum cohortes, duæque equitum alæ. & quo facilius novum regnum tueretur, pars Armeniæ ut cuique finitima, pars * Nipolique & Ariſtobulo atque Antiocho parere juſſæ ſunt. Corbulo in Syriam abſceſſit, morte Vinidii legati vacuam, ac ſibi permiſſam.

27. Eodem anno ex illuſtribus Aſiæ urbibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

aodicea tremore terræ prolapſa, nullo à nobis re-edio, propriis opibus revaluit. At in Italia vetus pidum Puteoli, jus Coloniæ, & cognomentum à erone adipiſcuntur. Veterani Tarentum & An-um aſcripti, non tamen infrequentiæ locorum bvenere, dilapſis pluribus in provincias, in quibus ipendia expleverant. Neque conjugiis ſuſcipien-s, neque alendis liberis ſueti, orbas ſine poſteris omos relinquebant. Non enim, ut olim, univerſæ giones deducebantur cum tribunis & centurioni-is, & ſuis cujuſque ordinis militibus, ut conſenſu caritate Remp. efficerent; ſed ignoti inter ſe, verſis manipulis, ſine rectore, ſine affectibus mu-is, quaſi ex alio genere mortalium repente in u-um collecti, numerus magis quam colonia.

28. Comitia prætorum arbitrio ſenatus haberi lita, quod acriore ambitu exarſerant, princeps ompoſuit, tris qui ſupra numerum petebant, le-ioni præficiendo. Auxitque patrum honorem, atuendo ut qui à privatis judicibus ad ſenatum rovocaviſſent, ejuſdem pecuniæ periculum face-ent, cujus ii qui imperatorem appellavere. nam an-a vacuum id, ſolutumque pœna fuerat. Fine anni ibius Secundus eques Romanus, accuſantibus lauris repetundarum damnatur, atque Italia ex-gitur; ne graviore pœna afficeretur, Vibii Criſpi ratris opibus enixus.

29. Cæſonio Pæto, Petronio Turpiliano, Coss. ravis clades in Britannia accepta. In qua neque Avitus legatus, ut memoravi, niſi parta retinuerat, c ſucceſſor Veranius, modicis excurſibus Siluras opulatus, quin ultra bellum proferret, morte pro-ibitus eſt: magna dum vixit ſeveritatis fama, ſu-remis teſtamenti verbis ambitionis manifeſtus. uippe multa in Neronem adulatione, addidit, ſub-ecturum ei provinciam fuiſſe, ſi biennio proximo ixiſſet. Sed tum Paullinus Suetonius obtinebat Bri-annos, ſcientia militiæ, & rumore populi, qui ne-minem ſine æmulo ſinit, Corbulonis concertator: eceptæque Armeniæ decus æquare domitis per-luellibus cupiens. Igitur Monam inſulam incolis va-idam, & receptaculum perfugarum aggredi parat, naveſque fabricatur plano alveo, adverſus breve li-

tus

tus & incertum. Sic pedites equites vado ſecuti au
altiores inter undas, adnantes equis tranſmiſere.

30. Stabat pro litore diverſa acies, denſa armi
viriſque, intercurſantibus feminis: in modum Fu
riarum, veſte ferali, crinibus dejectis, faces præfe
rebant. Druidæque circum, preces diras ſublatis a
cælum manibus fundentes, novitate aſpectus per
culere milites, ut quaſi hærentibus membris, im
mobile corpus vulneribus præberent. Dein cohor
tationibus ducis, & ſe ipſi ſtimulantes, ne muliebr
& fanaticum agmen paveſcerent, inferunt ſigna
ſternuntque obvios, & igni ſuo involvunt. Præſi
dium poſthac impoſitum victis, exciſique luci, ſæ
vis ſuperſtitionibus ſacri. nam cruore captivo ad
olere aras, & hominum fibris conſulere deos fa
habebant. Hæc agenti Suetonio, repentina defectio
provinciæ nunciatur.

31. Rex Icenorum Praſutagus, longa opulenti
clarus, Cæſarem heredem duaſque filias ſcripſerat
tali obſequio ratus regnum & domum ſuam procu
injuria fore: quod contra vertit; adeo ut regnum
per centuriones, domus per ſervos, velut capta vaſtarentur. Jam primum uxor ejus Boudicea ver
beribus affecta, & filiæ ſtupro violatæ ſunt. Præcipui quique Icenorum, quaſi cunctam regionem muneri accepiſſent, avitis bonis exuuntur. & propinqui regis inter mancipia habebantur. Qua contumelia & metu graviorum (quando in formam provinciæ ceſſerant) rapiunt arma, commotis ad rebellationem Trinobantibus, & qui alii nondum ſervitio facti, reſumere libertatem occultis conjurationibus pepigerant, acerrimo in veteranos odio. quippe in coloniam Camalodunum recens deducti, pellebant domibus, exturbabant agris, captivos, ſervos appellando: foventibus impotentiam veteranorum militibus, ſimilitudine vitæ, & ſpe ejuſdem licentiæ. Ad hæc templum divo Claudio conſtitutum, quaſi arx æternæ dominationis aſpiciebatur; delectique ſacerdotes ſpecie religionis omnes fortunas effundebant. Nec arduum videbatur, exſcindere coloniam nullis munimentis ſeptam: quod ducibus noſtris parum proviſum erat, dum amœnitati prius quam uſui conſulitur.

32. Inter

32. Inter quæ nulla palam cauſſa delapſum Camaloduni ſimulacrum Victoriæ, ac retro converſum, quaſi cederet hoſtibus. Et fœminæ in furore turbatæ adeſſe exitium canebant. Externoſque fremitus in curia eorum auditos; conſonuiſſe ululatibus theatrum; viſamque ſpeciem in æſtuario Tameſæ ſubverſæ coloniæ; jam Oceanum cruento aſpectu, dilabente æſtu, humanorum corporum effigies relictas, ut Britanni ad ſpem, ita veterani ad metum trahebant. Sed quia procul Suetonius aberat, petivere à Cato Deciano procuratore auxilium. Ille haud amplius quam ducentos ſine juſtis armis miſit: & inerat modica militum manus, tutela templi freti. Et impedientibus qui occulti rebellionis conſcii conſilia turbabant, neque foſſam aut vallum præduxerunt, neque motis ſenibus & feminis, juventus ſola reſtitit: quaſi media pace incauti, multitudine barbarorum circumveniuntur. Et cetera quidem impetu direpta, aut incenſa ſunt. Templum in quo ſe miles conglobaverat, biduo obſeſſum, expugnatumque. Et victor Britannus Petilio Ceriali legato legionis nonæ in ſubſidium adventanti obvius, fudit legionem, & quod peditum interfecit. Cerialis cum equitibus evaſit in caſtra, & munimentis defenſus eſt. Qua clade & odiis provinciæ, quam avaritia in bellum egerat, trepidus procurator Catus in Galliam tranſiit.

33. At Suetonius mira conſtantia medios inter hoſtes Londinium perrexit, cognomento quidem coloniæ non inſigne, ſed copia negotiatorum & commeatuum maxime celebre. Ibi ambiguus an illam ſedem bello deligeret, circumſpecta infrequentia militis, ſatiſque magnis documentis temeritatem Petilii coërcitam, unius opidi damno ſervare univerſa ſtatuit. Neque fletu & lacrymis auxilium ejus orantium flexus eſt, quin daret profectionis ſignum, & comitantes in partem agminis acciperet. Si quos imbellis ſexus, aut feſſa ætas, vel loci dulcedo attinuerat, ab hoſte oppreſſi ſunt. Eadem clades municipio Verulamio fuit, quia barbari omiſſis caſtellis præſidiiſque militarium, quod uberrimum ſpoliant, & defendentibus intu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

intutum, læti præda, & aliorum ſegnes peteban
Ad ſeptuaginta millia civium & ſociorum, iis qu
memoravi locis, cecidiſſe conſtitit. neque eni
capere aut venundare, aliudve quod belli commer
cium, ſed cædes, patibula, ignes, cruces, tamqua
reddituri ſupplicium, ac prærepta interim ultion
feſtinabant.

34. Jam Suetonio quartadecima legio cum ve
xillariis viceſimariis, & è proximis auxiliares, de
cem ferme millia armatorum erant; cum omitter
cunctationem, & congredi acie parat. deligitque lo
cum artis faucibus, & à tergo ſilva clauſum, ſat
cognito, nihil hoſtium niſi in fronte, & aperta
planitiem eſſe ſine metu inſidiarum. Igitur legio
narius frequens ordinibus, levi circum armatu
conglobatus, pro cornibus eques aſtitit. At Bri
tannorum copiæ paſſim per catervas & turmas ex
ſultabant, quanta non alias multitudo, & animo a
deo fero, ut conjuges quoque teſtes victoriæ ſecu
traherent, plauſtriſque imponerent, quæ ſuper ex
tremum ambitum campi poſuerant.

35. Boudicea curru filias præ ſe vehens, u
quamque nationem acceſſerat; Solitum quide
Britannis feminarum ductu bellare teſtabatur; ſe
tunc non ut tantis majoribus ortam regnum & c
pes; verum ut unam è vulgo, libertatem amiſſam
confectum verberibus corpus, contrectatam filia
rum pudicitiam ulciſci. eo provectas Romanoru
cupidines, ut non corpora, nec ſenectam quidem
aut virginitatem impollutam relinquant. Adeſ
tamen deos juſtæ vindictæ. cecidiſſe legionem, qu
prœlium auſa ſit: ceteros caſtris occultari, aut fu
gam circumſpicere. Ne ſtrepitum quidem & cla
morem tot millium, nedum impetus & manus per
laturos. Si copias armatorum; ſi cauſſas belli ſe
cum expenderent; vincendum illa acie, vel caden
dum eſſe. Id mulieri deſtinatum: viverent viri, &
ſervirent.

36. Ne Suetonius quidem in tanto diſcrimine ſi
lebat. qui quamquam confideret virtuti, tamen ex
hortationes & preces miſcebat; Ut ſpernerent ſo
nores Barbarorum, & inanes minas. plus illic fe
minarum quam juventutis aſpici. imbelles, inermes

ceſſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

eſſuros ſtatim, ubi ferrum virtutemque vincen-
ium., totiens fuſi agnoviſſent. etiam in multis le-
ionibus paucos eſſe qui prœlia profligarent. glo-
iæque eorum acceſſurum, quod modica manu, u-
iverſi exercitus famam adipiſcerentur. Conferti
antum, & pilis emiſſis, poſt umbonibus & gladiis
tragem cædemque continuarent; prædæ immemo-
es: parta victoria, cuncta ipſis ceſſura. Is ardor
erba ducis ſequebatur, ita ſe ad intorquenda pila
xpedierat vetus miles & multa prœliorum expe-
ientia, ut certus eventus Suetonius, daret pugnæ
ignum.

37. Ac primum legio gradu immota, & angu-
tias loci pro munimento retinens; poſtquam pro-
ius ſuggreſſus hoſtis certo jactu tela exhauſerat,
elut cuneo erupit. Idem auxiliarium impetus: &
ques protentis haſtis, perfringit quod obvium &
alidum erat. Ceteri terga præbuere, difficili effu-
gio, quia circumjecta vehicula ſepſerant abitus. Et
miles ne mulierum quidem neci temperabat: con-
fixaque telis etiam jumenta, corporum cumulum
auxerant. Clara & antiquis victoriis par ea die laus
parta. quippe ſunt qui paulo minus quam octogin-
ta millia Britannorum cecidiſſe tradant, militum
quadringentis ferme interfectis, nec multo am-
plius vulneratis. Boudicea vitam veneno finivit. Et
Pœnius Poſtumus præfectus caſtrorum ſecundæ le-
gionis, cognitis quartadecimanorum viceſimano-
rumque proſperis rebus, quia pari gloria legionem
ſuam fraudaverat, abnueratque contra ritum mili-
tiæ juſſa ducis, ſe ipſum gladio tranſegit.

38. Contractus deinde omnis exercitus, ſub
pellibus habitus eſt, ad reliqua belli perpetranda.
Auxitque copias Cæſar, miſſis è Germania duobus
legionariorum millibus, octo auxiliariorum cohor-
tibus, ac mille equitibus: quorum adventu, nonani
legionario milite ſuppleti ſunt; cohortes alæque
novis hibernaculis locatæ, quodque nationum am-
biguum aut adverſum fuerat, igni atque ferro va-
ſtatur. Sed nihil æque quam fames affligebat ſeren-
dis frugibus incurioſos, & omni ætate ad bellum
verſa, dum noſtros commeatus ſibi deſtinant; gen-
teſque præferoces tardius ad pacem inclinant; quia

Julius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Julius Claſſicianus ſucceſſor Cato miſſus,& Sueto nio diſcors, bonum publicum privatis ſimultatibu impediebat. diſperſeratque novum legatum oppe riendum eſſe, ſine hoſtili ira & ſuperbia victori clementer deditis conſulturum. Simul in urbem mandabat, nullum prœlio finem exſpectarent,ni ſuccederetur Suetonio: cujus adverſa, pravita ipſius; proſpera, ad fortunam Reip. referebat.

39. Igitur ad ſpectandum Britanniæ ſtatum miſ ſus eſt ex libertis Polycletus, magna Neronis ſpe poſſe auctoritate ejus, non modo inter legatur procuratoremque concordiam gigni; ſed & rebel les Barbarorum animos pace componi. Nec defui Polycletus, quo minus ingenti agmine Italiæ Gal liæque gravis,poſtquam Oceanum tranſmiſerat,mi litibus quoque noſtris terribilis incederet. Sed ho ſtibus irriſui fuit,apud quos flagrante etiam tum li bertate, nondum cognita libertorum potentia erat mirabanturque, quod dux & exercitus tanti bel confector ſervitiis obedirent. Cuncta tamen a imperatorem in mollius relata. Detentuſque rebu gerundis Suetonius,quod poſt paucas naves in lito re, remigiumque in iis amiſerat, tamquam durant bello tradere exercitum Petronio Turpiliano qui jam conſulatu abierat, jubetur. Is non irritat hoſte, neque laceſſitus, honeſtum pacis nomen ſe gni otio impoſuit.

40. Eodem anno Romæ inſignia ſcelera, alte rum ſenatoria, ſervili alterum audacia, admiſſ ſunt. Domitius Balbus erat prætorius, ſimul long ſenecta,ſimul orbitate & pecunia inſidiis obnoxius ejus propinquus Valerius Fabianus capeſſendis ho noribus deſtinatus, ſubdidit teſtamentum, aſciti Vicio Rufino, & Terentio Lentino, equitibus Ro manis. Illi Antonium Primum, & Aſinium Mar cellum ſociaverant. Antonius audacia promptus Marcellus Aſinio Pollione proavo clarus, nequ morum ſpernendus habebatur, niſi quod paupertа tem præcipuum malorum credebat. Igitur Fabia nus tabulas iis quos memoravi, & aliis minus illu ſtribus, obſignat. quod apud patres convictum: & Fabianus Antoniuſque cum Rufino & Terenti lege Cornelia damnantur. Marcellum memori

majo

majorum, & preces Cæſaris, pœnæ magis quam infamiæ exemere.

41. Perculit is dies Pompeium quoque Ælianum juvenem quæſtorium, tamquam flagitiorum Fabiani gnarum: eique Italia & Hiſpania in qua ortus erat, interdictum eſt. Pari ignominia Valerius Ponticus afficitur, quod reos, ne apud præfectum urbis arguerentur, ad prætorem detuliſſet, interim ſpecie legum, mox prævaricando ultionem eluſurus. Additur ſenatuſconſultum; Qui talem operam emptitaſſet, vendidiſſetve, perinde pœna teneretur, ac ſi publico judicio, calumniæ condemnatus.

42. Haud multo poſt, præfectum urbis Pedanium Secundum ſervus ipſius interfecit: ſeu negata libertate, cui pretium pepigerat; ſive amore exoleti infenſus, & dominum æmulum non tolerans. Ceterum cum vetere ex more familiam omnem, quæ ſub eodem tecto manſitaverat, ad ſupplicium agi oporteret, concurſu plebis, quæ tot innoxios protegebat, uſque ad ſeditionem ventum eſt: ſenatuque in ipſo erant ſtudia nimiam ſeveritatem aſpernantium, pluribus nihil mutandum cenſentibus. Ex quibus C. Caſſius ſententiæ loco in hunc modum diſſeruit.

43. Sæpenumero P. C. in hoc ordine interfui, cum contra inſtituta & leges majorum nova ſenatus decreta poſtularentur: neque ſum adverſatus, non quia dubitarem ſuper omnibus negotiis melius atque rectius olim proviſum, & quæ converterentur in deterius mutari; ſed ne nimio amore antiqui moris ſtudium meum extollere viderer. Simul quidquid hoc in nobis auctoritatis eſt, crebris contradictionibus deſtruendum non exiſtimabam, ut maneret integrum, ſi quando Reſpublica conſiliis eguiſſet. quod hodie evenit, conſulari viro domi ſuæ interfecto, per inſidias ſerviles, quas nemo prohibuit, aut prodidit, quamvis nondum concuſſo ſenatuſconſulto, quod ſupplicium toti familiæ minitabatur. Decernite hercule impunitatem. At quem dignitas ſua defendet, cum præfectura urbis non profuerit? quem numerus ſervorum tuebitur, cum Pedanium Secundum quadringenti non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

protexerint? cui familia opem feret, quæ ne in metu quidem pericula noſtra advertit? An, ut quidam fingere non erubeſcunt, injurias ſuas ultus eſt interfector? quia de paterna pecunia tranſegerat, aut avitum mancipium detrahebatur? Pronunciemus ultro, dominum jure cæſum videri.

44. Libet argumenta conquirere in eo, quod ſapientioribus deliberatum eſt? Sed & ſi nunc primum ſtatuendum haberemus, creditiſne ſervum interficiendi domini animum ſumpſiſſe, ut non vox minax excideret? nihil per temeritatem proloqueretur? Sane conſilium occuluit, telum inter ignaros paravit. num excubias tranſiret, cubiculi fores recluderet, lumen inferret, cædem patraret, omnibus neſciis? Multa ſceleris indicia præveniunt ſervi. Si prodant, poſſumus ſinguli inter plures, tuti inter anxios; poſtremo ſi pereundum ſit, non inulti inter nocentes, agere. Suſpecta majoribus noſtris fuere ingenia ſervorum, etiam cum in agris aut domibus iiſdem naſcerentur, caritatemque dominorum ſtatim acciperent. Poſtquam vero nationes in familiis habemus, quibus diverſi ritus, externa ſacra aut nulla ſunt, colluviem iſtam non niſi metu coërcueris. At quidam inſontes peribunt. Num & ex fuſo exercitu, cum decimus quiſq; fuſti feritur, etiam ſtrenui non ſortiuntur? Habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod contra ſingulos, utilitate publica rependitur.

45. Sententiæ Caſſii, ut nemo unus contraïre auſus eſt, ita diſſonæ voces reſpondebant, numerum, aut ætatem, aut ſexum, ac plurimorum indubiam innocentiam miſerantium. Prævaluit tamen pars quæ ſupplicium decernebat. ſed obtemperari non poterat, conglobata multitudine, ſaxa ac faces minitante. Tum Cæſar populum edicto increpuit; atque omne iter quo damnati ad pœnam ducebantur, militaribus præſidiis ſepſit. Cenſuerat Cingonius Varro, ut liberti quoque qui ſub eodem tecto fuiſſent, Italia deportarentur. Id à principe prohibitum eſt, ne mos antiquus, quem miſericordia non minuerat, per ſævitiam intenderetur.

46. Damnatus iiſdem conſulibus Tarquitius Priſcus repetundarum, Bithynis interrogantibus, magno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

gno patrum gaudio, qui accuſatum ab eo Statilium Taurum proconſulem ipſius meminerant. Cenſus per Gallias à Q. Voluſio, & Sex. Africano, Trebellioque Maximo acti ſunt, æmulis inter ſe per nobilitatem Voluſio atque Africano; Trebellium dum uterque dedignatur, ſupra tulere.

47. Eo anno mortem obiit Memmius Regulus, auctoritate, conſtantia, fama, in quantum præumbrante imperatoris faſtigio datur, clarus. adeo ut Nero æger valetudine, & adulantibus circum qui finem imperio adeſſe dicebant, ſi quid fato pateretur; reſponderit habere ſubſidium Rempublicam. Rogantibus dehinc in quo potiſſimum? addiderit, in Memmio Regulo. Vixit tamen poſt hæc Regulus, quiete defenſus; & quia nova generis claritudine, neque invidioſis opibus erat. Gymnaſium eo anno dedicatum à Nerone, præbitumque oleum equiti ac ſenatui Græca facilitate.

48. P. Mario, L. Aſinio, conſulibus, Antiſtius prætor, quem in tribunatu plebis licenter egiſſe memoravi; probroſa adverſus principem carmina factitavit: vulgavitque celebri convivio, dum apud Oſtorium Scapulam epulatur. Exin à Coſſutiano Capitone, qui nuper ſenatorium ordinem precibus Tigellini ſoceri ſui receperat, majeſtatis delatus eſt. Tum primum revocata ea lex credebatur, quæ haud perinde exitium Antiſtio, quam imperatori gloriam quæſivit, ut condemnatus à ſenatu, interceſſione tribunicia morti eximeretur. Et cum Oſtorius nihil audiviſſe pro teſtimonio dixiſſet, adverſis teſtibus creditum. Cenſuitque Junius Marullus conſul deſignatus, adimendam reo præturam, necandumque more majorum. Ceteris inde aſſentientibus. Pætus Thraſea multo cum honore Cæſaris, & acerrime increpito Antiſtio; Non quidquid nocens reus pati mereretur, id egregio ſub principe, & nulla neceſſitate obſtricto ſenatu, ſtatuendum diſſeruit. carnificem & laqueum pridem abolita: & eſſe pœnas legibus conſtitutas, quibus ſine judicum ſævitia & temporum infamia, ſupplicia decernerentur. Quin in inſula publicatis bonis, quo longius ſontem vitam traxiſſet, eo privatim miſerior, & publice clementiæ maximum exemplum futurum.

49. Libertas Thraſeæ ſervitium aliorum rupit. & poſtquam diſceſſionem conſul permiſerat, pedibus in ſententiam ejus iere, paucis exemptis: in quibus adulatione promptiſſimus fuit A. Vitellius, optimum quemque jurgio laceſſens, & reſpondenti reticens, ut pavida ingenia ſolent. At conſules perficere ſenatus decretum non auſi, de conſenſu ſcripſere Cæſari. Ille inter pudorem & iram cunctatus, poſtremo reſcripſit, nulla injuria provocatum Antiſtium graviſſimas in principem contumelias dixiſſe: earum ultionem à patribus poſtulatam. Et pro magnitudine delicti pœnam ſtatui par fuiſſe: ceterum ſe, qui ſeveritatem decernentium impediturus fuerit, moderationem non prohibere. ſtatuerent ut vellent. datam etiam abſolvendi licentiam. His atque talibus recitatis, & offenſione manifeſta, non ideo aut conſules mutavere relationem; aut Thraſea deceſſit ſententia: ceterive, quæ probaverant deſeruere: pars ne principem objeciſſe invidiæ viderentur, plures numero tuti, Thraſea ſueta firmitudine animi, & ne gloria intercideret.

50. Haud diſpari crimine Fabricius Veiento conflictatus eſt, quod multa & probroſa in patres & ſacerdotes compoſuiſſet, iis libris quibus nomen Codicillorum dederat. Adjiciebat Talius Geminus accuſator; venditata ab eo munera principis & adipiſcendorum honorum jus. quæ cauſſa Neroni fuit ſuſcipiendi judicii. convictumque Veientonem Italia depulit, & libros exuri juſſit, conquiſitos lectitatoſque donec cum periculo parabantur: mox licentia habendi, oblivionem attulit.

51. Sed graveſcentibus in dies publicis malis, ſubſidia minuebantur. conceſſitque vita Burrhus, incertum valetudine an veneno. Valetudo ex eo conjectabatur, quod in ſe tumeſcentibus paulatim faucibus, & impedito meatu, ſpiritum finiebat. plures juſſu Neronis, quaſi remedium adhiberetur, illitum palatum ejus noxio medicamine aſſeverabant: & Burrhum intellecto ſcelere, cum ad viſendum eum princeps veniſſet, aſpectum ejus averſatum, ſciſcitantique hactenus reſpondiſſe, Ego me bene habeo. Civitati grande deſiderium ejus manſit per memoriam virtutis, & ſucceſſorum alterius

ſegnem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſegnem innocentiam, alterius flagrantiſſima flagitia & adulteria. quippe Cæſar duos prætoriis cohortibus impoſuerat: Fenium Rufum ex vulgi favore, quia rem frumentariam ſine quæſtu tractabat: Soſonium Tigellinum, veterem impudicitiam atque infamiam in eo ſecutus. Atque illi pro cognitis moribus fuere. validior Tigellinus in animo principis, ex intimis libidinibus aſſumptus: proſpera populi & militum fama Rufus, quod apud Neronem adverſum experiebatur.

52. Mors Burrhi infregit Senecæ potentiam, quia nec bonis artibus idem virium erat, altero velut duce amoto, & Nero ad deteriores inclinabat. Hi variis criminationibus Senecam adoriuntur, tamquam ingentes & privatum modum evectas opes adhuc augeret: quodque ſtudia civium in ſe verteret: hortorum quoque amœnitate & villarum magnificentia quaſi principem ſupergrederetur. Objiciebant etiam eloquentiæ laudem uni ſibi aſciſcere, & carmina crebrius factitare, poſtquam Neroni amor eorum veniſſet. Nam oblectamentis principis palam iniquum, detrectare vim ejus equos regentis; illudere voces quotiens caneret. Quem ad finem nihil in Rep. clarum fore, quod non ab illo reperiri credatur? Certe finitam Neronis pueritiam, & robur juventæ adeſſe. exueret magiſtrum, ſatis amplis doctoribus inſtructus, majoribus ſuis.

53. At Seneca criminantium non ignarus, prodentibus iis quibus aliqua honeſti cura, & familiaritatem ejus magis aſpernante Cæſare, tempus ſermoni orat: & accepto, ita incipit; Quartusdecimus annus eſt, Cæſar, ex quo ſpei tuæ admotus ſum; octavus ut imperium obtines. medio temporis tantum honorum atque opum in me cumulaſti, ut nihil felicitati meæ deſit, niſi moderatio ejus. Utar magnis exemplis, nec meæ fortunæ, ſed tuæ. Atavus tuus Auguſtus, M. Agrippæ Mitylenenſe ſecretum; C. Mæcenati urbe in ipſa, velut peregrinum otium permiſit: quorum alter bellorum ſocius, alter Romæ pluribus laboribus jactatus, ampla quidem, ſed pro ingentibus meritis præmia acceperant. Ego quid aliud munificentiæ adhibere potui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quam ſtudia, ut ſic dixerim, in umbra educata? à quibus claritudo venit, quod juventæ tuæ rudimentis affuiſſe videor, grande hujus rei pretium. at tu gratiam immenſam, innumeram pecuniam circumdediſti, adeo ut plerumque intra me ipſum volvam; Egone equeſtri & provinciali loco ortus, proceribus civitatis annumeror? Inter nobiles & longa decora præferentes novitas mea enituit? Ubi eſt animus ille modicis contentus? Tales hortos inſtruit, & per hæc ſuburbana incedit, & tantis agrorum ſpatiis, tam lato fenore exuberat?

54. Una defenſio occurrit, quod muneribus tuis obniti non debui. Sed uterque menſuram implevimus, & tu quantum princeps tribuere amico poſſet, & ego quantum amicus à principe accipere. Cetera invidiam augent, quæ quidem, ut omnia mortalia, infra tuam magnitudinem jacet; ſed mihi incumbit: mihi ſubveniendum eſt. quo modo in militia aut via feſſus adminiculum orarem; ita in hoc itinere vitæ, ſenex, & leviſſimis quoque curis impar, cum opes meas ultra ſuſtinere non poſſim, præſidium peto. Jube eas per procuratores tuos adminiſtrari, in tuam fortunam recipi. Nec me in paupertatem ipſe detrudam, ſed traditis quorum fulgore perſtringor, quod temporis hortorum aut villarum curæ ſeponitur, in animum revocabo. Supereſt tibi robur, & tot per annos nixum faſtigii regimen: poſſumus ſeniores amici, quiete reſpondere. Hoc quoque in tuam gloriam cedet, eos ad ſumma vexiſſe, qui & modica tolerarent.

55. Ad quæ Nero ſic ferme reſpondit; Quod meditatæ orationi tuæ ſtatim occurram, id primum tui muneris habeo, qui me non tantum prævíſa, ſed ſubita expedire docuiſti. Avus meus Auguſtus Agrippæ & Mæcenati uſurpare otium poſt labores conceſſit; ſed in ea ipſa ætate, cujus auctoritas tueretur, quidquid illud & qualecumque tribuiſſet. attamen neutrum datis à ſe præmiis exuit. Bello & periculis meruerant! In his enim juventa Auguſti verſata eſt. Nec mihi tela & manus tuæ defuiſſent, in armis agenti. Sed quod præſens conditio poſcebat, ratione, conſilio, præceptis pueritiam, dein juventam meam foviſti. Et tua quidem erga me mu-

munera,dum vita ſuppetet,æterna erunt: quæ à me habes, horti, & fenus, & villæ, caſibus obnoxia ſunt; ac licet multa videantur, plerique haudquaquam artibus tuis pares, plura tenuerunt. Pudet referre libertinos, qui ditiores ſpectantur. Unde etiam rubori mihi eſt,quod præcipuus caritate,nondum omnes fortuna antecellis.

56. Verum & tibi valida ætas, rebuſque & fructui rerum ſufficiens, & nos prima imperii ſpatia ingredimur: niſi forte aut te Vitellio ter conſuli, aut me Claudio præponis. Sed quantum Voluſio longa parſimonia quæſivit, tantum in te mea liberalitas explere non poteſt.Quin ſi qua in parte lubricum adoleſcentiæ noſtræ declinat, revocas; ornatumque robur ſubſidio impenſius regis. Non tua moderatio, ſi reddideris pecuniam; nec quies, ſi reliqueris principem; ſed mea avaritia, meæ crudelitatis metus in ore omnium verſabitur. Quod ſi maxime continentia tua laudetur; non tamen ſapienti viro decorum fuerit, unde amico infamiam parat, inde gloriam ſibi recipere. His adjicit complexum & oſcula, factus natura & conſuetudine exercitus velare odium fallacibus blanditiis. Seneca (qui finis omnium cum dominante ſermonum) grates agit. ſed inſtituta prioris potentiæ commutat: prohibet cœtus ſalutantium: vitat comitantes: rarus per urbem, quaſi valetudine infenſa, aut ſapientiæ ſtudiis, domi attineretur.

57. Perculſo Seneca, promptum fuit Rufum Fenium imminuere, Agrippinæ amicitiam in eo criminantibus. Validiorque in dies Tigellinus, & malas artes,quibus ſolis pollebat, gratiores ratus ſi principem ſocietate ſcelerum obſtringeret; metus ejus rimatur. Compertoque Plautum & Syllam maxime timeri, Plautum in Aſiam, Syllam in Galliam Narbonenſem nuper amotos; nobilitatem eorum, & propinquos huic Orientis, illi Germaniæ exercitus commemorat. Non ſe, ut Burrhum, diverſas ſpes, ſed ſolam incolumitatem Neronis ſpectare. cui caveri utcumque ab urbanis inſidiis præſentia; longinquos motus quonam modo comprimi poſſe? Erectas Gallias ad nomen dictatorium, nec minus ſuſpectos Aſiæ populos, claritudine avi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Druſi. Syllam inopem, unde præcipuam audaciam: & ſimulatorem ſegnitiæ, dum temeritati locum reperiret. Plautum magnis opibus, ne fingere quidem cupidinem otii; ſed veterum Romanorum imitamenta præferre: aſſumpta etiam Stoïcorum arrogantia, ſectaque, quæ turbidos, & negotiorum appetentes faciat. Nec ultra mora. Sylla ſexto die pervectis Maſſiliam percuſſoribus, ante metum & rumorem interficitur, cum epulandi cauſſa diſcumberet. Relatum caput ejus illuſit Nero, tamquam præmatura canitie deforme.

58. Plauto parari necem, non perinde occultum fuit, quia pluribus ſalus ejus curabatur, & ſpatium itineris ac maris tempuſque interjectum moverat famam: vulgoque fingebant, petitum ab eo Corbulonem, magnis tum exercitibus præſidentem, ſi clari atque inſontes interficerentur, præcipuum ad pericula. quin & Aſiam favore juvenis arma cœpiſſe, nec milites ad ſcelus miſſos, aut numero validos, aut animo promptos, poſtquam juſſa efficere nequiverint, ad ſpes novas tranſiſſe una. Hæc more famæ, credentium otio augebantur. Ceterum libertus Plauti celeritate ventorum prævenit centurionem, & mandata L. Antiſtii ſoceri attulit, effugeret ſegnem mortem, otium, ſuffugium, & magni nominis miſerationem. reperturum bonos, conſociaturum audaces. nullum interim ſubſidium aſpernandum. ſi ſexaginta milites (tot enim adveniebant) propuliſſet; dum refertur nuncius Neroni, dum manus alia permeat, multa ſecutura, quæ ad uſque bellum evaleſcerent. denique aut ſalutem tali conſilio quæri, aut nihil gravius audenti quam ignavo patiendum eſſe.

59. Sed Plautum ea non movere. ſive nullam opem providebat inermis atque exſul; ſeu tædio ambiguæ ſpei; an amore conjugis & liberorum quibus placabiliorem fore principem rebatur, nulla ſollicitudine turbatum. Sunt qui alios à ſocero nuncios veniſſe ferant, tamquam nihil atrox immineret; doctoreſque ſapientiæ Cœranum Græci, Muſonium Thuſci generis, conſtantiam opperiendæ mortis, pro incerta & trepida vita ſuaſiſſe.

Reper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Repertus eſt certe per medium diei nudus, exercitando corpori. Talem eum centurio trucidavit, coram Pelagone ſpadone, quem Nero centurioni & manipulo quaſi ſatellitibus miniſtrum regium præpoſuerat. Caput interfecti relatum. cujus aſpectu, ipſa principis verba referam: Quin, inquit, Nero depoſito metu nuptias Poppææ ob ejuſmodi terrores dilatas maturare parat, Octaviamque conjugem amoliri, quamvis modeſte agat, & nomine patris, & ſtudiis populi gravem? Sed ad ſenatum literas miſit, de cæde Syllæ Plautique haud confeſſus. verum utriuſque turbidum ingenium eſſe, & ſibi incolumitatem Reip. magna cura haberi. Decretæ eo nomine ſupplicationes, utque Sylla & Plautus ſenatu moverentur, gravioribus tamen ludibriis quam malis.

60. Igitur accepto patrum conſulto, poſtquam cuncta ſcelerum ſuorum pro egregiis accipi videt, exturbat Octaviam, ſterilem dictitans. Exin Poppææ conjungitur. Ea diu pellex, & adulteri Neronis, mox mariti potens, quendam ex miniſtris Octaviæ impulit, ſervilem ei amorem objicere. deſtinaturque reus cognomento Eucerus, natione Alexandrinus, canere tibiis doctus. Actæ ob id de ancillis quæſtiones, & vi tormentorum victis quibuſdam, ut falſa annuerent, plures perſtitere ſanctitatem dominæ tueri. Ex quibus una inſtanti Tigellino, caſtiora eſſe muliebria Octaviæ reſpondit, quam os ejus. Movetur tamen primo civilis diſſidii ſpecie: domumque Burrhi, & prædia Plauti, infauſta dona accipit. mox in Campaniam pulſa eſt, addita militari cuſtodia. Inde crebri queſtus, nec occulti per vulgum, cui minor ſapientia, & ex mediocritate fortunæ, pauciora pericula ſunt. His, haud quaquam Nero pœnitentia flagitii, conjugem revocavit Octaviam.

61. Exin læti Capitolium ſcandunt, deoſque tandem venerantur. Effigies Poppææ proruunt. Octaviæ imagines geſtant humeris, ſpargunt floribus, foroque ac templis ſtatuunt. Itur etiam in principis laudes. repetitum * venerantium. Jamque & palatium multitudine & clamoribus complebant, cum emiſſi militum globi verberibus & intento

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ferro turbatos disjecere. Mutataque quæ per ſeditionem verterant, & Poppææ honos repoſitus eſt. Quæ ſemper odio, tum & metu atrox, ne aut vulgi acrior vis ingrueret, aut Nero inclinatione populi mutaretur, provoluta genibus ejus, Non eo loci res ſuas agi, ut de matrimonio certet (quamquam id ſibi vita potius) ſed vitam ipſam in extremum adductam à clientelis & ſervitiis Octaviæ, quæ plebis ſibi nomen indiderint, ea in pace auſis quæ vix bello evenirent. Arma illa adverſus principem ſumpta. ducem tantum defuiſſe, qui motis rebus facile reperiretur. Omitteret modo Campaniam & in urbem ipſam pergeret, ad cujus nutum abſentis tumultus cierentur. Quod alioquin ſuum delictum? quam cujuſquam offenſionem? An quia veram progeniem penatibus Cæſarum datura ſit, malle populum Romanum tibicinis Ægyptii ſubolem imperatorio faſtigio induci? Denique ſi id rebus conducat, libens quam coactus acciret dominam, vel conſuleret ſecuritati juſta ultione. Et modicis remediis, primos motus conſediſſe. at ſi deſperent uxorem Neronis fore Octaviam, illi maritum daturos.

62. Varius ſermo, & ad metum atque iram accommodatus, terruit ſimul audientem & accendit. Sed parum valebat ſuſpicio in ſervo; & quæſtionibus ancillarum eluſerat. Ergo confeſſionem alicujus quæri placet, cui rerum quoque novarum crimen affingeretur. Et viſus idoneus maternæ necis patrator Anicetus, claſſi apud Miſenum, ut memoravi, præfectus, levi poſt admiſſum ſcelus gratia, dein graviore odio: quia malorum facinorum miniſtri quaſi exprobrantes aſpiciuntur. Igitur accitum eum Cæſar operæ prioris admonet; Solum incolumitati principis adverſus inſidiantem matrem ſubveniſſe: locum haud minoris gratiæ inſtare, ſi conjugem infenſam depelleret. nec manu aut telo opus. Fateretur Octaviæ adulterium. Occulta quidem ad præſens, ſed magna ei præmia, & ſeceſſus amœnos promittit; vel ſi negaviſſet, necem intentat. Ille inſita vecordia, & facilitate priorum flagitiorum, plura etiam quam juſſum erat, fingit, faseturque apud amicos, quos velut conſilio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

o adhibuerat princeps. Tum in Sardiniam pel- tur, ubi non inops exſilium toleravit, & fato biit.

63. At Nero præfectum in ſpem ſociandæ claſ- s corruptum, & incuſatæ paulo ante ſterilitatis blitus, abactos partus conſcientia libidinum, eaque ibi comperta, edicto memorat. Inſulaque Panda- eria Octaviam claudit. Non alia exſul viſentium culos majore miſericordia affecit. Meminerant dhuc quidam Agrippinæ, à Tiberio; recentior Ju- æ memoria obverſabatur, à Claudio pulſæ. Sed il- is robur ætatis affuerat. Læta aliqua viderant, & ræſentem ſævitiam melioris olim fortunæ recor- atione levabant. Huic primus nuptiarum dies lo- o funeris fuit, deductæ in domum, in qua nihil iſi luctuòſum haberet, erepto per venenum patre, t ſtatim fratre. Tum ancilla domina validior. Et oppæa non niſi in perniciem uxoris nupta. Poſtre- no crimen omni exitio gravius.

64. Ac puella viceſimo ætatis anno, inter cen- uriones & milites, præſagio malorum jam à vita xempta, nondum tamen morte acquieſcebat. Pau- is dehinc interjectis diebus, mori jubetur: cum am viduam ſe & tantum ſororem teſtaretur, com- nuneſque Germanicos & poſtremo Agrippinæ no- nen cieret. qua incolumi infelix quidem matrimo- ium, ſed ſine exitio pertuliſſet. Reſtringitur vin- ulis, venæque ejus per omnes artus exſolvuntur: & quia preſſus pavore ſanguis tardius labebatur, præfervidi balnei vapore enecatur. Additurque trocior ſævitia, quod caput amputatum latumque n urbem Poppæa vidit. dona ob hæc templis de- reta. Quod ad eum finem memoravimus, ut qui- cumque caſus temporum illorum nobis vel aliis au- ctoribus noſcent, præſumptum habeant, quotiens fugas & cædes juſſit princeps, totiens grates deis actas, quæque rerum ſecundarum olim, tum publi- cæ cladis inſignia fuiſſe. Neque tamen ſilebimus, ſi quod ſenatuſconſultum adulatione novum, aut patientia poſtremum fuit.

65. Eodem anno libertorum potiſſimos veneno interfeciſſe creditum eſt, Doryphorum quaſi ad- verſatum nuptiis Poppææ, Pallantem quod im-

men-

menſam pecuniam longa ſenecta detineret, Roma
nus ſecretis criminationibus incuſaverat Senecar
ut C. Piſonis ſocium, ſed validius à Seneca eoder
crimine perculſus eſt. Unde Piſoni timor & ort
inſidiarum in Neronem magna moles, ſed impro
ſpera.

BREVIARIUM LIBRI XV.

VOlogeſes Parthorum rex Armeniam invadit, quei Corbulo caute & tamen fortiter repreſſit. Sed Cæſe nius Pætus miſſu Neronis mox ſupervenit, propriu Armeniæ tuendæ dux. Is imperitia & temeritate rei perdidit: turpi fœdere cum hoſte depactus. Corbulo tamen ſed ſero ſuccurrit. Neroni filia ex Poppæa naſci tur, non vitalis. Legati Parthorum Romam venere ſuper Armenia retinenda. irriti remittuntur, & bellur Corbuloni permiſſum. Is Armeniam iterum invadit, metu Parthis injecto, ad colloquium ventum. Placu arma poni, & Tiridatem diadema ſtatuæ Neronis ſub mittere, nec niſi ſponte ejus reſumere. Nero Neapo cantat in publico: Romæ luxu & libidine omnia pol luit. Ipſa urbs ardet caſu, ſive Principis dolo. qu in ruinis ejus ingentem ſibi domum exſtruxit. Chri ſtiani ab eo exagitati & necati, falſo crimine incen dii. Conjuratio in Neronem inita & detecta, capi ejus C. Piſone. Multi interfecti inluſtrium, interqu eos Seneca. Grates tamen diis actæ, & dona decret templis, ut rebus lætis. Geſta hæc annis paullo ampliu tribus.

Coss. { C. Memmio Regulo, Verginio Rufo.
C. Lecanio Baſſo, M. Licinio Craſſo.
P. Silio Nerva, C. Julio Attico Veſtino. }

LIBER XV.

INterea Rex Parthorum Vologeſes, cogniti Corbulonis rebus, regemque alienigenam Ti granem Armeniæ impoſitum: ſimul, fratr Tiridate pulſo, ſpretum Arſacidarum faſtigiur ire ultum volens; magnitudine rurſum Romana, & continui fœderis reverentia, diverſas ad curas tra hebatur: cunctator ingenio, & defectione Hyrca

norum

[…]norum gentis validæ multiſque ex eo bellis illiga-
[…]us. Atque illum ambiguum novus inſuper nuncius
[c]ontumeliæ exſtimulat: quippe egreſſus Armenia
Tigranes, Adiabenos conterminam nationem la-
[t]ius ac diutius quam per latrocinia vaſtaverat. Id-
[q]ue primores gentium ægre tolerabant, eo con-
[t]emptionis deſcenſum, ut ne duce quidem Roma-
[n]o incurſarentur, ſed temeritate obſidis, tot per
[a]nnos inter mancipia habiti. Accendebat dolorem
[e]orum Monobazus, quem penes Adiabenum regi-
men, quod præſidium, aut unde peteret, rogitans.
Jam de Armenia conceſſum, proxima trahi: & niſi
defendant Parthi, levius ſervitium apud Romanos
deditis, quam captis eſſe. Tiridates quoque regni
profugus, per ſilentium haud modice querendo,
gravior erat. Non enim ignavia magna imperia
contineri: virorum armorumque faciendum certa-
men. Id in ſumma fortuna æquius, quod validius.
Et ſua retinere privatæ domus: de alienis certare,
regiam laudem eſſe.

2. Igitur commotus his Vologeſes concilium
vocat, & proximum ſibi Tiridatem conſtituit, at-
que ita orditur; Hunc ego eodem mecum patre ge-
nitum, cum mihi per ætatem ſummo nomine con-
ceſſiſſet, in poſſeſſionem Armeniæ deduxi, qui ter-
tius potentiæ gradus habetur. nam Medos Pacorus
anteceperat. videbarque contra vetera fratrum odia
& certamina, familiæ noſtræ penates rite compo-
ſuiſſe. prohibent Romani, & pacem ipſis numquam
proſpere laceſſitam, nunc quoque in exitium ſuum
abrumpunt. Non ibo infitias, æquitate quam ſan-
guine, cauſſa quam armis retinere parta majoribus
malueram. ſi cunctatione deliqui, virtute corri-
gam. Veſtra quidem vis & gloria in integro eſt,
addita modeſtiæ fama; quæ neque ſummis morta-
lium ſpernenda eſt, & à diis æſtimatur. Simul dia-
demate caput Tiridatis evinxit, promptam equitum
manum, quæ regem ex more ſectabatur, Moneſi
nobili viro tradidit, adjectis Adiabenorum auxiliis:
mandavitq; Tigranem Armenia exturbari dum ipſe,
poſitis adverſus Hyrcanos diſcordiis, vires intimas,
molemque belli ciet, provinciis Romanis minitans.

3. Quæ ubi Corbuloni certis nunciis audita ſunt:
legiones

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

legiones duas cum Verulano Severo, & Vectio Bolano, ſubſidium Tigrani mittit, occulto præcepto, compoſitius cuncta, quam feſtinantius agerent: quippe bellum habere, quam gerere malebat. Scripſeratque Cæſari, proprio duce opus eſſe, qui Armeniam defenderet: Syriam ingruente Vologeſe acriore in diſcrimine eſſe. Atque interim reliquas legiones pro ripa Euphratis locat: tumultuariam provincialium manum armat; hoſtiles ingreſſus præſidiis intercipit. Et quia egena aquarum regio eſt, caſtella fontibus impoſita: quoſdam rivos congeſtu arenæ abdidit.

4. Ea dum à Corbulone tuendæ Syriæ parantur, acto raptim agmine Moneſes ut famam ſui præiret, non ideo neſcium aut incautum Tigranem offendit: qui occupaverat Tigranocerta, urbem copia defenſorum & magnitudine mœnium validam. Ad hæc Nicephorius amnis haud ſpernenda latitudine partem murorum ambit: & ducta ingens foſſa, qua fluvio diffidebatur. Inerantque milites, & proviſi ante commeatus. quorum ſubvectu pauci avidius progreſſi, & repentinis hoſtibus circumventi, ira magis quam metu ceteros accenderant. Sed Partho ad exſequendas obſidiones nulla comminus audacia: raris ſagittis, neque clauſos exterret, & ſemet fruſtratur. Adiabeni cum promovere ſcalas & machinamenta inciperent, facile detruſi. mox erumpentibus noſtris cæduntur.

5. Corbulo tamen, quamvis ſecundis rebus ſuis, moderandum fortunæ ratus, miſit ad Vologeſem, qui expoſtularent vim provinciæ illatam: ſocium amicumque regem cohortes Romanas circumſidere. omitteret potius obſidionem, aut ſe quoque in agro hoſtili caſtra poſiturum. Caſperius centurio in eam legationem delectus, apud opidum Niſibin ſeptem & triginta millibus paſſuum à Tigranocerta diſtantem adit regem, & mandata ferociter edidit. Vologeſi vetus & penitus infixum erat, arma Romana vitandi: nec præſentia proſpere fluebant: irritum obſidium, tutus manu & copiis Tigranes, fugati qui expugnationem ſumpſerant, miſſæ in Armeniam legiones, & aliæ pro Syria paratæ ultro irrumpere. ſibi imbecillum equitem pabuli inopia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

opia. nam exorta vis locuſtarum ambederat, quidquid herbidum aut frondoſum. Igitur metu abſtruſo mitiora obtendens, miſſurum ad imperatorem Romanum legatos ſuper petenda Armenia & firmanda pace reſpondet. Moneſen omittere Tigranocerta jubet; ipſe retro conſedit.

6. Hæc plures ut formidine regis, & Corbulonis minis patrata & magnifica extollebant. Alii occulte pepigiſſe interpretabantur; ut omiſſo utrimque bello, & abeunte Vologeſe Tigranes quoque Armenia abſcederet. Cur enim exercitum Romanum à Tigranocertis deductum? cur deſerta per otium, quæ bello defenderant? An melius hibernaviſſe in extrema Cappadocia, raptim erectis tuguriis, quam in ſede regni modo retenti? Dilata prorſus arma, ut Vologeſes cum alio quam cum Corbulone certaret: Corbulo meritæ tot per annos gloriæ, non ultra periculum faceret. Nam, ut rettuli, proprium ducem tuendæ Armeniæ popoſcerat, & adventare Ceſennius Pætus audiebatur: jamq; aderat, copiis ita diviſis, ut quarta & duodecima legiones addita quinta quæ recens è Mœſis excita erat, ſimul Pontica, & Galatarum Cappadocumq; auxilia Pæto obedirent: tertia & ſexta & decima legiones, priorque Syriæ miles apud Corbulonem manerent. Cetera ex rerum uſu ſociarent, partirenturve. Sed neque Corbulo æmuli patiens; & Pætus cui ſatis ad gloriam erat ſi proximus haberetur, deſpiciebat geſta, nihil cædis aut prædæ, uſurpatas nomine tenus urbium expugnationes dictitans: Se tributa ac leges, & pro umbra regis, Romanum jus victis impoſiturum.

7. Sub idem tempus legati Vologeſis, quos ad principem miſſos memoravi, revertere irriti: bellumque propalam ſumptum à Parthis. nec Pætus detrectavit, ſed duabus legionibus, quarum quartam Famiſulanus Vectonianus eo in tempore, duodecimam Calavius Sabinus regebant, Armeniam intrat, triſti omine. Nam in tranſgreſſu Euphratis, quem ponte tranſmittebat, nulla palam cauſſa, turbatus equus qui conſularia inſignia geſtabat, retro evaſit. Hoſtiaque quæ muniebantur hibernaculis aſſiſtens, ſemifacta opera fuga perrupit, ſeque val-

lo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

lo extulit. & pila militum arſere, magis inſigni prodigio, quia Parthus hoſtis miſſilibus telis decertat.

8. Ceterum Pætus ſpretis ominibus, nec dum ſatis firmatis hibernaculis, nullo rei frumentariæ proviſu, rapit exercitum trans montem Taurum, reciperandis, ut ferebat, Tigranocertis, vaſtandiſque regionibus, quas Corbulo integras omiſiſſet. E capta quædam caſtella, gloriæq; & prædæ nonnihi partum, ſi aut gloriam cum modo, aut prædam cum cura habuiſſet. Longinquis itineribus percurſando quæ obtineri nequibant, corrupto qui captu erat commeatu, & inſtante jam hieme, reduxit exercitum. compoſuitque ad Cæſarem literas, quaſ confecto bello, verbis magnificis, rerum vacuas.

9. Interim Corbulo nunquam neglectam Euphratis ripam crebrioribus præſidiis inſedit: & ne ponti injiciendo impedimentum hoſtiles turmæ afferrent (jam enim ſubjectis campis, magna ſpecie volitabant), naves magnitudine præſtantes, & connexas trabibus, ac turribus auctas, agit per amnem catapultiſque & baliſtis proturbat Barbaros. in quo ſaxa & haſtæ longius permeabant, quam ut contrario ſagittarum jactu adæquarentur. Dein pon continuatus; colleſque adverſi per ſocias cohortes poſt legionum caſtris occupantur; tanta celeritate & oſtentatione virium, ut Parthi omiſſo paratu invadendæ Syriæ, ſpem omnem in Armeniam verterent.

10. Ibi Pætus imminentium neſcius, quinctam legionem procul in Ponto habebat; reliquas promiſcuis militum commeatibus infirmaverat; donec adventare Vologeſem magno & infenſo agmine auditum. Accitur legio duodecima, & unde famam aucti exercitus ſperat, prodita infrequentia: qua tamen retineri caſtra, & eludi Parthus tractu belli poterat, ſi Pæto aut in ſuis, aut in alienis conſilii conſtantia fuiſſet. Verum ubi à viris militaribus adverſus urgentes caſus firmatus erat, rurſus ne alienæ ſententiæ indigens videretur, in diverſa ac deteriora tranſibat. Et tunc relictis hibernis, non foſſam neque vallum ſibi, ſed corpora & arma in hoſtem data clamitans, duxit legiones quaſi

proeli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rœlio certaturus. Deinde amiſſo centurione & aucis militibus, quos viſendis hoſtium copiis præ- iſerat, trepidus remeavit. Et quia minus acriter 'ologeſes inſtiterat, vana rurſus fiducia, tria millia electi peditis proximo Tauri jugo impoſuit, quo ranſitum regis arcerent. Alares quoque Panno- ios, robur equitatus, in parte campi locat. Con- unx ac filius caſtello, cui Arſamoſata nomen eſt, bditi, data in præſidium cohorte, ac diſperſo mili- e, qui in uno habitus, vagum hoſtem promptius uſtentaviſſet. & ægre compulſum ferunt, ut in- tantem Corbuloni fateretur. nec à Corbulone pro- eratum, quo gliſcentibus periculis etiam ſubſidii aus augeretur. Expediri tamen itineri ſingula mil- ia ex tribus legionibus, & alarios octingentos, pa- em numerum è cohortibus juſſit.

11. At Vologeſes quamvis obſeſſa à Pæto itine- a hinc peditatu, inde equite accepiſſet, nihil mu- ato conſilio, ſed vi ac minis alares exterruit, legio- arios obtrivit, uno tantum centurione Tarquitio Creſcente turrim, in qua præſidium agitabat, de- endere auſo: facta ſæpius eruptione, & cæſis ui Barbarorum propius ſuggrediebantur, donec gnium jactu circumveniretur. peditum ſi quis in- eger, longinqua & avia; vulnerati, caſtra repeti- ere: virtutem regis, ſævitiam & copias gentium, uncta metu extollentes, facili credulitate eorum qui eadem pavebant. Ne dux quidem obniti adver- is, ſed cuncta militiæ munia deſeruerat, miſſis ite- rum ad Corbulonem precibus, veniret propere, ſigna & aquilas, & nomen reliquum infelicis exer- citus tueretur: ſe fidem interim donec vita ſuppe- ditet, retenturos.

12. Ille interritus, & parte copiarum apud Sy- riam relicta, ut munimenta Euphrati impoſita reti- nerentur; qua proximum & commeatibus non ege- num, regionem Comagenam, exin Cappadociam, inde Armenios petivit. Comitabantur exercitum, præter alia ſueta bello, magna vis camelorum onu- ſta frumento, ut ſimul hoſtem famemque depelle- ret. Primum è perculſis Pactium primipili centu- rionem obvium habuit, dein pleroſque militum: quos diverſas fugæ cauſſas obtendentes, redire ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſigna, & clementiam Pæti experiri monebat, ſe
niſi victoribus immitem eſſe. Simul ſuas legiones
adire, hortari, priorum admonere, novam gloriam
oſtendere; non vicos aut opida Armeniorum, ſed
caſtra Romana, duaſque in iis legiones pretium laboris peti. Si ſingulis manipularibus præcipua ſervati civis corona, imperatoria manu tribueretur;
quod illud & quantum decus, ubi par eorum numerus adipiſceretur, qui attuliſſent ſalutem, & qui accepiſſent? His atque talibus in commune alacres,
(& erant quos pericula fratrum, aut propinquorum propriis ſtimulis incenderent) continuum diu
noctuque iter properabant.

13. Eoque intentius Vologeſes premere obſeſſos, modo vallum legionum, modo caſtellum quo
imbellis ætas defendebatur, adpugnare, propius
incedens quam mos Parthis, ſi ea temeritate hoſtem in prœlium eliceret. At illi vix contuberniis
extracti, nec aliud quam munimenta propugnabant: pars juſſu ducis, & alii propria ignavia, aut
metu Corbulonem opperientes, ac ſi vis ingrueret
proviſis exemplis Caudinæ ac Numantinæ cladis:
neque eandem vim Samnitibus Italico populo, aut
Pœnis Romani imperii æmulis. Validam quoque &
laudatam antiquitatem quotiens fortuna contra daret, ſaluti conſuluiſſe. Qua deſperatione exercitus
dux ſubactus, primas tamen literas ad Vologeſen
non ſupplices, ſed in modum querentis compoſuit:
quod pro Armeniis ſemper Romanæ ditionis, aut
ſubjectis regi quem imperator delegiſſet, hoſtilia
faceret. pacem ex æquo utilem. nec præſentia tantum ſpectaret. ipſum adverſus duas legiones, totius
regni viribus adveniſſe; at Romanis orbem terrarum reliquum, quo bellum juvarent.

14. Ad ea Vologeſes, nihil pro cauſſa, ſed opperiendos ſibi fratres Pacorum ac Tiridatem reſcripſit, illum locum tempuſq; conſilio deſtinatum quid
de Armenia cernerent. Adjeciſſe deos dignum Arſacidarum, ſimul & de legionibus Romanis ſtatuerent. Miſſi poſt à Pæto nuncii, & regis colloquium
petitum, qui Vaſacem præfectum equitatus ire juſſit. Tum Pætus Lucullos, Pompeios, & ſi qua Cæſares obtinendæ donandæve Armeniæ egerant: Va-

ſace-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

faces imaginem retinendi donandive penes nos, vim penes Parthos memorat. Et multum invicem diſceptato, Monobazus Adiabenus in diem poſterum teſtis iis quæ pepigiſſent, adhibetur. Placuitq; liberari obſidio legiones, & decedere omnem militem finibus Armeniorum, caſtellaque & commeatus Parthis tradi. quibus perpetratis copia Vologeſi fieret, mittendi ad Neronem legatos.

15. Interim flumini Arſaniæ (etenim is caſtra præfluebat) pontem impoſuit, ſpecie ſibi illud iter experientis. Sed Parthi quaſi documentum victoriæ juſſerant. namque iis uſui fuit: noſtri per diverſum iere. Addidit rumor, ſub jugum miſſas legiones, & alia ex rebus infauſtis: quorum ſimulacrum ab Armeniis uſurpatum eſt. Namq; & munimenta ingreſſi ſunt, antequam agmen Romanum excederet, & circumſtetere vias, captiva olim mancipia, aut jumenta agnoſcentes, abſtrahenteſque. Raptæ etiam veſtes, retenta arma, pavido milite & concedente, ne qua prœlii cauſſa exſiſteret. Vologeſes armis & corporibus cæſorum aggregatis, quo cladem noſtram teſtaretur, viſu fugientium legionum abſtinuit. Fama moderationis quærebatur, poſtquam ſuperbiam expleverat. Flumen Arſaniam elephanto inſidens, & proximus quiſque regi vi equorum perrupere, quia rumor inceſſerat, pontem ceſſurum oneri, dolo fabricantium. ſed qui ingredi auſi ſunt, validum & fidum intellexere.

16. Ceterum obſeſſis adeo ſuppeditaviſſe rem frumentariam conſtitit, ut horreis ignem injicerent: contraque prodiderit Corbulo; Parthos inopes copiarum, & pabulo attrito, relicturos oppugnationem, neque ſe plus tridui itinere abfuiſſe. Adjecit, jurejurando Pæti cautum apud ſigna, aſtantibus iis, quos teſtificando rex miſiſſet, neminem Romanum Armeniam ingreſſurum, donec referrentur literæ Neronis, an paci annueret. Quæ ut augendæ infamiæ compoſita, ſic reliqua non in obſcuro habentur; una die quadraginta millium ſpatium emenſum eſſe Pætum, deſertis paſſim ſauciis, neque minus deformem illam fugientium trepidationem, quam ſi terga in acie vertiſſent. Corbulo cum ſuis copiis apud ripam Euphratis obvius, non eam ſpeciem in-

ſignium & armorum prætulit, ut diverſitatem ex-
probraret. mœſti manipuli, ac vicem commilito-
num miſerantes, ne lacrymis quidem temperavere.
vix præ fletu uſurpata conſalutatio. Deceſſerat cer-
tamen virtutis, & ambitio gloriæ, felicium homi-
num affectus. ſola miſericordia valebat, & apud
minores magis.

17. Ducum inter ſe brevis ſermo ſecutus eſt, ho
conquerente irritum laborem, potuiſſe bellum fu-
ga Parthorum finiri. Ille integra utrique cuncta re-
ſpondit, converterent aquilas, & juncti invaderen
Armeniam, abſceſſu Vologeſis infirmatam. Non e
imperatoris habere mandata, Corbulo; periculo le-
gionum commotum, è provincia egreſſum. quand
in incerto habeantur Parthorum conatus, Syrian
repetiturum. Sic quoque optimam Fortunam oran-
dam, ut pedes confectus ſpatiis itinerum, alacrem
& facilitate camporum prævenientem equitem at
ſequeretur. Exin Pætus per Cappadociam hiber-
navit. At Vologeſis ad Corbulonem miſſi nunci
detraheret caſtella trans Euphratem, amnemque u
olim medium faceret; ille Armeniam quoque di-
verſis præſidiis vacuam fieri expoſtulabat. Et po-
ſtremo conceſſit rex. Dirutaque quæ ultra Euphra-
tem communierat Corbulo; & Armenii ſuo arbi-
trio relicti ſunt.

18. At Romæ trophæa de Parthis, arcuſque me-
dio Capitolini montis ſiſtebantur: decreta ab ſe-
natu integro adhuc bello; neque tum omiſſa, dum
aſpectui conſulitur, ſpreta conſcientia. Quin &
diſſimulandis rerum externarum curis Nero fru-
mentum plebis vetuſtate corruptum, in Tiberim
jecit, quo ſecuritatem annonæ ſuſtentaret. cuju
pretio nihil additum eſt, quamvis ducentas ferm
naves portu in ipſo, violentia tempeſtatis, & cen-
tum alias Tiberi ſubvectas, fortuitus ignis ab-
ſumpſiſſet. Tris dein conſulares, L. Piſonem, Du-
cennium Geminum, Pompeium Paullinum vecti-
galibus publicis præpoſuit, cum inſectatione prio-
rum principum, qui gravitate ſumptuum juſt
reditus anteiſſent: ſe annuum ſexcenties ſeſter-
tium Reipubl. largiri.

19. Percrebuerat ea tempeſtate praviſſimus mo

cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cum propinquis comitiis, aut ſorte provinciarum, plerique orbi fictis adoptionibus adſciſcerent filios, præturaſque & provincias inter patres ſortiti, ſtatim emitterent manu quos adoptaverant. Qui magna cum invidia ſenatum adeunt, jus naturæ, labores educandi, adverſus fraudem & artes, & brevitatem adoptionis enumerant; Satis pretii eſſe orbis, quod multa ſecuritate, nullis oneribus, gratiam, honores, cuncta prompta & obvia haberent. Sibi promiſſa legum diu exſpectata, in ludibrium verti, quando quis ſine ſolicitudine parens, ſine luctu orbus, longa patrum vota repente adæquaret. Factum ex eo ſenatuſconſultum, ne ſimulata adoptio in ulla parte muneris publici juvaret, ac ne uſurpandis quidem hereditatibus prodeſſet.

20. Exin Claudius Timarchus Cretenſis reus agitur, ceteris criminibus, ut ſolent prævalidi provincialium, & opibus nimiis ad injurias minorum elati: una vox ejus uſque ad contumeliam ſenatus penetraverat, quod dictitaſſet, in ſua poteſtate ſitum, an proconſulibus qui Cretam obtinuiſſent, grates agerentur. Quam occaſionem Pætus Thraſea ad bonum publicum vertens, poſtquam de reo cenſuerat, provincia Creta depellendum, hæc addidit; Uſu probatum eſt, P.C., leges egregias, exempla honeſta, apud bonos ex delictis aliorum gigni. Sic oratorum licentia, Cinciam rogationem; candidatorum ambitus, Julias leges: magiſtratuum avaritia, Calpurnia ſcita, pepererunt. Nam culpa quam pœna tempore prior, emendari quam peccare poſterius eſt. Ergo adverſus novam provincialium ſuperbiam dignum fide conſtantiaque Romana capiamus conſilium, quo tutelæ ſociorum nihil derogetur, nobis opinio decedat, qualis quiſque habeatur, alibi quam in civium judicio eſſe.

21. Olim quidem non modo prætor aut conſul, ſed privati etiam mittebantur, qui provincias viſerent, & quid de cujuſque obſequio videretur, referrent. trepidabantque gentes de æſtimatione ſingulorum. At nunc colimus externos, & adulamur, & quomodo ad nutum alicujus grates, ita promptius accuſatio decernitur: decernaturque, & maneat provincialibus potentiam ſuam tali modo

modo oſtentandi: ſed laus falſa & precibus expreſſa, perinde cohibeantur, quam malitia, quam crudelitas. Plura ſæpe peccantur, dum demeremur, quam dum offendimus. Quædam imo virtutes odio ſunt, ſeveritas obſtinata, invictus adverſum gratiam animus. Inde initia magiſtratuum noſtrorum meliora ferme, & finis inclinat, dum in modum candidatorum ſuffragia conquirimus. quæ ſi arceantur, æqualius atque conſtantius provinciæ regentur. nam ut metu repetundarum infracta avaritia eſt, ita vetita gratiarum actione ambitio cohibetur.

22. Magno aſſenſu celebrata ſententia, non tamen ſenatuſconſultum perfici potuit, abnuentibus conſulibus ea de re relatum. Mox auctore principe ſanxere, ne quis ad concilium ſociorum referret, agendas apud ſenatum proprætoribus proveconſulibus grates, neu quis ea legatione fungeretur. Iiſdem conſulibus gymnaſium ictu fulminis conflagravit, effigieſque in eo Neronis ad informe æs liquefacta. Et motu terræ, celebre Campaniæ oppidum Pompeii, magna ex parte proruit. Defunctaque virgo Veſtalis Lælia, in cujus locum Cornelia ex familia Coſſorum capta eſt.

23. Memmio Regulo, & Verginio Rufo, Coss. natam ſibi ex Poppæa filiam Nero ultra mortale gaudium accepit, appellavitque Auguſtam, dato & Poppææ eodem cognomento. Locus puerperio colonia Antium fuit, ubi ipſe generatus erat. Jam ſenatus uterum Poppææ commendaverat diis, votaque publice ſuſceperat. quæ multiplicata, exſolutaque. Et additæ ſupplicationes; templumque Fecunditati, & certamen ad exemplar Atticæ religionis decretum: utque Fortunarum effigies aureæ in ſolio Capitolini Jovis collocarentur: ludicrum Circenſe, ut Juliæ genti apud Bovillas, ita Claudiæ Domitiæque apud Antium ederetur. quæ fluxa fuere, quartum intra menſem defuncta infante. Rurſuſque exortæ adulationes, cenſentium honorem divæ, & pulvinar, ædemque & ſacerdotem. Atque ipſe ut lætitiæ, ita mœroris immodicus egit. Adnotatum eſt, omni ſenatu Antium ſub recentem partum effuſo, Thraſeam prohibitum, immo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

to animo prænunciam imminentis cædis contumeliam excepiſſe. Secutam dehinc vocem Cæſaris ferunt, qua reconciliatum ſe Thraſeæ apud Senecam jactaverit, ac Senecam Cæſari gratulatum. Unde gloria egregiis viris, & pericula gliſcebant.

24. Inter quæ veris principio, legati Parthorum mandata regis Vologeſis, litteraſque in eandem formam attulere; ſe priora & totiens jactata ſuper obtinenda Armenia nunc omittere, quoniam dii, quamvis potentium populorum arbitri, poſſeſſionem Parthis non ſine ignominia Romana tradidiſſent. Nuper clauſum Tigranem; poſt Pætum legioneſque cum opprimere poſſet, incolumes dimiſiſſe. Satis approbatam vim; datum & lenitatis experimentum. Nec recuſaturum Tiridatem accipiendo diademati in urbem venire, niſi ſacerdotii religione attineretur. Iturum ad ſigna & effigies principis, ubi legionibus coram, regnum auſpicaretur.

25. Talibus Vologeſis litteris, quia Pætus diverſa tamquam rebus integris ſcribebat, interrogatus centurio qui cum legatis advenerat, quo in ſtatu Armenia eſſet? omnes inde Romanos exceſſiſſe reſpondit. Tum intellecto Barbarorum irriſu, qui peterent quod eripuerant, conſuluit inter primores civitatis Nero, bellum anceps, an pax inhoneſta placeret. nec dubitatum de bello. Et Corbulo tot per annos militum atque hoſtium gnarus, gerendæ rei præficitur, ne cujus alterius inſcitia rurſum peccaretur, quia Pæti piguerat. Igitur irriti remittuntur, cum donis tamen, unde ſpes fieret, non fruſtra eadem oraturum Tiridatem, ſi preces ipſe attuliſſet. Syriæque exſecutio Cintio; copiæ militares Corbuloni permiſſæ, & quintadecima legio, ducente Mario Celſo, è Pannonia adjecta eſt. Scribitur tetrarchis ac regibus præfectiſque & procuratoribus, & qui prætorum finitimas provincias regebant, juſſis Corbulonis obſequi, in tantum ferme modum aucta poteſtate, quem populus Romanus Cn. Pompeio bellum Piraticum geſturo dederat. Regreſſum Pætum cum graviora metueret, facetiis inſectari ſatis habuit Cæſar, his ferme verbis; Ignoſcere ſe ſtatim,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ne tam promptus in pavorem longiore ſollicitudine ægreſceret.

26. At Corbulo quarta & duodecima legionibus, quæ fortiſſimo quoque amiſſo, & ceteris exterritis, parum habiles prœlio videbantur, in Syriam tranſlatis, ſextam inde ac tertiam legiones, integrum militem & crebris ac proſperis laboribus exercitum in Armeniam ducit. Addiditque legionem quintam, quæ per Pontum agens, expers cladis fuerat. Simul quintadecimanos recens adductos, & vexilla delectorum ex Illyrico & Ægypto, quodque alarum cohortiumque, & auxilia regum in unum conducta apud Melitenen, qua tranſmittere Euphratem parabat. Tum luſtratum rite exercitum ad concionem vocat, orditurque magnifica de auſpiciis imperatoriis, rebuſque à ſe geſtis, adverſa in inſcitiam Pæti declinans: multa auctoritate, quæ viro militari pro facundia erat.

27. Mox iter L. Lucullo quondam penetratum, apertis quæ vetuſtas obſepſerat, pergit. Et venientes Tiridatis Vologeſiſque de pace legatos haud aſpernatus, adjungit iis centuriones cum mandatis non immitibus: Non enim adhuc eo ventum, ut certamine extremo opus eſſet. Multa Romanis ſecunda, quædam Parthis eveniſſe, documento adverſus ſuperbiam: proinde & Tiridati conducere, intactum vaſtationibus regnum dono accipere; & Vologeſen melius ſocietate Romana, quam damnis mutuis, genti Parthorum conſulturum. Scire quantum intus diſcordiarum, quamque indomitas & præferoces nationes regeret. Contra imperatori ſuo immotam ubique pacem: & unum id bellum eſſe. Simul conſilio terrorem adjicere, & Megiſtanas Armenios qui primi à nobis defecerant, pellit ſedibus, caſtella eorum exſcindit, plana, edita, validos, invalidoſque, pari metu complet.

28. Non infenſum, nedum hoſtili odio Corbulonis nomen etiam Barbaris habebatur, eoque conſilium ejus fidum credebant. ergo Vologeſes neq; atrox * in ſummam, & quibuſdam præfecturis inducias petit. Tiridates locum diemque colloquio poſcit. Tempus propinquum; locus in quo nuper obſeſſæ cum Pæto legiones erant, cum à

Bar-

Barbaris delectus eſſet, ob memoriam lætioris ſibi rei, non eſt à Corbulone vitatus, ut diſſimilitudo fortunæ gloriam augeret. Neque infamia Pæti angebatur: quod eo maxime patuit, quia filios ejus tribuno ducere manipulos, atque operire reliquias malæ pugnæ imperavit. Die pacta Tiberius Alexander illuſtris eques Romanus miniſter bello datus, & Vivianus Annius gener Corbulonis, nondum ſenatoria ætate, ſed pro legato quinctæ legioni impoſitus, in caſtra Tiridatis venere, honore ejus, ac ne metueret inſidias tali pignore. Viceni dehinc equites aſſumpti. Et viſo Corbulone, rex prior equo deſiluit: nec cunctatus Corbulo. Sed pedes uterque dextras miſcuere.

29. Exin Romanus laudat juvenem, omiſſis præcipitibus tuta & ſalutaria capeſſentem. Ille de nobilitate generis multum præfatus, cetera temperanter adjungit; Iturum quippe Romam, laturumque novum Cæſari decus, non adverſis Parthorum rebus ſupplicem Arſaciden. Tum placuit Tiridatem ponere apud effigiem Cæſaris inſigne regium, nec niſi manu Neronis reſumere. & colloquium oſculo finitum. Dein paucis diebus interjectis, magna utrimque ſpecie, inde eques compoſitus per turmas, & inſignibus patriis; hinc agmina legionum ſtetere fulgentibus aquilis, ſigniſque, & ſimulacris deum in modum templi. Medio tribunal ſedem curulem, & ſedes effigiem Neronis, ſuſtinebat. Ad quam progreſſus Tiridates, cæſis ex more victimis, ſublatum capite diadema imagini ſubjecit. magnis apud cunctos animorum motibus, quos augebat inſita adhuc oculis exercituum Romanorum cædes, aut obſidio. at nunc verſos caſus: iturum Tiridatem oſtentui gentibus quanto minus quam captivum?

30. Addidit gloriæ Corbulo comitatem, epulaſque. & rogitante rege cauſſas, quotiens novum aliquid adverterat: ut, initia vigiliarum per centurionem nunciari, convivium buccina dimitti; & ſtructam ante Augurale aram ſubdita face accendi: cuncta in majus extollens, admiratione priſci moris affecit. poſtero die ſpatium oravit, quo tantum itineris aditurus, fratres ante, matremque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

viſeret: obſidem interea filiam tradit, litteraſque ſupplices ad Neronem.

31. Et digreſſus Pacorum apud Medos, Vologeſen Ecbatanis repperit non incurioſum fratris: quippe & propriis nunciis à Corbulone petierat, ne quam imaginem ſervitii Tiridates perferret; neu ferrum traderet; aut complexu provincias obtinentium arceretur; foribuſve eorum aſſiſteret: tantuſque ei Romæ, quantus conſulibus, honor eſſet. Scilicet externæ ſuperbiæ ſueto, non erat notitia noſtri: apud quos vis imperii valet, inania tranſmittuntur.

32. Eodem anno Cæſar nationes Alpium maritimarum in jus Latii tranſtulit. Equitum Romanorum locos ſedilibus plebis antepoſuit, apud Circum. namque ad eam diem indiſcreti inibant, quia lex Roſcia nihil niſi de quattuordecim ordinibus ſanxit. Spectacula gladiatorum idem annus habuit, pari magnificentia ac priora. Sed feminarum illuſtrium ſenatorumque plures per arenam fœdati ſunt.

33. C. Lecanio, M. Licinio, Coss. acriore in dies cupidine adigebatur Nero promiſcuas ſcenas frequentandi. nam adhuc per domum aut hortos cecinerat Juvenalibus ludis, quos ut parum celebres & tantæ voci anguſtos ſpernebat. Non tamen Romæ incipere auſus, Neapolim quaſi Græcam urbem delegit: Inde initium fore, ut transgreſſus in Achaiam inſigneſque & antiquitus ſacras coronas adeptus, majore fama ſtudia civium eliceret. Ergo contractum opidanorum vulgus, & quos è proximis coloniis & municipiis ejus rei fama civerat; quique Cæſarem per honorem, aut varios uſus ſectantur, etiam militum manipuli theatrum Neapolitanorum complent.

34. Illic, plerique ut arbitrabantur, triſte; ut ipſe, providum potius & ſecundis numinibus evenit. nam egreſſo qui affuerat populo, vacuum & ſine ullius noxa theatrum collapſum eſt. Ergo per compoſitos cantus grates diis, atque ipſam recentis caſus fortunam celebrans, petituruſque maris Hadriæ trajectus, apud Beneventum interim conſedit: ubi gladiatorium munus à Vatinio celebre

bre edebatur. Vatinius inter fœdiſſima ejus aulæ oſtenta fuit, ſutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorto, facetiis ſcurrilibus: primo in contumelias aſſumptus, deinde optimi cujuſque criminatione eo uſque valuit, ut gratia, pecunia, vi nocendi etiam malos præmineret.

35. Ejus munus frequentanti Neroni, ne inter voluptates quidem à ſceleribus ceſſabatur. Iiſdem quippe illis diebus Torquatus Silanus mori adigitur, quia ſuper Juniæ familiæ claritudinem divum Auguſtum atavum ferebat. Juſſi id accuſatores objicere; prodigum largitionibus, neq; aliam ſpem quam in novis rebus eſſe. quin eum nobiles habere, quos ab epiſtolis & libellis & rationibus appellet, nomina ſummæ curæ & meditamenta. Tum intimus quiſque libertorum vincti abreptique. Et cum damnatio inſtaret, brachiorum venas Torquatus interſcidit, ſecutaque Neronis oratio ex more; Quamvis ſontem & defenſioni merito diffiſum, victurum tamen fuiſſe, ſi clementiam judicis exſpectaſſet.

36. Nec multo poſt omiſſa in præſens Achaia (cauſſæ in incerto fuere) urbem reviſit; provincias Orientis, maxime Ægyptum, ſecretis imaginationibus agitans. Dein edicto teſtificatus non longam uſui abſentiam, & cuncta in Republ. perinde immota ac proſpera fore; ſuper ea profectione adiit Capitolium. Illic veneratus deos, cum Veſtæ quoque templum iniſſet; repente cunctos per artus tremens, ſeu numine exterrente, ſeu facinorum recordatione nunquam timore vacuus, deſeruit inceptum, cunctas ſibi curas amore patriæ leviores dictitans. Vidiſſe civium mœſtos vultus, audire ſecretas querimonias, quod tantum aditurus eſſet iter, cujus ne modicos quidem egreſſus tolerarent, ſueti adverſum fortuita aſpectu principis refoveri. Ergo ut in privatis neceſſitudinibus proxima pignora prævalerent; ita populum Romanum vim plurimam habere: parendumque retinenti. Hæc atque talia plebi volentia fuere, voluptatum cupidine, & quæ præcipua cura eſt, rei frumentariæ anguſtias ſi abeſſet metuenti. Senatus & primores in incerto erant, procul an coram atrocior haberetur. dehinc,

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quæ natura magnis timoribus, deterius credebant quod evenerat.

37. Ipſe quo fidem acquireret, nihil uſquam perinde lætum ſibi, publicis locis ſtruere convivia, totaque urbe quaſi domo uti. Et celeberrimæ luxu famaque epulæ fuere, quas à Tigellino paratas, ut exemplar referam, ne ſæpius eadem prodigentia narranda ſit. Igitur in ſtagno Agrippæ fabricatus eſt ratem, cui ſuperpoſitum convivium navium aliarum tractu moveretur. naves auro & ebore diſtinctæ: remigeſque exoleti, per ætates & ſcientiam libidinum componebantur. volucres & feras diverſis è terris, & animalia maris Oceano abuſque petiverat. crepidinibus ſtagni lupanaria aſtabant, illuſtribus feminis completa. & contra ſcorta viſebantur, nudis corporibus. jam geſtus motuſque obſceni, & poſtquam tenebræ incedebant, quantum juxta nemoris, & circumjecta tecta, conſonare cantu, & luminibus clareſcere. Ipſe per licita atque illicita fœdatus; nihil flagitii reliquerat, quo corruptior ageret, niſi paucos poſt dies uni ex illo contaminatorum grege, cui nomen Pythagoræ fuit, in modum ſolennium conjugiorum denupſiſſet. Inditum imperatori flammeum. Viſi auſpices, dos, & genialis torus, & faces nuptiales: cuncta denique ſpectata, quæ etiam in femina nox operit.

38. Sequitur clades, forte, an dolo principis, incertum: nam utrumque auctores prodidere: ſed omnibus quæ huic urbi per violentiam ignium acciderunt, gravior atque atrocior. Initium in ea parte Circi ortum, quæ Palatino Cælioque montibus contigua eſt. Ubi per tabernas, quibus id mercimonium inerat quo flamma alitur, ſimul cœptus ignis, & ſtatim validus, ac vento citus, longitudinem Circi corripuit. neque enim domus munimentis ſeptæ, vel templa muris cincta, aut quid aliud moræ interjacebat. Impetu pervagatum incendium, plana primum, deinde in edita adſurgens, & rurſum inferiora populando, anteiit remedia velocitate mali, & obnoxia urbe artis itineribus, hucque & illuc flexis, atque enormibus vicis, qualis vetus Roma fuit. Ad hoc lamenta paventium feminarum, feſſa ætate, aut rudis pue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pueritiæ ætas, quique ſibi, quique aliis conſulebant, dum trahunt invalidos aut opperiuntur, pars morans, pars feſtinans, cuncta impediebant: & ſæpe dum in tergum reſpectant, lateribus aut fronte circumveniebantur: vel ſi in proxima evaſerant, illis quoque igni correptis, etiam quæ longinqua crediderant, in eodem caſu reperiebantur. Poſtremo quid vitarent, quid peterent ambigui, complere vias, ſterni per agros: quidam amiſſis omnibus fortunis diurni quoque victus, alii caritate ſuorum quos eripere nequiverant, quamvis patente effugio, interiere. Nec quiſquam defendere audebat, crebris multorum minis reſtinguere prohibentium, & quia alii palam faces jaciebant, atque eſſe ſibi auctorem vociferabantur; ſive ut raptus licentius exercerent, ſeu juſſu.

39. Eo in tempore Nero Antii agens, non ante in urbem regreſſus eſt, quam domui ejus, qua palatium & Mæcenatis hortos continuaverat, ignis propinquaret. Neque tamen ſiſti potuit, quin & palatium & domus & cuncta circum haurirentur. Sed ſolatium populo exturbato & profugo, campum Martis ac monumenta Agrippæ, hortos quin etiam ſuos patefecit: & ſubitaria ædificia exſtruxit, quæ multitudinem inopem acciperent: ſubvectaque utenſilia ab Hoſtia, & propinquis municipiis; pretiumque frumenti minutum, uſque ad ternos nummos. Quæ quamquam popularia, in irritum cadebant, quia pervaſerat rumor, ipſo tempore flagrantis urbis, iniſſe eum domeſticam ſcenam, & ceciniſſe Trojanum excidium, præſentia mala vetuſtis cladibus aſſimulantem.

40. Sexto demum die apud imas Eſquilias finis incendio factus, proruptis per immenſum ædificiis, ut continuæ violentiæ campus, & velut vacuum cælum occurreret. Nec dum poſito metu, redibat levis rurſum graſſatus ignis, patulis magis urbis locis, eoque ſtrages hominum minor. delubra deum, & porticus amœnitati dicatæ latius procidere. Pluſque infamiæ id incendium habuit, quia prædiis Tigellini Æmilianis proruperat. Videbaturque Nero condendæ urbis novæ, & cognomento ſuo appellandæ gloriam quærere. Quippe in regiones qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quatuordecim Roma dividitur: quarum quatuor integræ manebant, tres ſolo tenus dejectæ: ſeptem reliquis pauca tectorum veſtigia ſupererant, lacera & ſemiuſta.

41. Domuum, & inſularum, & templorum, quæ amiſſa ſunt, numerum inire haud promptum fuerit: ſed vetuſtiſſima religione, quod Servius Tullius Lunæ, & Magna ara fanumque quæ præſenti Herculi Arcas Evander ſacraverat; ædeſque Statoris Jovis vota Romulo, Numæque regia, & delubrum Veſtæ cum penatibus populi Romani exuſta. Jam opes tot victoriis quæſitæ, & Græcarum artium decora, exin monumenta ingeniorum antiqua & incorrupta, quamvis in tanta reſurgentis urbis pulchritudine, multa ſeniores meminerant, quæ reparari nequibant. Fuere qui annotarent, XIV Kalend. Sextiles principium incendii hujus ortum, quo & Senones captam urbem inflammaverant. alii eo uſque cura progreſſi ſunt, ut totidem annos menſeſque & dies inter utraque incendia numerent.

42. Ceterum Nero uſus eſt patriæ ruinis, exſtruxitque domum, in qua haud perinde gemmæ & aurum miraculo eſſent, ſolita pridem, & luxu vulgata; quam arva & ſtagna, & in modum ſolitudinum hinc ſilvæ, inde aperta ſpatia, & proſpectus: magiſtris & machinatoribus Severo & Celere, quibus ingenium & audacia erat, etiam quæ natura denegaviſſet, per artem tentare, & viribus Principis illudere. Namque ab lacu Averno navigabilem foſſam uſque ad oſtia Tiberina depreſſuros promiſerant, ſqualenti littore, aut per montes adverſos. neque enim aliud humidum gignendis aquis occurrit, quam Pomptinæ paludes: cetera abrupta, aut arentia: ac ſi perrumpi poſſent, intolerandus labor, nec ſatis cauſſæ. Nero tamen, ut erat incredibilium cupitor, effodere proxima Averno juga connixus eſt: manentque veſtigia irritæ ſpei.

43. Ceterum urbis quæ domus ſupererant, non ut poſt Gallica incendia, nulla diſtinctione, nec paſſim erectæ; ſed dimenſis vicorum ordinibus, & latis viarum ſpatiis, cohibita ædificiorum altitudine, ac patefactis areis, additiſque porticibus, quæ fron-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

frontem inſularum protegerent. Eaſque porticus Nero ſua pecunia extructurum,purgataſque areas dominis traditurum, pollicitus eſt. Addidit præmia pro cujuſque ordine, & rei familiaris copiis: finivitque tempus, intra quod effectis domibus aut inſulis,adipiſcerentur. Ruderi accipiendo Hoſtienſes paludes deſtinabat, utque naves quæ frumentum Tiberi ſubvectaſſent, onuſtæ rudere decurrerent. Ædificiaque ipſa certa ſui parte, ſine trabibus, ſaxo Gabino Albanoque ſolidarentur: quod is lapis igni impervius eſt. Jam aqua privatorum licentia intercepta, quo largior & pluribus locis in publicum flueret; cuſtodes, & ſubſidia reprimendis ignibus in propatulo,quiſque haberet: nec communione parietum, ſed propriis quæque muris ambirentur. Ea ex utilitate accepta, decorem quoque novæ urbi attulere. Erant tamen qui crederent, veterem illam formam ſalubritati magis conduxiſſe, quoniam anguſtiæ itinerum, & altitudo tectorum non perinde ſolis vapore perrumperentur: at nunc patulam latitudinem, & nulla umbra defenſam, graviore æſtu ardeſcere.

44. Et hæc quidem humanis conſiliis providebantur. Mox petita à diis piacula,aditique Sibyllæ libri, ex quibus ſupplicatum Vulcano & Cereri Proſerpinæque, ac propitiata Juno per matronas, primum in Capitolio, deinde apud proximum mare. unde hauſta aqua,templum & ſimulacrum deæ proſperſum eſt; & lectiſternia ac pervigilia celebravere feminæ quibus mariti erant. Sed non ope humana, non largitionibus principis, aut deûm placamentis, decedebat infamia, quin juſſum incendium crederetur. Ergo abolendo rumori Nero ſubdidit reos, & quæſitiſſimis pœnis affecit, quos per flagitia inviſos, vulgus *Chriſtianos* appellabat. Auctor nominis ejus Chriſtus, qui Tiberio imperitante, per procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectus erat. Repreſſaque in præſens exitiabilis ſuperſtitio rurſus erumpebat,non modo per Judæam originem ejus mali, ſed per urbem etiam, quo cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt, celebranturque. Igitur primo correpti qui fatebantur, deinde indicio eorum multitudo ingens,

haud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

haud perinde in crimine incendii, quam odio humani generis convicti ſunt. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defeciſſet dies in uſum nocturni luminis urerentur. Hortos ſuos ei ſpectaculo Nero obtulerat & Circenſe ludicrum edebat, habitu aurigæ permixtus plebi, vel circulo inſiſtens. Unde quamquam adverſus ſontes & noviſſima exempla meritos, miſeratio oriebatur, tamquam non utilitate publica, ſed in ſævitiam unius abſumerentur.

45. Interea conferendis pecuniis pervaſtata Italia, provinciæ everſæ, ſociique populi, & quæ civitatum liberæ vocantur. Inque eam prædam etiam dii ceſſere, ſpoliatis in urbe templis, egeſtoque auro quod triumphis, quod votis, omnis populi Romani ætas proſpere aut in metu ſacraverat. Enimvero per Aſiam atque Achaiam non dona tantum, ſed ſimulacra numinum abripiebantur, miſſis in eas provincias Acrato, ac Secundo Carinate. Ille libertus cuicumque flagitio promptus, hic Græca doctrina ore tenus exercitus, animum bonis artibus non induerat. Ferebatur Seneca, quo invidiam ſacrilegii à ſemet averteret, longinqui ruris ſeceſſum oraviſſe: & poſtquam non concedebatur, ficta valetudine quaſi æger nervis, cubiculum non egreſſus. Tradidere quidam, venenum ei per libertum ipſius, cui nomen Cleonicus, paratum, juſſu Neronis: vitatumque à Seneca proditione liberti, ſeu propria formidine, dum perſimplici victu, & agreſtibus pomis, ac, ſi ſitis admoneret, profluente aqua vitam tolerat.

46. Per idem tempus gladiatores apud opidum Preneſte, tentata eruptione, præſidio militis, qui cuſtos adeſſet, coerciti ſunt: jam Spartacum & vetera mala rumoribus ferente populo, ut eſt novarum rerum cupiens paviduſque. Nec multo poſt clades rei navalis accipitur, non bello (quippe haud alias tam immota pax), ſed certum ad diem in Campaniam redire claſſem Nero juſſerat, non exceptis maris caſibus. Ergo gubernatores, quamvis ſæviente pelago, à Formiis movere; & gravi Africo, dum promontorium Miſeni ſuperare

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

contendunt, Cumanis littoribus impacti, triremium pleraſque, & minora navigia paſſim amiſerunt.

47. Fine anni vulgantur prodigia imminentium malorum nuncia. Vis fulgurum non alias crebrior, & ſidus cometes, ſanguine illuſtri ſemper Neroni expiatum. Bicipites hominum aliorumve animalium partus abjecti in publicum; aut in ſacrificiis quibus gravidas hoſtias immolare mos eſt, reperti. Et in agro Placentino viam propter natus vitulus, cui caput in crure eſſet. Secutaque haruſpicum interpretatio; parari rerum humanarum aliud caput, ſed non fore validum, neque occultum: quia in utero repreſſum, aut iter juxta editum ſit.

48. Ineunt deinde conſulatum Silius Nerva, & Atticus Veſtinus, cœpta ſimul & aucta conjuratione, in quam certatim nomina dederant ſenatores, eques, miles, feminæ etiam, cum odio Neronis, tum favore in C. Piſonem. Is Calpurnio genere ortus, ac multas inſigneſque familias paterna nobilitate complexus, claro apud vulgum rumore erat, per virtutem aut ſpecies virtutibus ſimiles. Namque facundiam tuendis civibus exercebat, largitionem adverſus amicos, & ignotis quoque comi ſermone & congreſſu. Aderant etiam fortuita, corpus procerum, decora facies. Sed procul gravitas morum, aut voluptatum parſimonia. lenitati ac magnificentiæ, & aliquando luxui indulgebat. Idque pluribus probabatur, qui in tanta vitiorum dulcedine ſummum imperium non reſtrictum, nec perſeverum volunt.

49. Initium conjurationi non à cupiditate ipſius fuit: nec tamen facile memoraverim; quis primus auctor, cujus inſtinctu concitum ſit, quod tam multi ſumpſerunt. Promptiſſimos Subrium Flavium tribunum prætoriæ cohortis, & Sulpicium Aſprum centurionem exſtitiſſe conſtantia exitus docuit. Et Lucanus Annæus, Plautiuſque Lateranus conſul deſignatus, vivida odia intulere. Lucanum propriæ cauſſæ accendebant, quod famam carminum ejus premebat Nero, prohibueratque oſtentare, vanus adſimulatione: Lateranum conſulem deſignatum, nulla injuria, ſed amor Reip. ſociavit. At Flavius Scevinus & Afranius Quinctianus, uterque ſena-

torii ordinis, contra famam ſui, principium tanti facinoris capeſſivere. nam Scevino diſſoluta luxu mens, & proinde vita ſomno languida: Quinctianus mollitia corporis infamis, & à Nerone probroſo carmine diffamatus, contumelias ultum ibat.

50. Ergo dum ſcelera principis, & finem adeſſe imperii, deligendumque qui feſſis rebus ſuccurreret, inter ſe aut inter amicos jaciunt, aggregavere Tullium Senecionem, Cervarium Proculum, Vulcatium Araricum, Julium Tugurinum, Munatium Gratum, Antonium Natalem, Martium Feſtum, equites Romanos: ex quibus Senecio è præcipua familiaritate Neronis ſpeciem amicitiæ etiam tum retinens, eo pluribus periculis conflictabatur. Natalis particeps ad omne ſecretum Piſoni erat. ceteris ſpes ex novis rebus petebatur. Adſcitæ ſunt ſuper Subrium & Sulpicium, de quibus rettuli, militares manus, Granius Silvanus & Statius Proximus, tribuni cohortium prætoriarum, Maximus Scaurus & Venetus Paullus centuriones. Sed ſummum robur in Fenio Rufo præfecto videbatur, quem vita famaque laudatum, per ſævitiam impudicitiamque Tigellinus in animo principis anteibat, fatigabatque criminationibus, ac ſæpe in metum adduxerat, quaſi adulterum Agrippinæ, & deſiderio ejus ultioni intentum. Igitur ubi conjuratis præfectum quoque prætorii in partes deſcendiſſe, crebro ipſius ſermone facta fides; promptius jam de tempore ac loco cædis agitabant. Et cepiſſe impetum Subrius Flavius ferebatur, in ſcena canentem Neronem aggrediendi; aut cum ardente domo per noctem huc illuc curſaret, incuſtoditus. Hic occaſio ſolitudinis; ibi ipſa frequentia tanti decoris teſtis, pulcherrimum animum exſtimulaverant: niſi impunitatis cupido retinuiſſet, magnis ſemper conatibus adverſa.

51. Interim cunctantibus prolatantibuſque ſpem ac metum, Epicharis quædam, incertum quonam modo ſciſcitata (neque illi ante ulla rerum honeſtarum cura fuerat) accendere, & arguere conjuratos: ac poſtremo lenitudinis eorum pertæſa, & in Campania agens, primores claſſiariorum Miſenenſium labefacere, & conſcientia illigare connixa eſt tali

initio

initio. Erat Chiliarchus in ea claſſe Voluſius Proculus, occidendæ matris Neronis inter miniſtros non ex magnitudine ſceleris provectus, ut rebatur. is mulieri olim cognitus, ſeu recens orta amicitia, dum merita erga Neronem ſua, & quam in irritum cecidiſſent, aperit, adjicitque queſtus & deſtinationem vindictæ, ſi facultas oriretur; ſpem dedit poſſe impelli & plures conciliare. nec leve auxilium in claſſe, crebras occaſiones; quia Nero multo apud Puteolos & Miſenum maris uſu lætabatur. Ergo Epicharis plura: & omnia ſcelera principis orditur. Neque ſenatui quid manere, ſed proviſum quo-nam modo pœnas everſæ Reip. daret: accingeretur modo, navaret operam, & militum acerrimos duceret in partes, ac digna pretia exſpectaret. Nomina tamen conjuratorum reticuit. Unde Proculi indicium irritum fuit, quamvis ea quæ audierat ad Neronem detuliſſet. Accita quippe Epicharis, & cum indice compoſita, nullis teſtibus innixum facile confutavit. Sed ipſa in cuſtodia retenta eſt, ſuſpectante Nerone, haud falſa eſſe etiam quæ vera non probabantur.

52. Conjuratis tamen metu proditionis permotis, placitum maturare cædem apud Baias, in villa Piſonis: cujus amœnitate captus Cæſar crebro ventitabat, balneaſque & epulas inibat omiſſis excubiis, & fortunæ ſuæ mole. Sed abnuit Piſo, invidiam prætendens, ſi ſacræ menſæ, diique hoſpitales cæde qualiſcumque principis cruentarentur, melius apud urbem in illa inviſa & ſpoliis civium extructa domo, vel in publico patraturos, quod pro Rep. ſuſcepiſſent. Hæc in commune: ceterum timore occulto; ne L. Silanus eximia nobilitate, diſciplinaque C. Caſſii, apud quem educatus erat, ad omnem claritudinem ſublatus, imperium invaderet, prompte daturis operam qui à conjuratione integri eſſent, quique miſerarentur Neronem tamquam per ſcelus interfectum. Plerique Veſtini quoque conſulis acre ingenium vitaviſſe Piſonem crediderunt, ne à libertate moveretur, vel delecto imperatore alio, ſui muneris Remp. faceret. Etenim expers conjurationis erat; quamvis ſuper eo crimine Nero vetus adverſus inſontem odium expleverit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

53. Tandem ſtatuere Circenſium Ludorũm die, qui Cereri celebratur, exſequi deſtinata: quia Cæſar rarus egreſſu, domoque aut hortis clauſus, ad ludicra Circi ventitabat, promptioreſque aditus erant lætitia ſpectaculi. Ordinem inſidiis compoſuerant, ut Lateranus, quaſi ſubſidium rei familiari oraret, deprecabundus, & genibus principis accidens, proſterneret incautum, premeretque, animi validus, & corpore ingens. Tum jacentem & impeditum, tribuni & centuriones, & ceterorum ut quiſque audentiæ habuiſſet, accurrerent, trucidarentque: primas ſibi partes expoſtulante Scevino, qui pugionem templo Salutis in Etruria, ſive, ut alii tradidere, Fortunæ Ferentano in opido detraxerat, geſtabatque velut magno operi ſacrum. Interim Piſo apud ædem Cereris opperiretur, unde eum præfectus Fenius & ceteri accitum ferrent in caſtra, comitante Antonia Claudii Cæſaris filia, ad eliciendum vulgi favorem: quod C. Plinius memorat. Nobis quoquo modo traditum non occultare in animo fuit, quamvis abſurdum videretur, aut inanem ad ſpem Antoniam nomen & periculum commodaviſſe, aut Piſonem notum amore uxoris, alii matrimonio ſe obſtrinxiſſe: niſi ſi cupido dominandi cunctis affectibus flagrantior eſt.

54. Sed mirum quam inter diverſi generis, ordinis, ætatis, ſexus, dites, pauperes taciturnitate omnia cohibita ſint: donec proditio cœpit è domo Scevini. qui pridie inſidiarum, multo ſermone cum Antonio Natale, dein regreſſus domum, teſtamentum obſignavit: promptum vagina pugionem, de quo ſupra rettuli, vetuſtate obtuſum increpans, aſperari ſaxo, & in mucronem ardeſcere juſſit. Eamque curã liberto Milicho mandavit. Simul affluentius ſolito convivium initum: ſervorum clariſſimi libertate, & alii pecunia donati, atque ipſe mœſtus, & magnæ cogitationis manifeſtus erat, quamvis lætitiam vagis ſermonibus ſimularet. Poſtremo vulneribus ligamenta, quibuſque ſiſtitur ſanguis parare eundem Milichum monet, ſive gnarum conjurationis, & hucuſque fidum; ſeu neſcium, & tunc primum arreptis ſuſpicionibus, ut plerique tradidere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

dere, de conſequentibus. Nam cum ſecum ſervilis animus præmia perfidiæ reputavit, ſimulque immenſa pecunia & potentia obverſabantur, ceſſit fas, & ſalus patroni, & acceptæ libertatis memoria. Etenim uxoris quoque conſilium aſſumpſerat, muliebre ac deterius. quippe ultro metum intentabat, multoſque aſtitiſſe libertos ac ſervos qui eadem viderint: nihil profuturum unius ſilentium; at præmia penes unum fore, qui indicio prævenisſet.

55. Igitur cœpta luce Milichus in hortos Servilianos pergit. & cum foribus arceretur, magna & atrocia afferre dictitans, deductuſque ab janitoribus ad libertum Neronis Epaphroditum, mox ab eo ad Neronem, urgens periculum, graves conjurationes, & cetera quæ audierat conjectaveratque docet. Telum quoque in necem ejus paratum oſtendit, accirique reum juſſit. is raptus per milites, & defenſionem orſus; Ferrum cujus argueretur, olim religione patria cultum, & in cubiculo habitum, ac fraude liberti ſubreptum reſpondit. Tabulas teſtamenti ſæpius à ſe, & incuſtodita dierum obſervatione, ſignatas. Pecunias & libertates ſervis & ante dono datas; ſed ideo tunc largius, quia tenui jam re familiari, & inſtantibus creditoribus, teſtamento diffideret. Enimvero liberales ſemper epulas ſtruxiſſe, & vitam amœnam, & duris judicibus parum probatam. Fomenta vulneribus nulla juſſu ſuo, ſed quia cetera palam vana objeciſſet, adjungere crimen; ut ſeſe pariter indicem & teſtem faceret. Adjicit dictis conſtantiam. incuſat ultro inteſtabilem, & conſceleratum, tanta vocis ac vultus ſecuritate, ut labaret indicium, niſi Milichum uxor admonuiſſet, Antonium Natalem multa cum Scevino, ac ſecreto collocutum, & eſſe utroſque C. Piſonis intimos.

56. Ergo accitus Natalis: & diverſi interrogantur, quiſnam is ſermo, qua de re fuiſſet? Cum exorta ſuſpicio, quia non congruentia reſponderant: inditaque vincla. Et tormentorum aſpectum ac minas non tulere. Prior tamen Natalis totius conjurationis magis gnarus, ſimul arguendi peritior, de Piſone primum fatetur. deinde adjicit An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

næum Senecam, ſive internuncius inter eum Piſonemque fuit, ſive ut Neronis gratiam pararet, qui infenſus Senecæ, omnes ad eum opprimendum artes conquirebat. Tum cognito Natalis indicio, Scevinus quoque pari imbecillitate, an cuncta jam patefacta credens, nec ullum ſilentii emolumentum, edidit ceteros. ex quibus Lucanus, Quinctianuſque, & Senecio, diu abnuere. Poſt promiſſa impunitate corrupti, quo tarditatem excuſarent, Lucanus Atillam matrem ſuam, Quinctianus Glicium Gallum, Senecio Annium Pollionem amicorum præcipuos nominavere.

57. Atque interim Nero recordatus Voluſii Proculi indicio Epicharim attineri, ratuſque muliebre corpus impar dolori, tormentis dilacerari jubet. At illam non verbera, non ignes, non ira eo acrius torquentium ne à femina ſpernerentur, pervicere quin objecta denegaret. Sic primus quæſtionis dies contemptus. Poſtero cum ad eoſdem cruciatus retraheretur, geſtamine ſellæ (nam diſſolutis membris inſiſtere nequibat) vinclo faſciæ quam pectori detraxerat, in modum laquei ad arcum ſellæ reſtricto, indidit cervicem, & corporis pondere conniſa, tenuem jam ſpiritum expreſſit: clariore exemplo libertina mulier in tanta neceſſitate alienos ac prope ignotos protegendo, cum ingenui & viri & equites Romani ſenatoreſque intacti tormentis, cariſſima ſuorum quiſque pignorum proderent. Non enim omittebant Lucanus quoque & Senecio & Quinctianus paſſim conſcios edere, magis magiſque pavido Nerone, quamquam multiplicatis excubiis ſemet ſepſiſſet.

58. Quin & urbem per manipulos occupatis mœnibus, inſeſſo etiam mari & amne, velut in cuſtodiam dedit. Volitabantque per fora, per domos, rura quoque & proxima municipiorum, pedites equiteſque permixti Germanis, quibus fidebat princeps quaſi externis. Continua hinc & juncta agmina trahi, ac foribus hortorum adjacere. Atque ubi dicendam ad cauſſam introiſſent, lætatum erga conjuratos, ſi fortuitus ſermo, & ſubiti occurſus, ſi convivium, ſi ſpectaculum ſimul inîſſent, pro crimine accipi: cum ſuper Neronis ac Tigellini ſævas

per-

ercunctationes, Fenius quoque Rufus violenter rgeret, nondum ab indicibus nominatus, ſed quo dem inſcitiæ pararet, atrox adverſus ſocios. Idem Subrio Flavio aſſiſtenti, annuentique an inter ipſam cognitionem diſtringeret gladium, cædemque pararet; renuit, infregitque impetum jam manum ad capulum referentis.

59. Fuere qui prodita conjuratione, dum audītur Milichus, dum dubitat Scevinus, hortarentur Piſonem pergere in caſtra, aut roſtra eſcendere, ſtudiaque militum & populi tentare: ſi conatibus ejus conſcii aggregarentur, ſecuturos etiam integros, magnamque motæ rei famam, quæ plurimum in novis conſiliis valeret. Nihil adverſum hoc Neroni proviſum. etiam fortes viros ſubitis terreri; ne dum ille ſcenicus, Tigellino ſcilicet cum pellicibus ſuis comitante, arma contra cieret. Multa experiendo confieri, quæ ſegnibus ardua videantur. Fruſtra ſilentium & fidem in tot conſciorum animis & corporibus ſperari. Cruciatu aut præmio, cuncta pervia eſſe. Venturos qui ipſum quoque vincirent, poſtremo indigna nece afficerent. Quanto laudabilius periturum, dum amplectitur Rempubl. dum auxilia libertati invocat, dum miles potius deeſſet, & plebes deſereret, dum ipſe majoribus, dum poſteris, ſi vita præriperetur, mortem approbaret? Immotus iis, & paululum in publico verſatus, poſt domi ſecretus, animum adverſum ſuprema firmabat. donec manus militum adveniret, quos Nero tirones aut ſtipendiis recentes delegerat. Nam vetus miles timebatur, tanquam favore imbutus. Obiit abruptis brachiorum venis. Teſtamentum fœdis adverſus Neronem adulationibus, amori uxoris dedit, quam degenerem, & ſola corporis forma commendatam, amici matrimonio abſtulerat. Nomen mulieris Arria Galla; priori marito, Domitius Silius: hic patientia, illa impudicitia, Piſonis infamiam propagavere.

60. Proximam necem Plautii Laterani conſulis deſignati Nero adjungit, adeo propere, ut, non complecti liberos, non illud breve mortis arbitrium permitteret. Raptus in locum ſervilibus pœnis ſepoſitum, manu Statii tribuni trucidatur, plenus con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſtantis ſilentii, nec tribuno objiciens eandem conſcientiam. Sequitur cædes Annæi Senecæ lætiſſima principi, non quia conjurationis manifeſtum compererat, ſed ut ferro graſſaretur, quando venenum non proceſſerat. Solus quippe Natalis, & hactenus prompſit; miſſum ſe ad ægrotum Senecam, ut viſeret conquerereturq; cur Piſonem aditu arceret? melius fore ſi amicitiam familiari congreſſu exercuiſſent. Et reſpondiſſe Senecam; ſermones mutuos & crebra colloquia neutri conducere: ceterum ſalutem ſuam incolumitate Piſonis inniti. Hæc ferre Granius Silvanus tribunus cohortis, & an dicta Natalis, ſuaqueresponſa noſceret, percunctari Senecam jubetur. Is forte, an prudens, ad eum diem ex Campania remeaverat, quartumque apud lapidem ſuburbano rure ſubſtiterat. Illo propinqua veſpera tribunus venit, & villam globus militum ſepſit. Tum ipſi cum Pompeia Paullina uxore & amicis duobus epulanti mandata imperatoris edidit.

61. Seneca; miſſum ad ſe Natalem, conqueſtumque nomine Piſonis quod viſendo eo prohiberetur, ſeque rationem valetudinis & amorem quietis excuſaviſſe, reſpondit. Cur ſalutem privati hominis incolumitati ſuæ anteferret; cauſſam non habuiſſe. nec ſibi promptum in adulationes ingenium. Idque nulli magis gnarum quam Neroni, qui ſæpius libertatem Senecæ, quam ſervitium expertus eſſet. Ubi hæc à tribuno relata ſunt, Poppæa & Tigellino coram, quod erat ſævienti principi intimum conſiliorum, interrogat; an Seneca voluntariam mortem pararet? Tum Tribunus nulla pavoris ſigna, nihil triſte in verbis ejus aut vultu deprehenſum confirmavit. Ergo regredi, & indicere mortem jubetur. Tradit Fabius Ruſticus; non eo quo venerat itinere reditum, ſed flexiſſe ad Fenium præfectum, & expoſitis Cæſaris juſſis, an obtemperaret interrogaviſſe: monitumque ab eo, ut exſequeretur, fatali omnium ignavia. nam & Silvanus inter conjuratos erat, augebatque ſcelera in quorum ultionem conſenſerat. Voci tamen & aſpectui pepercit. Intromiſitque ad Senecam unum ex centurionibus, qui neceſſitatem ultimam denunciaret.

62. Ille interritus poſcit teſtamenti tabulas: ac dene-

denegante centurione, converſus ad amicos, quando meritis eorum referre gratiam prohiberetur, quod unum jam, attamen pulcherrimum habebat, imaginem vitæ ſuæ relinquere teſtatur. cujus ſi memores eſſent bonarum artium, famam tam conſtantis amicitiæ laturos. Simul lacrymas eorum, modo ſermone, modo intentior in modum coercentis, ad firmitudinem revocat, rogitans: Ubi præcepta ſapientiæ? ubi tot per annos meditata ratio adverſum imminentia? Cui enim ignaram fuiſſe ſævitiam Neronis? Neque aliud ſupereſſe poſt matrem fratremque interfectos, quam ut educatoris præceptoriſque necem adjiceret.

63. Ubi hæc atque talia velut in commune diſſeruit, complectitur uxorem. & paululum adverſus præſentem fortitudinem mollitus, rogat oratque temperaret dolori, ne æternum ſuſciperet, ſed in contemplatione vitæ per virtutem actæ, deſiderium mariti ſolatiis honeſtis toleraret. Illa contra, ſibi quoque deſtinatam mortem adſeverat, manumque percuſſoris expoſcit. Tum Seneca gloriæ ejus non adverſus, ſimul amore, ne ſibi unice dilectam ad injurias relinqueret: Vitæ, inquit, delinimenta monſtraveram tibi, tu mortis decus mavis. non invidebo exemplo. Sit hujus tam fortis exitus conſtantia penes utroſque par, claritudinis plus in tuo fine. Poſt quæ eodem ictu brachia ferro exſolvunt. Seneca, quoniam ſenile corpus & parvo victu tenuatum, lenta effugia ſanguini præbebat, crurum quoque & poplitum venas abrumpit. Sæviſque cruciatibus defeſſus, ne dolore ſuo animum uxoris infringeret, atque ipſe viſendo ejus tormenta, ad impatientiam delaberetur, ſuadet in aliud cubiculum abſcederet. Et noviſſimo quoque momento ſuppeditante eloquentia, advocatis ſcriptoribus, pleraque tradidit, quæ in vulgus edita ejus verbis, invertere ſuperſedeo.

64. At Nero, nullo in Paullinam proprio odio, ac ne gliſceret invidia crudelitatis, inhibere mortem. Hortantibus militibus, ſervi libertique obligant brachia, premunt ſanguinem, incertum an ignaræ. nam ut eſt vulgus ad deteriora promptum, non defuere qui crederent, donec implacabilem Nero-

Neronem timuerit, famam ſociatæ cum marito mortis petiviſſe; deinde oblata mitiore ſpe, blandimentis vitæ evictam. cui addidit paucos poſtea annos, laudabili in maritum memoria, & ore ac membris in eum pallorem albentibus, ut oſtentui eſſet, multum vitalis ſpiritus egeſtum. Seneca interim durante tractu, & lentitudine mortis, Statium Annæum diu ſibi amicitiæ fide & arte medicinæ probatum, orat proviſum pridem venenum, quo damnati publico Athenienſium judicio exſtinguerentur, promeret: allatumque hauſit fruſtra, frigidis jam artibus & clauſo corpore adverſum vim veneni. Poſtremo ſtagnum calidæ aquæ introiit, reſpergens proximos ſervorum, addita voce, Libare ſe liquorem illum JOVI LIBERATORI. Exin balneo illatus, & vapore ejus exanimatus, ſine ullo funeris ſolenni crematur. Ita codicillis præſcripſerat, cum etiam tum prædives & præpotens, ſupremis ſuis conſuleret.

65. Fama fuit, Subrium Flavium cum centurionibus occulto conſilio, neque tamen ignorante Seneca, deſtinaviſſe, ut poſt occiſum opera Piſonis Neronem, Piſo quoque interficeretur, traderetur que imperium Senecæ, quaſi inſonti claritudine virtutum ad ſummum faſtigium delecto. Quin & verba Flavii vulgabantur; Non referre dedecori, ſi citharœdus dimoveretur, & Tragœdus ſuccederet. quia ut Nero cithara, ita Piſo Tragico ornatu canebat.

66. Ceterum militaris quoque conſpiratio non ultra fefellit, accenſis indicibus ad prodendum Fenium Rufum, quem eundem conſcium & inquiſitorem non tolerabant. Ergo inſtanti minitantique renidens Scevinus, neminem ait plura ſcire quam ipſum. Hortaturque ultro redderet tam bono principi vicem. Non vox adverſum ea Fenio, non ſilentium, ſed verba ſua præpediens, & pavoris manifeſtus. ceteriſque, ac maxime Cervario Proculo equite, ad convincendum eum conniſis, juſſu imperatoris à Caſſio milite, qui ob inſigne corporis robur adſtabat, corripitur, vinciturque.

67. Mox eorundem indicio Subrius Flavius tribunus pervertitur, primo diſſimilitudinem morum

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

d defenſionem trahens; neque ſe armatum cum nermibus & effeminatis tantum facinus conſocia- urum: dein poſtquam urgebatur confeſſionis glo- iam amplexus, interrogatuſque à Nerone, quibus auſſis ad oblivionem ſacramenti proceſſiſſet: Ode- ram te, inquit. nec quiſquam tibi fidelior militum fuit, dum amari meruiſti: odiſſe cœpi poſtquam par- ricida matris & uxoris, auriga & hiſtrio & incen- diarius extitiſti. Ipſa rettuli verba, quia non ut Se- necæ, vulgata erant. nec minus noſci decebat mili- taris viri ſenſus incomptos, ſed validos. Nihil in illa conjuratione gravius auribus Neronis accidiſſe con- ſtitit, qui ut faciendis ſceleribus promptus, ita au- diendi quæ faceret, inſolens erat. Pœna Flavii Veiano Nigro tribuno mandatur. Is proximo in agro ſcro- bem effodi juſſit, quam Flavius ut humilem & an- guſtam increpans, circumſtantibus militibus; ne hoc quidem, inquit, ex diſciplina. admonituſq; for- titer protendere cervicem: Utinam, ait, tu tam for- titer ferias. Et ille multum tremens, cum vix duo- bus ictibus caput amputaviſſet, ſævitiam apud Ne- ronem jactavit, ſeſquiplaga interfectū à ſe dicendo.

68. Proximum conſtantiæ exemplum, Sulpitius Aſper centurio præbuit. percunctanti Neroni, cur in cædem ſuam conſpiraviſſet? breviter reſpon- dens: Non aliter tot flagitiis ejus ſubveniri potuiſ- ſe. Tum juſſam pœnam ſubiit. Nec ceteri centu- riones in perpetiendis ſuppliciis degeneravere. At non Fenio Rufo par animus, ſed lamentationes ſuas etiam in teſtamentum contulit. Opperiebatur Ne- ro, ut Veſtinus quoque conſul in crimen trahere- tur, violentum & infenſum ratus: ſed conjurati con- ſilia cum Veſtino non miſcuerant, quidam vetuſtis in eum ſimultatibus, plures quia præcipitem & in- ſociabilem credebant. Ceterum Neronis odium ad- verſus Veſtinum ex intima ſodalitate cœperat, dum hic ignaviam principis penitus cognitam deſpicit, ille ferociam amici metuit, ſæpe aſperis facetiis il- luſus; quæ ubi multum ex vero traxere, acrem ſui memoriam relinquunt. Acceſſerat recens cauſſa, quod Veſtinus Statiliam Meſſallinam matrimonio ſibi junxerat, haud neſcius inter adulteros ejus & Cæſarem eſſe.

69. Igi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

69. Igitur non crimine, non accuſatore exſiſtente, quia ſpeciem judicis induere non poterat, ad vim dominationis converſus, Gerelanum tribunum cum cohorte militum immittit: jubetque præveni-re conatus conſulis, occupare velut arcem ejus, opprimere delectam juventutem: quia Veſtinus imminentes foro ædes, decoraque ſervitia, & pari ætate habebat. Cuncta eo die munia conſulis impleverat, conviviumque celebrabat, nihil metuens an diſſimulando metu. cum ingreſſi milites vocare eum à tribuno dixere. Ille nihil demoratus exſurgit. & omnia ſimul properantur, clauditur cubiculo, præſto eſt medicus, abſcinduntur venæ, vigens adhuc balneo infertur, calida aqua merſatur, nulla edita voce, qua ſemet miſeraretur. Circumdati interim cuſtodia qui ſimul diſcubuerant, nec niſi provecta nocte emiſſi ſunt, poſtquam pavorem eorum ex menſa exitium opperientium & imaginatus & irridens Nero, ſatis ſupplicii luiſſe ait pro epulis conſularibus.

70. Exin M. Annæi Lucani cædem imperat. *Is* profluente ſanguine, ubi frigeſcere pedes manuſque, & paullatim ab extremis cedere ſpiritum, fervido adhuc & compote mentis pectore intelligit: recordatus carmen à ſe compoſitum, quo vulneratum militem per ejuſmodi mortis imaginem obiiſſe tradiderat, verſus ipſos rettulit. eaque illi ſuprema vox fuit. Senecio poſthac, & Quinctianus, & Scevinus, non ex priore vitæ mollitia, mox reliqui conjuratorum periere, nullo facto dictove memorando.

71. Sed compleri interim urbs funeribus, Capitolium victimis: alius filio, fratre alius, aut propinquo, aut amico interfectis, agere grates deis, ornare lauru domum, genua ipſius advolvi, & dextram oſculis fatigare. Atque ille gaudium id credens, Antonii Natalis & Cervarii Proculi feſtinata indicia impunitate remuneratur. Milichus præmiis ditatus, Conſervatoris ſibi nomen Græco ejus rei vocabulo aſſumpſit. E tribunis Granius Silvanus quamvis abſolutus, ſua manu cecidit: Statius Proximus veniam quam ab imperatore acceperat, vanitate exitus corrupit. Exuti dehinc tribunatu

Pom-

ompeius, Cornelius Martialis, Flavius Nepos, atius Domitius, quaſi principem non quidem odiſſ- nt, ſed tamen extimerentur. Nonio Priſco per nicitiam Senecæ, & Glitio Gallo atque Annio ollioni infamatis magis quam convictis, data ex- lia. Priſcum Antonia Flacilla conjunx comitata t: Gallum Egnatia Maximilla, magnis primum integris opibus, poſt ademptis. quæ utraque glo- am eis auxere. Pellitur & Rufus Criſpinus occa- one conjurationis, ſed Neroni inviſus, quod Pop- æam quondam matrimonio tenuerat. Verginium c Rufum claritudo nominis expulit. Nam Vergi- ius ſtudia juvenum eloquentia, Muſonius præce- tis ſapientiæ fovebat. Cluvidieno Quieto, Julio grippæ, Blitio Catulino, Petronio Priſco, Ju- io Altino, velut in agmen & numerum, Ægæi naris inſulæ permittuntur. At Cadicia uxor Sce- ini, & Cæſonius Maximus Italia prohibentur, reos uiſſe ſe, tantum pœna experti. Attilla mater An- æi Lucani, ſine abſolutione, ſine ſupplicio diſſi- nulata.

72. Quibus perpetratis Nero, & concione mi- itum habita, bina nummum millia viritim manipu- aribus diviſit, addiditque ſine pretio frumentum, quo ante ex modo annonæ utebantur. Tum quaſi geſta bello expoſiturus vocat ſenatum, & trium- phale decus Petronio Turpiliano conſulari, Coc- ceio Nervæ prætori deſignato, Tigellino præfe- cto prætorii tribuit (Tigellinum & Nervam ita extollens, ut ſuper triumphales in foro imagines, apud palatium quoque effigies eorum ſiſteret), Conſularia inſignia Nymphidio, de quo quia nunc primum oblatus eſt, pauca repetam. nam & ipſe pars Romanarum cladium erit. Igitur matre li- bertina ortus, quæ corpus decorum inter ſervos li- bertoſque principum vulgaverat, ex C. Cæſare ſe genitum ferebat, quoniam forte quadam ha- bitu procerus & torvo vultu erat: ſive C. Cæ- ſar ſcortorum quoque cupiens, etiam matri ejus illuſit.

73. Sed Nero vocato ſenatu, oratione inter pa- tres habita, edictum apud populum, & collata in libros indicia, confeſſioneſque damnatorum ad-

adjunxit. Etenim crebro vulgi rumore lacerabatur, tamquam viros inſontes ob invidiam aut metum exſtinxiſſet. Ceterum cœptam, adultamque & revictam conjurationem neque tunc dubitavere, quibus verum noſcendi cura erat; & fatentur, qui poſt interitum Neronis in urbem regreſſi ſunt. At in ſenatu cunctis ut cuique plurimum mœroris in adulationem demiſſis, Junium Gallionem Senecæ fratris morte pavidum, & pro ſua incolumitate ſupplicem, increpuit Salienus Clemens, hoſtem & parricidam vocans: donec conſenſu patrum deterritus eſt, ne publicis malis abuti ad occaſionem privati odii videretur, neu compoſita aut oblitterata manſuetudine principis novam ad ſævitiam retraheret.

74. Tum decreta dona & grates deis decernuntur, propriuſque honos Soli, cui eſt vetus ædes apud Circum, in quo facinus parabatur, qui occulta conjurationis, numine retexiſſet: utque Circenſium Cerealium ludicrum pluribus equorum curſibus celebraretur: menſiſque Aprilis Neronis cognomentum acciperet: templum Saluti exſtrueretur, eo loci ex quo Scevinus ferrum prompſerat. Ipſe eum pugionem apud Capitolium ſacravit, inſcripſitque Jovi Vindici. In præſens haud animadverſum, poſt arma Julii Vindicis ad auſpicium & præſagium futuræ ultionis trahebatur. Reperio in commentariis ſenatus, Cerialem Anicium conſulem deſignatum, pro ſententia dixiſſe, ut templum divo Neroni quam maturrime publica pecunia poneretur. Quod quidem ille decernebat, tamquam mortale faſtigium egreſſo, & venerationem hominum merito: quod ad omina olim ſui exitus verteretur. nam deûm honor principi non ante habetur, quam agere inter homines deſierit.

BREVIARIUM LIBRI XVI.

Falſi theſauri in Africa reperti: inque iis Neronis vanitas. Qui Romæ quinquennale certamen certat, prorſus hiſtrionum in morem. Poppæa moritur: eique amplum funus ductum: C. Caſſius & L. Silanus in exſilium pelluntur: poſterior denique interficitur,

e plures alii. In Campania magna & prodigii loco empeſtas. Anteius & Oſtorius ad mortem aguntur, Mella, Criſpinus, Petronius. Thraſeas Pætus etiam accuſatur, tunc lumen Romani orbis : & Bareas Soranus. damnantur, & ipſi ſe abſolvunt. Anni unius æc geſta : quia reliqua libri Fatum invidit.

Coss. C. Suetonio, L. Pontio Teleſino.

LIBER XVI.

ILluſit dehinc Neroni fortuna per vanitatem ipſius, & promiſſa Ceſellii Baſſi ; qui origine Pœnus, mente turbida, nocturnæ quietis imaginem ad ſpem haud dubiam retraxit. Vectuſque Romam, principis aditum emercatus, expromit repertum in agro ſuo ſpecum altitudine immenſa, quo magna vis auri contineretur, non in formam pecuniæ, ſed rudi & antiquo pondere. lateres quippe prægraves jacere, aſtantibus parte alia columnis. quæ per tantum ævi occulta augendis præſentibus bonis. Ceterum ut conjectura demonſtret, Didonem Feniſſam Tyro profugam, condita Carthagine, illas opes abdidiſſe, ne novus populus nimia pecunia laſciviret; aut reges Numidarum & alias infenſi, cupidine auri ad bellum accenderentur.

2. Igitur Nero non auctoris, non ipſius negotii fide ſatis ſpectata, nec miſſis viſoribus per quos noſceret, an vera aſſererentur, auget ultro rumorem, mittitque qui velut partam prædam adveherent. Dantur triremes & delectum navigium, juvandæ feſtinationi. nec aliud per illos dies populus credulitate prodentis diverſa fama tulerat. Ac forte quinquennale ludicrum ſecundo luſtro celebrabatur : oratoribuſque præcipua materia in laudem principis adſumpta eſt. non enim tantum ſolitas fruges, nec metallis confuſum aurum gigni, ſed nova ubertate provenire terras, & obvias opes deferre deos. quæque alia ſumma facundia, nec minore adulatione ſervilia fingebant, ſecuri de facilitate credentis.

3. Gliſcebat interim luxuria ſpe inani, conſumebanturque veteres opes, quaſi oblatis quas mul-

tos

tos per annos prodigeret. Quin & inde jam lar
giebatur: & divitiarum exſpectatio, inter cauſſa
paupertatis publicæ erat. Nam Baſſus effoſſo agr
ſuo, latiſque circum arvis, dum hunc vel illum lo
cum promiſſi ſpecus adſeverat. ſequunturque no
modo milites, ſed populus agreſtium efficiend
operi adſumptus; tandem poſita vecordia, non fal
ſa antea ſomnia ſua, ſeque tunc primum eluſum ad
mirans, pudorem & metum morte voluntaria effu
git. Quidam vinctum ac mox dimiſſum tradidere
ademptis bonis in locum regiæ gazæ.

4. Interea ſenatus propinquo jam luſtrali certa
mine, ut dedecus averteret, offert imperatori vi
ctoriam cantus, adjicitque facundiæ coronam, qu
ludicra deformitas velaretur. Sed Nero nihil am
bitu nec poteſtate ſenatus opus eſſe dictitans, ſ
æquum adverſus æmulos, & religione judicum me
ritam laudem aſſecuturum, primo carmen in ſcen
recitat: mox flagitante vulgo, ut omnia ſtudia ſu
publicaret (hæc enim verba dixere), ingreditu
theatrum, cunctis citharæ legibus obtemperans
ne feſſus reſideret, ne ſudorem, niſi ea quam in
dutui gerebat veſte detergeret: ut nulla oris au
narium excrementa viſerentur. Poſtremo flexu
genu, cœtum illum manu veneratus, ſententias ju
dicum opperiebatur ficto pavore. Et plebs quiden
urbis, hiſtrionum quoque geſtus juvare ſolita, per
ſonabat certis modis, plauſuque compoſito. Cre
deres lætari, ac fortaſſe lætabantur, per injuriar
publici flagitii.

5. Sed qui remotis è municipiis, ſeveraque ad
huc, & antiqui moris retinente Italia, quique pe
longinquas provincias laſciviæ inexperti, offici
legationum aut privata utilitate advenerant, nequ
aſpectum illum tolerare, neque labori inhoneſt
ſufficere: cum manibus neſciis fatiſcerent, turba
rent gnaros, ac ſæpe à militibus verberarentur, qu
per cuneos ſtabant, ne quod temporis momentur
impari clamore, aut ſilentio ſegni præteriret. Con
ſtitit pleroſque equitum, dum per anguſtias aditu
& ingruentem multitudinem enituntur, obtritos: &
alios dum diem noctemque ſedilibus continuant
morbo exitiabili correptos. quippe gravior iner

me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

metus, ſi ſpectaculo defuiſſent, multis palam & pluribus occultis, ut nomina ac vultus, alacritatem, triſtitiamque coëuntium ſcrutarentur. Unde tenuioribus ſtatim irrogata ſupplicia, adverſus illuſtres diſſimulatum ad præſens, & mox redditum odium. Ferebantque Veſpaſianum, tamquam ſomno conniveret, à Phœbo liberto increpitum, ægreque meliorum precibus obtectum: mox imminentem perniciem majore fato effugiſſe.

6. Poſt finem ludicri Poppæa mortem obiit, fortuita mariti iracundia, à quo gravida ictu calcis afflicta eſt. neque enim venenum crediderim, quamvis quidam ſcriptores tradant, odio magis quam ex fide. quippe liberorum cupiens, & amori uxoris obnoxius erat. Corpus non igni abolitum ut Romanus mos; ſed regum externorum conſuetudine, differtum odoribus conditur, tumuloque Juliorum infertur. Ductæ tamen publicæ exſequiæ, laudavitque ipſe apud roſtra formam ejus, & quod divinæ infantis parens fuiſſet, aliaque fortunæ munera pro virtutibus.

7. Mortem Poppææ ut palam triſtem,ita recordantibus lætam ob impudicitiam ejus ſævitiamque, nova inſuper invidia Nero complevit, prohibendo C. Caſſium officio exſequiarum. quod primum indicium mali, neque in longum dilatum eſt. Sed Silanus additur. nullo crimine,niſi quod Caſſius opibus vetuſtis, & gravitate morum, Silanus claritudine generis,& modeſta juventa præcellebant. Igitur miſſa ad ſenatum oratione, removendos à Rep. utroſque diſſeruit: objectavitque Caſſio quod inter imagines majorum,etiam C. Caſſii effigiem coluiſſet,ita inſcriptam: DUCI PARTIUM. Quippe ſemina belli civilis, & defectionem à domo Cæſarum quæſitam. Ac ut memoria tantum infenſi nominis ad diſcordias uteretur, adſumpſiſſe L. Silanum juvenem genere nobilem,animo præruptum, quem novis rebus oſtentaret.

8. Ipſum dehinc Silanum increpuit iiſdem quibus patruum ejus Torquatum, tamquam diſponeret jam imperii curas, præficeretque rationibus & libellis & epiſtolis libertos: inania ſimul & falſa. nam Silanus intentior metu, & exitio patrui ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

præcavendum exterritus erat. Inducit poſthac vocabulo indicum, qui in Lepidam Caſſii uxorem, Silani amitam, inceſtum cum fratris filio, & diros ſacrorum ritus confingerent. Trahebantur ut conſcii Vulcatius Tullinus ac Marcellus Cornelius ſenatores, & Calpurnius Fabatus eques Romanus: qui appellato principe inſtantem damnationem fruſtrati, mox Neronem circa ſumma ſcelera diſtentum, quaſi minores evaſere.

9. Tunc ſenatuſconſulto, Caſſio & Silano exſilia decernuntur; de Lepida Cæſar ſtatueret. Deportatuſque in inſulam Sardiniam Caſſius, & ſenatus jus exſpectabatur. Silanus tamquam Naxum deveheretur, Hoſtiam amotus; poſt municipio Apuliæ, cui nomen eſt Barium, clauditur. Illic indigniſſimum caſum ſapienter tolerans, à centurione ad cædem miſſo corripitur. Suadentique venas abrumpere, animum quidem morti deſtinatum ait, ſed non permittere percuſſori gloriam miniſterii. At centurio quamvis inermem, prævalidum tamen & iræ quam timori propiorem cernens, premi à militibus jubet. Nec omiſit Silanus obniti, & intendere ictus quantum manibus nudis valebat, donec à centurione vulneribus adverſis tamquam in pugna caderet.

10. Haud minus prompte L. Vetus, ſocruſque ejus Sextia & Pollutia filia necem ſubiere: inviſi principi, tamquam vivendo exprobrarent interfectum eſſe Rubellium Plautum generum Lucii Veteris. Sed initium detegendæ ſævitiæ præbuit interverſis patroni rebus ad accuſationem tranſgrediens Fortunatus libertus, aſcito Claudio Demiano, quem ob flagitia vinctum à Vetere Aſiæ proconſule, exſolvit Nero in præmium accuſationis. Quod ubi cognitum reo, ſeque & libertum pari ſorte componi, Formianos in agros digreditur. Illic eum milites occulta cuſtodia circumdant. Aderat filia ſuper ingruens periculum longo dolore atrox, ex quo percuſſores Plauti mariti ſui viderat: cruentamque cervicem ejus amplexa, ſervabat ſanguinem, & veſtes reſperſas, vidua implexa luctu continuo, nec ullis alimentis, niſi quæ mortem arcerent. Tum hortante patre, Neapolim pergit. Et

quia

quia aditu Neronis prohibebatur, egreſſus obſidens, audiret inſontem, neve conſulatus ſui quondam collegam dederet liberto, modo muliebri ejulatu, aliquando ſexum egreſſa, voce infenſa clamitabat, donec princeps immobilem ſe precibus & invidiæ juxta oſtendit.

11. Ergo nunciat patri abjicere ſpem, & uti neceſſitate. Simul affertur parari cognitionem ſenatus, & trucem ſententiam. Nec defuere qui monerent magna ex parte heredem Cæſarem nuncupare, atq; ita nepotibus de reliquo conſulere. quod aſpernatus, ne vitam proxime libertatem actam noviſſimo ſervitio fœdaret, largitur in ſervos quantum aderat pecuniæ: & ſi qua aſportari poſſent, ſibi quemque deducere, tris modo lectulos ad ſuprema retineri jubet. Tunc eodem in cubiculo, eodem ferro abſcindunt venas, properique & ſingulis veſtibus ad verecundiam velati, balneis inferuntur. pater filiam, avia neptem; illa utroſque intuens, & certatim precantes labenti animæ celerem exitum, ut relinquerent ſuos ſuperſtites & morituros. Servavitque ordinem fortuna: ac ſenior prius, tum cui prima ætas, exſtinguuntur. Accuſati poſt ſepulturam, decretumque ut more majorum punirentur. Et Nero interceſſit, mortem ſine arbitro permittens. ea cædibus peractis ludibria adjiciebantur.

12. P. Gallus eques Romanus, quod Fenio Rufo intimus, & Veteri non alienus fuerat, aqua atque igni prohibitus eſt. Liberto & accuſatori præmium operæ, locus in theatro inter viatores tribunicios datur. Et menſis qui Aprilem eundemque Neroneum ſequebatur, Maius Claudii, Junius Germanici, vocabulis mutantur: teſtificante Cornelio Orfito qui id cenſuerat, ideo Junium menſem tranſmiſſum, quia duo jam Torquati ob ſcelera interfecti, infauſtum nomen Junium feciſſent.

13. Tot facinoribus fœdum annum etiam dii tempeſtatibus & morbis inſignivere. Vaſtata Campania turbine ventorum, qui villas, arbuſta, fruges paſſim disjecit. pertuliſtque violentiam ad vicina urbi. In qua omne mortalium genus vis peſtilentiæ depopulabatur, nulla cæli intemperie quæ occur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

reret oculis. Sed domus corporibus exanimis, itinera funeribus complebantur. non ſexus, non ætas periculo vacua. ſervitia perinde ac ingenua plebes raptim exſtingui, inter conjugum & liberorum lamenta, qui dum aſſident, dum deflent, ſæpe eodem rogo cremabantur. Equitum ſenatorumque interitus quamvis promiſcui, minus flebiles erant, tamquam communi mortalitate ſævitiam principis prævenirent. Eodem anno delectus per Galliam Narbonenſem Africamque & Aſiam habiti ſunt, ſupplendis Illyrici legionibus, ex quibus ætate aut valetudine feſſi, ſacramento ſolvebantur. Cladem Lugdunenſem quadragies ſeſtertio ſolatus eſt princeps, ut amiſſa urbi reponerent. quam pecuniam Lugdunenſes ante obtulerant, turbidis caſibus.

14. C. Suetonio, L. Teleſino, Coss. Antiſtius Soſianus factitatis in Neronem carminibus probroſis, exſilio, ut dixi, multatus, poſtquam id honoris indicibus, tamque promptum ad cædes principem accepit, inquies animo, & occaſionum haud ſegnis, Pammenem ejuſdem loci exſulem, & Chaldæorum arte famoſum, eoque multorum amicitiis innixum ſimilitudine fortunæ ſibi conciliat. Ventitare ad eum nuncios & conſultationes non fruſtra ratus, ſimul annuam pecuniam à P. Anteio miniſtrari cognoſcit. Neque neſcium habebat, Anteium caritate Agrippinæ inviſum Neroni, opeſque ejus præcipuas ad eliciendam cupidinem, eamque cauſſam multis exitio eſſe. Igitur interceptis Anteii litteris, furatus etiam libellos quibus dies genitalis ejus, & eventura, ſecretis Pammenis occultabantur, ſimul repertis quæ de ortu vitaque Oſtorii Scapulæ compoſita erant, ſcribit ad principem, magna ſe, & quæ incolumitati ejus conducerent allaturum, ſi brevem exſilii veniam impetraviſſet. quippe Anteium & Oſtorium imminere rebus, & ſua Cæſariſque fata ſcrutari. Exin miſſæ liburnicæ, advehiturque propere Soſianus. Ac vulgato ejus indicio, inter damnatos magis quam inter reos Anteius Oſtoriuſque habebantur: adeo ut teſtamentum Anteii nemo obſignaret, niſi Tigellinus auctor exſtitiſſet. Monitus prius Anteius, ne ſupremas tabulas mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

moraretur. Atque ille hauſto veneno, tarditatem e-jus peroſus, interciſis venis, mortem approperavit.

15. Oſtorius longinquis in agris apud finem Li-gurum id temporis erat. eo miſſus centurio, qui cæ-dem ejus maturaret. Cauſſa feſtinandi ex eo orie-batur, quod Oſtorius multa militari fama, & civicam coronam apud Britanniam meritus, ingenti corpo-ris robore, armorumque ſcientia, metum Neroni fecerat, ne invaderet pavidum ſemper, & reperta nuper conjuratione magis exterritum. Igitur centu-rio ubi effugia villæ clauſit, juſſa Imperatoris O-ſtorio aperit. Is fortitudinem adverſum hoſtes ſæ-pe ſpectatam in ſe vertit. Et quia venæ quamquam interruptæ parum ſanguinis effundebant, hactenus manu ſervi uſus ut immotum pugionem extolleret, adpreſſit dextram ejus, juguloque occurrit.

16. Etiam ſi bella externa, & obitas pro Repub. mortes tanta caſuum ſimilitudine memorarem, meq; ipſum ſatias cepiſſet, aliorumque tædium exſpecta-rem, quamvis honeſtos civium exitus, triſtes tamen & continuos aſpernantium. At nunc patientia ſervi-lis, tantumque ſanguinis domi perditum, fatigant animum & mœſtitia reſtringunt. Neque aliam de-fenſionem ab iis quibus iſta noſcentur exegerim, quam ne oderim tam ſegniter pereuntes. Ira illa nu-minum in res Romanas fuit, quam non ut in cla-dibus exercituum, aut captivitate urbium, ſemel editam tranſire licet. Detur hoc illuſtrium virorum poſteritati, ut quomodo exſequiis à promiſcua ſe-pultura ſeparantur; ita in traditione ſupremorum accipiant habeantque propriam memoriam.

17. Paucos quippe intra dies, eodem agmine Annæus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Criſpinus, ac C. Petronius cecidere. Mella & Criſpinus equi-tes Romani, dignitate ſenatoria. nam hic quondam præfectus prætorii, & conſularibus inſignibus dona-tus ac nuper crimine conjurationis in Sardiniam ex-actus, accepto juſſæ mortis nuncio ſemet interfecit. Mella quibus Gallio & Seneca parentibus natus, petitione honorum abſtinuerat, per ambitionem præpoſteram, ut eques Romanus conſularibus po-tentia æquaretur. ſimul acquirendæ pecuniæ brevius iter credebat, per procurationes adminiſtrandis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

principis negotiis. Idem Annæum Lucanum genuerat, grande adjumentum claritudinis. quo interfecto, dum rem familiarem ejus acriter requirit, accuſatorem concivit Fabium Romanum, ex intimis Lucani amicis. Mixta inter patrem filiumque conjurationis ſcientia fingitur, aſſimilatis Lucani litteris. quas inſpectas Nero, ferri ad eum juſſit, opibus ejus inhians. At Mella, quæ tum promptiſſima mortis via, exſolvit venas: ſcriptis codicillis, quibus grandem pecuniam in Tigellinum, generumque ejus Coſſutianum Capitonem erogabat, quo cetera manerent. Additur codicillis, tamquam de iniquitate exitii querens ita ſcripſiſſet; ſe quidem mori nullis ſupplicii cauſſis, Rufum tamen Criſpinum & Anicium Cerialem vita frui, infenſos principi. quæ compoſita credebantur, de Criſpino quia interfectus erat, de Ceriale ut interficeretur. neque enim multo poſt vim ſibi attulit, minore quam ceteri miſeratione, quia proditam C. Cæſari conjurationem ab eo meminerant.

18. De C. Petronio ſupra pauca repetenda ſunt. Nam illi dies per ſomnum, nox officiis, & oblectamentis vitæ tranſigebatur. Utque alios induſtria, ita hunc ignavia ad famam protulerat, habebaturque non ganeo & profligator, ut plerique ſua haurientium, ſed erudito luxu. Ac dicta factaque ejus quanto ſolutiora, & quandam ſui negligentiam præferentia, tanto gratius in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamen Bithyniæ, & mox conſul, vigentē ſe ac parem negotiis oſtendit: dein revolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni adſumptus eſt, elegantiæ arbiter, dum nihil amœnum & molle affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbaviſſet. Unde invidia Tigellini, quaſi adverſus æmulum, & ſcientia voluptatum potiorem. Ergo crudelitatem principis, cui ceteræ libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Scevini Petronio objectans, corrupto ad indicium ſervo, ademptaque defenſione, & majore parte familiæ in vincla rapta.

19. Forte illis diebus Campaniam petiverat Cæſar, & Cumas uſque progreſſus Petronius illic attinebatur. Nec tulit ultra timoris aut ſpei moras.

ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

neque tamen præceps vitam expulit, ſed inciſas venas, ut libitum obligatas, aperire rurſum, & alloqui amicos, non per ſeria, aut quibus conſtantiæ gloriam peteret. Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ, & ſapientium placitis, ſed levia carmina & faciles verſus. ſervorum alios largitione, quoſdam verberibus affecit. iniit & vias, ſomno indulſit, ut, quamquam coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem aut Tigellinum, aut quem alium potentium adulatus eſt: ſed flagitia principis ſub nominibus exoletorum feminarumque, & novitate cujuſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni. fregitque annulum, ne mox uſui eſſet ad facienda pericula.

20. Ambigenti Neroni quonam modo noctium ſuarum ingenia noteſcerent, offertur Silia matrimonio ſenatoris haud ignota, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquam familiaris. agitur in exſilium, tamquam non ſiluiſſet quæ viderat pertuleratque, proprio odio. At Numicium Thermum prætura functum Tigellini ſimultatibus dedidit, quia libertus Thermi quædam de Tigellino criminoſe detulerat, quæ cruciatibus tormentorum ipſe, patronus ejus nece immerita lueret.

21. Trucidatis tot inſignibus viris, ad poſtremum Nero virtutem ipſam exſcindere concupivit, interfecto Thraſea Pæto & Barea Sorano, olim utriſque infenſus; & accedentibus cauſſis in Thraſeam: quod ſenatu egreſſus eſt, cum de Agrippina referretur, ut memoravi: quodque Juvenalium ludicro parum expetibilem operam præbuerat: eaque offenſio altius penetrabat, quia idem Thraſea Patavii, unde ortus erat, ludis Ceſticis à Trojano Antenore inſtitutis, habitu tragico cecinerat. die quoque quo prætor Antiſtius ob probra in Neronem compoſita ad mortem damnabatur, mitiora cenſuit obtinuitque: & cum deûm honores Poppææ decernuntur, ſponte abſens, funeri non interfuit. Quæ oblitterari non ſinebat Capito Coſſutianus, præter animum ad flagitia præcipitem, inimicus Thraſeæ, quod auctoritate ejus concidiſſet ju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vantis Cilicum legatos, dum Capitonem repetundarum interrogant.

22. Quin & illa objectabat; principio anni vitare Thraſeam ſolenne jusjurandum: nuncupationibus votorum non adeſſe, quamvis Quindecimvirali ſacerdotio præditum: nunquam pro ſalute principis, aut cœleſti voce immolaviſſe: aſſiduum olim & indefeſſum, qui vulgaribus quoque patrum conſultis ſemet fautorem aut adverſarium oſtenderet, triennio non introiiſſe curiam: nuperrimeque cum ad coërcendos Silanum & Veterem certatim concurreretur, privatis potius clientium negotiis vacaviſſe. ſeceſſionem jam id & partes; &, ſi multi idem audeant, bellum eſſe. Ut quondam C. Cæſarem, inquit, & M.Catonem; ita nunc te,Nero,& Thraſeam avida diſcordiarum civitas loquitur. Et habet ſectatores vel potius ſatellites, qui nondum contumaciam ſententiarum, ſed habitum vultumque ejus ſectantur, rigidi & triſtes, quo tibi laſciviam exprobrent. Huic uni incolumitas tua ſine arte ſine honore. Proſperas principis res ſpernit: etiamne luctibus & doloribus non ſatiatur?Ejuſdem animi eſt, Poppæam divam non credere, cujus in acta divi Auguſti & divi Julii non jurare. Spernit religiones, abrogat leges: Diurna populi Romani per provincias, per exercitus, curatius leguntur,ut noſcatur quid Thraſea non fecerit. Aut tranſeamus ad illa inſtituta, ſi potiora ſunt: aut nova cupientibus auferatur dux & auctor. Iſta ſecta Tuberones & Favonios veteri quoque Reipub. ingrata nomina genuit. Ut imperium evertant, libertatem præferunt: ſi perverterint, libertatem ipſam aggredientur. Fruſtra Caſſium amoviſti, ſi gliſcere & vigere Brutorum æmulos paſſurus es. Denique nihil ipſe de Thraſea ſcripſeris, diſceptatorem ſenatum nobis relinque. Extollit ira promptum Coſſutiani animum Nero: adjicitque Marcellum Eprium acri eloquentia.

23. At Baream Soranum jam ſibi Oſtorius Sabinus eques Romanus popoſcerat reum ex proconſulatu Aſiæ, in qua offenſiones principis auxit, juſtitia atque induſtria: & quia portui Epheſiorum aperiendo curam inſumpſerat; vimque civitatis

Per-

Pergamenæ, prohibentis Acratum Cæſaris liberum ſtatuas & picturas avehere, inultam omiſerat. Sed crimini dabatur amicitia Plauti, & ambitio conciliandæ provinciæ ad ſpes novas. Tempus damnationi delectum, quo Tiridates accipiendo Armeniæ regno adventabat: ut ad externa rumoribus inteſtinum ſcelus obſcuraretur, an ut magnitudinem imperatoriam cæde inſignium virorum quaſi regio facinore oſtentaret.

24. Igitur omni civitate ad excipiendum principem ſpectandumque regem effuſa, Thraſea occurſu prohibitus non demiſit animum: ſed codicillos ad Neronem compoſuit, requirens objecta, & expurgaturum aſſeverans, ſi notitiam criminum & copiam diluendi habuiſſet. Eos codicillos Nero properanter accepit, ſpe exterritum Thraſeam ſcripſiſſe, per quæ claritudinem principis extolleret; ſuamque famam dehoneſtaret. Quod ubi non evenit, vultumque & ſpiritus & libertatem inſontis ultro extimuit: vocari patres juſſit. Tum Thraſea inter proximos conſultavit, tentaretne defenſionem, an ſperneret. Diverſa conſilia afferebantur.

25. Quibus intrari curiam placebat, ſecuros eſſe de conſtantia ejus dixerunt; nihil dicturum, niſi quo gloriam augeret. Segnes & pavidos ſupremis ſuis ſecretum circumdare. Aſpiceret populus virum morti obvium, audiret ſenatus voces quaſi ex aliquo numine ſupra humanas: poſſe ipſo miraculo etiam Neronem permoveri. ſin crudelitati inſiſteret, diſtingui certe apud poſteros memoriam honeſti exitus ab ignavia per ſilentium pereuntium.

26. Contra qui opperiendum domi cenſebant, de ipſo Thraſea eadem; ſed ludibria & contumelias imminere. ſubtraheret aures conviciis & probris. Non ſolum Coſſutianum aut Eprium ad ſcelus promptos, ſupereſſe qui forſitan manus ictuſque per * immanitatem Auguſti. etiam bonos metu ſequi. Detraheret potius ſenatui, quem perornaviſſet, infamiam tanti flagitii; & relinqueret incertum, quid viſo Thraſea reo decreturi patres fuerint. Ut Neronem flagitiorum pudor caperet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ret, irrita ſpe agitari : multoque magis timendum
ne in conjugem, in familiam, in cetera pignora eju
ſæviret. Proinde intemeratus , impollutus , quo
rum veſtigiis & ſtudiis vitam duxerit , eorum glo
ria peteret finem. Aderat conſilio Ruſticus Aru
lenus flagrans juvenis, & cupidine laudis offereba
ſe interceſſurum ſenatuſconſulto : nam plebis trib
erat. Cohibuit ſpiritus ejus Thraſea , ne vana &
reo non profutura , interceſſori exitioſa inciperet
Sibi actam ætatem, & tot per annos continuum vi
tæ ordinem, non deſerendum: illi initium magiſtra
tuum , & integra quæ ſuperſint. Multum ante ſe
cum expenderet , quod tali in tempore capeſſendæ
Reip. iter ingrederetur. Ceterum ipſe an venire i
ſenatum deceret, meditationi ſuæ reliquit.

27. At poſtera luce duæ prætoriæ cohortes ar
matæ , templum genitricis Veneris inſedere. Ad
itum ſenatus globus togatorum obſederat, non oc
cultis gladiis. diſperſique per fora ac baſilicas cu
nei militares. inter quorum aſpectus & minas in
greſſi curiam ſenatores. Et oratio principis pe
Quæſtorem ejus audita eſt. nemine nominatim
compellato, patres arguebat , quod publica muni
deſererent , eorumque exemplo equites Rom. ad
ſegnitiam verterentur. Etenim quid mirum è lon-
ginquis provinciis haud veniri , cum plerique ad-
epti conſulatum & ſacerdotia , hortorum potius
amœnitati inſervirent : quod velut telum arripuere
accuſatores.

28. Et initium faciente Coſſutiano , majore v
Marcellus, ſummam Reip. agi clamitabat ; contu-
macia inferiorum, lenitatem imperitantis deminui
Nimium mites ad eam diem patres , qui Thraſeam
deſciſcentem , qui generum ejus Helvidium Pri-
ſcum in iiſdem furoribus, ſimul Paconium Agrippi-
num paterni in principes odii heredem, & Curtium
Montanum deteſtanda carmina factitantem, elude-
re impune ſinerent. Requirere ſe in ſenatu conſu-
larem , in votis ſacerdotem, in jurejurando civem :
niſi contra inſtituta & cærimonias majorum , pro-
ditorem palam & hoſtem Thraſea induiſſet. Deni-
que agere ſenatorem , & principis obtrectatores
protegere ſolitus , veniret , cenſeret quid corrigi

au

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

e mutari vellet: facilius perlaturos ſingula increntem, quam nunc ſilentium perferrent omnia mnantis. Pacem illi per orbem terræ, an victoas ſine damno exercituum diſplicere? Ne homium bonis publicis mœſtum, & qui fora, theatra, mpla pro ſolitudine haberet, qui minitaretur exlium ſuum, ambitionis pravæ compotem facent. Non illi conſulta hæc, non magiſtratus, aut omanam urbem videri. Abrumperet vitam ab civitate, cujus caritatem olim, nunc & aſpectum cuiſſet.

29. Cum per hæc atque talia Marcellus, ut erat rvus & minax, voce, vultu, oculis ardeſceret; on illa nota & crebritate periculorum ſueta jam natus mœſtitia, ſed novus & altior pavor, manus tela militum cernentibus. ſimul ipſius Thraſeæ enerabilis ſpecies obverſabatur: & erant qui Helidium quoque miſerarentur, innoxiæ affinitatis œnas daturum. Quid Agrippino objectum, niſi riſtem patris fortunam? quando & ille perinde inocens Tiberii ſævitia concidiſſet. Enimvero Monanum probæ juventæ, neque famoſi carminis, quia rotulerit ingenium, extorrem agi.

30. Atque interim Oſtorius Sabinus Sorani acuſator ingreditur, orditurque de amicitia Rubeli Plauti, quodque proconſulatum Aſiæ Soranus ro claritate ſibi potius accommodatum, quam ex tilitate communi egiſſet, alendo ſeditiones civiatum. Vetera hæc, ſed recens, diſcrimini patris iliam connectebat, quod pecuniam Magis dilargia eſſet. Acciderat ſane pietate Serviliæ (id enim nomen puellæ fuit) quæ caritate erga parentem, ſimul imprudentia ætatis, non tamen aliud conſultaverat, quam de incolumitate domus, & an placabilis Nero, an cognitio ſenatus nihil atrox afferret. Igitur accita eſt in ſenatum, ſteteruntque diverſi ante tribunal conſulum, grandis ævo parens; contra filia intra viceſimum ætatis annum, nuper marito Annio Pollione in exſilium pulſo, viduata deſolataque: ac ne patrem quidem intuens, cujus oneraſſe pericula videbatur.

31. Tum interrogante accuſatore, an cultus dotales, an detractum cervici monile venum dediſſet,

quo

quo pecuniam faciendis magicis ſacris contraher primum ſtrata humi,longoque fletu & ſilentio,p altaria & aram complexa ; Nullos, inquit , imp deos, nullas devotiones, nec aliud infelicibus p cibus invocavi , quam ut hunc optimum patrem Cæſar , & vos patres ſervaretis incolumem. gemmas & veſtes & dignitatis inſignia dedi , qu modo ſi ſanguinem & vitam popoſciſſent. Vider iſti, antehac mihi ignoti, quo nomine ſint, quas a tes exerceant : nulla mihi principis mentio,niſi i ter numina fuit. Neſcit tamen miſerrimus pater ſi crimen eſt, ſola deliqui.

32. Loquentis adhuc verba excipit Soranu proclamatque;non illam in provinciam ſecum pr fectam, non Plauto per ætatem noſci potuiſſe, n criminibus mariti connexam; nimiæ tantum piet tis ream , ſepararent à ſe quamcumque ſortem ſu iret. Simul in amplexus occurrentis filiæ rueba niſi interjecti lictores utriſque obſtitiſſent. M datus teſtibus locus : & quantum miſericordiæ ſa vitia accuſationis permoverat,tantum iræ P.Egn tius teſtis concivit. Cliens hic Sorani, & tunc em ptus ad opprimendum amicum,auctoritatem Sto cæ ſectæ præferebat , habitu & ore ad exprimen dam imaginem honeſti exercitus , ceterum anim perſidioſus , & ſubdolus , avaritiam , ac libidine occultans. Quæ poſtquam pecunia recluſa ſunt,de dit exemplum præcavendi, quomodo fraudibus in volutos, aut flagitiis commaculatos ; ſic ſpecie bo narum artium falſos, & amicitiæ fallaces.

33. Idem tamen dies & honeſtum exemplum tulit Caſſii Aſclepiodoti , qui magnitudine opu præcipuus inter Bithynos , quo obſequio florentem Soranum celebraverat , labentem non deſerui Exutuſque omnibus fortunis, & in exſilium actus æquitate deûm erga bona malaque documenta Thraſeæ , Soranoque , & Serviliæ datur mortis ar bitrium. Helvidius & Paconius Italia depelluntur Montanus patri conceſſus eſt, prædicto ne in Rep haberetur. Accuſatoribus Eprio & Coſſutian quinquagies ſeſtertiûm ſingulis, Oſtorio duodecie & quæſtoria inſignia tribuuntur.

34. Tum ad Thraſeam in hortis agentem quæ

ſto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

or conſulis miſſus, veſperaſcente jam die. illu-rium virorum feminarumque cœtus frequentes e-erat, maxime intentus Demetrio Cynicæ inſtitu-onis doctori: cum quo, ut conjectare erat inten-one vultus, & auditu ſi qua clarius proloqueban-ur, de natura animæ, & diſſociatione ſpiritus cor-oriſque inquirebat donec advenit Domitius Cæci-anus ex intimis amicis, & ei quid ſenatus cenſuiſ-et, expoſuit. Igitur flentes quiritanteſque qui ad-rant, faceſſere propere Thraſea, neu pericula ſua niſcere cum ſorte damnati hortatur. Arriamq; ten-antem mariti ſuprema, & exemplum Arriæ ma-ris ſequi, monet retinere vitam, filiæque communi ubſidium unicum non adimere.

35. Tum progreſſus in porticum, illic à quæ-tore reperitur, lætitiæ propior, quia Helvidium generum ſuum Italia tantum arceri cognoverat. Accepto dehinc ſenatuſconſulto, Helvidium & Demetrium in cubiculum inducit: porrectiſque utriuſque brachii venis, poſtquam cruorem effudit, humum ſuper ſpargens, propius vocato quæſtore, Libemus, inquit, JOVI LIBERATORI. Specta juvenis, & omen quidem dii prohibeant; ceterum in ea tempora natus es, quibus firmare animum expediat conſtantibus exemplis. Poſt lentitudine exitus graves cruciatus afferente, obverſis in Demetrium*

Annalium Finis.

C. CORN.

C. CORN. TACITI HISTORIARUM LIBER I.

BREVIARIUM LIBRI I.

ORditur, & quæ in Hiſtoriarum toto opere dicend carptim proponit: ſtatum item tunc rei Roman Galbæ ingenium, mores, gubernationem. Qui aud motu Germanico, Piſonem Cæſarem adoptat. Id Othon offendit, qui ſpe ſua lapſus animum ad utriuſque c dem appulit. & perfecit, conciliatis ſibi Prætorian Galba & Piſo trucidantur; item T. Vinius. Otho in I perii ſede eſt. cui tamen æmulus ſtatim & hoſtis Vit lius exortus. De cauſſis motæ Germaniæ. & in ea legi num. Vitellium Principem ſumunt, & iter in Italian duobus ducibus, Valente Fabio, & Alieno Cæcina. Ot copias item duceſque parat. Recenſio Provinciarun quæ penes utrumque Principem. Interea Roxolani Sa matæ Mæſiam irrupere: ſed repulſi, aut cæſi. Sedit Romæ & tumultus Prætorianorum ingens exortus: q Senatum univerſum ad cædem depoſcunt, ut Othoni i fidum. Otho ægre eos coërcet, & donativo mox placa Idem claſſem inſtruit, mittitque in Galliam contra V tellium. Denique ipſe, omiſſa urbe, in eum it. Geſ hæc paucis menſibus.

Coss. Imp. Ser. Galba, & T. Vinio.

LIBER I.

INitium mihi operis Ser. Galb iterum, T. Vinius, conſules erunt Nam poſt conditam urbem DC & XX prioris ævi annos multi au ctores retulerunt; dum res popu li Rom. memorabantur, pari elo quentia ac libertate. Poſtquan bellatum apud Actium, atque omnem poteſtaten ad unum conferri pacis interfuit; magna illa inge nia ceſſere. Simul veritas pluribus modis infracta primum inſcitia Reip. ut alienæ, mox libidine aſ

ſen.

entandi, aut rurſus odio adverſus dominantes. ita
eutris cura poſteritatis, inter infenſos vel obno-
ios. Sed ambitionem ſcriptoris facile adverſeris:
btrectatio & livor pronis auribus accipiuntur.
uippe adulationi fœdum crimen ſervitutis, mali-
nitati falſa ſpecies libertatis ineſt. Mihi Galba,
)tho, Vitellius, nec beneficio nec injuria cogniti.
)ignitatem noſtram à Veſpaſiano inchoatam, à Ti-
o auctam, à Domitiano longius provectam non
bnuerim; ſed incorruptam fidem profeſſis, nec
more quiſquam, & ſine odio dicendus eſt. Quod
i vita ſuppeditet, principatum divi Nervæ, & im-
erium Trajani, uberiorem ſecurioremque mate-
iam ſenectuti ſepoſui: rara temporum felicita-
e, ubi ſentire quæ velis, & quæ ſentias dicere
icet.

2. Opus aggredior opimum caſibus, atrox prœ-
iis, diſcors ſeditionibus, ipſa etiam pace ſævum.
Quatuor principes ferro interempti. Tria bella ci-
vilia, plura externa, ac plerumque permixta. Pro-
peræ in Oriente; adverſæ in Occidente res. Tur-
batum Illyricum; Galliæ nutantes; perdomita Bri-
annia, & ſtatim amiſſa. coortæ Sarmatarum ac
Suevorum gentes, nobilitatus cladibus mutuis Da-
cus. Mota etiam prope Parthorum arma falſi Ne-
ronis ludibrio. Jam vero Italia novis cladibus, vel
poſt longam ſæculorum ſeriem repetitis, afflicta.
Hauſtæ aut obrutæ urbes fecundiſſima Campaniæ
ora. Urbs incendiis vaſtata, conſumptis antiquiſſi-
mis delubris, ipſo Capitolio civium manibus in-
cenſo. Pollutæ cærimoniæ. magna adulteria. ple-
num exſiliis mare. infecti cædibus ſcopuli. atro-
cius in urbe ſævitum. Nobilitas, opes, omiſſi
geſtique honores pro crimine, & ob virtutes cer-
tiſſimum exitium. Nec minus præmia delatorum
inviſa quam ſcelera: cum alii ſacerdotia & conſu-
latus ut ſpolia adepti, procurationes alii & inte-
riorem potentiam, agerent verterent cuncta odio
& terrore. Corrupti in dominos ſervi, in patro-
nos liberti: & quibus deerat inimicus, per amicos
oppreſſi.

3. Non tamen adeo virtutum ſterile ſæculum,
ut non & bona exempla prodiderit. Comitatæ

pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

profugos liberos matres, ſecutæ maritos in exſili
conjuges, propinqui audentes, conſtantes generi
contumax, etiam adverſus tormenta, ſervorun
fides. Supremæ clarorum virorum neceſſitates, ipſ
neceſſitas fortiter tolerata, & laudatis antiquorun
mortibus pares exitus. Præter multiplices rerun
humanarum caſus, cælo terraque prodigia, & ful
minum monitus, & futurorum præſagia, læta, tri
ſtia, ambigua, manifeſta. Nec enim unquam atro
cioribus populi Rom. cladibus, magiſve juſtis ju
diciis approbatum eſt, non eſſe curæ deis ſecurita
tem noſtram, eſſe ultionem.

4. Ceterum antequam deſtinata componam, re
petendum videtur qualis ſtatus urbis, quæ men
exercituum, quis habitus provinciarum, quid in to
to terrarum orbe validum, quid ægrum fuerit: u
non modo caſus eventuſque rerum, qui plerumqu
fortuiti ſunt, ſed ratio etiam cauſſæque noſcantu
Finis Neronis ut lætus primo gaudentium impet
fuerat, ita varios motus animorum, non modo i
urbe apud patres, aut populum, aut urbanum mili
tem, ſed omnes legiones duceſque conciverat. evul
gato imperii arcano, poſſe principem alibi quan
Romæ fieri. Sed patres læti, uſurpata ſtatim li
bertate; licentius, ut erga principem novum & ab
ſentem: primores equitum proximi gaudio patrum
pars populi integra, & magnis domibus annexa
clientes libertique damnatorum & exulum, in ſpen
erecti: plebs ſordida & circo ac theatris ſueta
ſimul deterrimi ſervorum, aut qui adeſis bonis
per dedecus Neronis alebantur, mœſti & rumorun
avidi.

5. Miles urbanus longo Cæſarum ſacrament
imbutus & ad deſtituendum Neronem arte magi
& impulſu, quam ſuo ingenio traductus; poſt
quam neque dari donativum ſub nomine Galba
promiſſum, neque magnis meritis ac præmiis eun
dem in pace qui in bello locum, præventamque
gratiam intelligit, apud principem à legionibus fa
ctum; pronus ad novas res, ſcelere inſuper Nym
phidii Sabini Præfecti imperium ſibi molienti
agitatur. Et Nymphidius quidem in ipſo conatu
oppreſſus. Sed quamvis capite defectionis abla

to

o, manebat pleriſque militum conſcientia; nec
ſileerant ſermones, ſenium atque avaritiam Galbæ
increpantium. Laudata olim & militari fama celebrata
ſeveritas ejus, angebat coaſpernantes veterem
diſciplinam, atque ita XIV annis à Nerone aſſuefactos,
ut haud minus vitia principum amarent,
quam olim virtutes verebantur. Acceſſit Galbæ
vox pro Republ. honeſta ipſi anceps, legi à ſe militem,
non emi. Nec enim ad hanc formam cetera
erant.

6. Invalidum ſenem T. Vinius & Cornelius Laco,
alter deterrimus mortalium, alter ignaviſſimus,
odio flagitiorum oneratum, contemptu inertiæ
deſtruebant. Tardum Galbæ iter & cruentum, interfectis
Cingonio Varrone conſule deſignato, &
Petronio Turpiliano conſulari. ille ut Nymphidii
ſocius, hic ut dux Neronis, inauditi atque indefenſi,
tamquam innocentes perierant. Introitus in urbem,
trucidatis tot millibus inermium militum, infauſtus
omine, atque ipſis etiam qui occiderant,
formidoloſus. Inducta legione Hiſpana, remanente
ea quam è claſſe Nero conſcripſerat, plena urbs
exercitu inſolito. multi ad hoc numeri è Germania
ac Britannia & Illyrico, quos idem Nero electos
præmiſſoſque ad clauſtra Caſpiarum, & bellum
quod in Albanos parabat, opprimendis Vindicis
cœptis revocaverat: ingens novis rebus materia, ut
non in unum aliquem prono favore, ita audenti
parata.

7. Forte congruerat, ut Clodii Macri & Fonteii
Capitonis cædes nunciarentur. Macrum in Africa
haud dubie turbantem, Trebonius Garucianus procurator,
juſſu Galbæ; Capitonem in Germania,
cum ſimilia cœptaret, Cornelius Aquinus & Fabius
Valens legati legionum interfecerant, antequam juberentur.
Fuere qui crederent, Capitonem, ut
avaritia & libidine fœdum ac maculoſum, ita cogitatione
rerum novarum abſtinuiſſe: ſed à legatis
bellum ſuadentibus, poſtquam impellere nequiverint,
crimen ac dolum compoſitum ultro: & Galbam
mobilitate ingenii, an ne altius ſcrutaretur,
quoquo modo acta, quia mutari non poterant,
comprobaſſe. Ceterum utraque cædes ſiniſtre ac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cepta: & inviſo ſemel principe, ſeu bene ſeu male facta premunt. Jam afferebant venalia cuncta præpotentes liberti. Servorum manus ſubitis avidæ, & tamquam apud ſenem feſtinantes. eademque novæ aulæ mala, æque gravia, non æque excuſata. Ipſa ætas Galbæ, & irriſui & faſtidio erat, aſſuetis juventæ Neronis, & imperatores forma ac decore corporis (ut eſt mos vulgi) comparantibus.

8. Et hic quidem Romæ, tamquam in tanta multitudine, habitus animorum fuit. E provinciis Hiſpaniæ præerat Cluvius Rufus, vir facundus, & pacis artibus, belli inexpertus. Galliæ, ſuper memoriam Vindicis, obligatæ recenti dono Romanæ civitatis, & in poſterum tributi levamento. Proximæ tamen Germanis exercitibus Galliarum civitates, non eodem honore habitæ, quædam etiam finibus ademptis, pari dolore commoda aliena ac ſuas injurias metiebantur. Germanici exercitus, quod periculoſiſſimum in tantis viribus, ſoliciti & irati ſuperbia recentis victoriæ, & metu, tamquam alias partes foviſſent. Tarde à Nerone deſciverant, nec ſtatim pro Galba Verginius. an imperare voluiſſet dubium: delatum ei à milite imperium conveniebat. Fonteium Capitonem occiſum, etiam qui queri non poterant, tamen indignabantur. Dux deerat, abducto Verginio per ſimulationem amicitiæ: quem non remitti, atque etiam reum eſſe, tamquam ſuum crimen accipiebant.

9. Superior exercitus legatum Hordeonium Flaccum ſpernebat, ſenecta ac debilitate pedum invalidum, ſine conſtantia, ſine auctoritate: ne quieto quidem milite, regimen. adeo furentes infirmitate retinentis ultro etiam accendebantur. Inferioris Germaniæ legiones diutius ſine conſulari fuere: donec miſſu Galbæ, Vitellius aderat, cenſoris Vitellii ac ter conſulis filius. id ſatis videbatur. In Britannico exercitu nihil irarum. Non ſane aliæ legiones per omnes civilium bellorum motus, innocentius egerunt: ſeu quia procul, & Oceano diviſæ: ſeu crebris expeditionibus doctæ hoſtem potius odiſſe. Quies & Illyrico: quamquam excitæ à Nerone legiones, dum in Italia cunctantur

ur, Verginium legationibus adiſſent. Sed longis patiis diſcreti exercitus, quod ſaluberrimum eſt d continendam militarem fidem, nec vitiis nec viibus miſcebantur.

10. Oriens adhuc immotus. Syriam & quattuor egiones obtinebat Licinius Mucianus, vir ſecundis dverſiſque juxta famoſus. Inſignes amicitias juveis ambitioſe coluerat. mox attritis opibus, lubrio ſtatu, ſuſpecta etiam Claudii iracundia, in ſecreum Aſiæ repoſitus, tam prope ab exſule fuit, quam oſtea à principe. Luxuria, induſtria, comitate, rrogantia, malis boniſque artibus mixtus. nimiæ oluptates, cum vacaret: quotiens expedierat, manæ virtutes. Palam laudares, ſecreta male audieant. Sed apud ſubjectos, apud proximos, apud ollegas, variis illecebris potens: & cui expediius fuerit tradere imperium, quam obtinere. Belum Judaïcum Flavius Veſpaſianus (ducem eum ero delegerat) tribus legionibus adminiſtrabat. Iec Veſpaſiano adverſus Galbam votum, aut aniaus. Quippe Titum filium ad venerationem culumque ejus miſerat, ut ſuo loco memorabimus. Occulta lege fati, & oſtentis ac reſponſis deſtinaum Veſpaſiano liberiſque ejus imperium, poſt fornam credidimus.

11. Ægyptum copiaſque quibus coerceretur, am inde à divo Auguſto, equites Romani obtinent oco regum. Ita viſum expedire, provinciam aditu ifficilem, annonæ fecundam, ſuperſtitione ac laſcivia diſcordem & mobilem, inſciam legum, ignaram agiſtratuum domi retinere. Regebat tum Tibeus Alexander ejuſdem nationis. Africa, ac legioes in ea, interfecto Clodio Macro, contentæ quacunque principe, poſt experimentum domini mioris. Duæ Mauritaniæ, Rhætia, Noricum, Thraa, & quæ aliæ procuratoribus cohibentur, ut cuiue exercitui vicinæ, ita in favorem aut odium ontactu valentiorum agebantur. Inermes provinæ, atque ipſa in primis Italia, cuicumque ſervitio xpoſitæ, in pretium belli ceſſuræ erant. Hic fuit rum Romanarum ſtatus, cum Ser. Galba iterum, itus Vinius conſules, inchoavere annum ſibi ultiam, Reipub. prope ſupremum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

12. Paucis poſt Kalend. Januarias diebus, Pom
peii Propinqui procuratoris è Belgica literæ affe
runtur: ſuperioris Germaniæ legiones, rupta ſa
cramenti reverentia, imperatorem alium flagitar
& Senatui ac Pop. Rom. arbitrium eligendi per
mittere, quo ſeditio mollius acciperetur. Matura
vit ea res conſilium Galbæ, jam pridem de adoptio
ne ſecum & cum proximis agitantis. Non ſane cre
brior tota civitate ſermo per illos menſes fuera
primum licentia ac libidine talia loquendi, dei
feſſa jam ætate Galbæ. Paucis judicium, aut Rei
amor: multi occulta ſpe, prout quis amicus v
cliens, hunc vel illum ambitioſis rumoribus deſt
nabant, etiam in T. Vinii odium. qui in dies quan
to potentior, eodem actu inviſior erat. Quipp
hiantes in magna fortuna amicorum cupiditate
ipſa Galbæ facilitas intendebat: cum apud infir
mum & credulum minore metu, & majore præmi
peccaretur.

13. Potentia principatus diviſa in T. Viniu
conſulem, & Cornelium Laconem prætorii pra
fectum. Nec minor gratia Icelo Galbæ libert
quem anulis donatum equeſtri nomine Martianu
vocitabant. Hi diſcordes, & rebus minoribus ſ
bi quiſque tendentes, circa conſilium eligendi ſuc
ceſſoris in duas factiones ſcindebantur. Vinius pr
Othone; Laco atque Icelus conſenſu non tam unu
aliquem fovebant, quam alium. Neque erat Ga
bæ ignota Othonis ac T. Vinii amicitia, ex ru
moribus nihil ſilentio tranſmittentium: quia V
nio vidua filia, cælebs Otho, gener ac ſocer deſt
nabantur. Credo & Reipubl. curam ſubîſſe, fru
ſtra à Nerone tranſlatæ, ſi apud Othonem reli
queretur. namque Otho pueritiam incurioſe
adoleſcentiam petulanter egerat, gratus Ner
ni æmulatione luxus. eoque jam Poppæam S
binam principale ſcortum, ut apud conſcium lib
dinum depoſuerat, donec Octaviam uxorem am
liretur: mox ſuſpectum in eadem Poppæa in pro
vinciam Luſitaniam ſpecie legationis ſepoſui
Otho, comiter adminiſtrata provincia, primus
partes transgreſſus, nec ſegnis, & donec bellu
fuit, inter præſentes ſplendidiſſimus, ſpem a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ptionis ſtatim conceptam, acrius in dies rapiebat: aventibus pleriſque militum: prona in eum aula Neronis ut ſimilem.

14. Sed Galba, poſt nuncios Germanicæ ſeditionis, quamquam nihil adhuc de Vitellio certum, anxius quonam exercituum vis erumperet, ne urbano quidem militi confiſus, quod remedium unicum rebatur, comitia imperii tranſigit. Adhibitoque ſuper Vinium, ac Laconem, Mario Celſo conſule deſignato, ac Ducennio Gemino præfecto urbis, pauca præfatus de ſua ſenectute, Piſonem Licinianum accerſiri jubet: ſeu propria electione, ſive, ut quidam crediderunt, Lacone inſtante. cui apud Rubellium Plautum exercita cum Piſone amicitia: ſed callide ut ignotum fovebat, & proſpera de Piſone fama conſilio ejus fidem addiderat. Piſo M. Craſſo & Scribonia genitus, nobilis utrimque, vultu habituque moris antiqui, & æſtimatione recta ſeverus, deterius interpretantibus triſtior habebatur. ea pars morum ejus, quo ſuſpectior ſolicitis, adoptanti placebat.

15. Igitur Galba apprehenſa Piſonis manu, in hunc modum locutus fertur; Si te privatus, lege curiata apud Pontifices, ut moris eſt, adoptarem; & mihi egregium erat tunc, Pompeii & M. Craſſi ſubolem in penates meos adſciſcere; & tibi inſigne, Sulpiciæ ac Lutatiæ decora, nobilitati tuæ adjeciſſe. Nunc me deorum hominumque conſenſu ad imperium vocatum, præclara indoles tua, & amor patriæ impulit, ut principatum, de quo majores noſtri armis certabant, bello adeptus, quieſcenti offeram. exemplo divi Auguſti, qui ſororis filium Marcellum, dein generum Agrippam, mox nepotes ſuos, poſtremo Tiberium Neronem privignum, in proximo ſibi faſtigio collocavit. Sed Auguſtus in domo ſucceſſorem quæſivit; ego, in Rep. Non quia propinquos aut ſocios belli non habeam: ſed neque ipſe imperium ambitione accepi, & judicii mei documentum ſint, non meæ tantum neceſſitudines, quas tibi poſtpoſui, ſed & tuæ. eſt tibi frater pari nobilitate, natu major, dignus hac fortuna, niſi tu potior eſſes. Ea ætas tua, quæ cupiditates adoleſcentiæ jam effugerit: ea vita, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

qua nihil præteritum excuſandum habeas. Fortu-
nam adhuc tantum adverſam tuliſti. Secundæ re[s]
acrioribus ſtimulis animos explorant: quia miſeri[æ]
tolerantur, felicitate corrumpimur. Fidem, li-
bertatem, amicitiam, præcipua humani anim[i]
bona, tu quidem eadem conſtantia retinebis, ſe[d]
alii per obſequium imminuent. Irrumpet adula-
tio; blanditiæ peſſimum veri affectus venenum,
ſua cuique utilitas. Etiam ego ac tu ſimpliciſſi-
me inter nos hodie loquimur; ceteri libentiu[s]
cum fortuna noſtra, quam nobiſcum. Nam ſua-
dere principi quod oporteat, multi laboris:
aſſentatio erga principem quemcumque, ſine af-
fectu peragitur.

16. Si immenſum imperii corpus ſtare ac librari
ſine rectore poſſet, dignus eram, à quo Reſp. in-
ciperet. Nunc eo neceſſitatis jampridem ventum
eſt, ut nec mea ſenectus conferre plus Popul[o]
Rom. poſſit, quam bonum ſucceſſorem; nec tu
plus juventa, quam bonum principem. Sub Tibe-
rio, & Caio, & Claudio, unius familiæ quaſi here-
ditas fuimus; loco libertatis erit, quod eligi cœpi-
mus. Et finita Juliorum Claudiorumque domo
optimum quemque adoptio inveniet. Nam gene-
rari & naſci à principibus fortuitum, nec ultra æſti-
matur: adoptandi judicium integrum; &, ſi veli[s]
eligere, conſenſu monſtratur. Sit ante oculos Ne-
ro, quem longa Cæſarum ſerie tumentem, non
Vindex cum inermi provincia, aut ego cum una le-
gione, ſed ſua immanitas, ſua luxuria cervicibus pu-
blicis depulere. neque erat adhuc damnati princi-
pis exemplum. Nos bello, & ab æſtimantibus aſci-
ti, cum invidia, quamvis egregii erimus. Ne ta-
men territus fueris, ſi duæ legiones in hoc concuſ-
ſi orbis motu nondum quieſcunt. Ne ipſe quidem
ad ſecuras res acceſſi: & audita adoptione, deſinam
videri ſenex, quod nunc mihi unum objicitur. Nero
à peſſimo quoque ſemper deſiderabitur: mihi ac ti-
bi providendum eſt, ne etiam à bonis deſideretur.
Monere diutius, neque temporis hujus; & imple-
tum eſt omne conſilium, ſi te bene elegi. Utiliſſi-
muſque idem ac breviſſimus bonarum malarumque
rerum delectus eſt, cogitare quid aut volueris ſub

alio

dio principe, aut nolueris. Neque enim hic, ut in ceteris gentibus quæ regnantur, certa dominorum domus, & ceteri ſervi: ſed imperaturus es hominibus, qui nec totam ſervitutem pati poſſunt, nec totam libertatem. Et Galba quidem, hæc ac talia, tanquam principem faceret; ceteri tamquam cum facto loquebantur.

17. Piſonem ferunt ſtatim intuentibus, & mox conjectis in eum omnium oculis, nullum turbati, aut exſultantis animi motum prodidiſſe. Sermo erga patrem imperatoremque reverens; de ſe moderatus: nihil in vultu habituque mutatum: quaſi imperare poſſet magis, quam vellet. Conſultatum inde, pro roſtris, an in ſenatu, an in caſtris adoptio nuncuparetur. Iri in caſtra placuit. honorificum id militibus fore, quorum favorem ut largitione & ambitu male acquiri, ita per bonas artes haud ſpernendum. Circumſteterat interim palatium publica exſpectatio magni ſecreti impatiens, & male coërcitam famam ſupprimentes augebant.

18. Quartum Idus Januarias fœdum imbribus diem, tonitrua & fulgura & cæleſtes minæ ultra ſolitum turbaverant. Obſervatum id antiquitus comitiis dirimendis, non terruit Galbam quo minus in caſtra pergeret; contemptorem talium ut fortuitorum; ſeu quæ fato manent, quamvis ſignificata, non vitantur. Apud frequentem militum concionem, imperatoria brevitate, adoptari à ſe Piſonem, more divi Auguſti, & exemplo militari, quo vir virum legeret, pronunciat: ac ne diſſimulata ſeditio in majus crederetur, ultro aſſeverat, quartam & duo & viceſimam legiones paucis ſeditionis auctoribus, non ultra verba ac voces erraſſe, & brevi in officio fore. Nec ullum orationi aut lenocinium addit, aut pretium. Tribuni tamen centurioneſque & proximi militum, grata auditu reſpondent: per ceteros mœſtitia ac ſilentium, tamquam uſurpatam etiam in pace donativi neceſſitatem, bello perdidiſſent. Conſtat potuiſſe conciliari animos quantulacumque parci ſenis liberalitate. nocuit antiquus rigor & nimia ſeveritas, cui jam pares non ſumus.

19. Inde apud ſenatum non comptior Galbæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

non longior quam apud milites ſermo: Piſonis comis oratio. & patrum favor aderat: multi voluntate; effuſius qui noluerant: medii, ac plurimi, obvio obſequio privatas ſpes agitantes, ſine publica cura. Nec aliud ſequenti quatriduo (quod medium inter adoptionem & cædem fuit) dictum à Piſone in publico, factumve. Crebrioribus in diès Germanicæ defectionis nunciis, & facili civitate ad accipienda credendaque omnia nova, cum triſtia ſunt; cenſuerant patres mittendos ad Germanicum exercitum legatos. agitatum ſecreto, num & Piſo proficiſceretur; majore prætextu. Illi auctoritatem ſenatus, hic dignationem Cæſaris laturus. Placebat & Laconem prætorii præfectum ſimul mitti. Is conſilio interceſſit. Legati quoque (nam ſenatus electionem Galbæ permiſerat) fœda inconſtantia nominati, excuſati, ſubſtituti, ambitu remanendi aut eundi, ut quemque metus vel ſpes impulerat.

20. Proxima pecuniæ cura. & cuncta ſcrutantibus juſtiſſimum viſum eſt, inde repeti, ubi inopiæ cauſa erat. Bis & vicies millies ſeſtertiûm donationibus Nero effuderat. Appellari ſingulos juſſit, decuma parte liberalitatis apud quemque eorum relicta. At illis vix decumæ ſuper portiones erant: iiſdem erga aliena ſumptibus, quibus ſua prodegerant, cum rapaciſſimo cuique ac perditiſſimo, non agri, aut fœnus, ſed ſola inſtrumenta vitiorum manerent. Exactioni XXX equites Romani præpoſiti, novum officii genus, & ambitu ac numero oneroſum: ubique haſta, & ſector, & inquieta urbs auctionibus. Attamen grande gaudium, quod tam pauperes forent quibus donaſſet Nero, quam quibus abſtuliſſet. Exauctorati per eos dies tribuni, è prætorio Antonius Taurus, & Antonius Naſo: ex urbanis cohortibus, Æmilius Pacenſis: è vigiliis, Julius Fronto. Nec remedium in ceteros fuit, ſed metus initium: tamquam per artem & formidinem ſinguli pellerentur, omnibus ſuſpectis.

21. Interea Othonem, cui compoſitis rebus nulla ſpes, omne in turbido conſilium, multa ſimul extimulabant: luxuria etiam principi oneroſa, in-

pia vix privato toleranda, in Galbam ira, in Piſoem invidia. Fingebat & metum, quo magis conupiſceret. Prægravem ſe Neroni fuiſſe. nec Lutaniam rurſus aut alterius exſilii honorem exſpetandum: ſuſpectum ſemper inviſumque dominanbus, qui proximus deſtinaretur. Nocuiſſe id ſibi pud ſenem principem: magis nociturum apud juenem, ingenio trucem, & longo exſilio effeatum. Occidi Othonem poſſe. proin agendum udendumque, dum Galbæ auctoritas fluxa, Piſois nondum coaluiſſet. Opportunos magnis conaibus tranſitus rerum: nec cunctatione opus, ubi erniciosior ſit quies, quam temeritas. Mortem onnibus ex natura æqualem, oblivione apud poſteos, vel gloria diſtingui. Ac ſi nocentem innocenemque idem exitus maneat, acrioris viri eſſe, meito perire.

22. Non erat Othonis mollis & corpori ſimilis nimus. Et intimi libertorum ſervorumque corruptius, quam in privata domo habiti, aulam Neronis,& luxus, adulteria, matrimonia ceteraſque regnorum libidines, avido talium, ſi auderet, ut ſua oſtentantes; quieſcenti, ut aliena exprobrabant: urgentibus etiam mathematicis, dum novos motus,& clarum Othoni annum obſervatione ſiderum affirmant. genus hominum potentibus infidum, ſperantibus fallax, quod in civitate noſtra & vetabitur ſemper, & retinebitur. Multos ſecreta Poppææ mathematicos, peſſimum principalis matrimonii inſtrumentum, habuerant: è quibus Ptolemæus Othoni in Hiſpania comes, cum ſuperfuturum eum Neroni promiſiſſet, poſtquam ex eventu fides, conjectura jam & rumore, ſenium Galbæ, & juventam Othonis computantium, perſuaſerat fore, ut in imperium aſciſceretur. Sed Otho tamquam peritia, & monitu fatorum prædicta accipiebat, cupidine ingenii humani libentius obſcura credi. Nec deerat Ptolemæus, jam & ſceleris inſtinctor, ad quod facillime ab ejuſmodi voto tranſitur.

23. Sed ſceleris cogitatio incertum an repens: ſtudia militum jampridem ſpe ſucceſſionis, aut paratu facinoris affectaverat. In itinere, in agmine,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

in ſtationibus, vetuſtiſſimum quemque militu nomine vocans, ac memoria Neroniani comitatu contubernales appellando, alios agnoſcere, quo dam requirere, & pecunia aut gratia juvare: inſ rendo ſæpius querelas, & ambiguos de Galba ſe mones, quæque alia turbamenta vulgi. Labor itinerum, inopia commeatuum, duritia imperii, trocius accipiebantur: cum Campaniæ lacus & A chaiæ urbes claſſibus adire ſoliti, Pirenæum & A pes, & immenſa viarum ſpatia, ægre ſub armis en terentur.

24. Flagrantibus jam militum animis, velut f ces addiderat Mevius Pudens, è proximis Tigell ni. is mobiliſſimum quemque ingenio, aut pecuni indigum, & in novas cupiditates præcipitem all ciendo, eo paullatim progreſſus eſt, ut per ſpecie convivii, quotiens Galba apud Othonem epular tur, cohorti excubias agenti, viritim centen nummos divideret. quam velut publicam largitio nem, Otho, ſecretioribus apud ſingulos præmiis intendebat. adeo animoſus corruptor, ut Cocce Proculo ſpeculatori de parte finium cum vicin ambigenti, univerſum vicini agrum ſua pecuni emptum dono dederit: per ſocordiam præfecti quem nota pariter & occulta fallebant.

25. Sed tum è libertis Onomaſtum futuro ſcele ri præfecit, à quo Barbium Proculum Teſſerariur ſpeculatorum, & Veturium Optionem eorunder perductos, poſtquam vario ſermone callidos, au daceſque cognovit, pretio & promiſſis onerat, dat pecunia ad pertentandos plurium animos. Suſcepe re duo manipulares imperium Populi Rom. trans ferendum, & tranſtulerunt. In conſcientiam faci noris pauci aſciti, ſuſpenſos ceterorum animos, di verſis artibus ſtimulant: primores militum, per be neficia Nymphidii ut ſuſpectos: vulgus & ceteros ira & deſperatione dilati totiens donativi. eran quos memoria Neronis, ac deſiderium prioris li centiæ accenderet. in commune omnes metu mu tandæ militiæ exterrebantur.

26. Infecit ea tabes legionum quoque & auxi liorum motas jam mentes, poſtquam vulgatum e rat labare Germanici exercitus fidem. Adeoqu

para

parata apud malos ſeditio, etiam apud integros diſſimulatio fuit, ut poſtero Iduum die, redeuntem à cœna Othonem rapturi fuerint, niſi incerta noctis, & tota urbe ſparſa militum caſtra, nec facilem inter temulentos conſenſum timuiſſent: non Reip. cura, quam fœdare principis ſui ſanguine ſobrii parabant, ſed ne per tenebras, ut quiſque Pannonici vel Germanici exercitus militibus oblatus eſſet, ignorantibus pleriſque pro Othone deſtinaretur. Multa erumpentis ſeditionis indicia per conſcios oppreſſa; quædam apud Galbæ aures præfectus Laco eluſit, ignarus militarium animorum, conſiliiq; quamvis egregii, quod non ipſe afferret, inimicus, & adverſus peritos pervicax.

27. Decimo octavo Kal. Febr. ſacrificanti pro æde Apollinis Galbæ, haruſpex Umbricius triſtia exta, & inſtantes inſidias, ac domeſticum hoſtem prædicit: audiente Othone (nam proximus adſtiterat) idque ut lætum è contrario, & ſuis cogitationibus proſperum interpretante. Nec multo poſt libertus Onomaſtus nunciat, exſpectari eum ab architecto & redemptoribus: quæ ſignificatio coëuntium jam militum, & paratæ conjurationis convenerat. Otho, cauſſam digreſſus requirentibus, cum emi ſibi prædia vetuſtate ſuſpecta; eoque prius exploranda finxiſſet, innixus liberto, per Tiberianam domum in Velabrum, inde ad Miliarium aureum, ſub ædem Saturni pergit. Ibi tres & viginti ſpeculatores conſalutatum imperatorem, ac paucitate ſalutantium trepidum, & ſellæ feſtinanter impoſitum, ſtrictis mucronibus rapiunt. Totidem ferme milites in itinere aggregantur, alii conſcientia, plerique miraculo: pars clamore & gladiis, pars ſilentio, animum ex eventu ſumpturi.

28. Stationem in caſtris agebat Julius Martialis tribunus. Is magnitudine ſubiti ſceleris, an corrupta latius caſtra, ac ſi contra tenderet, exitium metuens, præbuit pleriſque ſuſpicionem conſcientiæ. Anteposuere ceteri quoque tribuni centurioneſque præſentia dubiis & honeſtis. Iſque habitus animorum fuit, ut peſſimum facinus auderent pauci, plures vellent, omnes paterentur.

29. Ignarus interim Galba & ſacris intentus, fatiga-

tigabat alieni jam imperii deos: cum affertur rumor rapi in caſtra, incertum quem ſenatorem, mox Othonem eſſe qui raperetur. Simul ex tota urbe ut quiſque obvius fuerat, alii formidinem augentes, quidam minora vero, ne tum quidem obliti adulationis. Igitur conſultantibus placuit pertentare animum cohortis, quæ in palatio ſtationem agebat, nec per ipſum Galbam, cujus integra auctoritas majoribus remediis ſervabatur. Piſo pro gradibus domus vocatos, in hunc modum allocutus eſt: Sextus dies agitur, commilitones, ex quo ignarus futuri, & ſive optandum hoc nomen ſive timendum erat, Cæſar aſcitus ſum: quo domus noſtræ aut Reip. fato, in veſtra manu poſitum eſt. non quia meo nomine, triſtiorem caſum paveam, ut qui adverſa expertus cum maxime, ducam ne ſecunda quidem minus diſcriminis habere: patris, & ſenatus, & ipſius imperii vicem doleo, ſi nobis aut perire hodie neceſſe eſt; aut, quod æque apud bonos miſerum eſt, occidere. Solatium proximi motus habebamus, incruentam urbem & res ſine diſcordia tranſlatas. Proviſum adoptione videbatur, ut ne poſt Galbam quidem bello locus eſſet.

30. Nihil arrogabo mihi nobilitatis aut modeſtiæ. neque enim relatu virtutum, in comparatione Othonis opus eſt. Vitia, quibus ſolis gloriatur, evertere imperium, etiam cum amicum imperatoris ageret. Habitu ne & inceſſu, an illo muliebri ornatu, mereretur imperium? Falluntur, quibus luxuria ſpecie liberalitatis imponit. Perdere iſte ſciet, donare neſciet. Stupra nunc, & comiſſationes, & feminarum cœtus, volvit animo. hæc principatus præmia putat, quorum libido ac voluptas, penes ipſum ſit; rubor ac dedecus, penes omnes. Nemo enim unquam imperium flagitio quæſitum bonis artibus exercuit. Galbam conſenſus generis humani; me Galba, conſentientibus vobis, Cæſarem dixit. Si Reſp. & ſenatus, & populus, vana nomina ſunt: veſtra, commilitones, intereſt, ne imperatorem peſſimi faciant. Legionum ſeditio adverſum duces ſuos audita eſt aliquando: veſtra fides famaque, illæſa ad hunc diem manſit. & Nero quoque vos deſtituit, non vos Neronem. Minus XXX transfugæ &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

deſertores, quos centurionem aut tribunum ſibi eligentes nemo ferret, imperium aſſignabunt? Admittitis exemplum? & quieſcendo commune crimen facitis? Tranſcendet hæc licentia in provincias: & ad nos ſcelerum exitus, bellorum ad vos pertinebunt. Nec eſt plus quod pro cæde principis, quam quod innocentibus datur. ſed proinde à nobis donativum ob fidem, quam ab aliis pro facinore accipietis.

31. Dilapſis ſpeculatoribus, cetera cohors non aſpernata concionantem, ut turbidis rebus evenit, forte magis & nonnullo adhuc conſilio, parat ſigna, quod poſtea creditum eſt, inſidiis & ſimulatione. Miſſus & Celſus Marius ad electos Illyrici exercitus, Vipſanii in porticu tendentes. Præceptum Amulio Sereno & Domitio Sabino primipilaribus, ut Germanicos milites è Libertatis atrio accerſerent. Legioni claſſicæ diffidebat, infeſtæ ob cædem commilitonum, quos primo ſtatim introitu trucidaverat Galba. Pergunt etiam in caſtra prætorianorum tribuni Cerius Severus, Subrius Dexter, Pompeius Longinus, ſi incipiens adhuc & nondum adulta ſeditio, melioribus conſiliis flecteretur. Tribunorum Subrium & Cerium milites adorti minis, Longinum manibus coërcent, exarmantque: quia non ordine militiæ, ſed è Galbæ amicis, fidus principi ſuo, & deſciſcentibus ſuſpectior erat. Legio claſſica nihil cunctata prætorianis adjungitur. Illyrici exercitus electi Celſum infeſtis pilis proturbant. Germanica vexilla diu nutavere, invalidis adhuc corporibus, & placatis animis, quod eos à Nerone Alexandriam præmiſſos, atque inde rurſus longa navigatione ægros, impenſiore cura Galba refovebat.

32. Univerſa jam plebs palatium implebat, mixtis ſervitiis, & diſſono clamore, cædem Othonis & conjuratorum exſilium poſcentium, ut ſi in circo ac theatro ludicrum aliquod poſtularent. neque illis judicium aut veritas (quippe eodem die diverſa pari certamine poſtulaturis): ſed tradito more, quemcumque principem adulandi, licentia acclamationum, & ſtudiis inanibus. Interim Galbam duæ ſententiæ diſtinebant: Titus Vinius manendum intra domum, opponenda ſervitia, firmandos

aditus,

aditus, non eundum ad iratos cenſebat: daret malorum pœnitentiæ; daret bonorum conſenſui ſpatium. ſcelera impetu, bona conſilia mora valeſcere. Denique eundi ultro ſi ratio ſit, eandem mox facultatem: regreſſus, ſi pœniteat, in aliena poteſtate.

33. Feſtinandum ceteris videbatur, antequam creſceret invalida adhuc conjuratio paucorum. Trepidaturum etiam Othonem, qui furtim digreſſus, ad ignaros illatus, cunctatione nunc & ſegnitia terentium tempus, imitari Principem diſcat. Non exſpectandum, ut compoſitis caſtris, forum invadat, & proſpectante Galba Capitolium adeat: dum egregius imperator, cum fortibus amicis, janua, ac limine tenus domum cludit, obſidionem nimirum toleraturus. Et præclarum in ſervis auxilium, ſi conſenſus tantæ multitudinis, &, quæ plurimum valet, prima indignatio langueſcat. Proinde intuta, quæ indecora: vel ſi cadere neceſſe ſit, occurrendum diſcrimini. Id Othoni invidioſius, & ipſis honeſtum. Repugnantem huic ſententiæ Vinium Laco minaciter invaſit, ſtimulante Icelo, privati odii pertinacia, in publicum exitium.

34. Nec diutius Galba cunctatus ſpecioſiora ſuadentibus acceſſit. Præmiſſus tamen in caſtra Piſo, ut juvenis magno nomine, recenti favore, & infenſus T. Vinio, ſeu quia erat, ſeu quia irati ita volebant. & facilius de odio creditur. Vix dum egreſſo Piſone, occiſum in caſtris Othonem, vagus primum & incertus rumor, mox ut in magnis mendaciis, interfuiſſe ſe quidam, & vidiſſe affirmabant, credula fama inter gaudentes, & incurioſos. Multi arbitrabantur compoſitum auctumque rumorem, mixtis jam Othonianis, qui ad evocandum Galbam, læta falſo vulgaverint.

35. Tum vero non populus tantum & imperita plebs in plauſus & immodica ſtudia, ſed equitum plerique ac ſenatorum, poſito metu incauti, refractis palatii foribus ruere intus, ac ſe Galbæ oſtentare, præreptam ſibi ultionem querentes. Ignaviſſimus quiſque; &, ut res docuit, in periculo non auſurus; nimii verbis, linguæ feroces: nemo ſcire, & omnes affirmare, donec inopia veri, & con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nſu errantium victus, ſumpto thorace Galba, ir-
enti turbæ neque ætate neque corpore ſiſtens, ſel-
levaretur. Obvius in palatio Julius Atticus ſpecu-
tor, cruentum gladium oſtentans, occiſum à ſe
thonem exclamavit: & Galba, Commilito, in-
it, quis juſſit? inſigni animo ad coërcendam mi-
arem licentiam, minantibus intrepidus, adverſus
andientes incorruptus.

36. Haud dubiæ jam in caſtris omnium mentes,
ntuſque ardor, ut non contenti agmine & corpo-
bus, in ſuggeſtu, in quo paullo ante aurea Galbæ
atua fuerat, medium inter ſigna Othonem vexil-
s circumdarent. Nec tribunis aut centurionibus
deundi locus: gregarius miles caveri inſuper præ-
oſitos jubebat. Strepere cuncta clamoribus, &
umultu, & exhortatione mutua, non tamquam
populo ac plebe, variis ſegni adulatione voci-
us, ſed ut quemque affluentium militum aſpexe-
ant, prehenſare manibus, complecti armis, collo-
are juxta, præire ſacramentum, modo imperato-
em militibus, modo imperatori milites commen-
are. Nec deerat Otho protendens manus, adora-
e vulgum, jacere oſcula, & omnia ſerviliter pro
ominatione. Poſtquam univerſa claſſiariorum le-
io ſacramentum ejus accepit, fidens viribus, &
uos adhuc ſingulos exſtimulaverat, accenden-
os in commune ratus, pro vallo caſtrorum ita
œpit;

37. Quis ad vos proceſſerim, commilitones, di-
ere non poſſum: quia nec privatum me vocare ſuſ-
ineo, princeps à vobis nominatus; nec principem,
lio imperante. Veſtrum quoque nomen in incerto
erit, donec dubitabitur imperatorem populi Rom.
in caſtris, an hoſtem habeatis. Auditiſne, ut pœna
mea, & ſupplicium veſtrum ſimul poſtulentur?
adeo manifeſtum eſt, neque perire nos, neque ſal-
vos eſſe, niſi una, poſſe. Et cujus levitatis eſt Gal-
ba, jam fortaſſe promiſit: ut qui nullo expoſcente,
tot millia innocentiſſimorum militum trucidaverit.
Horror animum ſubit, quotiens recordor feralem
introitum, & hanc ſolam Galbæ victoriam, cum in
oculis urbis decumari deditos juberet, quos depre-
cantes in fidem acceperat. His auſpiciis urbem in-
greſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

greſſus, quam gloriam ad principatum attulit; n
occiſi Obultronii Sabini, & Cornelii Marcelli
Hiſpania, Vettii Chilonis in Gallia, Fonteii Cap
tonis in Germania, Clodii Macri in Africa, Cing
nii in via, Turpiliani in urbe, Nymphidii in caſtri
Quæ uſquam provincia, quæ caſtra ſunt, niſi crue
ta & maculata? aut, ut ipſe prædicat, emendata
correcta? Nam quæ alii ſcelera, hic remedia v
cat: dum falſis nominibus, ſeveritatem pro ſæviti
parſimoniam pro avaritia, ſupplicia & contumeli
veſtras, diſciplinam appellat. Septem à Neronis fi
menſes ſunt, & jam plus rapuit Icelus, quam qu
Polycleti, & Vatinii, & Elii, paraverunt. Minore av
ritia ac licentia graſſatus eſſet T. Vinius, ſi ipſe in
peraſſet. nunc & ſubjectos nos habuit tamquã ſuo
& viles ut alienos. Una illa domus ſufficit donativ
quod vobis nunquam datur, & cotidie exprobratu

38. Ac ne qua ſaltem in ſucceſſore Galbæ ſp
eſſet, accerſit ab exſilio, quem triſtitia & avaritia ſ
ſimillimum judicabat. Vidiſtis, commilitones, not
bili tempeſtate, etiam deos infauſtam adoptione
adverſantes. Idem ſenatus, idem Pop. Rom. anim
eſt. Veſtra virtus expectatur, apud quos omne h
neſtis conſiliis robur, & ſine quibus quamvis egr
gia invalida ſunt. Non ad bellum vos, nec ad per
culum voco: omnium militum arma nobiſcum ſun
Nec una cohors togata defendit nunc Galbam, ſe
detinet. Cum vos aſpexerit, cum ſignum meum a
ceperit, hoc ſolum erit certamen, quis mihi plur
mum imputet. Nullus cunctationi locus eſt in e
conſilio, quod non poteſt laudari niſi peractum. A
periri deinde armamentarium juſſit, rapta ſtati
arma, ſine more & ordine militiæ, ut prætorianu
aut legionarius inſignibus ſuis diſtingueretur. Mi
ſcentur auxiliaribus, galeis ſcutiſque. Nullo tribu
norum centurionumve adhortante ſibi quiſque du
& inſtigator & præcipuum peſſimorum incitamen
tum, quod boni mœrebant.

39. Jam exterritus Piſo fremitu crebreſcent
ſeditionis, & vocibus in urbem uſque reſonantibu
egreſſum interim Galbam & foro appropinquan
tem aſſecutus erat: jam Marius Celſus haud læt
rettulerat: cum alii in palatium redire; alii Capito

liu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

lium petere, plerique roſtra occupanda cenſerent, plures tantum ſententiis aliorum contradicerent; utque evenit in conſiliis infelicibus, optima viderentur, quorum tempus effugerat. Agitaſſe Laco, ignaro Galba, de occidendo T. Vinio dicitur, ſive ut pœna ejus animos militum mulceret, ſeu conſcium Othonis credebat, ad poſtremum vel odio. hæſitationem attulit tempus ac locus, quia initio cædis orto, difficilis modus: & turbavere conſilium trepidi nuncii, ac proximorum diffugia, languentibus omnium ſtudiis, qui primo alacres fidem atque animum oſtentaverant.

40. Agebatur huc illuc Galba, vario turbæ fluctuantis impulſu, completis undique baſilicis ac templis, lugubri proſpectu, neque populi aut plebis ulla vox, ſed attoniti vultus, & converſæ ad omnia aures. non tumultus, non quies, quale magni metus, & magnæ iræ ſilentium eſt. Othoni tamen armari plebem nunciabatur. Ire præcipites, & occupare pericula jubet. Igitur milites Romani, quaſi Vologeſen, aut Pacorum, avito Arſacidarum ſolio depulſuri, ac non imperatorem ſuum inermem & ſenem trucidare pergerent, disjecta plebe, proculcato ſenatu, truces armis, rapidis equis forum irrumpunt. nec illos Capitolii aſpectus, & imminentium templorum religio, & priores & futuri principes terruere, quo minus facerent ſcelus, cujus ultor eſt quiſquis ſucceſſit.

41. Viſo cominus armatorum agmine, vexillarius comitantis Galbam cohortis (Atilium Vergilionem fuiſſe tradunt) dereptam Galbæ imaginem ſolo afflixit. Eo ſigno manifeſta in Othonem omnium militum ſtudia, deſertum fuga populi forum, diſtricta adverſus dubitantes tela. Juxta Curtium lacum, trepidatione ferentium Galba projectus è ſella, ac provolutus eſt. Extremam ejus vocem, ut cuique odium aut admiratio fuit, varie prodidere. Alii ſuppliciter interrogaſſe, quid mali meruiſſet? paucos dies exſolvendo donativo deprecatum. Plures obtuliſſe ultro percuſſoribus jugulum, agerent ac ferirent, ſi ita è Republ. videretur. non interfuit occidentium quid diceret. De percuſſore non ſatis conſtat. quidam Terentium Evocatum,

tum, alii Lecanium, crebrior fama tradidit Camu
rium xv legionis militem, impreſſo gladio, jugu
lum ejus hauſiſſe. Ceteri crura brachiaque (nam pe
ctus tegebatur) fœde laniavere: pleraque vulnera
feritate & ſævitia trunco jam corpori adjecta.

42. Titum inde Vinium invaſere. de quo & ipſi
ambigitur, conſumpſerit ne vocem ejus inſtan
metus, an proclamaverit, non eſſe ab Othone man
datum ut occideretur. Quod ſeu finxit formidine
ſeu conſcientia conjurationis confeſſus eſt: huc po
tius ejus vita famaque inclinat, ut conſcius ſceleri
fuerit, cujus cauſſa erat. ante ædem divi Julii jacuit
primo ictu in poplitem, mox ab Julio Caro legio
nario milite in utrumque latus tranſverberatus.

43. Inſignem illa die virum Sempronium Den
ſum ætas noſtra vidit. Centurio is prætoriæ cohor
tis à Galba cuſtodiæ Piſonis additus, ſtricto pugio
ne occurrens armatis, & ſcelus exprobrans, ac mo
do manu, modo voce, vertendo in ſe percuſſores
quamquam vulnerato Piſoni effugium dedit. Piſ
in ædem Veſtæ pervaſit, exceptuſque miſericordi
publici ſervi, & contubernio ejus abditus, non re
ligione, nec cærimoniis, ſed latebra imminen
exitium differebat: cum advenere, miſſu Othonis
nominatim in cædem ejus ardentes, Sulpicius Flo
rus è Britannicis cohortibus, nuper à Galba civitat
donatus, & Statius Murcus ſpeculator. à quibu
protractus Piſo, in foribus templi trucidatur.

44. Nullam cædem Otho majore lætitia exce
piſſe, nullum caput tam inſatiabilibus oculis perlu
ſtraſſe dicitur: ſeu tum primum levata omni ſoli
citudine mens, vacare gaudio cœperat: ſeu recor
datio majeſtatis in Galba; amicitiæ in T. Vinio
quamvis immitem animum imagine triſti confude
rat: Piſonis, ut inimici & æmuli, cæde lætari, ju
faſque credebat. Præfixa contis capita geſtaban
tur. inter ſigna cohortium juxta Aquilam legionis
certatim oſtentantibus cruentas manus qui occide
rant, qui interfuerant, qui vere, qui falſo, ut pul
chrum & memorabile facinus jactabant. Plure
quam cxx libellos præmia expoſcentium, ob al
quam notabilem illa die operam, Vitellius poſte
inveuit. omneſque conquiri & interfici juſſit, no
ho

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

onore Galbæ, ſed tradito principibus more, mu-
imentum ad præſens, in poſterum ultionem.

45. Alium crederes ſenatum, alium populum.
uere cuncti in caſtra, anteire proximos, certare
um præcurrentibus, increpare Galbam, laudare
nilitum judicium, exoſculari Othonis manum:
uantoque magis falſa erant quæ fiebant, tanto
lura facere. Nec aſpernabatur ſingulos Otho, avi-
um & minacem militum animum, voce vultuque
emperans. Marium Celſum conſulem deſigna-
um, & Galbæ uſque in extremas res amicum fi-
umque, ad ſupplicium expoſtulabant; induſtriæ
jus innocentiæque quaſi malis artibus infenſi. Cæ-
is & prædarum initium, & optimo cuique perni-
iem quæri apparebat. ſed Othoni nondum aucto-
itas inerat ad prohibendum ſcelus, jubere jam po-
erat. Ita ſimulatione iræ, vinciri juſſum, & ma-
ores pœnas daturum affirmans, præſenti exitio
ubtraxit.

46. Omnia deinde arbitrio militum acta. Præ-
orii præfectos ſibi ipſi legere: Plotium Firmum è
manipularibus quondam, tum vigilibus præpoſi-
um, & incolumi adhuc Galba partes Othonis ſe-
utum. adjungitur Licinius Proculus, intima fami-
iaritate Othonis, ſuſpectus conſilia ejus foviſſe.
Urbi Flavium Sabinum præfecere, judicium Ne-
onis ſecuti, ſub quo eamdem curam obtinuerat:
lerisque Veſpaſianum fratrem in eo reſpicienti-
us. Flagitatum, ut vacationes præſtari centurio-
ibus ſolitæ remitterentur. Namque gregarius mi-
es, ut tributum annuum pendebat. Quarta pars
manipuli ſparſa per commeatus, aut in ipſis caſtris
aga, dum mercedem centurioni exſolveret, ne-
ue modum oneris quiſquam, neque genus quæſtus
enſi habebat. per latrocinia & raptus, aut ſervili-
us miniſteriis, militare otium redimebant. Tum
ocupletiſſimus quiſque miles, labore ac ſævitia
atigari, donec vacationem emeret. ubi ſumptibus
exhauſtus, ſecordia inſuper elanguerat, inops pro
ocuplete, & iners pro ſtrenuo, in manipulum re-
ibat: ac rurſus alius atque alius, eadem egeſtate ac
icentia corrupti, ad ſeditionem & diſcordias, &
ad extremum, bella civilia ruebant. Sed Otho, ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vulgi largitione, centurionum animos averteret, e fiſco ſuo vacationes annuas exſoluturum promiſit rem haud dubie utilem, & à bonis poſtea principibus, perpetuitate diſciplinæ firmatam. Laco præfectus, tamquam in inſulam ſeponeretur, ab evocato, quem ad cædem ejus Otho præmiſerat, confoſſus. In Martianum Icelum, ut in libertum, palam animadverſum.

47. Exacto per ſcelera die, noviſſimum malorum fuit lætitia. Vocat ſenatnm prætor urbanus. certant adulationibus ceteri magiſtratus. Accurrunt patres, decernitur Othoni tribunicia poteſtas, & nomen Auguſti, & omnes principum honores, annitentibus cunctis abolere convicia ac probra, quæ promiſcue jacta hæſiſſe animo ejus nemo ſenſit. o miſiſſet offenſas, an diſtuliſſet, brevitate imperii i incerto fuit. Otho cruento adhuc foro, per ſtrages jacentium, in Capitolium atque inde in Palatium vectus, concedi corpora ſepulturæ, cremarique per miſit. Piſonem Verania uxor ac frater Scribonianus, T. Vinium Criſpina filia compoſuere, quæſitis redemptiſque capitibus, quæ venalia interfectores ſervaverant.

48. Piſo unum & triceſimum ætatis annum explebat, fama meliore quam fortuna. Fratres eju Magnum Claudius, Craſſum Nero interfecerant Ipſe diu exſul, quatriduo Cæſar, properata adoptione ad hoc tantum majori fratri prælatus eſt, u prior occideretur. T. Vinius XLVII annos variis moribus egit. Pater illi è prætoria familia, maternus avus è proſcriptis. Prima militia infamis Legatum Calviſium Sabinum habuerat. cujus uxo mala cupidine viſendi ſitum caſtrorum, per noctem militari habitu ingreſſa, cum vigilias & cetera militiæ munia eadem laſcivia temeraſſet, in ipſis principiis ſtuprum auſa, & criminis hujus reus T. Vinius arguebatur. Igitur juſſu C. Cæſaris oneratu catenis; mox mutatione temporum dimiſſus, curſ honorum inoffenſo, legioni poſt præturam præpoſitus, probatuſque. ſervili deinceps probro reſperſus eſt, tamquam ſcyphum aureum in convivi Claudii furatus. & Claudius poſtera die ſoli o mnium Vinio fictilibus miniſtrari juſſit. Sed Viniu

pr

roconſulatu Galliam Narbonenſem ſevere inte-
reque rexit. mox Galbæ amicitia in abruptum
ractus, audax, callidus, promptus, & prout animum
ntendiſſet, pravus aut induſtrius, eadem vi. Teſta-
nentum T. Vinii magnitudine opum irritum: Piſo-
is ſupremam voluntatem paupertas firmavit.

49. Galbæ corpus diu neglectum, & licentia
enebrarum plurimis ludibriis vexatum, diſpenſa-
or Argius, è prioribus ſervis, humili ſepultura in
rivatis ejus hortis contexit. Caput per lixas calo-
eſque ſuffixum, laceratumq; ante Patrobii tumu-
am (libertus is Neronis punitus à Galba fuerat)
oſtera demum die repertum, & cremato jam cor-
ori admixtum eſt. Hunc exitum habuit Ser. Galba
ribus & ſeptuaginta annis, quinque principes pro-
pera fortuna emenſus, & alieno imperio felicior,
uam ſuo. Vetus in familia nobilitas, magnæ opes.
pſi medium ingenium, magis extra vitia quam
um virtutibus. Famæ nec incurioſus, nec vendita-
or. Pecuniæ alienæ non appetens, ſuæ parcus, pu-
licæ avarus. Amicorum libertorumque, ubi in
onos incidiſſet, ſine reprehenſione patiens: ſi mali
orent; uſque ad culpam ignarus. Sed claritas nata-
ium, & metus temporum obtentui, ut quod ſegni-
ia erat, ſapientia vocaretur. Dum vigebat ætas,
ilitari laude apud Germanias floruit. Proconſul
Africam moderate: jam ſenior, citeriorem Hiſpa-
iam pari juſtitia continuit, major privato viſus,
um privatus fuit, & omnium conſenſu capax im-
erii, niſi imperaſſet.

50. Trepidam urbem, ac ſimul atrocitatem re-
entis ſceleris, ſimul veteres Othonis mores paven-
em novus inſuper de Vitellio nuncius exterruit,
ante cædem Galbæ ſuppreſſus, ut tantum ſuperio-
is Germaniæ exercitum deſciviſſe crederetur.
Tum duos omnium mortalium impudicitia, igna-
ia, luxuria deterrimos, velut ad perdendum im-
erium fataliter electos, non ſenatus modo &
eques, quis aliqua pars & cura Reipubl. ſed vulgus
quoque palam mœrere. Nec jam recentia ſævæ
pacis exempla, ſed repetita bellorum civilium me-
moria, captam totiens ſuis exercitibus urbem, va-
ſtitatem Italiæ, direptiones provinciarum, Phar-

Italiam, Philippos, & Peruſiam ac Mutinam, no
publicarum cladium nomina, loquebantur. Prop
everſum orbem, etiam cum de principatu inter b
nos certaretur. ſed manſiſſe C. Julio, manſiſſe C
ſare Auguſto victore, imperium; manſuram fuiſſ
ſub Pompeio Brutoque Rempubl. Nunc pro Oth
ne, an pro Vitellio, in templa ituros? Utraſq
impias preces, utraque deteſtanda vota, inter duc
quorum bello ſolum id ſcires, deteriorem fore q
viciſſet. Erant qui Veſpaſianum & arma Orien
augurarentur. &, ut potior utroque Veſpaſianu
ita bellum aliud, atque alias clades horrebant.
ambigua de Veſpaſiano fama: ſoluſque omniu
ante ſe principum, in melius mutatus eſt.

51. Nunc initia cauſſaſque motus Vitelliani ex
pediam. Cæſo cum omnibus copiis Julio Vindic
ferox præda gloriaque exercitus, ut cui ſine labo
ac periculo, ditiſſimi belli victoria eveniſſet, e
peditionem & aciem, præmia quam ſtipendia m
lebat: diuque infructuoſam & aſperam militia
toleraverat, ingenio loci cælique, & ſeverita
diſciplinæ; quam in pace inexorabilem diſcord
civium reſolvunt, paratis utrimque corruptoribu
& perfidia impunita. Viri, arma, equi, ad uſum
ad decus ſupererant. Sed ante bellum, centuri
tantum ſuas turmaſque noverant, exercitus finib
provinciarum diſcernebantur: tum adverſus Vi
dicem contractæ legiones, ſeque & Gallias expe
tæ, quærere rurſus arma, novaſque diſcordias: n
ſocios ut olim, ſed hoſtes & victos vocabant. N
deerat pars Galliarum quæ Rhenum accolit, eaſ
partes ſecuta, ac tum acerrima inſtigatrix adve
ſus Galbianos. hoc enim nomen faſtidito Vindi
indiderant. Igitur Sequanis Æduiſque, ac dein
prout opulentia civitatibus erat, infenſi, expugn
tiones urbium, populationes agrorum, raptus p
natium hauſerunt animo: Secundum avaritiam
arrogantiam præcipua validiorum vitia, contum
cia Gallorum irritati, qui remiſſam ſibi à Gal
quartam tributorum partem, & publice donatos
ignominiam exercitus jactabant. Acceſſit calli
vulgatum, temere creditum, decumari legiones,
promptiſſimum quemque centurionum dimitti. u

diq

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſque atroces nuncii, ſiniſtra ex urbe fama, infenſa Lugdunenſis colonia, & pertinaci pro Nerone fide fecunda rumoribus. Sed plurima ad fingendum credendumque materies in ipſis caſtris, odio, metu, & ubi vires ſuas reſpexerant, ſecuritate.

52. Sub ipſas ſuperioris anni Kalend. Decembr. Aulus Vitellius inferiorem Germaniam ingreſſus, hiberna legionum cum cura adierat: redditi pleriſque ordines, remiſſa ignominia, allevatæ notæ: plura ambitione, quædam judicio: in quibus ſordem & avaritiam Fonteii Capitonis, adimendis aſſignandiſve militiæ ordinibus, integre mutaverat. Nec conſularis legati menſura, ſed in majus omnia accipiebantur. Et Vitellius apud ſeveros humilis. Ita comitatem bonitatemque faventes vocabant, quod ſine modo, ſine judicio, donaret ſua, largiretur aliena. Simul aviditate imperandi, ipſa vitia pro virtutibus interpretabantur. Multi in utroque exercitu ſicut modeſti quietique, ita mali & ſtrenui. Sed profuſa cupidine, & inſigni temeritate legati legionum, Alienus Cæcina, & Fabius Valens: è quibus Valens infenſus Galbæ, tamquam detectam à ſe Verginii cunctationem, oppreſſa Capitonis conſilia ingrate tuliſſet, inſtigare Vitellium, ardorem militum oſtentans: Ipſum celebri ubique fama: nullam in Flacco Hordeonio moram: adfore Britanniam: ſecutura Germanorum auxilia: male fidas provincias: precarium ſeni imperium, & brevi tranſiturum. panderet modo ſinum, & venienti fortunæ occurreret. Merito dubitaſſe Verginium, equeſtri familia, ignoto patre: imparem ſi recepiſſet imperium, tutum ſi recuſaſſet. Vitellio tres patris conſulatus, cenſuram, collegium Cæſaris, & imponere jampridem imperatoris dignationem, & auferre privati ſecuritatem. Quatiebatur his ſegne ingenium, ut concupiſceret magis quam ut ſperaret.

53. At in ſuperiore Germania, Cæcina decora juventa, corpore ingens, animi immodicus, cito ſermone, erecto inceſſu, ſtudia militum inlexerat: Hunc juvenem Galba, quæſtorem in Bætica, impigre in partes ſuas tranſgreſſum legioni præpoſuit. mox compertum publicam pecuniam avertiſſe, ut peculatorem flagitari juſſit. Cæcina ægre paſ-

ſus, miſcere cuncta, & privata vulnera, Reipubl
malis operire ſtatuit. Nec deerant in exercitu ſemi
na diſcordiæ, quod & bello adverſus Vindicem uni
verſus affuerat; nec niſi occiſo Nerone tranſlatu
in Galbam, atque in eo ipſo ſacramento vexillis in
ferioris Germaniæ prævcntus erat. Et Treveri ac
Lingones, quaſque alias civitates atrocibus edictis
aut damno finium Galba perculerat, hibernis legio
num propius miſcentur. Unde ſeditioſa colloquia
& inter paganos corruptior miles, & in Verginium
favor cuicumque alii profuturus.

54. Miſerat civitas Lingonum, vetere inſtituto
dona legionibus, dextras hoſpitii inſigne. Legat
eorum in ſqualorem mœſtitiamque compoſiti, pe
principia, per contubernia, modo ſuas injurias, mo
do civitatum vicinarum præmia, & ubi pronis mili
tum auribus accipiebantur, ipſius exercitus pericu
la & contumelias conquerentes, accendebant ani
mos. Nec procul ſeditione aberant, cum Hordeo
nius Flaccus abire legatos, utque occultior digreſ
ſus eſſet, nocte caſtris excedere jubet. Inde atrox
rumor, affirmantibus pleriſque interfectos; ac ni ſi
bi conſulerent, fore ut acerrimi militum & præſen
tia conqueſti, per tenebras & inſcitiam ceterorum
occiderentur. Obſtringuntur inter ſe tacito fœder
legiones. Adſciſcitur auxiliorum miles, primo ſu
ſpectus, tamquam circumdatis cohortibus aliſque
impetus in legiones pararetur: mox eadem acriu
volens, faciliore inter malos conſenſu ad bellum
quam in pace ad concordiam.

55. Inferioris tamen Germaniæ legiones ſo
lenni Kalend. Januariarum ſacramento pro Galb
adactæ, multa cunctatione, & raris primorum or
dinum vocibus; ceteri ſilentio, proximi cujuſqu
audaciam exſpectantes; inſita mortalibus natur
propere ſequi quæ piget inchoare. Sed ipſis le
gionibus inerat diverſitas animorum: priman
quintanique turbidi adeo, ut quidam ſaxa i
Galbæ imagines jecerint; quintadecima ac ſe
xtadecima legiones, nihil ultra fremitum & mi
nas auſæ, initium erumpendi circumſpectabant
At in ſuperiori exercitu, quarta ac duodeviceſi
ma legiones iiſdem hibernis tendentes, ipſo Ka
lend

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

end. Januariarum die dirumpunt imagines Galbæ: quarta legio promptius, duodeviceſima cunctanter, mox conſenſu. Ac ne reverentiam imperii exuere viderentur, in S. P. Q. R. obliterata jam nomina, ſacramenta advocabant. nullo legatorum tribunorumve pro Galba nitente, quibuſdam, ut in tumultu, notabilius turbantibus. Non tamen quiſquam in modum concionis, aut ſuggeſtu locutus. neque enim erat adhuc cui imputaretur.

56. Spectator flagitii Hordeonius Flaccus conſularis legatus aderat, non compeſcere ruentes, non retinere dubios, non cohortari bonos auſus; ſed ſegnis, pavidus, & ſocordia innocens. Quattuor centuriones duodeviceſimæ legionis, Nonius Receptus, Donatius Valens, Romilius Marcellus, Calpurnius Repentinus, cum protegerent Galbæ imagines, impetu militum abrepti, vinctique. Nec cuiquam ultra fides, aut memoria prioris ſacramenti. ſed, quod in ſeditionibus accidit, unde plures erant, omnes fuere. Nocte quæ Kalend. Januarias ſecuta eſt, in coloniam Agrippinenſem Aquilifer quartæ legionis epulanti Vitellio nunciat, quartam & duodeviceſimam legiones, projectis Galbæ imaginibus in Senatus & Pop. Rom. verba juraſſe. Id ſacramentum inane viſum. occupari nutantem fortunam, & offerri principem placuit. Miſſi à Vitellio ad legiones legatoſque, qui deſciviſſe à Galba ſuperiorem exercitum nunciarent; proinde aut bellandum adverſus deſciſcentes, aut ſi concordia & pax placeat, faciendum imperatorem: & minore diſcrimine ſumi principem, quam quæri.

57. Proxima legionis primæ hiberna erant, & promptiſſimus è legatis Fabius Valens. Is die poſtero coloniam Agrippinenſem cum equitibus legionis, auxiliariorumque ingreſſus, Imperatorem Vitellium conſalutavit. Secutæ ingenti certamine ejuſdem provinciæ legiones: & ſuperior exercitus, ſpecioſis ſenatus populique Romani nominibus relictis, III Non. Januarias Vitellio acceſſit. ſcires illum priore biduo non penes Rempubl. fuiſſe. Ardorem exercituum Agrippinenſes, Treveri, Lingones æquabant, auxilia, equos, arma, pecu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pecunias offerentes, ut quiſque corpore, opibus ingenio validus. Nec principes modo coloniarum aut caſtrorum, quibus præſentia ex affluenti, & parta victoria magnæ ſpes; ſed manipuli quoque & gregarius miles, viatica ſua, & balteos, phaleraſque, inſignia armorum argento decora, loco pecuniæ tradebant: inſtinctu, & impetu, & avaritia.

58. Igitur laudata militum alacritate Vitellius miniſteria principatus per libertos agi ſolita in equites Romanos diſponit. Vacationes centurionibus ex fiſco numerat. Sævitiam militum pleroſque ad pœnam expoſcentium ſæpius approbat, partim ſimulatione vinculorum fruſtratur. Pompeius Propinquus procurator Belgicæ ſtatim interfectus. Julium Burdonem Germanicæ claſſis præfectum aſtu ſubtraxit. exarſerat in eum iracundia exercitus, tamquam crimen, ac mox inſidias, Fonteio Capitoni ſtruxiſſet. grata erat memoria Capitonis; & apud ſævientes occidere palam, ignoſcere non niſi fallendo licebat. Ita in cuſtodia habitus: & poſt victoriam demum, ſatiatis jam militum odiis, dimiſſus eſt. Interim ut piaculum objicitur centurio Criſpinus, qui ſe ſanguine Capitonis cruentaverat: eoque & poſtulantibus manifeſtior, & punienti vilior fuit.

59. Julius deinde Civilis periculo exemptus, præpotens inter Batavos, ne ſupplicio ejus ferox gens alienaretur. Et erant in civitate Lingonum VIII Batavorum cohortes, quartædecimæ legionis auxilia, tum diſcordia temporum à legione digreſſæ: prout inclinaſſent, grande momentum, ſociæ aut adverſæ. Nonium, Donatium, Romilium, Calpurnium, centuriones, de quibus ſupra rettulimus, occidi juſſit, damnatos fidei crimine graviſſimo inter deſciſcentes. Acceſſere partibus Valerius Aſiaticus, Belgicæ provinciæ legatus, quem mox Vitellius generum aſcivit: & Junius Blæſus Lugdunenſis Galliæ rector, cum Italica legione, & ala Taurina, Lugduni tendentibus. Nec in Rhæticis copiis mora, quo minus ſtatim adjungerentur.

60. Ne in Britannia quidem dubitatum. Præerat Trebellius Maximus, per avaritiam ac ſordes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

contemptus exercitui inviſuſque. Accendebat odium ejus Roſcius Cælius legatus viceſimæ legionis olim diſcors, ſed occaſione civilium armorum atrocius proruperant. Trebellius ſeditionem & confuſum ordinem diſciplinæ Cælio; ſpoliatas & inopes legiones Cælius Trebellio objectabat. cum interim fœdis legatorum certaminibus, modeſtia exercitus corrupta, eoque diſcordiæ ventum, ut auxiliarium quoque militum convitiis proturbatus, & aggregantibus ſe Cælio cohortibus aliſque, deſertus Trebellius ad Vitellium perfugerit. quies provinciæ, quamquam remoto conſulari manſit. rexere legati legionum, pares jure, Cælius audendo potentior.

61. Adjuncto Britannico exercitu, ingens viribus opibuſque Vitellius, duos duces, duo itinera bello deſtinavit. Fabius Valens allicere, vel, ſi abnuerent, vaſtare Gallias, & Cottianis Alpibus Italiam irrumpere; Cæcina propiore tranſitu, Peninis jugis degredi juſſus. Valenti inferioris exercitus electi cum Aquila quintæ legionis, & cohortibus aliſque ad XL millia armatorum data: XXX millia Cæcina è ſuperiore Germania ducebat, quorum robur legio unaetviceſima, fuit. addita utrique Germanorum auxilia, è quibus Vitellius ſuas quoque copias ſupplevit, tota mole belli ſecuturus.

62. Mira inter exercitum imperatoremque diverſitas. Inſtare miles, arma poſcere; dum Galliæ trepident, dum Hiſpaniæ cunctentur. non obſtare hiemem, neque ignavæ pacis moras. invadendam Italiam, occupandam urbem. nihil in diſcordiis civilibus feſtinatione tutius, ubi facto magis quam conſulto opus eſſet. Torpebat Vitellius, & fortunam Principatus inerti luxu ac prodigis epulis præſumebat, medio diei temulentus, & ſagina gravis: cum tamen ardor & vis militum ultro ducis munia implebat, ut ſi adeſſet imperator, & ſtrenuis vel ignavis ſpem metumque adderet. Inſtructi intentique ſignum profectionis expoſcunt: nomine Germanici, Vitellio ſtatim addito: Cæſarem ſe appellari etiam victor prohibuit. Lætum augurium Fabio Valenti exercituique, quem in bellum agebat, ipſo profectionis die, aquila leni meatu, prout

agmen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

agmen incederet, velut dux viæ prævolavit: longumque per ſpatium, is gaudentium militum clamor, ea quies interritæ alitis fuit, ut haud dubium magnæ & proſperæ rei omen acciperetur.

63. Et Treveros quidem ut ſocios ſecuri adiere. Divoduri (Mediomatricorum id opidum eſt) quamquam omni comitate exceptos, ſubitus pavor exterruit, raptis repente armis, ad cædem innoxiæ civitatis; non ob prædam, aut ſpoliandi cupidinem; ſed furore & rabie, & cauſſis incertis, eoque difficilioribus remediis: donec precibus ducis mitigati, ab excidio civitatis temperavere. cæſa tamen ad quatuor millia hominum. Iſque terror Gallias invaſit, ut venienti mox agmini univerſæ civitates, cum magiſtratibus & precibus occurrerent, ſtratis per vias pueris feminiſque, quæque alia placamenta hoſtilis iræ, non quidem in bello, ſed pro pace tendebantur.

64. Nuncium de cæde Galbæ & imperio Othonis, Fabius Valens in civitate Leucorum accepit. Nec militum animus in gaudium, aut formidinem permotus, bellum volvebat: Gallis cunctatio exemta; & in Othonem ac Vitellium odium par, ex Vitellio & metus. Proxima Lingonum civitas erat, fida partibus. benigne excepti, modeſtia certavere. ſed brevis lætitia fuit, cohortium intemperie, quas à legione quartadecima, ut ſupra memoravimus, digreſſas exercitui ſuo Fabius Valens adjunxerat. Jurgio primum, mox rixa inter Batavos & legionarios, dum his aut illis ſtudia militum adgregantur, prope in prœlium exarſere; ni Valens animadverſione paucorum, oblitos jam Batavos imperii admonuiſſet. Fruſtra adverſus Æduos quæſita belli cauſſa. juſſi pecuniam atque arma deferre, gratuitos inſuper commeatus præbuere: quod Ædui formidine, Lugdunenſes gaudio fecere. Sed legio Italica & ala Taurina abductæ. Cohortem duodeviceſimam Lugduni, ſolitis ſibi hibernis, relinqui placuit. Manlius Valens, legatus Italicæ legionis, quamquam bene de partibus meritus, nullo apud Vitellium honore fuit. ſecretis eum criminationibus infamaverat Fabius ignarum, & quo incautior deciperetur, palam laudatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

65. Veterem inter Lugdunenſes Viennenſeſque
iſcordiam, proximum bellum accenderat. mul-
æ invicem clades, crebrius infeſtiuſque, quam ut
antum propter Neronem Galbamque pugnare-
ur. Et Galba reditus Lugdunenſium, occaſione
ræ, in fiſcum verterat. multus contra in Viennen-
es honor. unde æmulatio, & invidia, & uno amne
iſcretis connexum odium. Igitur Lugdunenſes
xſtimulare ſingulos militum, & in everſionem
/iennenſium impellere, obſeſſam ab illis coloniam
uam, adjutos Vindicis conatus, conſcriptas nuper
egiones in præſidium Galbæ referendo. & ubi
auſſas odiorum prætenderant, magnitudinem præ-
dæ oſtendebant. Nec jam ſecreta exhortatio, ſed
publicæ preces; Irent ultores, exſcinderent ſedem
Gallici belli. cuncta illic externa & hoſtilia: ſe co-
loniam Romanam & partem exercitus, & proſpe-
rarum adverſarumque rerum ſocios. ſi fortuna con-
tra daret, iratis ne relinquerentur.

66. His & pluribus in eundem modum, per-
pulerant, ut nec legati quidem ac duces partium
reſtingui poſſe iracundiam exercitus arbitrarentur;
cum haud ignari diſcriminis ſui Viennenſes, vela-
menta & infulas præferentes, ubi agmen inceſſe-
rat, arma, genua, veſtigia prehenſando, flexere
militum animos. Addidit Valens trecenos ſingulis
militibus ſeſtertios. tum vetuſtas dignitaſque colo-
niæ valuit; & verba Fabii ſalutem incolumitatem-
que Viennenſium commendantis, æquis auribus
accepta. publice tamen armis mulctati, priva-
tis & promiſcuis copiis juvere militem. Sed fa-
ma conſtans fuit, ipſum Valentem magna pecunia
emptum. Is diu ſordidus, repente dives, muta-
tionem fortunæ male tegebat, accenſis egeſtate
longa cupidinibus immoderatus, & inopi juventa,
ſenex prodigus. Lento deinde agmine, per fi-
nes Allobrogum & Vocontiorum ductus exerci-
tus: ipſa itinerum ſpatia, & ſtativorum mutationes
venditante duce, fœdis pactionibus adverſus poſ-
ſeſſores agrorum, & magiſtratus civitatum adeo
minaciter, ut Luco (municipium id Vocontio-
rum eſt) faces admoverit, donec pecunia mi-
tigaretur. quotiens pecuniæ materia deeſſet,
ſtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſtupris & adulteriis exorabatur. Sic ad Alpes perventum.

67. Plus prædæ ac ſanguinis Cæcina hauſit. Irritaverant turbidum ingenium Helvetii, Gallica gens olim armis viriſque, mox memoria nominis clara; de cæde Galbæ ignari, & Vitellii imperium abnuentes. Initium bello fuit avaritia ac feſtinatio unaetvicesimæ legionis. rapuerant pecuniam miſſam in ſtipendium caſtelli, quod olim Helvetii ſuis militibus ac ſtipendiis tuebantur. ægre id paſſi Helvetii, interceptis epiſtolis, quæ nomine Germanici exercitus ad Pannonicas legiones ferebantur; centuriones & quoſdam militum in cuſtodia retinebant. Cæcina belli avidus, proximam quamque culpam antequam pœniteret ultum ibat. mota propere caſtra. vaſtati agri. direptus, longa pace in modum municipii exſtructus locus, amœno ſalubrium aquarum uſu frequens. miſſi ad Rhetica auxilia nuncii, ut verſos in legionem Helvetios à tergo aggrederentur.

68. Illi ante diſcrimen feroces, in periculo pavidi, quamquam primo tumultu Claudium Severum ducem legerant, non arma noſcere, non ordines ſequi, non in unum conſulere. exitioſum adverſus veteranos prœlium, intuta obſidio, dilapſis vetuſtate mœnibus. hinc Cæcina cum valido exercitu, inde Rhæticæ alæ cohorteſque, & ipſorum Rhætorum juventus ſueta armis & more militiæ exercita. undique populatio & cædes. Ipſi in medio vagi abjectis armis, magna pars ſaucii aut palantes, in montem Vocetium perfugere. Ac ſtatim immiſſa cohorte Thracum depulſi, & conſectantibus Germanis Rhetiſque, per ſilvas atque in ipſis latebris trucidati. multa hominum millia cæſa, multa ſub corona venumdata. Cumque direptis omnibus, Aventicum gentis caput juſto agmine peteretur; miſſi qui dederent civitatem, & deditio accepta. In Julium Alpinum è principibus, ut concitorem belli, Cæcina animadvertit; ceteros veniæ vel ſævitiæ Vitellii reliquit.

69. Haud facile dictu eſt, legati Helvetiorum minus placabilem imperatorem, an militem invenerint. civitatis excidium poſcunt, tela ac manus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ora legatorum intentant. Ne Vitellius quidem inis ac verbis temperabat; cum Claudius Coſſus, nus ex legatis, notæ facundiæ, ſed dicendi artem ota trepidatione occultans, atque eo validior, mitis animum mitigavit, ut eſt mos vulgo, mutabim ſubitis, & tam pronum in miſericordiam, quam nmodicus ſævitia fuerat. effuſis lacrymis, & meora conſtantius poſtulando, impunitatem ſalutemue civitati impetravere.

70. Cæcina paucos in Helvetiis moratus dies, um ſententiæ Vitellii certior fieret, ſimul transum Alpium parans, lætum ex Italia nuncium acipit, alam Syllanam circa Padum agentem, ſacraento Vitellii acceſſiſſe. Proconſulem Vitellium yllani in Africa habuerant: mox à Nerone, ut in Ægyptum præmitterentur, exciti, & ob bellum Vindicis remorati, ac tum in Italia manentes, intinctu decurionum qui Othonis ignari, Vitellio bſtricti, robur adventantium legionum & famam Germanici exercitus attollebant, tranſiere in partes: & ut donum aliquod novo principi, firmiſſima Tranſpadanæ regionis municipia, Mediolanum, ac Novariam, & Eporediam, ac Vercellas, adjunxere. id Cæcinæ per ipſos compertum. Et quia præidio alæ unius latiſſima pars Italiæ defendi nequibat, præmiſſis Gallorum, Luſitanorum, Britannorumque cohortibus, & Germanorum vexillis, cum la Petrina; ipſe paululum cunctatus, num Rhætiis jugis in Noricum flecteret, adverſus Petronium urbis procuratorem, qui concitis auxiliis, & interruptis fluminum pontibus, fidus Othoni putabatur. Sed metu ne amitteret præmiſſas jam cohortes alaſque, ſimul reputans plus gloriæ retenta Italia, & ubicumque certatum foret, Noricos in ceteræ victoriæ præmia ceſſuros, Penino ſubſignanum militem itinere, & grave legionum agmen, hibernis adhuc Alpibus traduxit.

71. Otho interim, contra ſpem omnium, deliтiis, neque deſidia torpeſcere, dilatæ voluptates, diſſimulata luxuria, & cuncta ad decorem imperii compoſita. eoque plus formidinis afferebant falſæ virtutes, & vitia reditura. Marium Celſum conſulem deſignatum, per ſpeciem vinculorum, ſævi-

tiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tiæ militum ſubtractum, acciri in Capitolium j[...]
bet. clementiæ titulus, è viro claro & partibus i[...]
viſo, petebatur. Celſus conſtanter, ſervatæ er[...]
Galbam fidei crimen confeſſus, exemplum ult[...]
imputavit. Nec Otho quaſi ignoſceret, ſed ne h[...]
ſti metum reconciliationis adhiberet; ſtatim int[...]
intimos amicos habuit, & mox bello inter duc[...]
delegit. manſitque Celſo velut fataliter etiam p[...]
Othone fides integra & infelix. Læta primorib[...]
civitatis, celebrata in vulgus Celſi ſalus, ne milit[...]
bus quidem ingrata fuit, eandem virtutem adm[...]
rantibus cui iraſcebantur.

72. Par inde exſultatio, diſparibus cauſſis co[...]
ſecuta, impetrato Tigellini exitio. Sophonius T[...]
gellinus obſcuris parentibus, fœda pueritia, imp[...]
dica ſenecta, præfecturam vigilum & prætorii, [...]
alia præmia virtutum, quia velocius erat vit[...]
adeptus, crudelitatem mox, deinde avaritiam, [...]
virilia ſcelera exercuit: corrupto ad omne facin[...]
Nerone, quædam ignaro auſus. ac poſtremo [...]
juſdem deſertor ac proditor. Unde non alium pe[...]
tinacius ad pœnam flagitavere, diverſo affect[...]
quibus odium Neronis inerat, & quibus deſid[...]
rium. Apud Galbam T. Vinii potentia defenſu[...]
prætexentis ſervatam ab eo filiam. & haud dub[...]
ſervaverat, non clementia (quippe tot interfecti[...]
ſed effugio in futurum. quia peſſimus quiſque, di[...]
fidentia præſentium mutationem pavens adverſ[...]
publicum odium, privatam gratiam præparat: un[...]
nulla innocentiæ cura, ſed vices impunitatis. E[...]
infenſior populus, addita ad vetus Tigellini odiu[...]
recenti T. Vinii invidia, concurrere è tota urbe [...]
palatium ac fora, & ubi plurima vulgi licentia, [...]
circum ac theatra effuſi, ſeditioſis vocibus obſtr[...]
pere: donec Tigellinus, accepto apud Sinueſſan[...]
aquas ſupremæ neceſſitatis nuncio, inter ſtup[...]
concubinarum, & oſcula, & deformes moras, ſect[...]
novacula faucibus, infamem vitam fœdavit etia[...]
exitu ſero & inhoneſto.

73. Per idem tempus expoſtulata ad ſupplicium[...]
Galvia Criſpinilla, variis fruſtrationibus, & adver[...]
ſa diſſimulantis principis fama, periculo exempt[...]
eſt: magiſtra libidinum Neronis, tranſgreſſa i[...]

Afr[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Africam ad inſtigandum in arma Clodium Macrum, famem populi Rom. haud obſcure molita, totius poſtea civitatis gratiam obtinuit conſulari matrimonio innixa, & apud Galbam, Othonem, Vitellium illæſa: mox potens pecunia, & orbitate, quæ bonis maliſque temporibus juxta valent.

74. Crebræ interim, & muliebribus blandimentis infectæ, ab Othone ad Vitellium epiſtolæ, offerebant pecuniam & gratiam, & quemcunque quietis locum prodigæ vitæ legiſſet. Paria Vitellius oſtendebat, primo mollius, ſtulta utrimque & indecora ſimulatione: mox quaſi rixantes ſtupra & flagitia invicem objectavere, neuter falſo. Otho, revocatis quos Galba miſerat legatis, rurſus ad utrumque Germanicum exercitum, & ad Legionem Italicam, eaſque quæ Lugduni agebant copias, ſpecie ſenatus miſit. Legati apud Vitellium remanſere, promptius quam ut retenti viderentur. Prætoriani, quos per ſimulationem officii legatis Otho adjunxerat, remiſſi, antequam legionibus miſcerentur. Addit epiſtolas Fabius Valens, nomine Germanici exercitus, ad prætorias & urbanas cohortes, de viribus partium magnificas, & concordiam offerentes. Increpabant ultro, quod tanto ante traditum Vitellio imperium, ad Othonem vertiſſent. Ita promiſſis ſimul, ac minis tentabantur; ut bello impares, in pace nihil amiſſuri.

75. Neque ideo prætorianorum fides mutata, ſed inſidiatores ab Othone in Germaniam, à Vitellio in urbem miſſi. utriſque fruſtra fuit; Vitellianis impune: per tantam hominum multitudinem, mutua ignorantia fallentibus: Othoniani, novitate vultus, omnibus invicem gnaris, prodebantur. Vitellius litteras ad Titianum fratrem Othonis compoſuit, exitium ipſi filioque ejus minitans, ni incolumes ſibi mater ac liberi ſervarentur. Et ſtetit domus utraque: ſub Othone, incertum an metu; Vitellius victor clementiæ gloriam tulit.

76. Primus Othoni fiduciam addidit ex Illyrico nuncius, juraſſe in eum Dalmatiæ, ac Pannoniæ, & Mœſiæ legiones. Idem ex Hiſpania allatum: laudatuſque per edictum Cluvius Rufus; & ſtatim cognitum eſt, converſam ad Vitellium Hiſpa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

niam. Nec Aquitania quidem, quamquam à Juli
Cordo in verba Othonis obſtricta, diu manſi
nuſquam fides aut amor, metu ac neceſſitate hu
illuc mutabantur. Eadem formido provincia
Narbonenſem ad Vitellium vertit, facili tranſit
ad proximos & validiores. Longinquæ provinciæ
& quidquid armorum mari dirimitur, penes Otho
nem manebant, non partium ſtudio; ſed erat grand
momentum in nomine urbis ac prætextu ſenatu
& occupaverat animos prior auditus. Judaïcu
exercitum Veſpaſianus, Syriæ legiones Mucianu
ſacramento Othonis adegere. Simul Ægyptus, o
mneſque verſæ in Orientem provinciæ, nomin
ejus tenebantur. Idem Africæ obſequium, initio
Carthagine orto. Neque exſpectata Vipſanii Apro
niani proconſulis auctoritate, Creſcens Neron
libertus (nam & hi malis temporibus partem
Reipubl. faciunt) epulum plebi, ob lætitiam re
centis imperii, obtulerat: & populus pleraque ſi
modo feſtinavit. Carthaginem ceteræ civitates ſe
cutæ. Sic diſtractis exercitibus ac provinciis, V
tellio quidem ad capeſſendam principatus fortu
nam bello opus erat.

77. Otho, ut in multa pace, munia imperii ob
ibat: quædam ex dignitate Reipubl.; pleraque
contra decus, ex præſenti uſu properando. Con
ſul cum Titiano fratre in Kalend. Martias ipſe
proximos menſes Verginio deſtinat, ut aliquo
exercitui Germanico delinimentum. jungitur Ve
ginio Poppæus Vopiſcus, prætextu veteris am
citiæ, plerique Viennenſium honori datum inte
pretabantur. Ceteri conſulatus ex deſtinatione N
ronis aut Galbæ manſere. Cælio ac Flavio Sab
nis, in Julias: Ario Antonino & Mario Celſo,
Septembres: quorum honori ne Vitellius quide
victor interceſſit. Sed Otho, pontificatus aug
ratuſque honoratis jam ſenibus cumulum dignit
tis addidit; & recens ab exſilio reverſos nobil
adoleſcentulos, avitis ac paternis ſacerdotiis
ſolatium recoluit. Redditus Cadio Rufo, Ped
Blæſo, Sevino Promptino ſenatorius locus, qui r
petundarum criminibus ſub Claudio ac Nerone c
ciderant. placuit ignoſcentibus, verſo nomine, quo

avaritia fuerat, videri majeſtatem: cujus tum odio, etiam bonæ leges peribant.

78. Eadem largitione, civitatum quoque ac provinciarum animos aggreſſus, Hiſpalienſibus & Emeritenſibus familiarum adjectiones; Lingonibus univerſis civitatem Romanam; provinciæ Bæticæ Maurorum civitates dono dedit. nova jura Cappadociæ, nova Africæ, oſtentui magis quam manſura. Inter quæ neceſſitate præſentium rerum & inſtantibus curis excuſata, ne tum quidem, immemor amorum, ſtatuas Poppææ per ſenatuſconſultum repoſuit. Creditus eſt etiam de celebranda Neronis memoria agitaviſſe, ſpe vulgum alliciendi. & fuere qui imagines Neronis proponerent: atque etiam Othoni, quibuſdam diebus populus & miles, tamquam nobilitatem ac decus aſtruerent, NERONI OTHONI acclamavit. Ipſe in ſuſpenſo tenuit, vetandi metu, vel agnoſcendi pudore.

79. Converſis ad civile bellum animis, externa ſine cura habebantur. Eo audentius Rhoxolani Sarmatica gens, priore hieme cæſis duabus cohortibus; magna ſpe ad Mœſiam irruperant. novem millia equitum, ex ferocia & ſucceſſu, prædæ magis quam pugnæ intenta. Igitur vagos & incurioſos, tertia legio adjunctis auxiliis, repente invaſit: apud Romanos omnia prœlio apta: Sarmatæ diſperſi cupidine prædæ, aut graves onere ſarcinarum, & lubrico itinerum adempta equorum pernicitate, velut vincti cædebantur. Namque mirum dictu ut ſit omnis Sarmatarum virtus, velut extra ipſos. nihil ad pedeſtrem pugnam tam ignavum; ubi per turmas advenere, vix ulla acies obſtiterit. Sed tum humido die, & ſoluto gelu, neque conti, neque gladii, quos prælongos utraque manu regunt, uſui, lapſantibus equis, & cataphractarum pondere, id principibus & nobiliſſimo cuique tegmen, ferreis laminis, aut præduro corio conſertum; ut adverſus ictus impenetrabile, ita impetu hoſtium provolutis inhabile ad reſurgendum: ſimul altitudine, & mollitia nivis, hauriebantur. Romanus miles facili lorica, & miſſili pilo, aut lanceis aſſultans, ubi res poſceret, levi gladio inermem Sarma-

tam (neque enim defendi ſcuto mos eſt) cominus fodiebat: donec pauci, qui prœlio ſuperfuerant, paludibus abderentur. ibi ſævitia hiemis, & vi vulnerum abſumpti. Poſtquam id Romæ compertum, M. Aponius Mœſiam obtinens, triumphali ſtatua, Fulvius Aurelius, & Julianus Titius, ac Numiſius Lupus, legati legionum, conſularibus ornamentis donantur. læto Othone, & gloriam in ſe trahente, tamquam & ipſe felix bello, & ſuis ducibus ſuiſque exercitibus Rempubl. auxiſſet.

80. Parvo interim initio, unde nihil timebatur, orta ſeditio, prope urbi excidio fuit. Septimamdecimam cohortem, è colonia Hoſtienſi, in urbem acciri Otho juſſerat, armandæ ejus cura, Vario Criſpino tribuno è prætorianis, data. Is quo magis vacuus, quietis caſtris, juſſa exſequeretur; vehicula cohortis incipiente nocte onerari aperto armamentario jubet. tempus in ſuſpicionem; cauſſa in crimen; affectatio quietis in tumultum evaluit: & viſa inter temulentos arma, cupidinem ſui movere. Fremit miles, & tribunos centurioneſque proditionis arguit; tamquam familiæ ſenatorum ad perniciem Othonis armarentur. Pars ignari & vino graves; peſſimus quiſque in occaſionem prædarum: vulgus, ut mos eſt, cujuſque motus novi cupidum. & obſequia meliorum nox abſtulerat. reſiſtentem ſeditioni tribunum, & ſeveriſſimos centurionum obtruncant. rapta arma, nudati gladii, inſidentes equis urbem ac palatium petunt.

81. Erat Othoni celebre convivium, primoribus feminis viriſque; qui trepidi, fortuitus ne militum furor, an dolus imperatoris, manere ac deprehendi an fugere & diſpergi, periculoſius foret; modo conſtantiam ſimulare, modo formidine detegi, ſimul Othonis vultum intueri. utque evenit inclinatis ad ſuſpicionem mentibus, cum timeret Otho, timebatur. Sed haud ſecus diſcrimine ſenatus quam ſuo territus, & præfectos prætorii ad mitigandas militum iras ſtatim miſerat, & abire propere omnes è convivio juſſit. Tum vero paſſim magiſtratus, projectis inſignibus, vitata comitum & ſervorum frequentia, ſenes feminæque per tenebras, diverſa urbis itinera, rari domos, plurimi amicorum

tecta

tecta, & ut cuique humillimus cliens, incertas latebras petivere.

82. Militum impetus ne foribus quidem palatii coërcitus, quo minus convivium irrumperent, oſtendi ſibi Othonem expoſtulantes: vulnerato Julio Martiale tribuno, & Vitellio Saturnino præfecto legionis, dum ruentibus obſiſtunt. Undique arma & minæ, modo in centuriones tribunoſque, modo in ſenatum univerſum: lymphatis cæco pavore animis, & quia neminem unum deſtinare iræ poterant, licentiam in omnes poſcentibus. donec Otho, contra decus imperii thoro inſiſtens, precibus & lacrymis ægre cohibuit: redieruntque in caſtra inviti, neque innocentes. Poſtera die, velut capta urbe, clauſæ domus, rarus per vias populus; mœſta plebs; dejecti in terram militum vultus, ac plus triſtitiæ quam pœnitentiæ. Manipulatim allocuti ſunt Licinius Proculus, & Plotius Firmus, præfecti: ex ſuo quiſque ingenio, mitius aut horridius. Finis ſermonis in eo, ut quina millia nummûm ſingulis militibus numerarentur. Tum Otho ingredi caſtra auſus. atque illum tribuni centurioneſque circumſiſtunt, abjectis militiæ inſignibus, otium & ſalutem flagitantes. Senſit invidiam miles, & compoſitus in obſequium, auctores ſeditionis ad ſupplicium ultro poſtulabat.

83. Otho quamquam turbidis rebus, & diverſis militum animis, cum optimus quiſque remedium præſentis licentiæ poſceret; vulgus & plures, ſeditionibus & ambitioſo imperio læti, per turbas & raptus facilius ad civile bellum impellerentur: ſimul reputans non poſſe Principatum ſcelere quæſitum, ſubita modeſtia, & priſca gravitate retineri, ſed diſcrimine urbis & periculo ſenatus anxius, poſtremo ita diſſeruit: neque ut affectus veſtros in amorem mei accenderem, commilitones; neque ut animum ad virtutem cohortarer (utraque enim egregie ſuperſunt), ſed veni poſtulaturus à vobis temperamentum veſtræ fortitudinis, & erga me modum caritatis. Tumultus proximi initium, non cupiditate vel odio (quæ multos exercitus in diſcordiam egere) ac ne detrectatione quidem aut formidine periculorum nimia pietas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

veſtra acrius quam conſideratius excitavit. Nam ſæpe honeſtas rerum cauſſas, ni judicium adhibeas, pernicioſi exitus conſequuntur. Imus ad bellum. non omnes nuncios palam audiri, omnia conſilia cunctis præſentibus tractari, ratio rerum aut occaſionum velocitas patitur: tam neſcire quædam milites, quam ſcire oportet. Ita ſe ducum auctoritas, ſic rigor diſciplinæ habet, ut multa etiam centuriones tribunoſque tantum juberi expediat. Si, ubi jubeantur, quærere ſingulis liceat; pereunte obſequio, etiam imperium intercidit. An & illuc nocte intempeſta rapientur arma? unus alterve perditus ac temulentus (neque enim plures conſternatione proxima inſaniſſe crediderim) centurionis ac tribuni ſanguine manus imbuet? Imperatoris ſui tentorium irrumpet?

84. Vos quidem iſtuc pro me. ſed in diſcurſu ac tenebris, & rerum omnium confuſione, patefieri occaſio etiam adverſus me poteſt. Si Vitellio & ſatellitibus ejus eligendi facultas detur, quem nobis animum, quas mentes imprecentur? quid aliud quam ſeditionem & diſcordiam optabunt? ne miles centurioni, ne centurio tribuno obſequatur: hinc confuſi pedites equiteſque, in exitium ruamus. Parendo potius, commilitones, quam imperia ducum ſciſcitando res militares continentur. & fortiſſimus in ipſo diſcrimine exercitus eſt, qui ante diſcrimen quietiſſimus. Vobis arma & animus ſit: mihi conſilium, & virtutis veſtræ regimen relinquite. Paucorum culpa fuit, duorum pœna erit. ceteri abolete memoriam fœdiſſimæ noctis. nec illas adverſus ſenatum voces ullus unquam exercitus audiat. Caput imperii, & decora omnium provinciarum, ad pœnam vocare, non hercle illi, quos cum maxime Vitellius in nos ciet, Germani audeant. Ulli ne Italiæ alumni, & Romana vere juventus, ad ſanguinem & cædem depoſcerent ordinem, cujus ſplendore & gloria, ſordes & obſcuritatem Vitellianarum partium perſtringimus? Nationes aliquas occupavit Vitellius, imaginem quandam exercitus habet: Senatus nobiſcum eſt. Sic fit, ut hinc Reſpubl. inde hoſtes Reipubl. conſtiterint. Quid? vos pulcherrimam hanc urbem, domibus

&

& tectis, & congeſtu lapidum, ſtare creditis? Muta ſta & inanima intercidere ac reparari promiſcua ſunt: æternitas rerum, & pax gentium, & mea cum veſtra ſalus, incolumitate ſenatus firmatur. Hunc auſpicato à parente & conditore urbis noſtræ inſtitutum, & à regibus uſque ad principes continuum & immortalem, ſicut à majoribus accepimus, ſic poſteris tradamus. Nam ut ex vobis ſenatores, ita ex ſenatoribus principes naſcuntur.

85. Et oratio ad perſtringendos mulcendoſque militum animos, & ſeveritatis modus (neque enim in plures quam in duos animadverti juſſerat) grate accepta, compoſitique ad præſens, qui coërceri non poterant. Non tamen quies urbi redierat. ſtrepitus telorum, & facies belli erat: militibus, ut nihil in commune turbantibus, ita ſparſis per domos, occulto habitu, & maligna cura in omnes, quos nobilitas, aut opes, aut aliqua inſignis claritudo rumoribus objecerat. Vitellianos quoque milites veniſſe in urbem ad ſtudia partium noſcenda, plerique credebant. Unde plena omnia ſuſpicionum, & vix ſecreta domuum ſine formidine. ſed plurimum trepidationis in publico, ut quemque nuncium fama attuliſſet, animum vultumque converſi, ne diffidere dubiis, ac parum gaudere proſperis viderentur. Coacto vero in curiam ſenatu, arduus rerum omnium modus, ne contumax ſilentium, ne ſuſpecta libertas, & privato Othoni nuper, atque eadem dicenti, nota adulatio. Igitur verſare ſententias, & huc atque illuc torquere, hoſtem & parricidam Vitellium vocantes: providentiſſimus quiſque, vulgaribus conviciis; quidam vera probra jacere; in clamore tamen, & ubi plurimæ voces, aut tumultu verborum ſibi ipſi obſtrepentes.

86. Prodigia inſuper terrebant, diverſis auctoribus vulgata. In veſtibulo Capitolii omiſſas habenas bigæ, cui Victoria inſtiterat: erupiſſe cella Junonis, majorem humana ſpeciem: ſtatuam divi Julii, in inſula Tiberini amnis, ſereno & immoto die, ab Occidente in Orientem converſam: prolocutum in Etruria bovem: inſolitos animalium partus: & plura alia, rudibus ſæculis etiam in pace ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

obſervata, quæ nunc tantum in metu audiuntur. Se
præcipuus, & cum præſenti exitio, etiam futuri pa
vor, ſubita inundatione Tiberis: qui immenſo au
ctu, prorupto ponte ſublicio, ac ſtrage obſtanti
molis refuſus, non modo jacentia & plana urbis lo
ca, ſed ſecura hujuſmodi caſuum implevit. Rapti
publico plerique, plures in tabernis & cubilibus in
tercepti. Fames in vulgus, inopia quæſtus & penu
ria alimentorum, corrupta ſtagnantibus aquis inſu
larum fundamenta, dein remeante flumine dilapſa
Utque primum vacuus à periculo animus fuit, i
ipſum, quod paranti expeditionem Othoni, cam
pus Martius & via Flaminia iter belli eſſet obſtru
ctum, à fortuitis vel naturalibus cauſis, in pro
digium & omen imminentium cladium vertebatur

87. Otho, luſtrata urbe, & expenſis belli con
ſiliis, quando Peninæ Cottiæque Alpes, & cete
Galliarum aditus Vitellianis exercitibus claudeban
tur; Narbonenſem Galliam aggredi ſtatuit; claſſe
valida, & partibus fida, quod reliquos cæſorum
ad pontem Milvium, & ſævitia Galbæ in cuſtodiam
habitos, in numeros legionis compoſuerat. facta
& ceteris ſpes honoratioris in poſterum militiæ.
Addidit claſſi urbanas cohortes, & pleroſque è
prætorianis, vires & robur exercitus, atque ipſis
ducibus conſilium & cuſtodes. Summa expeditio-
nis Antonio Novello, Suedio Clementi, primipila-
ribus, Æmilio Pacenſi, cui ademptum à Galba Tri-
bunatum reddiderat, permiſſa. Curam navium
Oſcus libertus retinebat, ad obſervandam hone-
ſtiorum fidem invitatus. Peditum equitumque co-
piis Suetonius Paulinus, Marius Celſus, Annius
Gallus, rectores deſtinati. Sed plurima fides Lici-
nio Proculo prætorii præfecto. is urbanæ militiæ
impiger, bellorum inſolens, auctoritatem Paulini,
vigorem Celſi, maturitatem Galli, ut cuique erat,
criminando, quod facillimum factu eſt, pravus &
callidus, bonos & modeſtos anteibat.

88. Sepoſitus per eos dies Cornelius Dolabel-
la in coloniam Aquinatem, neque arta cuſtodia,
neque obſcura: nullum ob crimen, ſed vetuſto no-
mine, & propinquitate Galbæ monſtratus. Multos
è magiſtratibus, magnam conſularium partem, O-

tho,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tho, non participes aut miniſtros bello, ſed comitum ſpecie, ſecum expedire jubet. In quîs & L. Vitellium, eodem quo ceteros cultu, nec ut imperatoris fratrem, nec ut hoſtis. Igitur mota urbis cura, nullus ordo metu aut periculo vacuus primores ſenatus ætate invalidi, & longa pace deſides; ſegnis & oblita bellorum nobilitas: ignarus militiæ eques: quanto magis occultare ac abdere pavorem nitebantur, manifeſtius pavidi. Nec deerant è contrario, qui ambitione ſtolida, conſpicua arma, inſignes equos, quidam luxurioſos apparatus conviviorum & irritamenta libidinum, ut inſtrumenta belli mercarentur. Sapientibus quietis & Reipubl. cura: leviſſimus quiſque, & futuri improvidus, ſpe vana tumens. multis afflicta fides in pace, ac turbatis rebus alacres, & per incerta tutiſſimi.

89. Sed vulgus & magnitudine nimia communium curarum expers populus, ſentire paulatim belli mala, converſa in militum uſum omni pecunia, intentis alimentorum pretiis: quæ motu Vindicis haud perinde plebem attriverant, ſecura tum urbe, & provinciali bello, quod inter legiones Galliaſque velut externum fuit. Nam ex quo divus Auguſtus res Cæſarum compoſuit, procul & in unius ſolicitudinem aut decus, populus Romanus bellaverat. Sub Tiberio & Caio, tantum pacis adverſa pertimuere. Scriboniani contra Claudium incœpta ſimul audita & coërcita. Nero nunciis magis & rumoribus, quam armis depulſus. Tum legiones claſſeſque, & quod raro alias, prætorianus urbanuſque miles, in aciem deducti; Oriens Occidenſque, & quidquid utrimque virium eſt à tergo: ſi ducibus aliis bellatum foret, longo bello materia. Fuere qui proficiſcenti Othoni moras religionemque nondum conditorum ancilium afferrent. Aſpernatus omnem cunctationem, ut Neroni quoque exitioſam: & Cæcina, jam Alpes tranſgreſſus, exſtimulabat.

90. Pridie Idus Mart. commendata patribus Republ: reliquias Neronianarum ſectionum nondum in fiſcum converſas, revocatis ab exſilio conceſſit: juſtiſſimum donum, & in ſpeciem magnificum, ſed feſtinata exactione, uſu ſterile. Mox vo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cata concione , majeſtatem urbis,& conſenſum pc
puli ac ſenatus pro ſe attollens, adverſum Vitellia
nas partes modeſte diſſeruit.inſcitiam potius legio
num , quam audaciam increpans , nulla Vitell
mentione. ſive ipſius ea moderatio : ſeu ſcripto
orationis ſibi metuens , contumeliis in Vitelliu
abſtinuit : quando , ut in conſiliis militiæ Suetoni
Paulino, & Mario Celſo , ita in rebus urbanis Ga
lerii Trachali ingenio Othonem uti credebatur. &
erant qui genus ipſum orandi noſcerent , crebr
fori uſu celebre , & ad implendas populi aures, la
tum & ſonans. Clamor voceſque vulgi , ex mor
adulandi , nimiæ & falſæ. quaſi dictatorem Cæſa
rem , aut imperatorem Auguſtum proſequerentur
ita ſtudiis votiſque certabant. nec metu aut amore
ſed ex libidine ſervitii, ut in familiis , privata cui
que ſtimulatio , & vile jam decus publicum. Pro
fectus Otho, quietem urbis curaſque imperii , Sal
vio Titiano fratri permiſit.

BREVIARIUM LIBRI II.

*Titus Veſpaſianus Romam miſſus ad gratulandun
Galbæ , cæde ejus audita , ſubſtitit. Paphiam Ve-
nerem adit , & de futuris eam conſulit. Læta omni
& magna accipit. Ad patrem redit. qui belli conſili
agitat , ſed bellum ipſum in occaſionem differt. Falſu
Nero detegitur , & capitur. Othonis copiæ , & duces
& claſſis ejus in Galliam Narbonenſem irruptio. In
Corſica motus aliquis temeritate procuratoris. Cæcin
Italiam intrat , Placentiam oppugnat , ſed cum infa-
mia & ſtrage repulſus. Inſidias paullo poſt Othonian
locat , ſed eæ quoque in ipſum vertere. Valens Tici-
num venit. ſeditio ibi in eum militum. Qua compoſi-
ta , Cæcinæ rapido agmine jungitur. Otho eo nunci
accepto, de ſumma belli deliberat. trahi id melius ; an
fortunam experiri præſtaret. Poſtremum peſſimumqu
conſilium præfert. Ita haud procul à Bedriaco pugna-
tum. victi Othoniani. non tamen fracti. Sed Oth
averſus à conſiliis belli , mortem elegit. quam tam for-
titer exſequitur , quam noſter facunde narrat. Poſ
mortem ejus, ſeditio militum & impetus in Virignium*

Sena-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

*ſatorum etiam periculum, falſo quodam nuncio. Al-
ıus in Africa victus, & ex provinciæ Vitellio adjun-
. Quid in Italia Vitellius egerit, & legiones cohor-
que victas quomodo diſtraxerit: non ſine acri tu-
ltu apud Ticinum. At in Syria Veſpaſianus & Mu-
nus ſerio jam de bello deliberant. hujus egregia ad
m oratio. Qua perſuaſus Veſpaſianus imperium ſuſci-
. legiones in nomen ejus jurant. præterque Orienta-
, Mœſici & Pannonii etiam tranſeunt in partes. Vi-
lius interea magno & minaci agmine urbem intrat.
pularia multa uſurpat. Conſilia item ejus paratuſ-
e de bello. Geſta eodem anno, conſulibus tamen aliis
ffectis.*

LIBER II.

STruebat jam fortuna, in diverſa parte terra-
rum, initia cauſſaſque imperio: quod varia
ſorte, lætum Reipubl. aut atrox, ipſis princi-
pibus proſperum, aut exitio fuit. Titus Ve-
aſianus è Judæa, incolumi adhuc Galba, miſſus à
ıtre: cauſſam profectionis; officium erga princi-
em: & maturam petendis honoribus juventam fe-
bat. Sed vulgus fingendi avidum, diſperſerat, ac-
tum in adoptionem. materia ſermonibus, ſenium
: orbitas principis, & intemperantia civitatis, do-
ec unus eligatur, multos deſtinandi. Augebat fa-
ıam, ipſius Titi ingenium quantæcumque fortunæ
ıpax, decor oris cum quadam majeſtate, proſperæ
eſpaſiani res, præſaga reſponſa, & inclinatis ad
redendum animis, loco ominum etiam fortuita.
Jbi Corinthi, Achaiæ urbe, certos nuncios acce-
ıit de interitu Galbæ, & aderant qui arma Vitel-
ii bellumque affirmarent: anxius animo, paucis
micorum adhibitis, cuncta utrimque perluſtrat.
i pergeret in urbem; nullam officii gratiam, in
lterius honorem ſuſcepti: ac ſe Vitellio, ſive O-
honi, obſidem fore. Sin rediret: offenſam haud
lubiam victoris: ſed incerta adhuc victoria, &
concedente in partes patre, filium excuſatum. Sin
Veſpaſianus Rempubl. ſuſciperet, oblivſcendum
offenſarum, de bello agitantibus.

2. His ac talibus inter ſpem metumque jacta-
tum, ſpes vicit. Fuere qui accenſum deſiderio Be-
renices

renices reginæ, vertiſſe iter crederent. Neque a
horrebat à Berenice juvenilis animus. ſed geren
rebus nullum ex eo impedimentum. lætam vol
ptatibus adoleſcentiam egit, ſuo quam patris imp
rio modeſtior. Igitur oram Achaiæ, & Aſiæ, ac læ
maris prætervectus, Rhodum & Cyprum inſula
inde Syriam audentioribus ſpatiis petebat. Atq
illum cupido inceſſit, adeundi viſendique templu
Paphiæ Veneris, inclytum per indigenas advena
que. Haud fuerit longum initia religionis, tem
ſitum, formam deæ, neque enim alibi ſic habetu
paucis diſſerere.

3. Conditorem templi regem Aëriam vetus m
moria, quidam ipſius deæ nomen id perhibent. F
ma recentior tradit, à Cinyra ſacratum templu
deamque ipſam conceptam mari, huc appulſam. ſ
ſcientiam artemq; haruſpicum accitam; & Cilice
Thamyram intuliſſe. Atque ita pactum, ut famil
utriuſque poſteri cærimoniis præſiderent. Mox
honore nullo regium genus peregrinam ſtirpem a
tecelleret, ipſa quam intulerant ſcientia hoſpit
ceſſere; tantum Cinyrades ſacerdos conſulitur. H
ſtiæ, ut quiſque vovit; ſed mares deliguntur. Certi
ſima fides hædorum fibris. Sanguinem aræ offu
dere vetitum. precibus & igne puro altari adole
tur, nec ullis imbribus quamquam in aperto m
deſcunt. Simulacrum deæ non effigie humana, co
tinuus orbis latiore initio tenuem in ambitum m
tæ modo exſurgens. & ratio in obſcuro.

4. Titus ſpectata opulentia doniſque regum
quæque alia lætum antiquitatibus Græcorum ge
nus incertæ vetuſtati affingit, de navigatione pri
mum conſuluit. Poſtquam pandi viam, & ma
proſperum accepit, de ſe per ambages interrogat
cæſis compluribus hoſtiis. Soſtratus (ſacerdotis i
nomen erat) ubi læta & congruentia exta, ma
gniſque conſultis annuere deam videt, pauca i
præſens & ſolita reſpondens, petito ſecreto futu
aperit. Titus aucto animo ad patrem pervectus
ſuſpenſis provinciarum & exercituum mentibus
ingens rerum fiducia acceſſit. Profligaverat be
lum Judaïcum Veſpaſianus, oppugnatione Hieroſc
lymorum reliqua, duro magis & arduo opere ob in
geniu

nium montis & pervicaciam ſuperſtitionis,quam
hod ſatis virium obſeſſis ad tolerandas neceſſitates
pereſſet. Tres,ut ſupra memoravimus,ipſi Veſpa-
ano legiones erant,exercitæ bello; quattuor Mu-
anus obtinebat in pace. ſed æmulatio & proximi
ercitus gloria repulerat ſegnitiam. quantumque
is roboris diſcrimina & labor; tantum his vigoris
ldiderat integra quies, & inexpertus belli labor.
ıxilia utrique cohortium alarumque, & claſſes
geſque, ac nomen diſpari fama celebre.

5. Veſpaſianus acer militiæ, anteire agmen, lo-
um caſtris capere, noctu diuque conſilio, ac ſi res
oſceret, manu hoſtibus obniti, cibo fortuito,veſte
abituque vix à gregario milite diſcrepans; pror-
us, ſi avaritia abeſſet, antiquis ducibus par. Mu-
ianum è contrario magnificentia & opes,& cuncta
rivatum modum ſupergreſſa extollebant. aptior
ermone, diſpoſitu, proviſuque, civilium rerum
eritus. egregium principatus temperamentum, ſi
emptis utriuſque vitiis, ſolæ virtutes miſcerentur.
Ceterum hic Syriæ, ille Judææ præpoſitus, vicinis
rovinciarum adminiſtrationibus invidia diſcordes,
xitu demum Neronis, poſitis odiis in medium
onſuluere. primum per amicos; dein præcipua
oncordiæ fides Titus, prava certamina communi
tilitate aboleverat: natura atque arte compoſitus
lliciendis etiam Muciani moribus. Tribuni cen-
urioneſque, & vulgus militum, induſtria, licen-
ia, per virtutes, per voluptates, ut cuique inge-
nium, adſciſcebantur.

6. Antequam Titus adventaret, ſacramentum Othonis acceperat uterque exercitus, præcipitibus, ut aſſolet, nunciis, & tarda mole civilis belli, quod longa concordia quietus Oriens, tunc primum parabat. Namque olim validiſſima inter ſe civium arma, in Italia, Galliave, viribus Occidentis cœpta. Et Pompeio, Caſſio, Bruto, Antonio, quos omnes trans mare ſecutum eſt civile bellum, haud proſperi exitus fuerant. Auditique ſæpius in Syria Judæaque Cæſares quam inſpecti. Nulla ſeditio legionum, tantum adverſus Parthos minæ, vario eventu. Et proximo civili bello, turbatis aliis, inconcuſſa ibi pax: dein fides erga

Gal-

Galbam. Mox ut Othonem ac Vitellium ſcele
armis res Romanas raptum ire, vulgatum eſt,
penes ceteros imperii præmia, penes ipſos tant
ſervitii neceſſitás eſſet, fremere miles, & vires ſ
circumſpicere. Septem legiones ſtatim, & cum
gentibus auxiliis Syria Judæaque: inde contir
Ægyptus, duæque legiones: hinc Cappado
Pontuſque, & quidquid caſtrorum Armeniis pr
tenditur. Aſia, & ceteræ provinciæ, nec viror
inopes, & pecuniæ opulentæ. quantum inſular
mari cingitur, & parando interim bello ſecund
tutumque ipſum mare.

7. Non fallebat duces impetus militum. Sed b
lantibus aliis placuit exſpectari belli exitum. vict
res victoſque nunquam ſolida fide coaleſcere.
referre Vitellium an Othonem ſuperſtitem fortu
faceret. Rebus ſecundis etiam egregios duces
ſoleſcere. diſcordiam his, ignaviam, luxuriem:
ſuiſmet vitiis alterum bello, alterum victoria pe
turum. Igitur arma in occaſionem diſtulere, Veſp
ſianus Mucianuſque nuper, ceteri olim mixtis co
ſiliis, optimus quiſque amore Reipubl. multos d
cedo prædarum ſtimulabat; alios ambiguæ do
res. Ita boni malique cauſſis diverſis, ſtudio pa
bellum omnes cupiebant.

8. Sub idem tempus Achaja atque Aſia fa
exterritæ, velut Nero adventaret: vario ſup
exitu ejus rumore, eoque pluribus vivere eum fi
gentibus, credentibuſque. Ceterorum caſus con
tuſque in contextu operis dicemus. tunc ſervu
Ponto, ſive, ut alii tradidere, libertinus ex Ital
citharæ & cantus peritus (unde illi ſuper ſimilit
dinem oris propior ad fallendum fides) adjunct
deſertoribus, quos inopia vagos ingentibus pr
miſſis corruperat, mare ingreditur: ac vi temp
ſtatum Cythnum inſulam detruſus, & militu
quoſdam ex Oriente commeantium adſcivit, & a
nuentes interfici juſſit, & ſpoliatis negotiatorib
mancipiorum valentiſſimum quemque armav
Centurionemque Siſennam dextras, concordiæ i
ſignia, Syriaci exercitus nomine ad prætorian
ferentem variis artibus aggreſſus eſt: donec S
ſenna clam relicta inſula, trepidus & vim metue

auf

ufugeret. inde late terror, multis ad celebritatem ominis erectis, rerum novarum cupidine & odio ræſentium.

9. Gliſcentem in dies famam fors diſcuſſit. Gaatiam ac Pamphyliam provincias, Calpurnio Aſprenati regendas Galba permiſerat. datæ è claſſe Miſenenſi duæ triremes ad obſequendum, cum uibus Cythnum inſulam tenuit. Nec defuere qui rierarchos nomine Neronis accirent. Is in mæſtiiam compoſitus, & fidem ſuorum quondam miliium invocans, ut eum in Syria aut Ægypto ſiſterent orabat. Trierarchi nutantes, ſeu dolo, alloquendos ſibi milites, & paratis omnium animis reverſuros firmaverunt. Sed Aſprenati cuncta ex fide nunciata. cujus cohortatione expugnata navis, & interfectus quiſquis ille erat. Corpus inſigne oculis comaque & torvitate vultus, in Aſiam, atque inde Romam pervectum eſt.

10. In civitate diſcordi, & ob crebras principum mutationes inter libertatem ac licentiam incerta, parvæ quoque res magnis motibus agebantur. Vibius Criſpus pecunia, potentia, ingenio inter claros magis quam inter bonos, Annium Fauſtum equeſtris ordinis, qui temporibus Neronis delationes factitaverat, ad cognitionem ſenatus vocabat. Nam recens Galbæ principatu cenſuerant patres, ut accuſatorum cauſſæ noſcerentur. Id ſenatuſconſultum varie jactatum, & prout potens vel inops reus inciderat, infirmum aut validum, retinebatur. Ad hæc terrore & propria vi Criſpus incubuerat delatorem fratris ſui pervertere: traxeratque magnam ſenatus partem, ut indefenſum & inauditum dedi ad exitium poſtularent. Contra apud alios nihil æque reo proderat, quam nimia potentia accuſatoris: dari tempus, edi crimina, quamvis inviſum ac nocentem, more tamen audiendum cenſebant. Et valuere primo, dilataque in paucos dies cognitio. mox damnatus eſt Fauſtus, nequaquam eo aſſenſu civitatis, quem peſſimis moribus meruerat. quippe ipſum Criſpum eaſdem accuſationes cum præmio exercuiſſe meminerant. nec pœna criminis, ſed ultor diſplicebat.

11. Læta interim Othoni principia belli, motis ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ad imperium ejus à Dalmatia Pannoniaque exerci tibus. fuere quattuor legiones, è quibus bina milli præmiſſa; ipſæ modicis intervallis ſequebantur ſeptima à Galba conſcripta; veteranæ undecim ac tertiadecima, & præcipua fama Quartadecuma ni, rebellione Britanniæ compreſſa. Addiderat glo riam Nero, eligendo ut potiſſimos. unde longa illi erga Neronem fides, & erecta in Othonem ſtudia Sed quo plus virium ac roboris, è fiducia tardita inerat. agmen legionum alæ cohorteſque prævenie bant. Ex ipſa urbe haud ſpernenda manus, quinqu prætoriæ cohortes, & equitum vexilla cum legion prima: ac deforme inſuper auxilium, duo milli gladiatorum, ſed per civilia arma etiam ſeveris du cibus uſurpatum. His copiis rector additus Anniu Gallus, cum Veſtricio Spurinna ad occupandas Pa di ripas præmiſſus: quoniam prima conſiliorun fruſtra ceciderant, tranſgreſſo jam Alpes Cæcina quem ſiſti intra Gallias poſſe ſperaverat. Ipſum O thonem comitabantur ſpeculatorum lecta corpora cum ceteris prætoriis cohortibus, veterani è præto rio, claſſicorum ingens numerus. Nec illi ſegne au corruptum luxu iter; ſed lorica ferrea uſus eſt, & ante ſigna pedeſter, horridus, incomptus, famæqu diſſimilis.

12. Blandiebatur cœptis fortuna, poſſeſſa pe mare & naves majore Italiæ parte, penitus uſque a initium maritimarum Alpium. quibus tentandis aggrediendæque provinciæ Narbonenſi, Suediun Clementem, Antonium Novellum, Æmiliun Pacenſem, duces dederat. Sed Pacenſis per li centiam militum vinctus: Antonio Novello nul la auctoritas: Suedius Clemens ambitioſo impe rio regebat, ut adverſus modeſtiam diſcipline corruptus, ita prœliorum avidus. Non Italia ad iri, nec loca ſedeſque patriæ videbantur: tamquan externa litora, & urbes hoſtium, urere, vaſtare rapere; eo atrocius, quod nihil uſquam proviſum adverſum metus. pleni agri, apertæ domus. oc curſantes domini juxta conjuges & liberos, ſecu ritate pacis, & belli malo circumveniebantur. Ma ritimas tum Alpes tenebat procurator Marius Ma turus. Is concita gente (nec deeſt juventus) arcer

pro

rovinciæ finibus Othonianos intendit. Sed primo
npetu cæſi disjectique montani, ut quibus temere
ollectis, non caſtra, non ducem noſcitantibus, ne-
ue in victoria decus eſſet, neque in fuga flagitium.
13. Irritatus eo prœlio Othonis miles, vertit
as in municipium Albium Intemelium. quippe in
cie nihil prædæ, inopes agreſtes, & vilia arma: nec
api poterant, pernix genus, & gnari locorum. ſed
alamitatibus inſontium expleta avaritia. Auxit in-
idiam præclaro exemplo femina Ligus, quæ filio
bdito, cum ſimul pecuniam occultari milites cre-
idiſſent, eoque per cruciatus interrogarent ubi fi-
ium occuleret? uterum oſtendens, latere reſpondit.
Nec ullis deinde terroribus, aut morte, conſtan-
iam vocis egregiæ mutavit.
14. Imminere provinciæ Narbonenſi, in verba
Vitellii adactæ, claſſem Othonis, Fabio Valenti
repidi nuncii attulere. Aderant legati coloniarum,
uxilium orantes. Duas Tungrorum cohortes, quat-
uor equitum turmas, univerſam Treverorum alam,
cum Julio Claſſico præfecto miſit. è quibus pars
in colonia Forojulienſi retenta, ne omnibus copiis
in terreſtre iter verſis, vacuo mari claſſis accelera-
ret. Duodecim equitum turmæ, & lecti è cohorti-
bus, adverſus hoſtem iere: quibus adjuncta Ligu-
rum cohors, vetus loci auxilium, & quingenti Pan-
nonii nondum ſub ſignis. Nec mora prœlio: ſed
acie ita inſtructa, ut pars claſſicorum mixtis paga-
nis in colles mari propinquos exſurgeret, quantum
inter colles ac litus æqui loci, prætorianus miles
expleret, in ipſo mari ut annexa claſſis & pugnæ
parata, converſa, & minaci fronte prætenderetur.
Vitelliani, quibus minor peditum vis, in equite ro-
bur, Alpinos proximis jugis, cohortes denſis ordi-
nibus poſt equitem locant. Treverorum turmæ
obtulere ſe hoſti incaute, cum exciperet contra
veteranus miles, ſimul à latere ſaxis urgeret apta
ad jaciendum etiam paganorum manus: qui ſparſi
inter milites, ſtrenui ignavique in victoria idem au-
debant. Additus perculſis terror, invecta in terga
pugnantium claſſe. Ita undique clauſi. deletæque
omnes copiæ forent, ni victorem exercitum atti-
nuiſſet obſcurum noctis, obtentui fugientibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

15. Nec Vitelliani, quamquam victi, quievere: accitis auxiliis, ſecurum hoſtem, ac ſucceſſu rerum ſocordius agentem invadunt. cæſi vigiles, perrupta caſtra, trepidatum apud naves; donec ſidente paulatim metu, occupato juxta colle defenſi; mox irrupere. atrox ibi cædes, & Tungrarum cohortium præfecti, ſuſtentata diu acie, telis obruuntur. Ne Othonianis quidem incruenta victoria fuit, quorum improvide ſecutos, converſi equites circumvenerunt. Ac velut pactis induciis, ne hinc claſſis, inde eques ſubitam formidinem inferrent, Vitelliani retro Antipolim Narbonenſis Galliæ municipium; Othoniani Albingaunum interioris Liguriæ revertere.

16. Corſicam ac Sardiniam, ceteraſque proximi maris inſulas, fama victricis claſſis in partibus Othonis tenuit. Sed Corſicam prope afflixit Decimi Pacarii procuratoris temeritas, tanta mole belli nihil in ſummam profutura, ipſi exitioſa. Namque Othonis odio juvare Vitellium Corſorum viribus ſtatuit, inani auxilio etiam ſi proveniſſet. Vocatis principibus inſulæ, conſilium aperit: & contradicere auſos Claudium Phirrhicum trierarchum Liburnicarum ibi navium, Quinctium Certum equitem Romanum, interfici jubet. quorum morte exterriti qui aderant, ſimul ignara & alieni metus ſocia imperitorum turba, in verba Vitellii juravere. Sed ubi delectum agere Pacarius, & inconditos homines fatigare militiæ muneribus occepit, laborem inſolitum peroſi, infirmitatem ſuam reputabant; inſulam eſſe quam incolerent, & longe Germaniam vireſque legionum: direptos vaſtatoſque claſſe, etiam quos cohortes alæq; protegerent. Et averſi repente animi: nec tamen aperta vi, aptum tempus inſidiis legere. digreſſis qui Pacarium frequentabant, nudus & auxilii inops, balineis interficitur. trucidati & comites. Capita, ut hoſtium, ipſi interfectores ad Othonem tulere. neque eos aut Otho præmio affecit, aut punivit Vitellius, in multa colluvie rerum majoribus flagitiis permixtos.

17. Aperuerat jam Italiam, bellumque tranſmiſerat, ut ſupra memoravimus, ala Syllana, nullo

apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pud quemquam Othonis favore, nec quia Vitel-um mallent,ſed longa pax ad omne ſervitium fre-erat, faciles occupantibus, & melioribus incurio-s. Florentiſſimum Italiæ latus, quantum inter adum Alpeſque camporum & urbium, armis Vi-llii (namque & præmiſſæ à Cæcina cohortes ad-enerant) tenebatur. Capta Pannoniorum cohors pud Cremonam. Intercepti centum equites, ac ille claſſici inter Placentiam Ticinumque: quo cceſſu Vitellianus miles, non jam flumine aut ri-s arcebatur. Irritabat quin etiam Batavos Trans-enanoſque Padus ipſe: quem repente contra Pla-ntiam transgreſſi, raptis quibuſdam exploratori-us, ita ceteros terruere, ut adeſſe omnem Cæcinæ xercitum trepidi ac falſi nunciarent.

18. Certum erat Spurinnæ (is enim Placentiam btinebat) nec dum veniſſe Cæcinam, & ſi propin-uaret, coërcere intra munimenta militem, nec is prætorias cohortes, & mille vexillarios cum ucis equitibus, veterano exercitui objicere. Sed domitus miles, & belli ignarus, correptis ſignis xilliſque ruere, & retinenti duci tela intentare, retis centurionibus tribuniſque providentiam du-s laudantibus. quin proditionem,& accitum Cæ-nam clamitabant. Fit temeritatis alienæ comes urinna, primo coactus, mox velle ſimulans, o plus auctoritatis ineſſet conſiliis, ſi ſeditio mi-ſceret.

19. Poſtquam in conſpectu Padus,& nox appe-bat, vallari caſtra placuit. Is labor urbano militi ſolitus contudit animos. Tum inertiſſimus quiſ-ue caſtigare credulitatem ſuam, metum ac diſcri-en oſtendere, ſi cum exercitu Cæcina, patenti-us campis, tam paucas cohortes circumfudiſſet. mque totis caſtris modeſti ſermones, & inſeren-bus ſe centurionibus tribuniſque, laudare provi-ntiam ducis,quod coloniam virium & opum va-dam, robur ac ſedem bello legiſſet. Ipſe poſtre-o Spurinna non tam culpam exprobrans, quam tione oſtendens, relictis exploratoribus, ceteros acentiam reduxit,minus turbidos,& imperia ac-pientes. Solidati muri, propugnacula addita, au-æ turres, proviſa parataque non arma modo, ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

obſequium & parendi amor, quod ſolum illis partibus defuit, cum virtutis haud pœniteret.

20. At Cæcina, velut relicta poſt Alpes ſævitia ac licentia, modeſto agmine per Italiam inceſſit. Ornatum ipſius, municipia & coloniæ in ſuperbiam trahebant: quod verſicolore ſagulo, brachas tegmen barbarum indutus, togatos alloqueretur. Uxorem quoque ejus Saloninam, quamquam in nullius injuriam inſigni equo oſtroque veheretur, tamquam læſi gravabantur: inſita mortalibus natura, recentem aliorum felicitatem ægris oculis introſpicere, modumque fortunæ à nullis magis exigere, quam quos in æquo videre. Cæcina Padum tranſgreſſus, tentata Othonianorum fide per colloquium & promiſſa, iiſdem petitus, poſtquam pax & concordia ſpecioſis & irritis nominibus jactata ſunt; conſilia curaſque in oppugnationem Placentiæ magno terrore vertit: gnarus, ut initia belli proveniſſent, famam in cetera fore.

21. Sed primus dies, impetu magis quam veterani exercitus artibus, tranſactus: aperti incautique muros ſubiere, cibo vinoque prægraves. In eo certamine, pulcherrimum amphitheatri opus, ſitum extra muros, conflagravit: ſive ab oppugnatoribus incenſum, dum faces & glandes ac miſſilem ignem in obſeſſos jaculantur; ſive ab obſeſſis, dum regerunt. Municipale vulgus pronum ad ſuſpiciones, fraude illata ignis alimenta credidit, è quibuſdam vicinis coloniis, invidia, & æmulatione, quod nulla in Italia moles tam capax foret. quocumque caſu acciderat, dum atrociora metuebantur, in levi habitum: reddita ſecuritate, tamquam nihil gravius pati potuiſſent, mœrebant. Ceterum multo ſuorum cruore pulſus Cæcina. & nox parandis operibus aſſumpta. Vitelliani pluteos crateſque & vineas ſuffodiendis muris, protegendiſque oppugnatoribus; Othoniani ſudes & immenſas lapidum ac plumbi æriſque moles, perfringendis operibus, obruendiſque hoſtibus expediunt. Utrimque pudor, utrimque gloria, & diverſæ exhortationes. hinc legionum & Germanici exercitus robur; inde urbanæ militiæ, & prætoriarum cohortium decus attollentium. illi ut ſegnem ac deſidem, & circo ac thea-

tr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ris corruptum militem; hi peregrinum & externum increpabant. ſimul Othonem, ac Vitellium, celebrantes culpanteſve, uberioribus inter ſe probris, quam laudibus ſtimulabantur.

22. Vix dum orto die, plena propugnatoribus mœnia: fulgentes armis viriſque campi, denſum legionum agmen,ſparſa auxiliorum manus,altiora murorum ſagittis aut ſaxis inceſſere; neglecta aut ævo fluxa cominus aggredi. ingerunt deſuper Othoniani pila, librato magis & certo ictu,adverſus temere ſubeuntes cohortes Germanorum, cantu truci & more patrio, nudis corporibus, ſuper humeros ſcuta quatientium. Legionarius pluteis & cratibus tectus ſubruit muros, inſtruit aggerem, molitur portas. Contra prætoriani diſpoſitos ad id ipſum molares, ingenti pondere ac fragore, provolvunt. pars ſubeuntium obruti: pars confixi, & exſangues aut laceri, cum augeret ſtragem trepidatio, eoque acrius è mœnibus vulnerarentur, rediere, infracta partium fama. Et Cæcina, fama & pudore cœptæ temere oppugnationis, ne irriſus ac vanus iiſdem caſtris aſſideret,trajecto rurſus Pado, Cremonam petere intendit. Tradidere ſeſe abeunti Turullius Cerialis, cum compluribus claſſicis; & Julius Briganticus, cum paucis equitum: hic præfectus alæ, in Batavis genitus; ille primipilaris, & Cæcinæ haud alienus, quod ordines in Germania duxerat.

23. Spurinna, comperto itinere hoſtium; defenſam Placentiam, quæque acta, & quid Cæcina pararet, Annium Gallum per litteras docet. Gallus legionem primam in auxilium Placentiæ ducebat, diffiſus paucitati cohortium, ne longius obſidium, & vim Germanici exercitus parum tolerarent: ubi pulſum Cæcinam pergere Cremonam accepit, ægre coërcitam legionem, & pugnandi ardore uſque ad ſeditionem progreſſam, Bedriaci ſiſtit. inter Veronam Cremonamque ſitus eſt vicus, duabus jam Romanis cladibus notus,infauſtuſque. Iiſdem diebus,à Martio Macro,haud procul Cremona proſpere pugnatum. namque promptus animi Martius tranſvectos navibus gladiatores, in adverſam Padi ripam, repente effudit. Tur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

bata ibi Vitellianorum auxilia, & ceteris Cremonam fugientibus, cæſi qui reſtiterant. ſed repreſſus vincentium impetus, ne novis ſubſidiis firmati hoſtes, fortunam prœlii mutarent. Suſpectum id Othonianis fuit, omnia quæcunque facta, prave æſtimantibus. Certatim, ut quiſque animo ignavus, procax ore, Annium Gallum, & Suetonium Paulinum & Marium Celſum (nam eos Otho quoque præfecerat) variis criminibus inceſſerunt. Acerrima ſeditionum ac diſcordiæ incitamenta, interfectores Galbæ, ſcelere & metu vecordes, miſcere cuncta modo palam turbidis vocibus, modo occultis ad Othonem litteris. qui humillimo cuique credulus, bonos metuens trepidabat; rebus proſperis incertus, & inter adverſa melior. Igitur Titianum fratrem accitum, bello præpoſuit. Interea, Paulini & Celſi ductu, res egregiæ geſtæ.

24. Angebant Cæcinam, nequidquam omnia cœpta, & ſeneſcens exercitus ſui fama. pulſus Placentia, cæſis nuper auxiliis, etiam per concurſum exploratorum, crebra magis quam digna memoratu prœlia, inferior; propinquante Fabio Valente, ne omne belli decus illuc concederet, reciperare gloriam, avidius quam conſultius, properabat. Ad duodecimum à Cremona, locus Caſtorum vocatur, ferociſſimos auxiliarium imminentibus viæ lucis occultos componit. equites procedere longius juſſi, & irritato prœlio ſponte refugi, feſtinationem ſequentium elicere, donec inſidiæ coorirentur. Proditum id Othonianis ducibus. & curam peditum Paulinus; equitum Celſus, ſumpſere. Tertiædecimæ legionis vexillum, quatuor auxiliorum cohortes, & quingenti equites in ſiniſtro locantur. aggerem viæ tres prætoriæ cohortes, artis ordinibus obtinuere: dextra fronte prima legio inceſſit, cum duabus auxiliaribus cohortibus, & quingentis equitibus. Super hos è prætorio auxiliiſque mille equites, cumulus proſperis, aut ſubſidium laborantibus, ducebantur.

25. Antequam miſcerentur acies, terga vertentibus Vitellianis; Celſus doli prudens, repreſſit ſuos. Vitelliani temere exſurgentes, cedente ſenſim Celſo, longius ſecuti, ultro in inſidias præcipitantur.

antur. nam à lateribus cohortes, legionum, * adverſa fronte, & ſubito diſcurſu terga cinxerant equites. Signum pugnæ non ſtatim à Suetonio Paulino pediti datum. cunctator natura, & cui cauta potius conſilia cum ratione, quam proſpera ex caſu placerent; compleri foſſas, aperiri campum, pandi aciem jubebat, ſatis cito incipi victoriam ratus, ubi proviſum foret ne vincerentur. Ea cunctatione, ſpatium Vitellianis datum, in vineas nexu traducum impeditas refugiendi: & modica ſilva adhærebat. unde rurſus auſi, promptiſſimos prætorianorum equitum interfecere. vulneratur rex Epiphanes, impigre pro Othone pugnam ciens.

26. Tum Othonianus pedes erupit: protrita hoſtium acie, verſi in fugam etiam qui ſubveniebant. nam Cæcina non ſimul cohortes, ſed ſingulas acciverat: quæ res in prœlio trepidationem auxit, cum diſperſos, nec uſquam validos pavor fugientium abriperet. Orta & in caſtris ſeditio, quod non univerſi ducerentur. vinctus præfectus caſtrorum Julius Gratus, tamquam fratri apud Othonem militanti proditionem ageret: cum fratrem ejus Julium Frontonem tribunum, Othoniani ſub eodem crimine vinxiſſent. Ceterum ea ubique formido fuit, apud fugientes, occurſantes, in acie, pro vallo; ut, deleri cum univerſo exercitu Cæcinam potuiſſe, ni Suetonius Paulinus receptui ceciniſſet, utriſque in partibus percrebuerit. Timuiſſe ſe Paulinus ferebat, tantum inſuper laboris atque itineris; ne Vitellianus miles recens è caſtris feſſos aggrederetur, & perculſis nullum retro ſubſidium foret. apud paucos ea ducis ratio probata, in vulgus adverſo rumore fuit.

27. Haud perinde id damnum Vitellianos in metum compulit, quam ad modeſtiam compoſuit: nec ſolum apud Cæcinam, qui culpam in militem conferebat, ſeditioni magis quam prœlio paratum; ſed Fabii quoque Valentis copiæ (jam enim Ticinum venerat) poſito hoſtium contemptu, & recuperandi decoris cupidine, reverentius & æqualius duci parebant. Gravis alioquin ſeditio exarſerat, quam altiore initio (neque enim rerum à Cæcina geſtarum ordinem interrumpi oportuerat) repe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tam. Cohortes Batavorum, quas bello Neroni à quartadecima legione digreſſas, cum Britanniam peterent, audito Vitellii motu in civitate Lingonum Fabio Valenti adjunctas rettulimus, ſuperbè agebant; ut cujuſque legionis tentoria acceſſiſſent, coërcitos à ſe quartadecimanos, ablatam Neroni Italiam, atque omnem belli fortunam in ipſorum manu ſitam jactantes. Contumelioſum id militibus, acerbum duci, corrupta jurgiis aut rixis diſciplina. ad poſtremum Valens è petulantia, etiam perfidiam ſuſpectabat.

28. Igitur nuncio allato, pulſam Treverorum alam Tungroſque à claſſe Othonis, & Narbonenſem Galliam circumiri; ſimul cura ſocios tuendi; & militari aſtu, cohortes turbidas, ac ſi una forent prævalidas diſpergendi partem Batavorum ire in ſubſidium jubet. quod ubi auditum, vulgatumque; mœrere ſocii, fremere legiones; orbari ſe fortiſſimorum virorum auxilio. veteres illos & tot bellorum victores, poſtquam in conſpectu ſit hoſtis, velut ex acie abduci. ſi provincia, urbe & ſalute imperii potior ſit, omnes illuc ſequerentur: ſin victoriæ ſanitas, ſuſtentaculum, columen in Italia verteretur, non abrumpendos, ut corpori, validiſſimos artus.

29. Hæc ferociter jactando, poſtquam, immiſſis lictoribus, Valens coërcere ſeditionem cœptabat, ipſum invadunt, ſaxa jaciunt, fugientem ſequuntur. Spolia Galliarum, & Viennenſium aurum, & pretia laborum ſuorum occultare clamitantes, direptis ſarcinis, tabernacula ducis, ipſamque humum pilis & lănceis rimabantur. nam Valens, ſervili veſte, apud decurionem equitum tegebatur. Tum Alphenus Varus præfectus caſtrorum, deflagrante paulatim ſeditione, addit conſilium, vetitis obire vigilias centurionibus, omiſſo tubæ ſono, quo miles ad belli munia cietur. Igitur torpere cuncti, circumſpectare inter ſe attoniti: & id ipſum quod nemo regeret paventes; ſilentio, patientia, poſtremo precibus ac lacrymis veniam quærebant. Ut vero deformis & flens, & præter ſpem incolumis Valens proceſſit; gaudium, miſeratio, favor: verſi in lætitiam (ut eſt vulgus utro-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ne immodicum) laudantes gratanteſque; circumdatum aquilis ſigniſque, in tribunal ferunt. Ille utili moderatione, non ſupplicium cujuſquam popoſcit: ac ne diſſimulans ſuſpectior foret, paucos incuſavit: gnarus, civilibus bellis plus militibus quam ducibus licere.

30. Munientibus caſtra apud Ticinum, de adverſa Cæcinæ pugna allatum, & prope renovata ſeditio, tamquam fraude & cunctationibus Valentis prœlio defuiſſent. Nolle requiem, non exſpectare ducem, anteire ſigna, urgere ſigniferos. rapido agmine Cæcinæ junguntur. Improſpera Valentis fama apud exercitum Cæcinæ erat: expoſitos ſe tanto pauciores integris hoſtium viribus querebantur; ſimul in ſuam excuſationem, & adventantium robur per adulationem attollentes, ne ut victi & ignavi deſpectarentur. Et quamquam plus virium, prope duplicatus legionum auxiliorumque numerus erat Valenti, ſtudia tamen militum in Cæcinam inclinabant; ſuper benignitatem animi qua promptior habebatur; etiam vigore ætatis, proceritate corporis, & quodam inani favore. Hinc æmulatio ducibus. Cæcina ut fœdum & maculoſum; ille ut vanum ac tumidum, irridebant. Sed condito odio, eandem utilitatem fovere; crebris epiſtolis, ſine reſpectu veniæ probra Othoni objectantes: cum duces partium Othonis, quamvis uberrima conviciorum in Vitellium materia abſtinerent.

31. Sane ante utriuſque exitum, quo egregiam Otho famam, Vitellius flagitioſiſſimam, meruere; minus Vitellii ignavæ voluptates, quam Othonis flagrantiſſimæ libidines timebantur. Addiderat huic terrorem atque odium cædes Galbæ; contra illi initium belli nemo imputabat. Vitellius ventre & gula ſibi ipſi hoſtis; Otho luxu, ſævitia, audacia, Reipubl. exitioſior ducebatur. Conjunctis Cæcinæ ac Valentis copiis, nulla ultra penes Vitellianos mora, quin totis viribus certarent. Otho conſultavit, trahi bellum, an fortunam experiri placeret. Tum Suetonius Paulinus, dignum fama ſua ratus, qua nemo illa tempeſtate militaris rei callidior habebatur, de toto genere belli cenſere; feſtinationem hoſtibus, moram ipſis utilem diſſeruit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

32. Exercitum Vitellii univerſum adveniſ
nec multum virium à tergo, quoniam Galliæ t
meant; & deſerere Rheni ripam, irrupturis t
infeſtis nationibus, non conducat: Britannicum n
litem hoſte & mari diſtineri: Hiſpanias armis n
ita redundare: provinciam Narbonenſem incu
claſſis & adverſo prœlio contremuiſſe: clauſam A
pibus, & nullo maris ſubſidio, Tranſpadanam It
liam, atque ipſo tranſitu exercitus vaſtatam: n
frumentum uſquam exercitui: nec exercitum ſi
copiis retineri poſſe. Jam Germanos, quod gen
militum apud hoſtes atrociſſimum ſit, tracto
æſtatem bello, fluxis corporibus, mutationem ſ
cœlique haud toleraturos. Multa bella impetu v
lida, per tædia & moras evanuiſſe. Contra ip
omnia opulenta & fida: Pannoniam, Mœſiam, Da
matiam, Orientem, cum integris exercitibus; It
liam, & caput rerum urbem; ſenatumque & pop
lum, nunquam obſcura nomina, etſi aliquando ol
umbrentur; publicas privataſque opes, & immen
ſam pecuniam, inter civiles diſcordias ferro val
diorem; corpora militum aut Italiæ ſueta, aut æſt
bus. Objacere flumen Padum, tutas viris muri
que urbes, è quibus nullam hoſti ceſſuram, Placen
tiæ defenſione exploratum. Proinde duceret be
lum. paucis diebus quartamdecimam legionem, m
gna ipſam fama, cum Mœſiacis copiis affore. tu
rurſus deliberaturum, & ſi prœlium placuiſſet, au
ctis viribus certaturos.

33. Accedebat ſententiæ Paulini Marius Celſu
idem placere Annio Gallo, paucos ante dies lap
equi afflicto, miſſi qui conſilium ejus ſciſcitarentu
rettulerant. Otho pronus ad decertandum: frat
ejus Titianus, & præfectus prætorii Proculus, im
peritia properantes, fortunam & deos & nume
Othonis adeſſe conſiliis, affore conatibus teſtaban
tur. neu quis obviam ire ſententiæ auderet, in adu
lationem conceſſerant. Poſtquam pugnari plac
tum, intereſſe pugnæ imperatorem, an ſeponi me
lius foret, dubitavere. Paulino & Celſo jam no
adverſantibus; ne Principem objectare pericul
viderentur; iidem illi deterioris conſilii auctor
perpulere ut Brixellum concederet, ac dubiis prœ

liorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

iorum exemptus, ſummæ rerum & imperii ſe ipſum eſervaret. Is primus dies Othonianas partes afflixit. namque & cum ipſo prætoriarum cohortium, & ſpeculatorum, equitumque, valida manus diſceſſit; & remanentium fractus animus: quando ſuſpecti duces; & Otho, cui uni apud militem fides, dum & ipſe non niſi militibus credit, imperia ducum in incerto reliquerat.

34. Nihil eorum Vitellianos fallebat, crebris ut in civili bello transfugiis, & exploratores cura diverſa ſciſcitandi, ſua non occultabant. Quieti intentique Cæcina ac Valens, quando hoſtis imprudentia rueret, quod loco ſapientiæ eſt, alienam ſtultitiam opperiebantur, inchoato ponte tranſitum Padi ſimulantes, adverſus oppoſitam gladiatorum manum, ac ne ipſorum miles ſegne otium tereret. Naves pari inter ſe ſpatio, validis utrimque trabibus connexæ, adverſum in flumen dirigebantur, jactis inſuper anchoris, quæ firmitatem pontis continerent. Sed anchorarum funes non extenti fluitabant, ut augeſcente flumine, inoffenſus ordo navium attolleretur. Claudebat pontem impoſita turris, & in extremam navem educta: unde tormentis ac machinis hoſtes propulſarentur.

35. Othoniani in ripa turrim ſtruxerant, ſaxaque & faces jaculabantur. Et erat inſula amne medio, in quam gladiatores navibus molientes, Germani nando prælabebantur. Ac forte plures transgreſſos, completis Liburnicis, per promptiſſimos gladiatorum Macer aggreditur. Sed neque ea conſtantia gladiatoribus ad prœlia quæ militibus; nec perinde nutantes è navibus, quam ſtabili gradu è ripa, vulnera dirigebant. Et cum variis trepidantium inclinationibus, immixti remiges propugnatoreſque turbarentur, deſilire in vada ultro Germani, retentare puppes, ſcandere foros, aut cominus mergere. quæ cuncta in oculis utriuſque exercitus, quanto lætiora Vitellianis, tanto acrius Othoniani cauſſam auctoremque cladis deteſtabantur.

36. Et prœlium quidem, abruptis quæ ſuperfuerant navibus, fuga diremptum: Macer ad exitium poſcebatur. Jamque vulneratum eminus lancea, ſtrictis gladiis invaſerant, cum intercurſu tribunorum

centu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

centurionumque protegitur. Nec multo poſt, V
ſtricius Spurinna, juſſu Othonis, relicto Placent
modico præſidio, cum cohortibus ſubvenit. De
Flavium Sabinum conſulem deſignatum Otho r
ctorem copiis miſit, quibus Macer præfuerat; læ
milite ad mutationem ducum; & ducibus ob crebr
ſeditiones, tam infeſtam militiam aſpernantibus.

37. Invenio apud quoſdam auctores, pavo
belli, ſeu faſtidio utriuſque principis, quorum flag
tia ac dedecus apertiore in dies fama noſcebantu
dubitaſſe exercitus, num poſito certamine, vel ip
in medium conſultarent, vel ſenatui permittere
legere imperatorem. Atque eo duces Othonian
ſpatium ac moras ſuaſiſſe: præcipue Paulinum
quod vetuſtiſſimus conſularium, & militia claru
gloriam nomenque Britannicis expeditionibus m
ruiſſet. Ego ut conceſſerim apud paucos, taci
voto, quietem pro diſcordia, bonum & innoce
tem principem, pro peſſimis ac flagitioſiſſimis e
petitum; ita neque Paulinum, qua prudentia fui
ſperaſſe, corruptiſſimo ſæculo, tantam vulgi m
derationem reor, ut qui pacem belli amore turba
verant, bellum pacis caritate deponerent: nequ
aut exercitus linguis moribuſque diſſonos, in hu
conſenſum potuiſſe coaleſcere: aut legatos ac du
ces, magna ex parte luxus, egeſtatis, ſcelerum ſi
conſcios, niſi pollutum obſtrictumque meritis ſu
principem paſſuros.

38. Vetus ac jam pridem inſita mortalibus po
tentiæ cupido, cum imperii magnitudine adolevit
erupitque. Nam rebus modicis, æqualitas facil
habebatur. ſed ubi ſubacto orbe, & æmulis urbi
bus regibuſve exciſis, ſecuras opes concupiſcer
vacuum fuit, prima inter patres plebemque certa
mina exarſere. modo turbulenti tribuni, mod
conſules prævalidi, & in urbe ac foro tentament
civilium bellorum. Mox è plebe infima C. Marius
& nobilium ſæviſſimus L. Sulla, victam armis li
bertatem in dominationem verterunt. Poſt quo
Cn. Pompeius occultior, non melior. Et numqua
poſtea, niſi de principatu quæſitum. Non diſceſſe
re ab armis in Pharſalia ac Philippis civium legio
nes, nedum Othonis ac Vitellii exercitus ſpont
poſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

oſituri bellum fuerint. eadem illos deum ira, ea-
em hominum rabies, eædem ſcelerum cauſſæ in
iſcordiam egere. Quod ſingulis velut ictibus
ranſacta ſunt bella, ignavia principum factum eſt.
ed me veterum novorumque morum reputatio
ongius tulit: nunc ad rerum ordinem venio.

39. Profecto Brixellum Othone, honor impe-
ii penes Titianum fratrem; vis ac poteſtas penes
Proculum Præfectum. Celſus & Paulinus, cum
prudentia eorum nemo uteretur, inani nomine du-
cum, alienæ culpæ prætendebantur. tribuni centu-
rioneſque ambigui, quod ſpretis melioribus deter-
rimi valebant: Miles alacer, qui tamen juſſa ducum
interpretari, quam exſequi mallet. Promoveri ad
quartum à Bedriaco caſtra placuit; adeo imperite,
ut quamquam verno tempore anni, & tot circum
amnibus, penuria aquæ fatigarentur. Ibi de prœ-
lio dubitatum; Othone per litteras flagitante, ut
maturarent; militibus, ut imperator pugnæ adeſſet
poſcentibus: plerique copias trans Padum agentes
acciri poſtulabant. Nec perinde dijudicari poteſt,
quid optimum factu fuerit, quam peſſimum fuiſſe
quod factum eſt.

40. Non ut ad pugnam, ſed ad bellandum pro-
fecti, Confluentes Padi & Adduæ fluminum XVI
inde millium ſpatio diſtantes petebant. Celſo &
Paulino abnuentibus, militem itinere feſſum, ſar-
cinis gravem, objicere hoſti, non admiſſuro quo
minus expeditus & vix quatuor millia paſſuum
progreſſus, aut incompoſitos in agmine; aut diſper-
ſos & vallum molientes aggrederetur. Titianus &
Proculus, ubi conſiliis vincerentur, ad jus imperii
tranſibant. Aderat ſane citus equo Numida, cum
atrocibus mandatis, quibus Otho, increpita ducum
ſegnitia, rem in diſcrimen mitti jubebat; æger mo-
ra, & ſpei impatiens.

41. Eadem die, ad Cæcinam operi pontis inten-
tum, duo prætoriarum cohortium tribuni, collo-
quium ejus poſtulantes, venerunt. Audire conditio-
nes ac reddere parabat, cum præcipites explorato-
res adeſſe hoſtem nunciavere. Interruptus tribuno-
rum ſermo. eoque incertum fuit, inſidias, an prodi-
tionem, vel aliquod honeſtum conſilium cœptave-
riat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rint. Cæcina dimiſſis tribunis, revectus in caſtra datum juſſu Fabii Valentis pugnæ ſignum,& militem in armis invenit. Dum legiones de ordine agminis ſortiuntur, equites prorupere, & mirum dictu,à paucioribus Othonianis, quo minus in vallum impingerentur, Italicæ legionis virtute territi ſunt. ea ſtrictis mucronibus, redire pulſos, & pugnam reſumere coëgit. Diſpoſita Vitellianarum legionum acies, ſine trepidatione,etenim quamquam vicino hoſte, aſpectus armorum denſis arbuſtis prohibebatur: apud Othonianos pavidi duces, miles ducibus infenſus, mixta vehicula & lixæ, & præruptis utrimque foſſis, via quieto quoque agmini anguſta. Circumſiſtere alii ſigna ſua, quærere alii: incertus undique clamor, accurrentium, vocitantium: & ut cuique audacia vel formido, in primam poſtremamve aciem prorumpebant, vel revehebantur.

42. Attonitas ſubito terrore mentes,falſum gaudium in languorem vertit, repertis qui deſciviſſe à Vitellio exercitum ementirentur. Is rumor ab exploratoribus Vitellii diſperſus,an ipſa Othonis parte,ſeu dolo,ſeu forte ſurrexerit,parum compertum. Omiſſo pugnæ ardore, Othoniani ultro ſalutavere; & hoſtili murmure excepti,pleriſque ſuorum ignaris quæ cauſſa ſalutandi, metum proditionis fecere. Tum incubuit hoſtium acies,integris ordinibus,robore & numero præſtantior: Othoniani quamquam diſperſi,pauciores,feſſi,prœlium tamen acriter ſumpſere. & per locos arboribus ac vineis impeditos, non una pugnæ facies. cominus eminuſque, catervis & cuneis concurrebant: in aggere viæ collato gradu, corporibus & umbonibus niti, omiſſo pilorum jactu, gladiis & ſecuribus galeas loricaſque perrumpere: noſcentes inter ſe, ceteris conſpicui in eventum totius belli certabant.

43. Forte inter Padum viamque, patenti campo, duæ legiones congreſſæ ſunt: pro Vitellio Unaetviceſima, cui cognomen Rapaci, vetere gloria inſignis; è parte Othonis, Prima Adjutrix, non ante in aciem deducta, ſed ferox, & novi decoris avida. Primani, ſtratis Unaetviceſimanorum principiis, aquilam abſtulere: quo dolore accenſa

legio,

tio, & impulit rurſus Primanos, interfecto Orfidio Benigno legato; & plurima ſigna vexillaque ex hoſtibus rapuit. A parte alia, propulſa Quintanorum impetu tertiadecima legio: circumventi plurium accurſu quartadecimani. Et ducibus Othonis jam pridem profugis, Cæcina ac Valens ſubſidiis ſuos firmabant. Acceſſit recens auxilium Varus Alphenus cum Batavis, fuſa gladiatorum manu, quam navibus transvectam, oppoſitæ cohortes in ipſo flumine trucidaverant. ita victores latus hoſtium invecti.

44. Et media acie perrupta, fugere paſſim Othoniani Bedriacum petentes. Immenſum id ſpatium: obſtructæ ſtrage corporum viæ. quo plus cædis fuit. neque enim civilibus prœliis capti in prædam vertuntur. Suetonius Paulinus, & Licinius Proculus, diverſis itineribus, caſtra vitavere. Vedium Aquilam tertiædecimæ legionis legatum, iræ militum inconſultus pavor obtulit. multo adhuc die vallum ingreſſus, clamore ſeditioſorum & fugacium circumſtrepitur: non probris, non manibus abſtinent; deſertorem proditoremque increpant; nullo proprio crimine ejus, ſed more vulgi, ſuum quiſque flagitium aliis objectantes. Titianum & Celſum nox juvit, diſpoſitis jam excubiis compreſſiſque militibus, quos Annius Gallus precibus, conſilio, auctoritate flexerat, ne ſuper cladem adverſæ pugnæ, ſuiſmet ipſi cædibus ſævirent. ſive finis bello veniſſet, ſeu reſumere arma mallent, unicum victis in conſenſu levamentum. Ceteris fractus animus. Prætorianus miles, non virtute ſe, ſed proditione victum fremebat. Ne Vitellianis quidem incruentam fuiſſe victoriam, pulſo equite, rapta legionis aquila: ſupereſſe cum ipſo Othone militum quod trans Padum fuerit; venire Mœſicas legiones; magnam exercitus partem Bedriaci remanſiſſe: hos certe nondum victos; & ſi ita ferret, honeſtius in acie perituros. His cogitationibus truces aut pavidi, extrema deſperatione ad iram ſæpius, quam in formidinem ſtimulabantur.

45. At Vitellianus exercitus, ad quintum à Bedriaco lapidem conſedit, non auſis ducibus eadem die oppugnationem caſtrorum. ſimul voluntaria deditio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ditio ſperabatur. Sed expeditis & tantum ad pr
lium egreſſis; munimentum fuere arma & victo
Poſtera die, haud ambigua Othoniani exercitus
luntate, & qui ferociores fuerant ad pœnitenti
inclinantibus, miſſa legatio: nec apud duces Vit
lianos dubitatum, quo minus pacem concedere
Legati pauliſper retenti. ea res hæſitationem
tulit, ignaris adhuc an impetraſſent. Mox rem
ſa legatione patuit vallum. Tum victi victoreſ
in lacrymas effuſi, ſortem civilium armorum
ſera lætitia deteſtantes. Iiſdem tentoriis, alii f
trum, alii propinquorum vulnera fovebant. S
& præmia in ambiguo; certa, funera & luctus.
quiſquam adeo mali expers, ut non aliquam m
tem mœreret. Requiſitum Orphidii legati corp
honore ſolito crematur: paucos neceſſarii ip
rum ſepelivere: ceterum vulgus ſuper humum
lictum.

46. Opperiebatur Otho nuncium pugnæ, neq
quam trepidus, & conſilii certus. mœſta prim
fama; dein profugi è prœlio perditas res pate
ciunt. Non exſpectavit militum ardor vocem i
peratoris. bonum habere animum jubebant. ſupe
eſſe adhuc novas vires, & ipſos extrema paſſuro
auſuroſque. neque erat adulatio. Ire in aciem, e
citare partium fortunam furore quodam & inſti
ctu flagrabant. qui procul aſtiterant, tendere man
& proximi prehenſare genua; promptiſſimo Pl
tio Firmo. Is prætorii præfectus, identidem orab
ne fidiſſimum exercitum, ne optime meritos mi
tes deſereret: majore animo tolerari adverſa qua
relinqui: fortes & ſtrenuos etiam contra fortuna
inſiſtere ſpei; timidos & ignavos ad deſperatione
formidine properare. Quas inter voces, ut flexer
vultum, aut induraverat Otho, clamor & gemitu
Nec prætoriani tantum, proprius Othonis miles
ſed præmiſſi è Mœſia, eandem obſtinationem a
ventantis exercitus, legiones Aquileiam ingre
ſas, nunciabant. ut nemo dubitet potuiſſe ren
vari bellum atrox, lugubre, incertum victis, & v
ctoribus.

47. Ipſe averſus à conſiliis belli, Hunc, inquit
animum, hanc virtutem veſtram ultra pericul
obj

bjicere, nimis grande vitæ meæ pretium puto. Quanto plus ſpei oſtenditis, ſi vivere placeret, tanto pulchrior mors erit. Experti invicem ſumus, go ac fortuna. nec tempus computaveritis. difficilius eſt temperare felicitati, qua te non putes diu uſurum. Civile bellum à Vitellio cœpit;& ut de principatu certaremus armis, initium illic fuit: ne pluſquam ſemel certemus, penes me exemplum erit. hinc Othonem poſteritas æſtimet. Fruetur Vitellius fratre, conjuge, liberis: mihi non ultione, neque ſolatiis opus eſt. Alii diutius imperium tenuerint; nemo tam fortiter reliquerit. An ego tantum Romanæ pubis, tot egregios exercitus, ſterni rurſus, & Reip. eripi patiar? Eat hic mecum animus, tamquam perituri pro me fueritis. ſed eſte ſuperſtites. nec diu moremur, ego incolumitatem veſtram, vos conſtantiam meam. Plura de extremis loqui, pars ignaviæ eſt. præcipuum deſtinationis meæ documentum habete, quod de nemine queror; nam incuſare deos vel homines, ejus eſt, qui vivere velit.

48. Talia locutus, ut cuique ætas aut dignitas, comiter appellatos, irent propere, neu remanendo iram victoris aſperarent, juvenes auctoritate, ſenes precibus movebat: placidus ore, intrepidus verbis, intempeſtivas ſuorum lacrymas coërcens. Dari naves ac vehicula abeuntibus jubet: libellos epiſtolaſque, ſtudio erga ſe, aut Vitellium contumeliis, inſignes, abolet: pecunias diſtribuit, parce, nec ut periturus. Mox Salvium Cocceianum fratris filium prima juventa, trepidum & mœrentem, ultro ſolatus eſt, laudando pietatem ejus, caſtigando formidinem; an Vitellium tam immitis animi fore, ut pro incolumi tota domo, ne hanc quidem ſibi gratiam redderet? mereri ſe feſtinato exitu clementiam victoris. Non enim ultima deſperatione, ſed poſcente prœlium exercitu remiſiſſe Reip. noviſſimum caſum. Satis ſibi nominis, ſatis poſteris ſuis nobilitatis quæſitum. poſt Julios, Claudios, Servios, ſe primum, in familiam novam imperium intuliſſe. proinde erecto animo capeſſeret vitam, neu patruum ſibi Othonem fuiſſe, aut oblivisceretur unquam, aut nimium meminiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

49. Poſt quæ, dimotis omnibus,paulum requie vit. atque illum ſupremas jam curas animo volu tantem repens tumultus avertit , nunciata conſter natione ac licentia militum. namque abeuntibu exitium minitabantur,atrociſſima in Verginium vi quem clauſa domo obſidebant. increpitis ſeditio nis auctoribus regreſſus , vacavit abeuntium allo quiis , donec omnes inviolati digrederentur. Ve ſperaſcente die , ſitim hauſtu gelidæ aquæ ſedavit tum allatis pugionibus duobus,cum utrumque per tentaſſet , alterum capiti ſubdidit. & explorato jam profectos amicos, noctem quietam , utque af firmatur, non inſomnem egit. Luce prima; in fer rum pectore incubuit. ad gemitum morientis , in greſſi liberti , ſervique, & Plotius Firmus prætor præfectus, unum vulnus invenere. Funus matura tum. ambitioſis id precibus petierat, ne amputare tur caput,ludibrio futurum. Tulere corpus præto riæ cohortes , cum laudibus & lacrymis , vulnu manuſque ejus exoſculantes. Quidam militum juxta rogum interfecere ſe , non noxa neque o metum ; ſed æmulatione decoris , & caritate prin cipis. ac poſtea promiſcue Bedriaci,Placentiæ,aliiſ que in caſtris, celebratum id genus mortis. Otho ni ſepulcrum exſtructum eſt, modicum , & manſu rum.

50. Hunc vitæ finem habuit ſeptimo & triceſi mo ætatis anno. Origo illi è municipio Ferentino Pater conſularis; avus prætorius ; maternum genu impar , nec tamen indecorum. pueritia ac juventa qualem monſtravimus. duobus facinoribus , alter flagitioſiſſimo , altero egregio , tantundem apu poſteros meruit bonæ famæ , quantum malæ: U conquirere fabuloſa , & fictis oblectare legentiu animos , procul gravitate cœpti operis crediderin ita vulgatis traditiſque demere fidem non auſin Die quo Bedriaci certabatur, avem inuſitata ſpeci apud Regium Lepidum celebri luco conſediſſ incolæ memorant, nec deinde cœtu hominum , a circumvolitantium alitum, territam pulſamve,do nec Otho ſe ipſe interficeret: tum ablatam ex ocu lis: & tempora reputantibus , initium finemqu miraculi, cum Othonis exitu competiſſe.

51. I

51. In funere ejus, novata luctu ac dolore militum ſeditio. nec erat, qui coërceret. Ad Verginium verſi, modo ut reciperet imperium, nunc ut legatione apud Cæcinam ac Valentem fungeretur, minitantes orabant. Verginius per averſam domus portam furtim digreſſus, irrumpentes fruſtratus eſt. Earum, quæ Brixelli egerant, cohortium, preces, Rubrius Gallus tulit. Et venia ſtatim impetrata, concedentibus ad victorem, per Flavium Sabinum, iis copiis quibus præfuerat.

52. Poſito ubique bello, magna pars ſenatus extremum diſcrimen adiit, profecta cum Othone ab urbe: dein Mutinæ relicta. illuc de adverſo prœlio allatum. ſed milites, ut falſum rumorem aſpernantes, quod infenſum Othoni ſenatum arbitrabantur, cuſtodire ſermones, vultum habitumque trahere in deterius: conviciis poſtremo ac probris cauſſam & initium cædis quærebant: cum alius inſuper metus ſenatoribus inſtaret, ne prævalidis jam Vitellii partibus, cunctanter excepiſſe victoriam crederentur. ita trepidi & utrimque anxii coëunt: nemo privatim expedito conſilio, inter multos, ſocietate culpæ tutior. Onerabat paventium curas ordo Mutinenſis, arma & pecuniam offerendo, appellabatque Patres Conſcriptos, intempeſtivo honore.

53. Notabile jurgium inde fuit, quo Licinius Cæcina Marcellum Eprium, ut ambigua diſſerentem, invaſit. Nec ceteri ſententias aperiebant: ſed inviſum memoria delationum, expoſitumque ad invidiam Marcelli nomen, irritaverat Cæcinam, ut novus adhuc, & in ſenatum nuper adſcitus, magnis inimicitiis clareſceret. Moderatione meliorum dirempti. Et rediere omnes Bononiam, rurſus conſiliaturi. ſimul, medio temporis, plures nuncii ſperabantur. Bononiæ, diviſis per itinera qui recentiſſimum quemque percunctarentur, interrogatus Othonis libertus cauſſam digreſſus, habere ſe ſuprema ejus mandata reſpondit: Ipſum viventem quidem relictum, ſed ſola poſteritatis cura, & abruptis vitæ blandimentis. Hinc admiratio, & plura interrogandi pudor. Atque omnium animi in Vitellium inclinavere.

54. Intererat conſiliis frater ejus L. Vitellius, ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

queјam adulantibus offerebat, cum repente Cœnus libertus Neronis, atroci mendacio univerſos percuſſit, affirmans, ſuperventu XIV legionis, junctis à Brixello viribus, cæſos victores, verſam partium fortunam. Cauſſa fingendi fuit, ut diplomata Othonis quæ negligebantur, lætiore nuncio revaleſcerent. Et Cœnus quidem rapidus in urbem vectus, paucos poſt dies, juſſu Vitellii pœnas luit. Senatorum periculum auctum, credentibus Othonianis militibus vera eſſe quæ afferebantur. Intendebat formidinem, quod publici conſilii facie, diſceſſum Mutina, deſertæque partes forent. Nec ultra in commune congreſſi, ſibi quiſque conſuluere: donec miſſæ à Fabio Valente epiſtolæ, demerent metum. Et mors Othonis, quo laudabilior, eo velocius audita.

55. At Romæ nihil trepidationis: Cereales ludi ex more ſpectabantur. ut ceſſiſſe vita Othonem, & à Flavio Sabino præfecto urbis, quod erat in urbe militum ſacramento Vitellii adactum, certi auctores in theatrum attulerunt, Vitellio plauſere: populus, cum lauru ac floribus, Galbæ imagines circum templa tulit, congeſtis in modum tumuli coronis, juxta lacum Curtii, quem locum Galba moriens ſanguine infecerat. In ſenatu, cuncta longis aliorum principatibus compoſita, ſtatim decernuntur. Additæ erga Germanicos exercitus laudes, gratesque. & miſſa legatio, quæ gaudio fungeretur. Recitatæ Fabii Valentis epiſtolæ ad conſules ſcriptæ, haud immoderatæ: gratior Cæcinæ modeſtia fuit, quod non ſcripſiſſet.

56. Ceterum Italia gravius atque atrocius, quam bello afflictabatur. diſperſi per municipia & colonias Vitelliani, ſpoliare, rapere, vi & ſtupris polluere, in omne fas nefaſque avidi, aut venales, non ſacro, non profano abſtinebant. Et fuere qui inimicos ſuos ſpecie militum interficerent. Ipſique milites regionum gnari, refertos agros, dites dominos, in prædam, aut ſi repugnatum foret, ad excidium deſtinabant: obnoxiis ducibus, & prohibere non auſis. minus avaritiæ in Cæcina, plus ambitionis: Valens, ob lucra & quæſtus infamis, eoque alienæ etiam culpæ diſſimulator. Jam pridem

attri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

atteritis Italiæ rebus, tantum peditum equitumque, vis, damnaque, & injuriæ, ægre tolerabantur.

57. Interim Vitellius victoriæ ſuæ neſcius, ut ad integrum bellum, reliquas Germanici exercitus vires trahebat. Pauci veterum militum in hibernis relicti, feſtinatis per Gallias delectibus, ut remanentium legionum nomina ſupplerentur. Cura ripæ Hordeonio Flacco permiſſa: Ipſe è Britannico delectu octo millia ſibi adjunxit. & paucorum dierum iter progreſſus, proſperas apud Bedriacum res, ac morte Othonis concidiſſe bellum accepit. Vocata concione, virtutem militum laudibus cumulat. Poſtulante exercitu, ut libertum ſuum Aſiaticum equeſtri dignitate donaret, inhoneſtam adulationem compeſcuit. Dein mobilitate ingenii, quod palam abnuerat, inter ſecreta convivii largitur; honoravitque Aſiaticum anulis, fœdum mancipium, & malis artibus ambitioſum.

58. Iiſdem diebus, acceſſiſſe partibus utramque Mauretaniam, interfecto procuratore Albino, nuncii venere. Luceius Albinus, à Nerone Mauretaniæ Cæſarienſi præpoſitus, addita per Galbam Tingitanæ provinciæ adminiſtratione, haud ſpernendis viribus agebat. XVIII cohortes, quinque alæ, ingens Maurorum numerus aderat, per latrocinia & raptus apta bello manus. cæſo Galba, in Othonem pronus, nec Africa contentus, Hiſpaniæ anguſto freto diremptæ imminebat. Inde Cluvio Rufo metus; & decimam legionem propinquare litori, ut tranſmiſſurus juſſit: præmiſſi centuriones, qui Maurorum animos Vitellio conciliarent. neque arduum fuit, magna per provincias Germanici exercitus fama. Spargebatur inſuper, ſpreto procuratoris vocabulo, Albinum inſigne regis, & Jubæ nomen uſurpare.

59. Ita mutatis animis, Aſinius Pollio alæ præfectus, è fidiſſimis Albino, & Feſtus ac Scipio cohortium præfecti opprimuntur. Ipſe Albinus, dum è Tingitana provincia Cæſarienſem Mauretaniam petit, appulſus litori, trucidatur. uxor ejus, cum ſe percuſſoribus obtuliſſet, ſimul interfecta eſt: nihil eorum quæ fierent Vitellio anquirente. brevi auditu, quamvis magna tranſibat, impar curis gravioribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ribus. Exercitum itinere terreſtri pergere jubet
ipſe Arare flumine devehitur, nullo principali p
ratu, ſed vetere egeſtate conſpicuus. donec Juni
Blæſus, Lugdunenſis Galliæ rector, genere illuſtr
largus animo, & par opibus, circumdaret princi
miniſteria: comitaretur liberaliter, eo ipſo ingratu
quamvis odium Vitellius vernilibus blanditiis vela
ret. Præſto fuere Lugduni victricium victarumqu
partium duces. Valentem & Cæcinam pro concio
ne laudatos, curuli ſuæ circumpoſuit. Mox univer
ſum exercitum occurrere infanti filio jubet: perla
tumque, & paludamento opertum, ſinu retinens
Germanicum appellavit, cinxitque cunctis fortun
Principalis inſignibus. nimius honos inter ſecunda
rebus adverſis in ſolatium ceſſit.

60. Tum interfecti centuriones promptiſſim
Othonianorum: unde præcipua in Vitellium alie
natio, per Illyricos exercitus. Simul ceteræ legio
nes contactu, & adverſus Germanicos milites invi
dia, bellum meditabantur. Suetonium Paulinum
ac Licinium Proculum, triſti mora ſqualidos te
nuit: donec auditi, neceſſariis magis defenſionibus
quam honeſtis uterentur. Proditionem ultro impu
tabant: ſpatium longi ante prœlium itineris, fatiga
tionem Othonianorũ, permixtum vehiculis agmen
ac pleraque fortuita, fraudi ſuæ aſſignantes. & Vi
tellius credidit de perfidia, & fidem abſolvit. Salviu
Titianus, Othonis frater, nullum diſcrimen adiit
pietate & ignavia excuſatus. Mario Celſo conſula-
tus ſervatur. ſed creditum fama, objectumque mo
in ſenatu Cæcilio ſimplici, quod eum honorem pe-
cunia mercari, nec ſine exitio Celſi voluiſſet. reſti-
tit Vitellius, deditque poſtea conſulatum Simplici
innoxium & inemptum. Trachalum adverſus cri-
minantes, Galeria uxor Vitellii protexit.

61. Inter magnorum virorum diſcrimina (pu-
dendum dictu) Maricus quidam, è plebe Boiorum
inſerere ſeſe fortunæ, & provocare arma Romana
ſimulatione numinum auſus eſt. Jamque aſſerto
Galliarum, & deus (nomen id ſibi indiderat) conci-
tis octo millibus hominum, proximos Æduorum
pagos trahebat; cum graviſſima civitas, electa ju-
ventute, adjectis à Vitellio cohortibus, fanaticam

multi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

multitudinem disjecit. Captus in eo prœlio Mariccus, ac mox feris objectus; quia non laniabatur, ſtolidum vulgus inviolabilem credebat, donec ſpectante Vitellio interfectus eſt.

62. Nec ultra in defectores, aut bona cujuſquam, ſævitum: rata fuere eorum, qui acie Othoniana ceciderant, teſtamenta, aut lex inteſtatis. prorſus, ſi luxuriæ temperaret, avaritiam non timeres. Epularum fœda & inexplebilis libido. ex urbe atque Italia irritamenta gulæ geſtabantur, ſtrepentibus ab utroque mari itineribus: exhauſti conviviorum apparatibus principes civitatum: vaſtabantur ipſæ civitates: degenerabat à labore ac virtute miles, aſſuetudine voluptatum, & contemptu ducis. Præmiſit in urbem edictum, quo vocabulum Auguſti differret, Cæſaris non reciperet, cum de poteſtate nihil detraheret. Pulſi Italia mathematici. Cautum ſevere, ne equites Rom. ludo & arena pollurerentur. priores id principes, pecunia, & ſæpius vi, perpulerant: ac pleraque municipia, & coloniæ, æmulabantur corruptiſſimum quemque adoleſcentium pretio illicere.

63. Sed Vitellius, adventu fratris, & irrepentibus dominationis magiſtris, ſuperbior & atrocior, occidi Dolabellam juſſit, quem in coloniam Aquinatem ſepoſitum ab Othone rettulimus. Dolabella, audita morte Othonis, urbem introierat. id ei Plautius Varus prætura functus, ex intimis Dolabellæ amicis, apud Flavium Sabinum præfectum urbis objecit, tamquam rupta cuſtodia, ducem ſe victis partibus oſtentaſſet. addidit tentatam cohortem, quæ Hoſtiæ ageret. nec ullis tantorum criminum probationibus in pœnitentiam verſus, ſeram veniam poſt ſcelus quærebat. Cunctantem ſuper tanta re Flavium Sabinum, Triaria L. Vitellii uxor, ultra feminam ferox, terruit è periculo Principis famam clementiæ affectare. Sabinus ſuopte ingenio mitis, ubi formido inceſſiſſet, facilis mutatu, & in alieno diſcrimine ſibi pavens, ne allevaſſe videretur, impulit ruentem.

64. Igitur Vitellius, metu & odio, quod Petroniam uxorem ejus mox Dolabella in matrimonium accepiſſet, vocatum per epiſtolas, vitata Flaminiæ

viæ celebritate, divertere Interamnam, atque il
interfici juſſit. Longum interfectori viſum: in it
nere ac taberna, projectum humi jugulavit: magn
cum invidia novi principatus, cujus hoc primu
ſpecimen noſcebatur. Et Triariæ licentiam, mode
ſtum è proximo exemplum onerabat, Galeria im
peratoris uxor, non immitis triſtibus: & pari pro
bitate, mater Vitelliorum Sextilia, antiqui mori
Dixiſſe quin etiam, ad primas filii ſui epiſtolas, fe
rebatur, non Germanicum à ſe, ſed Vitellium ge
nitum. Nec ullis poſtea fortunæ illecebris, aut am
bitu civitatis in gaudium evecta, domus ſuæ tantu
adverſa ſenſit.

65. Digreſſum à Lugduno Vitellium, M. Cluviu
Rufus aſſequitur, omiſſa Hiſpania; lætitiam & gra
tulationem vultu ferens, animo anxius, & petitun
ſe criminationibus gnarus. Hilarius Cæſaris liber
tus detulerat, tamquam audito Vitellii & Othoni
principatu, propriam ipſe potentiam, & poſſeſſio-
nem Hiſpaniarum tentaſſet: eoque diplomatibu
nullum principem præſcripſiſſet. Interpretabatu
quædam ex orationibus ejus, contumelioſa in Vi-
tellium, & pro ſe ipſo popularia. Auctoritas Clu-
vii prævaluit, ut puniri ultro libertum ſuum Vitel-
lius juberet: Cluvius comitatu principis adjectus,
non adempta Hiſpania, quam rexit abſens, exemplo
L. Arruntii. cum Tiberius Cæſar ob metum, Vi-
tellius Cluvium nulla formidine, retinebat. Non
idem Trebellio Maximo honos. profugerat Bri-
tannia ob iracundiam militum: miſſus eſt in locum
ejus Vectius Bolanus.

66. E præſentibus angebat Vitellium victarum
legionum haud quaquam fractus animus. ſparſæ per
Italiam, & victoribus permixtæ, hoſtilia loqueban-
tur: præcipua quartadecimanorum ferocia, qui ſe
victos abnuebant; quippe Bedriacenſi acie, vexil-
lariis tantum pulſis, vires legionis non affuiſſe. Re-
mitti eos in Britanniam, unde à Nerone exciti e-
rant, placuit; atque interim Batavorum cohortes
una tendere, ob veterem adverſus quartadecimanos
diſcordiam. nec diu in tantis armatorum odiis, quies
fuit. Auguſtæ Taurinorum, dum opificem quen-
dam Batavus ut fraudatorem inſectatur, legionarius

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ut hoſpitem tuetur, ſui cuique commilitones aggregati, à conviciis ad cædem tranſiere. & prœlium atrox arſiſſet, ni duæ prætoriæ cohortes, cauſam quartadecimanorum ſecutæ, his fiduciam, & metum Batavis feciſſent. quos Vitellius agmini ſuo jungi, ut fidos; legionem, Graiis Alpibus traductam, eo flexu itineris ire jubet, quo Viennam vitarent, namque & Viennenſes timebantur. Nocte qua proficiſcebatur legio, relictis paſſim ignibus, pars Taurinæ coloniæ ambuſta: quod damnum, ut pleraque belli mala, majoribus aliarum urbium cladibus obliteratum. Quartadecimani, poſtquam Alpibus digreſſi ſunt, ſeditioſiſſimus quiſque ſigna Viennam ferebant: conſenſu meliorum compreſſi, & legio in Britanniam tranſvecta.

67. Proximus Vitellio è prætoriis cohortibus metus erat. ſeparati primum, deinde addito honeſtæ miſſionis lenimento, arma ad tribunos ſuos deferebant: donec motum à Veſpaſiano bellum crebreſceret: tum reſumpta militia, robur Flavianarum partium fuere. Prima claſſicorum legio in Hiſpaniam miſſa, ut pace & otio miteſceret: Undecima ac ſeptima ſuis hibernis redditæ: Tertiadecimani ſtruere amphitheatra juſſi. nam Cæcina Cremonæ, Valens Bononiæ, ſpectaculum gladiatorum edere parabant: nunquam ita ad curas intento Vitellio, ut voluptatum oblivisceretur.

68. Et quidem partes modeſte diſtraxerat: apud victores orta ſeditio, ludicro initio, niſi numerus cæſorum invidiam bello auxiſſet. Diſcubuerat Vitellius Ticini, adhibito ad epulas Verginio. Legati tribunique, ex moribus imperatorum ſeveritatem æmulantur, vel tempeſtivis conviviis gaudent: perinde miles intentus, aut licenter agit. Apud Vitellium omnia indiſpoſita, temulenta, pervigiliis ac Bacchanalibus, quam diſciplinæ & caſtris propiora. Igitur duobus militibus, altero legionis quintæ, altero è Gallis auxiliaribus, per laſciviam ad certamen luctandi accenſis, poſtquam legionarius prociderat, inſultante Gallo, & iis qui ad ſpectandum convenerant in ſtudia diducti; erupere legionarii in perniciem auxiliorum, ac duæ cohortes interfectæ. Remedium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tumultus fuit, alius tumultus. pulvis procul, & a ma aſpiciebantur: conclamatum repente, XIV l gionem, verſo itinere, ad prœlium venire. ſed era agminis coactores. agniti, dempſere ſolicitudinen Interim Verginii ſervus forte obvius, ut percuſſ Vitellii inſimulatur. & ruebat ad convivium mile mortem Verginii expoſcens. Ne Vitellius quiden quamquam ad omnes ſuſpiciones pavidus, de inno centia ejus dubitavit. ægre tamen cohibiti, qui exi tium viri conſularis, & quondam ducis ſui flagita bant. Nec quemquam ſæpius quam Verginium, o mnis ſeditio infeſtavit. manebat admiratio viri, & fama; ſed oderant, ut faſtiditi.

69. Poſtero die Vitellius, ſenatus legation quam ibi opperiri juſſerat, audita, tranſgreſſus in caſtra, ultro pietatem militum collaudavit: fremen tibus auxiliis, tantum impunitatis atque arrogan tiæ legionariis acceſſiſſe. Cohortes Batavorum, ne quid truculentius auderent, in Germaniam remiſ ſæ, principium interno ſimul externoque bello pa rantibus fatis. Reddita civitatibus Gallorum auxilia ingens numerus, & prima ſtatim defectione, inter inania belli aſſumptus. Ceterum, ut largitionibus af fectæ tamen imperii opes ſufficerent, amputari le gionum auxiliorumque numeros jubet, vetitis ſup plementis: & promiſcuæ miſſiones offerebantur. exitiabile id Reip. ingratum militi, cui eadem mu nia inter paucos, periculaque ac labor crebrius re dibant. & vires luxu corrumpebantur; contra vete rem diſciplinam, & inſtituta majorum, apud quos virtute quam pecunia res Romana melius ſtetit.

70. Inde Vitellius Cremonam flexit, & ſpectato munere Cæcinæ, inſiſtere Bedriacenſibus campis, ac veſtigia recentis victoriæ luſtrare oculis, concu pivit. Fœdum atque atrox ſpectaculum. intra XL pugnæ diem; lacera corpora, trunci artus, putres virorum equorumque formæ, infecta tabo humus, protritis arboribus atque frugibus, dira vaſtitas. nec minus inhumana pars viæ, quam Cremonenſes lauro roſiſque conſtraverant, exſtructis altaribus, cæſiſque victimis, regium in morem: quæ læta in præſens, mox perniciem ipſis fecere. Aderant Va lens & Cæcina, monſtrabantque pugnæ locos: hinc

in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rupiſſe legionum agmen , hinc equites coortos :
de circumfuſas auxiliorum manus. Jam tribuni
æfectique , ſua quiſque facta extollentes , falſa,
era , aut majora vero miſcebant. Vulgus quoque
ilitum, clamore & gaudio, deflectere via , ſpatia
ertaminum recognoſcere ; aggerem armorum,
rues corporum intueri , mirarique. Et erant quos
aria fors rerum , lacrymæque & miſericordia ſub-
ret. at non Vitellius flexit oculos , nec tot millia
ſepultorum civium exhorruit. lætus ultro,& tam
ropinquæ ſortis ignarus , inſtaurabat ſacrum diis
oci.

71. Exin Bononiæ , à Fabio Valente , gladiato-
um ſpectaculum editur , advecto ex urbe cultu.
Quantoque magis propinquabat , tanto corruptius
ter , immixtis hiſtrionibus & ſpadonum gregibus,
& cetero Neronianæ aulæ ingenio. namque & Ne-
ronem ipſum Vitellius admiratione celebrabat , ſe-
ctari cantantem ſolitus, non neceſſitate, qua hone-
tiſſimus quiſque , ſed luxu , & ſaginæ mancipatus
emptuſque. Ut Valenti & Cæcinæ vacuos honoris
menſes aperiret, coartati aliorum conſulatus, diſſi-
mulatus Martii Macri , tamquam Othonianarum
partium ducis : & Valerium Marinum, deſtinatum
à Galba conſulem, diſtulit ; nulla offenſa , ſed mi-
tem, & injuriam ſegniter laturum. Pedanius Coſta
omittitur, ingratus principi, ut adverſus Neronem
auſus , & Verginii exſtimulator. Sed alias protulit
cauſſas. actæque inſuper Vitellio gratiæ, conſuetu-
dine ſervitii.

72. Non ultra paucos dies : quamquam acribus
initiis cœptum, mendacium valuit. Exſtiterat qui-
dam , Scribonianum ſe Camerinum ferens , Nero-
nianorum temporum metu in Hiſtria occultatum,
quod illic clientelæ & agri veterum Craſſorum, ac
nominis favor manebat. Igitur deterrimo quoque
in argumentum fabulæ aſſumpto,vulgus credulum,
& quidam militum errore veri , ſeu turbarum ſtu-
dio , certatim aggregabantur ; cum pertractus ad
Vitellium , interrogatuſque quiſnam mortalium
eſſet, poſtquam nulla dictis fides , & à domino no-
ſcebatur, conditione fugitivus, nomine Geta, ſum-
ptum de eo ſupplicium in ſervilem modum.

73. Vix

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

73. Vix credibile memoratu eſt, quantum ſup
biæ ſocordiæque Vitellio adoleverit, poſtquam ſ
culatores è Syria Judæaque, adactum in verba e
Orientem nunciavere. Nam & ſi vagis adhuc & i
certis auctoribus, erat tamen in ore famaque V
ſpaſianus, ac plerumque ad nomen ejus Vitelli
excitabatur: tum ipſe exercituſque, ut nullo æm
lo, ſævitia, libidine, raptu, in externos mores pr
ruperant.

74. At Veſpaſianus bellum armaque, & proc
vel juxta ſitas vires, circumſpectabat. Miles i
adeo paratus, ut præeuntem ſacramentum & fau
Vitellio omnia precantem, per ſilentium audierin
Muciani animus, nec Veſpaſiano alienus, & in T
tum pronior. præfectus Ægypti Alexander con
lia ſociaverat. Tertiam legionem, quod è Syria i
Mœſiam tranſiſſet, ſuam numerabat. ceteræ Illy
rici legiones, ſecuturæ ſperabantur. Namque o
mnes exercitus flammaverat arrogantia venien
tium à Vitellio militum, quod truces corpore, hor
ridi ſermone, ceteros ut impares irridebant. Se
in tanta mole belli plerumque cunctatio, & Veſpa
ſianus modo in ſpem erectus, aliquando adverſa re
putabat; Quis ille dies foret, quo LX ætatis annos
& duos filios juvenes bello permitteret? Eſſe pri-
vatis cogitationibus regreſſum; & prout velint
plus minuſve ſumi ex fortuna: imperium cupienti-
bus, nihil medium inter ſumma aut præcipitia.

75. Verſabatur ante oculos Germanici exerci-
tus robur, notum viro militari: Suas legiones ci-
vili bello inexpertas; Vitellii, victrices: & apud
victos, plus querimoniarum, quam virium. fluxam
per diſcordias militum fidem, & periculum ex ſin-
gulis. Quid enim profuturas cohortes alaſque, ſi
unus alterque, præſenti facinore paratum ex diver-
ſo præmium petat? Sic Scribonianum ſub Claudio
interfectum; ſic percuſſorem ejus Volaginium, è
gregario ad ſumma militiæ provectum. Facilius
univerſos impelli, quam ſingulos vitari.

76. His pavoribus nutantem, & alii legati amiciq;
firmabant, & Mucianus poſt multos ſecretoſq; ſer-
mones, jam & coram ita locutus: Omnes qui ma-
gnarum rerum conſilia ſuſcipiunt, æſtimare debent,

an

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quod inchoatur,Reip.utile, ipſis glorioſum, aut omptum effectu,aut certe non arduum ſit. Simul e qui ſuadet conſiderandus eſt , adjiciatne conſi- periculum ſuum:& ſi fortuna cœptis affuerit,cui mmum decus acquiratur. Ego te,Veſpaſiane,ad perium voco, tam ſalutare Reip. quam tibi ma- ificum, juxta deos,in tua manu poſitum eſt. Nec eciem adulantis expaveris , à contumelia quam à ude propius fuerit, poſt Vitellium eligi. Non ad- rſus divi Auguſti acerrimam mentem, nec adver- s cautiſſimam Tiberii ſenectutem,nec contra Caii idem, aut Claudii, vel Neronis, fundatam longo nperio domum exſurgimus : ceſſiſti etiam Galbæ naginibus : torpere ultra, & polluendam perden- umque Remp. relinquere , ſopor & ignavia vide- tur, etiam ſi tibi,quam inhoneſta, tam tuta ſervi- s eſſet. Abiit jam & tranſvectum eſt tempus,quo oſſes videri concupiſſe. confugiendum eſt ad im- erium. An excidit trucidatus Corbulo ? ſplendi- or origine quam nos ſumus, fateor: ſed & Nero, obilitate natalium , Vitellium anteibat. Satis cla- us eſt apud timentem , quiſquis timetur. Et poſſe exercitu principem fieri , ſibi ipſe Vitellius do- umento eſt, nullis ſtipendiis , nulla militari fama, albæ odio provectus. Ne Othonem quidem ducis rte, aut exercitus vi, ſed præpropera ipſius deſpe- atione victum , jam deſiderabilem & magnum rincipem fecit. Cum interim ſpargit legiones ; xarmat cohortes , nova quotidie bello ſemina mi- iſtrat. ſi quid ardoris ac ferociæ miles habuit, po- inis , & comeſſationibus , & principis imitatione, eteritur. Tibi è Judæa & Syria & Ægypto no- em legiones integræ , nulla acie exhauſtæ , non iſcordia corruptæ : ſed firmatus uſu miles, & belli omitor externi.Claſſium,alarum,cohortium robo- a;& fidiſſimi reges;& tua ante omnes experientia.

77. Nobis nihil ultra arrogabo , quam ne poſt alentem ac Cæcinam numeremur.Ne tamen Mu- ianum ſocium ſpreveris , quia æmulum non expe- iris : me Vitellio antepono , te mihi. Tuæ domui riumphale nomen,duo juvenes, capax jam imperii lter , & primis militiæ annis apud Germanicos uoq;exercitus clarus.Abſurdum fuerit,non cedere impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

imperio ei, cujus filium adoptaturus eſſem, ſi i
imperarem. Ceterum inter nos non idem proſpe
rum adverſarumque rerum ordo erit. Nam ſi vi
cimus, honorem quem dederis habebo: diſcrim
ac pericula, ex æquo partiemur. imo ut melius
tu hos exercitus rege; mihi bellum, & prœlior
incerta trade. Acriore hodie diſciplina, victi, qu
victores agunt: hos ira, odium, ultionis cupi
tas ad virtutem accendit; illi per faſtidium,
contumaciam hebeſcunt. Aperiet & recludet, co
tecta & tumeſcentia victricium partium vulner
bellum ipſum. Nec mihi major in tua vigilant
parſimonia, ſapientia, fiducia eſt, quam in Vite
torpore, inſcitia, ſævitia. Sed & meliorem in be
cauſſam, quam in pace habemus. nam qui delib
rant, deſciverunt.

78. Poſt Muciani orationem ceteri audenti
circumſiſtere, hortari, reſponſa vatum, & ſideru
motus referre. Nec erat intactus tali ſuperſtition
ut qui mox rerum dominus, Seleucum quenda
mathematicum, rectorem & præſcium palam h
buerit. Recurſabant animo vetera omnia. cupre
ſus arbor in agris ejus, conſpicua altitudine, r
pente prociderat; ac poſtera die, eodem veſtig
reſurgens, procera & latior virebat. grande i
proſperumque, conſenſu haruſpicum: & ſumn
claritudo juveni admodum Veſpaſiano promiſſa. S
primo triumphalia; & conſulatus, & Judaïcæ vict
riæ decus, impleſſe fidem ominis videbantur:
hæc adeptus eſt, portendi ſibi imperium credeba
Eſt Judæam inter Syriamque Carmelus, ita voca
montem, deumque. nec ſimulacrum deo, aut tem
plum, (ſic tradidere majores) * aram tantum & re
verentiam. Illic ſacrificanti Veſpaſiano, cum ſp
occultas verſaret animo, Baſilides ſacerdos, inſp
ctis identidem extis, Quidquid eſt, inquit, Veſp
ſiane, quod paras, ſeu domum exſtruere, ſeu prol
tare agros, ſive ampliare ſervitia, datur tibi magn
ſedes, ingentes termini, multum hominum. H
ambages & ſtatim exceperat fama, & tunc aperie
bat. nec quidquam magis in ore vulgi; crebrior
apud ipſum ſermones: quanto ſperantibus plura d
cuntur.

79. Hau

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

79. Haud dubia deſtinatione diſceſſere; Mucia-
us Antiochiam, Veſpaſianus Cæſaream: illa Sy-
iæ; hæc Judææ caput eſt. Initium ferendi ad Ve-
paſianum Imperii Alexandriæ cœptum, feſtinante
Tiberio Alexandro, qui Kal. Jul. ſacramento ejus
egiones adegit. Iſque primus principatus dies in
oſterum celebratus, quamvis Judaïcus exercitus v
Non. Jul. apud ipſum juraſſet, eo ardore, ut ne Ti-
us quidem filius exſpectaretur, Syria remeans, &
onſiliorum inter Mucianum ac patrem nuncius.
uncta impetu militum acta: non parata cognitio-
e, non conjunctis legionibus.

80. Dum quæritur tempus locuſque, quodque
n re tali difficillimum eſt, prima vox, dum animo
pés, timor, ratio, caſus obverſantur: egreſſum cu-
biculo Veſpaſianum, pauci milites ſolito adſiſtentes
ordine, ut legatum ſalutaturi, Imperatorem ſalu-
tavere. Tum ceteri accurrere, Cæſarem, & Augu-
ſtum, & omnia principatus vocabula cumulare.
mens à metu ad fortunam tranſierat. In ipſo nihil
tumidum, arrogans, aut in rebus novis novum fuit.
ut primum tantæ multitudinis offuſam oculis cali-
ginem disjecit, militariter locutus, læta omnia, &
affluentia excepit. namque id ipſum opperiens Mu-
cianus, alacrem militem in verba Veſpaſiani ad-
egit. Tum Antiochenſium theatrum ingreſſus, ubi
illis conſultare mos eſt, concurrentes, & in adula-
tionem effuſos alloquitur: ſatis decorus etiam Græ-
ca facundia, omniumque quæ diceret atque ageret,
arte quadam oſtentator. Nihil æque provinciam
exercitumque accendit, quam quod aſſeverabat Mu-
cianus, ſtatuiſſe Vitellium, ut Germanicas legiones
in Syriam, ad militiam opulentam quietamque
transferret; contra Syriacis legionibus Germanica
hiberna, cælo ac laboribus dura mutarentur. Quip-
pe & provinciales, ſueto militum contubernio gau-
debant, plerique neceſſitudinibus & propinquitati-
bus mixti; & militibus vetuſtate ſtipendiorum, nota
& familiaria caſtra, in modum penatium diligeban-
tur.

81. Ante Idus Jul. Syria omnis in eodem ſacra-
mento fuit. Acceſſere cum regno, Sohemus haud
ſpernendis viribus; Antiochus vetuſtis opibus in-
gens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

gens, & inſervientinm regum ditiſſimus. mox p
occultos ſuorum nuncios excitus ab urbe Agripp
ignaro adhuc Vitellio, celeri navigatione proper
verat. nec minore animo, regina Berenice part
juvabat, florens ætate formaque, & ſeni quoque V
ſpaſiano magnificentia munerum grata. Quidqu
provinciarum alluitur mari, Aſia atque Achaia t
nus, quantumque introrſus Pontum & Armeni
pateſcit, juravere. ſed inermes legati regebant
nondum additis Cappadociæ legionibus. Conſiliu
de ſumma rerum, Beryti habitum. illuc Mucianu
cum legatis tribuniſque, & ſplendidiſſimo quoq
centurionum ac militum, venit. Et è Judaïco exe
citu, lecta decora. Tantum ſimul peditum equ
tumque, & æmulantium inter ſe regum paratu
ſpeciem fortunæ Principalis effecerant.

82. Prima belli cura, agere delectus; revoca
veteranos: deſtinantur validæ civitates exercend
armorum officinis: apud Antiochenſes aurum a
gentumque ſignatur: eaque cuncta per idone
miniſtros, ſuis quæque locis, feſtinabantur. Ip
Veſpaſianus, adire, hortari bonos laude, ſegn
exemplo, incitare ſæpius quam coërcere; vit
magis amicorum, quam virtutes diſſimulans. Mu
tos præfecturis & procurationibus; pleroſque ſ
natorii ordinis honore percoluit, egregios viros
& mox ſumma adeptos: quibuſdam fortuna pr
virtutibus fuit. Donativum militi, neque Mucianu
prima concione, niſi modice oſtenderat, ne Veſp
ſianus quidem plus civili bello obtulit, quam alii i
pace: egregie firmus adverſus militarem largitio
nem, eoque exercitu meliore. Miſſi ad Parthu
Armeniumque legati; proviſumque, ne verſis a
civile bellum legionibus, terga nudarentur. Titu
inſtare Judææ; Veſpaſianum obtinere clauſtra Æ
gypti placuit: ſufficere videbantur adverſus Vite
lium, pars copiarum, & dux Mucianus, & Veſpaſi
ni nomen, ac nihil arduum fatis. Ad omnes exer
citus legatoſque ſcriptæ epiſtolæ, præceptumqu
ut prætorianos Vitellio infenſos, reciperandæ mi
litiæ præmio invitarent.

83. Mucianus cum expedita manu, ſocium ma
gis imperii quam miniſtrum agens, non lento itine
re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

re, ne cunctari videretur; neque tamen properans, gliſcere famam ipſo ſpatio ſinebat: gnarus modicas vires ſibi, & majora credi de abſentibus. Sed legio ſexta, & tredecim vexillariorum millia, ingenti agmine ſequebantur. Claſſem è Ponto, Byzantium adigi juſſerat: ambiguus conſilii, num omiſſa Mœſia, Dyrrhachium pedite atque equite peteret: ſimul longis navibus verſum in Italiam mare clauderet, tuta pone tergum Achaia Aſiaque: quas inermes exponi Vitellio, ni præſidiis firmarentur: atque ipſum Vitellium in incerto fore, quam partem Italiæ protegeret, ſi ſimul Brundiſium Tarentumque, & Lucaniæ Calabriæque litora infeſtis claſſibus peterentur.

84. Igitur navium, militum, armorum, paratu ſtrepere provinciæ. Sed nihil æque fatigabat, quam pecuniarum conquiſitio: eos eſſe belli civilis nervos dictitans Mucianus, non jus aut verum in cognitionibus, ſed ſolam magnitudinem opum ſpectabat. paſſim delationes, & locupletiſſimus quiſque in prædam correpti. quæ gravia atque intoleranda, ſed neceſſitate armorum excuſata, etiam in pace manſere. ipſo Veſpaſiano, inter initia imperii, ad obtinendas iniquitates haud perinde obſtinato: donec, indulgentia fortunæ, & pravis magiſtris, didicit, auſuſque eſt. Propriis quoque opibus Mucianus bellum juvit, largitus privatim, quod avidius de Rep. ſumeret. Ceteri conferendarum pecuniarum exemplum ſecuti; rariſſimus quiſque eandem in reciperando licentiam habuerunt.

85. Accelerata interim Veſpaſiani cœpta, Illyrici exercitus ſtudio tranſgreſſi in partes. Tertia legio exemplum ceteris Mœſiæ legionibus præbuit. Octava erat ac ſeptima Claudiana, imbutæ favore Othonis, quamvis prœlio non interfuiſſent: Aquileiam jam progreſſæ, proturbatis qui de Othone nunciabant, laceratiſque vexillis nomen Vitellii præferentibus, rapta poſtremo pecunia, & inter ſe diviſa, hoſtiliter egerant. Unde metus, & ex metu conſilium, poſſe imputari Veſpaſiano, quæ apud Vitellium excuſanda erant. Ita tres Mœſicæ legiones per epiſtolas alliciebant Panno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nicum exercitum, aut abnuenti vim parabant. In eo motu Aponius Saturninus Mœſiæ rector, peſſimum facinus audet, miſſo centurione ad interficiendum Tertium Julianum, ſeptimæ legionis legatum, ob ſimultates; quibus cauſſam partium prætendebat. Julianus, comperto diſcrimine, & gnaris locorum adſcitis, per avia Mœſiæ ultra montem Hemum profugit. nec deinde civili bello interfuit per varias moras ſuſceptum ad Veſpaſianum iter trahens, & ex nunciis cunctabundus, aut properans.

86. At in Pannonia XIII legio ac VII Galbiana, dolorem iramque Bedriacenſis pugnæ retinentes, haud cunctanter Veſpaſiano acceſſere, vi præcipua Primi Antonii. Is legibus nocens, & tempore Neronis falſi damnatus, inter alia belli mala, ſenatorium ordinem reciperaverat. Præpoſitus à Galba ſeptimæ legioni, ſcriptitaſſe Othoni credebatur, ducem ſe partibus offerens, à quo neglectus, in nullo Othoniani belli uſu fuit. labantibus Vitellii rebus Veſpaſianum ſecutus, grande momentum addidit, ſtrenuus manu, ſermone promptus, ſerendæ in alios invidiæ artifex, diſcordiis & ſeditionibus potens, raptor, largitor, pace peſſimus, bello non ſpernendus. Juncti inde Mœſici ac Pannonici exercitus, Dalmaticum militem traxere, quamquam conſularibus legatis nihil turbantibus. Titus Ampius Flavianus Pannoniam, Poppeus Silvanus Dalmatiam tenebant, divites ſenes. Sed procurator aderat Cornelius Fuſcus, vigens ætate, claris natalibus. prima juventa, quietis cupidine, ſenatorium ordinem exuerat. idem pro Galba dux coloniæ ſuæ, eaque opera procurationem adeptus, ſuſceptis Veſpaſiani partibus, acerrimam bello facem prætulit. non tam præmiis periculorum, quam ipſis periculis lætus; pro certis & olim partis, nova, ambigua, ancipitia malebat. Igitur movere & quatere quidquid uſquam ægrum foret, aggrediuntur. Scriptæ in Britanniam ad quartadecimanos, in Hiſpaniam ad primanos epiſtolæ: quod utraque legio pro Othone, adverſa Vitellio fuerat. ſparguntur per Gallias litteræ; momentoque temporis flagrabat ingens bellum, Illyricis exercitibus

bus palam deſciſcentibus: ceteris fortunam ſecuturis.

87. Dum hæc per provincias, à Veſpaſiano ducibuſque partium geruntur; Vitellius contemptior in dies ſegniorque, ad omnis municipiorum villarumque amœnitates reſiſtens, gravi urbem agmine petebat. Sexaginta millia armatorum ſequebantur, licentia corrupta. calonum numerus amplior; procaciſſimis etiam inter ſervos lixarum ingeniis. tot legatorum amicorumque comitatus inhabilis ad parendum; etiam ſi ſumma modeſtia regeretur. Onerabant multitudinem, obvii ex urbe ſenatores equiteſque: quidam metu; multi per adulationem; ceteri ac paulatim omnes, ne aliis proficiſcentibus, ipſi remanerent. Aggregabantur è plebe, flagitioſa per obſequia Vitellio cogniti, ſcurræ, hiſtriones, aurigæ, quibus ille amicitiarum dehoneſtamentis mire gaudebat. Nec coloniæ modo aut municipia, congeſtu copiarum; ſed ipſi cultores; arvaque, maturis jam frugibus, ut hoſtile ſolum vaſtabantur.

88. Multæ & atroces inter ſe militum cædes, poſt ſeditionem Ticini cœptam; manente legionum auxiliorumque diſcordia, ubi adverſus paganos certandum foret, conſenſu. Sed plurima ſtrages, ad ſeptimum ab urbe lapidem. ſingulis ibi militibus Vitellius paratos cibos, ut gladiatoriam ſaginam, dividebat. & effuſa plebes, totis ſe caſtris miſcuerat. Incurioſos milites, vernacula urbanitate quidam ſpoliavere, abſciſſis furtim balteis, an accincti forent rogitantes. Non tulit ludibrium inſolens contumeliæ animus: inermem populum gladiis invaſere. cæſus inter alios pater militis, cum filium comitaretur; deinde agnitus: & vulgata cæde, temperatum ab innoxiis. In urbe tamen trepidatum, præcurrentibus paſſim militibus. Forum maxime petebant, cupidine viſendi locum in quo Galba jacuiſſet. Nec minus ſævum ſpectaculum erant ipſi, tergis ferarum & ingentibus telis horrentes, cum turbam populi per inſcitiam parum vitarent, aut ubi lubrico viæ vel occurſu alicujus procidiſſent, ad jurgium, mox ad manus & ferrum tranſirent. Quin & tribuni præfectique cum terrore & armatorum catervis volitabant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

89. Ipſe Vitellius, à ponte Milvio, inſigni equo
paludatus accinctuſque, ſenatum & populum ant
ſe agens, quo minus ut captam urbem ingredere
tur, amicorum conſilio deterritus, ſumpta præte
xta & compoſito agmine inceſſit. Quatuor legio
num aquilæ per frontem, totidemque circa è le
gionibus aliis vexilla, mox XII alarum ſigna, &
poſt peditum ordines, eques: dein quatuor & XX
cohortes, ut nomina gentium, aut ſpecies armorum
forent, diſcretæ. Ante aquilam præfecti caſtro
rum tribunique, & primi centurionum, candid
veſte: ceteri juxta ſuam quiſque centuriam, armi
doniſque fulgentes. Et militum phaleræ, torques
que ſplendebant. decora facies, & non Vitelli
principe dignus exercitus. Sic capitolium ingreſ
ſus, atque ibi matrem complexus, Auguſtæ no
mine honoravit.

90. Poſtera die, tamquam apud alterius civitati
ſenatum populumque, magnificam orationem d
ſemetipſo prompſit, induſtriam temperantiamqu
ſuam laudibus attollens: conſciis flagitiorum ipſi
qui aderant, omnique Italia, per quam ſomno &
luxu pudendus inceſſerat. Vulgus tamen vacuun
curis, & ſine falſi verique diſcrimine ſolitas adula
tiones edoctum, clamore & vocibus adſtrepebat
abnuentique nomen Auguſti, expreſſere ut aſſume
ret, tam fruſtra quam recuſaverat.

91. Apud civitatem cuncta interpretantem, fu
neſti ominis loco acceptum eſt, quod maximun
Pontificatum adeptus Vitellius, de cærimoniis pu
blicis XV Kal. Aug. edixiſſet, antiquitus infauſt
die Cremerenſi Alienſique cladibus. adeo omni
humani divinique juris expers, pari libertorum a
micorumque ſocordia, velut inter temulentos age
bat. Sed comitia conſulum cum candidatis civilite
celebrans, omnem infimæ plebis rumorem, in thea
tro ut ſpectator, in circo ut fautor affectavit. qu
grata ſane & popularia, ſi à virtutibus proficiſce
rentur, memoria vitæ prioris, indecora & vilia ac
cipiebantur. Ventitabat in ſenatum, etiam cum par
vis de rebus patres conſulerentur. ac forte Priſcu
Helvidius, prætor deſignatus, contra ſtudium eju
cenſuerat. Commotus primo Vitellius, non tame

ultr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ultra quam Tribunos plebis in auxilium ſpretæ poteſtatis advocavit. Mox mitigantibus amicis, qui altiorem iracundiam ejus verebantur, nihil novi accidiſſe reſpondit, quod duo ſenatores in Repub. diſſentirent: ſolitum ſe etiam Thraſeæ contradicere. Irriſere plerique impudentiam æmulationis: aliis id ipſum placebat, quod neminem ex præpotentibus, ſed Thraſeam ad exemplar veræ gloriæ legiſſet.

92. Præpoſuerat prætorianis P. Sabinum à præfectura cohortis, Julium Priſcum tum centurionem: Priſcus, Valentis; Sabinus, Cæcinæ gratia pollebant. Inter diſcordes, Vitellio nihil auctoritatis. munia Imperii Cæcina ac Valens obibant, olim anxii odiis, quæ bello & caſtris male diſſimulata, pravitas amicorum, & fecunda gignendis inimicitiis civitas auxerat, dum ambitu, comitatu, & immenſis ſalutantium agminibus contendunt, comparanturque, variis in hunc aut illum Vitellii inclinationibus. Nec unquam ſatis fida potentia, ubi nimia eſt. Simul ipſum Vitellium, ſubitis offenſis aut intempeſtivis blanditiis mutabilem, contemnebant metuebantque. Nec eo ſegnius invaſerant domos, hortos, opeſque imperii: cum flebilis & egens nobilium turba, quos ipſos liberoſque patriæ Galba reddiderat, nulla principis miſericordia juvarentur. Gratum primoribus civitatis, etiam plebes approbavit, quod reverſis ab exſilio jura libertorum conceſſiſſet: quamquam id omnimodo ſervilia ingenia corrumpebant, abditis pecuniis per occultos aut ambitioſos ſinus. & quidam in domum Cæſaris tranſgreſſi, atque ipſis dominis potentiores.

93. Sed miles, plenis caſtris, & redundante multitudine, in porticibus aut delubris, & urbe tota vagus, non principia noſcere, non ſervare vigilias, neque labore firmari: per illecebras urbis, & inhoneſta dictu, corpus otio, animum libidinibus imminuebat. Poſtremo ne ſalutis quidem cura, infamibus Vaticani locis magna pars tetendit. unde crebræ in vulgus mortes. Et adjacentia Tiberi Germanorum Gallorumque obnoxia morbis corpora, fluminis aviditas, & æſtus impatientia labefecit. Inſuper confuſus, pravitate vel ambitu,

bitu, ordo militiæ. Sedecim prætoriæ, quatuor urbanæ cohortes ſcribebantur, quis ſingula millia inessent. Plus in eo delectu Valens audebat, tamquam ipſum Cæcinam periculo exemiſſet. ſane adventu ejus partes convaluerant, & ſiniſtrum lenti itineris rumorem proſpero prœlio verterat: omniſque inferioris Germaniæ miles Valentem affectabatur. unde primum creditur Cæcinæ fides fluitaſſe.

94. Ceterum non ita ducibus indulſit Vitellius, ut non plus militi liceret. ſibi quiſque militiam ſumpſere; quamvis indignus, ſi ita maluerat, urbanæ militiæ adſcribebatur: rurſus bonis remanere inter legionarios aut alares volentibus, permiſſum. nec deerant qui vellent, feſſi morbis, & intemperiem cæli incuſantes. Robora tamen legionibus aliſque ſubtracta; convulſum caſtrorum decus, xx millibus è toto exercitu permixtis magis quam electis. Concionante Vitellio, poſtulantur ad ſupplicium Aſiaticus, & Flavius, & Rufinus duces Galliarum, quod pro Vindice bellaſſent. Nec coërcebat ejuſmodi voces Vitellius; ſuper inſitam animo ignaviam, conſcius ſibi inſtare donativum & deeſſe pecuniam, omnia alia militi largiebatur. Liberti principum, conferre pro numero mancipiorum, ut tributum juſſi. Ipſe ſola perdendi cura, ſtabula aurigis exſtruere: Circum gladiatorum ferarumque ſpectaculis opplere: tamquam in ſumma abundantia, pecuniæ illudere.

95. Quin & natalem Vitellii diem, Cæcina ac Valens, editis tota urbe vicatim gladiatoribus, celebravere: ingenti paratu, & ante illum diem inſolito. Lætum fœdiſſimo cuique, apud bonos invidiæ fuit, quod exſtructis in campo Martio aris, inferias Neroni feciſſet. cæſæ publice victimæ crematæque: faces, Auguſtales ſubdidere: quod ſacerdotium, ut Romulus Tatio regi, ita Cæſar Tiberius Juliæ genti ſacravit. Nondum quartus à victoria menſis, & libertus Vitellii Aſiaticus, Polycletos, Patrobios, & vetera odiorum nomina æquabat. Nemo in illa aula, probitate aut induſtria certavit: unum ad potentiam iter prodigis epulis, & ſumptu ganeaque ſatiare inexplebiles Vitellii libidines. Ipſe abunde ratus, ſi præſentibus frueretur, nec in lon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

longius conſultans, novies millies ſeſtertiûm paucisſimis menſibus intervertiſſe creditur. Magna & miſera civitas, eodem anno Othonem Vitelliumque paſſa, inter Vinios, Fabios, Icelos, Aſiaticos, varia & pudenda ſorte agebat; donec ſucceſſere Mucianus & Marcellus, & magis alii homines, quam alii mores.

96. Prima Vitellio tertiæ legionis defectio nunciatur, miſſis ab Aponio Saturnino epiſtolis, antequam is quoque Veſpaſiani partibus aggregaretur. Sed neque Aponius cuncta, ut trepidans re ſubita, perſcripſerat, & amici adulantes, mollius interpretabantur; unius legionis eam ſeditionem; ceteris exercitibus conſtare fidem. In hunc modum etiam Vitellius apud milites diſſeruit, prætorianos nuper exauctoratos inſectatus, à quibus falſos rumores diſpergi, nec ullum civilis belli metum aſſeverabat, ſuppreſſo Veſpaſiani nomine, & vagis per urbem militibus, qui ſermones populi coërcerent. id præcipuum alimentum famæ erat.

97. Auxilia tamen è Germania Britanniaque & Hiſpaniis excivit; ſegniter, & neceſſitatem diſſimulans. Perinde legati provinciæque cunctabantur. Hordeonius Flaccus ſuſpectis jam Batavis anxius proprio bello; Vectius Bolanus nunquam ſatis quieta Britannia: & uterque ambigui. neque ex Hiſpaniis properabatur, nullo tum ibi conſulari. trium legionum legati, pares jure, & proſperis Vitellii rebus certaturi ad obſequium, adverſam ejus fortunam ex æquo detrectabant. In Africa legio cohorteſque delectæ à Clodio Macro, mox à Galba dimiſſæ, rurſus juſſu Vitellii militiam cœpere. ſimul cetera juventus dabat impigre nomina. quippe integrum illic ac favorabilem proconſulatum Vitellius; famoſum inviſumque Veſpaſianus egerat: perinde ſocii de imperio utriuſque conjectabant. ſed experimentum contra fuit.

98. Ac primo Valerius Feſtus legatus, ſtudia provincialium cum fide juvit. mox nutabat, palam epiſtolis edictiſque Vitellium; occultis nunciis Veſpaſianum fovens, & hæc illave defenſurus, prout invaluiſſent. Deprehenſi cum literis edictiſque Veſpaſiani per Rhætiam & Gallias militum & centurio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

turionum quidam, ad Vitellium miſſi necantur: plures fefellere, fide amicorum, aut ſuomet aſtu occultati. Ita Vitellii paratus noſcebantur; Veſpaſiani conſiliorum pleraque ignota: primum ſocordia Vitellii; deinde Pannonicæ Alpes præſidiis inſeſſæ, nuncios retinebant. mare quoque Eteſæ flabant. horum flatu in orientem navigantibus ſecundum, inde adverſum erat.

99. Tandem irruptione hoſtium, atrocibus undique nunciis exterritus, Cæcinam & Valentem expediri ad bellum jubet: præmiſſus Cæcina; Valentem è gravi corporis morbo tum primum aſſurgentem, infirmitas tardabat. Longe alia proficiſcentis ex urbe Germanici exercitus ſpecies; non vigor corporibus, non ardor animis: lentum & rarum agmen, & fluxa arma, ſegnes equi: impatiens ſolis, pulveris, tempeſtatum; quantumque hebes ad ſuſtinendum laborem miles, tanto ad diſcordias promptior. Accedebat huc Cæcinæ ambitio vetus, torpor recens, nimia fortunæ indulgentia ſoluti in luxum: ſeu perfidiam meditanti, infringere exercitus virtutem inter artes erat. Credidere plerique Flavii Sabini conſiliis concuſſam Cæcinæ mentem, miniſtro ſermonum Rubrio Gallo, rata apud Veſpaſianum fore pacta tranſitionis. ſimul odiorum invidiæque erga Fabium Valentem admonebatur, ut impar apud Vitellium, gratiam vireſque apud novum principem pararet.

100. Cæcina complexu Vitellii multo cum honore digreſſus, partem equitum ad occupandam Cremonam præmiſit. mox vexillarii quartædecimæ, & ſextædecimæ legionum; dein quinta, & duoetviceſima ſecutæ: poſtremo agmine unaetviceſima Rapax, & prima Italica inceſſere, cum vexillariis trium Britannicarum legionum, & electis auxiliis. Profecto Cæcina, ſcripſit Fabius Valens exercitui, quem ipſe ductaverat, ut in itinere opperiretur; ſic ſibi cum Cæcina conveniſſe: qui præſens, eoque validior, immutatum id conſilium finxit, ut ingruenti bello tota mole occurreretur. Ita accelerare legiones Cremonam, pars Hoſtiliam petere juſſæ: ipſe Ravennam divertit, prætexto claſſem alloquendi. mox Patavii ſecretum componendæ pro-

proditionis quæſitum. Namque Lucilius Baſſus poſt præfecturam alæ, Ravennati ſimul ac Miſenenſi claſſibus à Vitellio præpoſitus, quod non ſtatim præfecturam prætorii adeptus foret, iniquam iracundiam flagitioſa perfidia ulciſcebatur. nec ſciri poteſt, traxeritne Cæcinam, an (quod evenit inter malos, ut & ſimiles ſint) eadem illos pravitas impulerit.

101. Scriptores temporum, qui potiente rerum Flavia domo, monumenta hujuſce belli compoſuerunt, curam pacis & amorem Reip. corruptas in adulationem cauſſas tradidere. Nobis ſuper inſitam levitatem, & prodito Galba mox vilem fidem, æmulatione etiam invidiaque, ne ab aliis apud Vitellium anteirentur, pervertiſſe ipſum Vitellium videntur. Cæcina legiones aſſecutus, centurionum militumque animos obſtinatos pro Vitellio, variis artibus ſubruebat: Baſſo eadem molienti minor difficultas erat, lubrica ad mutandam fidem claſſe, ob memoriam recentis pro Othone militiæ.

BREVIARIUM LIBRI III.

VEſpaſiani copiæ in Italiam veniunt, duce & inſtinctore Antonio Primo. Sparſim quædam geſta, & leves pugnæ. Claſſis Ravennas ad Veſpaſianum deficit: & proditorem animum Cæcina aperit. ſed hic parum proſpere, quia à milite vinctus captuſque. Prælium inde ad Bedriacum: quo victi Vitelliani. Iterum ſuperventu novarum legionum prælium: idque noctu. ſed & tunc pulſi Vitelliani. Caſtra ad Cremonam oppugnantur & tandem expugnantur. ubi magna ſtrages, paullo poſt in ipſa urbe omne genus cladium. Vitellius interea luxu, nec ſine ſævitia P. Sabinum vinciri jubet, Junium Blæſum interfici. Fabius Valens contra Antonium venit: ſed pugna illa magna cognita, cum paucis aufugit, & in mari oppreſſus eſt. Britannia turbata, item Germania, & Dacia. Veſpaſiani duces Romam petunt. Vitellius inſidere Apenninum jubet. ſed belli mox pertæſus, paciſcitur cum Sabino Veſpaſiani fratre. Quod pactum Germanici milites rupere. Sabinum in Capitolium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

compulerunt, obſederunt, expugnarunt, incenderun Quædam à L. Vitellio fratre Principis in Campan geſta. Tandem Veſpaſiani omnes copiæ Romam ven re: per vim & varia prœlia ingreſſæ ſunt, omniaqu libidine & cæde fœdarunt. Mores ipſius Vitellii. Geſt uno eodemque anno.

LIBER III.

MEliore fato fideque Flavianarum partiun duces conſilia belli tractabant. Petovio nem in hiberna Tertiædecimæ legioni convenerant: illic agitavere, placeretn obſtrui Pannoniæ Alpes, donec à tergo vires uni verſæ conſurgerent; an ire cominus, & certare pr Italia conſtantius foret. Quibus opperiri auxilia, & trahere bellum videbatur, Germanicarum legionun vim famamque extollebant, & adveniſſe mox cun Vitellio Britannici exercitus robora: ipſis nec nu merum parem pulſarum nuper legionum, & quam quam atrociter loquerentur, minorem eſſe apud vi ctos animum. Sed inſeſſis interim Alpibus, ventu rum cum copiis Orientis Mucianum. Supereſſe Ve ſpaſiano mare, claſſes, ſtudia provinciarum, per quas velut alterius belli molem cieret. Ita ſalubr mora, novas vires affore, & præſentibus nihil per iturum.

2. Ad ea Antonius Primus (is acerrimus belli concitator) feſtinationem ipſis utilem, Vitellio exitioſam diſſeruit, plus ſocordiæ, quam fiduciæ, acceſſiſſe victoribus, neque enim in procinctu & caſtris habitos: per omnia Italiæ municipia deſides, tantum hoſpitibus metuendos. quanto ferocius ante ſe egerint, tanto cupidius inſolitas voluptates hauſiſſe. Circo quoque, ac theatris, & amœnitate urbis emollitos, aut valetudinibus feſſos. Sed addito ſpatio rediturum & his robur meditatione belli. nec procul Germaniam, unde vires: Britanniam freto dirimi: juxta Gallias, Hiſpaniaſque: utrimque viros, equos, tributa: ipſamque Italiam & opes urbis: ac ſi inferre arma ultro velint, duas claſſes; vacuumque Illyricum mare. Quid tum clauſtra montium profutura? quid tractum in æſtatem aliam bellum? unde interim pecuniam, & commea-

tus

s? Quin potius eo ipſo uterentur,quod Pannoniæ legiones deceptæ magis , quam victæ, reſurge- in ultionem properent : Mœſici exercitus, interas vires attulerint. Si numerus militum potius , nam legionum putetur; plus hinc roboris,nihil lidinum , & profuiſſe diſciplinæ ipſum pudorem. quites vero , ne tum quidem victos ; ſed quamnam rebus adverſis,disjectam Vitellii aciem. Duæ nc Pannonicæ ac Mœſicæ alæ perrupere hoſtem. unc XVI alarum conjuncta ſigna,pulſu ſonituque, nube ipſa operient ac ſuperfundent oblitos prœorum equites, equoſque. Niſi quis retinet, idem aſor, auctorque conſilii ero. Vos, quibus fortuna integro eſt , legiones continete, mihi expeditæ ohortes ſufficient. Jam, reſerata militia,impulſas itellii res audietis : juvabit ſequi, & veſtigiis vinentis inſiſtere.

3. Hæc atque talia, flagrans oculis, truci voce, uo latius audiretur (etenim ſe centuriones & quiam militum conſilio miſcuerant), ita effudit , ut autos quoque ac providos permoveret ; vulgus & eteri , unum virum ducemque, ſpreta aliorum ſenitia, laudibus ferrent. Hanc ſui famam ea ſtatim oricione commoverat , qua recitatis Veſpaſiani eiſtolis, non ut plerique incerta diſſeruit, huc illuc racturus interpretationem , prout conduxiſſet ; perte deſcendiſſe in cauſſam videbatur: eoque graior militibus erat, culpæ vel gloriæ ſocius.

4. Proxima Cornelii Fuſci procuratoris auctoitas. is quoque inclementer in Vitellium invehi olitus, nihil ſpei ſibi inter adverſa reliquerat. Tius Ampius Flavianus natura ac ſenecta cunctator, uſpiciones militum irritabat , tamquam affinitatis um Vitellio meminiſſet. idemque quod cœptante egionum motu profugus, dein ſponte remeaverat, erfidiæ locum quæſiſſe credebatur. Nam Flavianum omiſſa Pannonia ingreſſum Italiam, & diſcrimini exemptum,rerum novarum cupido legati nomen reſumere,& miſceri civilibus armis impulerat: uadente Cornelio Fuſco,non quia induſtria Flaviani egebat, ſed ut conſulare nomen ſurgentibus tum maxime partibus, honeſta ſpecie prætenderetur.

5. Ceterum ut tranſmittere in Italiam, impune

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

& uſui foret, ſcriptum Aponio Saturnino, cum exercitu Mœſico celeraret. Ac ne inermes provinciæ, barbaris nationibus exponerentur, principes Sarmatarum Iazygum, penes quos civitatis regimen, in commilitium aſciti, plebem quoque, & vim equitum, qua ſola valent, offerebant: remiſſum id munus, ne inter diſcordias externa molirentur, aut majore ex diverſo mercede, jus faſque exuerent. Trahuntur in partes Sido atque Italicus, reges Suevorum, quibus vetus obſequium erga Romanos, & gens fidei commiſſæ patientior. oppoſita in latus auxilia, infeſta Rhætia, cui Portius Septimius procurator erat, incorruptæ erga Vitellium fidei. Igitur Sextilius Felix cum ala Auriana & VIII cohortibus, ac Noricorum juventute, ad occupandam ripam Aeni fluminis, quod Rhætos Noricoſque interfluit, miſſus. nec his, aut illis prœlium tentantibus fortuna partium alibi tranſacta.

6. Antonio vexillarios è cohortibus, & partem equitum ad invadendam Italiam rapienti, comes fuit Arrius Varus, ſtrenuus bello, quam gloriam ei dux Corbulo, & proſperæ in Armenia res addiderant. Idem ſecretis apud Neronem ſermonibus, ferebatur Corbulonis virtutes criminatus. Unde infami gratia primum pilum adepto, læta ad præſens male parta, mox in perniciem vertere. Sed Primus ac Varus, occupantes Aquileiæ proxima quæque, & Opitergii & Altini lætis animis accipiuntur. relictum Altini præſidium adverſus claſſem Ravennatem, nondum defectione ejus audita. inde Patavium & Ateſte partibus adjunxere. illic cognitum, tris Vitellianas cohortes, & alam cui Scribonianæ nomen, ad Forum Alieni, ponte juncto, conſediſſe. placuit occaſio invadendi incurioſos; nam id quoque nunciabatur. luce prima inermos pleroſque oppreſſere. Prædictum ut paucis interfectis, ceteros pavore ad mutandam fidem cogerent. & fuere qui ſe ſtatim dederent. plures abrupto ponte, inſtanti hoſti viam abſtulerunt.

7. Vulgata victoria, poſt principia belli ſecundum Flavianos, duæ legiones, ſeptima Galbiana, tertiadecima Gemina, cum Vedio Aquila legato, Patavium alacres veniunt. ibi pauci dies ad requiem

ſumpti:

ſumpti: & Minucius Juſtus, præfectus caſtrorum legionis ſeptimæ, quia adductius quam civili bello imperitabat, ſubtractus militum iræ, ad Veſpaſianum miſſus eſt. Deſiderata diu res, interpretatione gloriæ, in majus accipitur, poſtquam Galbæ imagines, diſcordia temporum ſubverſas, in omnibus municipii recoli juſſit Antonius: decorum pro cauſſa ratus, ſi placere Galbæ principatus, & partes revireſcere crederentur.

8. Quæſitum inde quæ ſedes bello legeretur? Verona potior viſa patentibus circum campis ad pugnam equeſtrem, qua prævalebant: ſimul coloniam copiis validam auferre Vitellio, in rem famamque videbatur. Poſſeſſa ipſo tranſitu Vicetia: quod per ſe parum (etenim modicæ municipio vires) magni momenti locum obtinuit, reputantibus illic Cæcinam genitum, & patriam hoſtium duci ereptam. In Veronenſibus pretium fuit; exemplo opibuſque partes juvere. Et interjectus exercitus, Rhætiam, Juliaſque Alpes, ne pervium illa Germanicis exercitibus foret, obſepſerat. quæ ignara Veſpaſiano, aut vetita: quippe Aquileiæ ſiſti bellum, exſpectarique Mucianum jubebat. adjiciebatque imperio conſilium, quando Ægyptus, clauſtra annonæ, vectigalia opulentiſſimarum provinciarum obtinerentur, poſſe Vitellii exercitum egeſtate ſtipendii frumentique ad deditionem ſubigi. Eadem Mucianus crebris epiſtolis monebat, incruentam & ſine luctu victoriam, & alia hujuſcemodi prætexendo; ſed gloriæ avidus, atque omne belli decus ſibi retinens. Ceterum ex diſtantibus terrarum ſpatiis, conſilia poſt res afferebantur.

9. Igitur repentino incurſu Antonius ſtationes hoſtium inrumpit, tentatiſque levi prœlio animis, ex æquo diſceſſum. Mox Cæcina inter Hoſtiliam vicum Veronenſium, & paludes Tartari fluminis, caſtra permuniit: tutus loco, cum terga flumine, latera objectu paludis tegerentur. quod ſi affuiſſet fides, aut opprimi univerſis Vitellianorum viribus duæ legiones nondum conjuncto Mœſico exercitu potuere: aut retro actæ, deſerta Italia turpem fugam conſciviſſent. Sed Cæcina per varias moras, prima hoſtibus prodidit tempora belli, dum

quos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quos armis pellere promptum erat, epiſtolis increpat, donec per nuncios pacta perfidiæ firmaret. Interim Aponius Saturninus, cum legione ſeptima Claudiana advenit. legioni tribunus Vipſanius Meſſalla præerat, claris majoribus, egregius ipſe, & qui ſolus ad id bellum artes bonas attuliſſet. Has ad copias nequaquam Vitellianis pares (quippe tres adhuc legiones erant) miſit epiſtolas Cæcina, temeritatem victa arma tractantium incuſans. ſimul virtus Germanici exercitus laudibus attollebatur; Vitellii modica, & vulgari mentione, nulla in Veſpaſianum contumelia. nihil prorſus, quod aut corrumperet hoſtem, aut terreret. Flavianarum partium duces, omiſſa prioris fortunæ defenſione, pro Veſpaſiano magnifice, pro cauſſa fidenter, de exitu ſecuri, in Vitellium ut inimici, præſumpſere: facta tribunis & centurionibus retinendi quæ Vitellius indulſiſſet ſpe, atque ipſum Cæcinam non obſcure ad tranſitionem hortabantur. Recitatæ pro concione epiſtolæ addidere fiduciam, quod ſubmiſſe Cæcina velut offendere Veſpaſianum timens, ipſorum duces contemptim, tamquam inſultantes Vitellio ſcripſiſſent.

10. Adventu deinde duarum legionum, è quibus tertiam Dillius Aponianus, octavam Numiſius Lupus ducebant, oſtentare vires, & militari vallo Veronam circumdare placuit. Forte Galbianæ legioni, in adverſa fronte valli opus ceſſerat, & viſi procul ſociorum equites, vanam formidinem ut hoſtes fecere. Rapiuntur arma, & ut proditionis * ira militum in T. Ampium Flavianum incubuit, nullo criminis argumento; ſed jam pridem inviſus, turbine quodam ad exitium poſcebatur: propinquum Vitellii, proditorem Othonis, interceptorem donativi clamitabant. Nec defenſioni locus, quamquam ſupplices manus tenderet, humi plerumque ſtratus, lacera veſte, pectus atque ora ſingultu quatiens. id ipſum apud infenſos incitamentum erat, tamquam nimius pavor conſcientiam argueret. Obturbabatur militum vocibus Aponianus, cum loqui cœptaret: fremitu & clamore ceteros aſpernantur: uni Antonio apertæ militum aures. nam & facundia aderat mulcendique vulgum artes, & auctoritas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Ubi crudeſcere ſeditio, & à conviciis & probris, ad tela & manus tranſibant, injici catenas Flaviano jubet. Senſit ludibrium miles, disjectiſque qui tribunal tuebantur, extrema vis parabatur. Oppoſuit ſinum Antonius ſtricto ferro, aut militum ſe manibus, aut ſuis moriturum obteſtans: ut quemque notum, & aliquo militari decore inſignem aſpexerat, ad ferendam opem nomine ciens. mox converſus ad ſigna & bellorum deos, hoſtium potius exercitibus illum furorem, illam diſcordiam injicerent, orabat: donec fatiſceret ſeditio, &, extremo jam die, ſua quiſque in tentoria dilaberentur. Profectus eadem nocte Flavianus, obviis Veſpaſiani litteris diſcrimini exemptus eſt.

11. Legiones veluti tabe infectæ, Aponium Saturninum Mœſici exercitus legatum, eo atrocius aggrediuntur, quod non ut prius labore & opere feſſæ, ſed medio diei exarſerant; vulgatis epiſtolis, quas Saturninus ad Vitellium ſcripſiſſe credebatur. Ut olim virtutis modeſtiæque, tunc procacitatis & petulantiæ certamen erat, ne minus violenter Aponium, quam Flavianum, ad ſupplicium depoſcerent. Quippe Mœſicæ legiones, adjutam à ſe Pannonicorum ultionem, referentes; & Pannonici, velut abſolverentur aliorum ſeditione, iterare culpam gaudebant. In hortos, in quibus divertebatur Saturninus, pergunt. nec tam Primus, & Aponianus, & Meſſalla (quamquam omni modo niſi) eripuere Saturninum, quam obſcuritas latebrarum, quibus occulebatur; vacantium forte balnearum fornacibus abditus. mox omiſſis lictoribus, Patavium conceſſit. Digreſſu conſularium, uni Antonio vis ac poteſtas in utrumque exercitum fuit, cedentibus collegis, & obverſis militum ſtudiis. nec deerant qui crederent, utramque ſeditionem fraude Antonii cœptam, ut ſolus bello frueretur.

12. Ne in Vitellii quidem partibus quietæ mentes exitioſiore diſcordia, non ſuſpicionibus vulgi, ſed perfidia ducum turbabantur. Lucilius Baſſus claſſis Ravennatis præfectus, ambiguos militum animos, quod magna pars Dalmatæ Pannoniique erant, quæ provinciæ Veſpaſiano tenebantur, partibus ejus aggregaverat. Nox proditioni electa, ut

cete-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ceteris ignaris, ſoli in principia defectores coirent. Baſſus pudore, ſeu metu quiſnam exitus foret, intra domum opperiebatur. Trierarchi magno tumultu Vitellii imagines invadunt, & paucis reſiſtentium obtruncatis, ceterum vulgus rerum novarum ſtudio, in Veſpaſianum inclinabat. Tum progreſſu Lucilius auctorem ſe palam præbet. claſſis Cornelium Fuſcum præfectum ſibi deſtinat, qui propere adcucurrit. Baſſus honorata cuſtodia Liburnicis navibus Hadriam pervectus, à præfecto alæ Mennio Rufino, præſidium illic agitante, vincitur. Sed exſoluta ſtatim vincula, interventu Hormi Cæſaris liberti. is quoque inter duces habebatur.

13. At Cæcina defectione claſſis vulgata, primores centurionum, & paucos militum, ceteris per militiæ munera diſperſis, ſecreta caſtrorum affectans, in principia vocat. Ibi Veſpaſiani virtutem viresque partium extollit; transfugiſſe claſſem, arcem commeatuum, adverſas Gallias Hiſpaniaſque, nihil in urbe fidum, atque omnia de Vitellio in deterius. Mox incipientibus qui conſcii aderant, ceteros re nova attonitos, in verba Veſpaſiani adigit. ſimul Vitellii imagines direptæ, & miſſi qui Antonio nunciarent. Sed ubi totis caſtris in fama proditio, recurrens in principia miles, præſcriptum Veſpaſiani nomen, projectas Vitellii effigies aſpexit, vaſtum primo ſilentium, mox cuncta ſimul erumpunt: Huc cecidiſſe Germanici exercitus gloriam, ut ſine prœlio, ſine vulnere, vinctas manus, & capta traderent arma? Quas enim ex diverſo legiones? nempe victas. & abeſſe unicum Othoniani exercitus robur, primanos, quartadecimanoſque, quos tamen iiſdem campis illis fuderint ſtraverintque, ut tot armatorum millia velut grex venalium exſuli Antonio donum darentur. Octo nimirum legiones unius claſſis acceſſionem fore. Id Baſſo, id Cæcinæ viſum, poſtquam domos, hortos, opes, principi abſtulerint, etiam militibus principem auferre, licet integros incruentoſque, Flavianis quoque partibus viles. quid dicturos repoſcentibus aut proſpera, aut adverſa?

14. Hæc ſinguli, hæc univerſi, ut quemque dolor impulerat, vociferantes, initio à quinta legio-

n

ne orto, repoſitis Vitellii imaginibus, vincla Cæcinæ injiciunt: Fabium Fabulum quintæ legionis legatum, & Caſſium Longum præfectum caſtrorum, duces deligunt: forte oblatos trium Liburnicarum milites, ignaros & inſontes trucidant: relictis caſtris, abrupto ponte, Hoſtiliam rurſus, inde Cremonam pergunt; ut legionibus primæ Italicæ & Unaetviceſimæ Rapaci jungerentur, quas Cæcina ad obtinendam Cremonam, cum parte equitum præmiſerat.

15. Ubi hæc comperta Antonio, diſcordes animis, diſcretos viribus hoſtium exercitus aggredi ſtatuit, antequam ducibus auctoritas, militi obſequium, & junctis legionibus fiducia rediret. namque Fabium Valentem profectum ab urbe, acceleraturumque cognita Cæcinæ proditione, conjectabat. & fidus Vitellio Fabius, nec militiæ ignarus. Simul ingens Germanorum vis, per Rhætiam timebatur: & Britannia, Galliaque & Hiſpania auxilia Vitellius acciverat, immenſam belli luem, ni Antonius id ipſum metuens, feſtinato prœlio victoriam præcepiſſet. Univerſo cum exercitu, ſecundis à Verona caſtris, Bedriacum venit. poſtero die, legionibus ad muniendum retentis, auxiliares cohortes in Cremonenſem agrum miſſæ, ut ſpecie parandarum copiarum, civili præda miles imbueretur. Ipſe cum quatuor millibus equitum, ad octavum à Bedriaco progreſſus, quo licentius popularentur. exploratores (ut mos eſt) longius curabant.

16. Quinta ferme hora diei erat, cum citus eques, adventare hoſtes, prægredi paucos, motum fremitumque late audiri, nunciavit. Dum Antonius, quidnam agendum, conſultat, aviditate navandæ operæ Arrius Varus cum promptiſſimis equitum prorupit; impulitque Vitellianos, modica cæde; nam plurium accurſu, verſa fortuna, & acerrimus quiſque ſequentium, fugæ ultimus erat. nec ſponte Antonii properatum, & fore quæ acciderant, rebatur. Hortatus ſuos, ut magno animo capeſſerent pugnam, diductis in latera turmis, vacuum in medio relinquit iter, quo Varum equiteſque ejus reciperet: juſſæ armari legiones: datum per agros ſignum, ut qua cuique proximum, omiſſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

præda , prœlio occurrerent. Pavidus interim Varus , turbæ ſuorum miſcetur , intulitque formidinem. pulſi cum ſauciis integri, ſuometipſi metu, & anguſtiis viarum conflictabantur.

17. Nullum in illa trepidatione Antonius conſtantis ducis , aut fortiſſimi militis, officium omiſit. occurſat paventibus; retinet cedentes : ubi plurimus labor ; unde aliqua ſpes ; conſilio , manu voce inſignis hoſti , conſpicuus ſuis : eo poſtrem ardoris provectus eſt , ut vexillarium fugientem haſta tranſverberarit. mox raptum vexillum in hoſtem vertit. quo pudore haud plures quam centum equites reſtitere. Juvit locus , artiore illic via, & fracto interfluentis rivi ponte , qui incerto alveo & præcipitibus ripis, fugam impediebat. ea neceſſitas, ſeu fortuna, lapſas jam partes reſtituit. Firmati inter ſe , denſis ordinibus , excipiunt Vitellianos temere effuſos. atque illi conſternantur. Antonius inſtare perculſis , ſternere obvios. Simu ceteri, ut cuique ingenium, ſpoliare, capere, arma equoſque abripere. & exciti proſpero clamore qui modo per agros fuga palabantur , victoriæ ſ miſcebant.

18. Ad quartum à Cremona lapidem , fulſer legionum ſigna , Rapacis atque Italicæ, læto inte initia equitum ſuorum prœlio , illuc uſque provecta. Sed ubi fortuna contra fuit, non laxare ordines , non recipere turbatos, non obviam ire, ultroque aggredi hoſtem , tantum per ſpatium curſu & pugnando feſſum. forte victi, haud perinde rebu proſperis ducem deſideraverant , atque in adverſis deeſſe intelligebant. Nutantem aciem , victo equitatus incurſat. & Vipſanius Meſſalla tribunus cum Mœſicis auxiliaribus aſſequitur , quos militibus legionariis, quamquam raptim ductos, æquabat. Ita mixtus pedes equeſque , rupere legionum agmen. Et propinqua Cremonenſium mœnia quanto plus ſpei ad effugium, minorem ad reſiſtendum animum dabant.

19. Nec Antonius ultra inſtitit , memor labori ac vulnerum , quibus tam anceps prœlii fortuna quamvis proſpero fine equites equoſque afflicta verat. Inumbrante veſpera univerſum Flaviani

exe

exercitus robur advenit. Utque cumulos ſuper, & recentia cæde veſtigia inceſſere, quaſi debellatum foret, pergere Cremonam, & victos in deditionem accipere, aut expugnare depoſcunt. Hæc in medio pulchra dictu. Illa ſibi quiſque. Poſſe coloniam plano ſitam impetu capi. Idem audaciæ per tenebras irrumpentibus, & majorem rapiendi licentiam. quod ſi lucem opperiantur, jam pacem, jam preces, & pro labore ac vulneribus, clementiam & gloriam inania laturos: ſed opes Cremonenſium in ſinu præfectorum legatorumque fore. Expugnatæ urbis prædam ad militem; deditæ ad duces pertinere. Spernuntur centuriones tribunique, ac ne vox cujuſquam audiatur, quatiunt arma, rapturi imperium ni ducantur.

20. Tum Antonius inſerens ſe manipulis, ubi aſpectu & auctoritate ſilentium fecerat: Non ſe decus neque pretium eripere tam bene meritis, affirmabat; ſed diviſa inter exercitum ducesque munia: militibus cupidinem pugnandi convenire; duces providendo, conſultando, cunctatione ſæpius, quam temeritate prodeſſe. Ut pro virili portione, armis ac manu victoriam juverit; ratione & conſilio, propriis ducis artibus, profuturum. Neque enim ambigua eſſe quæ occurrant, noctem, & ignotæ ſitum urbis; intus hoſtes, & cuncta inſidiis opportuna. non ſi pateant portæ, niſi explorato, niſi die, introrandum. An oppugnationem inchoaturos, adempto omni proſpectu quis æquus locus, quanta altitudo mœnium? tormentiſne, & telis, an operibus, & vineis aggredienda urbs foret? Mox converſus ad ſingulos, num ſecures, dolabraſque, & cetera expugnandis urbibus, ſecum attuliſſent? rogitabat. Et cum abnuerent, gladiiſne, inquit; & pilis, perfringere ac ſubruere muros, ullæ manus poſſunt? Si aggerem ſtruere, ſi pluteis cratibuſve protegi neceſſe fuerit, ut vulgus improvidum irriti ſtabimus, altitudinem turrium, & aliena munimenta mirantes? Quin potius mora noctis unius, advectis tormentis machiniſque, vim victoriamque nobiſcum ferimus. Simul lixas caloneſque cum recentiſſimis equitum, Bedriacum mittit, copias ceteraque uſui allaturos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

21. Id vero ægre tolerante milite, prope ſedi-
tionem ventum, cum progreſſi equites ſub ipſ
mœnia, vagos ex Cremonenſibus corripiunt. quo-
rum indicio noſcitur, ſex Vitellianas legiones, o-
mnemque exercitum qui Hoſtiliæ egerat, eo ipſ
die triginta millia paſſuum emenſum, comperta ſuo-
rum clade, in prœlium accingi, ac jam affore. Is ter-
ror obſtructas mentes, conſiliis ducis aperuit. Si
ſtere tertiam legionem, in ipſo viæ Poſtumiæ agge-
re jubet, cui juncta à lævo ſeptima Galbiana, paten-
ti campo ſtetit: dein ſeptima Claudiana, agreſti foſ
ſa (ita locus erat) præmunita; dextro, octava pe
apertum limitem; mox tertia decima, denſis arbu
ſtis interſepta. hic aquilarum ſignorumque ordo
milites mixti per tenebras, ut fors tulerat: præto
rianum vexillum proximum tertianis; cohorte
auxiliorum in cornibus: latera ac terga equite cir
cumdata: Sido atque Italicus Suevi, cum delecti
popularium, primori in acie verſabantur.

22. At Vitellianus exercitus, cui acquieſcer
Cremonæ, & reciperatis cibo ſomnoque viribus
confectum algore atque inedia hoſtem, poſtera di
profligare ac proruere ratio fuit: indigus rectoris
inops conſilii, tertia ferme noctis hora, parati
jam diſpoſitiſque Flavianis impingitur. Ordinem
agminis disjecti per iram ac tenebras, aſſeverar
non auſim: quamquam alii tradiderint, quartam
Macedonicam, dextro ſuorum cornu; quintam
& quintamdecimam, cum vexillis nonæ, ſecun
dæque, & viceſimæ, Britannicarum legionum, me
diam aciem; ſextadecimanos duoetviceſimanoſqu
& primanos lævum cornu compleſſe. Rapaces at
que Italici omnibus ſe manipulis miſcuerant. Equi
tes, auxiliaque, ſibi ipſi locum legere. Prœlium
tota nocte varium, anceps, atrox; his, rurſu
illis, exitiabile. Nihil animus, aut manus, n
oculi quidem proviſu juvabant. eademque utra
que acie arma: crebris interrogationibus notum
pugnæ ſignum: permixta vexilla, ut quiſqu
globus, capta ex hoſtibus, huc vel illuc raptaba
Urgebatur maxime ſeptima legio, nuper a Gal
ba conſcripta. Occiſi ſex primorum ordinum cen
turiones, abrepta quædam ſigna. ipſam Aqui
la

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Iam Atilius Verus primipili centurio, multa cum hoſtium ſtrage, & ad extremum moriens, ſervaverat.

23. Suſtinuit labentem aciem Antonius, accitis prætorianis. qui ubi excepere pugnam, pellunt hoſtem, dein pelluntur. Namque Vitelliani, tormenta in aggerem viæ contulerant, ut tela vacuo atque aperto excuterentur, diſperſa primo & arbuſtis ſine hoſtium noxa illiſa. Magnitudine eximia quintædecimæ legionis baliſta, ingentibus ſaxis hoſtilem aciem proruebat: lateque cladem intuliſſet, ni duo milites præclarum facinus auſi, arreptis è ſtrage ſcutis, ignorati vincla ac libramenta tormentorum abſcidiſſent. ſtatim confoſſi ſunt, eoque intercidere nomina: de facto haud ambigitur. Neutro inclinaverat fortuna, donec adulta nocte, luna ſurgens oſtenderet acies, falleretque. Sed Flavianis æquior à tergo; hinc majores equorum virorumque umbræ, & falſo, ut in corpora, ictu, tela hoſtium citra cadebant: Vitelliani adverſo lumine collucentes, velut ex occulto jaculantibus, incauti offerebantur.

24. Igitur Antonius, ubi noſcere ſuos, noſcique poterat, alios pudore & probris; multos laude & hortatu; omnes ſpe promiſſiſque accendens, cur rari ſumpſiſſent arma? Pannonicas legiones interrogabat; illos eſſe campos, in quibus abolere labem prioris ignominiæ; ubi reciperare gloriam poſſent. Tum ad Mœſicos converſus, principes auctoreſque belli ciebat: fruſtra minis & verbis provocatos Vitellianos, ſi manus eorum oculoſque non tolerent. Hæc ut quoſque acceſſerat. plura ad Tertianos, veterum recentiumque admonens: ut ſub M. Antonio Parthos, ſub Corbulone Armenios, nuper Sarmatas pepuliſſent. Mox infenſus prætorianis: Vos, inquit, niſi vincitis pagani, quis alius imperator, quæ caſtra alia excipient? Illic ſigna armaque veſtra ſunt, & mors victis. nam ignominiam conſumpſiſtis. Undique clamor: & orientem ſolem (ita in Syria mos eſt) Tertiani ſalutavere.

25. Vagus inde, an conſilio ducis ſubditus rumor, adveniſſe Mucianum; exercitus invicem ſalutaſſe. gradum inferunt, quaſi recentibus auxiliis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

aucti; rariore jam Vitellianorum acie, ut quos
nullo rectore, ſuus quemque impetus vel pavo
contraheret, diduceretve. Poſtquam pulſos ſenſ
Antonius, denſo agmine obturbat. laxati ordine
abrumpuntur: nec reſtitui quivere, impedienti
bus vehiculis tormentiſque. Per limitem viæ ſpar
guntur, conſectandi feſtinatione, victores. Eo no
tabilior cædes fuit, quia filius patrem interfecit
rem nominaque auctore Vipſanio Meſſalla tra
dam. Julius Manſuetus ex Hiſpania, Rapaci le
gioni additus, impuberem filium domi liquerat. i
mox adultus, inter ſeptimanos à Galba conſcri
ptus, oblatum forte patrem & vulnere ſtratum
dum ſemianimem ſcrutatur, agnitus, agnoſcenſque
& exanguem amplexus, voce flebili precabatu
piatos patris manes, neve ſe ut parricidam averſa
rentur: publicum id facinus; & unùm militen
quotam civilium armorum partem? ſimul attoller
corpus, aperire humum, ſupremo erga parentem
officio fungi. Advertere proximi, deinde plures
hinc per omnem aciem miraculum, & queſtus, &
ſæviſſimi belli exſecratio. nec eo ſegnius propin-
quos, affines, fratres trucidatos ſpoliant: factum
eſſe ſcelus loquuntur, faciuntque.

26. Ut Cremonam venere, novum immenſum-
que opus occurrit. Othoniano bello Germanicus
miles mœnibus Cremonenſium caſtra ſua, caſtris
vallum circumjecerat: eaque munimenta rurſus
auxerat. quorum aſpectu hæſere victores, incer-
tis ducibus quid juberent. incipere oppugnatio-
nem, feſſo per diem noctemque exercitu, arduum;
& nullo juxta ſubſidio, anceps. ſin Bedriacum re-
dirent, intolerandus tam longi itineris labor, & vi-
ctoria ad irritum revolvebatur. munire caſtra; id
quoque propinquis hoſtibus formidoloſum, ne di-
ſperſos & opus molientes ſubita eruptione turba-
rent. quæ ſuper cuncta, terrebat ipſorum miles, pe-
riculi quam moræ patientior. quippe ingrata quæ
tuta, & ex temeritate ſpes; omniſque cædes, &
vulnera, & ſanguis, aviditate prædæ penſabantur.

27. Huc inclinavit Antonius, cingique vallum
corona juſſit. primo ſagittis ſaxiſque eminus cer-
tabant, majore Flavianorum pernicie, in quos
tela

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tela deſuper librabantur, mox vallum portaſque legionibus attribuit, ut diſcretus labor fortes ignavoſque diſtingueret, atque ipſa contentione decoris accenderentur. Proxima Bedriacenſi viæ, tertiani ſeptimanique ſumpſere; dexteriora valli, octava ac ſeptima Claudiana; tertiadecimanos ad Brixianam portam impetus tulit. Paulum inde moræ, dum è proximis agris ligones, dolabras, & alii falces, ſcalaſque convectant. tum, elatis ſuper capita ſcutis, denſa teſtudine ſuccedunt. Romanæ utrimque artes: pondera ſaxorum Vitelliani provolvunt; disjectam fluitantemque teſtudinem lanceis contiſque ſcrutantur; donec ſoluta compage ſcutorum, exangues aut laceros proſternerent multa cum ſtrage.

28. Inceſſerat cunctatio, ni duces feſſo militi, & velut irritas exhortationes abnuenti, Cremonam monſtraſſent. Hormi ne id ingenium, ut Meſſalla tradit; an potior auctor ſit C. Plinius, qui Antonium incuſat, haud facile diſcreverim: niſi quod neque Antonius, neque Hormus, à fama vitaque ſua, quamvis peſſimo flagitio, degeneravere. Non jam ſanguis, neque vulnera morabantur, quin ſubruerent vallum, quaterentque portas, innixi humeris, & ſuper iteratam teſtudinem ſcandentes, prehenſarent hoſtium tela brachiaque. integri cum ſauciis, ſemineces cum exſpirantibus volvuntur, varia pereuntium forma, & omni imagine mortium.

29. Acerrimum ſeptimæ, tertiæque legionum certamen. & dux Antonius, cum delectis auxiliaribus eodem incubuerat. Obſtinatos inter ſe cum ſuſtinere Vitelliani nequirent, & ſuperjecta tela teſtudine laberentur; ipſam poſtremo baliſtam in ſubeuntes propulere: quæ ut ad præſens disjecit obruitque quos inciderat: ita pinnas ac ſumma valli ruina ſua traxit. ſimul juncta turris, ictibus ſaxorum ceſſit. qua ſeptimani dum nituntur cuneis, tertianus ſecuribus gladiiſque portam perfregit. Primum irrupiſſe C. Voluſium tertiæ legionis militem, inter omnes auctores conſtat. is in vallum egreſſus, deturbatis qui reſtiterant, conſpicuus manu ac voce, capta caſtra conclamavit. ceteri, trepidis jam Vitellianis, ſeque è vallo præcipitantibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

perrupere. completur cæde, quantum inter caſtra muroſque vacui fuit.

30. Ac rurſus nova laborum facies; ardua urbis mœnia; ſaxeæ turres, ferrati portarum obices, vibrans tela miles; frequens obſtrictuſque Vitellianis partibus Cremonenſis populus; magna pars Italiæ ſtato in eoſdem dies mercatu congregata: quod defenſoribus auxilium ob multitudinem, oppugnantibus incitamentum ob prædam erat. Rapi ignes Antonius, inferrique amœniſſimis extra urbem ædificiis jubet; ſi damno rerum ſuarum, Cremonenſes ad mutandam fidem traherentur. propinqua muris tecta, & altitudinem mœnium egreſſa, fortiſſimo quoque militum complet: illi trabibus, teguliſque & facibus propugnatores deturbant.

31. Jam legiones in teſtudinem glomerabantur, & alii tela ſaxaque incutiebant, cum langueſcere paulatim Vitellianorum animi, & ut quiſque ordine anteibat, cedere fortunæ: ne Cremona quoque exciſa, nulla ultra venia, omniſque ira victoris non in vulgus inops, ſed in tribunos centurioneſque, ubi pretium cædis erat, reverteretur. Gregarius miles futuri ſocors, & ignobilitate tutior, perſtabat. vagi per vias, in domibus abditi, pacem ne tum quidem orabant, cum bellum poſuiſſent. Primores caſtrorum nomen atque imagines Vitellii amoliuntur. catenas Cæcinæ (nam etiam tum vinctus erat) exſolvunt, orantque, ut cauſſæ ſuæ deprecator aſſiſtat. aſpernantem tumentemque, lacrymis fatigant, extremum malorum, tot fortiſſimi viri, proditoris opem invocantes. mox velamenta & infulas pro muris oſtentant. Cum Antonius inhiberi tela juſſiſſet, ſigna aquilaſque extulere: mœſtum inermium agmen, dejectis in terram oculis, ſequebatur. Circumſtiterant victores, & primo ingerebant probra, intentabant ictus: mox ut præberi ora contumeliis, & poſita omni ferocia cuncta victi patiebantur, ſubit recordatio, illos eſſe, qui nuper Bedriaci victoriæ temperaſſent. Sed ubi Cæcina, prætexta lictoribuſque inſignis, dimota turba, conſul inceſſit; exarſere victores: ſuperbiam, ſævitiamque (adeo inviſa ſcelera ſunt) etiam perfidiam, objectabant. Obſti-

tit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tit Antonius, datiſque defenſoribus ad Veſpaſianum dimiſit.

32. Plebes interim Cremonenſium, inter armatos conflictabatur. nec procul cæde aberant, cum precibus ducum mitigatus eſt miles. Et vocatos ad concionem Antonius alloquitur, magnifice victores: victos clementer: de Cremona in neutrum. Exercitus præter inſitam prædandi cupidinem, vetere odio ad excidium Cremonenſium incubuit. juviſſe partes Vitellianas Othonis quoque bello credebantur: mox tertiadecimanos ad extruendum amphitheatrum relictos, ut ſunt procacia urbanæ plebis ingenia, petulantibus jurgiis illuſerant. Auxit invidiam editum illic à Cæcina gladiatorum ſpectaculum: eademque rurſus belli ſedes: & præbiti in acie Vitellianis cibi: cæſæ quædam feminæ, ſtudio partium ad prœlium progreſſæ. tempus quoque mercatus, ditem alioquin coloniam, majorum opum ſpecie complebat. Ceteri duces in obſcuro, Antonium fortuna famaque omnium oculis expoſuerat. is balineas, abluendo cruori, propere petit. excepta vox eſt: cum teporem incuſaret, ſtatim futurum ut incaleſcerent. Vernile dictum omnem invidiam in eum vertit, tanquam ſignum incendendæ Cremonæ dediſſet, quæ jam flagrabat.

33. Quadraginta armatorum millia irrupere, calonum lixarumque amplior numerus, & in libidinem ac ſævitiam corruptior. Non dignitas, non ætas protegebat, quo minus ſtupra cædibus, cædes ſtupris miſcerentur. Grandævos ſenes, exacta ætate feminas, viles ad prædam, in ludibrium trahebant. Ubi adulta virgo, aut quis forma conſpicuus incidiſſet, vi manibuſque rapientium divulſus, ipſos poſtremo direptores in mutuam perniciem agebat. dum pecuniam, vel gravia auro templorum dona, ſibi quiſque trahunt, majore aliorum vi truncabantur. Quidam obvia aſpernati, verberibus tormentiſque dominorum, abdita ſcrutari, defoſſa eruere. Faces in manibus: quas, ubi prædam egeſſerant, in vacuas domos, & inania templa, per laſciviam jaculabantur. Utque exercitu vario linguis, moribus, cui cives, ſocii, externi intereſſent, diverſæ cupidines, & aliud cuique fas, nec quidquam illicitum. Per qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quatriduum Cremona ſuffecit. Cum omnia ſacr
profanaque in igne conſiderent, ſolum Mephit
templum ſtetit ante mœnia, loco, ſeu numine de
fenſum.

34. Hic exitus Cremonam habuit, anno c
LXXXVI à primordio ſui. Condita erat Ti. Sem
pronio & P. Cornelio conſulibus, ingruente i
Italiam Hannibale, propugnaculum adverſus Gal
los trans Padum agentes, & ſi qua alia vis per Al
pes rueret. Igitur numero colonorum, opportuni
tate fluminum, ubere agri, annexu connubiiſqu
gentium adolevit floruitque, bellis externis inta
cta, civilibus infelix. Antonius pudore flagitii
crebreſcente invidia, edixit, nequis Cremonenſe
captivos detineret. irritamque prædam militibu
effecerat conſenſus Italiæ, emptionem talium man
cipiorum aſpernantis. Occidi cœpere. quod ub
enotuit, à propinquis affinibuſque occulte redem
ptabantur. mox rediit Cremonam reliquus popu
lus. repoſita fora, templaque; magnificentia muni
cipum: & Veſpaſianus hortabatur.

35. Ceterum aſſidere ſepultæ urbis ruinis, noxi
tabo humus, haud diu permiſit. ad tertium lapiden
progreſſi, vagos paventeſque Vitellianos, ſua quem-
que apud ſigna componunt. Et victæ legiones, ne
manente adhuc civili bello ambigue agerent, per
Illyricum diſperſæ. In Britanniam inde, & Hiſpa-
nias, nuncios, famamque, in Galliam, Julium Ca-
lenum tribunum: in Germaniam, Alpinum Mon-
tanum præfectum cohortis, quod hic Trevir, Ca-
lenus Æduus, uterque Vitelliani fuerant, oſtentu
miſere. Simul tranſitus Alpium, præſidiis occu-
pati: ſuſpecta Germania, tamquam in auxilium
Vitellii accingeretur.

36. At Vitellius, profecto Cæcina, cum Fabium
Valentem paucis poſt diebus ad bellum impuliſ-
ſet, curis luxum obtendebat: non parare arma,
non alloquio exercitioque militem firmare, non
in ore vulgi agere: ſed umbraculis hortorum ab-
ditus, ut ignava animalia, quibus ſi cibum ſugge-
ras, jacent torpentque, præterita, inſtantia, futura,
pari oblivione dimiſerat. Atque illum, in nemo-
re Aricino deſidem & marcentem, proditio Luci-

lii

lii Baſſi, ac defectio claſſis Ravennatis perculit. Nec multo poſt de Cæcina affertur mixtus gaudio dolor, & deſciviſſe, & ab exercitu vinctum. plus apud ſocordem animum lætitia, quam cura valuit. multa cum exſultatione in urbem revectus, frequenti concione, pietatem militum laudibus cumulat. P. Sabinum prætorii præfectum, ob amicitiam Cæcinæ vinciri jubet, ſubſtituto in locum ejus Alpheno Varo.

37. Mox ſenatum, compoſita in magnificentiam oratione, allocutus, exquiſitis patrum adulationibus attollitur. Initium atrocis in Cæcinam ſententiæ, à L. Vitellio factum. dein ceteri, compoſita indignatione, quod conſul Rempublicam; dux imperatorem; tantis opibus, tot honoribus cumulatus amicum prodidiſſet, velut pro Vitellio conquerentes, ſuum dolorem proferebant. Nulla in oratione cujuſquam erga Flavianos duces obtrectatio. errorem imprudentiamque exercituum culpantes, Veſpaſiani nomen ſuſpenſi & vitabundi circumibant. Nec defuit, qui unum conſulatus diem (is enim in locum Cæcinæ ſupererat) magno cum irriſu accipientis, tribuentiſque, eblandiretur. pridie Kal. Novembris, Roſſius Regulus iniit, ejuravitque. Annotabant periti, nunquam antea non abrogato magiſtratu, neque lege lata, alium ſuffectum. nam conſul uno die & ante fuerat Caninius Rebilus, C. Cæſare dictatore, cum belli civilis præmia feſtinarentur.

38. Nota per eos dies Junii Blæſi mors, & famoſa fuit; de qua ſic accepimus. Gravi corporis morbo æger Vitellius, Servilianis hortis, turrim vicino ſitam collucere per noctem crebris luminibus animadvertit. Sciſcitanti cauſſam, apud Cæcinam Tuſcum epulari multos, præcipuum honore Junium Blæſum nunciatur. cetera in majus, de apparatu, & ſolutis in laſciviam animis. nec defuere, qui ipſum Tuſcum & alios, ſed criminoſius Blæſum incuſarent, quod ægro principe lætos dies ageret. Ubi aſperatum Vitellium, & poſſe Blæſum perverti, ſatis patuit iis qui principum offenſas acriter ſpeculantur, datæ L. Vitellio delationis partes. Ille infenſus Blæſo, æmulatione prava, quod eum omni de-

decore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

decore maculoſum, egregia fama anteibat, cubi
culum imperatoris reſerat: filium ejus ſinu com
plexus, & genibus accidens, cauſſam confuſion
quærenti, non ſe proprio metu, nec ſui anxium
ſed pro fratre, pro liberis fratris, preces lacry
maſque attuliſſe. Fruſtra Veſpaſianum timeri, quem
tot Germanicæ legiones, tot provinciæ virtute a
fide, tantum denique terrarum ac maris immenſi
ſpatiis arceat. In urbe ac ſinu cavendum hoſtem
Junios Antonioſque avos jactantem, qui ſe ſtirp
imperatoria, comem ac magnificum militibus o
ſtentet. Verſas illuc omnium mentes, dum Vitelliu
amicorum inimicorumque negligens, fovet æmu
lum, principis labores è convivio proſpectantem
Reddendam pro intempeſtiva lætitia mœſtam &
funebrem noctem, qua ſciat & ſentiat vivere Vi
tellium, & imperare, & ſiquid fato accidat, filium
habere.

39. Trepidanti inter ſcelus metumque, ne dilat
Blæſi mors maturam perniciem, palam juſſa atro-
cem invidiam ferret: placuit veneno graſſari. Addi-
dit facinori fidem, nobili gaudio, Blæſum viſendo
quin & audita eſt ſæviſſima Vitellii vox, qua (ipſa
enim verba referam) ſe paviſſe oculos, ſpectata
inimici morte, jactavit. Blæſo ſuper claritatem na-
talium & elegantiam morum, fidei obſtinatio fuit
Integris quoque rebus, à Cæcina & primoribus
partium jam Vitellium aſpernantibus, ambitus,
abnuere perſeveravit, ſanctus, inturbidus, nullius
repentini honoris, adeo non principatus appetens,
ut parum effugeret, ne dignus crederetur.

40. Fabius interim Valens, multo ac molli con-
cubinarum ſpadonumque agmine, ſegnius quam
ad bellum incedens, proditam à Lucilio Baſſo Ra-
vennatem claſſem, pernicibus nunciis accepit. Et
ſi cœptum iter properaſſet, nutantem Cæcinam
prævenire; aut ante diſcrimen pugnæ, aſſequi le-
giones potuiſſet. Nec deerant qui monerent, ut
cum fidiſſimis per occultos tramites, vitata Raven-
na, Hoſtiliam Cremonamve pergeret. Aliis place-
bat, accitis ex urbe prætoriis cohortibus, valida
manu perrumpere. Ipſe inutili cunctatione, agen-
di tempora conſultando conſumpſit, mox utrum-
que

que conſilium aſpernatus, quod inter ancipitia deterrimum eſt, dum media ſequitur, nec auſus eſt ſatis, nec providit.

41. Miſſis ad Vitellium litteris, auxilium poſtulat. Venere tres cohortes, cum ala Britannica, neque ad fallendum aptus numerus, neque ad penetrandum. Sed Valens ne in tanto diſcrimine quidem infamia caruit, quo minus illicitas rapere voluptates, adulteriiſque ac ſtupris polluere hoſpitum domus crederetur. aderant vis, & pecunia, & ruentis fortunæ noviſſima libido. Adventu demum peditum equitumque pravitas conſilii patuit, quia nec vadere per hoſtes tam parva manu poterat, etiam ſi fidiſſima foret, nec integram fidem attulerant. Pudor tamen, & præſentis ducis reverentia morabatur, haud diuturna vincula apud avidos periculorum, & dedecoris ſecuros. Eo metu, & paucis, quos adverſa non mutaverant, comitantibus, cohortes Ariminum præmittit: alam tueri terga jubet: ipſe flexit in Umbriam, atque inde in Etruriam: ubi cognito pugnæ Cremonenſis eventu, non ignavum, &, ſi proveniſſet, atrox conſilium iniit, ut arreptis navibus, in quamcumque partem Narbonenſis provinciæ egreſſus, Gallias, & exercitus, & Germaniæ gentes, novumque bellum cieret.

42. Digreſſo Valente, trepidos, qui Ariminum tenebant, Cornelius Fuſcus admoto exercitu, & miſſis per proxima litorum Liburnicis, terra marique circumvenit. Occupantur plana Umbriæ, & qua Picenus ager Hadria alluitur. omniſque Italia, inter Veſpaſianum ac Vitellium, Apennini jugis dividebatur. Fabius Valens, è ſinu Piſano, ſegnitia maris, aut adverſante vento, Portum Herculis Monœci depellitur. haud procul inde agebat Marius Maturus, Alpium maritimarum procurator, fidus Vitellio, cujus ſacramentum, cunctis circa hoſtilibus, nondum exuerat. Is Valentem comiter exceptum, ne Galliam Narbonenſem temere ingrederetur monendo terruit: ſimul ceterorum fides metu infracta. nam circumjectas civitates, procurator Valerius Paulinus, ſtrenuus militiæ, & Veſpaſiano ante fortunam amicus, in verba ejus adegerat.

43. Cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

43. Concitiſque omnibus, qui exauctorati Vitellio bellum ſponte ſumebant, Forojulienſem coloniam, clauſtraque maris præſidio tuebatur: eo gravior auctor, quod Paulino patria Forum Julii, & honos apud prætorianos, quorum quondam tribunus fuerat. Ipſique pagani, favore municipali, & futuræ potentiæ ſpe juvare partes annitebantur. quæ ubi paratu firma, & aucta rumore, apud varios Vitellianorum animos increbuere; Fabius Valens cum quatuor ſpeculatoribus, & tribus amicis, totidem centurionibus ad naves regreditur: Maturo, ceteriſque remanere, & in verba Veſpaſiani adigi volentibus fuit. Ceterum ut mare tutius Valenti, quam litora, aut urbes; ita futuri ambiguus, & magis quid vitaret, quam cui fideret certus, adverſa tempeſtate Stœchadas Maſſilienſium inſulas affertur. ibi eum miſſæ à Paulino Liburnicæ oppreſſere.

44. Capto Valente, cuncta ad victoris opes converſa, initio per Hiſpaniam à prima Adjutrice legione orto, quæ memoria Othonis infenſa Vitellio, decimam quoque ac ſextam traxit. Nec Galliæ cunctabantur. Et Britanniam, inclytus erga Veſpaſianum favor, quod illic ſecundæ legioni à Claudio præpoſitus, & bello clarus egerat, non ſine motu adjunxit ceterarum, in quibus plerique centuriones ac milites à Vitellio provecti, expertum jam principem anxii mutabant.

45. Ea diſcordia, & crebris belli civilis rumoribus, Britanni ſuſtulere animos, auctore Venuſio: qui ſuper inſitam ferociam, & Romani nominis odium, propriis in Cartiſmanduam reginam ſtimulis accendebatur. Cartiſmandua Brigantibus imperitabat, pollens nobilitate: & auxerat potentiam, poſtquam capto per dolum rege Caractaco, inſtruxiſſe triumphum Claudii Cæſaris videbatur. Inde opes, & rerum ſecundarum luxus. ſpreto Venuſio (is fuit maritus) armigerum ejus Vellocatum in matrimonium regnumque accepit. Concuſſa ſtatim flagitio domus: pro marito ſtudia civitatis, pro adultero libido reginæ, & ſævitia. Igitur Venuſius accitis auxiliis, ſimul ipſorum Brigantum defectione, in extremum diſcrimen Car-

tiſman-

tiſmanduam adduxit. Tum petita à Romanis præſidia. & cohortes alæque noſtræ, variis prœliis, exemere tamen periculo reginam: regnum Venuſio; bellum nobis relictum.

46. Turbata per eoſdem dies Germania, & ſocordia ducum, & ſeditione legionum. Externa vi, & perfidia ſociali, prope afflicta Romana res. Id bellum cum cauſſis & eventibus (etenim longius provectum eſt) mox memorabimus. Mota & Dacorum gens, numquam fida, tunc ſine metu, abducto è Mœſia exercitu. Sed prima rerum, quieti ſpeculabantur: ubi flagrare Italiam bello, cuncta invicem hoſtilia, accepere; expugnatis cohortium alarumque hibernis, utraque Danubii ripa potiebantur. Jamque caſtra legionum exſcindere parabant, ni Mucianus ſextam legionem oppoſuiſſet, Cremonenſis victoriæ gnarus, ac ne externa moles utrimque ingrueret, ſi Dacus Germanuſque diverſi irrupiſſent. Affuit ut ſæpe alias, fortuna populi Rom. quæ Mucianum vireſque Orientis illuc tulit: & quod Cremonæ interim tranſegimus. Fonteius Agrippa ex Aſia (proconſul eam provinciam annuo imperio tenuerat) Mœſiæ præpoſitus eſt: additis copiis è Vitelliano exercitu, quem ſpargi per provincias, & externo bello illigari, pars conſilii, paciſque erat.

47. Nec ceteræ nationes ſilebant. Subita per Pontum arma barbarum mancipium, regiæ quondam claſſis præfectus, moverat. is fuit Anicetus Polemonis libertus, præpotens olim, & poſtquam regnum in formam provinciæ verterat, mutationis impatiens. Igitur Vitellii nomine, adſcitis gentibus quæ Pontum accolunt, corrupto in ſpem rapinarum egentiſſimo quoque, haud temnendæ manus ductor, Trapezuntem vetuſtam Aſiæ civitatem, à Græcis in extremo Ponticæ oræ conditam ſubitus irrupit. Cæſa ibi cohors; regium auxilium olim: mox donati civitate Romana, ſigna armaque in noſtrum modum; deſidiam licentiamque Græcorum retinebant. Claſſi quoque faces intulit, vacuo mari eludens, quia lectiſſimas Liburnicarum, omnemque militem Mucianus Byzantium adegerat. Quin & barbari contemptius vagabantur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

bantur, fabricatis repente navibus, quas camer vocant, artis lateribus, lata alvo, ſine vinculo ær aut ferri connexa; & tumido mari, prout fluctu attollitur, ſumma navium tabulis augent, done in modum tecti claudantur. Sic inter undas vol vuntur, pari utrimque prora, & mutabili remi gio, quando hinc vel illinc appellere indiſcretum & innoxium eſt.

48. Advertit ea res Veſpaſiani animum, ut vexil larios è legionibus, ducemque Virdium Geminu ſpectatæ militiæ deligeret. Ille incompoſitum & prædæ cupidine vagum hoſtem adortus, cogit i naves: effectiſque raptim Liburnicis, aſſequitu Anicetum in oſtio fluminis Cohibi, tutum ſub Se dochezorum regis auxilio, quem pecunia do niſque ad ſocietatem perpulerat. Ac primo re minis armiſque ſupplicem tueri: poſtquam mer ces proditionis, aut bellum oſtendebatur; fluxa ut eſt Barbaris, fide, pactus Aniceti exitium, per fugas tradidit, belloque ſervili finis impoſitus. Læ tum ea victoria Veſpaſianum, cunctis ſuper vot fluentibus, Cremonenſis prœlii nuncius in Ægypt aſſequitur. Eo properantius Alexandriam pergit ut fracto Vitellii exercitu, urbem quoque exter næ opis indigam fame urgeret. Namque & Afri cam, eodem latere ſitam, terra marique invader parabat, clauſis annonæ ſubſidiis, inopiam ac di cordiam hoſti facturus.

49. Dum hæc totius orbis mutatione fortuna im perii tranſit, Primus Antonius nequaquam par innocentia poſt Cremonam agebat: ſatisfactum bello ratus, & cetera ex facili; ſeu felicitas i tali ingenio avaritiam, ſuperbiam, ceteraque oc culta mala patefecit. ut captam Italiam perſulta re; ut ſuas legiones colere; omnibus dictis fa ctiſque viam ſibi ad potentiam ſtruere: utque li centia militem imbueret, interfectorum centu rionum ordines, legionibus offerebat. eo ſuffragi turbidiſſimus quiſque delecti. nec miles in arbi trio ducum, ſed duces militari violentia trahebar tur. Quæ ſeditioſa, & corrumpendæ diſciplinæ mox in prædam vertebat, nihil adventantem Mu

cianum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cianum veritus, quod exitioſius erat quam Veſpaſianum ſpreviſſe.

50. Ceterum propinqua hieme, & humentibus Pado campis, expeditum agmen incedere. Signa aquilæque victricium legionum, milites vulneribus aut ætate graves, plerique etiam integri, Veronæ relicti: ſufficere cohortes alæque, & è legionibus lecti, profligato jam bello videbantur. Undecima legio ſeſe adjunxerat, initio cunctata; ſed proſperis rebus, anxia quod defuiſſet. Sex milia Dalmatarum, recens delectus, comitabantur. Ducebat Poppæus Silvanus conſularis: vis conſiliorum penes Annium Baſſum, legionis legatum. is Silvanum ſocordem bello, & dies rerum verbis terentem, ſpecie obſequii regebat, ad omniaque quæ agenda forent, quieta cum induſtria aderat. Ad has copias, è claſſicis Ravennatibus legionariam militiam poſcentibus, optimus quiſque adſciti: Claſſem Dalmatæ ſupplevere. Exercitus duceſque ad Fanum Fortunæ iter ſiſtunt, de ſumma rerum cunctantes, quod motas ex urbe prætorias cohortes audierant: & teneri præſidiis Apenninum rebantur: & ipſos in regione bello attrita, inopia & ſeditioſæ militum voces terrebant, Clavarium (donativi nomen eſt) flagitantium. nec pecuniam, aut frumentum providerant: & feſtinatio atque aviditas præpediebant, dum quæ accipi poterant, rapiuntur.

51. Celeberrimos auctores habeo, tantam victoribus adverſus fas nefaſque irreverentiam fuiſſe, ut gregarius eques, occiſum à ſe proxima acie fratrem profeſſus, præmium à ducibus petierit. Nec illis aut honorare eam cædem, jus hominum: aut ulciſci, ratio belli permittebat. Diſtulerant tamquam majora meritum, quam quæ ſtatim exſolverentur. nec quidquam ultra traditur. Ceterum & prioribus civium bellis, par ſcelus inciderat. nam prœlio, quo apud Janiculum adverſum Cinnam pugnatum eſt, Pompeianus miles fratrem ſuum, dein cognito facinore, ſeipſum interfecit, ut Siſenna memorat. tanto acrior apud majores, ſicut virtutibus gloria, ita flagitiis pœnitentia fuit. Sed hæc aliaque ex veteri memoria repetita, quotiens res lo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cuſque exempla recti, aut ſolatia mali poſcent haud abſurde memorabimus.

52. Antonio ducibuſque partium, præmitti equites, omnemque Umbriam explorari placuit, ſi qu Apennini juga clementius adirentur: acciri aquilas ſignaque, & quidquid Veronæ militum foret Padumque & mare, commeatibus compleri. Eran inter duces, qui necterent moras. quippe nimiu jam Antonius, & certiora ex Muciano ſperaban tur. Namque Mucianus tam celeri victoria anxius & ni præſens urbe potiretur, expertem ſe bell gloriæque ratus, ad Primum & Varum media ſcri ptitabat, inſtandum cœptis, aut rurſus cunctand utilitates ediſſerens; atque ita compoſitus, ut e eventu rerum adverſa abnueret, vel proſpera agno ſceret. Plotium Griphum, nuper ab Veſpaſiano i ſenatorium ordinem additum, ac legioni præpoſi tum, ceteroſque ſibi fidos, apertius monuit. Iiqu omnes, de feſtinatione Primi ac Vari ſiniſtre, & Muciano volentia reſcripſere. Quibus epiſtolis Veſpaſiano miſſis effecerat, ut non pro ſpe Antonii conſilia factaque ejus æſtimarentur.

53. Ægre id pati Antonius, & culpam in Mucianum conferre, cujus criminationibus coaluiſſen pericula ſua. nec ſermonibus temperabat, immodicus lingua, & obſequii inſolens. litteras ad Veſpaſianum compoſuit, jactantius quam ad principem nec ſine occulta in Mucianum inſectatione; Se Pannonicas legiones in arma egiſſe: ſuis ſtimulis excitos Mœſiæ duces: ſua conſtantia perruptas Alpes occupatam Italiam: interſepta Germanorum Rhætorumque auxilia. Quod diſcordes diſperſaſque Vitellii legiones equeſtri procella; mox peditum vi per diem noctemque fudiſſet, id pulcherrimum, & ſui operis. Caſum Cremonæ bello imputandum majore damno, plurium urbium excidiis, vetere civium diſcordias reipublicæ ſtetiſſe. Non ſe nunciis neque epiſtolis, ſed manu & armis imperator ſuo militare. neque officere gloriæ eorum, qui A ſiam interim compoſuerint: illis Mœſiæ pacem, ſib ſalutem ſecuritatemque Italiæ, cordi fuiſſe. Sui exhortationibus Gallias Hiſpaniaſque validiſſiman terrarum partem, ad Veſpaſianum converſas. Se

cec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cecidiſſe in irritum labores, ſi præmia periculorum ſoli aſſequantur, qui periculis non affuerint. Nec fefellere ea Mucianum. inde graves ſimultates: quas Antonius ſimplicius; Mucianus callide, eoque implacabilius nutriebat.

54. At Vitellius, fractis apud Cremonam rebus, nuncios cladis occultans, ſtulta diſſimulatione, remedia potius malorum quam mala differebat. Quippe confitenti conſultantique ſupererant ſpes viresque: cum è contrario læta omnia fingeret, falſis ingraveſcebat. Mirum apud ipſum de bello ſilentium: prohibiti per civitatem ſermones, eoque plures: ac ſi liceret, vera narraturi; quia vetabantur, atrociora vulgaverant. Nec duces hoſtium augendæ famæ deerant, captos Vitellii exploratores, circumductoſque, ut robora victoris exercitus noſcerent, remittendo: quos omnes Vitellius ſecreto percunctatus, interſici juſſit. Notabili conſtantia centurio Julius Agreſtis, poſt multos ſermones quibus Vitellium ad virtutem fruſtra accendebat, perpulit, ut ad vires hoſtium ſpectandas, quæque apud Cremonam acta forent, ipſe mitteretur. Nec exploratione occulta fallere Antonium tentavit, ſed mandata imperatoris ſuumque animum profeſſus, ut cuncta viſeret, poſtulat. Miſſi, qui locum prœlii, Cremonæ veſtigia, captas legiones oſtenderent. Agreſtis ad Vitellium remeavit, abnuentique vera eſſe quæ referret, atque ultro corruptum arguenti; quandoquidem, inquit, magno documento opus eſt, nec alius jam tibi aut vitæ, aut mortis meæ uſus, dabo cui credas. atque ita digreſſus, voluntaria morte dicta firmavit. Quidam juſſu Vitellii interfectum, de fide conſtantiaque eadem tradidere.

55. Vitellius ut è ſomno excitus, Julium Priſcum, & Alphenum Varum, cum XIV prætoriis cohortibus, & omnibus equitum alis obſidere Apenninum jubet. Secuta è claſſicis legio. Tot millia armatorum, lecta equis viriſque, ſi alius dux foret, inferendo quoque bello ſatis pollebant. Ceteræ cohortes, ad tuendam urbem L. Vitellio fratri datæ. Ipſe nihil è ſolito luxu remittens, & diffidentia properus, feſtinare comitia, quibus conſules in multos annos deſtinabat. fœdera ſociis; Latium ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ternis dilargiri: his tributa dimittere; alios immunitatibus juvare: denique nulla in poſterum cura, lacerare imperium. Sed vulgus ad magnitudinem beneficiorum aderat: ſtultiſſimus quiſque pecuniis mercabatur: apud ſapientes caſſa habebantur, quæ neque dari, neque accipi, ſalva republica poterant. Tandem flagitante exercitu qui Mevaniam inſederat, magno ſenatorum agmine, quorum multos ambitione, plures formidine trahebat: in caſtra venit, incertus animi, & infidis conſiliis obnoxius.

56. Concionanti (prodigioſum dictu) tantum fœdarum volucrum ſupervolitavit, ut nube atra diem obtenderent. Acceſſit dirum omen, profugus altaribus taurus, disjecto ſacrificii apparatu, longe, nec ubi feriri hoſtias mos eſt, confoſſus. Sed præcipuum ipſe Vitellius oſtentum erat, ignarus militiæ, improvidus conſilii. quis ordo agminis, quæ cura explorandi, quantus urgendo trahendove bello modus, alios rogitans; & ad omnes nuncios, vultu quoque & inceſſu trepidus; dein temulentus. Poſtremo tædio caſtrorum, & audita defectione Miſenenſis claſſis, Romam revertit, recentiſſimum quodque vulnus pavens, ſummi diſcriminis incurioſus. Nam cum tranſgredi Apenninum integro exercitus ſui robore, & feſſos hieme atque inopia hoſtes aggredi, in aperto foret; dum diſpergit vires, acerrimum militem, & uſque in extrema obſtinatum, trucidandum, capiendumque tradidit, peritiſſimis centurionum diſſentientibus, & ſi conſulerentur, vera dicturis. Arcuere eos intimi amicorum Vitellii, ita formatis principis auribus, ut aſpera quæ utilia, nec quidquam niſi jocundum & læſurum acciperet.

57. Sed claſſem Miſenenſem (tantum civilibus diſcordiis etiam ſingulorum audacia valet) Claudius Faventinus centurio, per ignominiam à Galba dimiſſus, ad defectionem traxit, fictis Veſpaſiani epiſtolis pretium proditionis oſtentans. Præerat claſſi Claudius Apollinaris, neque fidei conſtans, neque ſtrenuus in perfidia. & Apinius Tiro prætura functus, ac tum forte Minturnis agens, ducem ſe defectoribus obtulit. à quibus municipia coloniæque impulſæ, præcipuo Puteolanorum in Veſpaſia-

ſpaſia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſpaſianum ſtudio; contra Capua Vitellio fida, municipalem æmulationem bellis civilibus miſcebant. Vitellius Claudium Julianum (is nuper claſſem Miſenenſem molli imperio rexerat) permulcendis militum animis delegit. data in auxilium urbana cohors, & gladiatores, quibus Julianus præerat. Ut collata utrimque caſtra; haud magna cunctatione Juliano in partes Veſpaſiani tranſgreſſo, Tarracinam occupavere, mœnibus ſituque magis, quam ipſorum ingenio tutam.

58. Quæ ubi Vitellio cognita, parte copiarum Narniæ cum præfectis prætorii relicta, L. Vitellium fratrem, cum ſex cohortibus & quingentis equitibus, ingruenti per Campaniam bello oppoſuit. Ipſe æger animi, ſtudiis militum & clamoribus populi arma poſcentis refovebatur: dum vulgus ignavum, & nihil ultra verba auſurum, falſa ſpecie, exercitum & legiones appellat. Hortantibus libertis (nam amicorum ejus quanto quis clarior, minus fidus) vocari tribus jubet, dantes nomina ſacramento adigit. Superfluente multitudine, curam delectus in conſules partitur. Servorum numerum, & pondus argenti ſenatoribus indicit. equites Romani obtulere operam pecuniaſque, etiam libertinis idem munus ultro flagitantibus. Ea ſimulatio, officia metu profecta, verterat in favorem. Et plerique haud perinde Vitellium, quam caſum locumque principatus miſerabantur. nec deerat ipſe vultu, voce, lacrymis, miſericordiam elicere, largus promiſſis, &, quæ natura trepidantium eſt, immodicus. Quin & Cæſarem ſe dici voluit, aſpernatus antea. ſed tunc, ſuperſtitione nominis, & quia in metu conſilia prudentium, & vulgi rumor juxta audiuntur. Ceterum ut omnia inconſulti impetus cœpta, initiis valida, ſpatio langueſcunt, dilabi paulatim ſenatores, equiteſque, primo cunctanter & ubi ipſe non aderat; mox contemptim & ſine diſcrimine, donec Vitellius pudore irriti conatus, quæ non dabantur remiſit.

59. Ut terrorem Italiæ poſſeſſa Mevania, ac velut renatum ex integro bellum intulerat; ita haud dubium erga Flavianas partes ſtudium, tam pavidus Vitellii diſceſſus addidit. erectus Samnis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Pelignuſque, & Marſi, æmulatione, quod Campa-nia præveniſſet, ut in novo obſequio ad cuncta be-li munia acres erant. Sed fœda hieme per tranſ-itum Apennini conflictatus exercitus: & vix quiet-agmine nives eluctantibus, patuit quantum diſcr-minis adeundum foret, ni Vitellium retro fortun-vertiſſet. quæ Flavianis ducibus non minus ſæp-quam ratio affuit. Obvium illic Petilium Cerialer-habuere, agreſti cultu, & notitia locorum cuſtodia-Vitellii elapſum. Propinqua affinitas Ceriali cum-Veſpaſiano, nec ipſe inglorius militiæ; eoque inte-duces aſſumptus eſt. Flavio quoque Sabino, a-Domitiano patuiſſe effugium, multi tradidere. E-miſſi ab Antonio nuncii, per varias fallendi arte-penetrabant, locum ac præſidium monſtrantes, Sa-binus inhabilem labori & audaciæ valetudinem-cauſſabatur: Domitiano aderat animus: ſed cuſto-des à Vitellio additi, quamquam ſe ſocios fugæ-promitterent, tamquam inſidiantes timebantur. Atque ipſe Vitellius, reſpectu ſuarum neceſſitudi-num, nihil in Domitianum atrox parabat.

60. Duces partium ut Carſulas venere, pauco-ad requiem dies ſumunt, donec aquilæ ſignaque le-gionum aſſequerentur: & locus ipſe caſtrorum pla-cebat, late proſpectans; tuto copiarum aggeſtu-florentiſſimis pone tergum municipiis. ſimul col-loquia cum Vitellianis decem millium ſpatio di-ſtantibus, & proditio ſperabatur. Ægre id pati mi-les, & victoriam malle quam pacem. ne ſuas qui-dem legiones opperiebantur, ut prædæ, quam pe-riculorum ſocias. Vocatos ad concionem Antonius-docuit; eſſe adhuc Vitellio vires, ambiguas ſi deli-berarent; acres ſi deſperaſſent. Initia bellorum ci-vilium fortunæ permittenda; victoriam conſiliis & ratione perfici. Jam Miſenenſem claſſem & pul-cherrimam Campaniæ oram deſciviſſe: nec plus à toto terrarum orbe reliquum Vitellio, quam quod inter Tarracinam Narniamque jaceat. Satis gloriæ prœlio Cremonenſi partum; & exitio Cremonæ, nimium invidiæ: ne concupiſcerent Romam capere potius, quam ſervare. majora illis præmia, & mul-to maximum decus, ſi incolumitatem ſenatui po-puloque Rom. ſine ſanguine quæſiſſent.

61. His

61. His & talibus mitigati animi. Nec multo poſt legiones venere. Et terrore famaque aucti exercitus, Vitellianæ cohortes nutabant, nullo in bellum adhortante, multis ad tranſitionem, qui ſuas centurias turmaſque tradere, donum victori, & ſibi in poſterum gratiam, certabant. Per eos cognitum eſt, Interamnam proximis campis præſidio quadringentorum equitum teneri. Miſſus extemplo Varus, cum expedita manu, paucos repugnantium interfecit: plures abjectis armis, veniam petivere: quidam in caſtra refugi, cuncta formidine implebant, augendo rumoribus virtutem copiaſque hoſtium, quo amiſſi præſidii dedecus lenirent. Nec ulla apud Vitellianos flagitii pœna: & præmiis defectorum, verſa fides, ac reliquum perfidiæ certamen, crebra transfugia tribunorum centurionumque. nam gregarius miles induruerat pro Vitellio: donec Priſcus & Alphenus deſertis caſtris ad Vitellium regreſſi, pudore proditionis cunctos exſolverent.

62. Iiſdem diebus Fabius Valens Urbini in cuſtodia interficitur. Caput ejus Vitellianis cohortibus oſtentatum, ne quam ultra ſpem foverent. nam pervaſiſſe in Germanias Valentem, & veteres illic novoſque exercitus ciere credebant. Viſa cæde in deſperationem verſi. & Flavianus exercitus, immane quantum animo exitium Valentis, ut finem belli accepit. Natus erat Valens Anagniæ, equeſtri familia, procax moribus, neque abſurdus ingenio famam urbanitatis per laſciviam petere. ludicro Juvenalium ſub Nerone, velut ex neceſſitate, mox ſponte mimos actitavit, ſcite magis quam probe. Legatus legionis, & fovit Verginium, & infamavit. Fonteium Capitonem corruptum, ſeu quia corrumpere nequiverat, interfecit. Galbæ proditor, Vitellio fidus, & aliorum perfidia illuſtratus.

63. Abrupta undique ſpe Vitellianus miles tranſiturus in partes, id quoque non ſine dedecore, ſed ſub ſignis vexilliſque in ſubjectos Narniæ campos deſcendere. Flavianus exercitus, ut ad prœlium intentus ornatuſque, denſis circa viam ordinibus, adſtiterat. Accepti in medium Vitelliani. & circumdatos Primus Antonius clementer alloquitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pars Narniæ; pars Interamnæ ſubſiſtere juſſi. relictæ ſimul è victricibus legiones, neque quieſcentibus graves, & adverſus contumaciam validæ. Non omiſere per eos dies Primus ac Varus crebris nunciis ſalutem, & pecuniam, & ſecreta Campaniæ, offerre Vitellio, ſi poſitis armis, ſeque ac liberos ſuos Veſpaſiano permiſiſſet. In eundem modum & Mucianus compoſuit epiſtolas: quibus plerumque fidere Vitellius; ac de numero ſervorum, electione litorum loqui. Tanta torpedo invaſerat animum, ut ſi Principem eum fuiſſe ceteri non meminiſſent, ipſe obliviſceretur.

64. At primores civitatis, Flavium Sabinum præfectum urbis, ſecretis ſermonibus incitabant, victoriæ famæque partem capeſſeret. eſſe illi proprium militem cohortium urbanarum: nec defuturas vigilum cohortes, ſervitia ipſorum, fortunam partium, & omnia prona victoribus. ne Antonio Varoque de gloria concederet. Paucas Vitellio cohortes, & mœſtis undique nunciis trepidas: populi mobilem animum; & ſi ſe ducem præbuiſſet, eaſdem illas adulationes pro Veſpaſiano fore. Ipſum Vitellium ne proſperis quidem parem; adeo ruentibus debilitatum. Gratiam patrati belli penes eum, qui urbem occupaſſet. Id Sabino convenire, ut imperium fratri reſervaret; id Veſpaſiano, ut ceteri poſt Sabinum haberentur.

65. Haudquaquam erecto animo eas voces accipiebat, invalidus ſenecta. Erant qui occultis ſuſpicionibus inceſſerent, tamquam invidia & æmulatione fortunam fratris moraretur. Namque Flavius Sabinus ætate prior, privatis utriuſque rebus, auctoritate pecuniaque Veſpaſianum anteibat. Et credebatur affectam ejus fidem præjuviſſe, domo agriſque pignori acceptis. Unde quamquam manente in ſpeciem concordia, offenſarum operta metuebantur. Melior interpretatio, mitem virum abhorrere à ſanguine & cædibus: eoque crebris cum Vitellio ſermonibus de pace, ponendiſque per conditionem armis agitare. Sæpe domi congreſſi; poſtremo in æde Apollinis, ut fama fuit, pepigere. Verba voceſque duos teſtes habebant, Cluvium Rufum & Silium Italicum. Vultus procul viſentibus

bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

bus notabantur, Vitellii projectus & degener, Sabinus non inſultans,& miſeranti propior.

66. Quod ſi tam facile ſuorum mentes flexiſſet Vitellius, quam ipſe ceſſerat; incruentam urbem Veſpaſiani exercitus intraſſet. Ceterum ut quiſque Vitellio fidus,ita pacem & conditiones abnuebant, diſcrimen ac dedecus oſtentantes, & fidem in libidine victoris. Nec tantam Veſpaſiano ſuperbiam, ut privatum Vitellium pateretur. ne victos quidem laturos. Ita periculum ex miſericordia. Ipſum ſane ſenem, & proſperis adverſiſque ſatiatum. Sed quod nomen, quem ſtatum filio ejus Germanico fore? Nunc pecuniam,& familiam,& beatos Campaniæ ſinus promitti. Sed ubi imperium Veſpaſianus invaſerit, non ipſi, non amicis ejus, non denique exercitibus ſecuritatem, niſi exſtincto æmulatu rediturum. Fabium illis Valentem, captivum & caſibus dubiis reſervatum, prægravem fuiſſe: nedum Primus ac Fuſcus, & ſpecimen partium Mucianus,ullam in Vitellium niſi occidendi licentiam habeant. Non à Cæſare Pompeium, non ab Auguſto Antonium incolumes relictos. niſi forte Veſpaſianus altiores ſpiritus gerat, Vitellii cliens, cum Vitellius collega Claudio foret. Quin ut cenſuram patris, ut tres conſulatus, ut tot egregiæ domus honores deceret, deſperatione ſaltem in audaciam accingeretur. perſtare militem, ſupereſſe ſtudia populi. Denique nihil atrocius eventurum, quam in quod ſponte ruant. moriendum victis, moriendum deditis: id ſolum referre, noviſſimum ſpiritum per ludibrium & contumelias effundant, an per virtutem.

67. Surdæ ad fortia conſilia Vitellio aures. Obruebatur animus miſeratione curaque, ne pertinacibus armis, minus placabilem victorem relinqueret conjugi ac liberis. Erat illi & feſſa ætate parens,quæ tamen paucis ante diebus opportuna morte excidium domus prævenit, nihil principatu filii aſſecuta,niſi luctum & bonam famam.xv Kal.Jan. audita defectione legionis cohortiumque, quæ ſe Narniæ dediderant, pullo amictu palatio degreditur, mœſta circum familia. Simul ferebatur lecticula parvulus filius, velut in funebrem pompam.

 Voces

Voces populi blandæ & intempeſtivæ : miles minaci ſilentio.

68. Nec quiſquam adeo rerum humanarum immemor, quem non commoveret illa facies, Romanum principem, & generis humani paulo ante dominum, relicta fortunæ ſuæ ſede, per populum, per urbem, exire de imperio. Nihil tale viderant, nihil audierant. repentina vis dictatorem Cæſarem oppreſſerat; occultæ Caium inſidiæ : nox & ignotum rus, fugam Neronis abſconderant: Piſo & Galba tamquam in acie cecidere : in ſua concione Vitellius, inter ſuos milites, proſpectantibus etiam feminis, pauca & præſenti mœſtitiæ congruentia locutus; Cedere ſe pacis & Reip. cauſſa : retinerent tantum memoriam ſui; fratremque, & conjugem, & innoxiam liberorum ætatem miſerarentur. Simul filium protendens, modo ſingulis, modo univerſis commendans, poſtremo fletu præpediente, aſſiſtenti conſuli (Cæcilius Simplex erat) exſolutum à latere pugionem, velut jus necis vitæque civium, reddebat. Aſpernante conſule, reclamantibus qui in concione adſtiterant, ut in æde Concordiæ poſiturus inſignia imperii, domumque fratris petiturus, diſceſſit. Major hic clamor obſiſtentium penatibus privatis, in palatium vocantium. interclusum aliud iter, idque ſolum quod in ſacram viam pergeret, patebat. tum conſilii inops, in palatium rediit. Prævenerat rumor, ejurari ab eo imperium. ſcripſeratque Flavius Sabinus, cohortium tribunis, ut militem cohiberent.

69. Igitur tamquam omnis Reſp. in Veſpaſiani ſinum ceſſiſſet, primores ſenatus, & plerique equeſtris ordinis, omniſque miles urbanus, & vigiles; domum Flavii Sabini complevere. illuc de ſtudiis vulgi, & minis Germanicarum cohortium affertur. Longius jam progreſſus erat, quam ut regredi poſſet : & ſuo quiſque metu, ne disjectos, eoque minus validos, Vitelliani conſectarentur, cunctantem in arma impellebant. Sed quod in ejuſmodi rebus accidit, conſilium ab omnibus datum eſt, periculum pauci ſumpſere. Circa lacum Fundani, deſcendentibus qui Sabinum comitabantur armatis, occurrunt promptiſſimi Vitellianorum.

Modi-

Modicum ibi prœlium, improviſo tumultu, ſed proſperum Vitellianis fuit. Sabinus re repida, quod tutiſſimum è præſentibus, arcem Capitolii inſedit, mixto milite, & quibuſdam ſenatorum equitumque: quorum nomina tradere haud promptum eſt, quoniam victore Veſpaſiano, multi id meritum erga partes ſimulavere. Subierunt obſidium etiam feminæ: inter quas maxime inſignis, Verulana Gracilia, neque liberos, neque propinquos, ſed bellum ſecuta. Vitellianus miles, cuſtodia ſocordi clauſos circumdedit, eoque, concubia nocte, ſuos liberos Sabinus, & Domitianum fratris filium, in Capitolium accivit. At Sabinus, miſſo per neglecta ad Flavianos duces nuncio, qui circumſideri ipſos, & ni ſubveniretur, artas res nuntiaret, noctem adeo quietam egit, ut digredi ſine noxa potuerit. Quippe miles Vitellii adverſus pericula ferox, laboribus & vigiliis parum intentus erat. & hibernus imber repente fuſus, oculos aureſque impediebat.

70. Luce prima Sabinus antequam invicem hoſtilia cœptarent, Cornelium Martialem è primipilaribus, ad Vitellium miſit, cum mandatis & queſtu, quod pacta turbarentur. Simulationem prorſus & imaginem deponendi imperii fuiſſe, ad decipiendos tot illuſtres viros. Cur enim è roſtris fratris domum imminentem foro, & irritandis hominum oculis, quam Aventinum & penates uxoris petiſſet? Ita privato, & omnem principatus ſpeciem vitanti, conveniſſe. contra Vitellium in palatium, in ipſam imperii arcem regreſſum. Inde armatum agmen emiſſum; ſtratam innocentium cædibus celeberrimam urbis partem: ne Capitolio quidem abſtineri. Togatum nempe ſe, & unum è ſenatoribus, dum inter Veſpaſianum ac Vitellium prœliis legionum, captivitatibus urbium, deditionibus cohortium judicatur. Jam Hiſpaniis Germaniiſque, & Britannia, deſciſcentibus, fratrem Veſpaſiani manſiſſe in fide, donec ultro ad conditiones vocaretur. Pacem & concordiam victis utilia; victoribus tantum pulchra eſſe. Si conventionis pœniteat; non ſe, quem perfidia deceperit, ferro peteret; non filium Veſpaſiani vix puberem: quantum occiſis uno ſene, & uno juvene, profici? iret obviam legioni-

gionibus, & de ſumma rerum illic certaret: cete
ra ſecundum eventum prœlii ceſſura. Trepidus a
hæc Vitellius, pauca purgandi ſui cauſſa respon
dit, culpam in militem conferens, cujus nimio ar
dori imparem eſſe modeſtiam ſuam. Et monu
Martialem, ut per ſecretam ædium partem occu
te abiret, ne à militibus internuncius inviſæ pac
interficeretur. Ipſe neque jubendi, neque vetan
di potens, non jam imperator, ſed tantum bel
cauſſa erat.

71. Vix dum regreſſo in Capitolium Martiale
furens miles aderat, nullo duce, ſibi quiſque au
ctor: cito agmine, forum & imminentia foro tem
pla prætervecti, erigunt aciem per adverſum col
lem, uſque ad primas Capitolinæ arcis fores. Eran
antiquitus porticus in latere clivi, dextræ ſubeun-
tibus: in quarum tectum egreſſi, ſaxis tegulisque
Vitellianos obruebant: neque illis manus niſi gla
diis armatæ, & arceſſere tormenta, aut miſſilia te-
la, longum videbatur. Faces in prominentem por-
ticum jecere, & ſequebantur ignem. ambuſtaſque
Capitolii fores penetraſſent, ni Sabinus revulſas
undique ſtatuas, decora majorum, in ipſo aditu vi-
ce muri objeciſſet. Tum diverſos Capitolii aditus
invadunt, juxta lucum aſyli, & qua Tarpeia ru-
pes centum gradibus aditur. Improviſa utraque
vis; propior atque acrior per aſylum ingruebat.
nec ſiſti poterant, ſcandentes per conjuncta ædifi-
cia: quæ, ut in multa pace, in altum edita, ſolum
Capitolii æquabant. Hic ambigitur, ignem tectis op-
pugnatores injecerint, an obſeſſi, quæ crebrior fama
eſt, quo nitentes ac progreſſos depellerent. Inde la-
pſus ignis in porticus, appoſitas ædibus. mox ſuſti-
nentes faſtigium Aquilæ, vetere ligno, traxerunt
flammam, alueruntque. Sic Capitolium, clauſis fo-
ribus, indefenſum & indireptum, conflagravit.

72. Id facinus poſt conditam urbem luctuoſiſſi-
mum fœdiſſimumque pop. Rom. accidit: nullo ex-
terno hoſte, propitiis, ſi per mores noſtros liceret,
deis, ſedem Jovis optimi maximi, auſpicato à ma-
joribus pignus imperii conditam, quam non Por-
ſena dedita urbe, neque Galli capta, temerare po-
tuiſſent; furore principum exſcindi! Arſerat & an-

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

te Capitolium civili bello, ſed fraude privata: nunc palam obſeſſum, palam incenſum. quibus armorum cauſſis, quo tantæ cladis pretio pro patria bellavimus? Voverat Tarquinius Priſcus rex, bello Sabino, jeceratque fundamenta, ſpe magis futuræ magnitudinis, quam quo modicæ adhuc pop. Rom. res ſufficerent. mox Servius Tullius ſociorum ſtudio; deinde Tarquinius Superbus, capta Sueſſa Pometia hoſtium ſpoliis exſtruxere. Sed gloria operis, libertati reſervata: pulſis regibus Horatius Pulvillus iterum conſul dedicavit, ea magnificentia, quam immenſæ poſtea pop. Rom. opes ornarent potius, quam augerent. Iiſdem rurſus veſtigiis ſitum eſt, poſtquam interjecto CCCCXV annorum ſpatio, L. Scipione, C. Norbano, Coss. flagraverat. Curam victor Sulla ſuſcepit, neque tamen dedicavit: hoc ſolum felicitati ejus negatum. Lutatii Catuli nomen, inter tot Cæſarum opera, uſque ad Vitellium manſit. Ea tunc ædes cremabatur.

73. Sed plus pavoris obſeſſis, quam obſeſſoribus intulit. Quippe Vitellianus miles, neque aſtu, neque conſtantia, inter dubia indigebat. Ex diverſo trepidus miles, dux ſegnis, & veluti captus animi, non lingua, non auribus competere. neque alienis conſiliis regi, neque ſua expedire: huc illuc clamoribus hoſtium circumagi. quæ juſſerat vetare, quæ vetuerat jubere. Mox quod in perditis rebus accidit, omnes præcipere, nemo exſequi. poſtremo abjectis armis, fugam & fallendi artes circumſpectabant. Irrumpunt Vitelliani, & cuncta ſanguine, ferro, flammiſque miſcent. Pauci militarium virorum, inter quos maxime inſignes, Cornelius Martialis, Æmilius Pacenſis, Caſperius Niger, Didius Scæva, pugnam auſi obtruncantur. Flavium Sabinum inermem, neque fugam cœptantem, circumſiſtunt, & Quinctium Atticum conſulem, umbra honoris & ſuamet vanitate monſtratum, quod edicta in populum pro Veſpaſiano magnifica, probroſa adverſus Vitellium jecerat. Ceteri per varios caſus elapſi, quidam ſervili habitu, alii fide clientium contecti, & inter ſarcinas abditi. Fuere qui excepto Vitellianorum ſigno, quo inter ſe noſcebantur, ultro rogitan-

tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tes reſpondenteſve, audaciam pro latebra habe-rent.

74. Domitianus, prima irruptione apud ædituum occultatus, ſollertia liberti, lineo amictu turbæ ſacricolarum immixtus ignoratuſque, apud Cornelium Primum paternum clientem, juxta Velabrum, delituit. Ac potiente rerum patre, disjecto æditui contubernio, modicum ſacellum Jovi Conservatori, aramque poſuit, caſuſque ſuos in marmore expreſſit. Mox imperium adeptus, Jovi Custodi templum ingens, ſeque in ſinu dei ſacravit. Sabinus & Atticus onerati catenis, & ad Vitellium ducti, nequaquam infeſto ſermone vultuque excipiuntur, frementibus qui jus cædis, & præmia navatæ operæ, petebant. Clamore à proximis orto, ſordida pars plebis ſupplicium Sabini expoſcit, minas adulationeſque miſcet. Stantem pro gradibus palatii Vitellium, & preces parantem, pervicere ut abſiſteret. Tum confoſſum conlaceratumque, & abſciſſo capite truncum corpus Sabini, in Gemonias trahunt.

75. Hic exitus viri haud ſane ſpernendi. Quinque & xxx ſtipendia in Repub. fecerat, domi militiæque clarus. Innocentiam juſtitiamque ejus, non argueres: ſermonis nimius erat. id unum ſeptem annis, quibus Mœſiam; duodecim, quibus præfecturam urbis obtinuit, calumniatus eſt rumor. In fine vitæ, alii ſegnem; multi moderatum, & civium ſanguinis parcum credidere. Quod inter omnes conſtiterit, ante principatum Veſpaſiani, decus domus penes Sabinum erat. Cædem ejus lætam fuiſſe Muciano accepimus. Ferebant plerique etiam paci conſultum, dirempta æmulatione inter duos, quorum alter ſe fratrem imperatoris, alter conſortem imperii cogitaret. Sed Vitellius conſulis ſupplicium poſcenti populo reſtitit, placatus ac velut vicem reddens, quod interrogantibus quis Capitolium incendiſſet, ſe reum Atticus obtulerat. Eaque confeſſione, ſive aptum tempori mendacium fuit, invidiam crimenque agnoviſſe, & à partibus Vitellii amolitus videbatur.

76. Iiſdem diebus L. Vitellius, poſitis apud Feroniam caſtris, excidio Tarracinæ imminebat: clau-

ſis

is illic gladiatoribus remigibuſque, qui non egredi mœnia, neque periculum in aperto audebant. Præerat, ut ſupra memoravimus, Julianus gladiatoribus, Apollinaris remigibus, laſcivia ſocordiaque gladiatorum magis, quam ducum ſimiles. Non vigilias agere, non intuta mœnium firmare, noctu dieque fluxi, & amœna litorum perſonantes, in miniſterium luxus diſperſis militibus, de bello tantum inter convivia loquebantur. Paucos ante dies diſceſſerat Apinius Tiro: doniſque ac pecuniis acerbe per municipia conquirendis, plus invidiæ quam virium partibus addebat.

77. Interim ad Vitellium ſervus Verginii Capitonis perfugit, pollicituſque ſi præſidium acciperet, vacuam arcem furtim traditurum, multa nocte cohortes expeditas ſummis montium jugis, ſuper caput hoſtium ſiſtit. inde miles ad cædem magis, quam ad pugnam decurrit. ſternunt inermes, aut arma capientes, & quoſdam ſomno excitos; cum tenebris, pavore, ſonitu tubarum, clamore hoſtili turbarentur. Pauci gladiatorum reſiſtentes, neque multi cecidere. ceteri ad naves ruebant, ubi cuncta pari formidine implicabantur, permixtis paganis, quos nullo diſcrimine Vitelliani trucidabant. Sex Liburnicæ inter primum tumultum evaſere, in quis præfectus claſſis Apollinaris: reliquæ in litore captæ, aut nimio ruentium onere preſſas mare hauſit. Julianus ad L. Vitellium perductus, & verberibus fœdatus, in ore ejus jugulatur. Fuere, qui uxorem L. Vitellii Triariam inceſſerint, tamquam gladio militari cincta, inter luctum cladeſque expugnatæ Tarracinæ, ſuperbe ſæveque egiſſet. Ipſe lauream proſpere geſtæ rei, ad fratrem miſit: percunctatus ſtatim regredi ſe, an perdomandæ Campaniæ inſiſtere juberet. Quod ſalutare non modo partibus Veſpaſiani, ſed Reip. fuit. nam ſi recens victoria miles, & ſuper inſitam pervicaciam ſecundis ferox, Romam contendiſſet; haud parva mole certatum, nec ſine exitio urbis foret. quippe L. Vitellio, quamvis infami, inerat induſtria: nec virtutibus, ut boni; ſed quo modo peſſimus quiſque, vitiis valebat.

78. Dum hæc in partibus Vitellii geruntur, digreſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

digreſſus Narnia Veſpaſiani exercitus, feſtos Saturni dies, Otriculi per otium agitabat. Cauſſa tam pravæ moræ, ut Mucianum opperirentur. Nec defuere qui Antonium ſuſpicionibus arguerent, tamquam dolo cunctantem, poſt ſecretas Vitellii epiſtolas, quibus conſulatum & nubilem filiam, & dotales opes, pretium proditionis, offerebat. Ali ficta hæc, & in gratiam Muciani compoſita. Quidam omnium id ducum conſilium fuiſſe, oſtentar potius urbi bellum, quam inferre: quando validiſſimæ cohortes à Vitellio deſciviſſent, & abſciſſis omnibus præſidiis, ceſſurus imperio videbatur. Sed cuncta feſtinatione, deinde ignavia Sabini corrupta: qui ſumptis temere armis, munitiſſimam Capitolii arcem, & ne magnis quidem exercitibu expugnabilem, adverſus tris cohortes tueri nequiſſet. Haud facile quis uni aſſignaverit culpam, quæ omnium fuit. nam & Mucianus ambiguis epiſtolis victores morabatur; & Antonius præpoſtero obſequio, vel dum regerit invidiam, crimen meruit ceterique duces, dum peractum bellum putant, finem ejus inſignivere. Ne Petilius quidem Cerialis, cum mille equitibus præmiſſus, ut tranſverſi itineribus per agrum Sabinum, Salaria via urbem introiret, ſatis maturaverat: donec obſeſſi Capitolii fama cunctos ſimul exciret.

79. Antonius per Flaminiam ad Saxa rubra multo jam noctis, ſerum auxilium venit. Illic interfectum Sabinum, conflagraſſe Capitolium, tremere urbem, mœſta omnia accepit: plebem quoque & ſervitia pro Vitellio armari, nunciabatur. E Petilio Ceriali equeſtre prœlium adverſum fuerat namque incautum, & tamquam ad victos ruentem Vitelliani interjectus equiti pedes excepere. pugnatum haud procul urbe, inter ædificia hortoſque, & anfractus viarum. quæ gnara Vitellianis, incomperta hoſtibus, metum fecerant. neque omni eques concors, adjunctis quibuſdam, qui nuper apud Narniam dediti, fortunam partium ſpeculabantur. capitur præfectus alæ Tullius Flavianus ceteri fœda fuga conſternantur, non ultra Fidena ſecuris victoribus.

80. Eo ſucceſſu ſtudia populi aucta. vulgus ur-

banu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

banum arma cepit. Paucis ſcuta militaria, plures raptis quod cuique obvium telis, ſignum pugnæ expoſcunt. Agit grates Vitellius, & ad tuendam urbem prorumpere jubet. Mox vocato ſenatu, deliguntur legati ad exercitus, ut prætextu Reipub. concordiam pacemque ſuaderent. Varia legatorum ſors fuit: qui Petilio Ceriali occurrerunt, extremum diſcrimen adiere, aſpernante milite conditiones pacis. vulneratur prætor Arulenus Ruſticus. auxit invidiam, ſuper violatum legati prætoriſque nomen, propria dignatio viri. palantur comites: occiditur proximus lictor, dimovere turbam auſus: ni dato à duce præſidio defenſi forent, ſacrum etiam inter exteras gentes legatorum jus, ante ipſa patriæ mœnia, civilis rabies uſque in exitium temeraſſet. Æquioribus animis accepti ſunt, qui ad Antonium venerant, non quia modeſtior miles, ſed duci plus auctoritatis.

81. Miſcuerat ſe legatis Muſonius Rufus equeſtris ordinis, ſtudium philoſophiæ, & placita Stoïcorum æmulatus: cœptabatque permixtus manipulis, bona pacis ac belli diſcrimina diſſerens, armatos monere. Id pleriſque ludibrio; pluribus tædio: nec deerant qui propellerent proculcarentque, ni admonitu modeſtiſſimi cujuſque, & aliis minitantibus, omiſiſſet intempeſtivam ſapientiam. Obviæ fuere & virgines Veſtales, cum epiſtolis Vitellii ad Antonium ſcriptis: eximi ſupremo certamini unam diem poſtulabant; ſi moram interjeciſſent, facilius omnia conventura. Virgines cum honore dimiſſæ: Vitellio reſcriptum Sabini cæde, & incendio Capitolii, dirempta belli commercia.

82. Tentavit tamen Antonius vocatas ad concionem legiones mitigare, ut caſtris juxta pontem Milvium poſitis, poſtera die urbem ingrederentur. Ratio cunctandi, ne aſperatus prœlio miles, non populo, non ſenatui, ne templis quidem ac delubris deorum conſuleret. Sed omnem prolatationem, ut inimicam victoriæ, ſuſpectabant. Simul fulgentia per colles vexilla, quamquam imbellis populus ſequeretur, ſpeciem hoſtilis exercitus fecerant. Tripartito agmine; pars ut aſtiterat, Flaminia via: pars juxta ripam Tiberis inceſſit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tertium agmen per Salariam Collinæ portæ propinquabat. Plebes invectis equitibus fuſa. Miles Vitellianus trinis & ipſe præſidiis occurrit. Prœlia ante urbem multa & varia: ſed Flavianis conſilio ducum præſtantibus, ſæpius proſpera. Ii tantum conflictati ſunt, qui in partem ſiniſtram urbis ad Salluſtianos hortos, per anguſta & lubrica viarum flexerant. Superſtantes maceriis hortorum Vitelliani, ad ſerum uſque diem, ſaxis piliſque ſubeuntes arcebant. donec ab equitibus, qui porta Collina irruperant, circumvenirentur. Concurrere & in campo Martio infeſtæ acies. Pro Flavianis fortuna, & parta totiens victoria: Vitelliani deſperatione ſola ruebant. & quamquam pulſi, rurſus in urbe congregabantur.

83. Aderat pugnantibus ſpectator populus, utque in ludicro certamine, hos modo, rurſus illos clamore & plauſu fovebat: quotiens pars altera inclinaſſet, abditos in tabernis, aut ſi quam in domum perfugerant, erui jugularique expoſtulantes, parte majore prædæ potiebantur. nam milite ad ſanguinem & cædes obverſo ſpolia in vulgus cedebant. Sæva ac deformis urbe tota facies. alibi prœlia & vulnera; alibi balineæ popinæque. ſimul cruor & ſtrues corporum: juxta ſcorta, & ſcortis ſimiles: quantum in luxurioſo otio libidinum; quicquid in acerbiſſima captivitate ſcelerum: prorſus ut eandem civitatem, & furere crederes, & laſcivire. Conflixerant ante armati exercitus in urbe, bis L. Sulla, ſemel Cinna, victoribus; nec tunc minus crudelitatis: nunc inhumana ſecuritas, & ne minimo quidem temporis voluptates intermiſſæ, velut feſtis diebus id quoque gaudium accederet, exſultabant, fruebantur, nulla partium cura, malis publicis læti.

84. Plurimum molis in oppugnatione caſtrorum fuit, quæ acerrimus quiſque ut noviſſimam ſpem retinebant. Eo intentius victores, præcipuo veterum cohortium ſtudio, cuncta validiſſimarum urbium excidiis reperta, ſimul admovent teſtudinem, tormenta, aggeres, faceſque: quidquid tot prœliis laboris ac periculi hauſiſſent, opere illo conſummari clamitantes. Urbem ſenatui ac Pop.

Rom.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Rom., templa diis reddita: proprium eſſe militis decus, in caſtris illam patriam, illos penates. ni ſtatim recipiantur, noctem in armis agendam. Contra Vitelliani, quamquam numero fatoque diſpares, inquietare victoriam, morari pacem, domos araſque cruore fœdare, ſuprema victis ſolatia complectebantur. Multi ſemianimes ſuper turres & propugnacula mœnium exſpiravere. Convulſis portis, reliquus globus obtulit ſe victoribus: & cecidere omnes contrariis vulneribus, verſi in hoſtem. ea cura etiam morientibus decori exitus fuit.

85. Vitellius capta urbe, per averſam palatii partem, Aventinum in domum uxoris ſellula defertur: ut ſi diem latebra vitaviſſet, Tarracinam ad cohortes fratremque perfugeret. Dein mobilitate ingenii, & quæ natura pavoris eſt, cum omnia metuenti, præſentia maxime diſplicerent, in palatium regreditur, vaſtum deſertumque: dilapſis etiam infimis ſervitiorum, aut occurſum ejus declinantibus. Terret ſolitudo, & tacentes loci: tentat clauſa: inhorreſcit vacuis: feſſuſque miſero errore, & pudenda latebra ſemet occultans, ab Julio Placido tribuno cohortis protrahitur. Vinctæ pone tergum manus: laniata veſte, fœdum ſpectaculum ducebatur, multis increpantibus, nullo illacrymante. deformitas exitus miſericordiam abſtulerat. Obvius è Germanicis militibus Vitellium infeſto ictu, per iram, vel quo maturius ludibriis eximeret; an tribunum appetierit, in incerto fuit: aurem tribuni amputavit, ac ſtatim confoſſus eſt. Vitellium infeſtis mucronibus coactum modo erigere os & offerre contumeliis, nunc cadentes ſtatuas ſuas, plerumque roſtra, & Galbæ occiſi locum contueri; poſtremo ad Gemonias, ubi corpus Flavii Sabini jacuerat, propulere. Vox una non degeneris animi excepta, cum tribuno inſultanti, ſe tamen imperatorem ejus fuiſſe reſpondit. Ac deinde ingeſtis vulneribus, concidit. Et vulgus eadem pravitate inſectabatur interfectum, qua foverat viventem.

86. Pater illi L. Vitellius. ſeptimum & quinquageſimum ætatis annum explebat. conſulatum, ſacerdotia, nomen locumque inter primores, nulla ſua induſtria, ſed cuncta patris claritudine adeptus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Principatum ei detulere, qui ipſum non noverant. Studia exercitus, raro cuiquam bonis artibus quæſita perinde affuere, quam huic perignaviam. Inerat tamen ſimplicitas ac liberalitas: quæ, ni adſit modus, in exitium vertuntur. Amicitias dum magnitudine munerum, non conſtantia morum continere putat, meruit magis quam habuit. Reip. haud dubie intererat, Vitellium vinci: ſed imputare perfidiam non poſſunt, qui Vitellium Veſpaſiano prodidere, cum à Galba deſciviſſent. Præcipiti in occaſum die, ob pavorem magiſtratuum ſenatorumque, qui dilapſi ex urbe, àut per domos clientium ſemet occultabant, vocari ſenatus non potuit. Domitianum, poſtquam nihil hoſtile metuebatur, ad duces partium progreſſum, & Cæſarem conſalutatum, miles frequens, utque erat in armis, in paternos penates deduxit.

BREVIARIUM LIBRI IV.

Facies & miſeria Romanæ urbis. L. Vitellius ſe cum cohortibus dedidit: ſed nihilo ſecius ipſe interfectus. Imperium Veſpaſiano à Senatu firmatur. De Helvidio Priſco accuratius, inſigni viro. de diſcidiis ejus cum Eprio Marcello. Mucianus inter hæc urbem ingreditur. is Calpurnium Piſonem interfici jubet. initia & motus Germanici belli: quod, duce Civili, Batavi primi ſumpſere. Poſtque eos, Caninefates. Præſidia & caſtella Romana ejiciunt aut exſcindunt. Aquilium primcipilarem, & poſt Mumium Lupercum legatum præliis vincunt. Batavorum veteranæ cohortes ad Civilem abeunt. quas tranſitu arcere Herennius Gallus conatur, item funditur. Caſtra Vetera à Civili obſidentur. Seditio militum Rom. contra Hordeonium, & ſumma belli Voculæ permiſſa. Is contra Civilem duxit: & primo victus, præter ſpem fortuito vicit. Iterum ſeditio in Hordeonium: quem & interficiunt. Quædam Romæ & apud patres geſta. jurgia: accuſationes. Vitelliani milites compoſiti. alii in prætorium lecti. L. Piſonis in Africa cædes. Capitolium Romæ reſtitutum. Treveri & Lingones à Romanis deficiunt, & reliquæ Galliæ nutant. Ipſæ legiones cohorteſque Romanæ parum fidæ, & à Gallis corrumpebantur. Vo-

cula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cula interficitur. Sacramentum Romani pro imperio Galliarum dicunt. Idem legiones fecere, quæ in Veteribus diu obſeſſæ. Nec Agrippinenſes ultra cunctati, quin ſe victoribus adjungerent. Lingones interea à Sequanis fuſi. At Romæ imperium periclitari viſum: & Domitianus ipſe ad hoc bellum accingitur, cum Muciano. Legiones quattuor ſtatim præmiſſæ. Galli interea deliberant: & pluribus ſanioribuſque cum ſervitute pax placuit. Petilius Cerialis Treveros magna pugna vicit. defectores plerique ad Romana ſigna redire. Paulo poſt acre iterum certamen cum Civili & Claſſico: cujus initio ambiguo, lætus Romanis finis fuit. Veſpaſiani in Ægypto facta, & edita ab eo miracula, itemque de oraculis & ſortibus ad ejus imperium. Geſta illo ipſo anno, cujus parte poſtrema Conſules.

Imp. Veſpaſianus iterum, Titus Filius.

LIBER IV.

INterfecto Vitellio, bellum magis deſierat, quam pax cœperat. Armati per urbem victores, implacabili odio, victos conſectabantur. plenæ cædibus viæ, cruenta fora templaque, paſſim trucidatis, ut quemque ſors obtulerat. Ac mox augeſcente licentia, ſcrutari, ac protrahere abditos: ſi quem procerum habitu & juventa proſpexerant, obtruncare, nullo militum, aut populi diſcrimine. Quæ. ſævitia recentibus odiis ſanguine explebatur, dein verterat in avaritiam. nihil uſquam ſecretum aut clauſum ſinebant, Vitellianos occultari ſimulantes. Initium id perfringendarum domuum; vel ſi reſiſteretur, cauſſa cædis. nec deerat egentiſſimus quiſque ex plebe. & peſſimi ſervitiorum prodere ultro dites dominos: alii ab amicis monſtrabantur. Ubique lamenta, conclamationes, & fortuna captæ urbis, adeo ut Othoniani Vitellianique militis invidioſa antea petulantia deſideraretur. Duces partium accendendo civili bello acres, temperandæ victoriæ impares. quippe in turbas & diſcordias peſſimo cuique plurima vis: pax & quies bonis artibus indigent.

2. Nomen ſedemque Cæſaris Domitianus acceperat, nondum ad curas intentus, ſed ſtupris & adulte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

adulteriis filium principis agebat. Præfectura prætorii, penes Arrium Varum: ſumma potentiæ, in Primo Antonio. is pecuniam familiamque è principis domo, quaſi Cremonenſem prædam rapere. ceteri modeſtia vel ignobilitate, ut in bello obſcuri, ita præmiorum expertes. Civitas pavida & ſervitio parata, occupari redeuntem Tarracina L. Vitellium cum cohortibus, exſtinguique reliqua belli, poſtulabat. Præmiſſi Ariciam equites: agmen legionum intra Bovillas ſtetit. Nec cunctatus eſt Vitellius, ſeque & cohortes arbitrio victoris permittere. Et miles infelicia arma, haud minus ira, quam metu abjecit. Longus deditorum ordo, ſeptus armatis, per urbem inceſſit. nemo ſupplici vultu, ſed triſtes & truces, & adverſum plauſus ac laſciviam inſultantis vulgi immobiles. paucos erumpere auſos, circumjecti preſſere. ceteri in cuſtodiam conditi. Nihil quiſquam locutus indignum, & quamquam inter adverſa, ſalva virtutis fama. Dein L. Vitellius interficitur, par vitiis fratris, in principatu ejus vigilantior; nec perinde proſperis ſocius, quam adverſis abſtractus.

3. Iiſdem diebus Lucilius Baſſus cum expedito equite, ad componendam Campaniam mittitur: diſcordibus municipiorum animis, magis inter ſemet, quam contumacia adverſus Principem. Viſo milite quies, & minoribus coloniis impunitas: Capuæ legio tertia hiemandi cauſſa locatur. & domus illuſtres afflictæ; cum contra Tarracinenſes nulla ope juvarentur. Tanto proclivius eſt injuriæ, quam beneficio vicem exſolvere: quia gratia oneri, ultio in quæſtu habetur. Solatio fuit ſervus Verginii Capitonis, quem proditorem Tarracinenſium diximus, patibulo affixus, in iiſdem annulis, quos acceptos à Vitellio geſtabat. At Romæ ſenatus cuncta principibus ſolita, Veſpaſiano decernit, lætus & ſpei certus. quippe ſumpta per Gallias Hiſpaniaſque civilia arma, motis ad bellum Germanis, mox Illyrico; poſtquam Ægyptum, Judæam, Syriamque, & omnis provincias exercituſque luſtraverant, velut expiato terrarum orbe, cepiſſe finem videbantur. Addidere alacritatem Veſpaſiani litteræ, tamquam manente bello ſcriptæ. ea prima ſpecie forma:

ma: ceterum ut princeps loquebatur, civilia de ſe, de Rep.egregia.nec ſenatus obſequium deerat. Ipſi conſulatus cum Tito filio, prætura Domitiano & conſulare imperium decernuntur.

4. Miſerat & Mucianus epiſtolas ad ſenatum, quæ materiam ſermonibus præbuere: ſi privatus eſſet, cur publice loqueretur? potuiſſe eadem, paucos poſt dies, loco ſententiæ dici. ipſa quoque inſectatio in Vitellium, ſera & ſine libertate. id vero erga Remp. ſuperbum, erga principem contumeliofum, quod in manu ſua fuiſſe imperium, donatumque Veſpaſiano jactabat. Ceterum invidia in occulto; adulatio in aperto erant: multo cum honore verborum, Muciano triumphalia de bello civili data: ſed in Sarmatas expeditio fingebatur. Adduntur Primo Antonio conſularia, Cornelio Fuſco, & Arrio Varo, prætoria inſignia. Mox deos reſpexere. reſtitui placuit Capitolium. Eaque omnia Valerius Aſiaticus, conſul deſignatus, cenſuit. Ceteri vultu manuque; pauci quibus conſpicua dignitas, aut ingenium adulatione exercitum, compoſitis orationibus aſſentiebantur. Ubi ad Helvidium Priſcum prætorem deſignatum ventum, prompſit ſententiam, ut honorificam in bonum principem. * Falſa aberant, & ſtudiis ſenatus attollebatur. Iſque præcipuus illi dies, magnæ offenſæ initium, & magnæ gloriæ fuit.

5. Res poſcere videtur; quia iterum in mentionem incidimus viri ſæpius memorandi, ut vitam ſtudiaque ejus, & quali fortuna ſit uſus, paucis repetam. Helvidius Priſcus, regione Italiæ, Tarracinæ municipio, Cluvio patre, qui ordinem primipili duxiſſet, ingenium illuſtre altioribus ſtudiis juvenis admodum dedit: non ut plerique, ut nomine magnifico ſegne otium velaret, ſed quo firmior adverſus fortuita, Rempub. capeſſeret. doctores ſapientiæ ſecutus eſt, qui ſola bona quæ honeſta, mala tantum quæ turpia: potentiam, nobilitatem, ceteraque extra animum, neque bonis neque malis annumerant. Quæſtorius adhuc, à Pæto Thraſea gener delectus, è moribus ſoceri nihil æque ac libertatem hauſit; civis, ſenator, maritus, gener, amicus. cunctis vitæ officiis æquabilis,

bilis, opum contemptor, recti pervicax, conſtan[s] adverſus metus.

6. Erant quibus appetentior famæ videretur, quando etiam ſapientibus, cupido gloriæ noviſſima exuitur. Ruina ſoceri in exſilium pulſus, ut Galba principatu rediit, Marcellum Eprium delatorem Thraſeæ accuſare aggreditur. Ea ultio, incertum major an juſtior, ſenatum in ſtudia diduxerat. Nam ſi caderet Marcellus, agmen reorum ſternebatur. Primo minax certamen, & egregiis orationibus utriuſque teſtatum. Mox dubia voluntate Galbæ, multis ſenatorum deprecantibus, omiſit Priſcus: variis, ut ſunt hominum ingenia, ſermonibus, moderationem laudantium, aut conſtantiam requirentium. Ceterum eo ſenatus die, quo de imperio Veſpaſiani cenſebant, placuerat mitti ad principem legatos. Hinc inter Helvidium, & Eprium acre jurgium. Priſcus eligi nominatim à magiſtratibus juratis; Marcellus urnam poſtulabat, quæ conſulis deſignati ſententia fuerat.

7. Sed Marcelli ſtudium proprius rubor excitabat, ne aliis electis poſthabitus crederetur. Paulatimque, per altercatiomen, ad continuas & infeſtas orationes provecti ſunt, quærente Helvidio, quid ita Marcellus judicium magiſtratuum paveſceret? eſſe illi pecuniam, & eloquentiam, quîs multos anteiret, ni memoria flagitiorum urgeretur. Sorte & urna, mores non diſcerni: ſuffragia & exiſtimationem ſenatus reperta; ut in cujuſque vitam famamque penetrarent. pertinere ad utilitatem Reip. pertinere ad Veſpaſiani honorem, occurrere illi quos innocentiſſimos ſenatus habeat, qui honeſtis ſermonibus aures Imperatoris imbuant. Fuiſſe Veſpaſiano amicitiam cum Thraſea, Sorano, Sentio: quorum accuſatores, etiamſi puniri non oporteat; oſtentari non debere. hoc ſenatus judicio, velut admoneri, principem, quos probet: quos reformidet. nullum majus boni imperii inſtrumentum, quam bonos amicos. Eſſe ſatis Marcello, quod Neronem in exitium tot innocentium impulerit. Frueretur præmiis & impunitate, Veſpaſianum melioribus relinqueret.

8. Marcellus, non ſuam ſententiam impugnari,

ſed

ſed conſulem deſignatum cenſuiſſe dicebat, ſecundum vetera exempla, quæ ſortem legationibus poſuiſſent, ne ambitioni aut inimicitiis locus foret. Nihil eveniſſe cur antiquitus inſtituta exoleſcerent, aut principis honor in cujuſquam contumeliam verteretur. ſufficere omnes obſequio. id magis vitandum, ne pervicacia quorundam irritaretur animus novo principatu ſuſpenſus, & vultus quoque ac ſermones omnium circumſpectans. Se meminiſſe temporum, quibus natus ſit, quam civitatis formam patres avique inſtituerint: ulteriora mirari, præſentia ſequi: bonos imperatores voto expetere, qualeſcumque tolerare. Non magis ſua oratione Thraſeam, quam judicio ſenatus afflictum. Sævitiam Neronis per hujuſmodi imagines illuſiſſe. nec minus ſibi anxiam talem amicitiam, quam aliis exilium. Denique conſtantia, fortitudine, Catonibus & Brutis æquaretur Helvidius: ſe unum eſſe ex illo ſenatu, qui ſimul ſervierit. Suadere etiam Priſco, ne ſupra principem ſcanderet, ne Veſpaſianum ſenem triumphalem, juvenum liberorum patrem præceptis coërceret. Quo modo peſſimis imperatoribus ſine fine dominationem, ita quamvis egregiis modum libertatis placere. Hæc magnis utrimque contentionibus jactata, diverſis ſtudiis accipiebantur. Vicit pars quæ ſortiri legatos malebat, etiam mediis patrum annitentibus retinere morem. Et ſplendidiſſimus quiſque eodem inclinabat, metu invidiæ ſi ipſi eligerentur.

9. Secutum aliud certamen. Prætores ærarii (nam tum à prætoribus tractabatur ærarium) publicam paupertatem queſti, modum impenſis poſtulaverant. Eam curam conſul deſignatus, ob magnitudinem oneris, & remedii difficultatem, principi reſervabat. Helvidius arbitrio ſenatus agendum cenſuit. Cum perrogarent ſententias conſules, Vulcatius Tertullinus tribunus plebis interceſſit, ne quid ſuper tanta re, principe abſente, ſtatueretur. cenſuerat Helvidius, ut Capitolium publice reſtitueretur, adjuvaret Veſpaſianus. Eam ſententiam modeſtiſſimus quiſque ſilentio, deinde oblivio tranſmiſit. Fuere, qui & meminiſſent.

10. Tum invectus eſt Muſonius Rufus in Pu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

blium Celerem, à quo Baream Soranum falſo teſtimonio circumventum arguebat. Ea cognitione renovari odia accuſationum videbantur. ſed vilis & nocens reus, protegi non poterat. Quippe Sorani ſancta memoria: Celer profeſſus ſapientiam, dein teſtis in Baream, proditor corruptorque amici, & cujus ſe magiſtrum ferebat. Proximus dies cauſſæ deſtinatur. Nec tam Muſonius aut Publius, quam Priſcus & Marcellus, ceterique motis ad ultionem animis, exſpectabantur.

11. Tali rerum ſtatu, cum diſcordia inter patres, ira apud victos, nulla in victoribus auctoritas, non leges, non princeps in civitate eſſent; Mucianus urbem ingreſſus cuncta ſimul in ſe traxit. fracta Primi Antonii Varique Arrii potentia, male diſſimulata in eos Muciani iracundia, quamvis vultu tegeretur. Sed civitas rimandis offenſis ſagax, verterat ſe tranſtuleratque. Ille unus ambiri, coli. nec deerat ipſe, ſtipatus armatis, domos hortoſque permutans, apparatu, inceſſu, excubiis, vim Principis complecti, nomen remittere. Plurimum terroris intulit cædes Calpurnii Galeriani. Is fuit filius C. Piſonis, nihil auſus: ſed nomen inſigne, & decora ipſi juventa, rumore vulgi celebrantur: erantque in civitate adhuc turbida, & novis ſermonibus læta, qui principatus inanem ei famam circumdarent. Juſſu Muciani cuſtodia militari cinctus, ne in ipſa urbe conſpectior mors foret, ad quadrageſimum ab urbe lapidem, via Appia, fuſo per venas ſanguine exſtinguitur. Julius Priſcus prætoriarum ſub Vitellio cohortium præfectus, ſe ipſum interfecit, pudore magis quam neceſſitate. Alphenus Varus ignaviæ infamiæque ſuæ ſuperfuit. Aſiaticus (enim is libertus) malam potentiam ſervili ſupplicio expiavit.

12. Iiſdem diebus crebreſcentem cladis Germanicæ famam, nequaquam mœſta civitas excipiebat. cæſos exercitus, capta legionum hiberna, deſciviſſe Gallias, non ut mala loquebantur. Id bellum quibus cauſſis ortum, quanto externarum ſociarumque gentium motu flagraverit, altius expediam. Batavi donec trans Rhenum agebant pars Cattorum, ſeditione domeſtica pulſi, extrema Gallicæ oræ vacua

cul-

cultoribus, ſimulque inſulam inter vada ſitam occupavere, quam mare Oceanum à fronte, Rhenus amnis tergum ac latera circumluit: nec opibus Romanis, ſocietate validiorum attriti, viros tantum armaque imperio miniſtrant, diu Germanicis bellis exerciti: mox aucta per Britanniam gloria, tranſmiſſis illuc cohortibus, quas vetere inſtituto nobiliſſimi popularium regebant. Erat & domi delectus eques, præcipuo nandi ſtudio, arma equoſque retinens, integris turmis, Rhenum perrumpere.

13. Julius Paulus, & Claudius Civilis, regia ſtirpe, multo ceteros anteibant. Paulum Fonteius Capito, falſo rebellionis crimine interfecit. Injectæ Civili catenæ, miſſuſque ad Neronem, & à Galba abſolutus, ſub Vitellio rurſus diſcrimen adiit, flagitante ſupplicium ejus exercitu. Inde cauſſæ irarum, ſpeſque ex malis noſtris. Sed Civilis, ultra quam barbaris ſolitum, ingenio ſollers, & Sertorium ſe aut Hannibalem ferens, ſimili oris dehoneſtamento, ne ut hoſti obviam iretur, ſi à populo Romano palam deſciviſſet, Veſpaſiani amicitiam, ſtudiumque partium prætendit. miſſis ſane ad eum Primi Antonii litteris, quibus avertere accita à Vitellio auxilia, & tumultus Germanici ſpecie, retentare legiones jubebatur. Eadem Hordeonius Flaccus præſens monuerat, inclinato in Veſpaſianum animo, & Reip. cura, cui excidium adventabat, ſi redintegratum bellum, & tot armatorum millia Italiam irrupiſſent.

14. Igitur Civilis deſciſcendi certus, occultato interim altiore conſilio, cetera ex eventu judicaturus, novare res hoc modo cœpit. Juſſu Vitellii, Batavorum juventus ad delectum vocabatur; quem ſuapte natura gravem, onerabant miniſtri avaritia ac luxu, ſenes aut invalidos conquirendo, quos pretio dimitterent. rurſus impubes, ſed forma conſpicui (& eſt pleriſque procera pueritia) ad ſtuprum trahebantur. Hinc invidia, & compoſiti ſeditionis auctores, perpulere ut delectum abnuerent. Civilis primores gentis, & promptiſſimos vulgi; ſpecie epularum, ſacrum in nemus vocatos, ubi nocte ac lætitia incaluiſſe videt, à laude gloriaque gentis orſus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

orſus, injurias & raptus, & cetera ſervitii ma[illegible]
enumerat. Neque enim ſocietatem ut olim, ſe[illegible]
tamquam mancipia haberi. Quando legatum, gra[illegible]
vi quidem comitatu, & ſuperbo cum imperio, ven[illegible]
re? tradi ſe præfectis centurionibuſque, quos ul[illegible]
ſpoliis & ſanguine expleverint, mutari, exquir[illegible]
que novos ſinus, & varia prædandi vocabula. Inſta[illegible]
re delectum, quo liberi à parentibus, fratres à fra[illegible]
tribus, velut ſupremum dividantur. Nunquam ma[illegible]
gis afflictam rem Romanam, nec aliud in hibern[illegible]
quam prædam & ſenes. attollerent tantum oculos[illegible]
& inania legionum nomina ne paveſcerent. eſſ[illegible]
ſibi robur peditum equitumque, conſanguineo[illegible]
Germanos: Gallias idem cupientes: ne Roman[illegible]
quidem ingratum id bellum, cujus ambiguam for[illegible]
tunam Veſpaſiano imputaturos: victoriæ rationem
non reddi.

15. Magno cum aſſenſu auditus, barbaro ritu, &
patriis exſecrationibus, univerſos adigit. Miſſi a[illegible]
Caninefates, qui conſilia ſociarent. Ea gens par[illegible]
tem inſulæ colit, origine, lingua, virtute, par Bata[illegible]
vis: numero ſuperantur. Mox occultis nunciis, pel[illegible]
lexit Britannica auxilia, Batavorum cohortes, miſ[illegible]
ſas in Germaniam, ut ſupra rettulimus, ac tum Ma[illegible]
gontiaci agentes. Erat in Caninefatibus, ſtolid[illegible]
audaciæ Brinio, claritate natalium inſigni. pate[illegible]
ejus multa hoſtilia auſus, Caianarum expeditionur[illegible]
ludibrium impune ſpreverat. Igitur ipſo rebelli[illegible]
familiæ nomine placuit, impoſituſque ſcuto, mor[illegible]
gentis, & ſuſtinentium humeris vibratus, dux deli[illegible]
gitur. Statimque accitis Friſiis (tranſrhenana gen[illegible]
eſt) duarum cohortium hiberna, proxima occupa[illegible]
tu, Oceano irrumpit. Nec præviderant impetun[illegible]
hoſtium milites: nec ſi prævidiſſent, ſatis viriun[illegible]
ad arcendum erat. Capta igitur & direpta caſtra[illegible]
dein vagos & pacis modo effuſos lixas, negotiato[illegible]
reſque Romanos, invadunt. Simul excidiis ca[illegible]
ſtellorum imminebant: quæ à præfectis cohor[illegible]
tium incenſa ſunt, quia defendi nequibant. Sign[illegible]
vexillaque, & quod militum, in ſuperiorem inſu[illegible]
læ partem congregantur, duce Aquilio primipi[illegible]
lari, nomen magis exercitus, quam robur. Quip[illegible]
pe viribus cohortium abductis, Vitellius è proxi[illegible]
mi[illegible]

nis Nerviorum Germanorumque pagis, ſegnem numerum armis oneraverat.

16. Civilis dolo graſſandum ratus, incuſavit ultro præfectos, quod caſtella deſeruiſſent. Se cum cohorte cui præerat, Caninefatem tumultum compreſſurum: illi ſua quiſque hiberna repeterent. Subeſſe fraudem conſilio, & diſperſas cohortes facilius opprimi, nec Brinionem ducem ejus belli, ſed Civilem eſſe patuit: erumpentibus paulatim indiciis, quæ Germani, læta bello gens, non diu occultaverant. Ubi inſidiæ parum ceſſere, ad vim tranſgreſſus, Caninefates, Friſios, Batavos propriis cuneis componit. directa ex diverſo acies, haud procul à flumine Rheno, & obverſis in hoſtem navibus, quas incenſis caſtellis illuc appulerant. nec diu certato, Tungrorum cohors ſigna ad Civilem tranſtulit: perculſique milites improviſa proditione, à ſociis hoſtibuſque cædebantur. Eadem etiam navibus perfidia. Pars remigum è Batavis, tamquam imperitia, officia nautarum propugnatorumque impediebant. mox contra tendere, & puppes hoſtili ripæ objicere. ad poſtremum gubernatores centurioneſque, niſi eadem volentis, trucidant. donec univerſa quatuor & viginti navium claſſis, transfugeret, aut caperetur.

17. Clara ea victoria in præſens, in poſterum uſui: armaque & naves, quibus indigebant, adepti, magna per Germanias Galliaſque fama, libertatis auctores celebrabantur. Germaniæ ſtatim miſere legatos, auxilia offerentes. Galliarum ſocietatem, Civilis arte doniſque affectabat, captos cohortium præfectos ſuas in civitates remittendo: cohortibus abire an manere mallent data poteſtate. manentibus, honorata militia; digredientibus, ſpolia Romanorum offerebantur. Simul, ſecretis ſermonibus, admonebat malorum, quæ tot annis perpeſſi, miſeram ſervitutem falſo pacem vocarent. Batavos, quamquam tributorum expertes, arma contra communes dominos cepiſſe. prima acie, fuſum victumque Romanum: quid ſi Galliæ jugum exuant? quantum in Italia reliquum? provinciarum ſanguine, provincias vinci. ne Vindicis aciem cogitarent: Batavo equite, protritos Æduos Arvernoſque.

fuiſſe

fuiſſe inter Verginii auxilia Belgas: vereque repu
tantibus, Galliam ſuiſmet viribus concidiſſe. Nu
eaſdem omnium partes, addito ſi quid militaris di
ſciplinæ in caſtris Romanorum viguerit. eſſe ſecu
veteranas cohortes, quibus nuper Othonis legione
procubuerint. Servirent Syria, Aſiaque, & ſuetu
regibus Oriens: multos adhuc in Gallia vivere, an
te tributa genitos. Nuper certe, cæſo Quinctil
Varo, pulſam è Germania ſervitutem. Nec Vite
lium principem, ſed Cæſarem Auguſtum bello pro
vocatum. Libertatem natura, etiam mutis anima
libus, datam. Virtutem proprium hominis bonum
Deos fortioribus adeſſe. Proinde arriperent vacu
occupatos; integri feſſos. dum alii Veſpaſianum
alii Vitellium foveant, patere locum adverſu
utrumque.

18. Sic in Gallias Germaniaſque intentus, ſi de
ſtinata proveniſſent, validiſſimarum ditiſſimarum
que nationum regno imminebat. At Flaccus Hor
deonius primos Civilis conatus per diſſimulatio
nem aluit: ubi expugnata caſtra, deletas cohorte
pulſum Batavorum inſula Romanum nomen, tre
pidi nuncii afferebant; Mumium Lupercum lega
tum (is duarum legionum hibernis præerat) egred
adverſus hoſtem jubet. Lupercus legionarios
præſentibus; Ubios è proximis, Treverorum equi
tes, haud longe agentes, raptim tranſmiſit: addit
Batavorum ala, quæ jam pridem corrupta, fide
ſimulabat, ut proditis in ipſa acie Romanis, major
pretio fugeret. Civilis captarum cohortium ſigni
circumdatus, ut ſuo militi recens gloria ante ocu
los, & hoſtes memoria cladis terrerentur; matre
ſuam ſororeſque, ſimul omnium conjuges parvoſ
que liberos, conſiſtere à tergo jubet: hortament
victoriæ, vel pulſis pudorem. Ut virorum cantu
feminarum ululatu, ſonuit acies; nequaquam par
legionibus, cohortibuſque, redditur clamor. Nuda
verat ſiniſtrum cornu Batavorum ala transfugiens
ſtatimque in nos verſa. ſed legionarius miles, quam
quam rebus trepidis, arma ordineſque retinebat
Ubiorum Treverorumque auxilia, fœda fuga di
ſperſa, totis campis palantur. Illuc incubuere Ger
mani. Et fuit interim effugium legionibus, in ca
ſtra

ſtra, quibus Veterum nomen eſt. Præfectus alæ Batavorum, Claudius Labeo, opidano certamine æmulus Civili, ne interfectus invidiam apud populares, vel ſi retineretur, ſemina diſcordiæ præberet, in Friſios avehitur.

19. Iiſdem diebus Batavorum & Caninefatium cohortes, cum juſſu Vitellii in urbem pergerent, miſſus à Civile nuncius aſſequitur. Intumuere ſtatim ſuperbia ferociaque, & pretium itineris, donativum, duplex ſtipendium, augeri equitum numerum, promiſſa ſane à Vitellio, poſtulabant, non ut aſſequerentur, ſed cauſſam ſeditioni. Et Flaccus multa concedendo, nihil aliud effecerat, quam ut acrius expoſcerent, quæ ſciebant negaturum. Spreto Flacco, inferiorem Germaniam petivere, ut Civili jungerentur. Hordeonius, adhibitis tribunis centurionibuſque, conſultavit, num obſequium abnuentes vi coërceret. Mox inſita ignavia, & trepidis miniſtris, quos ambiguus auxiliorum animus, & ſubito delectu ſuppletæ legiones angebant, ſtatuit continere intra caſtra militem. Dein pœnitentia, & arguentibus ipſis qui ſuaſerant, tamquam ſecuturus, ſcripſit Herennio Gallo, legionis primæ legato, qui Bonnam obtinebat, ut arceret tranſitu Batavos: ſe cum exercitu, tergis eorum hæſurum. Et opprimi poterant, ſi hinc Hordeonius, inde Gallus, motis utrimque copiis, medios clauſiſſent. Flaccus omiſit inceptum, aliiſque litteris Gallum monuit, ne terreret abeuntes. Unde ſuſpicio, ſponte legatorum excitari bellum: quin cuncta quæ acciderant, aut metuebantur, non inertia militis, neque hoſtium vi, ſed fraude ducum evenire.

20. Batavi, cum caſtris Bonnenſibus propinquarent, præmiſere qui Herennio Gallo mandata cohortium exponerent: Nullum ſibi bellum adverſus Romanos, pro quibus totiens bellaſſent. Longa atque irrita militia feſſis, patriæ atque otii cupidinem eſſe. Si nemo obſiſteret, innoxium iter fore: ſin arma occurrant, ferro viam inventuros. Cunctantem legatum milites perpulerant, fortunam prœlii experiretur. Tria millia legionariorum, & tumultuariæ Belgarum cohortes, ſimul pagano-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rum lixarumque ignava,ſed procax ante periculum manus, omnibus portis erumpunt, ut Batavos numero impares circumfundant. Illi veteres militiæ in cuneis congregantur, denſi undique, & frontem tergaque ac latus tuti. Sic tenuem aciem noſtrorum perfringunt. Cedentibus Belgis, pellitur legio, & vallum portaſque trepidi petebant. Ibi plurimum cladis. cumulatæ corporibus foſſæ. nec cæde tantum & vulneribus,ſed ruina, & ſuis plerique telis interiere. Victores, colonia Agrippinenſium vitata, nihil cetero in itinere hoſtile auſi, Bonnenſe prœlium excuſabant: tamquam petita pace, poſtquam negabatur, ſibimetipſi conſuluiſſent.

21. Civilis adventu veteranarum cohortium,juſti jam exercitus ductor, ſed conſilii ambiguus, & vim Romanam reputans, cunctos qui aderant, in verba Veſpaſiani adigit. Mittitque legatos ad duas legiones, quæ priore acie pulſæ, in Vetera caſtra conceſſerant, ut idem ſacramentum acciperent. Redditur reſponſum, neque proditoris, neque hoſtium ſe conſiliis uti. Eſſe ſibi Vitellium principem, pro quo fidem & arma uſque ad ſupremum ſpiritum retenturos. proinde perfuga Batavus arbitrum rerum Romanarum ne ageret, sed meritas ſceleris pœnas exſpectaret. Quæ ubi relata Civili, incenſus ira, univerſam Batavorum gentem in arma rapit. Junguntur Bructeri Tencterique, & excita nunciis Germania, ad prædam famamque.

22. Adverſus has belli concurrentis minas, legati legionum, Mumius Lupercus, & Numiſius Rufus, vallum muroſque firmabant. ſubverſa longæ pacis opera, haud procul caſtris in modum municipii exſtructa, ne hoſtibus uſui forent. Sed parum proviſum, ut copiæ in caſtra conveherentur; rapi permiſere. Ita paucis diebus per licentiam abſumpta ſunt, quæ adverſus neceſſitates in longum ſuffeciſſent. Civilis medium agmen cum robore Batavorum obtinens, utramque Rheni ripam quo truculentior viſu foret, Germanorum catervis complet, aſſultante per campos equite. Simul naves in adverſum amnem agebantur. Hinc veteranarum cohortium ſigna, inde depromptæ ſilvis

lucisque

lucisque ferarum imagines, ut cuique genti inire prœlium mos eſt, mixta belli civilis externique facie obſtupefecerant obſeſſos. & ſpem oppugnantium augebat amplitudo valli, quod duabus legionibus ſitum, vix quinque millia armatorum Romanorum tuebantur. Sed lixarum multitudo, turbata pace illuc congregata, & bello miniſtra aderat.

23. Pars caſtrorum, in collem leniter aſſurgens, pars æquo adibatur. quippe illis hibernis, obſideri premique Germanias Auguſtus crediderat: neque unquam id malorum, ut oppugnatum ultro legiones noſtras venirent. Inde non loco, neque munimentis labor additus: vis & arma ſatis placebant. Batavi, Tranſrhenanique, quo diſcreta virtus manifeſtius ſpectaretur, ſibi quæque gens conſiſtunt, eminus laceſſentes. Poſt ubi pleraque telorum turribus pinniſque mœnium irrita hærebant, & deſuper ſaxis vulnerabantur; clamore atque impetu, invaſere vallum, appoſitis plerique ſcalis, alii per teſtudinem ſuorum. ſcandebantque jam quidam, cum gladiis & armorum incuſſu præcipitati, ſudibus & pilis obruuntur, præferoces initio, & rebus ſecundis nimii. Sed tum prædæ cupidine, adverſa quoque tolerabant. Machinas etiam, inſolitum ſibi, auſi. nec ulla ipſis ſolertia. perfugæ captivique docebant ſtruere materias in modum pontis, mox ſubjectis rotis propellere: ut alii ſuperſtantes, tamquam ex aggere prœliarentur: pars intus, occulti muros ſubruerent. Sed excuſſa baliſtis ſaxa, ſtravere informe opus. & crates vineaſque parantibus, adactæ tormentis ardentes haſtæ. ultroque ipſi oppugnatores ignibus petebantur: donec deſperata vi, verterent conſilium ad moras, haud ignari paucorum dierum ineſſe alimenta, & multum imbellis turbæ. Simul ex inopia proditio, & fluxa ſervitiorum fides, ac fortuita belli ſperabantur.

24. Flaccus interim, cognito caſtrorum obſidio, & miſſis per Gallias qui auxilia concirent, lectos è legionibus Dillio Voculæ duodevicefimæ legionis legato tradit, ut quammaximis per ripam itineribus celeraret. Ipſe pavidus torpere, inviſus mili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

litibus. neque enim ambigue fremebant, emiſſa à Magontiaco Batavorum cohortes, diſſimulato Civilis conatus, adſciri in ſocietatem Germanos non Primi Antonii, neque Muciani ope Veſpaſianum magis adoleviſſe. aperta odia, armaque palam depelli: fraudem & dolum, obſcura, eoque inevitabilia. Civilem ſtare contra, ſtruere aciem Hordeonium, è cubiculo & lectulo, jubere quidquid hoſti conducat. Tot armatas fortiſſimorum virorum manus, unius ſenis valetudine regi. Quin potius interfecto traditore, fortunam virtutemque ſuam malo omine exſolverent. His inter ſe vocibus inſtinctos, flammavere inſuper allatæ à Veſpaſiano litteræ, quas Flaccus, quia occultari nequibant, pro concione recitavit: vinctoſque qui attulerant, ad Vitellium miſit.

25. Sic mitigatis animis, Bonnam, hiberna primæ legionis ventum. Infenſior illic miles, culpam cladis in Hordeonium vertebat: ejus juſſu directam adverſus Batavos aciem, tamquam à Magontiaco legiones ſequerentur: ejuſdem proditione cæſos, nullis ſupervenientibus auxiliis. Ignota hæc ceteris exercitibus, neque imperatori ſuo nunciari: cum accurſu tot provinciarum, exſtingui repens perfidia potuerit. Hordeonius exemplaria omnium litterarum, quibus per Gallias Britanniamque & Hiſpanias auxilia orabat, exercitui recitavit: inſtituitque peſſimum facinus, ut epiſtolæ Aquiliferis legionum traderentur, à quîs ante militi quam ducibus legebantur. Tum è ſeditioſis unum vinciri jubet, magis uſurpandi juris, quam quia unius culpa foret. Motuſque Bonna exercitus, in coloniam Agrippinenſem, affluentibus auxiliis Gallorum, qui primo rem Romanam enixe juvabant. Mox valeſcentibus Germanis, pleræque civitates adverſum nos armatæ, ſpe libertatis; &, ſi exuiſſent ſervitium, cupidine imperitandi. Gliſcebat iracundia legionum, nec terrorem unius militis vincula indiderant: quin idem ille arguebat ultro conſcientiam ducis, tamquam nuncius inter Civilem Flaccumque, falſo crimine, teſtis veri opprimeretur. Conſcendit tribunal Vocula, mira conſtantia, prehenſumque militem ac vociferantem duci ad ſupplicium juſſit. E

dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

dum mali pavent, optimus quiſque juſſis paruere. Exin conſenſu ducem Voculam poſcentibus, Flaccus ſummam rerum ei permiſit.

26. Sed diſcordes animos multa efferabant, inopia ſtipendii frumentique, & ſimul delectum tributaque Galliæ aſpernantes: Rhenus, incognita illi cælo ſiccitate, vix navium patiens arti commeatus: diſpoſitæ per omnem ripam ſtationes, quæ Germanos vado arcerent: eademque de cauſſa minus frugum, & plures qui conſumerent. Apud imperitos prodigii loco accipiebatur ipſa aquarum penuria, tamquam nos amnes quoque, & vetera imperii munimenta, deſererent. quod in pace, fors, ſeu natura: tunc fatum & ira dei, vocabatur. Ingreſſis Noveſium, tertiadecima legio conjungitur. Additus Voculæ in partem curarum, Herennius Gallus, legatus: nec auſi ad hoſtem pergere, loco, Gelduba nomen eſt, caſtra fecere. Ibi ſtruenda acie, muniendo vallandoque, & ceteris belli meditamentis militem firmabant. Utque præda ad virtutem accenderetur, in proximos Gugernorum pagos, qui ſocietatem Civilis acceperant, ductus à Vocula exercitus. Pars cum Herennio Gallo permanſit.

27. Forte navem, haud procul caſtris, frumento gravem, cum per vada hæſiſſet, Germani in ſuam ripam trahebant. Non tulit Gallus, miſitque ſubſidio cohortem. Auctus & Germanorum numerus, paulatimque aggregantibus ſe auxiliis, acie certatum. Germani, multa cum ſtrage noſtrorum, navem abripiunt. Victi (quod tum in morem verterat) non ſuam ignaviam, ſed perfidiam legati culpabant. Protractum è tentorio, ſciſſa veſte, verberato corpore; quo pretio, quibus conſciis, prodidiſſet exercitum, dicere jubent. Redit in Hordeonium invidia. Illum auctorem ſceleris, hunc miniſtrum vocant; donec exitium minitantibus exterritus, proditionem & ipſe Hordeonio objecit. Vinctuſque, adventu demum Voculæ, exſolvitur. Is poſtera die, auctores ſeditionis morte affecit. Tanta illi exercitui diverſitas inerat, licentiæ, patientiæque. Haud dubie gregarius miles, Vitellio fidus: ſplendidiſſimus quiſque, in Veſpaſianum proni. inde ſcelerum ac ſuppliciorum vices, & mixtus obſequio furor:

ut contineri non poſſent , qui puniri poterant

28. At Civilem immenſis auctibus univerſa Germania extollebat, ſocietate nobiliſſimis obſidum firmata. Ille, ut cuique proximum, vaſtari Ubios Treverosque, & alia manu Moſam amnem tranſire jubet, ut Menapios & Morinos & extrema Galliarum quaterent. Actæ utrobique prædæ. Infeſtius in Ubiis, quod gens Germanicæ originis, ejurata patria Romanorum nomine Agrippinenſes vocarentur. Cæſæ cohortes eorum , in vico Marcoduro, incuriofius agentes, quia procul ripa aberant. Nec quievere Ubii, quominus prædas è Germania peterent, primo impune : dein circumventi ſunt , per omne id bellum meliore uſi fide quam fortuna. Contuſis Ubiis , gravior & ſucceſſu rerum ferocior Civilis obſidium legionum urgebat : intentis cuſtodiis, ne quis occultus nuncius venientis auxilii penetraret. Machinas molemque operum , Batavis delegat: Tranſrhenanos prœlium poſcentis, ad ſcindendum vallum ire, detruſoſque redintegrare certamen jubet : ſuperante multitudine , & facili damno. nec finem labori nox attulit.

29. Congeſtis circum lignis, accenſiſque, ſimul epulantes , ut quiſque vino incaluerat, ad pugnam temeritate inani ferebantur. Quippe ipſorum tela per tenebras vana : Romani conſpicuam Barbarorum aciem , & ſi quis audacia aut inſignibus effulgens, ad ictum deſtinabant. Intellectum id Civili: & reſtincto igne , miſceri cuncta tenebris & armis jubet. Tum vero ſtrepitus diſſoni , caſus incerti, neque feriendi, neque declinandi providentia. Unde clamor acciderat , circumagere corpora, tendere arcus : nihil prodeſſe virtus, ſors cuncta turbare, & ignavorum ſæpe telis fortiſſimi cadere. Apud Germanos, inconſulta ira : Romanus miles periculorum gnarus, ferratas ſudes, gravia ſaxa, non forte jaciebat. Ubi ſonus molientium, aut appoſitæ ſcalæ hoſtem in manus dederant, propellere umbone, pilis ſequi. multos in mœnia egreſſos, pugionibus fodere. Sic exhauſta nocte, novam aciem dies aperuit.

30. Eduxerant Batavi turrim, duplici tabulato, quam prætoriæ portæ (is æquiſſimus locus) propinquantem, promoti contra validi aſſeres, & incuſſæ

trabe

trabes perfregere, multa ſuperſtantium pernicie. Pugnatumque in perculſos, ſubita & proſpera eruptione. Simul à legionariis peritia & arte præſtantibus, plura ſtruebantur. Præcipuum pavorem intulit ſuſpenſum & nutans machinamentum, quo repente demiſſo præter ſuorum ora, ſinguli pluresve hoſtium ſublime rapti, verſo pondere intra caſtra effundebantur. Civilis omiſſa oppugnandi ſpe, rurſus per otium aſſidebat, nunciis & promiſſis fidem legionum convellens.

31. Hæc in Germania ante Cremonenſe prœlium geſta, cujus eventum litteræ Primi Antonii docuere, addito Cæcinæ edicto. Et præfectus cohortis evictis, Alpinus Montanus, fortunam partium præſens fatebatur. Diverſi hinc motus animorum. Auxilia è Gallia, quîs nec amor, nec odium in partes, militia ſine affectu, hortantibus præfectis, ſtatim à Vitellio deſciſcunt: vetus miles cunctabatur. Sed adigente Hordeonio Flacco, inſtantibus tribunis, dixit ſacramentum, non vultu neque animo ſatis affirmans: & cum cetera jurisjurandi verba conciperent, Veſpaſiani nomen hæſitantes, aut levi murmure, & plerumque ſilentio tranſmittebant.

32. Lectæ deinde pro concione epiſtolæ Antonii ad Civilem, ſuſpiciones militum irritavere, tanquam ad ſocium partium ſcriptæ, & de Germanico exercitu hoſtiliter. Mox allatis Geldubam in caſtra nunciis, eadem dicta, factaque: & miſſus cum mandatis Montanus ad Civilem, ut abſiſteret bello. neve externa arma falſis velaret. Si Veſpaſianum juvare aggreſſus foret, ſatisfactum cœptis. Ad ea Civilis primo, callide: poſt, ubi videt Montanum præferocem ingenio, paratumque in res novas, orſus à queſtu periculiſque, quæ per quinque & viginti annos in caſtris Romanis exhauſiſſet: Egregium, inquit, pretium laboris cepi, necem fratris, & vincula mea, & ſæviſſimas hujus exercitus voces, quibus ad ſupplicium petitus, jure gentium pœnas repoſco, vos autem Treveri, ceteræque ſervientium animæ, quod pretium effuſi toties ſanguinis exſpectatis, niſi ingratam militiam, immortalia tributa, virgas, ſecures, &

& dominorum ingenia? En ego præfectus unius cohortis,& Caninefates Batavique, exigua Galliarum portio, vana illa caſtrorum ſpatia excidimus, vel ſepta ferro fameque premimus. denique auſos aut libertas ſequetur, aut victi iidem erimus. Sic accenſum, ſed molliora referre juſſum,dimittit. Ille ut irritus legationis rediit, cetera diſſimulans, quæ mox erupere.

33. Civilis parte copiarum retenta, veteranas cohortes, & quod è Germanis maxime promptum, adverſus Voculam exercitumque ejus mittit: Julio Maximo, & Claudio Victore ſororis ſuæ filio, ducibus. Rapiunt in tranſitu hiberna alæ, Aſciburgii ſita. adeoque improviſi caſtra involavere, ut non alloqui, non pandere aciem Vocula potuerit. Id ſolum, ut in tumultu,monuit, ſubſignano milite media firmare, auxilia paſſim circumfuſa ſunt. Eques prorupit, exceptuſque compoſitis hoſtium ordinibus, terga in ſuos vertit. Cædes inde,non prœlium. Et Nerviorum cohortes, metu ſeu perfidia, latera noſtrorum nudavere. Sic ad legiones perventum. quæ, amiſſis ſignis, intra vallum ſternebantur; cum repente, novo auxilio, fortuna pugnæ mutatur. Vaſconum lectæ à Galba cohortes, ac tum accitæ, dum caſtris propinquant, audito prœliantium clamore, intentos hoſtes à tergo invadunt, latioremque quam pro numero terrorem faciunt: aliis à Noveſio, aliis à Magontiaco univerſas copias adveniſſe credentibus. Is error Romanis addit animos, & dum alienis viribus confidunt, ſuas recepere. Fortiſſimus quiſque è Batavis, quantum peditum erat, funduntur: eques evaſit, cum ſignis captiviſque, quos prima acie corripuerant. Cæſorum eo die, in partibus noſtris, major numerus & imbellior; è Germanis, ipſa robora.

34. Dux uterque, pari culpa meritus adverſa, proſperis defuere. Nam Civilis, ſi majoribus copiis inſtruxiſſet aciem, circumiri à tam paucis cohortibus nequiſſet, caſtraque perrupta excidiſſet. Vocula, nec adventum hoſtium exploravit, eoque ſimul egreſſus victuſque. dein victoriæ parum confiſus, tritis fruſtra diebus, caſtra in hoſtem movit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vit. quem ſi ſtatim impellere, curſumq; rerum ſequi maturaſſet; ſolvere obſidium legionum eodem impetu potuiſſet. Tentaverat interim Civilis obſeſſorum animos, tamquam perditæ apud Romanos res, & ſuis victoria proveniſſet. Circumferebantur ſigna vexillaque. oſtentati etiam captivi. ex quibus unus, egregium facinus auſus, clara voce geſta patefecit, confoſſus illic à Germanis. unde major indici fides. Simul vaſtatione incendiiſque flagrantium villarum, venire victorem exercitum intelligebatur. In conſpectu caſtrorum conſtitui ſigna, foſſamque & vallum circumdari Vocula jubet, ut depoſitis impedimentis ſarcinisque expediti certarent. Hinc in ducem clamor pugnam poſcentium. & minari aſſueverant. Ne tempore quidem ad ordinandam aciem capto, incompoſiti feſſique prœlium ſumpſere. nam Civilis aderat, non minus vitiis hoſtium, quam virtute ſuorum fretus. Varia apud Romanos fortuna, & ſeditioſiſſimus quiſque ignavus: quidam recentis victoriæ memores, retinere locum, ferire hoſtem, ſeque & proximos hortari. Et redintegrata acie, manus ad obſeſſos tendere, ne tempori deeſſent. Illi cuncta è muris cernentes, omnibus portis prorumpunt. Ac forte Civilis lapſu equi proſtratus, credita per utrumque exercitum fama, vulneratum aut interfectum, immane quantum ſuis pavoris, & hoſtibus alacritatis indidit.

35. Sed Vocula, omiſſis fugientium tergis, vallum turreſque caſtrorum augebat, tamquam rurſus obſidium immineret: corrupta totiens victoria, non falſo ſuſpectus bellum malle. Nihil æque exercitus noſtros, quam egeſtas copiarum fatigabat. Impedimenta legionum cum imbelli turba Noveſium miſſa, ut inde terreſtri itinere frumentum advehe-rent. Nam flumine hoſtes potiebantur. Primum agmen ſecurum inceſſit, nondum ſatis firmo Civile. qui ubi rurſus miſſos Noveſium frumentatores, dataſque in præſidium cohortes, velut multa pace, ingredi accepit; rarum apud ſigna militem, arma in vehiculis, cunctos licentia vagos, compoſitus invadit: præmiſſis, qui pontes & viarum anguſta inſiderent, pugnatum longo agmine, & incerto Marte, donec prœlium nox dirimeret. Cohortes Gel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

dubam perrexere, manentibus ut fuerant caſtris quæ relictorum illic militum præſidio tenebantur. Non erat dubium, quantum in regreſſu diſcriminis adeundum foret, frumentatoribus onuſtis pauculiſque. Addit exercitui ſuo Vocula mille delectos, à quinta & quartadecima legionibus apud Vetera obſeſſis, indomitum militem, & ducibus infenſum. Plures quam juſſum erat profecti, palam in agmine fremebant, non ſe ultra famem, inſidias legatorum toleraturos. At qui remanſerant, deſertos ſe abducta parte legionum querebantur. Duplex hinc ſeditio, aliis revocantibus Voculam, aliis redire in caſtra abnuentibus.

36. Interim Civilis Vetera circumſedit. Vocula Geldubam, atque inde Noveſium conceſſit. Civilis capit Geldubam. Mox haud procul Noveſio, equeſtri prœlio proſpere certavit. Sed miles, ſecundis adverſiſque, perinde in exitium ducum accendebatur. Et adventu quintanorum quintadecimanorumque auctæ legiones donativum expoſcunt, comperto pecuniam à Vitellio miſſam. Nec diu cunctatus Hordeonius, nomine Veſpaſiani dedit. Idque præcipuum fuit ſeditionis alimentum. Effuſi in luxum & epulas, & nocturnos cœtus, veterem in Hordeonium iram renovant. nec ullo legatorum, tribunorumve obſiſtere auſo (quippe omnem pudorem nox ademerat), protractum è cubili interficiunt. Eadem in Voculam parabantur, niſi ſervili habitu, per tenebras, ignoratus evaſiſſet. Ubi ſedato impetu, metus rediit: centuriones cum epiſtolis ad civitates Galliarum miſere, auxilia ac ſtipendia oraturos.

37. Ipſi, ut eſt vulgus ſine rectore præceps, pavidum, ſocors, adventante Civile, raptis temere armis, ac ſtatim omiſſis, in fugam vertuntur. Res adverſæ diſcordiam peperere; iis qui è ſuperiore exercitu erant, cauſſam ſuam diſſociantibus. Vitellii tamen imagines, in caſtris, & per proximas Belgarum civitates, repoſitæ, cum jam Vitellius occidiſſet. Dein mutati in pœnitentiam primani, quartanique, & duodeviceſimani, Voculam ſequuntur: apud quem reſumpto Veſpaſiani ſacramento, ad liberandum Magontiaci obſidium ducebantur. Diſceſſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ceſſerant obſeſſores, mixtus ex Cattis, Uſipiis, Mattiacis exercitus, ſatietate prædæ, nec incruenti. In via diſperſos & neſcios miles noſter invaſerat. Quin & loricam vallumque per fines ſuos Treveri ſtruxere, magniſque invicem cladibus cum Germanis certabant. donec egregia erga populum Romanum merita, mox rebelles fœdarent.

38. Interea Veſpaſianus iterum, ac Titus, conſulatum abſentes inierunt, mœſta & multiplici metu ſuſpenſa civitate. quæ ſuper inſtantia mala, falſos pavores induerat, deſciviſſe Africam, res novas moliente L. Piſone. Is præerat provinciæ, nequaquam turbidus ingenio. Sed quia naves ſævitia hiemis prohibebantur, vulgus alimenta in dies mercari ſolitum, cui una ex rep. annonæ cura, clauſum litus, retineri commeatus dum timet, credebat: augentibus famam Vitellianis, qui ſtudium partium nondum poſuerant: nec victoribus quidem ingrato rumore, quorum cupiditates externis quoque bellis inexplebiles, nulla unquam civilis victoria ſatiavit.

39. Kal. Januariis, in ſenatu, quem Julius Frontinus prætor urbanus vocaverat, legatis exercitibuſque, ac regibus laudes grateſque decretæ. Et Tertio Juliano prætura, tanquam tranſgredientem in partes Veſpaſiani legionem deſeruiſſet, ablata, ut in Plotium Griphum transferretur. Hormo dignitas equeſtris data. Et mox, ejurante Frontino, Cæſar Domitianus præturam cepit. Ejus nomen epiſtolis edictiſque proponebatur. Vis penes Mucianum erat: niſi quod pleraque Domitianus, inſtigantibus amicis, aut propria libidine, audebat. Sed præcipuus Muciano metus è Primo Antonio, Varoque Arrio: quos recentes, claroſque rerum fama, ac militum ſtudiis, etiam populus fovebat, quia in neminem ultra aciem ſævierant. Et ferebatur Antonius Scribonianum Craſſum, egregiis majoribus, & fraterna imagine fulgentem, ad capeſſendam remp. hortatus: haud defutura conſciorum manu, ni Scribonianus abnuiſſet, ne paratis quidem corrumpi facilis, adeo metuens incerta. Igitur Mucianus, quia propalam opprimi Antonius nequibat: multis in ſenatu laudibus

 cumula-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

cumulatum, ſecretis promiſſis onerat, citeriorem Hiſpaniam oſtentans, diſceſſu Cluvii Rufi vacuam. ſimul amicis ejus, tribunatus præfecturaſque largitur. Dein, poſtquam inanem animum ſpe & cupidine impleverat, vires abolet: dimiſſa in hiberna legione ſeptima, cujus flagrantiſſimus in Antonium amor. Et tertia legio, familiaris Arrio Varo miles in Syriam remiſſa. Pars exercitus in Germanias ducebatur. Sic egeſto, quidquid turbidum, redit urbi ſua forma, legeſque, & munia magiſtratuum.

40. Quo die ſenatum ingreſſus eſt Domitianus, de abſentia patris fratriſque ac juventa ſua, pauca & modica diſſeruit, decorus habitu: & ignotis adhuc moribus, crebra oris confuſio pro modeſtia accipiebatur. Referente Cæſare, de reſtituendis Galbæ honoribus, cenſuit Curtius Montanus, ut Piſonis quoque memoria celebraretur. Patres utrumque juſſere. de Piſone irritum fuit. Tum ſorte ducti, per quos redderentur bello rapta, quique æra legum vetuſtate delapſa noſcerent, figerentque, & Faſtos adulatione temporum fœdatos exonerarent, modumque publicis impenſis facerent. Redditur Tertio Juliano prætura, poſtquam cognitus eſt ad Veſpaſianum confugiſſe. Gripho honor manſit. Repeti inde cognitionem inter Muſonium Rufum & P. Celerem placuit, damnatuſque Publius, & Sorani manibus ſatisfactum. Inſignis publica ſeveritate dies, ne privatim quidem laude caruit: juſtum judicium expleſſe Muſonius videbatur. Diverſa fama Demetrio Cynicam ſectam profeſſo, quod manifeſtum reum ambitioſius quam honeſtius defendiſſet. Ipſi Publio neque animus in periculis, neque oratio ſuppeditavit. Signo ultionis in accuſatores dato, petit à Cæſare Junius Mauricus, ut commentariorum principalium poteſtatem ſenatui faceret, per quos noſceret, quem quiſque accuſandum popoſciſſet. Conſulendum tali ſuper re principem, reſpondit.

41. Senatus, inchoantibus primoribus, jusjurandum concepit, quo certatim omnes magiſtratus, ceteri ut ſententiam rogabantur, Deos teſtes advocabant, nihil ope ſua factum quo cujuſquam ſalus læderetur, neque ſe præmium aut honorem ex cala-

mi tate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mitate civium cepiſſe. trepidis, & verba jurisjurandi per varias artes mutantibus, quîs flagitii conſcientia inerat. Probabant religionem patres, perjurium arguebant. Eaque velut cenſura, in Sariolenum Voculam, & Nonium Actianum, & Ceſtium Severum acerrime incubuit, crebris apud Neronem delationibus famoſos. Sariolenum & recens crimen urgebat, quod apud Vitellium molitus eadem foret. nec deſtitit ſenatus manus intentare Voculæ, donec curia excederet. Ad Pactium Africanum tranſgreſſi, eum quoque proturbant; tamquam Neroni Scribonianos fratres concordia opibuſque inſignes, ad exitium monſtravíſſet. Africanus neque fateri audebat, neque abnuere poterat: in Vibium Criſpum, cujus interrogationibus fatigabatur, ultro converſus, miſcendo quæ defendere nequibat, ſocietate culpæ invidiam declinavit.

42. Magnam eo die pietatis eloquentiæque famam Vipſanius Meſſalla adeptus eſt, nondum ſenatoria ætate, auſus pro fratre Aquilio Regulo deprecari. Regulum ſubverſa Craſſorum & Orphiti domus in ſummum odium extulerat. Sponte ex S. C. accuſationem ſubiiſſe juvenis admodum, nec depellendi periculi, ſed in ſpem potentiæ videbatur. Et Sulpicia Prætextata Craſſi uxor, quatuorque liberi, ſi cognoſceret ſenatus, ultores aderant. Igitur Meſſalla non cauſſam neque reum tueri, ſed periculis fratris ſemet opponens, flexerat quoſdam. Occurrit truci oratione Curtius Montanus, eo uſque progreſſus, ut poſt cædem Galbæ, datam interfectori Piſonis pecuniam à Regulo, adpetitumque morſu Piſonis caput objectaret. Hæc certe, inquit, Nero non coëgit, nec dignitatem, aut ſalutem illa ſævitia redemiſti. Sane toleremus iſtorum defenſiones: qui perdere alios, quam periclitari ipſi maluerunt. Te ſecurum reliquerat exſul pater, & diviſa inter creditores bona, nondum honorum capax ætas: nihil quod ex te concupiſceret Nero, nihil quod timeret. libidine ſanguinis, & hiatu præmiorum, ignotum adhuc ingenium, & nullis defenſionibus expertum, cæde nobili imbuiſti. cum ex funere reipublicæ, raptis conſularibus ſpoliis, ſeptuagies ſeſtertio ſaginatus, & ſacerdotio fulgens, in-

noxios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

noxios pueros, illuſtres ſenes, conſpicuas feminas eadem ruina proſterneres: cum ſegnitiam Neronis incuſares, quod per ſingulas domos, ſeque & delatores fatigaret: poſſe univerſum ſenatum una voce ſubverti. Retinete patres conſcripti, & reſervate hominem tam expediti conſilii, ut omnis ætas inſtructa ſit: & quomodo ſenes noſtri, Marcellum; Criſpum; juvenes, Regulum imitentur. Invenit etiam æmulos infelix nequitia. quid ſi floreat vigeatque? Et quem adhuc quæſtorium offendere non audemus, prætorium & conſularem viſuri ſumus? An Neronem extremum dominorum putatis? Idem crediderant, qui Tiberio, qui Caio ſuperſtites fuerunt: cum interim inteſtabilior, & ſævior exortus eſt. Non timemus Veſpaſianum: ea principis ætas, ea moderatio. Sed diutius durant exempla, quam mores. Elanguimus patres conſcripti, nec jam ille ſenatus ſumus, qui occiſo Nerone, delatores & miniſtros, more majorum puniendos flagitabat. Optimus eſt, poſt malum principem, dies primus.

43. Tanto cum aſſenſu ſenatus auditus eſt Montanus, ut ſpem caperet Helvidius, poſſe etiam Marcellum proſterni. Igitur à laude Cluvii Rufi orſus, qui perinde dives & eloquentia clarus, nulli unquam ſub Nerone periculum faceſſiſſet; crimine ſimul exemploque Eprium urgebat, ardentibus patrum animis. quod ubi ſenſit Marcellus, velut excedens curia: Imus, inquit, Priſce, & relinquimus tibi ſenatum tuum: regna præſente Cæſare. Sequebatur Vibius Criſpus: ambo infenſi, vultu diverſo. Marcellus minacibus oculis, Criſpus renidens: donec accurſu amicorum, retraherentur. Cum gliſceret certamen, hinc multi bonique, inde pauci & validi pertinacibus odiis tenderent, conſumptus per diſcordiam dies.

44. Proximo ſenatu, inchoante Cæſare de abolendo dolore iraque, & priorum temporum neceſſitatibus, cenſuit Mucianus prolixe pro accuſatoribus. Simul eos qui cœptam, dein omiſſam actionem repeterent, monuit ſermone molli, & tamquam rogaret. Patres cœptatam libertatem, poſtquam obviam itum, omiſere. Mucianus ne ſperni ſenatus judicium, & cunctis ſub Nerone admiſſis

data

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

data impunitas videretur; Octavium Sagittam, & Antiſtium Soſianum ſenatorii ordinis, egreſſos exſilium, in eaſdem inſulas redegit. Octavius, Pontiam Poſtumiam ſtupro cognitam, & nuptias ſuas abnuentem, impotens amoris interfecerat: Soſianus, pravitate morum multis exitioſus. Ambo gravi ſenatuſconſulto damnati pulſique, quamvis conceſſo aliis reditu, in eadem pœna retenti ſunt. Nec ideo lenita erga Mucianum invidia. Quippe Soſianus ac Sagitta viles, etiam ſi reverterentur: accuſatorum ingenia, & opes, & exercita malis artibus potentia timebantur.

45. Reconciliavit pauliſper ſtudia patrum, habita in ſenatu cognitio, ſecundum veterem morem. Manlius Patruitus ordinis ſenatorii, pulſatum ſe in colonia Senienſi, cœtu multitudinis, & juſſu magiſtratuum querebatur. nec finem injuriæ hic ſtetiſſe: planctum, & lamenta, & ſupremorum imaginem præſenti ſibi circumdata: cum contumeliis & probris, quæ in ſenatum univerſum jacerentur. Vocati qui arguebantur. Et cognita juſſa, in convictos vindicatum. Additumque S.C. quo Senienſium plebes modeſtiæ admoneretur. Iiſdem diebus Antonius Flamma Cyrenenſibus damnatur, lege repetundarum, & exſilio ob ſævitiam.

46. Inter quæ militaris ſeditio prope exarſit. Prætorianam militiam repetebant à Vitellio dimiſſi, pro Veſpaſiano congregati: & lectus in eandem ſpem è legionibus miles, promiſſa ſtipendia flagitabat. Ne Vitelliani quidem, ſine multa cæde, pelli poterant. Ingreſſus caſtra Mucianus, quo rectius ſtipendia ſingulorum ſpectaret, ſuis cum inſignibus armiſque victores conſtituit, modicis inter ſe ſpatiis diſcretos. Tum Vitelliani, quos apud Bovillas in deditionem acceptos memoravimus, ceterique per urbem, & urbi vicina conquiſiti, perducuntur prope intecto corpore. Eos Mucianus diduci, & Germanicum Britannicumq; militem, ac ſi qui aliorum exercituum, ſeparatim aſſiſtere jubet. Illos primus ſtatim aſpectus obſtupefecerat. cum ex diverſo velut aciem telis & armis trucem; ſemet clauſos nudoſque & illuvie deformes aſpicerent. Ut vero huc illuc diſtrahi cœpere, metus per omnes,

&

& præcipua Germanici militis formido, tamquam ea ſeparatione ad cædem deſtinarentur. prenſare commanipularium pectora, cervicibus innecti, ſuprema oſcula petere, ne desererentur ſoli, neu in pari cauſſa diſparem fortunam paterentur: modo Mucianum, modo abſentem principem, poſtremum cælum ac deos obteſtari. donec Mucianus, cunctos ejuſdem ſacramenti, ejuſdem imperatoris milites appellans, falſo timori obviam iret. Namque & victor exercitus clamore lacrymas eorum juvabat. Iſque finis illa die. Paucis poſt diebus, alloquentem Domitianum firmati jam excepere. Spernunt oblatos agros, militiam & ſtipendia orant. Preces erant, ſed, quibus contradici non poſſet. igitur in prætorium accepti. Dein quibus ætas & juſta ſtipendia, dimiſſi cum honore, alii ob culpam: ſed carptim, ac ſinguli. quo tutiſſimo remedio, conſenſus multitudinis extenuatur.

47. Ceterum verane pauperie, an uti videretur, actum in ſenatu, ut ſexcenties ſeſtertium à privatis mutuum acciperetur. Præpoſituſque ei curæ Poppæus Silvanus. nec multo poſt neceſſitas abiit, ſive omiſſa ſimulatio. Abrogati inde, legem ferente Domitiano, conſulatus quos Vitellius dederat. Funuſque cenſorium Flavio Sabino ductum: magna documenta inſtabilis fortunæ, ſummaque & ima miſcentis.

48. Sub idem tempus L. Piſo proconſul interficitur. ea de cæde quam veriſſime expediam, ſi pauca ſupra petiero, ab initio cauſſiſque talium facinorum non abſurda. Legio in Africa auxiliaque, tutandis imperii finibus, ſub divo Auguſto Tiberioque principibus, Proconſuli parebant. Mox C. Cæſar turbidus animi, ac M. Silanum obtinentem Africam metuens, ablatam Proconſuli legionem, miſſo in eam rem legato tradidit. æquatus inter duos beneficiorum numerus, & mixtis utriuſque mandatis, diſcordia quæſita auctaque. Pravo certamine, legatorum jus adolevit, diuturnitate officii, vel quia minoribus major æmulandi cura: proconſulum ſplendidiſſimus quiſque, ſecuritati magis quam potentiæ conſulebant.

49. Sed tum legionem in Africa regebat Vale-
rius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rius Feſtus, ſumptuoſæ adoleſcentiæ, neque modica cupiens, ſed affinitate Vitellii anxius. Is crebris ſermonibus, tentaveritne Piſonem ad res novas, an tentanti reſtiterit, incertum. quoniam ſecreto eorum nemo affuit, & occiſo Piſone plerique ad gratiam interfectoris inclinavere. Nec ambigitur, provinciam & militem, alienato erga Veſpaſianum animo fuiſſe, & quidam è Vitellianis urbe profugi, oſtentabant Piſoni nutantes Gallias, paratam Germaniam, pericula ipſius, & in pace ſuſpecta tutius bellum. Inter quæ Claudius Sagitta, præfectus alæ Petrinæ, proſpera navigatione prævenit Papirium centurionem, à Muciano miſſum: aſſeveravitque mandata interficiendi Piſonis, centurioni data. Cecidiſſe Galerianum, conſobrinum ejus generumque. Unam in audacia ſpem ſalutis. Sed duo itinera audendi, ſeu mallet ſtatim arma, ſeu petita navibus Gallia, ducem ſe Vitellianis exercitibus oſtenderet. Nihil ad ea moto Piſone, centurio à Muciano miſſus, ut portum Carthaginis attigit, magna voce, læta Piſoni omnia, tamquam principi continuare: obvios & ſubitæ rei miraculo attonitos, ut eadem adſtreperent, hortari, vulgus credulum, ruere in forum, præſentiam Piſonis expoſcere. Gaudio clamoribuſque cuncta miſcebant, indiligentia veri, & adulandi libidine. Piſo indicio Sagittæ, vel inſita modeſtia, non in publicum egreſſus eſt, neque ſe ſtudiis vulgi permiſit. Centurionemque percunctatus, poſtquam quæſitum ſibi crimen cædemque comperit: animadverti in eum juſſit, haud perinde ſpe vitæ, quam ira in percuſſorem, quod idem ex interfectoribus Clodii Macri, cruentas legati ſanguine manus, ad cædem proconſulis retuliſſet. Anxio deinde edicto Carthaginenſibus increpitis, ne ſolita quidem munia uſurpabat, clauſus intra domum, ne qua motus novi cauſſa vel forte oriretur.

50. Sed ubi Feſto conſternatio vulgi, centurionis ſupplicium, veraque & falſa, more famæ, in majus innotuere, equites in necem Piſonis mittit. Illi raptim vecti, obſcuro adhuc cœptæ lucis, domum proconſulis irrumpunt, diſtrictis gladiis, & magna pars Piſonis ignari: quod Pœnos auxiliares, Mau-

roſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

roſque in eam cædem delegerat. haud procul cu
biculo,obvium forte ſervum,quis-nam,& ubi eſſ
Piſo? interrogavere. Servus egregio mendacio,
Piſonem eſſe reſpondit: ac ſtatim obtruncatur.ne
multo poſt, Piſo interficitur. Namque aderat, qu
noſceret, Bebius Maſſa è procuratoribus Africæ
jam tunc optimo cuique exitioſus,& in cauſſas ma
lorum quæ mox tulimus, ſæpius rediturus. Feſtu
Adrumeto,ubi ſpeculabundus ſubſtiterat, ad legio
nem tendit, præfectumque caſtrorum Cetroniu
Piſanum vinciri juſſit, proprias ob ſimultates: ſe
Piſonis ſatellitem vocabat, militeſque & centurio
nes quoſdam puniit,alios præmiis affecit: neutru
ex merito, ſed ut oppreſſiſſe bellum crederetu
Mox Ophenſium Leptitanorumque diſcordia
componit, quæ raptu frugum & pecorum inter a
greſtes,modicis principiis,jam per arma atque acie
exercebantur. Nam populus Ophenſis multitudi
ne inferior, Garamantas exciverat, gentem indo
mitam, & inter accolas latrociniis fecundam. Un
de arta Leptitanis res, lateque vaſtatis agris, intr
mœnia trepidabant. donec interventu cohortiun
alarumque,fuſi Garamantes,& recepta omnis præ
da, niſi quam vagi per inacceſſa mapalium ulterio
ribus vendiderant.

51. At Veſpaſiano poſt Cremonenſem pugnam
& proſperos undique nuncios, cecidiſſe Vitelliun
multi cujuſque ordinis pari audacia fortunaque hi-
bernum mare aggreſſi nunciavere. Aderant legat
regis Vologeſi, quadraginta Parthorum equitun
millia offerentes. magnificum lætumque tantis ſo-
ciorum auxiliis ambiri, neque indigere. Gratia
Vologeſo actæ, mandatumque ut legatos ad ſena-
tum mitteret, & pacem eſſe ſciret. Veſpaſianus in
Italiam reſque urbis intentus, adverſam de Domi-
tiano famam accipit: tamquam terminos ætatis, &
conceſſa filio egrederetur. Igitur validiſſimam ex-
ercitus partem Tito tradit, ad reliqua Judaïci bell
perpetranda.

52. Titum,antequam digrederetur, multo apud
patrem ſermone oraſſe dicebatur, ne criminantium
nunciis temere accenderetur: integrumque ſe ac pla-
cabilem filio præſtaret. Non legiones, non claſſes,
perinde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

perinde firma imperii munimenta, quam numerum liberorum. Nam amicos tempore, fortuna, cupidinibus aliquando, aut erroribus, imminui, transferri, deſinere: ſuum cuique ſanguinem indiſcretum. ſed maxime principibus: quorum proſperis & alii fruantur, adverſa ad junctiſſimos pertineant. ne fratribus quidem manſuram concordiam, ni pater exemplum præbuiſſet. Veſpaſianus haud æque Domitiano mitigatus, quam Titi pietate gaudens, bono eſſe animo jubet, belloque & armis rempublicam attollere: ſibi pacem domumque curæ fore. Tum celerrimas navium frumento onuſtas, ſævo adhuc mari committit. Quippe tanto diſcrimine urbs nutabat, ut decem haud amplius dierum frumentum in horreis fuerit, cum à Veſpaſiano commeatus ſubvenere.

53. Curam reſtituendi Capitolii in L. Veſtinum confert, equeſtris ordinis virum, ſed auctoritate famaque inter proceres. Ab eo contracti haruſpices, monuere, ut reliquiæ prioris delubri in paludes aveherentur, templum iiſdem veſtigiis ſiſteretur. nolle deos mutari veterem formam. Undecimo Kal. Julias, ſerena luce, ſpatium omne quod templo dicabatur, evinctum vittis coroniſque. Ingreſſi milites, quibus fauſta nomina, felicibus ramis. dein virgines Veſtales, cum pueris puelliſque patrimis, matrimiſque, aqua rivis & fontibus amnibuſque hauſta, perluere. Tum Helvidius Priſcus prætor, præeunte Plauto Eliano pontifice, luſtrata ſuovetaurilibus area, & ſuper ceſpitem redditis extis, Jovem, Junonem, Minervam, præſideſque imperii deos precatus uti cœpta proſperarent, ſedeſque ſuas pietate hominum inchoatas, divina ope attollerent; vittas quîs ligatus lapis innexique funes erant, contigit. Simul ceteri magiſtratus, & ſacerdotes, & ſenatus, & eques, & magna pars populi, ſtudio lætitiaque connixi, ſaxum ingens traxere: paſſimque injectæ fundamentis argenti aurique ſtipes, & metallorum primitiæ nullis fornacibus victæ, ſed ut gignuntur. Prædixere haruſpices, ne temeraretur opus ſaxo aurove in aliud deſtinato. Altitudo ædibus adjecta. Id ſolum religio annuere. & prioris templi magnificentiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

defuiſſe creditum, quo tanta vis hominum retinenda erat.

54. Audita interim per Gallias Germaniaſque mors Vitellii duplicaverat bellum. Nam Civilis omiſſa diſſimulatione, in populum Romanum ruere. Vitellianæ legiones vel externum ſervitium quam imperatorem Veſpaſianum malle. Galli ſuſtulerant animos, eandem ubique exercituum noſtrorum fortunam rati: vulgato rumore, à Sarmatis Daciſque Mœſica ac Pannonica hiberna circumſideri, paria de Britannia fingebantur. Sed nihil æque, quam incendium Capitolii, ut finem imperii adeſſe crederent, impulerat. Captam olim à Gallis urbem; ſed integra Jovis ſede, manſiſſe imperium. Fatali nunc igne, ſignum cæleſtis iræ datum, & poſſeſſionem rerum humanarum Tranſalpinis gentibus portendi, ſuperſtitione vana Druidæ canebant. Inceſſeratque fama primores Galliarum ab Othone adverſus Vitellium miſſos, antequam digrederentur, pepigiſſe, ne deeſſent libertati, ſi populum Romanum continua bellorum civilium ſeries & interna mala fregiſſent.

55. Ante Flacci Hordeonii cædem, nihil proruppit, quo conjuratio intelligeretur. Interfecto Hordeonio, commeavere nuncii inter Civilem Claſſicumque præfectum alæ Treverorum. Claſſicus nobilitate opibuſque ante alios. regium illi genus, & pace belloque clara origo. Ipſe, è majoribus ſuis hoſtis populi Rom. quam ſocius jactabat. Miſcuere ſeſe Julius Tutor, & Julius Sabinus; hic Trevir, hic Lingon. Tutor, ripæ Rheni à Vitellio præfectus. Sabinus, ſuper inſitam vanitatem, falſæ ſtirpis gloria incendebatur, proaviam ſuam divo Julio per Gallias bellanti, corpore atque adulterio placuiſſe. Hi ſecretis ſermonibus, animos ceterorum ſcrutari: ubi, quos idoneos rebantur, conſcientia obſtrinxere, in colonia Agrippinenſi, in domum privatam conveniunt. nam publice, civitas talibus inceptis abhorrebat. Attamen interfuere quidam Ubiorum Tungrorumqne. Sed plurima vis penes Treveros, ac Lingonas. Nec tulere moras conſultandi. certatim proclamant, furere diſcordiis populum Rom. cæſas legiones, vaſtatam Italiam, capi cum maxime

urbem,

urbem, omnes exercitus ſuis quemque bellis diſtineri. ſi Alpes præſidiis firmentur; coalita libertate, diſpecturas Gallias, quem virium ſuarum terminum velint.

56. Hæc dicta pariter, probataque. de reliquiis Vitelliani exercitus dubitavere. Plerique interficiendos cenſebant, turbidos, infidos, ſanguine ducum pollutos. Vicit ratio parcendi: ne ſublata ſpe veniæ, pertinacia accenderentur. Alliciendos potius in ſocietatem. legatis tantum legionum interfectis, ceterum vulgus conſcientia ſcelerum, & ſpe impunitatis facile acceſſurum. Ea primi concilii forma. miſſique per Gallias concitores belli. Simulatum ipſis obſequium, quo incautiorem Voculam opprimerent. Nec defuere qui Voculæ nunciarent. Sed vires ad coërcendum deerant, infrequentibus infidiſque legionibus. Inter ambiguos milites, & occultos hoſtes, optimum è præſentibus ratus, mutua diſſimulatione, & iiſdem quibus petebatur artibus graſſari; in coloniam Agrippinenſem deſcendit. Illuc Claudius Labeo, quem captum & extra conventum amandatum in Friſios diximus, corruptis cuſtodibus perfugit. pollicituſque, ſi præſidium daretur, iturum in Batâvos, & potiorem civitatis partem ad ſocietatem Romanam retracturum: accepta peditum equitumque modica manu, nihil apud Batavos auſus, quoſdam Nerviorum Bethaſiorumque in arma traxit. Et furtim magis, quam bello, Caninefates Marſacoſque incurſabat. Vocula Gallorum fraude illectus, ad hoſtem contendit.

57. Nec procul Veteribus aberat; cum Claſſicus ac Tutor per ſpeciem explorandi prægreſſi, cum ducibus Germanorum pacta firmavere. Tumque primum diſcreti à legionibus, proprio vallo caſtra ſua circumdant, obteſtante Vocula, Non adeo turbatam civilibus armis rem Romanam, ut Treveris etiam Lingonibuſque deſpectui ſit. Supereſſe fidas provincias, victores exercitus, fortunam imperii, & ultores deos. Sic olim, Sacrovirum & Æduos: nuper, Vindicem Galliaſque ſingulis prœliis concidiſſe. Eadem rurſus numina, eadem fata, ruptores fœderum exſpectarent. Melius divo Julio, divoque Auguſto, notos eorum animos. Gal-

 bam,

bam, & infracta tributa, hoſtiles ſpiritus induiſſe. Nunc hoſtes, quia molle ſervitium: cum ſpoliati exutique fuerint, amicos fore. Hæc ferociter locutus, poſtquam perſtare in perfidia Claſſicum Tutoremque videt: verſo itinere, Noveſium concedit. Galli duum millium ſpatio diſtantibus campis, conſedere. Illuc commeantium centurionum militumque emebantur animi: ut (flagitium incognitum) Romanus exercitus in externa verba jurarent, pignuſque tanti ſceleris, nece aut vinculis legatorum daretur. Vocula, quamquam plerique fugam ſuadebant, audendum ratus, vocata concione, in hunc modum diſſeruit.

58. Nunquam apud vos verba feci, aut pro vobis ſolicitior, aut pro me ſecurior. Nam mihi exitium parari, libens audio: mortemque in tot malis hoſtium ut finem miſeriarum exſpecto. Veſtri me pudet miſeretque, adverſus quos non prœlium & acies parantur. id enim fas armorum, & jus hoſtium. bellum cum populo Romano veſtris ſe manibus geſturum Claſſicus ſperat: imperiumque & ſacramentum Galliarum oſtentat. Adeo nos, ſi fortuna in præſens virtuſque deſeruit, etiam vetera exempla deficiunt, quotiens Romanæ legiones perire præoptaverint, ne loco pellerentur. ſocii ſæpe noſtri, exſcindi urbes ſuas, ſeque cum conjugibus ac liberis cremari pertulerunt. neque aliud pretium exitus, quam fides famaque. Tolerant cum maxime inopiam obſidiumque apud Vetera legiones, nec terrore aut promiſſis demoventur. Nobis, ſuper arma & viros, & egregia caſtrorum munimenta, frumentum & commeatus quamvis longo bello pares. Pecunia nuper etiam donativo ſuffecit: quod ſive à Veſpaſiano ſive à Vitellio datum interpretari mavultis, ab imperatore certe Romano accepiſtis. Tot bellorum victores, apud Geldubam, apud Vetera, fuſo totiens hoſte, ſi pavetis aciem, indignum id quidem: ſed eſt vallum murique, & trahendi artes, donec è proximis provinciis auxilia exercituſque concurrant. Sane ego diſpliceam. ſunt alii legati, tribuni, centurio denique, aut miles. Ne hoc prodigium toto terrarum orbe vulgetur, vobis ſatellitibus, Civilem & Claſſicum Italiam in-

invaſuros. An ſi ad mœnia urbis Germani Gallique duxerint, arma patriæ inferetis? Horret animus tanti flagitii imagine. Tutori Trevero agentur excubiæ? Signum belli Batavus dabit? Germanorum catervas ſupplebitis? quis deinde ſceleris exitus? cum Romanæ legiones contra direxerint: transfugæ è transfugis, & proditores è proditoribus, inter recens & vetus ſacramentum inviſi deis errabitis? Te Jupiter optime maxime, quem per octingentos viginti annos, tot triumphis coluimus; te Quirine Romanæ parens urbis, precor venerorque, ut ſi vobis non fuit cordi, me duce hæc caſtra incorrupta & intemerata ſervari; at certe pollui fœdarique à Tutore & Claſſico ne ſinatis. Militibus Romanis aut innocentiam detis; aut maturam, & ſine noxa pœnitentiam.

59. Varie excepta oratio inter ſpem metumque ac pudorem. Digreſſum Voculam, & de ſupremis agitantem, liberti ſervique prohibuere fœdiſſimam mortem ſponte prævenire. Et Claſſicus miſſo Æmilio Longino deſertore primæ legionis, cædem ejus maturavit. Herennium & Numiſium legatos; vinciri ſatis viſum. Dein ſumptis Romani imperii inſignibus, in caſtra venit. Nec illi, quamquam ad omne facinus durato, verba ultra ſuppeditavere, quam ut ſacramentum recitaret. Juravere qui aderant, pro imperio Galliarum. Interfectorem Voculæ altis ordinibus; ceteros, ut quiſque flagitium navaverat, præmiis attollit. Diviſæ inde inter Tutorem & Claſſicum curæ. Tutor valida manu circumdatos Agrippinenſes, quantumque militum apud ſuperiorem Rheni ripam, in eadem verba adigit, occiſis Magontiaci tribunis, pulſo caſtrorum præfecto, qui detrectaverant. Claſſicus corruptiſſimum quemque è deditis pergere ad obſeſſos jubet, veniam oſtentantes ſi præſentia ſequerentur. aliter nihil ſpei. famem, ferrumque, & extrema paſſuros. Adjecere qui miſſi erant, exemplum ſuum.

60. Obſeſſos hinc fides, inde egeſtas, inter decus ac flagitium diſtrahebant. Cunctantibus ſolita inſolitaque alimenta deerant; abſumptis jumentis equiſque, & ceteris animalibus, quæ profana fœdaque in uſum neceſſitas vertit. Virgulta poſtre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mo & ſtirpes & internatas ſaxis herbas vellentes miſeriarum patientiæque documentum fuere: donec egregiam laudem ſine turpi macularent, miſſis ad Civilem legatis vitam orantes. Neque ante preces admiſſæ, quam in verba Galliarum jurarent. Tum pactus prædam caſtrorum, dat cuſtodes, qui pecuniam, calones, ſarcinas retentarent, atque ipſos leves abeuntes proſequerentur. Ad quintum ferè lapidem coorti Germani, incautum agmen aggrediuntur. Pugnaciſſimus quiſque in veſtigio; multi palantes occubuere. Ceteri retro in caſtra profugiunt, querente ſane Civile & increpante Germanos, tamquam fidem per ſcelus abrumperent. Simulata ea fuerint, an retinere ſævientes nequiverit, parum affirmatur. Direptis caſtris faces injiciunt. Cunctoſque qui prœlio ſuperfuerant, incendium hauſit.

61. Civilis barbaro voto, poſt cœpta adverſus Romanos arma, propexum rutilatumque crinem, patrata demum cæde legionum depoſuit. Et ferebatur, parvulo filio, quoſdam captivorum, ſagittis jaculiſque puerilibus figendos, obtuliſſe. Ceterum neque ſe, neque quemquam Batavum, in verba Galliarum adegit: fiſus Germanorum opibus: & ſi certandum adverſus Gallos de poſſeſſione rerum foret, inclytus fama, & potior. Mumius Lupercus legatus legionis, inter dona miſſus Velledæ. Ea virgo nationis Bructeræ late imperitabat: vetere apud Germanos more, quo pleraſque feminarum fatidicas, & augeſcente ſuperſtitione arbitrentur deas. Tuncque Velledæ auctoritas adolevit. nam proſperas Germanis res, & excidium legionum prædixerat. Sed Lupercus in itinere interfectus. Pauci centurionum tribunorumque in Gallia geniti, reſervantur, pignus ſocietatis. Cohortium, alarum, legionum, hiberna ſubverſa cremataque: iis tantum relictis, quæ Magontiaci ac Vindoniſſæ ſita ſunt.

62. Legio XIII cum auxiliis ſimul deditis, à Noveſio in coloniam Treverorum tranſgredi jubetur, præfinita die intra quam caſtris excederet. Medium omne tempus, per varias curas egere. ignaviſſimus quiſque, cæſorum apud Vetera exemplo, paven-

paventes; melior pars, rubore & infamia, quale illud iter, quis dux viæ? & omnia in arbitrio eorum, quos vitæ neciſque dominos feciſſent. Alii nulla dedecoris cura, pecuniam aut cariſſima ſibimet ipſi circumdare. Quidam expedire arma, teliſque tamquam in aciem accingi. Hæc meditantibus, advenit proficiſcendi hora, exſpectatione triſtior. Quippe intra vallum, deformitas haud perinde notabilis: detexit ignominiam campus, & dies. Revulſæ imperatorum imagines, inhonora ſigna, fulgentibus hinc inde Gallorum vexillis, ſilens agmen, & velut longæ exſequiæ. Dux Claudius Sanctus effoſſo oculo, dirus ore, ingenio debilior. Duplicatur flagitium, poſtquam deſertis Bonnenſibus caſtris, altera ſe legio miſcuerat. Et vulgata captarum legionum fama, cuncti qui paulo ante Romanorum nomen horrebant, procurrentes ex agris tectiſque, & undique effuſi, inſolito ſpectaculo nimium fruebantur. Non tulit ala Picentina gaudium inſultantis vulgi. ſpretiſque Sancti promiſſis, aut minis, Magontiacum abeunt: ac forte obvio interfectore Voculæ Longino, conjectis in eum telis, initium exſolvendæ in poſterum culpæ fecere. Legiones nihil mutato itinere, ante mœnia Treverorum conſidunt.

63. Civilis & Claſſicus rebus ſecundis ſublati, an coloniam Agrippinenſem diripiendam exercitibus ſuis permitterent, dubitavere. Sævitia ingenii, & cupidine prædæ, ad excidium civitatis trahebantur. obſtabat ratio belli, & novum imperium inchoantibus utilis clementiæ fama. Civilem etiam beneficii memoria flexit, quod filium ejus primo rerum motu in colonia Agrippinenſi deprehenſum, honorate cuſtodierant. Sed Tranſrhenanis gentibus inviſa civitas, opulentia auctuque. Neque alium finem belli rebantur, quam ſi promiſcua ea ſedes omnibus Germanis foret: aut disjecta, Ubios quoque diſperſiſſet.

64. Igitur Tencteri, Rheno diſcreta gens, miſſis legatis, mandata apud concilium Agrippinenſium edi jubent. quæ ferociſſimus è legatis, in hunc modum protulit: Rediſſe vos in corpus nomenque Germaniæ, communibus deis, ſed præcipuo deorum Marti grates agimus: vobiſque gratulamur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quod tandem liberi inter liberos eritis. Nam ad hunc diem, flumina ac terras, & cœlum quodam modo ipſum, clauſerant Romani: ut colloquia congreſſuſque noſtros arcerent; vel, quod contumelioſius eſt viris ad arma natis, inermes ac prope nudi ſub cuſtode & pretio coiremus. Sed ut amicitia ſocietaſque noſtra in æternum rata ſint: poſtulamus à vobis, muros coloniæ, munimenta ſervitii detrahatis. etiam fera animalia, ſi clauſa teneas, virtutis obliviſcuntur. Romanos omnes, in finibus veſtris, trucidetis. haud facile libertas, & domini miſcentur. Bona interfectorum, in medium cedant: ne quis occulere quidquam, aut ſegregare cauſſam ſuam poſſit. Liceat nobis vobiſque utramque ripam colere, ut olim majoribus noſtris. quomodo lucem diemque omnibus hominibus; ita omnes terras fortibus viris natura aperuit. Inſtituta cultumque patrium reſumite, abruptis voluptatibus, quibus Romani plus adverſus ſubjectos quam armis valent. ſincerus & integer, & ſervitutis oblitus populus, aut ex æquo agetis, aut aliis imperitabitis.

65. Agrippinenſes, ſumpto conſultandi ſpatio, quando neque ſubire conditiones metus futuri, neque palam aſpernari conditio præſens ſinebat, in hunc modum reſpondent. Quæ prima libertatis facultas data eſt, avidius quam cautius ſumpſimus, ut vobis ceteriſque Germanis conſanguineis noſtris jungeremur. Muros civitatis, congregantibus ſe cummaxime Romanorum exercitibus, augere nobis, quam diruere tutius eſt. Si qui ex Italia aut provinciis alienigenæ in finibus noſtris fuerant, eos bellum abſumpſit: vel in ſuas quiſque ſedes refugere. Deductis olim, & nobiſcum per connubium ſociatis, quique mox provenere, hæc patria eſt. Nec vos adeo iniquos exiſtimamus, ut interfici à nobis parentes, fratres, liberos noſtros velitis. Vectigal & onera commerciorum, reſolvimus. Sint tranſitus incuſtoditi, ſed diurni & inermes: donec nova & recentia jura, in vetuſtatem conſuetudine vertantur. Arbitrum habebimus Civilem & Velledam, apud quos pacta ſancientur. Sic lenitis Tencteris, legati ad Civilem & Velledam miſſi cum donis, cuncta ex voluntate Agrippinenſium perpetra-

vere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vere. Sed coram adire, alloquique Velledam negatum. Arcebantur aſpectu, quo venerationis plus ineſſet. Ipſa edita in turre: delectus è propinquis, conſulta reſponſaque, ut internuncius numinis, portabat.

66. Civilis ſocietate Agrippinenſium auctus, proximas civitates affectare, aut adverſantibus bellum inferre ſtatuit. Occupatiſque Sunicis, & juventute eorum per cohortes compoſita; quo minus ultra pergeret, Claudius Labeo Bethaſiorum Tungrorumque & Nerviorum tumultuaria manu reſtitit. fretus loco, quia pontem Moſæ fluminis anteceperat. Pugnabaturque in anguſtiis ambigue, donec Germani tranſnatantes, terga Labeonis invaſere. Simul Civilis, auſus, an ex compoſito, intulit ſe agmini Tungrorum. & clara voce: Non ideo, inquit, bellum ſumpſimus, ut Batavi & Treveri gentibus imperent. Procul hæc à nobis arrogantia. accipite ſocietatem. tranſgredior ad vos, ſeu me ducem; ſeu militem mavultis. Movebatur vulgus, condebantque gladios; cum Campanus, ac Juvenalis, ex primoribus Tungrorum, univerſam ei gentem dedidere. Labeo antequam circumveniretur, profugit. Civilis Bethaſios quoque ac Nervios in fidem acceptos, copiis ſuis adjunxit: ingens rerum, perculſis civitatum animis, vel ſponte inclinantibus.

67. Interea Julius Sabinus, projectis fœderis Romani monumentis, Cæſarem ſe ſalutari jubet: magnamque & inconditam popularium turbam in Sequanos rapit, conterminam civitatem & nobis fidam. Nec Sequani detrectavere certamen. Fortuna melioribus affuit. Fuſi Lingones. Sabinus feſtinatum temere prœlium, pari formidine deſeruit. Utque famam exitii ſui faceret, villam in quam perfugerat, cremavit. illic voluntaria morte interiiſſe creditus. Sed quibus artibus latebriſque, vitam per novem mox annos traduxerit; ſimul amicorum ejus conſtantiam, & inſigne Epponinæ uxoris exemplum, ſuo loco reddemus. Sequanorum proſpera acie, belli impetus ſtetit. Reſipiſcere paulatim civitates, faſque & fœdera reſpicere, principibus Remis: qui per Gallias edixere, ut miſſis legatis in commune conſultarent, libertas an pax placeret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

68. At Romæ cuncta in deterius audita Mucianum angebant, ne, quamquam egregii duces (jam enim Gallum Annium, & Petilium Cerialem delegerat) ſummam belli parum tolerarent. Nec relinquenda urbs ſine rectore. Et Domitiani indomitæ libidines timebantur: ſuſpectis, uti diximus, Primo Antonio, Varoque Arrio. Varus prætorianis præpoſitus, vim atque arma retinebat. Eum Mucianus pulſum loco, ne ſine ſolatio ageret, annonæ præfecit. Utque Domitiani animum, Varo haud alienum, deliniret; Arretinum Clementem, domui Veſpaſiani per affinitatem innexum, & gratiſſimum Domitiano, prætorianis præpoſuit, patrem ejus ſub Caio Cæſare egregie functum ea cura dictitans. Lætum militibus idem nomen. atque ipſum quamquam ſenatorii ordinis, ad utraque munia ſufficere. Aſſumuntur è civitate clariſſimus quiſque; & alii per ambitionem. Simul Domitianus Mucianuſque accingebantur, diſpari animo. ille ſpe ac juventa properus; hic moras nectens, quîs flagrantem retineret, ne ferocia ætatis, & pravis impulſoribus ſi exercitum invaſiſſet, paci belloque male conſuleret. Legiones victrices ſextam & octavam, Vitellianarum unaetviceſima, è recens conſcriptis ſecunda, Peninis Coctianiſque Alpibus, pars monte Graio, traducuntur. XIV legio è Britannia; ſexta ac decima ex Hiſpania accitæ. Igitur venientis exercitus fama, & ſuopte ingenio ad mitiora inclinantes Galliarum civitates, in Remos convenere. Treverorum legatio illic opperiebatur, acerrimo inſtinctore belli Tullio Valentino. Is meditata oratione, cuncta magnis imperiis objectari ſolita, contumeliaſque & invidiam in pop. Romanum effudit: turbidus miſcendis ſeditionibus, & pleriſque gratus vecordi facundia.

69. At Julius Auſpex è primoribus Remorum, vim Romanam, paciſque bona diſſertans, & ſumi bellum etiam ab ignavis, ſtrenuiſſimi cujuſq; periculo geri, jamque ſuper caput legiones. ſapientiſſimum quemque reverentia fideque, juniores periculo ac metu continuit. Et Valentini animum laudabant, conſilium Auſpicis ſequebantur. Conſtat obſtetiſſe Treveris Lingonibuſque apud Gallias, quod Vindicis

motu

motu cum Verginio ſteterant. Deterruit pleroſque provinciarum æmulatio quod bello caput? unde jus auſpiciumque peteretur? quam, ſi cuncta provenisſent, ſedem imperio legerent? Nondum victoria, jam diſcordia erat: aliis fœdera, quibuſdam opes vireſque, aut vetuſtatem originis, per jurgia jactantibus. Tædio futurorum, præſentia placuere. Scribuntur ad Treveros epiſtolæ, nomine Galliarum, ut abſtinerent armis, impetrabili venia, & paratis deprecatoribus, ſi pœniteret. Reſtitit idem Valentinus, obſtruxitque civitatis ſuæ aures, haud perinde inſtruendo bello intentus, quam frequens concionibus.

70. Igitur non Treveri neque Lingones, ceteræve rebellium civitates, pro magnitudine ſuſcepti diſcriminis agere. Ne duces quidem in unum conſulere. Sed Civilis avia Belgarum circumibat: dum Claudium Labeonem capere, aut exturbare nititur. Claſſicus ſegne plerumque otium trahens, velut parto imperio fruebatur. Ne Tutor quidem maturavit ſuperiorem Germaniæ ripam, & ardua Alpium præſidiis claudere. Atque interim unaetvicesima legio Vindoniſſa; Sextilius Felix cum auxiliariis cohortibus per Rhætiam irrupere. Acceſſit ala Singularium, excita olim à Vitellio, deinde in partes Veſpaſiani tranſgreſſa. Præerat Julius Briganticus, ſorore Civilis genitus, ut ferme acerrima proximorum odia ſunt, inviſus avunculo infenſuſque. Tutor Treverorum copias, recenti Vangionum, Caracatium, Tribocorum delectu auctas, veterano pedite atque equite firmavit, corruptis ſpe; aut metu ſubactis legionariis. qui primo cohortem præmiſſam à Sextilio Felice, interficiunt. mox ubi duces exercituſque Romani propinquabant, honeſto transfugio rediere: ſecutis Tribocis, Vangionibuſque & Caracatibus. Tutor Treveris comitantibus, vitato Magontiaco Bingium conceſſit; fidens loco, quia pontem Navæ fluminis abruperat. ſed incurſu cohortium quas Sextilius ducebat, & reperto vado, proditus fuſuſque. Ea clade perculſi Treveri, & plebes omiſſis armis, per agros palatur. quidam principum, ut primi poſuiſſe bellum viderentur, in civitates quæ ſocietatem Romanam

manam non exuerant, perfugerunt. Legiones Noveſio Bonnaque in Treveros, ut ſupra memora vimus, traductæ, ſe ipſas in verba Veſpaſiani ad igunt. Hæc Valentino abſente geſta: qui ubi ad ventabat furens, cunctaque rurſus in turbas & exi tium converſurus; legiones in Mediomatricos, ſo ciam civitatem, abſceſſere. Valentinus ac Tuto in arma Treveros retrahunt: occiſis Herennio a Numiſio legatis, quo minore ſpe veniæ creſcere vinculum ſceleris.

71. Hic belli ſtatus erat, cum Petilius Ceriali Magontiacum venit. ejus adventu erectæ ſpes. Ipſ pugnæ avidus, & contemnendis quam cavendis hoſtibus melior, ferocia verborum militem incendebat: ubi primum congredi licuiſſet, nullam prœlio moram facturus. Delectus per Galliam habitos in civitates remittit, ac nunciare jubet ſufficere imperio legiones, ſocii ad munia pacis redirent, ſecuri velut confecto bello, quod Romanæ manus excepiſſent. Auxit ea res Gallorum obſequium. nam recepta juventute, facilius tributa toleravere, proniores ad officia quod ſpernebantur. At Civilis & Claſſicus, ubi pulſum Tutorem, cæſos Treveros, cuncta hoſtibus proſpera accepere: trepidi ac properantes, dum diſperſas ſuorum copias conducunt, crebris interim nunciis Valentinum monuere ne ſummæ rei periculum faceret. Eo rapidius Cerialis, miſſis in Mediomatricos, qui breviore itinere legiones in hoſtem verterent, contracto quod erat militum Magontiaci, quantumque ſecum tranſvexerat, tertiis caſtris Rigodulum venit. quem locum magna Treverorum manu Valentinus inſederat, montibus & Moſella amne ſeptum. & addiderat foſſas, obiceſque ſaxorum. Nec deterruere ea munimenta Romanum ducem, quo minus peditem perrumpere juberet, equitum aciem in collem erigeret, ſpreto hoſte, quem temere collectum, haud ita loco juvari, ut non plus ſuis in virtute foret. Paulum moræ in aſcenſu, dum miſſilia hoſtium prævehuntur. Ut ventum ad manus, deturbati ruinæ modo præcipitantur. Et pars equitum æquioribus jugis circumvecta, nobiliſſimos Belgarum, in quîs ducem Valentinum, cepit.

72. Ce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

72. Cerialis poſtero die coloniam Treverorum in-
greſſus eſt, avido milite eruendæ civitatis: Hanc eſſe
Claſſici, hanc Tutoris patriam. horum ſcelere clau-
ſas cæſaſque legiones. Quid tantum Cremonam
meruiſſe, quam è gremio Italiæ raptam, quia unius
noctis moram victoribus attulerit? Stare in confi-
nio Germaniæ integram ſedem, ſpoliis exercituum
& ducum cædibus ovantem. Redigeretur præda in
fiſcum: ipſis ſufficere ignes, & rebellis coloniæ rui-
nas, quibus tot caſtrorum excidia penſarentur. Ce-
rialis metu infamiæ, ſi licentia ſævitiaque imbuere
militem crederetur, preſſit iras. & paruere, poſito
civili bello ad externa modeſtiores. Convertit inde
animos accitarum è Mediomatricis legionum miſe-
rabilis aſpectus. Stabant conſcientia flagitii mœſtæ,
fixis in terram oculis. Nulla inter coëuntes exercitus
conſalutatio. neq; ſolantibus hortantibuſve reſponſa
dabant, abditi per tentoria, & lucem ipſam vitantes.
nec perinde periculum aut metus, quam pudor ac
dedecus obſtupefecerat: attonitis etiam victoribus,
qui vocem preceſque adhibere non auſi, lacrymis ac
ſilentio veniam poſcebant. donec Cerialis mulceret
animos, fato acta dictitans, quæ militum ducumque
diſcordia, vel fraude hoſtium eveniſſent. Primum
illum ſtipendiorum & ſacramenti diem haberent:
priorum facinorum neque imperatorem, neque ſe
meminiſſe. Tunc recepti in eadem caſtra, & edi-
ctum per manipulos, ne quis in certamine jurgiove
ſeditionem aut cladem commilitoni objectaret.

73. Mox Treveros ac Lingonas ad concionem
vocatos ita alloquitur. Neque ego unquam facun-
diam exercui; & populi Rom. virtutem armis affir-
mavi. Sed quia apud vos verba plurimum valent,
bonaque ac mala non ſua natura, ſed vocibus ſedi-
tioſorum æſtimantur; ſtatui pauca diſſerere, quæ
profligato bello, utilius ſit vobis audiſſe, quam no-
bis dixiſſe. Terram veſtram ceterorumque Gallo-
rum, ingreſſi ſunt duces imperatoreſque Romani,
nulla cupidine, ſed majoribus veſtris invocantibus,
quos diſcordiæ uſque ad exitium fatigabant. & acci-
ti auxilio Germani, ſociis pariter atque hoſtibus ſer-
vitutem impoſuerant. Quot prœliis adverſus Cim-
bros Teutonoſque, quantis exercituum noſtrorum
la-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

laboribus, quove eventu Germanica bella tract
verimus, ſatis clarum. Nec ideo Rhenum inſed
mus, ut Italiam tueremur: ſed nequis alius Aric
viſtus regno Galliarum potiretur. An vos cariori
Civili Bataviſque & Tranſrhenanis gentibus credi
tis, quam majoribus eorum patres avique veſt
fuerunt? Eadem ſemper cauſſa Germanis tranſcen
dendi in Gallias, libido atque avaritia, & mutand
ſedis amor: ut relictis paludibus & ſolitudinibu
ſuis, fecundiſſimum hoc ſolum, voſque ipſos po
ſiderent. Ceterum libertas, & ſpecioſa nomin
prætexuntur. nec quiſquam alienum ſervitium, &
dominationem ſibi concupivit, ut non eadem iſt
vocabula uſurparet.

74. Regna bellaque per Gallias ſemper fuere
donec in noſtrum jus concederetis. Nos quam
quam totiens laceſſiti, jure victoriæ id ſolum vobi
addidimus, quo pacem tueremur. Nam neque quie
gentium ſine armis; neque arma ſine ſtipendiis; ne
que ſtipendia ſine tributis haberi queunt. Ceter
in communi ſita ſunt. Ipſi plerumque legionibu
noſtris præſidetis: ipſi has aliaſque provincias re-
gitis. Nihil ſeparatum, clauſumve. Et laudatorum
principum uſus ex æquo, quamvis procul agentibus
ſævi proximis ingruunt, quomodo ſterilitatem, au
nimios imbres, & cetera naturæ mala; ita luxum
vel avaritiam dominantium tolerate. Vitia erunt
donec homines: ſed neque hæc continua, & melio-
rum interventu penſantur. niſi forte Tutore &
Claſſico regnantibus, moderatius imperium ſpera-
tis: aut minoribus quam nunc tributis parabuntur
exercitus, quibus Germani Britannique arceantur.
Nam pulſis (quod dii prohibeant) Romanis, quid
aliud quam bella omnium inter ſe gentium exſi-
ſtent? Octingentorum annorum fortuna diſcipli-
naque compages hæc coaluit: quæ convelli ſine
exitio convellentium non poteſt. Sed vobis maxi-
mum diſcrimen, penes quos aurum & opes, præci-
puæ bellorum cauſſæ. Proinde pacem & urbem,
quam victi victoreſque eodem jure obtinemus,
amate, colite. Moneant vos utriuſque fortunæ do-
cumenta, ne contumaciam cum pernicie, quam ob-
ſequium cum ſecuritate malitis. Tali oratione gra-
viora metuenteis compoſuit, erexitque. 75. Te-

75. Tenebantur victore exercitu Treveri, cum Civilis & Claſſicus miſere epiſtolas ad Cerialem, quarum hæc ſententia fuit. Veſpaſianum, quamquam nuncios occultarent, exceſſiſſe vita. Urbem atque Italiam, interno bello conſumptam. Muciani ac Domitiani vana & ſine viribus nomina. Si Cerialis imperium Galliarum velit, ipſos finibus civitatum ſuarum contentos: ſi prœlium mallet, ne id quidem abnuere. Ad ea Cerialis Civili & Claſſico nihil. eum qui attulerat ipſas epiſtolas, ad Domitianum miſit. Hoſtes diviſis copiis advenere undique. Plerique culpabant Cerialem paſſum jungi, quos diſcretos intercipere licuiſſet. Romanus exercitus caſtra foſſa valloque circumdedit: quis temere antea intutis conſederat. Apud Germanos diverſis ſententiis certabatur.

76. Civilis opperiendas Tranſrhenanorum gentes, quarum terrore fractæ Pop. Rom. vires obtererentur. Gallos quid aliud quam prædam victoribus? & tamen quod roboris ſit, Belgas, ſecum palam, aut voto ſtare. Tutor cunctatione creſcere rem Romanam affirmabat, coëuntibus undique exercitibus: Tranſvectam è Britannia legionem: accitas ex Hiſpania: adventare ex Italia: nec ſubitum militem, ſed veterem expertumque belli. Nam Germanos, qui ab ipſis ſperentur, non juberi, non regi, ſed cuncta ex libidine agere. Pecuniamque ac dona, quîs ſolis corrumpantur, majora apud Rom. & neminem adeo in arma promptum, ut non idem pretium quietis quam periculi malit. quod ſi ſtatim congrediantur, nullas eſſe Ceriali, niſi ex reliquiis Germanici exercitus legiones, fœderibus Galliarum obſtrictas. Idque ipſum, quod inconditam nuper Valentini manum contra ſpem ſuam fuderint, alimentum illis ducique temeritatis. Auſuros rurſus, venturoſque in manus, non imperiti adoleſcentuli verba & conciones, quam ferrum & arma meditantis, ſed Civilis & Claſſici: quos ubi aſpexerint, redituram in animos formidinem, fugam, famemque, ac totiens captis precariam vitam. neque Treveros, aut Lingonas benevolentia contineri: reſumpturos arma, ubi metus abſceſſerit. Diremit conſiliorum diverſitatem, approbata Tuto-

Tutoris ſententia Claſſicus,ſtatimque exſequuntu
77. Media acies Ubiis Lingonibuſque data : de
xtro cornu cohortes Batavorum ; ſiniſtro Bructe
Tencterique. pars montibus ; alii viam inter Mo
ſellamque flumen tam improviſi aſſiluere, ut in cu
biculo ac lectulo Cerialis (neque enim noctem i
caſtris egerat) pugnari ſimul, vincique ſuos audie
rit, increpans pavorem nunciantium,donec univer
ſa clades in oculis fuit. Perrupta legionum caſtra
fuſi equites : medius Moſellæ pons , qui ulterior
coloniæ annectit, ab hoſtibus inſeſſus. Cerial
turbidis rebus intrepidus, & fugientes manu retra
hens , intecto corpore promptus inter tela , feli
temeritate, & fortiſſimi cujuſque accurſu, recipe
ratum pontem lecta manu firmavit. Mox in ca
ſtra reverſus , palantes captarum apud Noveſiu
Bonnamque legionum manipulos , & rarum apu
ſigna militem,ac prope circumventas aquilas vide
Incenſus ira , non Flaccum,inquit , non Voculai
deſeritis. Nulla hic proditio. neque aliud excuſan
dum habeo,quam quod vos Gallici fœderis oblito
prædixerim, memoriam Romani ſacramenti teme
re credidi. Annumerabor Numiſiis & Herennii
ut omnes legati veſtri , aut militum manibus, au
hoſtium ceciderint. Ite , nunciate Veſpaſiano, v
quod propius eſt, Civili & Claſſico, relictum à vo
bis in acie ducem. venient legiones, quæ neque m
inultum, neque vos impunitos patiantur.
78. Vera erant. & à tribunis præfectiſque ea
dem ingerebantur. Conſiſtunt per cohortes,& ma
nipulos , neque enim poterat pateſcere acies effu
hoſte, & impedientibus tentoriis ſarciniſque, cu
intra vallum pugnaretur. Tutor , & Claſſicus, &
Civilis, ſuis quiſque locis pugnam ciebant : Galle
pro libertate , Batavos pro gloria , Germanos a
prædam inſtigantes. Et cuncta pro hoſtibus eran
donec legio unaetviceſima , patentiore quam cete
ræ ſpatio conglobata, ſuſtinuit ruentes ; mox im
pulit. Nec ſine ope divina , mutatis repente an
mis, terga victores vertere. Ipſi territos ſe cohor
tium aſpectu ferebant , quæ primo impetu disje
ctæ , ſummis rurſus jugis congregabantur, ac ſpe
ciem novi auxilii fecerant. Sed obſtitit vincentibu
pravu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

pravum inter ipſos certamen, hoſte omiſſo ſpolia conſectandi. Cerialis ut incuria prope rem afflixit, ita conſtantia reſtituit. ſecutuſque fortunam, caſtra hoſtium eodem die capit exſcinditque.

79. Nec in longum quies militi data. Orabant auxilium Agrippinenſes, offerebantque uxorem ac ſororem Civilis, & filiam Claſſici, relicta ſibi pignora ſocietatis. Atque interim diſperſos in domibus Germanos trucidaverant. Unde metus & juſtæ preces invocantium, antequam hoſtes reparatis viribus ad ſpem, vel ad ultionem accingerentur. Namque & Civilis illuc intenderat, non invalidus, flagrantiſſima cohortium ſuarum integra: quæ ex Chaucis Friſiiſque compoſita, Tolbiaci, in finibus Agrippinenſium agebat. Sed triſtis nuncius avertit, deletam cohortem dolo Agrippinenſium: qui largis epulis vinoque ſopitos Germanos, clauſis foribus, igne injecto, cremavere. Simul Cerialis propero agmine ſubvenit. Circumſteterat Civilem & alius metus, ne quartadecima legio adjuncta Britannica claſſe, affligaret Batavos, qua Oceano ambiuntur. Sed legionem terreſtri itinere Fabius Priſcus legatus in Nervios Tungroſque duxit. eæque civitates in deditionem acceptæ. claſſem ultro Caninefates aggreſſi ſunt: majorque pars navium depreſſa, aut capta. Et Nerviorum multitudinem ſponte commotam, ut pro Romanis bellum capeſſeret, iidem Caninefates fudere. Claſſicus quoque adverſus equites Noveſium à Ceriale præmiſſos, ſecundum prœlium fecit. quæ modica, ſed crebra damna, famam victoriæ nuper partæ lacerabant.

80. Iiſdem diebus Mucianus Vitellii filium interfici jubet: manſuram diſcordiam obtendens, ni ſemina belli reſtinxiſſet. Neque Antonium Primum adſciri inter comites à Domitiano paſſus eſt: favore militum anxius, & ſuperbia viri, æqualium quoque, adeo ſuperiorum intolerantis. Profectus ad Veſpaſianum Antonius, ut non pro ſpe ſua excipitur, ita neque averſo imperatoris animo. trahebatur in diverſa. hinc meritis Antonii, cujus ductu confectum haud dubie bellum erat; inde Muciani epiſtolis: ſimul ceteri, ut infeſtum tumidumque inſectabantur, adjunctis prioris vitæ crimi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

minibus. neque ipſe deerat arrogantia vocare offenſas, nimius commemorandis quæ meruiſſet. Alios ut imbelles, Cæcinam ut captivum ac deditítium increpat. Unde paulatim levior viliorque haberi, manente tamen in ſpeciem amicitia.

81. Per eos menſes quibus Veſpaſianus Alexandriæ ſtatos æſtivis flatibus dies, & certa maris opperiebatur, multa miracula evenere, quîs cæleſtis favor & quædam in Veſpaſianum inclinatio numinum oſtenderetur. Ex plebe Alexandrina quidam oculorum tabe notus, genua ejus advolvitur, remedium cæcitatis expoſcens gemitu, monitu Serapidis dei, quem dedita ſuperſtitionibus gens ante alios colit. precabaturque principem, ut genas & oculorum orbes dignaretur reſpergere oris excremento. Alius manu æger, eodem deo auctore, ut pede ac veſtigio Cæſaris calcaretur, orabat. Veſpaſianus primo irridere, aſpernari: atque illis inſtantibus, modo famam vanitatis metuere; modo obſecratione ipſorum, & vocibus adulantium in ſpem induci. poſtremo æſtimari à medicis jubet, an talis cæcitas ac debilitas, ope humana ſuperabiles forent. Medici varie diſſerere; Huic non exeſam vim luminis, & redituram ſi pellerentur obſtantia: illi elapſos in pravum artus, ſi ſalubris vis adhibeatur, poſſe integrari. Id fortaſſe cordi deis, & divino miniſterio principem electum. denique patrati remedii gloriam penes Cæſarem; irriti ludibrium penes miſeros fore. Igitur Veſpaſianus cuncta fortunæ ſuæ patere ratus, nec quidquam ultra incredibile, læto ipſe vultu, erecta quæ aſtabat multitudine, juſſa exſequitur. Statim converſa ad uſum manus, ac cæco reluxit dies. Utrumque qui interfuere nunc quoque memorant, poſtquam nullum mendacio pretium.

82. Altior inde Veſpaſiano cupido adeundi ſacram ſedem, ut ſuper rebus imperii conſuleret. Arceri templo cunctos jubet. atque ingreſſus, intentuſque numini, reſpexit pone tergum è primoribus Ægyptiorum nomine Baſiliden: quem procul Alexandria plurium dierum itinere, & ægro corpore detineri haud ignorabat. Percunctatur ſacerdotes, num illo die Baſilides templum iniſſet? percunctatur obvios, num in urbe viſus ſit? denique miſſis

equiti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

equitibus explorat, illo temporis momento octoginta millibus paſſuum abfuiſſe. Tunc divinam ſpeciem, & vim reſponſi ex nomine Baſilidis, interpretatus eſt.

83. Origo dei nondum noſtris auctoribus celebrata: Ægyptiorum antiſtites ſic memorant: Ptolemæo regi, qui Macedonum primus Ægypti opes firmavit, cum Alexandriæ recens conditæ mœnia, templaque & religiones adderet: oblatum per quietem decore eximio, & majore quam humana ſpecie juvenem, qui moneret, ut fidiſſimis amicorum in Pontum miſſis, effigiem ſuam acciret: lætum id regno, magnamque & inclytam ſedem fore quæ excepiſſet. ſimul viſum eumdem juvenem in cælum igne plurimo attolli. Ptolemæus omine & miraculo excitus, ſacerdotibus Ægyptiorum, quibus mos talia intelligere, nocturnos viſus aperit. Atque illis Ponti & externorum parum gnaris, Timotheum Athenienſem è gente Eumolpidarum, quem ut antiſtitem cærimoniarum Eleuſi exciverat, quænam illa ſuperſtitio, quod numen? interrogat. Timotheus quæſitis qui in Pontum meaſſent, cognoſcit urbem illic Sinopen, nec procul templum vetere inter accolas fama Jovis Ditis. Namque & muliebrem effigiem aſſiſtere, quam plerique Proſerpinam vocent. Sed Ptolemæus, ut ſunt ingenia regum, pronus ad formidinem; ubi ſecuritas rediit, voluptatum quam religionum appetens, negligere paulatim, aliaſque ad curas animum vertere: donec eadem ſpecies terribilior jam & inſtantior, exitium ipſi regnoque denunciaret, ni juſſa patrarentur. Tum legatos & dona Scydrothemidi regi (is tunc Sinopenſibus imperitabat) expediri jubet; præcipitque navigaturis, ut Pythium Apollinem adeant. Illis mare ſecundum: Sors oraculi haud ambigua: Irent, ſimulacrumque patris ſui reveherent; ſororis relinquerent.

84. Ut Sinopen venere, munera, preces, mandata regis ſui Scydrothemidi allegant. Qui diverſus animi, modo numen paveſcere, modo minis adverſantis populi terreri, ſæpe donis promiſſiſque legatorum flectebatur. Atque interim triennio exacto, Ptolemæus non ſtudium, non preces omittere. Dignitatem legatorum, numerum na-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vium,auri pondus augebat. Tum minax facies Scy
drothemidi offertur, ne deſtinata deo ultra mora
retur. Cunctantem varia pernicies, morbique
manifeſta cæleſtium ira, graviorque in dies fat
gabat. Advocata concione, juſſa numinis,ſuos Pto
lemæique viſus, ingruentia mala exponit. Vulgu
adverſari regem, invidere Ægypto, ſibi metuer
templumque circumſidere. Major hinc fama tra
didit, deum ipſum appulſas litori navis ſpon
conſcendiſſe. Mirum inde dictu, tertio die tan
tum maris emenſi, Alexandriam appelluntu
Templum pro magnitudine urbis exſtructum, loc
cui nomen Rhacotis. fuerat illic ſacellum, Sera
pidi atque Iſidi antiquitus ſacratum. Hæc de ori
gine & advectu dei, celeberrima. Nec ſum igna
rus, eſſe quoſdam qui Seleucia urbe Syriæ acc
tum, regnante Ptolemæo, quem tertia ætas tulit
alii auctorem eumdem Ptolemæum; ſedem ex qu
tranſierit, Memphim perhibent, inclytam olim,
veteris Ægypti columen. Deum ipſum multi Æſcu
lapium, quod medeatur ægris corporibus; quida
Oſirim, antiquiſſimum illis gentibus numen; pler
que Jovem, ut rerum omnium potentem; plurin
Ditem patrem, inſignibus quæ in ipſo manifeſta
aut per ambages conjectant.

85. At Domitianus Mucianuſque,antequam Al
pibus propinquarent, proſperos rerum in Trever
geſtarum nuncios accepere. Præcipua victoriæ f
des, dux hoſtium Valentinus, nequaquam abject
animo,quos ſpiritus geſſiſſet, vultu ferebat. Aud
tus ideo tantum, ut noſceretur ingenium ejus, da
mnatuſque, inter ipſum ſupplicium, exprobran
cuidam patriam ejus captam, Accipere ſe ſolatiu
mortis reſpondit. Sed Mucianus quod diu occulta
verat,ut recens exprompſit. Quoniam benignita
deûm fractæ vires hoſtium forent: parum deco
Domitianum, confecto prope bello, alienæ glori
interventurum. Si ſtatus imperii,aut ſalus Galli
rum, in diſcrimen verteretur, debuiſſe Cæſarem i
acie ſtare: Caninefates Batavoſque minoribus duc
bus delegandos. Ipſe Lugduni vim fortunamqu
principatus è proximo oſtentaret, nec parvis per
culis immixtus, & majoribus non defuturus.

86. In

86. Intelligebantur artes: ſed pars obſequii in o, ne deprehenderentur. ita Lugdunum ventum. Unde creditur Domitianus, occultis ad Cerialem nunciis, fidem ejus tentaviſſe, an præſenti ſibi exercitum imperiumque traditurus foret. qua cogitatione bellum adverſus patrem agitaverit; an opes viresque adverſus fratrem, in incerto fuit. nam Cerialis ſalubri temperamento eluſit, ut vana pueriliter cupientem. Domitianus ſperni à ſenioribus juventam ſuam cernens, modica quoque & uſurpata antea munia imperii omittebat. ſimplicitatis ac modeſtiæ imagine, in altitudinem conditus: ſtudiumque litterarum & amorem carminum ſimulans, quo velaret animum, & fratris æmulationi ſubduceretur, cujus diſparem mitioremque naturam contra interpretabatur.

BREVIARIUM LIBRI V.

Titi in Judæos urbemque ſacram expeditio. Ea occaſione, de gentis origine, moribus, religione, urbiſque ipſius opere & ſitu, accuratius & uberius dictum. Germanici belli progreſſus. prælia aliquot inter Civilem & Cerialem. quæ denique pax (ita apparet ex fine admutilati libri) excepit.

LIBER V.

Ejuſdem anni principio, Cæſar Titus perdomandæ Judææ delectus à patre, & privatis utriuſque rebus militia clarus, majore tum vi famaque agebat, certantibus provinciarum & exercituum ſtudiis. atque ipſe, ut ſuper fortunam crederetur, decorum ſe promptumque in armis oſtendebat, comitate & alloquiis officia provocans: ac plerumque in opere, in agmine, gregario militi mixtus, incorrupto ducis honore. Tres eum in Judæa legiones, quinta & decima, & quintadecima, vetus Veſpaſiani miles excepere. Tradidit & Syria duodecimam, & adductos Alexandria duoetviceſimanos tertianoſque. Comitabantur viginti ſociæ cohortes, octo equitum alæ: ſimul Agrippa, Sohemuſque reges, & auxilia regis Antiochi, validaque & ſolito inter accolas odio infenſa Judæis Arabum manus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Multi, quos urbe atque Italia ſua quemque ſpe acciverat, occupandi Principem adhuc vacuum. His cum copiis fines hoſtium ingreſſus, compoſito agmine, cuncta explorans, paratuſque decernere haud procul Hieroſolymis caſtra facit.

2. Sed quia famoſæ urbis ſupremum diem tradituri ſumus, congruens videtur primordia ejus aperire. Judæos Creta inſula profugos, noviſſimæ Libyæ inſediſſe memorant, qua tempeſtate Saturnus vi Jovis pulſus ceſſerit regnis. Argumentum è nomine petitur: inclytum in Creta Idam montem, accolas Idæos, aucto in Barbarum cognomento, Judæos vocitari. quidam regnante Iſide, exundantem per Ægyptum multitudinem, ducibus Hieroſolymo ac Juda proximas in terras exoneratam. Plerique Æthiopum prolem, quos rege Cepheo, metus atque odium mutare ſedes perpulerit. Sunt qui tradant Aſſyrios convenas, indigum agrorum populum, parte Ægypti potitos, ac mox proprias urbes, Hebræaſque terras, & propiora Syriæ coluiſſe. Clara alii Judæorum initia: Solymos carminibus Homeri celebratam gentem, conditæ urbi Hieroſolymam nomen è ſuo feciſſe.

3. Plurimi auctores conſentiunt, orta per Ægyptum tabe, quæ corpora fœdaret; regem Bocchorim, adito Hammonis oraculo remedium petentem, purgare regnum, & id genus hominum ut inviſum deis, alias in terras avehere juſſum. Sic conquiſitum collectumque vulgus, poſtquam vaſtis locis relictum ſit; ceteris per lacrymas torpentibus, Moſen unum exſulum monuiſſe, ne quam deorum hominumve opem exſpectarent ab utriſque deſerti, ſed ſibimet ut duci cæleſti crederent, primo cujus auxilio credentes, præſentes miſerias pepuliſſent. Aſſenſere, atque omnium ignari fortuitum iter incipiunt. Sed nihil æque, quam inopia aquæ fatigabat. Jamque haud procul exitio, totis campis procubuerant: cum grex aſinorum agreſtium, è paſtu in rupem nemore opacam conceſſit. Secutus Moſes, conjectura herbidi ſoli, largas aquarum venas aperit. Id levamen, & continuum ſex dierum iter emenſi, ſeptimo pulſis cultoribus, obtinuere terras in quibus urbs & templum dicata ſunt.

4. Moſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

4. Moſes quo ſibi in poſterum gentem firmaret, novos ritus, contrarioſque ceteris mortalibus, indidit. Profana illic omnia, quæ apud nos ſacra rurſum conceſſa apud illos, quæ nobis inceſta. Effigiem animalis, quo monſtrante errorem ſitimque depulerant, penetrali ſacravere: cæſo ariete, velut in contumeliam Hammonis. Bos quoque immolatur, quem Ægyptii Apin colunt. Sue abſtinent, memoria cladis, quod ipſos ſcabies quondam turpaverat, cui id animal obnoxium. Longam olim famem, crebris adhuc jejuniis fatentur. Et raptarum frugum argumentum, panis Judaïcus nullo fermento, retinet. Septimo die otium placuiſſe ferunt: quia is finem laborum tulerit, dein blandiente inertia, ſeptimum quoque annum ignaviæ datum. Alii honorem eum Saturno haberi: ſeu principia religionis tradentibus Idæis, quos cum Saturno pulſos, & conditores gentis accepimus: ſeu quod è ſeptem ſideribus, quîs mortales reguntur, altiſſimo orbe & præcipua potentia ſtella Saturni feratur: ac pleraque cæleſtium, vim ſuam & curſum ſeptimos per numeros conficiant.

5. Hi ritus quoquo modo inducti, antiquitate defenduntur. cetera inſtituta ſiniſtra: fœda, pravitate valuere. Nam peſſimus quiſque, ſpretis religionibus patriis, tributa & ſtipes illuc congerebant. Unde auctæ Judæorum res: & quia apud ipſos fides obſtinata, miſericordia in promptu, ſed adverſus omnes alios hoſtile odium. Separati epulis, diſcreti cubilibus, projectiſſima ad libidinem gens, alienarum concubitu abſtinent. inter ſe nihil illicitum. Circumcidere genitalia inſtituere, ut diverſitate noſcantur. Tranſgreſſi in morem eorum, idem uſurpant. nec quidquam prius imbuuntur, quam contemnere deos, exuere patriam: parentes, liberos, fratres, vilia habere. Augendæ tamen multitudini conſulitur. Nam & necare quemquam ex agnatis, nefas: animaſque prœlio aut ſuppliciis peremptorum, æternas putant. Hinc generandi amor, & moriendi contemptus. Corpora condere, quam cremare, è more Ægyptio: eademque cura, & de infernis perſuaſio cæleſtium contra. Ægyptii pleraque animalia effigieſque compoſitas venerantur. Judæi mente ſola, unumque numen intelligunt. Profanos

qui deum imagines, mortalibus materiis, in ſpecies hominum effingant. Summum illud & æternum, neque mutabile, neque interiturum. Igitur nulla ſimulacra urbibus ſuis, nedum templis ſunt. Non regibus hæc adulatio, non Cæſaribus honor. Sed quia ſacerdotes eorum tibia tympaniſque concinebant, hedera vinciebantur, vitiſque aurea templo reperta: Liberum patrem coli, domitorem Orientis quidam arbitrati ſunt, nequaquam congruentibus inſtitutis. quippe Liber feſtos lætoſque ritus poſuit: Judæorum mos abſurdus ſordiduſque.

6. Terra fineſque, qua ad Orientem vergunt, Arabia terminantur: à meridie, Ægyptus objacet: ab occaſu, Phœnices & mare: Septentrionem à latere Syriæ longe proſpectant. Corpora hominum ſalubria, & ferentia laborum. rari imbres, uber ſolum. Exuberant fruges noſtrum ad morem. præterque eas Balſamum & Palmæ. palmetis proceritas, & decor. Balſamum modica arbor: ut quiſque ramus intumuit, ſi vim ferri adhibeas, pavent venæ; fragmine lapidis, aut teſta aperiuntur. humor in uſu medentium eſt. Præcipuum montium Libanum erigit, mirum dictu, tantos inter ardores opacum fidumque nivibus. Idem amnem Jordanem alit, funditque. Nec Jordanes pelago accipitur. Sed unum atque alterum lacum integer perfluit: tertio retinetur. Lacus immenſo ambitu, ſpecie maris, ſapore corruptior, gravitate odoris accolis peſtifer, neque vento impellitur, neque piſces aut ſuetas aquis volucres patitur. Incertum unde, ſuperjacta, ut ſolido feruntur: periti imperitique nandi, perinde attolluntur. Certo anni, bitumen egerit: cujus legendi uſum, ut ceteras artes, experientia docuit. Ater ſuapte natura liquor, & ſparſo aceto concretus, innatat. hunc manu captum, quibus ea cura, in ſumma navis trahunt. Inde nullo juvante influit, oneratque, donec abſcindas. nec abſcindere ære ferrove poſſis: fugit cruorem veſtemque infectam ſanguine, quo feminæ per menſes exſolvuntur. ſic veteres auctores. Sed gnari locorum tradunt, undantes bitumine moles pelli, manuque trahi ad litus: mox ubi vapore terræ, vi ſolis inaruerint, ſecuribus cuneiſque ut trabes aut ſaxa diſcindi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

7. Haud procul inde campi, quos ferunt olim uberes, magniſque urbibus habitatos, fulminum jactu arſiſſe: & manere veſtigia, terramque ipſam ſpecie torridam, vim frugiferam perdidiſſe. Nam cuncta ſponte edita, aut manu ſata, ſive herba tenus aut flore, ſeu ſolitam in ſpeciem adolevere, atra & inania velut in cinerem vaneſcunt. Ego ſicut inclitas quondam urbes igne cæleſti flagraſſe concesſerim, ita halitu lacus infici terram, corrumpi ſuperfuſum ſpiritum, eoque fetus ſegetum & autumni putreſcere reor, ſolo cæloque juxta gravi. Et Belus amnis Judaïco mari illabitur: circa cujus os conlectæ arenæ, admixto nitro, in vitrum excoquuntur. modicum id litus, ſed egerentibus inexhauſtum.

8. Magna pars Judææ vicis diſpergitur. habent & opida. Hieroſolyma genti caput. Illic immenſæ opulentiæ templum, & primis munimentis urbs, dein regia: templum intimis clauſum. ad fores tantum Judæo aditus: limine, præter ſacerdotes, arcebantur. Dum Aſſyrios penes Medoſque & Perſas Oriens fuit, deſpectiſſima pars ſervientium. poſtquam Macedones præpotuere, rex Antiochus demere ſuperſtitionem, & mores Græcorum dare adnixus, quo minus teterrimam gentem in melius mutaret, Parthorum bello prohibitus eſt. nam ea tempeſtate Arſaces deſciverat. Tum Judæi Macedonibus invalidis, Parthis nondum adultis (& Romani procul aberant) ſibi ipſi reges impoſuere. qui mobilitate vulgi expulſi, reſumpta per arma dominatione, fugas civium, urbium everſiones, fratrum, conjugum, parentum neces, aliaque ſolita regibus auſi, ſuperſtitionem fovebant: quia honor ſacerdotii, firmamentum potentiæ aſſumebatur.

9. Romanorum primus Cn. Pompeius Judæos domuit: templumque jure victoriæ ingreſſus eſt. Inde vulgatum, nulla intus deûm effigie vacuam ſedem, & inania arcana. Muri Hieroſolymorum diruti, delubrum manſit. Mox bello civili inter nos, poſtquam in ditionem M. Antonii provinciæ ceſſerant; rex Parthorum Pacorus Judæa potitus, interfectuſque à P. Ventidio, & Parthi trans Euphratem redacti: Judæos C. Soſius ſubegit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Regnum ab Antonio Herodi datum, victor Auguſtus auxit. Poſt mortem Herodis, nihil exſpectato Cæſare, Simon quidam regium nomen invaſerat. Is à Quinctilio Varo obtinente Syriam punitus. & gentem coërcitam, liberi Herodis tripartito rexere. Sub Tiberio quies. dein juſſi à C. Cæſare effigiem ejus in templo locare, arma potius ſumpſere: quem motum Cæſaris mors diremit. Claudius defunctis regibus, aut ad modicum redactis, Judæam provinciam equitibus Romanis aut libertis permiſit. è quibus Antonius Felix, per omnem ſævitiam ac libidinem, jus regium ſervili ingenio exercuit, Druſilla Cleopatræ & Antonii nepte in matrimonium accepta: ut ejuſdem Antonii, Felix progener, Claudius nepos eſſet.

10. Duravit tamen patientia Judæis, uſque ad Geſſium Florum procuratorem. Sub eo bellum ortum. & comprimere cœptantem Ceſtium Gallum Syriæ legatum, varia prœlia ac ſæpius adverſa excepere. Qui ubi fato, aut tædio occidit; miſſu Neronis, Veſpaſianus fortuna famaque & egregiis miniſtris, intra duas æſtates, cuncta camporum, omneſque præter Hieroſolyma urbes, victore exercitu tenebat. Proximus annus civili bello intentus, quantum ad Judæos per otium tranſiit. Pace per Italiam parta, & externæ curæ rediere. Augebat iras, quod ſoli Judæi non ceſſiſſent. Simul manere apud exercitus Titum, ad omnes principatus novi eventus caſuſve utilius videbatur. Igitur caſtris, uti diximus, ante mœnia Hieroſolymorum poſitis, inſtructas legiones oſtentavit.

11. Judæi ſub ipſos muros ſtruxere aciem, rebus ſecundis longius auſuri, & ſi pellerentur, parato perfugio. Miſſus in eos eques cum expeditis cohortibus, ambigue certavit. Mox ceſſere hoſtes, & ſequentibus diebus crebra pro portis prœlia ſerebant: donec aſſiduis damnis, intra mœnia pellerentur. Romani ad oppugnandum verſi. neque enim dignum videbatur, famem hoſtium opperiri. poſcebantque pericula, pars virtute, multi ferocia, & cupidine præmiorum. Ipſi Tito Roma, & opes, voluptateſque ante oculos; ac ni ſtatim Hieroſolyma conciderent, morari videbantur. Sed

urbem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

urbem arduam ſitu, opera moleſque firmaverant, quîs vel plana ſatis munirentur. Nam duos colles immenſum editos claudebant muri per artem obliqui, aut introrſus ſinuati: ut latera oppugnantium, ad ictus pateſcerent. Extrema rupis abrupta: & turres, ubi mons juviſſet, in ſexaginta pedes; inter devexa, in centenos vicenoſque attollebantur: mira ſpecie, ac procul intuentibus pares. Alia intus mœnia, regiæ circumjecta. conſpicuoque faſtigio turris Antonia in honorem M. Antonii ab Herode appellata.

12. Templum in modum arcis, propriique muri, labore & opere ante alios. ipſæ porticus, quîs templum ambiebatur, egregium propugnaculum. Fons perennis aquæ, cavati ſub terra montes: & piſcinæ ciſternæque ſervandis imbribus. præviderant conditores ex diverſitate morum, crebra bella. inde cuncta, quamvis adverſus longum obſidium: & à Pompeio expugnatis, metus atque uſus pleraque monſtravere. Atque per avaritiam Claudianorum temporum, empto jure muniendi, ſtruxere muros in pace, tamquam ad bellum: magna colluvie, & ceterarum urbium clade aucti: nam pervicaciſſimus quiſque illuc perfugerat, eoque ſeditioſius agebant. Tres duces, totidem exercitus. Extrema & latiſſima mœnium Simon; mediam urbem Joannes, quem & Bargioram vocabant; templum Eleazarus firmaverat. Multitudine & armis Joannes, ac Simon; Eleazarus loco pollebat. Sed prœlia, dolus, incendia inter ipſos, & magna vis frumenti ambuſta. Mox Joannes, miſſis per ſpeciem ſacrificandi, qui Eleazarum manumque ejus obtruncarent, templo potitur. ita in duas factiones civitas diſceſſit, donec propinquantibus Rom. bellum externum concordiam pareret.

13. Evenerant prodigia, quæ neque hoſtiis, neque votis piare fas habet gens ſuperſtitioni obnoxia, religionibus adverſa. Viſæ per cælum concurrere acies, rutilantia arma, & ſubito nubium igne collucere templum. Expaſſæ repente delubri fores, & audita major humana vox, Excedere deos: ſimul ingens motus excedentium. Quæ pauci in metum trahebant: pluribus perſuaſio inerat, antiquis

ſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſacerdotum litteris contineri, eo ipſo tempore fore, ut valeſceret Oriens, profectique Judæa rerum potirentur. quæ ambages Veſpaſianum ac Titum prædixerant. Sed vulgus, more humanæ cupidinis, ſibi tantam fatorum magnitudinem interpretati, ne adverſis quidem ad vera mutabantur. Multitudinem obſeſſorum omnis ætatis, virile ac muliebre ſexus, ſexcenta millia fuiſſe accepimus. Arma cunctis, qui ferre poſſent. & plures, quam pro numero, audebant. Obſtinatio viris feminiſque par: ac ſi transferre ſedes cogerentur, major vitæ metus quam mortis. Hanc adverſus urbem gentemque Cæſar Titus, quando impetus & ſubita belli locus abnueret, aggeribus vineiſque certare ſtatuit. Dividuntur legionibus munia, & quies prœliorum fuit: donec cuncta expugnandis urbibus reperta apud veteres, aut novis ingeniis, ſtruerentur.

14. At Civilis poſt malam in Treveris pugnam, reparato per Germaniam exercitu, apud Vetera caſtra conſedit: tutus loco; & ut memoria proſperarum illic rerum, augeſcerent Barbarorum animi. Secutus eſt eodem Cerialis, duplicatis copiis, adventu ſecundæ & XVI & XIV legionum. Cohorteſque & alæ jampridem accitæ, poſt victoriam properaverant. Neuter ducum cunctator. Sed arcebat latitudo camporum, ſuopte ingenio humentium. Addiderat Civilis obliquam in Rhenum molem, cujus objectu revolutus amnis, adjacentibus ſuperfunderetur. Ea loci forma, incertis vadis ſubdola, & nobis adverſa. quippe miles Romanus armis gravis, & nandi pavidus: Germanos fluminibus ſuetos, levitas armorum, & proceritas corporum attollit.

15. Igitur laceſſentibus Batavis, ferociſſimo cuique noſtrorum cœptum certamen. deinde orta trepidatio, cum præaltis paludibus arma equique haurirentur. Germani notis vadis perſultabant, omiſſa plerumque fronte, latera ac terga circumvenientes. neque ut in pedeſtri acie, cominus certabatur, ſed tamquam navali pugna, vagi inter undas, aut ſi quid ſtabile occurrebat, totis illic corporibus nitentes, vulnerati cum integris, periti nandi cum ignaris, in mutuam perniciem implicabantur. minor tamen quam pro tumultu cædes; quia non auſi

egredi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

egredi paludem Germani, in caſtra rediere. Ejus prœlii eventus, utrumque ducem, diverſis animi motibus, ad maturandum ſummæ rei diſcrimen erexit. Civilis inſtare fortunæ; Cerialis abolere ignominiam. Germani proſperis feroces; Romanos pudor excitaverat. nox apud Barbaros cantu aut clamore; noſtris per iram & minas acta.

16. Poſtera luce Cerialis equite & auxiliariis cohortibus frontem explet: in ſecunda acie, legiones locatæ: dux ſibi delectos retinuerat ad improviſa. Civilis haud porrecto agmine, ſed cuneis aſtitit. Batavi Cugernique in dextro; læva ac propiora fluminis Tranſrhenani tenuere. Exhortatio ducum, non more concionis apud univerſos, ſed ut quoſque ſuorum advehebantur. Cerialis veterem Rom. nominis gloriam, antiquas recenteſque victorias: ut perfidum, ignavum, victum hoſtem, in æternum exſcinderent. ultione magis, quam prœlio opus eſſe. Pauciores nuper cum pluribus certaſſe: attamen fuſos Germanos, quod roboris fuerit. Supereſſe qui fugam animis, qui vulnera tergo ferant. Proprios inde ſtimulos legionibus admovebat, domitores Britanniæ quartadecimanos appellans: principem Galbam, ſextæ legionis auctoritate factum: illa primum acie, Secundanos nova ſigna, novamque aquilam dicaturos. Hinc prævectus ad Germanicum exercitum, manus tendebat, ut ſuam ripam, ſua caſtra ſanguine hoſtium reciperarent. Alacrior omnium clamor, quîs vel è longa pace prœlii cupido, vel feſſis bello pacis amor, præmiaque & quies in poſterum ſperabantur.

17. Nec Civilis ſilentem ſtruxit aciem, locum pugnæ teſtem virtutis ciens: Stare Germanos Bataveſque ſuper veſtigia gloriæ, cineres oſſaque legionum calcantes. quocumque oculos Romanus intenderet, captivitatem, cladem que & dira omina obverſari. Ne terrerentur vario Treverici prœlii eventu: ſuam illic victoriam Germanis obſtitiſſe, dum omiſſis telis, præda manus impediunt. ſed cuncta mox proſpera, & hoſti contraria eveniſſe. Quæ provideri aſtu ducis oportuerit, providiſſe: campos madentes, & ipſis gnaros, paludes hoſtibus noxias: Rhenum & Germaniæ deos in aſpectu, quorum

numine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

numine capeſſerent pugnam, conjugum, paren-
tum, patriæ memores. illum diem aut glorioſiſ-
ſimum inter majores, aut ignominioſum apud po-
ſteros fore. Ubi ſono armorum tripudiiſque (ita
illis mos) approbata ſunt dicta, ſaxis, glandibuſque
& ceteris miſſilibus prœlium incipitur: neque no-
ſtro milite paludem ingrediente, & Germanis ut
elicerent laceſſentibus.

18. Abſumptis quæ jaciuntur, & ardeſcente pu-
gna, procurſum ab hoſte infeſtius. immenſis cor-
poribus, & prælongis haſtis fluitantem labantem-
que militem eminus fodiebant: ſimul è mole, quam
eductam in Rhenum rettulimus, Bructerorum cu-
neus tranſnatavit. turbata ibi res. & pellebatur ſo-
ciarum cohortium acies, cum legiones pugnam
excipiunt, ſuppreſſaque hoſtium ferocia, prœlium
exæquatur. Inter quæ perfuga Batavus adiit Ce-
rialem, terga hoſtium promittens, ſi extremo pa-
ludis eques mitteretur: ſolidum illa & Cugernos
quibus cuſtodia obveniſſet, parum intentos. Duæ
alæ cum perfuga miſſæ, incauto hoſti circumfun-
duntur. quod ubi clamore cognitum, legiones à
fronte incubuere, pulſique Germani Rhenum fuga
petebant. Debellatum eo die foret, ſi Romana claſ-
ſis ſequi maturaſſet. Ne eques quidem inſtitit, re-
pente fuſis imbribus, & propinqua nocte.

19. Poſtera die quartadecima legio in ſuperio-
rem provinciam Gallo Annio miſſa: Cerialis exer-
citum decima ex Hiſpania legio ſupplevit. Civili
Chaucorum auxilia venere. non tamen auſus opi-
dum Batavorum armis tueri, raptis quæ ferri po-
terant, ceteris injecto igni in inſulam conceſſit:
gnarus deeſſe naves efficiendo ponti, neque exer-
citum Rom. aliter tranſmiſſurum. quin & diruit
molem à Druſo Germanico factam, Rhenumque
prono alveo in Galliam ruentem, disjectis quæ
morabantur, effudit. Sic velut abacto amne, te-
nuis alveus, inſulam inter, Germanoſque, conti-
nentium terrarum ſpeciem fecerat. Tranſiere Rhe-
num Tutor quoque & Claſſicus, & centum tre-
decim Treverorum ſenatores: in quîs fuit Alpi-
nus Montanus, quem à Primo Antonio miſſum
in Gallias ſuperius memoravimus. Comitabatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

eum frater D. Alpinus. Simul ceteri miſeratione ac donis auxilia concibant, inter gentes periculorum avidas.

20. Tantumque belli ſuperfuit, ut præſidia cohortium, alarum, legionum, modicis vicis quadripartita Civilis invaſerit: decimam legionem Arenaci; ſecundam Batavoduri; & Grinnes Vadamque cohortium alarumque caſtra: ita diviſis copiis, ut ipſe & Verax ſorore ejus genitus, Claſſicuſque ac Tutor ſuam quiſque manum traherent: nec omnia patrandi fiducia, ſed multa auſis aliqua in parte fortunam affore. Simul Cerialem neque ſatis cautum; & pluribus nunciis huc illuc curſantem poſſe medio intercipi. Quibus obvenerant caſtra decumanorum, oppugnationem legionis arduam rati, egreſſum militem & cædendis materiis operatum turbavere, occiſo præfecto caſtrorum & quinque primoribus centurionum, pauciſque militibus. Ceteri ſe munimentis defendere. Et interim Germanorum manus, Batavoduri irrumpere inchoatum pontem nitebantur. Ambiguum prœlium nox diremit.

21. Plus diſcriminis apud Grinnes Vadamque. Vadam Civilis; Grinnes Claſſicus oppugnabant: nec ſiſti poterant, interfecto fortiſſimo quoque; in quis Briganticus præfectus alæ ceciderat, quem fidum Romanis, & Civili avunculo infenſum diximus. Sed ubi Cerialis cum delecta equitum manu ſubvenit, verſa fortuna præcipites Germani in amnem aguntur. Civilis dum fugientes retentat agnitus, petituſque telis, relicto equo tranſnatavit. idem Germanis effugium. Tutorem Claſſicumque appulſæ lintres vexere. Ne tum quidem Romana claſſis pugnæ affuit, ut juſſum erat. Sed obſtitit formido, & remiges per alia militiæ munia diſperſi. Sane Cerialis parum temporis ad exſequenda imperia dabat: ſubitus conſiliis, ſed eventu clarus. Aderat fortuna, etiam ubi artes defuiſſent. hinc ipſi exercituique minor cura diſciplinæ. Et paucos poſt dies quamquam periculum captivitatis evaſiſſet, infamiam non vitavit.

22. Profectus Noveſium Bonnamque ad viſenda caſtra, quæ hiematuris legionibus erigebantur, navibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vibus remeabat, disjecto agmine, incurioſis vigi
liis. Animadverſum id Germanis; & inſidias com
poſuere. electa nox atra nubibus, & prono amn
rapti, nullo prohibente vallum ineunt. Prima cæ
des aſtu adjuta: inciſis tabernaculorum funibus
ſuiſmet coriis coopertos trucidabant. Aliud agme
turbare claſſem: injicere vincla; trahere puppes
Utque ad fallendum ſilentio; ita cœpta cæde, qu
plus terroris adderent, cuncta clamoribus miſce
bant. Romani vulneribus exciti, quærunt arma
ruunt per vias, pauci ornatu militari, plerique cir
cum brachia torta veſte, & ſtrictis mucronibus
dux ſemiſomnis ac prope intectus, errore ho
ſtium ſervatur. Namque prætoriam navem, vexil
lo inſignem, illic ducem rati, abripiunt. Ceria
lis alibi noctem egerat, ut plerique credidere
ob ſtuprum Claudiæ Sacratæ, mulieris Ubiæ. vi
giles flagitium ſuum ducis dedecore excuſabant
tamquam juſſi ſilere, ne quietem ejus turbarent
ita intermiſſo ſigno, & vocibus, ſe quoque in ſo
mnum lapſos. Multa luce revecti hoſtes, captivi
navibus, prætoriam triremem, flumine Luppia, do
num Velledæ traxere.

23. Civilem cupido inceſſit, navalem aciem oſtentandi. Complet quod biremium, quæque ſimplici ordine agebantur. Adjecta ingens lintrium vis. tricenis quadrageniſque armamenta Liburnicis ſolita: & ſimul captæ lintres, ſagulis verſicoloribus, haud indecore pro velis juvabantur. Spatium velut æquoris electum, quo Moſæ fluminis amnem Rhenus Oceano affundit. Cauſſa inſtruendæ claſſis, ſuper inſitam genti vanitatem, ut eo terrore commeatus Gallia adventantes interciperent. Cerialis miraculo magis, quam metu, direxit claſſem: numero imparem, uſu remigum, gubernatorum arte, navium magnitudine potiorem. His flumen ſecundum: illi vento agebantur. Sic prævecti, tentato telorum jactu, dirimuntur. Civilis nihil ultra auſus, trans Rhenum conceſſit. Cerialis inſulam Batavorum hoſtiliter populatus, agros villaſque Civilis intactos, nota arte ducum ſinebat: cum interim flexu autumni, & crebris pluvialibus imbribus ſuperfuſus amnis, paluſtrem

humi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

humilemque inſulam in faciem ſtagni opplevit. nec claſſis, aut commeatus aderant: caſtraque in plano ſita, vi fluminis differebantur.

24. Potuiſſe tunc opprimi legiones, & voluiſſe Germanos, ſed dolo à ſe flexos, imputavit Civilis. Neque abhorret vero, quando paucis poſt diebus deditio inſecuta eſt. Nam Cerialis, per occultos nuncios, Batavis pacem, Civili veniam oſtentans, Velledam propinquoſque monebat, fortunam belli tot cladibus adverſam, opportuno erga populum Rom. merito mutare. Cæſos Treveros, receptos Ubios, ereptam Batavis patriam: neque aliud Civilis amicitia peractum, quam vulnera, fugas, luctus. exulem eum & extorrem, recipientibus oneri: & ſatis peccaviſſe, quod totiens Rhenum tranſcenderint. ſi quid ultra moliantur, inde injuriam & culpam, hinc ultionem & deos fore. Miſcebantur minis promiſſa.

25. Et concuſſa Tranſrhenanorum fide, inter Batavos quoque ſermones orti; Non prorogandam ultra ruinam: nec poſſe ab una natione totius orbis ſervitium depelli. quid perfectum cæde & incendiis legionum; niſi ut plures validioreſque accirentur? Si Veſpaſiano bellum navaverint; Veſpaſianum rerum potiri. ſin populum Romanum armis provocent; quotam partem generis humani Batavos eſſe? reſpicerent Rhætos Noricoſque, & ceterorum onera ſociorum: ſibi non tributa, ſed virtutem & viros indici. proximum id libertati: & ſi dominorum electio ſit; honeſtius principes Romanorum, quam Germanorum feminas tolerari. hæc vulgus: Proceres; atrociore Civilis rabie ſemet in arma truſos: illum domeſticis malis, excidium gentis oppoſuiſſe. tunc infenſos Batavis deos, cum obſiderentur legiones, interficerentur legati, bellum uni neceſſarium, ferale ipſis ſumeretur. Ventum ad extrema, ni reſipiſcere incipiant & noxii capitis pœna pœnitentiam fateantur.

26. Non fefellit Civilem ea inclinatio, & prævenire ſtatuit: ſuper tædium malorum, etiam ſpe vitæ, quæ plerumque magnos animos infringit. Petito colloquio, ſcinditur Nabaliæ fluminis pons. In cujus abrupta progreſſi duces, & Civilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ita cœpit: Si apud Vitellii legatum defenderer; ne-que facto meo venia, neque dictis fides debeba-tur. Cuncta inter nos inimica, hoſtilia, ab illo cœ-pta, à me aucta erant. Erga Veſpaſianum vetu-mihi obſervantia: & cum privatus eſſet, amici vo-cabamur. Hoc Primo Antonio notum, cujus epi-ſtolis ad bellum accitus ſum, ne Germanicæ legio-nes & Gallica juventus Alpes tranſcenderet. Quæ Antonius epiſtolis, Hordeonius Flaccus, præſen-monebat, arma in Germania movi, quæ Mucia-nus in Syria, Aponius in Mœſia, Flavianus in Pannonia.

C. CORN. TACITI
DE SITU, MORIBUS,
ET
POPULIS GERMANIÆ
LIBELLUS.

GErmania omnis à Galliis Rhætiiſque & Pannoniis, Rheno & Danubio fluminibus; à Sarmatis Daciſque, mutuo metu aut montibus ſeparatur. Cetera Oceanus ambit, latos ſinus & inſularum immenſa ſpatia complectens, nuper cognitis quibuſdam gentibus, ac regibus, quos bellum aperuit. Rhenus Rhæticarum Alpium inacceſſo ac præcipiti vertice ortus, modico flexu in Occidentem verſus, ſeptentrionali Oceano miſcetur. Danubius molli & clementer edito montis Abnobæ jugo effuſus, plures populos adit, donec in Ponticum mare ſex meatibus erumpit. ſeptimum enim os paludibus hauritur.

2. Ipſos Germanos indigenas crediderim, minimeque aliarum gentium adventibus & hoſpitiis mixtos: quia nec terra olim, ſed claſſibus advehebantur qui mutare ſedes quærebant: & immenſus ul-

tra,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tra, utque ſic dixerim, adverſus Oceanus raris ab orbe noſtro navibus aditur. Quis porro præter periculum horridi & ignoti maris, Aſia, aut Africa, aut Italia relicta, Germaniam peteret? informem terris, aſperam cælo, triſtem cultu aſpectuque, niſi ſi patria ſit. Celebrant carminibus antiquis (quod unum apud illos memoriæ & annalium genus eſt) Tuiſtonem deum terra editum, & filium Mannum, originem gentis conditoreſque. Manno tris filios aſſignant, è quorum nominibus proximi Oceano Ingævones, medii Herminones, ceteri Iſtævones vocentur. Quidam autem licentia vetuſtatis plureis deo ortos, pluresque gentis appellationes, Marſos, Gambrivios, Suevos, Vandalios affirmant: eaque vera & antiqua nomina. Ceterum Germaniæ vocabulum recens & nuper additum: quoniam qui primi Rhenum tranſgreſſi Gallos expulerint, ac nunc Tungri, tunc Germani vocati ſint. ita nationis nomen, non gentis evaluiſſe paulatim, ut omnes primum à victore ob metum, mox à ſeipſis invento nomine Germani vocarentur. Fuiſſe apud eos & Herculem memorant, primumque omnium virorum fortium ituri in prœlia canunt.

3. Sunt illis hæc quoque carmina, quorum relatu quem Barditum vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunam ipſo cantu augurantur. terrent enim, trepidantve, prout ſonuit acies. Nec tam voces illæ, quam virtutis concentus videntur. affectatur præcipue aſperitas ſoni, & fractum murmur, objectis ad os ſcutis, quo plenior & gravior vox repercuſſu intumeſcat. Ceterum & Ulixem quidam opinantur longo illo & fabuloſo errore in hunc Oceanum delatum, adiſſe Germaniæ terras, Aſciburgiumque, quod in ripa Rheni ſitum hodieque incolitur, ab illo conſtitutum, nominatumque. Aram quin etiam Ulixi conſecratam, adjecto Laërtæ patris nomine, eodem loco olim repertam: monumentaque, & tumulos quoſdam Græcis litteris inſcriptos in confinio Germaniæ Rhætiæque adhuc exſtare. quæ neque confirmare argumentis, neque refellere in animo eſt: ex ingenio ſuo quiſque demat, vel addat fidem.

4. Ipſe eorum opinionibus accedo, qui Ger-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

maniæ populos nullis aliis aliarum nationum con-nubiis infectos, propriam & ſinceram & tantum ſui ſimilem gentem exſtitiſſe arbitrantur. Unde ha-bitus quoque corporum, quamquam in tanto homi-num numero, idem omnibus: truces & cærulei ocu-li, rutilæ comæ, magna corpora, & tantum ad im-petum valida. laboris atque operum non eadem pa-tientia: minimeque ſitim æſtumque tolerare, fri-gora atque inediam cælo ſolove aſſueverunt.

5. Terra etſi aliquanto ſpecie differt, in univer-ſum tamen aut ſilvis horrida, aut paludibus fœda: humidior qua Gallias, ventoſior qua Noricum ac Pannoniam aſpicit: ſatis ferax, frugiferarum arbo-rum impatiens, pecorum fecunda, ſed plerumque improcera. ne armentis quidem ſuus honor, aut gloria frontis. numero gaudent. eæque ſolæ & gra-tiſſimæ opes ſunt. Argentum & aurum propitii an irati dii negaverint, dubito. Nec tamen affirmave-rim, nullam Germaniæ venam argentum aurumve gignere. quis enim ſcrutatus eſt? poſſeſſione & uſu haud perinde afficiuntur. Eſt videre apud illos ar-gentea vaſa, legatis & principibus eorum muneri data, non in alia vilitate, quam quæ humo fingun-tur: quamquam proximi ob uſum commerciorum aurum & argentum in pretio habent, formaſque quaſdam noſtræ pecuniæ agnoſcunt, atque eligunt. interiores ſimplicius & antiquius permutatione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem & diu notam, Serratos, Bigatoſque. Argentum quo-que magis quam aurum ſequuntur, nulla affectione animi, ſed quia numerus argenteorum facilior uſu eſt promiſcua ac vilia mercantibus.

6. Ne ferrum quidem ſupereſt, ſicut ex genere telorum colligitur. Rari gladiis, aut majoribus lanceis utuntur. haſtas, vel ipſorum vocabulo fra-meas gerunt, anguſto & brevi ferro; ſed ita acri & ad uſum habili, ut eodem telo, prout ratio poſcit, vel cominus vel eminus pugnent. & eques quidem ſcuto frameaque contentus eſt. pedites & miſſili-ſpargunt, pluraque ſinguli, atque in immenſum vi-brant, nudi aut ſagulo leves. nulla cultus jactatio: ſcuta tantum lectiſſimis coloribus diſtinguunt. pau-cis loricæ: vix uni alterive caſſis, aut galea. Equ-

no

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

non forma, non velocitate conſpicui. ſed nec variare gyros in morem noſtrum docentur. In rectum aut uno flexu dextros agunt, ita conjuncto orbe, ut nemo poſterior ſit. In univerſum æſtimanti, plus penes peditem roboris: eoque mixti prœliantur, apta & congruente ad equeſtrem pugnam velocitate peditum, quos ex omni juventute delectos ante aciem locant. Definitur & numerus: centeni ex ſingulis pagis ſunt: idque ipſum inter ſuos vocantur. & quod primo numerus fuit, jam nomen & honor eſt. Acies per cuneos componitur. Cedere loco, dummodo rurſus inſtes, conſilii quam formidinis arbitrantur. Corpora ſuorum etiam in dubiis prœliis referunt. Scutum reliquiſſe præcipuum flagitium. nec aut ſacris adeſſe, aut concilium inire ignominioſo fas. multique ſuperſtites bellorum, infamiam laqueo finierunt.

7. Reges ex nobilitate; duces ex virtute ſumunt. Nec regibus infinita aut libera poteſtas; & duces exemplo potius quam imperio, ſi prompti, ſi conſpicui: ſi ante aciem agant, admiratione præſunt. Ceterum neque animadvertere, neque vincire, neque verberare quidem niſi ſacerdotibus permiſſum: non quaſi in pœnam nec ducis juſſu, ſed velut deo imperante, quem adeſſe bellantibus credunt: effigieſque, & ſigna quædam detracta lucis in prœlium ferunt. Quodque præcipuum fortitudinis incitamentum eſt, non caſus, nec fortuita conglobatio turmam aut cuneum facit, ſed familiæ & propinquitates. & in proximo pignora: unde feminarum ululatus audiri, unde vagitus infantium. hi cuique ſanctiſſimi teſtes, hi maximi laudatores. Ad matres, ad conjuges vulnera ferunt: nec illæ numerare, aut exſugere plagas pavent. Ciboſque & hortamina pugnantibus geſtant.

8. Memoriæ proditur, quaſdam acies inclinatas jam & labantes à feminis reſtitutas, conſtantia precum & objectu pectorum, & monſtrata cominus captivitate, quam longe impatientius feminarum ſuarum nomine timent: adeo ut efficacius obligentur animi civitatum, quibus inter obſides puellæ quoque nobiles imperantur. Ineſſe quinetiam ſanctum aliquid & providum putant:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nec aut conſilia earum aſpernantur, aut reſponſa negligunt. Vidimus ſub divo Veſpaſiano Velledam, diu apud pleroſque numinis loco habitam. Sed & olim Auriniam, & complureis alias venerati ſunt, non adulatione, nec tamquam facerent deas.

9. Deorum maxime Mercurium colunt, cui certis diebus, humanis quoque hoſtiis litare fas habent. Herculem ac Martem conceſſis animalibus placant: pars Suevorum & Iſidi ſacrificat. Unde cauſſa & origo peregrino ſacro, parum comperi, niſi quod ſignum ipſum in modum liburnæ figuratum, docet advectam religionem. Ceterum nec cohibere parietibus deos, neque in ullam humani oris ſpeciem aſſimilare, ex magnitudine cæleſtium arbitrantur. Lucos ac nemora conſecrant, deorumque nominibus appellant ſecretum illud, quod ſola reverentia vident.

10. Auſpicia, ſorteſque ut qui maxime obſervant. Sortium conſuetudo ſimplex: virgam frugiferæ arbori deciſam, in ſurculos amputant, eoſque notis quibuſdam diſcretos ſuper candidam veſtem temere ac fortuito ſpargunt. mox ſi publice conſulatur, ſacerdos civitatis; ſin privatim, ipſe paterfamiliæ precatus deos, cælumque ſuſpiciens, ter ſingulos tollit, ſublatos ſecundum impreſſam ante notam interpretatur. Si prohibuerunt; nulla de eadem re in eundem diem conſultatio. Sin permiſſum; auſpiciorum adhuc fides exigitur. & illud quidem etiam hic notum, avium voces, volatuſque interrogare. Proprium gentis, equorum quoque præſagia ac monitus experiri. publice aluntur iiſdem nemoribus ac lucis, candidi & nullo mortali opere contacti, quos preſſos ſacro curru ſacerdos ac rex vel princeps civitatis comitantur, hinnituſque ac fremitus obſervant. Nec ulli auſpicio major fides, non ſolum apud plebem, ſed apud proceres, apud ſacerdotes. Se enim miniſtros deorum, illos conſcios putant. Eſt & alia obſervatio auſpiciorum, qua gravium bellorum eventus explorant. Ejus gentis cum qua bellum eſt, captivum quoquo modo interceptum, cum electo popularium ſuorum, patriis quemque armis committunt. victoria hujus vel illius, pro præjudicio accipitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

11. De minoribus rebus principes conſultant, de majoribus omnes, ita tamen, ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium eſt, apud principes pertractentur. Coëunt, niſi quid fortuitum & ſubitum inciderit, certis diebus, cum aut inchoatur luna aut impletur. nam agendis rebus hoc auſpicatiſſimum initium credunt. Nec dierum numerum ut nos, ſed noctium computant. Sic conſtituunt, ſic condicunt. nox ducere diem videtur. Illud ex libertate vitium, quod non ſimul, nec juſſi conveniunt, ſed & alter, & tertius dies cunctatione coëuntium abſumitur. Ut turbæ placuit, conſidunt armati. Silentium per ſacerdotes, quibus tum & coërcendi jus eſt, imperatur. Mox rex vel princeps, prout ætas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facundia eſt, audiuntur, auctoritate ſuadendi magis quam jubendi poteſtate. Si diſplicuit ſententia, fremitu aſpernantur: ſin placuit, frameas concutiunt. Honoratiſſimum aſſenſus genus eſt, armis laudare.

12. Licet apud concilium accuſare quoque, & diſcrimen capitis intendere. Diſtinctio pœnarum ex delicto. proditores & transfugas arboribus ſuſpendunt. ignavos, & imbelles, & corpore infames, cœno ac palude, injecta inſuper crate, mergunt. Diverſitas ſupplicii illuc reſpicit, tamquam ſcelera oſtendi oporteat dum puniuntur, flagitia abſcondi. Sed & levioribus delictis pro modo pœnarum, equorum pecorumque numero convicti multantur. pars multæ regi vel civitati, pars ipſi qui vindicatur vel propinquis ejus exſolvitur. Eliguntur in iiſdem conciliis & principes, qui jura per pagos vicoſque reddunt. Centeni ſingulis ex plebe comites, conſilium ſimul & auctoritas, adſunt.

13. Nihil autem neque publicæ neque privatæ rei, niſi armati agunt. Sed arma ſumere non ante cuiquam moris, quam civitas ſuffecturum probaverit. Tum in ipſo concilio vel principum aliquis, vel pater, vel propinquus ſcuto frameaque juvenem ornant. hæc apud illos toga, hic primus juventæ honos: ante hoc domus pars videntur, mox reipublicæ. Inſignis nobilitas aut magna patrum merita, principis dignationem etiam adoleſcen-

ſcentulis aſſignant. Ceteris robuſtioribus ac jam pridem probatis aggregantur. nec rubor inter comites aſpici. Gradus quinetiam & ipſe comitatus habet, judicio ejus quem ſectanturt. Magnaque & comitum æmulatio, quibus primus apud principem ſuum locus : & principum, cui plurimi & acerrimi comites. Hæc dignitas, hæ vires, magno ſemper electorum juvenum globo circumdari, in pace decus, in bello præſidium. Nec ſolum in ſua gente cuique, ſed apud finitimas quoque civitates id nomen, ea gloria eſt, ſi numero ac virtute comitatus emineat. expetuntur enim legationibus, & muneribus ornantur, & ipſa plerumque fama bella profligant.

14. Cum ventum in aciem, turpe principi virtute vinci, turpe comitatui virtutem principis non adæquare. Jam vero infame in omnem vitam ac probroſum, ſuperſtitem principi ſuo ex acie receſſiſſe. Illum defendere, tueri, ſua quoque fortia facta gloriæ ejus aſſignare, præcipuum ſacramentum eſt. Principes pro victoria pugnant; comites pro principe. Si civitas, in qua orti ſunt, longa pace & otio torpeat; plerique nobilium adoleſcentium petunt ultro eas nationes, quæ tum bellum aliquod gerunt. quia & ingrata genti quies,& facilius inter ancipitia clareſcunt, magnumque comitatum non niſi vi belloque tueare. exigunt enim principis ſui liberalitate illum bellatorem equum, illam cruentam victricemque frameam. Nam epulæ, & quamquam incompti,largi tamen apparatus, pro ſtipendio cedunt. materia munificentiæ per bella, & raptus. Nec arare terram, aut exſpectare annum, tam facile perſuaſeris, quam vocare hoſtes & vulnera mereri. pigrum quinimmo & iners videtur ſudore acquirere, quod poſſis ſanguine parare.

15. Quotiens bella non ineunt, non multum venatibus; plus per otium tranſigunt, dediti ſomno, ciboque. Fortiſſimus quiſque ac bellicoſiſſimus nihil agens, delegata domus & penatium & agrorum cura feminis ſenibuſque, & infirmiſſimo cuique ex familia, ipſi hebent : mira diverſitate naturæ, cum iidem homines ſic ament inertiam,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

& oderint quietem. Mos eſt civitatibus ultro ac viritim conferre principibus vel armentorum vel frugum, quod pro honore acceptum, etiam neceſſitatibus ſubvenit. Gaudent præcipue finitimarum gentium donis, quæ non modo à ſingulis, ſed publice mittuntur: electi equi, magna arma, phaleræ, torqueſque. Jam & pecuniam accipere docuimus.

16. Nullas Germanorum populis urbes habitari, ſatis notum eſt, ne pati quidem inter ſe junctas ſedes. Colunt diſcreti ac diverſi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit. Vicos locant, non in noſtrum morem, connexis & cohærentibus ædificiis: ſuam quiſque domum ſpatio circumdat, ſive adverſus caſus ignis remedium, ſive inſcitia ædificandi. Ne cæmentorum quidem apud illos aut tegularum uſus; materia ad omnia utuntur informi, & citra ſpeciem aut delectationem. Quædam loca diligentius illinunt terra ita pura ac ſplendente, ut picturam ac lineamenta colorum imitetur. Solent & ſubterraneos ſpecus aperire, eoſque multo inſuper fimo onerant, ſuffugium hiemi & receptaculum frugibus: quia rigorem frigorum ejuſmodi locis molliunt: & ſi quando hoſtis advenit, aperta populatur: abdita autem & defoſſa, aut ignorantur, aut eo ipſo fallunt, quod quærenda ſunt.

17. Tegumen omnibus ſagum, fibula, aut ſi deſit, ſpina conſertum. cetera intecti, totos dies juxta focum atque ignem agunt. Locupletiſſimi veſte diſtinguuntur, non fluitante ſicut Sarmatæ ac Parthi, ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente. Gerunt & ferarum pelles, proximi ripæ negligenter, ulteriores exquiſitius, ut quibus nullus per commercia cultus. Eligunt feras, & detracta velamina ſpargunt maculis, pellibuſque belluarum, quas exterior Oceanus, atque ignotum mare gignit. Nec alius feminis quam viris habitus, niſi quod feminæ ſæpius lineis amictibus velantur, eoſque purpura variant, partemque veſtitus ſuperioris in manicas non extendunt, nudæ brachia ac lacertos. ſed & proxima pars pectoris patet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

18. Quamquam ſevera illic matrimonia. ne ullam morum partem magis laudaveris. nam prop ſoli barbarorum ſingulis uxoribus contenti ſun exceptis admodum paucis, qui non libidine, ſed o nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur. Doten non uxor marito , ſed uxori maritus offert. Inter ſunt parentes & propinqui , ac munera probant munera non ad delicias muliebres quæſita, nec quibus nova nupta comatur ; ſed boves & frenatum equum , & ſcutum cum framea gladioque. In hæc munera uxor accipitur. atque invicem ipſa armorum aliquid viro affert. hoc maximum vinculum hæc arcana ſacra, hos conjugales deos arbitrantur Ne ſe mulier extra virtutum cogitationes , extraque bellorum caſus putet , ipſis incipientis matrimonii auſpiciis admonetur, venire ſe laborum periculorumque ſociam , idem in pace , idem in prœlio paſſuram auſuramque. hoc juncti boves, hoc paratus equus , hoc data arma denunciant. Sic vivendum, ſic pereundum: accipere ſe quæ liberis inviolata ac digna reddat , quæ nurus accipiant, rurſuſque ad nepotes referant.

19. Ergo ſepta pudicitia agunt, nullis ſpectaculorum illecebris , nullis conviviorum irritationibus corruptæ. Litterarum ſecreta viri pariter ac feminæ ignorant. Pauciſſima in tam numeroſa gente adulteria , quorum pœna præſens , & maritis permiſſa. Acciſis crinibus nudatam coram propinquis expellit domo maritus , ac per omnem vicum verbere agit. publicatæ enim pudicitiæ nulla venia. non forma , non ætate, non opibus maritum invenerit. Nemo enim illic vitia ridet: nec corrumpere & corrumpi , ſæculum vocatur. Melius quidem adhuc eæ civitates , in quibus tantum virgines nubunt , & cum ſpe votoque uxoris ſemel tranſigitur. Sic unum accipiunt maritum, quo modo unum corpus , unamque vitam, ne ulla cogitatio ultra , ne longior cupiditas, ne tamquam maritum, ſed tamquam matrimonium ament. Numerum liberorum finire, aut quemquam ex agnatis necare, flagitium habetur. pluſque ibi boni mores valent, quam alibi bonæ leges.

20. In omni domo nudi ac ſordidi , in hos artus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tus, in hæc corpora, quæ miramur, excreſcunt. Sua quemque mater uberibus alit, nec ancillis ac nutricibus delegantur. Dominum ac ſervum nullis educationis deliciis dignoſcas. Inter eadem pecora: in eadem humo degunt; donec ætas ſeparet ingenuos, virtus agnoſcat. Sera juvenum Venus, eoque inexhauſta pubertas: nec virgines feſtinantur; eadem juventa, ſimilis proceritas, pares validique miſcentur, ac robora parentum liberi referunt. Sororum filiis idem apud avunculum, qui apud patrem honor. Quidam ſanctiorem artioremque hunc nexum ſanguinis arbitrantur, & in accipiendis obſidibus magis exigunt, tamquam ii, & animum firmius, & domum latius teneant. Heredes tamen ſucceſſoreſque ſui cuique liberi: & nullum teſtamentum. Si liberi non ſunt, proximus gradus in poſſeſſione, fratres, patrui, avunculi. Quanto plus propinquorum, quo major affinium numerus, tanto gratioſior ſenectus. nec ulla orbitatis pretia.

21. Suſcipere tam inimicitias ſeu patris ſeu propinqui, quam amicitias neceſſe eſt. Nec implacabiles durant. luitur enim etiam homicidium certo armentorum ac pecorum numero, recipitque ſatisfactionem univerſa domus, utiliter in publicum, quia periculoſiores ſunt inimicitiæ juxta libertatem. Convictibus & hoſpitiis non alia gens effuſius indulget. Quemcumque mortalium arcere tecto, nefas habetur, pro fortuna quiſque apparatis epulis excipit. Cum defecere, qui modo hoſpes fuerat, monſtrator hoſpitii & comes, proximam domum non invitati adeunt. nec intereſt pari humanitate accipiuntur. Notum ignotumque, quantum ad jus hoſpitii, nemo diſcernit. Abeunti, ſi quid popoſceris, concedere moris: & poſcendi invicem eadem facilitas. Gaudent muneribus. ſed nec data imputant. nec acceptis obligantur.

22. Victus inter hoſpites comis. Statim è ſomno, quem plerumque in diem extrahunt, lavantur, ſæpius calida, ut apud quos plurimum hiems occupat. Lauti, cibum capiunt, ſeparatæ ſingulis ſedes, & ſua cuique menſa. Tum ad negotia, nec minus ſæpe ad convivia procedunt armati. Diem no-

ctemque continuare potando, nulli probrum. Cre
bræ ut inter vinolentos rixæ, raro conviciis, ſæpiu
cæde & vulneribus tranſiguntur. Sed & de recon
ciliandis invicem inimicis, & jungendis affinitat
bus, & adſciſcendis principibus, de pace deniqu
ac bello plerumque in conviviis conſultant: tam
quam nullo magis tempore aut ad ſimplices cogita
tiones pateat animus, aut ad magnas incaleſcat
Gens non aſtuta nec callida, aperit adhuc ſecret
pectoris licentia loci. Ergo detecta & nuda o
mnium mens poſtera die retractatur: & ſalva utriuſ
que temporis ratio eſt. Deliberant dum fingere ne
ſciunt: conſtituunt dum errare non poſſunt.

23. Potui humor ex ordeo aut frumento, in
quandam ſimilitudinem vini corruptus. Proxim
ripæ & vinum mercantur. Cibi ſimplices, agreſti
poma, recens fera, aut lac concretum. Sine appa-
ratu, ſine blandimentis expellunt famem. adverſu
ſitim, non eadem temperantia. Si indulſeris ebrie-
tati, ſuggerendo quantum concupiſcunt, haud mi-
nus facile vitiis, quam armis vincentur.

24. Genus ſpectaculorum unum atque in omni
cœtu idem. Nudi juvenes, quibus id ludicrum eſt,
inter gladios ſe atque infeſtas frameas ſaltu jaciunt.
Exercitatio artem paravit, ars decorem. non in
quæſtum tamen aut mercedem. quamvis audacis
laſciviæ pretium eſt, voluptas ſpectantium. Aleam
(quod mirere) ſobrii inter ſeria exercent, tanta lu-
crandi perdendive temeritate, ut cum omnia defe-
cerunt, extremo ac noviſſimo jactu de libertate &
de corpore contendant. Victus voluntariam ſervi-
tutem adit. quamvis junior, quamvis robuſtior, al-
ligari ſe ac venire patitur. ea eſt in re prava pervi-
cacia: ipſi fidem vocant. Servos conditionis hujus
per commercia tradunt, ut ſe quoque pudore vi-
ctoriæ exſolvant.

25. Ceteris ſervis, non in noſtrum morem de-
ſcriptis per familiam miniſteriis utuntur. Suam
quiſque ſedem, ſuos penates regit. Frumenti mo-
dum dominus, aut pecoris, aut veſtis, ut colono
injungit: & ſervus hactenus paret. Cetera domus
officia, uxor ac liberi exſequuntur. Verberare ſer-
vum, ac vinculis & opere coërcere, rarum. Occi-
dere

dere ſolent, non diſciplina & ſeveritate, ſed impetu & ira, ut inimicum, niſi quod impune. Liberti non multum ſupra ſervos ſunt, raro aliquod momentum in domo, numquam in civitate, exceptis dumtaxat iis gentibus, quæ regnantur. Ibi enim & ſuper ingenuos & ſuper nobiles aſcendunt: apud ceteros impares libertini libertatis argumentum ſunt.

26. Fenus agitare & in uſuras extendere ignotum: ideoque magis ſervatur, quam ſi vetitum eſſet. Agri pro numero cultorum ab univerſis per vices occupantur, quos mox inter ſe ſecundum dignationem partiuntur. facilitatem partiendi, camporum ſpatia præſtant. Arva per annos mutant, & ſupereſt ager. nec enim cum ubertate & amplitudine ſoli labore contendunt, ut pomaria conſerant, & prata ſeparent, & hortos rigent. ſola terræ ſeges imperatur. Unde annum quoque ipſum non in totidem digerunt ſpecies: hiems & ver & æſtas intellectum ac vocabula habent: autumni perinde nomen ac bona ignorantur.

27. Funerum nulla ambitio. id ſolum obſervatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis crementur. Struem rogi nec veſtibus, nec odoribus cumulant. ſua cuique arma, quorundam igni & equus adjicitur. Sepulcrum ceſpes erigit. Monumentorum arduum & operoſum honorem, ut gravem defunctis, aſpernantur. Lamenta ac lacrymas cito; dolorem & triſtitiam tarde ponunt. Feminis lugere honeſtum eſt; viris meminiſſe. Hæc in commune de omnium Germanorum origine ac moribus accepimus. nunc ſingularum gentium inſtituta, ritusque quatenus differant: quæ nationes è Germania in Gallias commigraverint, expediam.

28. Validiores olim Gallorum res fuiſſe ſummus auctorum divus Julius tradit: eoque credibile eſt, etiam Gallos in Germaniam tranſgreſſos. Quantulum enim amnis obſtabat, quo minus, ut quæque gens evaluerat, occuparet permutaretque ſedes promiſcuas adhuc, & nulla regnorum potentia diviſas? Igitur inter Hercyniam ſilvam, Rhenumque & Mœnum amnes Helvetii; ulteriora Boii, Gallica utraque gens, tenuere. Manet adhuc Boiemi

nomen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nomen, ſignificatque loci veterem memoriam quamvis mutatis cultoribus. Sed utrum Araviſci in Pannoniam ab Oſis Germanorum natione; an Oſi ab Araviſcis in Germaniam commigraverint cum eodem adhuc ſermone, inſtitutis, moribus utantur, incertum eſt: quia pari olim inopia ac libertate, eadem utriuſque ripæ bona malaque erant. Treveri & Nervii circa affectationem Germanicæ originis ultro ambitioſi ſunt, tamquam per hanc gloriam ſanguinis, à ſimilitudine & inertia Gallorum ſeparentur. Ipſam Rheni ripam haud dubie Germanorum populi colunt, Vangiones, Triboci, Nemetes. Ubii quidem, quamquam Romana colonia eſſe meruerint, ac libentius Agrippinenſes conditoris ſui nomine vocentur, origine erubeſcunt, transgreſſi olim, & experimento fidei ſuper ipſam Rheni ripam collocati, ut arcerent, non ut cuſtodirentur.

29. Omnium harum gentium virtute præcipui Batavi, non multum ex ripa, ſed inſulam Rheni amnis colunt, Cattorum quondam populus, & ſeditione domeſtica in eas ſedes tranſgreſſus, in quibus pars Romani imperii fierent. Manet honos, & antiquæ ſocietatis inſigne. nam nec tributis contemnuntur, nec publicanus atterit. exempti oneribus & collationibus, & tantum in uſum prœliorum ſepoſiti, velut tela atque arma, bellis reſervantur. Eſt in eodem obſequio & Mattiacorum gens. Protulit enim magnitudo populi Romani ultra Rhenum, ultraque veteres terminos imperii reverentiam. Ita ſede finibuſque in ſua ripa, mente animoque nobiſcum agunt, cetera ſimiles Batavis, niſi quod ipſo adhuc terræ ſuæ ſolo & cælo acrius animantur. Non numeraverim inter Germaniæ populos, quamquam trans Rhenum Danubiumque conſederint, eos qui Decumates agros exercent. Leviſſimus quiſque Gallorum, & inopia audax, dubiæ poſſeſſionis ſolum occupavere. Mox limite aucto, promotiſque præſidiis, ſinus imperii, & pars provinciæ habentur.

30. Ultra hos Catti initium ſedis ab Hercynio ſaltu inchoant, non ita effuſis ac paluſtribus locis, ut ceteræ civitates, in quas Germania pateſcit. du-

rant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

[st]ant ſiquidem colles, paulatimque rareſcunt: & Cat[t]os ſuos ſaltus Hercynius proſequitur ſimul atque [d]eponit. Duriora genti corpora, ſtricti artus, mi[n]ax vultus, & major animi vigor. Multum (ut in[t]er Germanos) rationis ac ſolertiæ: præponere ele[c]tos, audire præpoſitos, noſſe ordines, intelligere [o]ccaſiones, differre impetus, diſponere diem, val[l]are noctem, fortunam inter dubia, virtutem in[t]er certa numerare: quodque rariſſimum, nec niſi [r]atione diſciplinæ conceſſum; plus reponere in du[c]e quam in exercitu. omne robur in pedite, quem [ſ]uper arma, ferramentis quoque & copiis coone[r]ant. Alios ad prœlium ire videas, Cattos ad bel[l]um. rari excurſus & fortuita pugna. Equeſtrium [ſ]ane virium id proprium, cito parare victoriam, [c]ito cedere. Velocitas juxta formidinem, cuncta[t]io propior conſtantiæ eſt.

31. Et aliis Germanorum populis uſurpatum ra[r]a & privata cujuſque audentia, apud Cattos in conſenſum vertit, ut primum adoleverint crinem barbamque ſummittere, nec niſi hoſte cæſo exue[r]e votivum obligatumque virtuti oris habitum. Su[]per ſanguinem & ſpolia revelant frontem, ſeque [t]um demum pretia naſcendi rettuliſſe, dignoſque patria ac parentibus ferunt. Ignavis & imbellibus manet ſqualor. Fortiſſimus quiſque ferreum inſu[]per annulum (ignominioſum id genti) velut vin[]culum geſtat, donec ſe cæde hoſtis abſolvat. Pluri[]mis Cattorum hic placet habitus. Jamque canent inſignes, & hoſtibus ſimul ſuiſque monſtrati. o[]mnium penes hos initia pugnarum. hæc prima ſem[]per acies, viſu nova. Nam ne in pace quidem vultu [m]itiore manſueſcunt. Nulli domus, aut ager, aut aliqua cura, prout ad quemque venere aluntur, pro[]digi alieni, contemptores ſui, donec exſanguis ſe[]nectus tam duræ virtuti impares faciat.

32. Proximi Cattis certum jam alveo Rhenum, quique terminus eſſe ſufficiat, Uſipii ac Tencteri colunt. Tencteri ſuper ſolitum bellorum decus, equeſtris diſciplinæ arte præcellunt. Nec major apud Cattos peditum laus, quam Tencteris equi[]tum. Sic inſtituere majores, poſteri imitantur. Hi luſus infantium, hæc juvenum æmulatio, perſeve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rant ſenes. inter familiam, & penates, & ju ſucceſſionum, equi traduntur. excipit filius, n ut cetera maximus natu, ſed prout ferox bello melior.

33. Juxta Tencteros Bructeri olim occurr bant: nunc Chamavos & Angrivarios immigra ſe narratur, pulſis Bructeris ac penitus exciſis vicinarum conſenſu nationum, ſeu ſuperbiæ odi ſeu prædæ dulcedine, ſeu favore quodam erga n deorum. nam ne ſpectaculo quidem prœlii in videre, ſuper LX millia non armis teliſque R manis, ſed quod magnificentius eſt, oblectatio ni oculiſque ceciderunt. Maneat quæſo, dure que gentibus ſi non amor noſtri, at certe odiu ſui: quando urgentibus imperii fatis, nihil ja præſtare fortuna majus poteſt, quam hoſtium di cordiam.

34. Angrivarios & Chamavos à tergo Dulgibi ni, & Chaſuari cludunt, aliæque gentes haud per inde memoratæ. à fronte Friſii excipiunt. Majori bus minoribuſque Friſiis vocabulum eſt, ex mod virium. utræque nationes uſque ad Oceanum Rhe no prætexuntur, ambiuntque immenſos inſuper la cus, & Romanis claſſibus navigatos. Ipſum quin etiam Oceanum illa tentavimus. & ſupereſſe adhu Herculis columnas fama vulgavit: ſive adiit Her cules, ſeu quidquid ubique magnificum eſt, in cla ritatem ejus referre conſuevimus. Nec defuit au dentia Druſo Germanico, ſed obſtitit Oceanus in ſe ſimul atque in Herculem inquiri. Mox nem tentavit: ſanctiuſque ac reverentius viſum, de acti deorum credere, quam ſcire.

35. Hactenus in Occidentem Germaniam no- vimus. In Septemtrionem ingenti flexu redit. Ac primo ſtatim Chaucorum gens, quamquam inci piat à Friſiis, ac partem litoris occupet, omnium quas expoſui gentium lateribus obtenditur, donec in Cattos uſque ſinuetur. tam immenſum terra- rum ſpatium non tenent tantum Chauci, ſed & implent: populus inter Germanos nobiliſſimus, quique magnitudinem ſuam malit juſtitia tueri, ſine cupiditate, ſine impotentia, quieti ſecretique, nulla provocant bella, nullis raptibus aut latroci-

niis

niis populantur. Idque præcipuum virtutis ac virium argumentum eſt, quod ut ſuperiores agant, non per injurias aſſequuntur. Prompta tamen omnibus arma, ac ſi res poſcat exercitus: plurimum virorum equorumque: & quieſcentibus eadem fama.

36. In latere Chaucorum Cattorumque, Cheruſci nimiam ac marcentem diu pacem illaceſſiti nutrierunt. idque jocundius quam tutius fuit: quia inter impotentes & validos falſo quieſcas; ubi manu agitur, modeſtia ac probitas nomina ſuperioris ſunt. Ita qui olim boni æquique Cheruſci, nunc inertes ac ſtulti vocantur: Cattis victoribus fortuna in ſapientiam ceſſit. Tacti ruina Cheruſcorum & Foſi contermina gens, adverſarum rerum ex æquo ſocii, cum in ſecundis minores fuiſſent.

37. Eundem Germaniæ ſinum proximi Oceano Cimbri tenent, parva nunc civitas, ſed gloria ingens. veteriſque famæ late veſtigia manent, utraque ripa caſtra, ac ſpatia, quorum ambitu nunc quoque metiaris molem manuſque gentis, & tam magni exercitus fidem. Sexcenteſimum & quadrageſimum annum urbs noſtra agebat, cum primum Cimbrorum audita ſunt arma, Cæcilio Metello ac Papirio Carbone Coss. Ex quo ſi ad alterum imperatoris Trajani conſulatum computemus, ducenti ferme & decem anni colliguntur. tamdiu Germania vincitur. Medio tam longi ævi ſpatio, multa invicem damna. non Samnis, non Pœni, non Hiſpaniæ, Galliæve, ne Parthi quidem ſæpius admonuere. quippe regno Arſacis acrior eſt Germanorum libertas. Quid enim aliud nobis quam cædem Craſſi, amiſſo & ipſe Pacoro, infra Ventidium dejectus Oriens objecerit? At Germani Carbone, & Caſſio, & Scauro Aurelio, & Servilio Cepione, M. quoque Manlio fuſis vel captis, quinque ſimul conſulareis exercitus Populo Romano; Varum treſque cum eo legiones etiam Cæſari abſtulerunt. nec impune C. Marius in Italia, divus Julius in Gallia, Druſus ac Nero & Germanicus in ſuis eos ſedibus perculerunt. Mox ingentes C. Cæſaris minæ in ludibrium verſæ. Inde otium, donec occaſione diſcordiæ

noſtræ & civilium armorum, expugnatis legionum hibernis, etiam Gallias affectavere: ac rurſus pulſi inde, proximis temporibus triumphati magis quam victi ſunt.

38. Nunc de Suevis dicendum eſt, quorum non una ut Cattorum Tencterorumve gens: majorem enim Germaniæ partem obtinent, propriis adhuc nationibus nominibuſque diſcreti, quamquam in commune Suevi vocentur. Inſigne gentis obliquare crinem, nodoque ſubſtringere. Sic Suevi à ceteris Germanis: ſic Suevorum ingenui à ſervis ſeparantur. Sic in aliis gentibus ſeu cognatione aliqua Suevorum, ſeu (quod ſæpe accidit) imitatione, rarum & intra juventæ ſpatium;apud Suevos uſque ad caniciem horrentem capillum retro ſequuntur, ac ſæpe in ipſo ſolo vertice religant. principes & ornatiorem habent. ea cura formæ, ſed innoxiæ. Neque enim ut ament amenturve; in altitudinem quandam & terrorem adituri bella compti, ut hoſtium oculis, ornantur.

39. Vetuſtiſſimos ſe nobiliſſimoſque Suevorum Semnones memorant. Fides antiquitatis, religione firmatur. Stato tempore in ſilvam auguriis patrum & priſca formidine ſacram, omnes ejuſdem ſanguinis populi legationibus coëunt, cæſoque publice homine celebrant barbari ritus horrenda primordia. Eſt & alia luco reverentia. Nemo niſi vinculo ligatus ingreditur, ut minor, & poteſtatem numinis præ ſe ferens. ſi forte prolapſus eſt,attolli & inſurgere haud licitum.per humum evolvuntur. eoque omnis ſuperſtitio reſpicit,tamquam inde initia gentis, ibi regnator omnium deus, cetera ſubjecta atque parentia. Adjicit auctoritatem fortuna Semnonum. centum pagis habitantur: magnoque corpore efficitur, ut ſe Suevorum caput credant.

40. Contra Langobardos paucitas nobilitat, quod plurimis ac valentiſſimis nationibus cincti, non per obſequium, ſed prœliis & periclitando tuti ſunt. Reudigni deinde & Aviones, & Angli, & Varini, & Eudoſes, & Suardones, & Nuithones, fluminibus aut ſilvis muniuntur. necquidquam notabile in ſingulis, niſi quod in commune Herthum,

id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

id eſt, Terram matrem colunt, eamque intervenire rebus hominum, invehi populis arbitrantur. Eſt in inſula Oceani Caſtum nemus, dicatumque in eo vehiculum veſte contectum, attingere uni ſacerdoti conceſſum. Is adeſſe penetrali deam intelligit, vectamque bubus feminis multa cum veneratione proſequitur. Læti tunc dies, feſta loca, quæcumque adventu hoſpitioq; dignatur. Non bella ineunt, non arma ſumunt, clauſum omne ferrum: pax & quies tunc tantum nota, tunc tantum amata, donec idem ſacerdos ſatiatam converſatione mortalium deam templo reddat. mox vehiculum & veſtes, & ſi credere velis, numen ipſum ſecreto lacu abluitur. Servi miniſtrant, quos ſtatim idem lacus haurit. Arcanus hinc terror, ſanctaque ignorantia, quid ſit illud quod tantum perituri vident.

41. Et hæc quidem pars Suevorum in ſecretiora Germaniæ porrigitur. Propior (ut quo modo paulo ante Rhenum, ſic nunc Danubium ſequar) Hermundurorum civitas, fida Romanis, eoque ſolis Germanorum non in ripa commercium, ſed penitus, atque in ſplendidiſſima Rhætiæ provinciæ colonia. paſſim & ſine cuſtode tranſeunt; & cum ceteris gentibus arma modo caſtraque noſtra oſtendamus, his domos, villaſque patefecimus, non concupiſcentibus. In Hermunduris Albis oritur, flumen inclitum & notum olim: nunc tantum auditur.

42. Juxta Hermunduros Nariſci, ac deinde Marcomani & Quadi agunt. Præcipua Marcomanorum gloria vireſque, atque ipſa etiam ſedes, pulſis olim Boiis, virtute parta. Nec Nariſci Quadive degenerant. Eaque Germaniæ velut frons eſt, quatenus Danubio pergitur. Marcomanis, Quadiſque uſque ad noſtram memoriam reges manſerunt ex gente ipſorum, nobile Marobodui & Tudri genus: jam & externos patiuntur. Sed vis & potentia regibus ex auctoritate Romana. raro armis noſtris, ſæpius pecunia juvantur.

43. Nec minus valent retro Marſigni, Gothini, Oſi, Burii: terga Marcomanorum Quadorumque claudunt. è quibus Marſigni, & Burii ſermone cultuque Suevos referunt. Gothinos Gallica, Oſos Pannonica lingua coarguit non eſſe Germanos; &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quod tributa patiuntur : partem tributorum Sarmatæ, partem Quadi ut alienigenis imponunt Gothini, quo magis pudeat, & ferrum effodiunt. omneſque hi populi pauca campeſtrium, ceterum ſaltus & vertices montium jugumque inſederunt. Dirimit enim ſcinditque Sueviam continuum montium jugum, ultra quod plurimæ gentes agunt. ex quibus latiſſime patet Lygiorum nomen in plures civitates diffuſum. Valentiſſimas nominaſſe ſufficiet, Arios, Helveconas, Manimos, Elyſios, Naharvalos. Apud Naharvalos antiquæ religionis lucus oſtenditur. Præſidet ſacerdos muliebri ornatu, ſed deos interpretatione Romana Caſtorem Pollucemque memorant. Ejus numinis nomen Alcis. nulla ſimulacra, nullum peregrinæ ſuperſtitionis veſtigium. ut fratres tamen, ut juvenes venerantur. Ceterum Arii ſuper vires, quibus enumeratos paulo ante populos antecedunt, truces, inſitæ feritati arte ac tempore lenocinantur. nigra ſcuta, tincta corpora, atras ad prœlia noctes legunt: ipſaque formidine atque umbra feralis exercitus terrorem inferunt, nullo hoſtium ſuſtinente novum ac velut infernum aſpectum. nam primi in omnibus prœliis oculi vincuntur. Trans Lygios Gothones regnantur, paulo jam adductius quam ceteræ Germanorum gentes. nondum tamen ſupra libertatem. Protinus deinde ab Oceano Rugii, & Lemovii: omniumque harum gentium inſigne, rotunda ſcuta, breves gladii, & erga reges obſequium.

44. Suionum hinc civitates, ipſo in Oceano, præter viros armaque claſſibus valent. forma navium eo differt, quod utrimque prora paratam ſemper appulſui frontem agit: nec velis miniſtrantur, nec remos in ordinem lateribus adjungunt. Solutum ut in quibuſdam fluminum, & mutabile ut res poſcit, hinc vel illinc remigium. Eſt apud illos & opibus honos. eoque unus imperitat, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi. nec arma ut apud ceteros Germanos in promiſcuo, ſed clauſa ſub cuſtode, & quidem ſervo: quia ſubitos hoſtium incurſus prohibet Oceanus. otioſa porro armatorum manus facile laſciviunt. enim vero neque

nobilem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

nobilem, neque ingenuum, ne libertinum quidem armis præponere regia utilitas eſt.

45. Trans Suionas aliud mare, pigrum, ac prope immotum, quo cingi cludique terrarum orbem hinc fides, quod extremus cadentis jam ſolis fulgor in ortus edurat, adeo clarus, ut ſidera hebetet. Sonum inſuper emergentis audiri, formaſque deorum, & radios capitis aſpici perſuaſio adjicit. Illuc uſque (& fama vera) tantum natura. Ergo jam dextro Suevici maris litore Æſtyorum gentes alluuntur: quibus ritus habituſque Suevorum, lingua Britannicæ propior. Matrem deûm venerantur. inſigne ſuperſtitionis, formas Aprorum geſtant. Id pro armis omniumque tutela, ſecurum deæ cultorem etiam inter hoſtes præſtat. Rarus ferri; frequens fuſtium uſus. Frumenta ceteroſque fructus patientius quam pro ſolita Germanorum inertia laborant. Sed & mare ſcrutantur, ac ſoli omnium ſuccinum, quod ipſi Gleſum vocant, inter vada atque in ipſo litore legunt. Nec quæ natura quævo ratio gignat, ut Barbaris, quæſitum compertumve. diu quinetiam inter cetera ejectamenta maris jacebat, donec luxuria noſtra dedit nomen. ipſis in nullo uſu, rude legitur: informe perfertur; pretiumque mirantes accipiunt. Succum tamen arborum eſſe intelligas: quia terrena quædam atque etiam volueria animalia plerumque interlucent, quæ implicita humore, mox dureſcente materia, cluduntur. Fecundiora igitur nemora lucoſque, ſicut orientis ſecretis, ubi thura balſamaque ſudantur, ita Occidentis inſulis terriſque ineſſe crediderim; quæ vicini ſolis radiis expreſſa atque liquentia in proximum mare labuntur, ac vi tempeſtatum in adverſa litora exundant. Si naturam ſuccini admoto igne tentes; in modum tedæ accenditur, alitque flammam pinguem & olentem: mox ut in picem reſinamve lenteſcit. Suionibus Sitonum gentes continuantur. Cetera ſimiles, uno differunt, quod femina dominatur: in tantum non modo à libertate, ſed etiam à ſervitute degenerant. hic Sueviæ finis.

46. Peucinorum, Venedorumque, & Fennorum nationes Germanis an Sarmatis aſcribam dubito:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

quamquam Peucini, quos quidam Baſtarnas vocant, ſermone, cultu, ſede, ac domiciliis, ut Germani agunt, ſordes omnium ac torpor. procerum connubiis mixtis, nonnihil in Sarmatarum habitum fœdantur. Venedi multum ex moribus traxerunt. Nam quicquid inter Peucinos Fennoſque ſilvarum ac montium erigitur, latrociniis pererrant. hi tamen inter Germanos potius referuntur, quia & domos figunt, & ſcuta geſtant, & pedum uſu ac pernicitate gaudent. quæ omnia diverſa Sarmatis ſunt, in plauſtro equoque viventibus. Fennis mira feritas, fœda paupertas, non arma, non equi, non penates: victui herba, veſtitui pelles, cubile humus. ſola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſſibus aſperant. Idemque venatus viros pariter ac feminas alit. Paſſim enim comitantur, partemque prædæ petunt. Nec aliud infantibus ferarum imbriumque ſuffugium, quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur. huc redeunt juvenes, hoc ſenum receptaculum. Id beatius arbitrantur, quam ingemere agris, illaborare domibus, ſuas alienaſque fortunas ſpe metuque verſare. Securi adverſus homines, ſecuri adverſus deos, rem difficillimam aſſecuti ſunt, ut illis ne voto quidem opus ſit. Cetera jam fabuloſa: Helluſios & Oxionas ora hominum vultuſque, corpora atque artus ferarum gerere. quod ego ut incompertum, in medium relinquam.

JULII

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

JULII AGRICOLÆ VITA,

Scriptore C. CORN. TACITO.

CLarorum virorum facta moreſque poſteris tradere antiquitus uſitatum, ne noſtris quidem temporibus quamquam incurioſa ſuorum ætas omiſit, quotiens magna aliqua ac nobilis virtus vicit ac ſupergreſſa eſt vitium parvis magniſque civitatibus commune, ignorantiam recti & invidiam. Sed apud priores ut agere memoratu digna pronum, magiſque in aperto erat; ita celeberrimus quiſque ingenio, ad prodendam virtutis memoriam ſine gratia aut ambitione, bonæ tantum conſcientiæ pretio ducebatur. Ac plerique ſuam ipſi vitam narrare, fiduciam potius morum, quam arrogantiam arbitrati ſunt. nec id Rutilio & Scauro citra fidem, aut obtrectationi fuit. adeo virtutes iiſdem temporibus optime æſtimantur, quibus facillime gignuntur. At mihi nunc narraturo vitam defuncti hominis, venia opus fuit. quam non petiſſem, ni curſaturus tam ſæva & infeſta virtutibus tempora.

2. Legimus cum Aruleno Ruſtico Pætus Thraſea, Herennio Senecioni Priſcus Helvidius laudati eſſent, capitale fuiſſe: neque in ipſos modo auctores, ſed in libros quoque eorum ſævitum, delegato triumviris miniſterio, ut monumenta clariſſimorum ingeniorum in comitio ac foro urerentur. Scilicet illo igne vocem Pop. Rom. & libertatem Senatus, & conſcientiam generis humani aboleri arbitrabantur, expulſis inſuper ſapientiæ profeſſoribus, atque omni bona arte in exſilium acta, ne quid uſquam honeſtum occurreret. Dedimus profecto grande patientiæ documentum, & ſicut vetus ætas vidit, quid ultimum in libertate eſſet, ita

nos quid in ſervitute, adempto per inquiſitione & loquendi audiendique commercio. Memoriam quoque ipſam cum voce perdidiſſemus ſi tam in noſtra poteſtate eſſet oblivifci quam tacere.

3. Nunc demum redit animus, & quanquam primo ſtatim beatiſſimi ſæculi ortu Nerva Cæſares olim diſſociabiles miſcuerit, principatum ac libertatem, augeatque cottidie felicitatem imperii Nerva Trajanus, nec ſpem modo ac votum Securitas publica, ſed ipſius voti fiduciam, ac robur aſſumpſerit; natura tamen infirmitatis humanæ, tardiora ſunt remedia quam mala. & ut corpora lente augeſcunt, cito exſtinguuntur, ſic ingenia ſtudiaque oppreſſeris facilius, quam revocaveris. Subit quippe etiam ipſius inertiæ dulcedo: & inviſa primo deſidia poſtremo amatur. Quid ſi per quindecim annos, grande mortalis ævi ſpatium, multi fortuitis caſibus, promptiſſimus quiſque ſævitia principis interciderunt? Pauci, & ut ita dixerim, non modo aliorum, ſed etiam noſtri ſuperſtites ſumus, exemptis è media vita tot annis, quibus juvenes ad ſenectutem, ſenes prope ad ipſos exactæ ætatis terminos per ſilentium venimus. non tamen pigebit vel incondita ac rudi voce memoriam prioris ſervitutis, ac teſtimonium præſentium bonorum compoſuiſſe. Hic interim liber honori Agricolæ ſoceri mei deſtinatus, profeſſione pietatis, aut laudatus erit, aut excuſatus.

4. Cnæus Julius Agricola vetere & illuſtri Forojulienſium colonia ortus, utrumque avum procuratorem Cæſarum habuit: quæ equeſtris nobilitas eſt. pater Julius Græcinus ſenatorii ordinis, ſtudio eloquentiæ ſapientiæque notus. iiſque virtutibus iram Caii Cæſaris meritus. Namque Marcum Silanum accuſare juſſus, & quia abnuerat, interfectus eſt. Mater Julia Procilla fuit, raræ caſtitatis. in hujus ſinu indulgentiaque educatus, per omnem honeſtarum artium cultum pueritiam adoleſcentiamque tranſegit. Arcebat eum ab illecebris peccantium præter ipſius bonam integramque naturam, quod ſtatim parvulus ſedem ac magiſtram ſtudiorum Maſſiliam habuerit, locum Græca co-

mitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mitate & provinciali parſimonia miſtum, ac bene compoſitum. Memoria teneo ſolitum ipſum narrare, ſe in prima juventa ſtudium philoſophiæ ac juris, ultra quam conceſſum Rom. ac ſenatori hauſiſſe; ni prudentia matris incenſum ac flagrantem animum coërcuiſſet. ſcilicet ſublime & erectum ingenium, pulchritudinem ac ſpeciem excelſæ magnæque gloriæ vehementius quam caute appetebat. mox mitigavit ratio & ætas: retinuitque, quod eſt difficillimum, ex ſapientia modum.

5. Prima caſtrorum rudimenta in Britannia Suetonio Paullino diligenti ac moderato duci approbavit, electus, quem contubernio æſtimaret. Nec Agricola licenter more juvenum, qui militiam in laſciviam vertunt, neque ſegniter ad voluptates & commeatus, titulum tribunatus & inſcitiam rettulit: ſed noſcere provinciam, noſci exercitui, diſcere à peritis, ſequi optimos, nihil appetere jactatione. nihil ob formidinem recuſare, ſimulque anxius & intentus agere. Non ſane alias exercitatior, magiſque in ambiguo Britannia fuit. trucidati veterani, incenſæ coloniæ, intercepti exercitus. tum de ſalute, mox de victoria certavere. Quæ cuncta etſi conſiliis ductuque alterius agebantur, ac ſumma rerum & reciperatæ provinciæ gloria in ducem ceſſit; artem & uſum & ſtimulos addidere juveni: intravitque animum militaris gloriæ cupido, ingrata temporibus, quibus ſiniſtra erga eminentes interpretatio, nec minus periculum ex magna fama, quam ex mala.

6. Hinc ad capeſſendos magiſtratus in urbem digreſſus, Domitiam Decidianam ſplendidis natalibus ortam ſibi junxit. idque matrimonium ad majora nitenti, decus ac robur fuit. vixeruntque mira concordia, per mutuam caritatem, & invicem ſe anteponendo, niſi quod in bona uxore tanto major laus, quanto in mala plus culpæ eſt. Sors quæſturæ provinciam Aſiam, proconſulem Salvium Titianum dedit. quorum neutro corruptus eſt: quamquam & provincia dives ac parata peccantibus, & proconſul in omnem aviditatem pronus, quantalibet facilitate redempturus eſſet mutuam diſſimulationem mali. Auctus eſt ibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

filia, in ſubſidium & ſolatium ſimul. nam filium ante ſublatum, brevi amiſit. Mox inter quæſturam ac tribunatum plebis, atque etiam ipſum tribunatus annum quiete & otio tranſit, gnarus ſub Neronis temporum, quibus inertia pro ſapientia fuit. Idem præturæ tenor, & ſilentium. nec enim juriſdictio obvenerat. Ludos, & inania honoris, modo rationis atque abundantiæ duxit. uti longe à luxuria, ita famæ propior. Tum electus à Galba ad dona templorum recognoſcenda, diligentiſſima conquiſitione fecit, ne cujus alterius ſacrilegium reſp. quam Neronis ſenſiſſet.

7. Sequens annus gravi vulnere animum domumque ejus afflixit. nam claſſis Othoniana licenter vaga dum in Templo (Liguriæ pars eſt) hoſtiliter populatur, matrem Agricolæ in prædiis ſuis interfecit: prædiaque ipſa, & magnam patrimonii partem diripuit, quæ cauſſa cædis fuerat. Igitur ad ſolemnia pietatis profectus Agricola, nuncio affectati à Veſpaſiano imperii deprehenſus, ac ſtatim in partes tranſgreſſus eſt. Initia principatus ac ſtatim urbis Mucianus regebat, admodum juvene Domitiano, & ex paterna fortuna tantum licentiam uſurpante. Is miſſum ad delectus agendos Agricolam, integreque ac ſtrenue verſatum, viceſimæ legioni tarde ad ſacramentum tranſgreſſæ præpoſuit, ubi deceſſor ſeditioſe agere narrabatur: quippe legatis quoque conſularibus nimia ac formidoloſa erat. Nec legatus prætorius ad cohibendum potens, incertum ſuo an militum ingenio: ita ſucceſſor ſimul & ultor electus, rariſſima moderatione maluit videri inveniſſe bonos quam feciſſe.

8. Præerat tunc Britanniæ Vectius Bolanus, placidius quam feroci provincia dignum eſt. temperavit Agricola vim ſuam, ardoremque compeſcuit, ne increſceret, peritus obſequi, eruditusque utilia honeſtis miſcere. Brevi deinde Britannia conſularem Petilium Cerialem accepit. Habuerunt virtutes ſpatium exemplorum. Sed primo Cerialis modo labores & diſcrimina, mox & gloriam communicabat: ſæpe parti exercitus in experimentum, aliquando majoribus copiis ex eventu præfecit. nec Agricola umquam in ſuam famam geſtis exſultavit;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

vit; ad auctorem & ducem, ut miniſter fortunam referebat: ita virtute in obſequendo, verecundia in prædicando, extra invidiam, nec extra gloriam erat.

9. Revertentem ab legatione legionis divus Veſpaſianus inter patricios aſcivit, ac deinde provinciæ Aquitaniæ præpoſuit, ſplendidæ in primis dignitatis adminiſtratione, ac ſpe conſulatus cui deſtinarat. Credunt plerique militaribus ingeniis ſubtilitatem deeſſe, quia caſtrenſis juriſdictio ſecura & obtuſior, ac plura manu agens, calliditatem fori non exerceat. Agricola naturali prudentia, quamvis inter togatos, facile juſteque agebat. Jam vero tempora curarum remiſſionumque diviſa. ubi conventus ac judicia poſcerent, gravis, intentus, ſeverus, & ſæpius miſericors: ubi officio ſatisfactum, nulla ultra poteſtatis perſona. triſtitiam, & arrogantiam, & avaritiam exuerat: nec illi, quod eſt rariſſimum, aut facilitas auctoritatem; aut ſeveritas amorem deminuit. Integritatem atque abſtinentiam in tanto viro referre, injuria virtutum fuerit. Ne famam quidem, cui etiam ſæpe boni indulgent, oſtentanda virtute, aut per artem quæſivit: procul ab æmulatione adverſus collegas, procul à contentione adverſus procuratores. & vincere inglorium, & atteri ſordidum arbitrabatur. Minus triennium in ea legatione detentus, ac ſtatim ad ſpem Conſulatus revocatus eſt, comitante opinione, Britanniam ei provinciam dari; nullis in hoc ſuis ſermonibus, ſed quia par videbatur. haud ſemper errat fama, aliquando & eligit. Conſul egregiæ tum ſpei filiam juveni mihi deſpondit, ac poſt conſulatum collocavit, & ſtatim Britanniæ præpoſitus eſt, adjecto pontificatus ſacerdotio.

10. Britanniæ ſitum populoſque multis ſcriptoribus memoratos, non in comparationem curæ ingeniive referam: ſed quia tum primum perdomita eſt. itaque quæ priores nondum comperta eloquentia percoluere, rerum fide tradentur. Britannia inſularum quas Romana notitia complectitur maxima, ſpatio ac cælo in Orientem Germaniæ, in Occidentem Hiſpaniæ obtenditur: Gallis in Meridiem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ridiem etiam inſpicitur: Septemtrionalia ejus, nu
lis contra terris, vaſto atque aperto mari pulſan
tur. Formam totius Britanniæ Livius veterum, Fa
bius Ruſticus recentium eloquentiſſimi auctores
oblongæ ſcutulæ vel bipenni aſſimilavere. & e
ea facies citra Caledoniam, unde & in univerſu
fama eſt tranſgreſſa. ſed immenſum & enorme ſpa
tium procurrentium extremo jam litore terrarum
velut in cuneum tenuatur. Hanc oram noviſſim
maris tunc primum Romana claſſis circumvecta
inſulam eſſe Britanniam affirmavit, ac ſimul inco
gnitas ad id tempus inſulas, quas Orcadas vocant
invenit, domuitque. diſpecta eſt & Thyle, quam
hactenus nix, & hiems abdebat. ſed mare pigrum
& grave remigantibus perhibent. ne ventis qui
dem proinde attolli: credo quod rariores terræ
monteſque, cauſſa ac materia tempeſtatum, & pro-
funda moles continui maris tardius impellitur. Na-
turam Oceani atque æſtus neque quærere hujus
operis eſt, ac multi rettulere. unum addiderim:
nuſquam latius dominari mare, multum fluminum
huc atque illuc ferre, nec litore tenus accreſcere
aut reſorberi, ſed influere penitus atque ambire,
etiam jugis atque montibus inſeri velut in ſuo.

11. Ceterum Britanniam qui mortales initio
coluerint, indigenæ an advecti, ut inter Barbaros,
parum compertum. Habitus corporum varii: at-
que ex eo argumenta. namque rutilæ Caledoniam
habitantium comæ, magni artus, Germanicam ori-
ginem aſſeverant. Silurum colorati vultus, & torti
plerumque crines, & poſitu contra Hiſpaniam, Ibe-
ros veteres trajeciſſe, eaſque ſedes occupaſſe fidem
faciunt. proximi Gallis, & ſimiles ſunt: ſeu du-
rante originis vi; ſeu procurrentibus in diverſa
terris, poſitio cæli corporibus habitum dedit. in
univerſum tamen æſtimanti, Gallos vicinum ſolum
occupaſſe, credibile eſt. Eorum ſacra deprehen-
das, ſuperſtitionum perſuaſione. Sermo haud mul-
tum diverſus. in depoſcendis periculis eadem au-
dacia; & ubi advenere, in detrectandis eadem for-
mido. plus tamen ferociæ Britanni præferunt, ut
quos nondum longa pax emollierit. nam Gallos
quoque in bellis floruiſſe accepimus. mox ſegnitia
cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

lum otio intravit : amiſſa virtute pariter ac liberta-e, quod Britannorum olim victis evenit : ceteri nanent quales Galli fuerunt.

12. In pedite robur : quædam nationes & cur-u prœliantur. honeſtior auriga, clientes propugnant. olim regibus parebant, nunc per principes factionibus & ſtudiis trahuntur. nec aliud adverſus validiſſimas gentes pro nobis utilius, quam quod in commune non conſulunt. Rarus duabus tribuſve civitatibus ad propulſandum commune periculum conventus : ita dum ſinguli pugnant, univerſi vincuntur. Cælum crebris imbribus ac nebulis fœdum. aſperitas frigorum abeſt. Dierum ſpatia ultra noſtri orbis menſuram, & nox clara, & extrema Britanniæ parte brevis, ut finem atque initium lucis exiguo diſcrimine internoſcas. Quod ſi nubes non officiant, aſpici per noctem Solis fulgorem, nec occidere & exſurgere, ſed tranſire affirmant : ſcilicet extrema & plana terrarum humili umbra non erigunt tenebras, infraque cælum & ſidera nox cadit. Solum præter oleam vitemque & cetera calidioribus terris oriri ſueta, patiens frugum, fecundum. tarde miteſcunt, cito proveniunt. eademque utriuſque rei cauſſa, multus humor terrarum, cælique. Fert Britannia aurum & argentum & alia metalla, pretium victoriæ. gignit & Oceanus margarita, ſed ſubfuſca ac liventia. Quidam artem abeſſe legentibus arbitrantur. nam in rubro mari viva ac ſpirantia ſaxis avelli, in Britannia prout expulſa ſint colligi. ego facilius crediderim naturam margaritis deeſſe, quam nobis avaritiam.

13. Ipſi Britanni delectum, ac tributa, & injuncta imperii munera impigre obeunt, ſi injuriæ abſint : has ægre tolerant, jam domiti ut pareant, nondum ut ſerviant. Igitur primus omnium Romanorum D. Julius cum exercitu Britanniam ingreſſus, quamquam proſpera pugna terruerit incolas, ac litore potitus ſit, poteſt videri oſtendiſſe poſteris, non tradidiſſe. Mox bella civilia, & in rempublicam verſa principum arma, ac longa oblivio Britanniæ etiam in pace. Conſilium id divus Auguſtus vocabat, Tiberius præceptum.

Agitaſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Agitaſſe C. Cæſarem de intranda Britannia ſa
conſtat, ni velox ingenio, mobilis pœnitentia,
ingentes adverſus Germaniam conatus fruſtra fu
ſent. Divus Claudius auctor operis, tranſvectis l
gionibus auxiliiſque, & aſſumpto in partem reru
Veſpaſiano. quod initium venturæ mox fortur
fuit, domitæ gentes, capti reges, & monſtratus f
tis Veſpaſianus.

14. Conſularium primus Aulus Plautius præp
ſitus, ac ſubinde Oſtorius Scapula, uterque bel
egregius: redactaque paullatim in formam pro
vinciæ proxima pars Britanniæ. addita inſuper ve
teranorum colonia. quædam civitates Cogidun
regi donatæ. is ad noſtram uſque memoriam fidiſ
ſimus manſit, vetere ac jam pridem recepta popu
Romani conſuetudine, ut haberet inſtrumenta ſer
vitutis & reges. Mox Didius Gallus parta à priori
bus continuit, paucis admodum caſtellis in ulterio
ra promotis, per quæ fama aucti officii quærere
tur. Didium Veranius excepit, iſque intra annum
exſtinctus eſt. Suetonius hinc Paullinus biennio
proſperas res habuit, ſubactis nationibus firmatiſ-
que præſidiis: quorum fiducia Monam inſulam ut
vires rebellibus miniſtrantem aggreſſus, terga oc-
caſioni patefecit.

45. Namque abſentia legati remoto metu, Bri-
tanni agitare inter ſe mala ſervitutis, conferre inju-
rias, & interpretando accendere: Nihil profici pa-
tientia, niſi ut graviora tamquam ex facili toleran-
tibus imperentur. ſingulos ſibi olim reges fuiſſe,
nunc binos imponi; è quibus legatus in ſanguinem,
procurator in bona ſæviret: æque diſcordiam præ-
poſitorum, æque concordiam ſubjectis exitioſam:
alterius, manus, centuriones; alterius, vim & con-
tumelias miſcere: nihil jam cupiditati, nihil libidi-
ni exceptum. in prœlio fortiorem eſſe qui ſpoliet:
nunc ab ignavis plerumque & imbellibus eripi do-
mos, abſtrahi liberos, injungi delectus, tamquam
mori tantum pro patria neſcientibus. quantum e-
nim transiſſe militum, ſi ſeſe Britanni numerent?
ſic Germanias excuſſiſſe jugum, & flumine non O-
ceano defendi: ſibi patriam, conjuges, parentes:
illis avaritiam & luxuriam cauſſas belli eſſe. receſ-
ſuros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſtros ut divus Julius receſſiſſet, modo virtutes majorum ſuorum æmularentur: neve prœlii unius aut alterius eventu paveſcerent. plus impetus, majorem conſtantiam penes miſeros eſſe. jam Britannorum etiam deos miſereri, qui Romanum ducem abſentem, qui relegatum in alia inſula exercitum detinerent: jam ipſos, quod difficillimum fuerit, deliberare. porro in ejus modi conſiliis periculoſius eſſe deprehendi, quam audere.

16. His atque talibus invicem inſtincti, Voadica generis regii femina duce (neque enim ſexum in imperiis diſcernunt) ſumpſere univerſi bellum: ac ſparſos per caſtella milites conſectati, expugnatis præſidiis, ipſam coloniam invaſere, ut ſedem ſervitutis. nec ullum in Barbaris ſævitiæ genus omiſit irâ & victoria. Quod niſi Paullinus, eo cognito provinciæ motu, propere ſubveniſſet, amiſſa Britannia foret: quam unius prœlii fortuna veteri patientiæ reſtituit, tenentibus arma pleriſque, quos conſcientia defectionis, & proprius ex legato timor agitabat. Hic cum egregiùs cetera, arroganter in deditos, & ut ſuæ quoque injuriæ ultor, durius conſuleret; miſſus Petronius Turpilianus tamquam exorabilior, & delictis hoſtium novus, eoque pœnitentiæ mitior; compoſitis prioribus nihil ultra auſus, Trebellio Maximo provinciam tradidit. Trebellius ſegnior & nullis caſtrorum experimentis, comitate quadam curandi provinciam tenuit. Didicere jam Barbari quoque ignoſcere vitiis blandientibus. & interventus civilium armorum præbuit juſtam ſegnitiæ excuſationem. ſed diſcordia laboratum, cum aſſuetus expeditionibus miles otio laſciviret. Trebellius fuga ac latebris vitata exercitus ira, indecorus atque humilis, precario mox præfuit; ac velut pacti, exercitus licentiam; dux ſalutem. hæc ſeditio ſine ſanguine ſtetit. Nec Vectius Bolanus manentibus adhuc civilibus bellis, agitavit Britanniam diſciplina. eadem inertia erga hoſtes; ſimilis petulantia caſtrorum: niſi quod innocens Bolanus, & nullis delictis inviſus, caritatem paraverat loco auctoritatis.

17. Sed ubi cum cetero orbe Veſpaſianus & Britanniam reciperavit, magni duces, egregii exercitus,

citus, minuta hoſtium ſpes: & terrorem ſtatim in-
tulit Petilius Cerialis, Brigantum civitatem, qu
numeroſiſſima provinciæ totius perhibetur, ag-
greſſus. multa prœlia, & aliquando non incruen-
ta: magnamque Brigantum partem aut victori
amplexus, aut bello. Et cum Cerialis quidem al-
terius ſucceſſoris curam famamque obruiſſet, ſuſ-
tinuit quoque molem Julius Frontinus, vir ma-
gnus quantum licebat, validamque & pugnacem
Silurum gentem armis ſubegit; ſuper virtutem
hoſtium, locorum quoque difficultates eluctatus.

18. Hunc Britanniæ ſtatum, has bellorum vic
media jam æſtate tranſgreſſus Agricola invenit,
cum & milites velut omiſſa expeditione ad ſecuri-
tatem, & hoſtes ad occaſionem verterentur. Or-
dovicum civitas haud multo ante adventum ejus
alam in finibus ſuis agentem, prope univerſam ob-
triverat: eoque initio erecta provincia, ut quibu
bellum volentibus erat, probare exemplum, aut re-
centis legati animum opperiri. Tum Agricola,
quamquam tranſacta æſtas, ſparſi per provinciam
numeri, præſumpta apud militem illius anni quies,
tarda & contraria bellum inchoaturo, & pleriſque
cuſtodiri ſuſpecta potius videbatur, ire obviam diſ-
crimini ſtatuit: contractiſque legionum vexillis
& modica auxiliorum manu, quia in æquum degre-
di Ordovices non audebant, ipſe ante agmen, quo
ceteris par animus ſimili periculo eſſet, erexit a-
ciem. cæſaque prope univerſa gente, non ignaru
inſtandum famæ, ac prout prima ceſſiſſent fore u-
niverſa; Monam inſulam, cujus poſſeſſione revoca-
tum Paullinum rebellione totius Britanniæ ſupra
memoravi, redigere in poteſtatem animo inten-
dit. Sed ut in dubiis conſiliis, naves deerant, ra-
tio & conſtantia ducis tranſvexit: depoſitis omni-
bus ſarcinis, lectiſſimos auxiliarium, quibus nota
vada, & patrius nandi uſus, quo ſimul ſeque & ar-
ma & equos regunt, ita repente immiſit, ut obſtu-
pefacti hoſtes, qui claſſem, qui naves, qui mare ex-
ſpectabant, nihil arduum aut invictum crediderint
ſic ad bellum venientibus. Ita petita pace, ac de-
dita inſula, clarus ac magnus haberi Agricola;
quippe cui ingredienti provinciam, quod tempus
alii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

alii per oſtentationem aut officiorum ambitum tranſigunt, labor & periculum placuiſſet. Nec Agricola proſperitate rerum in vanitatem uſus, expeditionem aut victoriam vocabat, victos continuiſſe: ne laureatis quidem geſta proſecutus eſt. ſed ipſa diſſimulatione famæ famam auxit, æſtimantibus quanta futuri ſpe tam magna tacuiſſet.

19. Ceterum animorum provinciæ prudens, ſimulque doctus per aliena experimenta, parum profici armis ſi injuriæ ſequerentur, cauſſas bellorum ſtatuit exſcindere. à ſe ſuiſque orſus, primam domum ſuam coërcuit, quod pleriſque haud minus arduum eſt, quam provinciam regere: nihil per libertos ſervoſque publicæ rei: non ſtudiis privatis, nec ex commendatione aut precibus centurionum milites aſcire, ſed optimum quemque fideliſſimum putare: omnia ſcire, non omnia exſequi: parvis peccatis veniam, magnis ſeveritatem commodare: nec pœna ſemper, ſed ſæpius pœnitentia contentus eſſe: officiis & adminiſtrationibus potius non peccaturos, * quam damnare cum peccaſſent. Frumenti & tributorum auctionem æqualitate munerum mollire, circumciſis quæ in quæſtum reperta, ipſo tributo gravius tolerabantur. namque per ludibrium aſſidere clauſis horreis, & emere ultro frumenta, ac vendere pretio cogebantur. devortia itinerum & longinquitas regionum indicebatur, ut civitates à proximis hibernis in remota & avia deferrent, donec quod omnibus in promptu erat, paucis lucroſum fieret.

20. Hæc primo ſtatim anno comprimendo, egregiam famam paci circumdedit; quæ vel incuria vel tolerantia priorum, haud minus quam bellum timebatur. Sed ubi æſtas advenit contracto exercitu, militum in agmine laudare modeſtiam, disjectos coërcere: loca caſtris ipſe capere, æſtuaria ac ſilvas ipſe prætentare: & nihil interim apud hoſtes quietum pati, quo minus ſubitis excurſibus popularetur. atque ubi ſatis terruerat, parcendo rurſus irritamenta pacis oſtentare. Quibus rebus multæ civitates quæ in illum diem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ex æquo egerant, datis obſidibus iram poſuere, a
præſidiis caſtellisque circumdatæ, tanta ratione c
raque, ut nulla ante Britanniæ nova pars illaceſſi
tranſierit.

21. Sequens hiems ſaluberrimis conſiliis abſun
pta. namque ut homines diſperſi ac rudes, eoqu
bello faciles, quieti & otio per voluptates aſſu
ſcerent: hortari privatim, adjuvare publice, ut tem
pla, fora, domus exſtruerent, laudando prompto
& caſtigando ſegnes. ita honoris æmulatio, pr
neceſſitate erat. Jam vero principum filios libera
libus artibus erudire, & ingenia Britannorum ſtu
diis Gallorum anteferre, ut qui modo lingua
Romanam abnuebant, eloquentiam concupiſce
rent. inde etiam habitus noſtri honor, & frequen
toga. paullatimque diſceſſum ad delinimenta vitio
rum, porticus, & balnea, & conviviorum elegan
tiam. idque apud imperitos humanitas vocabatur
cum pars ſervitutis eſſet.

22. Tertius expeditionum annus novas gente
aperuit, vaſtatis uſque ad Taum (æſtuario nome
eſt) nationibus. qua formidine territi hoſtes, quam
quam conflictatum ſævis tempeſtatibus exerci
tum, laceſſere non auſi. ponendiſque inſuper ca
ſtellis ſpatium fuit. Adnotabant periti, non alium
ducem opportunitates locorum ſapientius legiſſe
nullum ab Agricola poſitum caſtellum aut vi ho
ſtium expugnatum, aut pactione ac fuga deſertum
crebræ eruptiones. nam adverſus moras obſidio
nis, annuis copiis firmabantur. ita intrepida ib
hiems, & ſibi quiſque præſidio, irritis hoſtibus, eo
que deſperantibus, quia ſoliti plerumque damn
æſtatis hibernis eventibus penſare, tum æſtate at
que hieme juxta pellebantur. Nec Agricola un
quam per alios geſta avidus intercepit, ſeu centu
rio, ſeu præfectus, incorruptum facti teſtem habe
bat. Apud quoſdam acerbior in conviciis narraba
tur, ut bonis comis, ita adverſus malos injucundus
ceterum ex iracundia nihil ſupererat. ſecretum &
ſilentium ejus non timeres. honeſtius putabat of
fendere, quam odiſſe.

23. Quarta æſtas obtinendis quæ percurrerat
inſumpta. ac ſi virtus exercituum & Romani no
mi

minis gloria pateretur, inventus in ipſa Britannia terminus. Nam Glota & Bodotria diverſi maris æſtu per immenſum revecti, anguſto terrarum ſpatio dirimuntur. quod tum præſidiis firmabatur: atque omnis propior ſinus tenebatur, ſummotis velut in aliam inſulam hoſtibus.

24. Quinto expeditionum anno nave prima tranſgreſſus, ignotas ad id tempus gentes crebris ſimul ac proſperis prœliis domuit: eamque partem Britanniæ quæ Hiberniam aſpicit, copiis inſtruxit, in ſpem magis quam ob formidinem. ſi quidem Hibernia medio inter Britanniam atque Hiſpaniam ſita, & Gallico quoque mari opportuna, valentiſſimam imperii partem magnis invicem uſibus miſcuerit. Spatium ejus ſi Britanniæ comparetur anguſtius, noſtri maris inſulas ſuperat. Solum cælumque & ingenia cultuſque hominum haud multum a Britannia differunt. melius aditus portuſque per commercia & negotiatores cogniti. Agricola expulſum ſeditione domeſtica unum ex regulis gentis exceperat, ac ſpecie amicitiæ in occaſionem retinebat. Sæpe ex eo audivi, legione una & modicis auxiliis debellari obtinerique Hiberniam poſſe. Idque etiam adverſus Britanniam profuturum, ſi Romana ubique arma, & velut è conſpectu libertas tolleretur.

25. Ceterum æſtate qua ſextum officii annum inchoabat, amplas civitates trans Bodotriam ſitas, quia motus univerſarum ultra gentium, & infeſta hoſtili exercitu itinera timebantur, prius claſſe exploravit: quæ ab Agricola primum aſſumpta in partem virium, ſequebatur egregia ſpecie, cum ſimul terra ſimul mari bellum impelleretur: ac ſæpe iiſdem caſtris pedes equeſque & nauticus miles mixti copiis & lætitia, ſua quiſque facta, ſuos caſus attollerent: ac modo ſilvarum & montium profunda, modo tempeſtatum ac fluctuum adverſa, hinc terra & hoſtis, hinc victus Oceanus militari jactantia compararentur. Britannos quoque, ut ex captivis audiebatur, viſa claſſis obſtupefaciebat, tamquam aperto maris ſui ſecreto ultimum victis perfugium clauderetur. Ad manus & arma converſi Caledoniam incolentes populi, paratu magno,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

majore fama, uti mos eſt de ignotis, oppugnaſ ultro, caſtella adorti, metum ut provocantes ac diderant: regrediendumque citra Bodotriam, excedendum potius, quam pellerentur, ſpec prudentium ignavi admonebant. cum interim co gnoſcit, hoſtes pluribus agminibus irrupturos. A ne ſuperante numero, & peritia locorum circum iretur, diviſo & ipſe in tres partes exercitu in ceſſit.

26. Quod ubi cognitum hoſti, mutato repen conſilio, univerſi nonam legionem ut maxime in validam, nocte aggreſſi inter ſomnum ac trepida tionem cæſis vigilibus irrupere. Jamque in ipſis ca ſtris pugnabant, cum Agricola iter hoſtium ab ex ploratoribus edoctus, & veſtigiis inſecutus, velo ciſſimos equitum peditumque aſſultare tergis pu gnantium jubet, mox ab univerſis adjici clamo rem. & propinqua luce fulſere ſigna. ita ancipi ti malo territi Britanni: & Romanis redit animus ac ſecuri pro ſalute, de gloria certabant. ultr quinetiam irrupere. & fuit atrox in ipſis porta rum anguſtiis prœlium, donec pulſi hoſtes, utro que exercitu certante, his ut tuliſſe opem, illis n eguiſſe auxilio viderentur. quod niſi paludes & ſilvæ fugientes texiſſent, debellatum illa victori foret.

27. Cujus conſtantia ac fama ferox exercitus nihil virtuti ſuæ invium: penetrandam Caledo niam, inveniendumque tandem Britanniæ termi num continuo prœliorum curſu fremebant. atqu illi modo cauti ac ſapientes, prompti poſt even tum ac magniloqui erant. iniquiſſima hæc bello rum conditio eſt, proſpera omnes ſibi vindicant adverſa uni imputantur. At Britanni non virtut ſed occaſione & arte ducis rati, nihil ex arrogan tia remittere, quo minus juventutem armarent conjuges ac liberos in loca tuta transferrent, cœ tibus ac ſacrificiis conſpirationem civitatum ſan cirent. atque ita irritatis utrimque animis diſ ceſſum.

28. Eadem æſtate cohors Uſipiorum per Ger manias conſcripta, in Britanniam tranſmiſſa, ma gnum ac memorabile facinus auſa eſt. Occiſo cen turione

turione ac militibus, qui ad tradendam diſciplinam immixti manipulis exemplum & rectores habebantur, tres Liburnicas adactis per vim gubernatoribus aſcendere: & uno remigrante, ſuſpectis duobus eoque interfectis, nondum vulgato rumore ut miraculum provehebantur. mox hac atque illa rapti, & cum pleriſque Britannorum ſua defenſantium prœlio congreſſi, ac ſæpe victores, aliquando pulſi, eo ad extremum inopiæ venere, ut infirmiſſimos ſuorum, mox ſorte ductos veſcerentur. atque ita circumvecti Britanniam, amiſſis per inſcitiam regendi navibus, pro prædonibus habiti, primum à Suevis, mox à Friſiis intercepti ſunt. ac fuere quos per commercia venumdatos, & in noſtram uſque ripam mutatione ementium adductos, indicium tanti caſus illuſtravit. Initio æſtatis Agricola domeſtico vulnere ictus, anno ante natum filium amiſit. Quem caſum neque ut plerique fortium virorum ambitioſe, neque per lamenta rurſus ac mærorem muliebriter tulit. & in luctu bellum inter remedia erat.

29. Igitur præmiſſa claſſe quæ pluribus locis prædata, magnum & incertum terrorem faceret, expedito exercitu, cui ex Britannis fortiſſimos & longa pace exploratos addiderat, ad montem Grampium pervenit, quem jam hoſtes inſederant. Nam Britanni nihil fracti pugnæ prioris eventu, & ultionem aut ſervitium exſpectantes, tandemque docti commune periculum concordia propulſandum, legationibus & fœderibus omnium civitatum vires exciverant. Jamque ſuper triginta millia armatorum aſpiciebantur, & adhuc affluebat omnis juventus, & quibus cruda ac viridis ſenectus, clari bello, ac ſua quiſque decora geſtantes: cum inter plures duces virtute & genere præſtans, nomine Galgacus, apud contractam multitudinem prœlium poſcentem, in hunc modum locutus fertur:

30. Quotiens cauſſas belli & neceſſitatem noſtram intueor, magnus mihi animus eſt, hodiernum diem, conſenſumque veſtrum, initium libertatis totius Britanniæ fore. Nam & univerſi ſervitutis expertes: & nullæ ultra terræ, ac ne mare quidem ſecu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſecurum, imminente nobis claſſe Romana, ita prœlium atque arma, quæ fortibus honeſta, eadem etiam ignavis tutiſſima ſunt. Priores pugnæ, quibus adverſus Romanos varia fortuna certatum eſt, ſpem ac ſubſidium in noſtris manibus habebant: quia nobiliſſimi totius Britanniæ, eoque in ipſis penetralibus ſiti, nec ſervientium litora aſpicientes, oculos quoque à contactu dominationis inviolatos habebamus. Nos terrarum ac libertatis extremos, receſſus ipſe ac ſinus famæ in hunc diem defendit. nunc terminus Britanniæ patet. atque omne ignotum pro magnifico eſt. Sed nulla jam ultra gens, nihil niſi fluctus & ſaxa: & interiores Romani. quorum ſuperbiam fruſtra per obſequium & modeſtiam effugeris. raptores orbis, poſtquam cuncta vaſtantibus defuere terræ, & mare ſcrutantur: ſi locuples hoſtis eſt, avari; ſi pauper, ambitioſi. quos non Oriens, non Occidens ſatiaverit: ſoli omnium opes atque inopiam pari affectu concupiſcunt. auferre, trucidare, rapere falſis nominibus, imperium; atque ubi ſolitudinem faciunt, pacem appellant.

31. Liberos cuique ac propinquos ſuos natura cariſſimos eſſe voluit; hi per delectus alibi ſervituri auferuntur. Conjuges ſororeſque & ſi hoſtilem libidinem effugiant, nomine amicorum atque hoſpitum polluuntur. Bona fortunaſque, in tributum egerunt; in annonam, frumentum. corpora ipſa ac manus, ſilvis ac paludibus emuniendis, verbera inter ac contumelias conterunt Nata ſervituti mancipia ſemel veneunt, atque ultro à dominis aluntur: Britannia ſervitutem ſuam cottidie emit; cottidie paſcit. Ac ſicut in familia recentiſſimus quiſque ſervorum & conſervis ludibrio eſt: ſic in hoc orbis terrarum vetere famulatu novi nos & viles in excidium petimur. Neque enim arva nobis, aut metalla, aut portus ſunt, quibus exercendis reſervemur. Virtus porro ac ferocia ſubjectorum ingrata imperantibus. & longinquitas ac ſecretum ipſum quo tutius, eo ſuſpectius. Ita ſublata ſpe veniæ, tandem ſumite animum, tam quibus ſalus, quam quibus gloria cariſſima eſt. Brigantes femina duce, exurere coloniam, expugnare caſtra; ac

niſi

niſi felicitas in ſocordiam vertiſſet, exuere jugum potuere: nos integri & indomiti, & libertatem non in præſentia laturi, primo ſtatim congreſſu non oſtendemus quos ſibi Caledonia viros ſepoſuerit?

32. An eamdem Romanis in bello virtutem, quam in pace laſciviam adeſſe creditis? Noſtris illi diſſenſionibus ac diſcordiis clari, vitia hoſtium in gloriam exercitus ſui vertunt: quem contractum ex diverſiſſimis gentibus, ut ſecundæ res tenent, ita adverſæ diſſolvent. niſi ſi Gallos, & Germanos, & (pudet dictu) Britannorum pleroſque dominationi alienæ ſanguinem commodantes, diutius tamen hoſtes quam ſervos, fide & affectu teneri putatis: metus & terror eſt, infirma vincula caritatis, quæ ubi removeris, qui timere deſierint, odiſſe incipient. Omnia victoriæ incitamenta pro nobis ſunt: nullæ Romanos conjuges accendunt: nulli parentes fugam exprobraturi ſunt: aut nulla pleriſque patria, aut alia eſt: paucos numeros circum trepidos ignorantia, cælum ipſum ac mare & ſilvas, ignota omnia circumſpectantes, clauſos quodammodo, ac vinctos dii nobis tradiderunt. Ne terreat vanus aſpectus, & auri fulgor atque argenti, quod neque tegit, neque vulnerat. In ipſa hoſtium acie inveniemus noſtras manus. agnoſcent Britanni ſuam cauſſam. recordabuntur Galli priorem libertatem. deſerent illos ceteri Germani, tamquam nuper Uſipii reliquerunt. Nec quidquam ultra formidinis, vacua caſtella, ſenum coloniæ, inter male parentes & injuſte imperantes, ægra municipia & diſcordantia. hic dux, hic exercitus. ibi tributa & medantia. hic dux, hic exercitus. ibi tributa & metalla, & ceteræ ſervientium pœnæ: quas in æternum proferre, aut ſtatim ulciſci, in hoc campo eſt. Proinde ituri in aciem & majoreis veſtros, & poſteros cogitate.

33. Excepere orationem alacres, & barbari moris cantu & fremitu clamoribuſque diſſonis. Jamque agmina, & armorum fulgores, audentiſſimi cujuſque procurſu: ſimul inſtruebantur acies. cum Agricola quamquam lætum & vix monitis coërcitum militem adhuc ratus, ita diſſeruit: Octavus annus eſt, commilitones, ex quo virtute &

& auſpiciis imperii Rom. fide atque opera veſtra Britanniam viciſtis. tot expeditionibus, tot prœliis ſeu fortitudine adverſus hoſtes, ſeu patientia ac labore pæne adverſus ipſam rerum naturam opus fuit: neque me militum, neque vos ducis pœnituit. Ergo egreſſi, ego veterum legatorum, vos priorum exercituum terminos, finem Britanniæ non fama nec rumore, ſed caſtris & armis tenemus. Inventa Britannia, & ſubacta. Equidem in agmine, cum vos paludes monteſve & flumina fatigarent, fortiſſimi cujuſque vocem audiebam, Quando dabitur hoſtis, quando acies? Veniunt à latebris ſuis extruſi. & vota virtuſque in aperto, omniaque prona victoribus, atque eadem victis adverſa. Nam ut ſuperaſſe tantum itineris, ſilvas evaſiſſe, transîſſe æſtuaria, pulchrum ac decorum in frontem; ita fugientibus periculoſiſſima. quæ hodie proſperrima ſunt. Neque enim nobis aut locorum eadem notitia, aut commeatuum eadem abundantia: ſed manus, & arma, & in his omnia. Quod ad me attinet, jam pridem mihi decretum eſt, neque exercitus neque ducis terga tuta eſſe. Proinde & honeſta mors turpi vita potior; & incolumitas ac decus eodem loco ſita ſunt. nec inglorium fuerit, in ipſo terrarum ac naturæ fine cecidiſſe.

34. Si novæ gentes atque ignota acies conſtitiſſet: aliorum exercituum exemplis vos hortarer. nunc veſtra decora recenſete, veſtros oculos interrogate. Ii ſunt quos proximo anno, unam legionem furto noctis aggreſſos, clamore debellaſtis: ii ceterorum Britannorum fugaciſſimi, ideoque tam diu ſuperſtites. Quomodo ſilvas ſaltuſque penetrantibus, fortiſſimum quodque animal robore, pavida & inertia ipſo agminis ſono pelluntur: ſic acerrimi Britannorum jam pridem ceciderunt: reliquus eſt numerus ignavorum & metuentium. quos quod tandem inveniſtis, non reſtiterunt, ſed deprehenſi ſunt noviſſimi, ideo extremo metu corpora defixere in his veſtigiis, in quibus pulchram & ſpectabilem victoriam ederetis. Tranſigite cum expeditionibus, imponite quinquaginta annis magnum diem, approbate Reip. nunquam exercitui imputari potuiſſe;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tuiſſe, aut moras belli, aut cauſſas rebellandi.

35. Et alloquente adhuc Agricola militum ardor eminebat, & finem orationis ingens alacritas conſecuta eſt, ſtatimque ad arma diſcurſum. inſtinctos ruenteſque ita diſpoſuit, ut peditum auxilia quæ octo millia erant, mediam aciem firmarent: equitum tria millia cornibus affunderentur. legiones pro vallo ſtetere, ingens victoriæ decus citra Romanum ſanguinem bellanti, & auxilium ſi pellerentur. Britannorum acies in ſpeciem ſimul ac terrorem editioribus locis conſtiterant: ita ut primum agmen æquo, ceteri per acclive jugum connexi velut inſurgerent: media campi covinarius & eques ſtrepitu ac diſcurſu complebat. Tum Agricola ſuperante hoſtium multitudine veritus ne ſimul in frontem, ſimul & latera ſuorum pugnaretur, diductis ordinibus, quamquam porrectior acies futura erat, & arceſſendas plerique legiones admonebant, promptior in ſpem, & firmus adverſis, dimiſſo equo pedes ante vexilla conſtitit.

36. Ac primo congreſſu eminus certabatur. ſimul conſtantia, ſimul arte Britanni, ingentibus gladiis & brevibus cetris, miſſilia noſtrorum vitare, vel excutere, atque ipſi magnam vim telorum ſuperfundere: donec Agricola tres Batavorum cohortes ac Tungrorum duas cohortatus eſt, ut rem ad mucrones ac manus adducerent. quod & ipſis vetuſtate militiæ exercitatum, & hoſtibus inhabile parva ſcuta & enormes gladios gerentibus. nam Britannorum gladii ſine mucrone complexum armorum, & in aperto pugnam non tolerabant. Igitur ut Batavi miſcere ictus, ferire umbonibus, ora fœdare, & tractis qui in æquo obſtiterant, erigere in colles aciem cœpere; ceteræ cohortes æmulatione & impetu commiſtæ proximos quoſque cædere. ac plerique ſemineces aut integri feſtinatione victoriæ relinquebantur. Interim equitum turmæ fugere, covinarii peditum ſe prœlio miſcuere; & quamquam recentem terrorem intulerant, denſis tamen hoſtium agminibus & inæqualibus locis hærebant: minimeque equeſtris ea pugnæ facies erat, cum in gradu ſtantes ſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mul equorum corporibus impellerentur. ac ſæpe vagi currus, exterriti ſine rectoribus equi, ut quemque formido tulerat, tranſverſos, aut obvios incurſabant.

37 Et Britanni qui adhuc pugnæ expertes ſumma collium inſederant, & paucitatem noſtrorum vacui ſpernebant, degredi paullatim & circumire terga vincentium cœperant: ni id ipſum veritus Agricola quatuor equitum alas ad ſubita belli retentas, venientibus oppoſuiſſet, quantoque ferocius accurrerant, tanto acrius pulſos in fugam disjeciſſet. Ita conſilium Britannorum in ipſos verſum. tranſvectæque præcepto ducis à fronte pugnantium alæ, averſam hoſtium aciem invaſere. Tum vero patentibus locis grande & atrox ſpectaculum: ſequi, vulnerare, capere, atque eoſdem oblatis aliis trucidare. Jam hoſtium, prout cuique ingenium erat, catervæ armatorum paucioribus terga præſtare, quidam inermes ultro ruere, ac ſe morti offerre. Paſſim arma & corpora, & laceri artus, & cruenta humus: & aliquando etiam victis ira virtuſque. poſtquam ſilvis appropinquarunt, collecti, primos ſequentium incautos & locorum ignaros circumveniebant Quod ni frequens ubique Agricola, validas & expeditas cohortes indaginis modo, & ſicubi artiora erant, partem equitum dimiſſis equis, ſimul rariores ſilvas equitem perſultare juſſiſſet, acceptum aliquod vulnus per nimiam fiduciam foret. Ceterum ubi compoſitos firmis ordinibus ſequi rurſus videre, in fugam verſi, non agminibus ut prius, nec alius alium reſpectantes, rari, & vitabundi invicem, longinqua atque avia petiere. finis ſequendi nox & ſatietas fuit. cæſa hoſtium ad decem millia: noſtrorum trecenti quadraginta cecidere, in quîs Aulus Atticus præfectus cohortis, juvenili ardore & ferocia equi hoſtibus illatus.

38. Et nox quidem gaudio prædaque læta victoribus: Britanni palantes mixtoque virorum mulierumque ploratu, trahere vulneratos, vocare integros, deſerere domos, ac per iram ultro incendere: eligere latebras, & ſtatim relinquere: miſcere invicem conſilia aliqua, dein ſperare: ali-

quando

quando frangi aſpectu pignorum ſuorum, ſæpius concitari. ſatiſque conſtabat ſævîſſe quoſdam in conjuges ac liberos, tamquam miſererentur. Proximus dies faciem victoriæ latius aperuit. vaſtum ubique ſilentium, ſecreti colles, fumantia procul tecta, nemo exploratoribus obvius. quibus in omnem partem dimiſſis, ubi incerta fugæ veſtigia, neque uſquam conglobari hoſtes compertum, & exacta jam æſtate ſpargi bellum nequibat; in fines Horeſtorum exercitum deducit. Ibi acceptis obſidibus; præfecto claſſis circumvehi Britanniam præcepit. datæ ad id vires, & præceſſerat terror. Ipſe peditem atque equites lento itinere, quo novarum gentium animi ipſa tranſitus mora terrerentur, in hibernis locavit. Et ſimul claſſis ſecunda tempeſtate ac fama Trutulenſem portum tenuit, unde proximo latere Britanniæ lecto omni redierat.

39. Hunc rerum curſum, quamquam nulla verborum jactantia epiſtolis Agricolæ auctum, ut Domitiano moris erat, fronte lætus, pectore anxius excepit. Inerat conſcientia, deriſui fuiſſe nuper falſum è Germania triumphum, emptis per commercia, quorum habitus & crines in captivorum ſpeciem formarentur: at nunc veram magnamque victoriam, tot millibus hoſtium cæſis, ingenti fama celebrari. Id ſibi maxime formidoloſum, privati hominis nomen ſupra principis attolli: fruſtra ſtudia fori, & civilium artium decus in ſilentium acta, ſi militarem gloriam alius occuparet: & cetera utcumque facilius diſſimulari, ducis boni imperatoriam virtutem eſſe. Talibus curis exercitus, quodque ſævæ cogitationis indicium erat, ſecreto ſuo ſatiatus, optimum in præſentia ſtatuit reponere odium, donec impetus famæ & favor exercitus langueſceret. nam etiam tum Agricola Britanniam obtinebat.

40. Igitur triumphalia ornamenta, & illuſtris ſtatuæ honorem, & quidquid pro triumpho datur, multo verborum honore cumulata, decerni in ſenatu jubet: addique inſuper opinionem, Syriam provinciam Agricolæ deſtinari, vacuam tum morte Atilii Rufi conſularis, & majoribus reſervatam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tam. Credidere plerique, libertum ex ſecretioribus miniſteriis miſſum ad Agricolam, codicillo quibus ei Syria dabatur tuliſſe, cum præcepto, u ſi in Britannia foret, traderentur: eumque libertum in ipſo freto Oceani obvium Agricolæ, n appellato quidem eo ad Domitianum remeaſſe ſive verum iſtud, ſive ex ingenio principis fictum ac compoſitum eſt. Tradiderat interim Agricola ſucceſſori ſuo provinciam quietam tutamque. Ac ne notabilis celebritate & frequentia occurrentium introitus eſſet, vitato amicorum officio noctu in urbem, noctu in palatium, ita ut præceptum erat, venit: exceptuſque brevi oſculo & nullo ſermone, turbæ ſervientium immixtus eſt. Ceterum ut militare nomen, grave inter otioſos, aliis virtutibus temperaret, tranquillitatem atque otium penitus auxit, cultu modicus, ſermone facilis, uno aut altero amicorum comitatus: adeo ut plerique, quibus magnos viros per ambitionem æſtimare mos eſt, viſo aſpectoque Agricola, quærerent famam, pauci interpretarentur.

41. Crebro per eos dies apud Domitianum abſens accuſatus, abſens abſolutus eſt. cauſſa periculi non crimen ullum, aut querela læſi cujuſquam, ſed infenſus virtutibus princeps, & gloria viri, ac peſſimum inimicorum genus, laudantes. Et ea inſecuta ſunt reipublicæ tempora, quæ ſileri Agricolam non ſinerent: tot exercitus in Mœſia Daciaque, & Germania Pannoniaque, temeritate aut per ignaviam ducum amiſſi: tot militares viri cum tot cohortibus expugnati & capti: nec jam de limite imperii & ripa, ſed de hibernis legionum & poſſeſſione dubitatum. Ita cum damna damnis continuarentur, atque omnis annus funeribus & cladibus inſigniretur, poſcebatur ore vulgi dux Agricola: comparantibus cunctis vigorem, conſtantiam, & expertum bellis animum, cum inertia & formidine eorum. Quibus ſermonibus ſatis conſtat Domitiani quoque aures verberatas, dum optimus quiſque libertorum amore & fide; peſſimi malignitate & livore, pronum deterioribus principem exſtimulabant. Sic Agricola ſimul ſuis virtutibus, ſimul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſimul vitiis aliorum, in ipſam gloriam præceps agebatur.

42. Aderat jam annus quo proconſulatum Aſiæ & Africæ ſortiretur, & occiſo Civica nuper, nec Agricolæ conſilium deerat, nec Domitiano exemplum. Acceſſere quidam cogitationum principis periti, qui iturus ne eſſet in provinciam ultro Agricolam interrogarent. ac primo occultius quietem & otium laudare, mox operam ſuam in approbanda excuſatione offerre: poſtremo non jam obſcuri, ſuadentes ſimul terrenteſque, pertraxere ad Domitianum. qui paratus ſimulatione, in arrogantiam compoſitus, & audiit preces excuſantis, & cum annuiſſet, agi ſibi gratias paſſus eſt: nec erubuit beneficii invidia. ſalarium tamen proconſulari ſolitum offerri, & quibuſdam à ſeipſo conceſſum, Agricolæ non dedit: ſive offenſus non petitum, ſive ex conſcientia, ne quod vetuerat videretur emiſſe. Proprium humani ingenii eſt, odiſſe quem læſeris: Domitiani vero natura præceps in iram, & quo obſcurior, eo irrevocabilior, moderatione tamen prudentiaque Agricolæ leniebatur. quia non contumacia, neque inani jactatione libertatis, famam fatumque provocabat. Sciant quibus moris illicita mirari, poſſe etiam ſub malis principibus magnos viros eſſe: obſequiumque ac modeſtiam, ſi induſtria ac vigor adſint, eo laudis excedere, quo plerique per abrupta, ſed in nullum reipublic. uſum, ambitioſa morte inclaruerunt.

43. Finis vitæ ejus nobis luctuoſus, amicis triſtis, extraneis etiam ignotiſque non ſine cura fuit. Vulgus quoque, & hic aliud agens populus, & ventitavere ad domum, & per fora & circulos locuti ſunt: nec quiſquam audita morte Agricolæ, aut lætatus eſt, aut ſtatim oblitus eſt. Augebat miſerationem conſtans rumor, veneno interceptum. Nobis nihil comperti affirmare auſim: ceterum per omnem valetudinem ejus, crebrius quam ex more principatus per nuncios viſentis, & libertorum primi, & medicorum intimi venere: ſive cura illud, ſive inquiſitio erat. Supremo quidem die momenta deficientis per diſ-

poſitos

poſitos curſores nunciata conſtabat, nullo crede
te ſic accelerari, quæ triſtis audiret. Speciem t
men doloris animo vultuque præ ſe tulit, ſec
rus jam odii, & qui facilius diſſimularet gaudiu
quam metum. Satis conſtabat lecto teſtamen
Agricolæ, quo coheredem optimæ uxori & pi
ſimæ filiæ Domitianum ſcripſit, lætatum eum
velut honore judicioque: tam cæca & corrup
mens aſſiduis adulationibus erat, ut neſciret
bono patre non ſcribi heredem, niſi malum pri
cipem.

44. Natus erat Agricola Caio Cæſare tertiu
conſ. Idib. Juniis: exceſſit ſexto & quinquageſ
mo anno, decimo Kal. Septemb. Collega Priſc
que Coss. Quod ſi habitum quoque ejus poſte
noſcere velint, decentior quam ſublimior fuit
nihil metus in vultu: gratia oris ſupererat. bo
num virum facile crederes, magnum libenter. E
ipſe quidem, quamquam medio in ſpatio integr
ætatis ereptus, quantum ad gloriam longiſſimun
ævum peregit. Quippe & vera bona, quæ in vir-
tutibus ſita ſunt, impleverat, & Conſularibus ac
Triumphalibus ornamentis prædito, quid aliud ad-
ſtruere fortuna poterat? Opibus nimiis non gau-
debat, ſpecioſæ contigerant. filia atque uxore ſu-
perſtitibus, poteſt videri etiam beatus, incolumi
dignitate, florente fama, ſalvis affinitatibus & a-
micitiis futura effugiſſe. Nam ſicuti durare in hac
beatiſſimi ſæculi luce, ac principem Trajanum vi-
dere, augurio votiſque apud noſtras aures omina-
batur: ita feſtinatæ mortis grande ſolatium tulit,
evaſiſſe poſtremum illud tempus, quo Domitianus
non jam per intervalla ac ſpiramenta temporum,
ſed continuo & velut uno ictu rempublicam ex-
hauſit.

45. Non vidit Agricola obſeſſam curiam, &
clauſum armis ſenatum, & eadem ſtrage tot con-
ſularium cædes, tot nobiliſſimarum feminarum
exſilia & fugas. Una adhuc victoria Carus Metius
cenſebatur, & intra Albanam illam ſententia
Meſſallini ſtrepebat, & Maſſa Bebius jam tum
reus erat. Mox noſtræ duxere Helvidium in car-
cerem manus: nos Maurici, Ruſticique viſus, nos
in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

innocenti ſanguine Senecio perfudit. Nero tamen ſubtraxit oculos; juſſitque ſcelera, non ſpectavit: præcipua ſub Domitiano miſeriarum pars erat, videre & aſpici: cum ſuſpiria noſtra ſubſcriberentur: cum denotandis tot hominum palloribus ſufficeret ſævus ille vultus & rubor, à quo ſe contra pudorem muniebat. Tu vero felix Agricola non vitæ tantum claritate, ſed etiam opportunitate mortis. ut perhibent qui interfuerunt noviſſimis ſermonibus tuis, conſtans & libens fatum excepiſti, tamquam pro virili portione innocentiam principi donares. Sed mihi filiæque, præter acerbitatem parentis erepti, auget mæſtitiam, quod aſſidere valetudini, fovere deficientem, ſatiari vultu, complexu, non contigit. excepiſſemus certe mandata voceſque, quas penitus animo figeremus. Noſter hic dolor, noſtrum vulnus: nobis tam longæ abſentiæ conditione ante quadriennium amiſſus es. Omnia ſine dubio, optime parentum, aſſidente amantiſſima uxore, ſuperfuere honori tuo: paucioribus tamen lacrymis compoſitus es, & noviſſima in luce deſideravere aliquid oculi tui.

46. Si quis piorum manibus locus; ſi, ut ſapientibus placet, non cum corpore exſtinguuntur magnæ animæ; placide quieſcas, noſque domum tuam ab infirmo deſiderio, & muliebribus lamentis ad contemplationem virtutum tuarum voces, quas neque lugeri, neque plangi fas eſt: admiratione te potius temporalibus laudibus, & ſi natura ſuppeditet, militum decoramus. Is verus honos, ea conjunctiſſimi cujuſque pietas. Id filiæ quoque uxorique præceperim, ſic patris, ſic mariti memoriam venerari, ut omnia facta dictaque ejus ſecum revolvant, famamque ac figuram animi magis quam corporis complectantur. non quia intercedendum putem imaginibus quæ marmore aut ære finguntur: ſed ut vultus hominum, ita ſimulacra vultus imbecilla ac mortalia ſunt; forma mentis æterna, quam tenere & exprimere non per alienam materiam & artem, ſed tuis ipſe moribus poſſis. Quidquid ex Agricola amavimus, quidquid mirati ſumus, manet, manſurumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

que eſt in animis hominum, in æternitate temporum, fama rerum. Nam multos veterum velut inglorios & ignobiles oblivio obruet, Agricola poſteritati narratus & traditus, ſuperſtes erit.

FABII QUINCTILIANI,

ut videtur,

DIALOGUS

An ſui ſæculi Oratores antiquis, & quare, concedant:

C. CORN. TACITO vulgo inſcriptus.

SÆpe ex me requiris, Juſte Fabi, cur cum priora ſæcula tot eminentium oratorum ingeniis gloriaque effloruerint, noſtra potiſſimum ætas deſerta, & laude orbata, vix nomen ipſum oratoris retineat. neque enim ita appellamus niſi antiquos. horum autem temporum diſerti, cauſſidici, & advocati, & patroni, & quidvis potius quam oratores vocantur. Cui percunctationi tuæ reſpondere, & tam magnæ quæſtionis pondus excipere, ut aut de ingeniis noſtris male exiſtimandum ſit, ſi idem aſſequi non poſſumus, aut de judiciis, ſi nolumus, vix hercule auderem, ſi mea ſententia proferenda, ac non diſertiſſimorum ut noſtris temporibus hominum ſermo repetendus eſſet. quos eandem hanc quæſtionem pertractantes, juvenis admodum audivi. Ita non ingenio, ſed memoria ac recordatione opus eſt, ut quæ à præſtantiſſimis viris & excogitata ſubtiliter, & dicta graviter accepi, cum ſinguli diverſas vel eaſdem, ſed probabiles cauſſas afferrent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

afferrent, dum formam ſui quiſque & animi, & ingenii redderet, iiſdem nunc numeris, iiſdemque rationibus perſequar, ſervato ordine diſputationis. neque enim defuit, qui diverſam quoque partem ſuſciperet, ac multum vexata & irriſa vetuſtate, noſtrorum temporum eloquentiam antiquorum ingeniis anteferret.

2. Nam poſtero die quam accuratius Maternus Catonem recitaverat, cum offendiſſe potentium animos diceretur, tamquam in eo tragœdiæ argumento ſui oblitus, tantum Catonem cogitaſſet, eaque de re per urbem frequens ſermo haberetur, venerunt ad eum M. Aper & Julius Secundus, celeberrima tum ingenia fori noſtri: quos ego in judiciis non utroſque modo ſtudioſe audiebam, ſed domi quoque & in publico aſſectabar, mira ſtudiorum cupiditate, & quodam ardore juvenili, ut fabulas quoque eorum & diſputationes, & arcana ſemotæ dictionis penitus exciperem. quamvis maligne plerique opinarentur, nec Secundo promptum eſſe ſermonem, & Aprum ingenio potius & vi naturæ, quam inſtitutione & litteris famam eloquentiæ conſecutum. Nam & Secundo purus, & preſſus, &, in quantum ſatis erat, profluens ſermo non defuit: & Aper communi eruditione imbutus, contemnebat potius litteras quam neſciebat. tamquam majorem induſtriæ & laboris gloriam habiturus, ſi ingenium ejus nullis alienarum artium adminiculis inniti videretur. Igitur ut intravimus cubiculum Materni, ſedentem ipſum, & quem pridie recitaverat librum intra manus habentem, deprehendimus.

3. Tum Secundus: Nil-ne te, inquit, Materne, fabulæ malignorum terrent, quo minus offenſas Catonis tui ames? An ideo librum iſtum apprehendiſti, ut diligentius retractares, & ſublatis ſi quæ pravam interpretandi materiam dederunt, emitteres Catonem non quidem meliorem, ſed tamen ſecuriorem? Tum ille, LEGES tu quidem ſi volueris, & agnoſces quæ audîſti, quod ſi qua omiſit Cato, ſequenti tractatione Thyeſtes dicet Hanc enim tragœdiam diſpoſui jam, & intra me ipſe formavi. Atque ideo maturare libri hujus editionem feſtino, ut dimiſſa priore cura, novæ cogitationi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

toto pectore incumbam. Adeo te tragœdiæ iſtæ non ſatiant,inquit Aper, quo minus omiſſis orationum & cauſſarum ſtudiis,omne tempus modo circa Medeam, ecce nunc circa Thyeſtem conſumas: cum tot amicorum cauſſæ; tot coloniarum & municipiorum clientelæ in forum vocent, quibus vix ſufficeres, etiam ſi non novum tibi ipſe negotium importaſſes, Domitium, & Catonem: id eſt, noſtras quoque hiſtorias, & Romana nomina, Græcorum fabulis aggregares.

4. Et Maternus, Perturbarer hac tua ſeveritate, niſi frequens ac aſſidua nobis contentio jam prope in conſuetudinem vertiſſet. Nam nec tu agitare & inſequi poëtas intermittis; & ego cui deſidiam advocationum objicis, cotidianum hoc patrocinium defendendæ adverſus te poëticæ exerceo. Quo lætor magis oblatum nobis judicem, qui me vel in futurum vetet verſus facere, vel quod jam pridem opto, ſua quoque auctoritate compellat, ut omiſſis forenſium Muſarum anguſtiis, in quibus ſatis mihi ſuperque ſudatum eſt, ſanctiorem iſtam & auguſtiorem eloquentiam colam.

5. Ego vero, inquit Secundus, ante quam me judicem Aper recuſet, faciam quod probi & modeſti judices ſolent, ut in his cognitionibus excuſent, in quibus manifeſtum eſt, alteram apud eos partem gratia prævalere. Quis enim neſcit, neminem mihi conjunctiorem eſſe & uſu amicitiæ, & aſſiduitate contubernii quam Saleium Baſſum, cum optimum virum, tum abſolutiſſimum poëtam? porro ſi poëtica accuſatur, non alium video reum locupletiorem. Securus ſit, inquit Aper, & Saleius Baſſus, & quiſquis alius ſtudium poëticæ & carminum gloriam fovet, cum cauſſas agere non poſſit. & ego enim quatenus arbitrum litis hujus inveni, non patiar, Maternum ſocietate plurium defendi. ſed & ipſum ſolum apud vos arguam, quod natus ad eloquentiam virilem & oratoriam, qua parare ſimul & tueri amicitias, adſciſcere nationes, complecti provincias poſſit, amittit ſtudium, quo non aliud in civitate noſtra vel ad utilitatem fructuoſius, vel ad dignitatem amplius, vel ad urbis famam pulchrius, vel ad totius imperii atque

omnium

omnium gentium notitiam illuſtrius excogitari poteſt. Nam ſi ad utilitatem vitæ omnia conſilia, factaque noſtra dirigenda ſunt, quid erit tutius quam eam exercere artem, qua ſemper armatus præſidium amicis, opem alienis, ſalutem periclitantibus, invidis vero & inimicis metum & terrorem ultro feras, ipſe ſecurus & velut quadam perpetua potentia ac poteſtate munitus? cujus vis & utilitas rebus prope fluentibus, aliorum præſidio & tutela intelligitur: ſin proprium periculum increpuit, non hercule lorica aut gladius in acie firmius munimentum, quam reo & periclitanti eloquentiæ præſidium ſimul & telum, quo propugnare pariter & inceſſere, vel in judicio, ſive in ſenatu, ſive apud principem poſſis. Quid aliud infeſtis patribus nuper Eprius Marcellus, quam eloquentiam ſuam oppoſuit? qui accinctus & minax diſertam quidem ſed inexercitatam & ejuſmodi certaminum rudem Helvidii ſapientiam eluſit. Plura de utilitate non dico, cum præſertim minime contradicturum Maternum meum arbitrer.

6. Ad voluptatem oratoriæ eloquentiæ tranſeo, cujus jucunditas non uno aliove momento, ſed omnibus prope diebus, & prope omnibus horis contingit. Quid enim dulcius libero & ingenuo animo, & ad voluptates honeſtas nato, quam videre plenam ſemper & frequentem domum concurſu ſplendidiſſimorum hominum? idque ſcire, non pecuniæ, non orbitati, neque officii alicujus adminiſtrationi, ſed ſibi ipſi dari? illos quinimo orbos & locupletes & potentes venire plerumque ad juvenem & pauperem, ut aut ſua aut amicorum diſcrimina commendent. Ullane tanta ingentium opum ac magnæ potentiæ voluptas, quam ſpectare homines veteres, & ſenes, & totius urbis gratia ſubnixos, in ſumma omnium rerum abundantia confitentes id quod optimum ſit ſe non habere? Jam vero qui togatorum comitatus & egreſſus! quæ in publico ſpecies! quæ in judiciis veneratio! quod gaudium conſurgendi aſſiſtendique inter tacentes, in unum converſos! coire populum, & circumfundi coram, & accipere affectum quemcumque orator induerit. Vulgata dicentium gaudia,

& imperitorum quoque oculis expoſita percenſe Illa ſecretiora, & tantum ipſis orantibus nota, ma jora ſunt. Sive accuratam meditatamque affert ora tionem, eſt quoddam ſicut ipſius dictionis, ita gau dii pondus & conſtantia. ſive novam & recente curam non ſine aliqua trepidatione animi attuleri ipſa ſollicitudo commendat eventum, & lenocina tur voluptati. Sed extemporalis audaciæ, atqu ipſius temeritatis vel præcipua jucunditas eſt. Na ingenio quoque, ſicut in agro, quamquam alia di ſerantur atque elaborentur, gratiora tamen quæ ſu ſponte naſcuntur.

7. Equidem ut de me ipſe fatear, non eum die lætiorem egi, quo mihi latus clavus oblatus eſt vel quo homo novus & in civitate minime favora bili natus, quæſturam, aut tribunatum, aut prætu ram accepi: quam eos quibus mihi pro mediocri tate hujus quantulæcumque in dicendo facultatis aut reum proſpere defendere, aut apud centumvi ros cauſſam aliquam feliciter orare, aut apud prin cipem ipſos illos libertos & procuratores prin cipum tueri & defendere datur. Tum mihi ſupr tribunatus & præturas & conſulatus adſcender videor, tum abire: quod ſi non in alio oritur, ne in codicillis datur, nec cum gratia venit. Quæ fa ma & laus cujuſvis artis cum oratorum gloria com paranda eſt, qui non illuſtres in urbe ſolum apu negotioſos & rebus intentos, ſed etiam apud juve nes & adoleſcentes, quibus morum indoles eſt & bona ſpes ſui? Quorum nomina prius parentes liberis ſuis ingerunt? quos ſæpius vulgus imperitum, & tunicatus hic populus tranſeunteis nomine vocat, & digito demonſtrat? Advenæ quoque & peregini, jam in municipiis & coloniis ſuis auditos, cum primum urbem attigerunt, requirunt ac vultus agnoſcere concupiſcunt.

8. Auſim contendere, Marcellum hunc Eprium de quo modo locutus ſum, & Criſpum Vibium (libentius enim novis & recentibus quam remoti & oblitteratis exemplis utor), non minus eſſe in extremis partibus terrarum, quam Capuæ aut Vercellis, ubi nati dicuntur. nec hoc illis alterius ter millies ſeſtertiûm præſtat, quamquam ad ha

ipſa

ipſas opes poſſunt videri eloquentiæ beneficio veniſſe. Ipſa eloquentia, cujus numen & cæleſtis vis multa quidem omnibus ſæculis exempla edidit, ad quantam uſque fortunam homines ingenii viribus pervenerint. Sed hæc ut ſupra dixi, proxima, & quæ non auditu cognoſcenda ſed oculis ſpectanda haberemus. Nam quo ſordidius & abjectius nati ſunt, quoque notabilior paupertas & anguſtia rerum naſcentes eos circumſteterunt; eo clariora & ad demonſtrandam oratoriæ eloquentiæ utilitatem illuſtriora exempla ſunt. quod ſine commendatione natalium, ſine ſubſtantia facultatum, neuter moribus egregius, alter habitu quoque corporis contemptus, per multos jam annos potentiſſimi ſunt civitatis. ac donec libuit principes fori; nunc principes in Cæſaris amicitia, agunt feruntque cuncta: atque ab ipſo principe cum quadam reverentia diliguntur. Quia Veſpaſianus venerabilis ſenex & patientiſſimus veri, bene intelligit, ceteros quidem amicos ſuos niti iis quæ ab ipſo acceperint, quæque ipſi accumulare, & in alios congerere promptum eſt: Marcellum autem & Criſpum, attuliſſe ad amicitiam ſuam, quod non à principe acceperint, nec accipi poſſit. Minimum inter tot ac tanta locum obtinent imagines, ac tituli & ſtatuæ. quæ neque ipſa tamen negliguntur: tam hercule quam divitiæ & opes, quas facilius invenies qui vituperet, quam faſtidiat. His igitur & honoribus, & ornamentis, & facultatibus, refertas domos eorum videmus, qui ſe ab ineunte adoleſcentia cauſſis forenſibus & oratorio ſtudio dederunt.

9. Nam carmina & verſus, quibus totam vitam Maternus inſumere optat (inde enim omnis fluxit oratio), neque dignitatem ullam auctoribus ſuis conciliant, neque utilitates alunt: voluptatem autem brevem, laudem inanem & infructuoſam conſequuntur. Licet hæc ipſa, & quæ deinde dicturus ſum, aures tuæ, ô Materne, reſpuant, cui bono eſt, ſi apud te Agamemnon aut Jaſon diſerte loquitur? quis ideo domum defenſus, & tibi obligatus redit? Quis Saleium noſtrum egregium poëtam, vel (ſi hoc honorificentius eſt) præclariſſimum vatem deducit, aut ſalutat, aut proſe-

quitur? Nempe ſi amicus ejus, ſi propinquus, denique ipſe in aliquod negotium inciderit, ad hun Secundum recurret, aut ad te, Materne, non qu poëta es, neque ut pro eo verſus facias. hi eni Baſſo domi naſcuntur, pulchri quidem & jucund quorum tamen hic exitus eſt, ut cum toto anno, pe omnes dies, magna noctium parte, unum libru extudit & elucubravit, rogare ultro & ambire cogatur, ut ſint qui dignentur audire: & ne id quidem gratis. nam & domum mutuatur, & auditorium exſtruit, & ſubſellia conducit, & libellos diſpergit & ut beatiſſimus recitationem ejus eventus proſequatur, omnis illa laus intra unum aut alterum diem, velut in herba vel flore præcepta, ad nullam certam & ſolidam pervenit frugem: nec aut amicitiam inde refert, aut clientelam, aut manſurum in animo cujuſquam beneficium, ſed clamorem vagum, & voces inanes, & gaudium volucre. Laudavimus nuper ut miram & eximiam Veſpaſiani liberalitatem, quod quingenta ſeſtertia Baſſo donaſſet. Pulchrum id quidem, indulgentiam Principis ingenio mereri; quanto tamen pulchrius, ſi ita res familiaris exigat, ſe ipſum colere, ſuum genium propitiare, ſuam experiri liberalitatem? Adjice quod poëtis, ſi modo dignum aliquid elaborare & efficere velint, relinquenda converſatio amicorum, & jucunditas urbis, deſerenda cetera officia, utque ipſi dicunt, in nemora & lucos, id eſt, in ſolitudinem recedendum eſt.

10. Nec opinio quidem & fama cui ſoli ſerviunt, & quod unum eſſe pretium omnis ſui laboris fatentur, æque poëtas quam oratores ſequitur. quoniam mediocreis poëtas nemo novit, bonos pauci. Quando enim rariſſimarum recitationum fama in totam urbem penetrat? nedum ut per tot provincias innoteſcat. Quotus quiſque cum ex Hiſpania vel Aſia, ne quid de Gallis noſtris loquamur, in urbem venit, Saleium Baſſum requirit? atque adeo ſi quis requirit & ſemel vidit, tranſit & contentus eſt: ut ſi picturam aliquam vel ſtatuam vidiſſet. Neque hunc meum ſermonem ſic accipi volo, tamquam eos quibus natura ſua oratorum ingenium denegavit, deterream à carminibus, ſi modo in

hac

hac ſtudiorum parte oblectare otium & nomen inſerere poſſunt famæ. ego vero omnem eloquentiam omneſque ejus partes ſacras & venerabiles puto: nec ſolum cothurnum veſtrum, aut heroïci carminis ſonum, ſed lyricorum quoque jucunditatem, & elegorum laſcivias, & iamborum amaritudinem, epigrammatum luſus, & quamcumque aliam ſpeciem eloquentia habeat, anteponendam ceteris aliarum artium ſtudiis credo. ſed tecum mihi, Materne, res eſt, quod cum natura tua in ipſam artem eloquentiæ ferat, errare mavis, & ſumma adeptus, in levioribus ſubſiſtis. Ut ſi in Græcia natus eſſes, ubi ludicras quoque artis exercere heneſtum eſt, ac tibi Nicoſtrati robur ac vires dii dediſſent, non paterer immanes illos & ad pugnam natos lacertos, levitate jaculi aut jactu diſci vaneſcere: ſic nunc te ab auditoriis & theatris, in forum & ad cauſſas, & ad vera prœlia voco. cum præſertim ne ad id quidem confugere poſſis, quod pleriſque patrocinatur, tamquam minus obnoxium ſit offendere poëtarum quam oratorum ſtudium. Efferveſcit enim vis pulcherrimæ naturæ tuæ, nec pro amico aliquo, ſed quod periculoſius eſt, pro Catone offendis. nec excuſatur offenſa neceſſitudine officii, aut fide advocationis, aut fortuitæ & ſubitæ dictionis impetu: meditatus videris elegiſſe perſonam notabilem; & cum auctoritate dicturam. Sentio quid reſponderi poſſit. hinc ingentis ex his aſſenſus, hinc in ipſis auditoriis præcipue laudari, & mox omnium ſermonibus ferri. Tolle igitur quietis & ſecuritatis excuſationem, cum tibi ſumas adverſarium ſuperiorem. nobis ſatis ſit privatas & noſtri ſæculi controverſias tueri, in quibus expreſſis ſi quando neceſſe ſit pro periclitante amico potentiorum aures offendere, & probata ſit fides, & libertas excuſata.

11. Quæ cum dixiſſet Aper acrius, ut ſolebat. & intento ore: remiſſus & ſubridens Maternus, Paravi, inquit, me non minus diu accuſare oratores quam Aper laudat. Fore enim arbitrabar, ut à laudatione eorum digreſſus detrectaret poëtas, atque carminum ſtudium proſterneret: arte quadam mitigavit, concedendo his qui cauſ-

ſas agere non poſſent, ut verſus facerent. Ego au tem ſicut in cauſſis agendis efficere aliquid & eni fortaſſe poſſum, ita recitatione tragœdiarum in gredi famam auſpicatus ſum, tum quidem cum i Nerone improbam & ſtudiorum quoque ſacra pro fanantem vaticinii potentiam fregi: & hodie ſi qui in nobis notitiæ ac nominis eſt, magis arbitror car minum quam orationum gloria partum. ac jam m ſejungere à forenſi labore conſtitui, nec comitatu iſtos & egreſſus aut frequentiam ſalutationum concupiſco: non magis quam æra & imagines, qua etiam me nolente in domum meam irruperunt Nam ſtatum cujuſque ac ſecuritatem melius innocentia tuetur quam eloquentia. nec vereor, ne mihi umquam verba in ſenatu niſi pro alterius diſcrimine facienda ſint.

12. Nemora vero, & luci, & ſecretum ipſum quod Aper increpabat, tantam mihi afferunt voluptatem, ut inter præcipuos carminum fructus numerem, quod nec in ſtrepitu, nec ſedente ante oſtium litigatore, nec inter ſordes ac lacrymas reorum componuntur: ſed ſecedit animus in loca pura atque innocentia, fruiturque ſedibus ſacris. Hæc eloquentiæ primordia, hæc penetralia: hoc primum habitu cultuque commoda mortalibus, in illa caſta & nullis contacta vitiis pectora influxit. ſic oracula loquebantur. Nam lucroſæ hujus & ſanguinantis eloquentiæ uſus, recens, & malis moribus natus, atque, ut tu dicebas, Aper, in locum teli repertus. Ceterum felix illud, &, ut more noſtro loquar, aureum ſæculum, & oratorum & criminum inops, poëtis & vatibus abundat, qui benefacta canerent, non qui male admiſſa defenderent. Nec ullis aut gloria major, aut auguſtior honor: primum apud deos, quorum proferre reſponſa & intereſſe epulis ferebantur: deinde apud illos diis genitos ſacroſque reges, inter quos neminem cauſſidicorum, ſed Orphea ac Linum, ac ſi introſpicere altius velis, ipſum Apollinem accepimus. vel ſi hæc fabuloſa nimis & compoſita videntur, illud certe mihi concedis, Aper, non minorem honorem Homero quam Demoſtheni apud poſteros: nec anguſtioribus terminis famam Euripidis, aut Sophoclis, quam

Lyſiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Lyſiæ aut Hyperidis includi. plures hodie reperies qui Ciceronis gloriam, quam Virgilii detrectent. Nec ullus Aſinii aut Meſſallæ liber tam illuſtris eſt, quam Medea Ovidii, aut Varii Thyeſtes.

13. Ac ne fortunam quidem vatum, & illud felix contubernium, comparare timuerim cum inquieta & anxia oratorum vita. licet illos certamina & pericula ſua ad conſulatus evexerint: malo ſecurum & ſecretum Virgilii ſeceſſum, in quo tamen neque apud divum Auguſtum gratia caruit, neque apud populum Romanum notitia. Teſtes Auguſti epiſtolæ, teſtis ipſe populus, qui auditis in theatro verſibus Virgilii, ſurrexit univerſus, & forte præſentem ſpectantemque Virgilium veneratus eſt, ſic quaſi Auguſtum. Ne noſtris quidem temporibus, Secundus Pomponius Afro Domitio, vel dignitate vitæ, vel perpetuitate famæ ceſſerit. Nam Criſpus & Marcellus, ad quorum exempla me vocas, quid habent in hac præſenti fortuna concupiſcendum? an quod timent; an quod timentur? quod cum cottidie aliquid rogentur, hi quibus præſtant indignantur? quod alligati cum adulatione, nec imperantibus umquam ſatis ſervi videntur, nec nobis ſatis liberi? Quæ hæc ſumma eorum potentia eſt? tantum poſſe liberti ſolent. Me vero dulces, ut Virgilius ait, Muſæ, remotum à ſollicitudinibus, & curis, & neceſſitate cottidie aliquid contra animum faciendi, in illa ſacra illoſque fontes ferant: nec inſanum ultra & lubricum forum famamq; pallentem trepidus experiar. non me fremitus ſalutantium, nec anhelans libertus excitet: nec incertus futuri, teſtamentum pro pignore ſcribam: nec plus habeam, quam quod poſſim cui velim relinquere, quandocumque fatalis & meus dies veniet. ſtatuarq; tumulo non mœſtus & atrox, ſed hilaris & coronatus: & pro memoria mei, nec conſulat quiſquam nec roget.

14. Vixdum finierat Maternus concitatus & velut inſtinctus, cum Vipſanius Meſſalla cubiculum ejus ingreſſus eſt, ſuſpicatuſque ex ipſa intentione ſingulorum, altiorem inter eos eſſe ſermonem: Num parum tempeſtivus, inquit, interveni, ſecretum conſilium & cauſſæ alicujus meditationem tractantibus? Minime, minime, inquit

 Se-

Secundus, atque adeo vellem maturius interven ſes. delectaſſet enim te & Apri noſtri accurati mus ſermo, cum Maternum ut omne ingenium ſtudium ſuum ad cauſſas agendas converteret, e hortatus eſt: & Materni pro carminibus ſuis læt utque poëtas defendi decebat, audentior, poëtaru quam oratorum ſimilior oratio. Me vero, inquit ſermo ipſe infinita voluptate affeciſſet, atque ipſum delectat, quod vos viri optimi & temporu noſtrorum oratores, non forenſibus tantum neg tiis, & declamatorio ſtudio ingenia veſtra exerc tis, ſed ejuſmodi etiam diſputationes adjungiti quæ & ingenium alunt, & eruditionis & litteraru jucundiſſimum oblectamentum, cum vobis qui il diſputatis afferunt; tum etiam his ad quorum aur pervenerint. Itaque hercule non minus proba video in te, Secunde, quod Julii Aſiatici vitam con ponendo, ſpem hominibus feciſti plurium ejuſmo librorum, quam in Apro quod nondum à ſcholaſti cis controverſiis receſſit; & otium ſuum mavu novorum rhetorum more, quam veterum orato rum conſumere.

15. Tum Aper, Non deſinis, Meſſalla, veter tantum & antiqua mirari, noſtrorum autem tempo rum ſtudia irridere atque contemnere. Nam hun tuum ſermonem ſæpe excepi, cum oblitus & tua & fratris tui eloquentiæ, neminem hoc tempor oratorem eſſe contenderes. Atque id eo credo audacius, quod maligni in iis opinionem non verebaris, cum eam gloriam quam tibi alii concedunt, ipſe tibi denegares. Neque illius, inquit, ſermonis mei pœnitentiam ago; neque aut Secundum, aut Maternum, aut teipſum, Aper, (quamquam interdum in contrarium diſputes,) aliter ſentire credo. Ac velim impetratum ab aliquo veſtrum, ut cauſſas hujus infinitæ differentiæ ſcrutetur ac reddat, quas mecum ipſe plerumque conquiro. & quod quibuſdam ſolatio eſt, mihi auget quæſtionem, quia video etiam Graiis accidiſſe, ut longius abſit Æſchine & Demoſthene Sacerdos iſte Nicetes, & ſi quis alius Epheſum vel Mitylenas contentus ſcholaſticorum clamoribus quatit, quam Afer aut Africanus aut vos ipſi à Cicerone aut Aſinio receſſiſtis.

16. Ma-

16. Magnam, inquit Secundus, & dignam tractatu quæſtionem moviſti: ſed quis eam juſtius explicaverit quam tu, ad cujus ſummam eruditionem & præſtantiſſimum ingenium cura quoque & meditatio acceſſit? Et Meſſalla, Aperiam, inquit, cogitationes meas, ſi illud à vobis ante impetravero, ut vos quoque ſermonem hunc noſtrum adjuvetis. Pro duobus, inquit Maternus, promitto. nam & ego & Secundus exſequemur partes, quas intellexerimus te non tam omiſiſſe quam nobis reliquiſſe. Aprum enim ſolere diſſentire, & tu paullo ante dixiſti, & ipſe ſatis manifeſtus jamdudum in contrarium accingi, nec æquo animo perferre hanc noſtram pro antiquorum laude concordiam. Non enim, inquit Aper, inauditum & indefenſum ſæculum noſtrum patiar hac veſtra conſpiratione damnari. Sed hoc primum interrogabo, quos vocetis antiquos, quam oratorum ætatem ſignatione iſta determinetis? Ego enim cum audio antiquos, quoſdam veteres & olim natos intelligo, ac mihi verſantur ante oculos Vlyſſes & Neſtor, quorum ætas mille fere & CC annis ſæculum noſtrum antecedit: vos autem Demoſthenem & Hyperidem profertis, quos ſatis conſtat Philippi & Alexandri temporibus floruiſſe; ita tamen ut utrique ſuperſtites eſſent. Ex quo apparet, non multo plures quam CCCC annos intereſſe inter noſtram & Demoſthenis ætatem. quod ſpatium temporis, ſi ad infirmitatem corporum noſtrorum referas, fortaſſe longum videatur: ſi ad naturam ſæculorum & reſpectum hujus immenſi ævi, perquam breve, & in proximo eſt. Nam ſi, ſicut Cicero in Hortenſio ſcribit, is eſt magnus & verus annus, quo eadem poſitio cæli ſiderumque, quæ cum maxime eſt, rurſum exſiſtit, iſque annus horum quos vocamus annorum XII M DCCCLIV complectitur; incipit Demoſthenes veſter quem vos veterem & antiquum fingitis, non ſolum anno quo nos, ſed fere eodem menſe exſtitiſſe.

17. Sed tranſeo ad Latinos oratores, in quibus non Menenium ut puto Agrippam, qui poteſt videri antiquus, noſtrorum temporum diſertis anteponere ſoletis: ſed Ciceronem, & Cæſarem, & Cœlium, & Calvum, & Brutum, & Aſinium, & Meſſallam.

lam. quos quidem cur antiquis temporibus potiu adſcribatis quam noſtris, non video. nam ut de C cerone ipſo loquar, Hirtio nempe & Panſa con ſulibus, ut Tiro libertus ejus ſcripſit, VII Idus De cemb. occiſus eſt, quo anno divus Auguſtus in lo cum Panſæ & Hirtii ſe & Q. Pedium Coss. ſuf fecit. ſtatue VI & L annos, quibus mox divus Au guſtus Remp. rexit: adjice Tiberii tres & vi ginti, & prope quadriennium Caii, ac bis quater nos denos Claudii & Neronis annos, atque ipſum Galbæ & Othonis, & Vitellii unum annum, ac ſe xtam jam felicis hujus principatus ſtationem, qu Veſpaſianus Remp. fovet, C & XX anni ab inter itu Ciceronis in hunc diem colliguntur, unius ho minis ætas. Nam ipſe ego in Britannia vidi ſenem qui ſe fateretur & pugnæ interfuiſſe, qua Cæſarem inferentem arma Britanniæ, arcere litoribus, & pellere aggreſſi ſunt. Ita ſi eum qui armatus C Cæſari reſtitit, vel captivitas, vel voluntas, vel fatum aliquod in urbem pertraxiſſet, idem Cæſarem ipſum & Ciceronem audire potuit, & noſtris quoque actionibus intereſſe. Proximo quidem congiario ipſi vidiſtis pleroſque ſenes, qui ſe à divo quoque Auguſto ſemel atque iterum accepiſſe congiarium narrabant. ex quo colligi poteſt, & Corvinum ab illis & Aſinium audiri potuiſſe. Nam Corvinus in medium uſque Auguſti principatum, Aſinius pæne ad extremum duravit. Nec dividatis ſæculum, & antiquos ac veteres vocetis oratores, quos eorumdem hominum aures agnoſcere ac velut conjungere & copulare potuerunt.

18. Hæc ideo prædixi, ut ſi qua ex horum oratorum fama gloriaque, laus temporibus adquiritur, eandem docerem in medio ſitam, & propiorem nobis quam Ser. Galbæ, C. Carboni, quoſque alios antiquos merito vocaremus. Sunt enim horridi, & impoliti, & rudes, & informes: & quos utinam imitatus non eſſet Calvus veſter aut Cœlius, aut ipſe Cicero. Agere enim fortius jam & audentius volo, ſi illud ante prædixero, mutari cum temporibus formas & genera dicendi. Sicut Catoni ſeni comparatus C. Gracchus plenior & uberior; ſic Graccho politior & ornatior Craſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Craſſus: ſic utroque diſtinctior & urbanior & altior Cicero: Cicerone mitior Corvinus & dulcior, & in verbis magis elaboratus. Nec quæro quis diſertiſſimus: hoc interim probaſſe contentus ſum, non eſſe unum eloquentiæ vultum, ſed in illis quoque quos vocatis antiquos, plures ſpecies deprehendi; nec ſtatim deterius eſſe quod diverſum eſt: vitio autem malignitatis humanæ vetera ſemper in laude, præſentia in faſtidio eſſe. Num dubitamus inventos, qui pro Catone Appium Cæcum magis mirarentur? Satis conſtat nec Ciceroni quidem obtrectatores defuiſſe, quibus inflatus & tumens, nec ſatis preſſus, ſupra modum exſultans & ſuperfluens, & parum Atticus videretur. Legiſti utique & Calvi, & Bruti, ad Ciceronem miſſas epiſtolas. ex quibus facile eſt deprehendere, Calvum quidem Ciceroni viſum exſanguem, & attritum, Brutum autem otioſum atque disjunctum. Rurſumque Ciceronem à Calvo quidem male audiviſſe, tamquam ſolutum & enervem: à Bruto autem, ut ipſius verbis utar, tamquam fractum atque elumbem. Si me interroges, omnes mihi videntur verum dixiſſe. Sed mox ad ſingulos veniam, nunc mihi cum univerſis negotium eſt.

19. Nam quatenus antiquorum admiratores hunc velut terminum antiquitatis conſtituere ſolent, quem uſque ad Caſſium Severum faciunt, quem primum affirmant flexiſſe ab illa vetere, atque dicendi via directa: non infirmitate ingenii, nec inſcitia litterarum, tranſtuliſſe ſe ad id dicendi genus contendo, ſed judicio & intellectu. Vidit namque, ut paullo ante dicebam, cum conditione temporum ac diverſitate aurium formam quoque ac ſpeciem orationis eſſe mutandam. Facile perferebat prior iſte populus, ut imperitus & rudis, imperitiſſimarum orationum ſpacia: atque id ipſum laudi dabatur, ſi dicendo quis diem eximeret. Ita vero longa principiorum præparatio, & narrationis alte repetita ſeries, & multarum diviſionum oſtentatio, & mille argumentorum gradus, & quidquid aliud aridiſſimis Hermagoræ & Apollodori libris præcipitur, in honore erat: & ſi quis

ode-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

odoratus philoſophiam, atque ex ea locum aliquem orationi ſuæ insereret, in cælum laudibus ferebatur. Nec mirum. erant enim hæc nova & incognita: & ipſorum quoque oratorum pauciſſimi præcepta rhetorum aut philoſophorum placita cognoverant. At hercule pervulgatis jam omnibus, cum vix in cortina quiſquam aſſiſtat, qui elementis ſtudiorum etſi non inſtructus, at certe imbutus ſit, novis & exquiſitis eloquentiæ itineribus opus eſt, per quæ orator faſtidium aurium effugiat, utique apud eos judices qui vi aut poteſtate, non jure & legibus cognoſcunt, & nec accipiunt tempora, ſed conſtituunt: nec exſpectandum habent oratorem dum illi libeat de ipſo negotio dicere, ſed ſæpe ultro admonent, atque alio tranſgredientem revocant & feſtinare ſe teſtantur.

20. Quis nunc ferat oratorem de infirmitate valetudinis ſuæ præfantem? qualia ſunt fere principia Corvini. Quis quinque in Verrem libros exſpectaverit? Quis de exceptione & formula perpetietur illa immenſa volumina, quæ pro M. Tullio aut A. Cæcina legimus? Præcurrit hoc tempore judex dicentem, & niſi aut curſu argumentorum, aut colore ſententiarum, aut nitore & cultu deſcriptionum invitatus & corruptus eſt, averſatur dicentem. Vulgus quoque aſſiſtentium, & affluens & vagus auditor, aſſuevit jam exigere lætitiam & pulchritudinem orationis; nec magis perfert in judiciis triſtem & impexam antiquitatem, quam ſi quis in ſcena Roſcii aut Turpionis Ambivii exprimere geſtus velit. Jam vero juvenes & in ipſa ſtudiorum incude poſiti, qui profectus ſui cauſſa oratores ſectantur, non ſolum audire, ſed etiam referre domum aliquid illuſtre & dignum memoria volunt. Traduntque invicem, ac ſæpe in colonias ac provincias ſuas ſcribunt, ſive in ſuis aliquis arguta & brevi ſententia effulſit, ſive locus exquiſito & poëtico cultu enituit. Exigitur enim jam ab oratore etiam poëticus decor, non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, ſed ex Horatii, & Virgilii, & Lucani ſacrario prolatus. Horum igitur auribus & judiciis obtemperans noſtrorum oratorum ætas, pulchrior & ornatior exſtitit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

itit. Neque ideo minus efficaces ſunt orationes
oſtræ , quia ad aures judicantium cum voluptate
erveniunt. Quid enim ſi infirmiora horum tem-
orum templa credas , quia non rudi cæmento, &
formibus tegulis exſtruuntur , ſed marmore ni-
ent & auro radiantur?

21. Equidem fatebor vobis ſimpliciter , me in
uibuſdam antiquorum vix riſum , in quibuſdam
utem vix ſomnum tenere, nec unum de populo. *
Canuti aut Aride Furnio & Toranio , quique alios
n eodem valetudinario hæc oſſa & hanc maciem
robant. Ipſe mihi Calvus cum unum & viginti ,
t puto , libros reliquerit , vix in una aut altera
ratiuncula ſatisfecit. nec diſſentire ceteros ab
oc meo judicio video. quotus enim quiſque Cal-
i in Aſitium aut in Druſum legit? at hercule in
ominum ſtudioſorum manibus verſantur accu-
ationes, quæ in Vatinium inſcribuntur, ac præci-
ue ſecunda ex his oratio. eſt enim verbis ornata ,
& ſententiis , auribus judicum accommodata : ut
ſcias ipſum quoque Calvum intellexiſſe quid me-
ius eſſet , nec voluntatem quin ſublimius & cul-
ius diceret , ſed ingenium ac vires defuiſſe. Quid
ex Cœlianis orationibus? nempe hæ placent ſive
in univerſa parte factum in quibus nitorem & al-
titudinem horum temporum agnoſcimus. Sordes
autem verborum , & hians compoſitio & incon-
diti ſenſus redolent antiquitatem. nec quemquam
adeo antiquarium puto , ut Cœlium ex ea parte
laudet,qua antiquus eſt. Concedamus ſane C. Cæ-
ſari , ut propter magnitudinem cogitationum &
occupationes rerum minus eloquentia effecerit ,
quam divinum ejus ingenium poſtulabat : tam her-
cule quam Brutum philoſophiæ ſuæ relinquamus.
Nam in orationibus minorem eſſe fama ſua , e-
tiam admiratores ejus fatentur. niſi forte quiſquam
aut Cæſaris pro Decio Samnite , aut Bruti pro
Dejotaro Rege , ceteroſque ejuſdem lentitudi-
nis ac teporis libros legit , niſi qui & carmina
eorundem miratur. fecerunt enim & carmina ,
& in Bibliothecas rettulerunt , non melius quam
Cicero , at felicius , quia illos feciſſe pauciores
ſciunt. Aſinius quoque , quamquam propioribus
tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

temporibus natus ſit, videtur mihi inter Meneni
& Appios ſtuduiſſe. Pacuvium certe, & Attium
non ſolum tragœdiis, ſed etiam orationibus ſuis e
preſſit. adeo durus & ſiccus eſt. Oratio autem
ſicut corpus hominis, ea demum pulchra eſt,
qua non eminent venæ, nec oſſa numerantur: ſ
temperatus ac bonus ſanguis implet membra
exſurgit toris, ipſos quoque nervos rubor teg
& decor commendat. Nolo Corvinum inſequi
quia non per ipſum ſtetit quo minus lætitiam n
toremque noſtrorum temporum exprimeret. v
derimus, inquam, judicio ejus vis aut animi aut in
genii ſuffecerit.

22. Ad Ciceronem venio, cui eadem pugn
cum æqualibus ſuis fuit, quæ mihi vobiſcum eſt
Illi enim antiquos mirabantur; ipſe ſuorum tem
porum eloquentiam anteponebat. nec ulla re ma
gis ejuſdem ætatis oratores præcurrit, quam judi
cio. Primus enim excoluit orationem, primu
& verbis delectum adhibuit, & compoſitioni ar
tem: locoſque lætiores attentavit, & quaſdam ſen-
tentias invenit: utique in his orationibus quas ſe-
nior jam & juxta finem vitæ compoſuit, id eſt, poſt-
quam magis profecerat, uſuque & experimentis
didicerat, quod optimum dicendi genus eſt. Nam
priores ejus orationes, non carent vitiis antiquita-
tis. lentus eſt in principiis, longus in narrationibus,
otioſus circa exceſſus: tarde commovetur, raro in-
caleſcit: pauci ſenſus opt. & cum quodam lumine
terminantur. nihil excerpere, nihil referre poſſis: &
velut in rudi ædificio, firmus ſane paries & duratu-
rus, ſed non ſatis expolitus & ſplendens. Ego au-
tem oratorem, ſicut locupletem ac laudatum pa-
trem familiæ, non eo tantum volo tecto tegi, quod
imbrem ac ventum arceat, ſed etiam quod viſum
& oculos delectet: non ea ſolum inſtrui ſupelle-
ctile, quæ neceſſariis uſibus ſufficiat; ſed ſit in ap-
paratu ejus, & aurum, & gemmæ, ut ſumere in
manus, & aſpicere ſæpius liceat: quædam vero
procul arceantur, ut jam oblitterata & olentia:
nullum ſit verbum velut rubigine infectum, nulli
ſenſus tarda & inerti ſtructura, in morem Anna-
lium, componantur; fugiat fœdam & inſulſam
ſcur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſcurrilitatem, variet compoſitionem, nec omnes clauſulas uno & eodem modo terminet.

23. Nolo irridere rotam fortunæ, & jus Verrinum, & illud tertio quoque ſenſu in omnibus pro ſententia poſitum, eſſe videatur. Nam & hoc invitus rettuli, & plura omiſi, quæ tamen ſola mirantur atque exprimunt hi qui ſe antiquos oratores vocant. neminem nominabo, genus hominum ſignaſſe contentus: ſed vobis utique verſantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt: quibus eloquentia tui Aufidii Baſſi, aut Servilii Noniani, ex comparatione Siſennæ aut Varronis ſordet. qui rhetorum noſtrorum commentarios faſtidiunt, oderunt; Calvi mirantur: quos more priſco apud judicem fabulantes, non auditores ſequuntur, non populus audit, vix denique litigator perpetitur. adeo mæſti & inculti, illam ipſam quam jactant ſanitatem, infirmitate & jejunio conſequuntur. Porro ne in corpore quidem valetudinem medici probant, quæ animi anxietate contingat. parum eſt ægrum non eſſe, fortem & lætum & alacrem volo. prope abeſt ab infirmitate in quo ſola ſanitas laudatur. Vos vero diſertiſſimi, ut poteſtis, ut facitis, illuſtrate ſæculum noſtrum pulcherrimo genere dicendi. Nam & te, Meſſalla, video lætiſſima quæque antiquorum imitantem: Et vos, Materne ac Secunde, ita gravitati ſummum nitorem & cultum verborum miſcetis; ea electio inventionis, is ordo rerum, & quotiens cauſſa poſcit, ubertas; ea quotiens permittitur, brevitas; is compoſitionis decor, ſententiarum planitas; ſic exprimitis affectus, ſic libertatem temperatis: ut etiam ſi noſtra judicia malignitas & invidia tardaverit, verum de vobis dicturi ſint poſteri noſtri.

24. Quæ cum Aper dixiſſet; Agnoſcitis-ne, inquit Maternus, vim & ardorem Apri noſtri? quo torrente, quo impetu ſæculum noſtrum defendit! quam copioſe ac varie vexavit antiquos! quanto non ſolum ingenio ac ſpiritu, ſed etiam eruditione & arte, ab ipſis mutuatus eſt, per quæ mox ipſos inceſſeret! Tuum tamen, Meſſalla, promiſſum immutaſſe non debes. neque enim defenſores anti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tiquorum exigimus, nec quemquam noſtrorum, quamquam modo laudati ſumus, his quos inſectatus eſt Aper, comparamus. ac ne ipſe quidem ita ſentit, ſed more veteri & alias veſtris philoſophis ſæpe celebrato, ſumpſit ſibi contradicendi partes. Exprime nobis non laudationem antiquorum, ſatis enim illos fama ſua laudat, ſed cauſſas cur in tantum ab eloquentia eorum receſſerimus; cum præſertim centum & xx annos ab interitu Ciceronis in hunc diem effici ratio temporum collegerit.

25. Tum Meſſalla: Sequar à te præſcriptam formam, Materne. neque enim diu contradicendum eſt Apro, qui primum, ut opinor, nominis controverſiam movit, tamquam parum proprie antiqui vocarentur, quos ſatis conſtat ante centum annos fuiſſe. Mihi autem de vocabulo pugna non eſt, ſive illos antiquos, ſive majores, ſive quo alio mavult nomine appellet: dummodo in confeſſo ſit, eminentiorem illorum temporum eloquentiam fuiſſe. Ne illi quidem parti ſermonis ejus repugno, ſi cominus fatetur plures formas dicendi etiam iiſdem ſæculis, nedum diverſis exſtitiſſe. Sed quo modo inter Atticos oratores primæ Demoſtheni tribuuntur, proximum autem locum Æſchines & Hyperides & Lyſias & Lycurgus obtinent; omnium autem conſenſu hæc oratorum ætas maxime probatur: ſic apud nos Cicero quidem ceteros eorumdem temporum diſertos anteceſſit, Calvus autem & Aſinius & Cæſar & Cœlius & Brutus ſuo jure & prioribus & ſequentibus anteponuntur. nec refert quod inter ſe ſpecie differant, cum genere conſentiant. At ſtrictior Calvus, numeroſior Aſinius, ſplendidior Cæſar, amarior Cœlius, gravior Brutus, vehementior & plenior & valentior Cicero; omnes tamen eamdem ſanitatem eloquentiæ ferunt: ut ſi omnium pariter libros in manum ſumpſeris, ſcias, quamvis in diverſis ingeniis, eſſe quandam judicii ac voluntatis ſimilitudinem & cognationem. Nam quod invicem ſe obtrectaverunt, & ſuperſunt aliqua epiſtolis eorum inſerta, ex quibus mutua malignitas detegitur, non eſt oratorum vitium, ſed hominum. Nam & Calvum & Aſinium & ipſum Ciceronem credo ſolitos & invidere, & livere, &

cete-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ceteris humanæ infirmitatis vitiis affici; ſolum inter hos arbitror Brutum, non malignitate nec invidia, ſed ſimpliciter & ingenue judicium animi ſui detexiſſe. an invideret Ciceroni, qui mihi videtur ne Cæſari quidem invidiſſe? Quod ad Ser. Galbam & C. Lælium attinet, & ſi quos alios antiquorum agitare non deſtitit, non exigit defenſorem, cum fatear quædam eloquentiæ eorum, ut naſcenti adhuc nec ſatis adultæ, defuiſſe.

26. Ceterum ſi omiſſo optimo illo, & perfectiſſimo genere eloquentiæ, eligenda ſit forma dicendi; malim hercule C. Gracchi impetum, aut L. Craſſi maturitatem, quam calamiſtros Mæcenatis, aut tinnitus Gallionis. adeo malim oratorem, vel hirta toga induere, quam fucatis & meretriciis veſtibus inſignire. Neque enim oratorius iſte, immo hercule ne virilis quidem cultus eſt, quo plerique temporum noſtrorum actores ita utuntur, ut laſcivia verborum, & levitate ſententiarum, & licentia compoſitionis, hiſtrionales modos exprimant. quodque vix auditu fas eſſe debeat, laudis & gloriæ & ingenii loco plerique jactant, cantari ſaltarique commentarios ſuos. Unde oritur illa fœda & præpoſtera, ſed tamen frequens quibuſdam exclamatio, ut oratores noſtri tenere dicere, hiſtriones diſerte ſaltare dicantur. Equidem non negaverim Caſſium Severum, quem ſolum Aper noſter nominare auſus eſt, ſi his comparetur qui poſtea fuerunt, poſſe oratorem vocari, quamquam in magna parte librorum ſuorum plus vis habeat quam ſanguinis. Primus enim contempto ordine rerum, omiſſa modeſtia, ac pudore verborum, ipſis etiam quibus utitur armis incompoſitus, & ſtudio feriendi plerumque detectus non pugnat, ſed rixatur. Ceterum, ut dixi, ſequentibus comparatus, & varietate eruditionis, & lepore urbanitatis, & ipſarum virium robore, multum ceteros ſuperat. quorum neminem Aper nominare, & velut in aciem educere ſuſtinuit. Ego autem exſpectabam, ut incuſato Aſinio, & Cœlio, & Calvo, aliud nobis agmen produceret, pluriſque vel certe totidem nominaret, ex quibus alium Ciceroni, alium Cæſari, ſingulis demum ſingulos opponeremus. Nunc de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

trectaſſe nominatim antiquos oratores contentus, neminem ſequentium laudare auſus eſt, niſi in publicum & in commune. veritus credo ne multos offenderet, ſi paucos excerpſiſſet. quotus enim quiſque ſcholaſticorum non hac ſua perſuaſione fruitur, ut ſe ante Ciceronem numeret, ſed plane poſt Gabinianum?

27. At ego non verebor nominare ſingulos, quo facilius propoſitis exemplis appareat quibus gradibus fracta ſit & deminuta eloquentia. Appropera, inquit Maternus, & potius exſolve promiſſum. neque enim hoc colligi deſideramus, diſertiores eſſe antiquos, quod apud me equidem in confeſſo eſt, ſed cauſſas exquirimus, quas te ſolitum tractare, paullo ante, plane mitiore eloquentia & temporum noſtrorum, miratus, antequam te Aper offenderet majores tuos laceſſendo. Non ſum, inquit, offenſus Aprina diſputatione, nec vos offendi decebit, ſi quid forte aures veſtras perſtringet, cum ſciatis hanc eſſe ejuſmodi ſermonum legem, judicium animi citra damnum affectus proferre. Perge, inquit Maternus, & cum de antiquis loquaris, utere antiqua libertate, à qua vel magis degeneravimus, quam ab eloquentia.

28. Et Meſſalla, Non reconditas, Materne, cauſſas requiris, nec aut tibi ipſi, aut huic Secundo, vel huic Apro ignotas, etiamſi mihi partes aſſignatis proferendi in medium, quæ omnes ſentimus. Quis enim ignorat & eloquentiam & ceteras artes deſciviſſe ab iſta vetere gloria, non inopia hominum, ſed deſidia juventutis, & negligentia parentum, & inſcientia præcipientium, & oblivione moris antiqui? quæ mala primum in urbe nata, mox per Italiam fuſa, jam in provincias manant: quamquam noſtra nobis notiora ſunt. Ego de urbe & his propriis ac vernaculis vitiis loquar, quæ natos ſtatim excipiunt, & per ſingulos ætatis gradus cumulantur, ſi prius de ſeveritate ac diſciplina majorum circa educandos formandoſque liberos pauca prædixero. Jamprimum ſuus cuique filius ex caſta parente natus, non in cella emptæ nutricis, ſed gremio ac ſinu matris educabatur, cujus præcipua laus erat, tueri domum, & inſervire liberis. Eligebatur

autem

autem aliqua major natu propinqua, cujus probatis ſpectatiſque moribus, omnis cujuſpiam familiæ ſuboles committeretur, coram qua neque dicere fas erat quod turpe dictu, neque facere quod inhoneſtum factu videretur. Ac non ſtudia modo curaſque, ſed remiſſiones etiam luſuſque puerorum, ſanctitate quadam ac verecundia temperabat. Sic Corneliam Gracchorum, ſic Aureliam Cæſaris, ſic Attiam Auguſti matrem præfuiſſe educationibus, ac produxiſſe principes liberos accepimus. quæ diſciplina ac ſeveritas eo pertinebat, ut ſincera & integra & nullis pravitatibus detorta uniuſcujuſque natura, toto ſtatim pectore arriperet artes honeſtas: & ſive ad rem militarem, ſive ad juris ſcientiam, ſive ad eloquentiæ ſtudium inclinaſſet, id ſolum ageret, id univerſum hauriret.

29. At nunc natus infans delegatur Græculæ alicui ancillæ, cui adjungitur unus aut alter ex omnibus ſervis plerumque viliſſimus, nec cuiquam ſerio miniſterio accommodatus. horum fabulis & erroribus, teneri ſtatim & rudes animi imbuuntur. Nec quiſquam in tota domo penſi habet, quid coram infante domino, aut dicat, aut faciat: quando etiam ipſi parentes nec probitati neque modeſtiæ parvulos aſſuefaciunt, ſed laſciviæ & libertati. per quæ paullatim impudentia irrepit, & ſui alienique contemptus. Jam vero propria & peculiaria hujus urbis vitia pæne in utero matris concipi mihi videntur, hiſtrionalis favor, & gladiatorum equorumque ſtudia. quibus occupatus & obſeſſus animus quantulum loci bonis artibus relinquit. quotum quemque inveneris qui domi quidquam aliud loquatur? quos alios adoleſcentulorum ſermones excipimus, ſi quando auditoria intravimus? Nec præceptores quidem ullas crebriores cum auditoribus ſuis fabulas habent. colligunt enim diſcipulos non ſeveritate diſciplinæ, nec ingenii experimento, ſed ambitione ſalutantium, & illecebris adulationis. Tranſeo prima diſcentium elementa, in quibus & ipſis parum elaboratur. nec in auctoribus cognoſcendis, nec in evolvenda antiquitate, nec in notitia vel rerum, vel hominum, vel temporum ſatis operæ inſumitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſed expetuntur quos Rhetoras vocant: quorum profeſſio quando primum in hanc urbem introducta ſit, quamque nullam apud majores noſtros auctoritatem habuit, ſtatim docuero.

30. Referam neceſſe eſt animum ad eam diſciplinam, qua uſos eſſe eos oratores accepimus, quorum infinitus labor & cottidiana meditatio & in omni genere ſtudiorum exercitationes, ipſorum etiam continentur libris. Notus eſt vobis utique Ciceronis liber qui Brutus inſcribitur, in cujus extrema parte, (nam prior commemorationem veterum oratorum habet,) ſua initia, ſuos gradus, ſuæ eloquentiæ velut quandam educationem refert. ſe apud Q. Mucium jus civile didiciſſe; apud Philonem Academicum, apud Diodorum Stoïcum omnis philoſophiæ partes penitus hauſiſſe: neque his doctoribus contentum, quorum ei copia in urbe contigerat, Achaïam quoque & Aſiam peragraſſe, ut omnem omnium artium varietatem complecteretur. Itaque hercule in libris Ciceronis deprehendere licet, non geometriæ, non muſicæ, non grammaticæ, non denique ullius ingenuæ artis ſcientiam ei defuiſſe. Ille dialecticæ ſubtilitatem; ille moralis partis utilitatem; ille rerum motus cauſſaſque cognovit. ita enim eſt, optimi viri, ita ex multa eruditione, ex pluribus artibus, & omnium rerum ſcientia exundat & exuberat illa admirabilis eloquentia. neque oratoris vis & facultas, ſicut ceterarum rerum, anguſtis & brevibus terminis cluditur: ſed is eſt orator, qui de omni quæſtione pulchre & ornate & ad perſuadendum apte dicere, pro dignitate rerum, ad utilitatem temporum, cum voluptate audientium poſſit.

31. Hæc ſibi illi veteres perſuadebant. ad hæc efficienda intelligebant opus eſſe, non ut rhetorum ſcholis declamarent, nec ut fictis nec ullo modo ad veritatem accedentibus controverſiis linguam modo & vocem exercerent; ſed ut his artibus pectus implerent, in quibus de bonis ac malis, de honeſto ac turpi, de juſto & injuſto diſputatur. Hæc enim eſt oratori ſubjecta ad dicendum materia. Nam in judiciis fere de æquitate, in deliberationibus de honeſtate dicimus, ita ut plerumque hæc ipſa invicem

cem

cem miſceantur. de quibus copioſe & varie & ornate nemo dicere poteſt, niſi qui cognovit naturam humanam, & vim virtutum, pravitatemque vitiorum, & intellectum eorum quæ nec in virtutibus neque in vitiis numerantur. Ex his fontibus etiam illa profluunt, ut facilius iram judicis vel inſtiget vel leniat, qui ſcit quid ira; promptius ad miſerationem impellat, qui ſcit quid ſit miſericordia, & quibus animi motibus concitetur. In his artibus exercitationibuſque verſatus orator, ſive apud infeſtos, ſive apud cupidos, ſive apud invidentes, ſive apud triſtes, ſive apud timentes dicendum habuerit, tenebit habenas animorum: & prout cujuſque natura poſtulabit, adhibebit manum & temperabit orationem, parato omni inſtrumento, & ad omnem uſum repoſito. Sunt apud quos aſtrictum, & collectum, & ſingula ſtatim argumenta concludens dicendi genus, plus fidei meretur. apud hos dediſſe operam dialecticæ proficiet. Alios fuſa, & æqualis, & ex communibus ducta ſenſibus oratio, magis delectat. ad hos permovendos mutuabimur aliquid à Peripateticis. hi aptos & in omnem diſputationem paratos jam locos dabunt: Academici pugnacitatem, Plato altitudinem; Xenophon jucunditatem. ne Epicuri quidem & Metrodori honeſtas quaſdam exclamationes aſſumere, hiſque, prout res poſcit, uti, alienum erit oratori. neque enim ſapientem informamus, neque Stoïcorum civitatem, ſed eum qui non quaſdam artes audire, ſed omnes liberaliter debet. Ideoque & juris civilis ſcientiam veteres oratores comprehendebant; & grammatica, muſica, & geometria imbuebantur. Incidunt enim cauſſæ plurimæ quidem ac pæne omnes, quibus juris notitia deſideratur: pleræque autem, in quibus hæ quoque ſcientiæ requiruntur.

32. Nec quiſquam reſpondeat: ſufficit ut ad tempus ſimplex quiddam & uniforme doceamur. Primum enim aliter utimur propriis, aliter commodatis: longeque intereſſe manifeſtum eſt, poſſideat quis quæ profert, an mutuetur. Deinde ipſa multarum artium ſcientia etiam aliud agentes nos ornat, atque ubi minime credas, eminet & excellit.

Idque non doctus modo & prudens auditor, ſed etiam populus intelligit: ac ſtatim ita laude proſequitur, ut legitime ſtuduiſſe, ut per omnes eloquentiæ numeros îſſe, ut denique oratorem etiam fateatur. quem non poſſe aliter exſiſtere, nec exſtitiſſe umquam confirmo, niſi eum qui tamquam in aciem omnibus armis inſtructus, ſic in forum omnibus artibus armatus exierit. quod adeo negligitur ab horum temporum diſertis, ut in actionibus eorum fex quoque cottidiani ſermonis, fœda ac pudenda vitia deprehendantur, ut ignorent leges, non teneant S. C., jus civitatis ultro derideant: ſapientiæ vero ſtudium & præcepta prudentium penitus reformident: in pauciſſimos ſenſus & anguſtas ſententias detrudant eloquentiam, velut expulſam regno ſuo: ut quæ olim omnium artium domina pulcherrimo comitatu pectora implebat, nunc circumciſa & amputata, ſine apparatu, ſine honore, pæne dixerim ſine ingenuitate, quaſi una ex ſordidiſſimis artificiis diſcatur. Ergo hanc primam & præcipuam cauſſam arbitror, cur tantum ab eloquentia antiquorum oratorum receſſerimus. Si teſtes deſiderantur, quos potiores nominabo quam apud Græcos Demoſthenem? quem ſtudioſiſſimum Platonis auditorem fuiſſe memoriæ proditum eſt. Et Cicero his ut opinor verbis, quidquid in eloquentia effecerit, id ſe non rhetorum, ſed Academiæ ſpatiis conſecutum. Sunt aliæ cauſſæ magnæ & graves, quas à vobis aperiri æquum eſt, quoniam quidem ego jam meum munus explevi, & quod mihi in conſuetudine eſt, ſatis multos offendi: qui ſi forte hoc audirent, certum habeo dicturos; me dum juris & philoſophiæ ſcientiam tamquam oratori neceſſariam laudo, ineptiis meis plauſiſſe.

33. Et Maternus, Mihi quidem, inquit, ſuſceptum à te munus adeo peregiſſe nondum videris, ut inchoaſſe tantum, & velut veſtigia ac lineamenta quædam oſtendiſſe videaris. Nam quibus inſtrui veteres oratores ſoliti ſint, dixiſti, differentiamque noſtræ deſidiæ & inſcientiæ adverſus acerrima & fecundiſſima eorum ſtudia demonſtraſti: cetera exſpecto, ut quemadmodum ex te didici quid aut illi

ſcirent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſcirent, aut nos neſciamus, ita hoc quoque cognoſcam, quibus exercitationibus juvenes jam & forum ingreſſi confirmare & alere ingenia ſua ſoliti ſint. neque enim arte & ſcientia, ſed longe magis facultate eloquentiam contineri, nec tu puto abnues, & hi ſignificare vultu videntur. Deinde cum Aper & Secundus idem annuiſſent, Meſſalla quaſi rurſus incipiens: Quoniam initia & ſemina veteris eloquentiæ ſatis demonſtraſſe videor, docendo quibus artibus antiqui oratores inſtitui erudirique ſoliti ſint, perſequar nunc exercitationem eorum: quamquam ipſis artibus ineſt exercitatio, nec quiſquam percipere tot reconditas aut tam varias res poteſt, niſi ut ſcientiæ meditatio, meditationi facultas, facultati vis eloquentiæ accedat. per quæ colligitur eamdem eſſe rationem, & percipiendi quæ proferas, & proferendi quæ perceperis. ſed ſi cui obſcuriora hæc videntur, iſque ſcientiam ab exercitatione ſeparat, id certe concedet, inſtructum & plenum his artibus animum, longe paratiorem ad eas exercitationes venturum, quæ propriæ circa oratoriam videntur.

34. Ergo apud majores noſtros juvenis ille, qui foro & eloquentiæ parabatur, imbutus jam domeſtica diſciplina, refertus honeſtis ſtudiis, deducebatur à patre, vel à propinquis, ad eum oratorem qui principem locum in civitate tenebat. hunc ſectari, hunc proſequi, hujus omnibus dictionibus intereſſe, ſive in judiciis, ſive in concionibus aſſueſcebat, ita ut altercationes quoque excipere, & jurgiis intereſſe, utque ſic dixerim, pugnare in prœlio diſceret. magnus ex hoc uſus, multum conſtantiæ, plurimum judicii juvenibus ſtatim contingebat, in media luce ſtudentibus atque inter ipſa diſcrimina, ubi nemo impune ſtulte aliquid, aut contrarie dicit, quo minus & judex reſpuat, & adverſarius exprobret, ipſi denique advocati aſpernentur. Igitur vera ſtatim & incorrupta eloquentia imbuebantur: & quamquam unum ſequerentur, tamen omnes ejuſdem ætatis patronos in plurimis & cauſſis & judiciis cognoſcebant: habebantque ipſius populi diverſiſſimarum aurium copiam, ex qua facile deprehendebatur quid in quoque

vel probaretur vel diſpliceret. Ita nec præcepto deerat optimus quidem & electiſſimus, qui facie eloquentiæ, non imaginem præſtaret: nec adverſa rii & æmuli, ferro non rudibus dimicantes: ſed au ditorium ſemper plenum, ſemper novum, ex invi dis & faventibus, ut nec bene dicta diſſimularen tur. Scitis enim magnam illam & duraturam elo quentiæ famam, non minus in diverſis ſubſelliis pa rari quam ſuis: quin immo conſtantius ſurgere ibi fidelius corroborari. Atque hercule ſub ejuſmodi præceptionibus juvenis ille de quo loquimur, oratorum diſcipulus, fori auditor, ſectator judiciorum, eruditus & aſſuefactus alienis experimentis, cui cottidie audienti notæ leges, non novi judicum vultus, frequens in oculis conſuetudo concionum, ſæpe cognitæ populi aures, ſive accuſationem ſuſceperat, ſive defenſionem, ſolus ſtatim & unus cuicumque cauſſæ par erat. Nonodecimo ætatis anno L. Craſſus C. Carbonem, uno & viceſimo Cæſar Dolabellam, altero & xx Aſinius Pollio C. Catonem, non multo ætate antecedens Calvus Vatinium, iis orationibus inſecuti ſunt, quas hodieque cum admiratione legimus.

35. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qui rhetores vocantur: quos paullo ante Ciceronis tempora exſtitiſſe, nec placuiſſe majoribus noſtris, ex eo manifeſtum eſt, quod Marco Craſſo & Domitio cenſoribus cludere, ut ait Cicero, ludum impudentiæ juſſi ſunt. Sed ut dicere inſtitueram, deducimur in ſcholas, quibus non facile dixerim utrumne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. Nam in loco nihil reverentiæ, ſed in quem nemo niſi imperitus æque intrat. In condiſcipulis nihil profectus, cum pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ vero exercitationes magna ex parte contrariæ. Nempe enim duo genera materiarum apud rhetores tractantur, ſuaſoriæ, & controverſiæ. Ex iis ſuaſoriæ quidem etſi tamquam plane leviores & minus prudentiæ exigentes, pueris delegantur; controverſiæ robuſtioribus aſſignantur, quales per fidem, & quam incredibiliter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

compoſitæ! Sequitur autem ut materiæ abhorrenti a veritate declamatio quoque adhibeatur. Sic fit ut tyrannicidarum præmia, aut vitiatarum electiones, aut peſtilentiæ remedia, aut inceſta matrum, aut quidquid in ſchola cottidie agitur; in foro vel raro vel numquam, ingentibus verbis perſequantur: cum ad veros judices ventum eſt rem cogitare, nihil humile, nihil abjectum eloqui poterat.

36. Magna eloquentia, ſicut flamma materia alitur, & motibus excitatur, & urendo clareſcit. Eadem ratio in noſtra quoque civitate antiquorum eloquentiam provexit. Nam etſi horum quoque temporum oratores ea conſecuti ſunt, quæ compoſita & quieta & beata Rep. tribui fas erat: tamen iſta perturbatione ac licentia plura ſibi aſſequi videbantur, cum mixtis omnibus & moderatore uno carentibus, tantum quiſque orator ſaperet, quantum erranti populo perſuaderi poterat. Hinc leges aſſiduæ, populare nomen, hinc conciones magiſtratuum pæne pernoctantium in roſtris, hinc accuſationes potentium reorum, & aſſignatæ etiam domibus inimicitiæ, hinc procerum factiones & aſſidua ſenatus adverſus plebem certamina. quæ ſingula etſi diſtrahebant Rempublicam, exercebant tamen illorum temporum eloquentiam, & magnis cumulare præmiis videbantur. Quia quanto quiſque plus dicendo poterat, tanto facilius honores aſſequebatur, tanto magis in ipſis honoribus collegas ſuos anteibat; tanto plus apud principes gratiæ, plus auctoritatis apud patres, plus notitiæ ac nominis apud plebem parabat. hi clientelis etiam exterarum nationum redundabant. hos ituri in provincias magiſtratus reverebantur, hos reverſi colebant. hos & præturæ & conſulatus vocare ultro videbantur. hi ne privati quidem ſine poteſtate erant, cum & populum & ſenatum conſilio & auctoritate regerent. quinimmo ſibi ipſi perſuaſerant, neminem ſine eloquentia aut aſſequi poſſe in civitate, aut tueri conſpicuum & eminentem locum. nec mirum, cum etiam inviti ad populum producerentur: cum parum eſſet in ſenatu breviter cenſere, niſi qui ingenio & eloquentia ſententiam ſuam tueretur: cum in aliquam invidiam aut crimen

men vocati, ſua voce reſpondendum haberent; cum teſtimonia quoque in publicis non abſentes nec pe tabellam dare, ſed coram & præſentes dicere co gerentur. Ita ad ſumma eloquentiæ præmia, ma gna etiam neceſſitas accedebat, & commoda. Di ſertum haberi, pulchrum & glorioſum: ſed contra mutum & elinguem videri, deforme habebatur. Ergo non minus rubore quam præmiis ſtimulabantur: ne clientulorum loco potius quam patronorum numerarentur: ne traditæ à majoribus neceſſitudines ad alios tranſirent: ne tamquam inertes & non ſuffecturi honoribus aut non impetrarent, aut impetratos malè tuerentur.

37. Neſcio an venerint in manus veſtras hæc vetera, quæ & antiquorum bibliothecis adhuc manent, & nunc maxime à Muciano contrahuntur: ac jam undecim, ut opinor, Actorum libris, & tribus Epiſtolarum compoſita, & edita ſunt. Ex his intelligi poteſt Cn. Pompeium & Marcum Craſſum, non viribus modo & armis, ſed ingenio quoque & oratione valuiſſe: Lentulos, & Metellos, & Lucullos, & Curiones, & ceteram procerum manum, multum in his ſtudiis operæ curæque poſuiſſe: nec quemquam illis temporibus magnam potentiam, ſine eloquentia conſecutum. His accedebat ſplendor rerum, & magnitudo cauſſarum, quæ & ipſa plurimum eloquentiæ præſtant. Nam multum intereſt utrumne de furto, aut formula & interdicto dicendum habeas, an de ambitu comitiorum, expilatis ſociis, & civibus trucidatis. quæ mala ſicut non accidere melius eſt, iſque optimus civitatis ſtatus habendus eſt, quo nihil tale patimur: ita cum acciderent, ingentem eloquentiæ materiam ſubminiſtrabant. Creſcit enim cum amplitudine rerum vis ingenii, nec quiſquam claram & illuſtrem orationem efficere poteſt, niſi qui cauſſam parem invenit. Non opinor Demoſthenem orationes illuſtrant, quas adverſus tutores ſuos compoſuit: nec Ciceronem, magnum oratorem P. Quinctius defenſus aut Licinius Archias faciunt: Catilina, & Milo, & Verres, & Antonius hanc illi famam circumdederunt: non quia tanti fuit R.P. malos ferre cives, ut uberem ad dicendum materiam oratores habe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

haberent : ſed, ut ſubinde admoneo, quæſtionis meminerimus, ſciamuſque nos de ea re loqui, quæ facilius turbidis & inquietis temporibus exſtitit. Quis ignorat utilius ac melius eſſe frui pace, quam bello vexari? Plures tamen bonos præliatores bella quam pax ferunt. Similis eloquentiæ conditio. Nam quo ſæpius ſteterit tamquam in acie, quoque plures & intulerit ictus & exceperit, quo major adverſarius, eo acrior qui pugnas ſibi aſperas deſumpſerit, tanto altior & excelſior & illis nobilitatus criminibus, in ore hominum agit, quorum ea natura eſt ut ſecûra nolint.

38. Tranſeo ad formam & conſuetudinem veterum judiciorum: quæ & ſi nunc aptior eſt * ita erit eloquentia, tanto illud forum magis exercebat, in quo nemo intra pauciſſimas horas perorare cogebatur, & liberæ comperendinationes erant, & modum dicendi ſibi quiſque ſumebat, & numerus neque dierum neque patronorum finiebatur. Primus tertio conſulatu Cn. Pompeius aſtrinxit impoſuitque veluti frenos eloquentiæ, ita tamen ut omnia in foro, omnia in legibus, omnia apud prætores gererentur: apud quos quanto majora negotia olim exerceri ſolita ſunt, quod majus argumentum eſt, quam quod cauſſæ centumvirales quæ nunc primum obtinent locum, adeo ſplendore aliorum judiciorum obruebantur, ut neque Ciceronis, neque Cæſaris, neque Bruti, neque Cœlii, neque Calvi, non denique ullius magni oratoris liber apud centumviros dictus legatur, exceptis orationibus Aſinii, quæ pro heredibus Urbiniæ inſcribuntur, ab ipſo tamen Pollione mediis divi Auguſti temporibus habitæ, poſtquam longa temporum quies, & continuum populi otium, & aſſidua ſenatus tranquillitas, & maximi principis diſciplina, ipſam quoque eloquentiam ſicut omnia alia pacaverat?

39. Parvum & ridiculum fortaſſe videtur quod dicturus ſum, dicam tamen vel ideo ut rideatur. Quantum humilitatis putamus eloquentiæ attuliſſe pænulas iſtas, quibus aſtricti & velut incluſi cum judicibus fabulamur? quantum virium detraxiſſe

ora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

orationi auditoria & tabularia credimus, in quib jam fere plurimæ cauſſæ explicantur? Nam quom do nobiles equos curſus & ſpatia probant; ſic aliquis oratorum campus, per quem niſi liberi ſoluti ferantur, debilitatur ac frangitur eloquenti Ipſam quinimmo curam & diligentem ſtyli anxi tatem contrariam experimur: quia ſæpe interrog judex; quando incipias; & ex interrogatione ej incipiendum eſt. Frequenter probationibus & te ſtibus, ſilentium patronus indicit. unus inter hæ dicenti ac alter aſſiſtit, & res velut in ſolitudin agitur. Oratori autem clamore plauſuque opu eſt, & velut quodam theatro. qualia cottidie anti quis oratoribus contingebant: cum tot pariter a tam nobiles forum coartarent: cum clientelæ quoque, & tribus, & municipiorum legationes, ac partes Italiæ periclitantibus aſſiſterent: cum in pleriſque judiciis crederet populus Roman. ſua intereſſe quid judicaretur. Satis conſtat C. Cornelium, & M. Scaurum, & T. Milonem, & L. Beſtiam, & P. Vatinium, concurſu totius civitatis & accuſatos & defenſos, ut frigidiſſimos quoque oratores, ipſa certantis populi ſtudia, excitare & incendere potuerint. Itaque hercule ejuſmodi libri exſtant, ut ipſi quoque qui egerunt, non aliis magis orationibus cenſeantur.

40. Jam vero conciones aſſiduæ, & datum jus quoque potentiſſimum quemque vexandi, atque ipſa inimicitiarum gloria: cum ſe plurimi diſertorum, ne à P. quidem Scipione, aut Sylla, aut Gn. Pompeio abſtinuerint, & ad inceſſendos principes viros, ut eſt natura invidiæ, populi quoque hiſtriones auribus uterentur, quantum ardorem ingeniis, quas oratoribus faces admovebant! Non de otioſa & quieta re loquimur. & quæ probitate & modeſtia gaudeat: ſed eſt magna iſta & notabilis eloquentia, alumna licentiæ, quam ſtulti libertatem vocabant, comes ſeditionum, effrenati populi incitamentum, ſine obſequio, ſine ſervitute, contumax, temeraria, arrogans, quæ in bene conſtitutis civitatibus non oritur. Quem enim oratorem Lacedæmonium, quem Cretenſem accipimus? quarum civitatum ſeveriſſima diſciplina, & ſeveriſſimæ le-

ges

es traduntur. Nec Macedonum quidem ac Perarum, ac ullius gentis, quæ certo imperio contenta uerit, eloquentiam novimus. Rhodii quidam, Athenienſes plurimi oratores extiterunt: apud quos omnia populus, omnia imperiti, omnia, ut ſic dixerim, omnes poterant. Noſtra quoque civitas donec erravit, donec ſe partibus, & diſſenſionibus, & diſcordiis confecit, donec nulla fuit in foro pax, nulla in ſenatu concordia, nulla in judiciis moderatio, nulla ſuperiorum reverentia, nullus magiſtratuum modus: tulit ſine dubio valentiorem eloquentiam, ſicuti indomitus ager habet quaſdam herbas lætiores. Sed nec tanti Reipublicæ Gracchorum eloquentia fuit, ut pateretur & leges: nec bonæ formam eloquentiæ Cicero tali exitu penſavit.

41. Sic quoque quod ſupereſt antiquis oratoribus, * forum non emendare, nec uſquam ad votum compoſitæ civitatis argumentum eſt quidem, quod nemo nos advocat, niſi aut nocens aut miſer. quod municipium in civitatem noſtram venit, niſi quod aut vicinus populus, aut domeſtica diſcordia agitat? quam provinciam tuemur, niſi ſpoliatam vexatamque? Atqui melius fuiſſet non queri, quam vindicari. Quod ſi inveniretur aliqua civitas in qua nemo peccaret, ſupervacuus eſſet inter innocentes orator, ſicut inter ſanos medicus. Quo modo tamen minimum uſus minimumque profectus ars medentis habet in his gentibus, quæ firmiſſima valetudine ac ſaluberrimis corporibus utuntur: ſic minor oratorum obſcuriorque gloria eſt inter bonos mores, & in obſequium regentis paratos. Quid enim opus eſt longis in ſenatu ſententiis, cum optimi cito conſentiant? Quid multis apud populum concionibus, cum de republica non imperiti & multi deliberent, ſed ſapientiſſimus & unus? Quid voluntariis accuſationibus, cum tam raro & tam parce peccetur? Quid invidioſis & excedentibus modum defenſionibus, cum clementia cognoſcentis obviam periclitantibus eat? Credite optimi, & in quantum opus eſt diſertiſſimi viri, ſi aut vos prioribus ſæculis, aut iſti quos miramur, his nati eſſent, ac deus aliquis vitas veſtras, veſtra tempora repente mutaſſet; nec vobis ſumma illa laus & gloria in eloquentia, neque

illis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

illis modus & temperamentum defuiſſet. Nunc quoniam nemo eodem tempore aſſequi poteſt magnam famam & magnam quietem, bonis ſæculi ſui quiſque, citra obtrectationem alterius, utatur.

42. Finierat Maternus. Tum Meſſalla: Erant quibus contradicerem, erant de quibus plura dicere vellem, niſi jam dies eſſet exactus. Fiet, inquit Maternus, poſtea arbitratu tuo, & ſi qua tibi obſcura in hoc meo ſermone viſa ſunt, de his rurſus conferemus. Ac ſimul aſſurgens & Aprum complexus, Ego, inquit, te poëtis; Meſſalla, antiquariis, criminabimur. At ego vos rhetoribus & ſcholaſticis, inquit. Cum adriſiſſent, diſceſſimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

INDEX
IN
C. CORNELIUM TACITUM.

ABbarus, Arabum Rex. pag. 216, & ſeqq.
Abnoba mons, 546
Acte, liberta Neronis, 246, 263, & ſeq. 271, & ſeq.
Adgandeſtrius, Chattorum princeps, 89
Adiabeni, 301, & ſeqq.
Adjutrix legio, 414, 462
Adoptionis fictæ mos pravus, 309, & ſeqq.
Adrana fl. 37
Adulterii pœna apud Germanos, 553
Ædui populi, 108, & ſeqq. 374, & ſeqq.
Ægyptus, 355, 386, 398, 445
Ægyptia Judaïcaque ſuperſtitione infecti, pelluntur Italia, 88
Ælia Petina, 212
Ælius Gallus, 165, & ſeqq.
Ælius Sejanus, 122, ejus genus, vita & mores, 126. *Liviam Druſi uxorem adulterio polluit,* 127. *Venenum parat Druſo,* 129, & ſeqq.
Æmilia Lepida, 99, *ejus mors,* 187
Ænus fl. 444
Æſculapius deus, 532
Æſtiorum gentes, 557
Afranius Burrhus. Vide *Burrhus.*
Africa, 73, & ſeqq, 355. 464
M. Agrippa, 10, 358
Agrippa Poſtumus, unicus nepos Auguſti, 11, *ejus cædes,* 12
Agrippa Poſtumus falſus, Clemens nomine, 67, & ſeqq. *interfectus,* 68
Agrippina Auguſta, Germanici uxor, neptis Auguſti, 26, 30, & ſeq. 43, & ſeqq. 90, & ſeqq. 131, & ſeqq. 151, & ſeqq. *ejus mors,* 179
Agrippina Julia, Germanici filia, mater Neronis, 74, & ſeqq. *nubit Claudio Imp.* 228, & ſeqq. *ejus laſcivia.* 246, 271
Agrippinæ inſidiæ parantur à filio, 271, & ſeq. *occiditur,* 276, & ſeq.
Agrippina Colonia, Ubiorum opidum, 377, 496, & ſeqq. 515, 517, 519, & ſeqq. *ſic dictum ab Agrippina Julia, ibi genita,* 222
Agrippinenſes, 377, & ſeqq. 500, & ſeqq. 517, 519, & ſeq. 527 & ſeqq.
Albani, 183, & ſeq. 353
Albis fl. 59, 503
Albium Intemelium, 401

Albucilla, uxor Satrii Secundi, multorum amoribus famoſa, 191
Alexandria, 464, 531
Alienus Cæcina. Vide *Cæcina.*
Aliſo fl. 44
Allobroges, 381
Alpes, 382, 442, 458, 466
Alphenus Varus, 408, 415, & ſeqq. 459, 467, 471, 490
Alpinus Montanus 458, 501, 542
Altinum, 444
Amiſia fl. 41
Amphitheatrum Placentinum conflagrat, 404
Amphitheatrum cæptum apud Fidenam, cadit, maxima ſtrage hominum, 155, & ſeqq.
Andecavi pop. 108
Angli, 562
Angrivarii, 44, 48, & ſeqq. 560
Anicetus, Polemonis libertus, 271, & ſeqq. *ejus mors,* 463, & ſeqq.
Annæus Lucanus occiditur, 332
Annæus Seneca, 215, *rector Neronis,* 250, *accuſatur,* 293, & ſeqq. *ejus cædes,* 329
Annius Baſſus, 465
Annius Fauſtus, 399, *damnatus,* ibid.
Annius Gallus, 392, & ſeqq. 400, 405, & ſeqq. 415
Annus magnus & verus, 603
Anſibarii, 267, 268
Anteius, 43
Antiochia, 431
Antiochenſium theatrum, ibid.
Antiochus rex, 432, 533
Antiſtius Soſianus, 254, 291, 340, 509
Antium colonia, 310
Antona fl. 223
Antonia turris, 539
M. Antonius, 70, 74
Antonius Felix. V. *Felix.*
Antonius Flamma, 509
Antonius Novellus, 392, 400
Antonius Primus, 434, 445, & ſeqq. 466, 470, 471, 473, 481, 487, 529
Apenninus, 461, 466, 468, 470
Apicata, Sejani uxor, 127, 131
Apinius Tiro, 468, 479
Apis idolum, 535
Aponius Saturninus, Mæſiæ præfectus, 388, 434, 439, & ſeqq. 446, 447, & ſeqq.
L. Apronius, inferioris Germaniæ proprætor, 161
Apuleia Varilia, ſororis Auguſti neptis, 73
Aquileia, 444
Aquilius primipilaris, 492
Aquilius Regulus, 507
Arabes Judæis infenſi, 533
Araviſci pop. 558
Araxis, 260
Archelaüs, Cappadociæ rex,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

rex, inviſus Tiberio, 69, *ejus mors,* *ibid.*
Arduenna ſaltus, 108
Arenacum, 520
Aricinum nemus, 458
Arii, 564, & ſeqq.
Ariobarzanes Medus, 42
Arioviſtus rex, 526
Armenii, 76, 78, 229, 256, & ſeq. 281, & ſeqq.
Armenia, 42, 258
Arminius, Cheruſcorum princeps, 36, & ſeq. 54. & ſeqq. 70, & ſeqq. *occiditur,* 89
Arnus fl. 48
Arpus, Chattorum princeps. 54
Arrius Varus, 144, & ſeq. 449, & ſeq. 486, & ſeq. 506, & ſeq. 522
Arruntius Stella, 251
Arſaces, Armeniæ rex. 182, & ſeq.
Arſacidarum gens, 51, & ſeqq. 183
Arſametes fl. 307, & ſeq.
Artabanus, Parthorum rex, 51, 182, 185, 188, & ſeq.
Artavaſdes, Armeniorum rex, 52, & ſeq.
Artaxata, urbs Armeniæ, 76, 183, 233, 260, *combuſta, deleta & ſolo æquata,* ibid.
Artaxias, Artavaſdis filius, 52
Artaxias Zeno, Ptolemonis filius, rex datus Armeniis à Germanico, 76, *defunctus,* 182
Aſciburgium, 502, 547
Aſinius Gallus, 14, 16, & ſeq. 63, *ejus mors,* 178
Aſinius Pollio, 142
Aſphaltites lacus, 536
Aſyla Græciæ, 117, & ſeq.
Aſyli jus, 132
Athenæ, 74
Ateſte, 444
Aventicum Helv. caput, 382
Aufidienus Rufus, 20, & ſeq.
Augurium aquilarum, 57
Auguſta Taurinorum, 424
Auguſtales ludi, 18, 36
Auguſtani equites, 278
Auguſtus Cæſar, 9, & ſeq. *ejus teſtamentum,* 13, *mors,* 13, *funus,* 13, & ſeq.
Auguſtodunum Æduorum caput, 109, & ſeq.
Aviones pop. 560
Avitus Didius. Vide *Didius Avitus.*
Aulus Vitellius. Vide *Vitellius.*
Auſpicia, ſortes & præſagia Germanorum, 550

B.

Badubennæ lucus, 163
Bajanus lacus, 272
Balſamum. 536
Bardanes, rex Parthorum, 197, *ejus mors,* 198
Baſilides Ægyptius ſacerdos, 530
Baſſus Lucillius. Vide *Lucillius Baſſus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Batavi, 59, & ſeq. 376, 378, 408, & ſeq. 424, & ſeq. 492, 496, 500, 541, & ſeq. 556, & ſeq.
Batavorum inſula, 53, 545
Batavodurum, 543
Bedriacum, 413, 415
Belgæ, 26, 108, 494, 495
Belus Amnis, 537
Berenice regina, 396
Bethaſii, 515, 521, & ſeq.
Bibaculi carmina, 142
Bingium, 521
Blæſus Junius. Vide *Junius Blæſus*.
Boii, 555
Boiocalus Anſibarius, 268
Bonna, 495, 498, & 522
Brodicia Praſutagi uxor. 284, *vitam veneno finit*, 287
Bracha tegmen barbarum, 404
Brigantes Britanniæ populi, 224, 576
Brinio Caninefas nobilis, 492, & ſeq.
Britanni, 228, & ſeq. 286, & ſeq. 568, & ſeq.
Britanniæ deſcriptio, 569, & ſeq.
Britannicus Claudii Cæſ. & Meſſallinæ filius, 198, 238, & ſeq. *Britannico Domitium anteponit Claudius*, 221, *Britannico venenum paratur à Nerone*, 247, *ejus mors*, ibid. *ſepultura*, 249
Brixellum, 410, 41[illegible]
Bructeri, 34, 39, & ſeq 269, 500, 540
Burii pop. 555
Burrhus Afranius rector Neronis, 242, & ſeq. 273, & ſeq. *ejus mors*, 292
Byzantium, 74, 237, & ſeq. 433, 463

C.

Cæcilius Simplex, *conſul*, 422, 474
A. Cæcina Severus, 25, 34, & ſeq. 37, 41, & ſeq. 53, & ſeq.
Cæcina Alienus, 375, 379, 382, & ſeq. 400, 403, 413, 437, & ſeq. 457
Cælius mons, 157, & ſeq.
Cæſarea, 431
Cæſia ſilva, 34
Caledonia, 579, & ſeq.
Cales provincia. 138
Caligula, Germanici filius, militari vocabulo ſic appellatus, 44
Caliſtus Claudii libertus. 207, 212
Calpurnius Aſprenas, 399
Calpurnius Galerianus, *C. Piſonis filius*, 490, *mors*, *ibid.*
Calpurnius Piſo, 65, & ſeq. 136, & ſeqq.
Calpurnius Repentinus, *centurio*, 375, *ejus mors*, 376
Calviſius Sabinus, *legatus*, 372
Camalodunum, *colonia*, 284, & ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Cameræ, *naves Ponticæ*, 464, & ſeq.
Campania, 116, 153, 157, 470
Campaniæ ora vaſtata, 339
Candidati præturæ duodecim, 18, & ſeq.
Caninefates, 161, & ſeq. 492, 495, & ſeq. 515, 529
Capito Fonteius. Vide *Fonteius Capito.*
Capitolii conflagratio, 35, 476
Capitolii reſtitutio, 413
Cappadoces, 76
Cappadocia, 398
Capreæ inſula, 157. & ſeq.
Capua, 469
Caracates pop. 523
Caractacus, *rex Britanniæ*, 224, 462, & ſeq.
Cariovalda, *Batavorum dux*, 55
Carmelus mons, 430
Carſulæ, 470
Carthiſmandua, *Brigantum regina*, 225, 462
Caſpiarum clauſtra, 353
Caſpia via, 183
Caſſius Chærea, 26
Caſſius Severus, *exſul*, 136, & ſeq.
Caſtorum locus, 406
Caſtum nemus, 563
Catmalda, *nobilis juvenis*, 78
Catulli Carmina, 142
Catumerus, *Chattorum princeps*, 200
Calenderis, *Cilliciæ caſtellum*, 86
Celſus Marius. Vide *Marius Celſus.*
Cenchrius amnis, 117
Centuriones verberibus multantur à militibus, 25
Cenus, *Neronis libertus*, 420
Cerialis Petilius. Vide *Petilius Cerialis.*
Cerius Severus tribunus, 365
Ceſellius Baſſus Pœnus, 335, *ejus mors*, 336
Ceſtius Gallus, *Syriæ legatus*, 507
Ceſtius Severus, ibid.
Cethegus Labeo legatus, 161
Chaldææ artis peritus Tiberius, 177, & ſeq.
Chamavi, 268, 560, & ſeq.
Charicles medicus, 192
Chaſuari pop. 560
Chatti, 36, & ſeq. 53, & ſeq. 68, 222, 268, 560
Cheruſci, 37, & ſeq. 57, 68, 70, 200, & ſeq. 222, 561, & ſeq.
Chriſtus, 319
Chriſtiani, 319, & ſeq.
Ciceronis carmina, 608
Ciceronis libri, 614
Cilices, 69, 85
Cilices agreſtes Clitæ dicti, 235
Cimbri, 525, 561
Cingonius Varro, 290
Cinithii, 74
Circenſes ludi, 198

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Civilis Claudius. Vide *Claudius Civilis.*
Clanis, fl. 48
Clarii Apollinis oraculum, 75
Claſſicus præfectus alæ Treverorum, 401, 514. & ſeq. 519, 528. & ſeq. 542
Clavarium, donativi nomen, 465
Claudia M. Silani filia, C. Cæſaris uxor, 176
Claudia Pulchra, ſobrina Agrippinæ, 151, 157
Claudius Apollinaris, 468
Claudius Tiberius Cæſar, 194, 199, 212. *Claudio nubit Agrippina Julia, mortua Meſſallina,* 213. *Claudii ſævitia,* 236. *Claudius temulentus,* 239. *Claudio venenum paratur dolo Agrippinæ*, ibid. *moritur*, ibid. *ejus funus,* 240
Claudius Civilis Batavorum princeps, 491, & ſeq. 514, & ſeq. 541, & ſeq.
Claudius Coſſus legatus, 383
Claudius Druſus. V. *Druſus.*
Claudius Faventinus centurio, 468
Claudius Julianus. ibid.
Claudius Labeo, Præfectus alæ Batavorum, 495, 515
Claudius Sagitta, 511
Claudius Sanctus, 519
Claudius Severus, 38[illegible]
Claudius Timarchus Cretenſis, reus agitur, 30[illegible]
Claudius Victor, 50[illegible]
Clemens Julius centurio 23[illegible]
Clemens, Poſtumi Agrippæ ſervus, 67, & ſeq.
Clitarum natio, 187
Clodius Macer, 353, 439
Cluſius Rufus, 385, 421, 424, & ſeq.
Cocceius Nerva, 154, *abſtinentia moritur,* 179, & ſeq.
Cottianæ alpes, 522
Codicilli Sejani, 144
Codicilli Piſonis, 96
Cælaletæ pop. 107
Cælius orator, ibid.
Cogidunus rex, 574
Cohibus fl. 464
Coi, 133, 237
Colonia Agrippina. Vide *Agrippina Colonia.*
Comageni. 69, 76
Cometes ſidus, 280, 320
Comitia conſularia, 49
Comitia à campo tranſlata ad patres, 359
Comitia Magiſtratuum habenda in quinquennium, 65
Conjuratio in Neronem, 322, & ſeq. *ejuſdem conjurationis proditio è domo Scevini,* 324. & ſeq. *conjuratorum ſupplicia,* 326, & ſeq.
Conſulum diſcordia, 167
Cora, Etruriæ promontorium 67
Corbulo Domitius, 104, & ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

ſeq. 201, & ſeq. 244, & ſeq. 260, & ſeq. 281, & ſeq. 301. & ſeq. 311, & ſeq. 444
Corcyra inſula, 90
Cornelius Dolabella, 111, 120, *ejus mors*, 423, & ſeq
Cornelius Fuſcus, 434, 443, 461
Cornelius Laco, 353, 356, & ſeq. 366, 369, *ejus mors*, 372
Cornelius Martialis, 475, & ſeq.
Cornelius Sylla, 252, 264, *ejus mors*, 296
Cornelius Tacitus de ſuis Annalibus, 140
Cornelius Tacitus, ſacerdos Quindecimviralis, & prætor ſub Domitiano, 198
Corſica, 402, & ſeq.
Cotta Meſſallinus, 135, 164, 169
Cottiæ alpes, 392
Cotys, rex Thracum, 80, & ſeq. *occiditur*, 80
Cotys, rex minoris Armeniæ, 197
Cremona, 405, & ſeq. 426, & ſeq. 440, 449, & ſeqq. *oppugnatur* 454. *Cremonæ excidium*, &c. 456, & ſeq.
Cremutius Cordus, 141, *ejus mors*, 142, *ejus libri*, ibid.
Creſcens, Neronis libertus, 386
Creticus Syllanus, rector Syriæ, 52, 69
Criſpinus centurio, 378
Crupellarii, 109
Cruptoricis villa, 161
Cugerni, 542, & ſeq.
Cincia lex, 190
Curtius Montanus, 346, 501, 506, & ſeq.
Curtius Rufus, 203
Curtius lacus. 369, 420
Cuſus fl. 79
Cyclopes, 117

D.

D*Acorum gens*, 351, 463
Dahæ pop. 51
Dalmatæ, 447, 465
Danubius fl. 463, 546
Decimus Pacarius. Vide *Pacarius*.
Decumana porta, 42
Demetrius Cynicus, 349
Dianæ Limenetidis templum, 146
Diana Perſica, 117
Dicendi formæ & generæ mutantur cum temporibus, 604
Didius Avitus, 227, 267, & ſeq. 283
Dillius Vocula. Vide *Vocula*.
Dinis, Thracum dux, 150
Divodurum, Mediomatricum oppidum, 380
Domitia, Neronis amita, 238
Domitianus, Veſpaſiani filius, 470, 478, & ſeq. *Cæſar conſalutatus à militibus*, 484, *ejus ſtupra, adulteria, & indomitæ libidines*, 485, 522, & ſeq. *imperii munia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

munia omittit, 533
Cn. Domitius, 162, 167
C. Domitius, Cn. Domitii Ænobarbi & Iuliæ Agrippinæ filius, 199, ei deſpondetur Octavia Claudii filia, 215, & ſeq. adoptatur à Claudio, 221
Domitius Afer, 151, 157
Domitius Balbus, 288
Domitius Celer. 84
Domitius Corbulo. Vide Corbulo.
Domitius Sabinus, 365
Donatus Valens, 377, ejus mors, 378
Druidæ, 284, 514
Druſilla Germanico genita, 174
Druſus Claudius, privignus Auguſti, Germanici pater, 11, 26, 68, 91
Druſus, Germanici frater, 18, 22, & ſeq. 47, 70, & ſeq 92, & ſeq. 98, & ſeq. 126. Druſo venenum parat Sejanus, 129, & ſeq. Druſi mors, ibid. funus, 130
Druſus, Germanici filius, 127, 134. ejus mors, 178
Druſus, Germanici filius falſus, 166
Dulgebini pop. 560

E.

EDucatio prava, 613, & ſeq.
Ædui, ſenatorum in urbe jus adepti, 205
Eleazarus, Judæorum dux, 530
Eloquentiæ utilitas, 581. & ſeq.
Emeritenſes, 387
Ennia, Macronis uxor, 190
Epheſii, 17
Epicharis, 322, & ſeq. ejus mors, 325
Eporedia, 383
Epponina, uxor Julii Sabini, 521
Eprius Marcellus. Vide Marcellus Eprius.
Equeſtris Fortunæ ædes apud Antium. 121
Erato, regina Armeniorum, 52
Euphrates flu. 186
Eudemus medicus Liviæ, 127, 131
Eudoſes pop. 560
Ezates. 217

F.

FAbius Maximus, 12 ejus mors, ibid.
Fabius Priſcus, 529
Fabius Valens, 353, & ſeq. 375, & ſeq. 406, 420, & ſeqq. 425, & ſeq. 437, & ſeq. 460, & ſeq. capitur, 462, interficitur, 471, ejus vita & mores, ibid. & ſeq.
Fabricius Veiento, 292
Fanum fortunæ, 465
Faſti adulatione temporum fœdati, 506
Fatone an ſorte volvantur res mortalium, 177
Felix Judææ præfectus, 234, 538, & ſeq.
Feminæ ob lacrymas damnatæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mnatæ, 172
Feminarum libido coërcita, 88
Feminarum pœnæ quæ ſervis conjunguntur, 233
Feminarum vitia, 104
Fenius Rufus, 251, 293, & ſeq. 322, & ſeq.
Fenni pop. 564
Filius patrem interficit, 454, & ſeq.
Flaccus Hordeonius, 354, 276, & ſeq. 431, 439, & ſeqq. 495, & ſeqq. interficitur, 505
Flamen Dialis, 116, 133, & ſeq.
Flavianus. Vide Titus Ampius Flavianus.
Flavius, Arminii frater, 54, 200
Flavius Sabinus. Vide Sabinus.
Flavius Veſpaſianus. Vide Veſpaſianus.
Flevum caſtellum, 161
Fœnebre malum, 175
Fonteius Agrippa, 63, 463
Fonteius Capito, 143, & ſeq. 354, 375, 49, & ſeq.
Forum Julii, 462
Foro-Julienſis colonia, 401, 462
Foſi pop. 561
Friſii, 160, 102, & ſeq. 267, & ſeq. 492, & ſeq. 560
Fucinus lacus, 235
Fuſius conſul. 162
Fulcinius Trio celebris accuſator, 62, & ſeq. 93, 186, & ſeq.
Furius Camillus, 74, & ſeq.
Fundani lacus, 474
Funera Germanorum, 557
Furnius, 151

G.

Galatia, 399
Galba, 35, & ſeq. occiditur, 369, ejus vita, mores, &c. 371, & ſeq.
Galbiani, 374
Galeria, uxor Vitellii, 424
Galerius Trachalus, 394, 422
Galgacus dux, 382
Galilæi, 234
Galli, 547, & ſeq.
Galli Rhenum accolentes Galbianis adverſi, 374
Galli rebellionem cœptant. 108, & ſeq.
Galli in Germaniam tranſgreſſi, 557
Gallia comata, 204
Gallia Lugdunenſis, 422
Gallia Narbonenſis, 220, 392
Gallia Criſpinilla, magiſtra libidinum Neronis, 384
Gambrivii, 547
Gannaſcus, Chaucorum dux, Caninefas natione, Germaniam inferiorem incurſat, & Gallorum oram vaſtat, 201, ejus mors, 202,
Garamantæ, 136
Gelduba, loci nomen, 501, 504, & ſeq.
Germani milites, 360, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

& ſeq. 411, 439, *læti bello*, 493, *fluminibus ſueti*, 540, *cuſtodes imperatoris*, 22, *Germanorum armatura*, 56, *Germanorum patrius mos in bello*, 548, & ſeqq. *Germanorum obnoxia morbis corpora*, 437
Germaniæ ſitus, mores & populi, 546, & ſeq. uſque ad finem libelli.
Germaniæ inferioris legiones, 354, 376
Germaniæ ſuperioris legiones, 356, 375
Germaniæ turbatio, 463
Germanicus Cæſar, Claudii Druſi filius, 11, & ſeq. 26, & ſeq. 32, & ſeq. 69, & ſeqq. 74. & ſeqq. *moritur*, 82, *ejus funus*, ibid. *honores illi poſt mortem decreti*, 87
Geſſius Florus, procurator Iudæa, 538
Gindes flu. 198
Gleſum, 563
Gotarzes, Parthorum rex, 197, 216, & ſeq. *moritur*, 217
Gothini pop. 563
Gothones pop. 564
Gracchus prætor, 175
Graiæ alpes, 425
Granius Marcellus, 46
Grinnes, 543
Gugerni, 499

H.

Hadria, 461
Hæmus mons, 107
Hammonis oraculum, 53
Haruſpicum collegium, 20
Q. Haterius, 17, *eju[s] mors*, 155
Haterius Agrippa, 73, 112, & ſeq
Helius Gracilis, Belgica legatus, 267
Helluſii pop. 566
Helvetii, Gallica gens, 382, 557
Helvidius Priſcus, 232, 513
Hercules apud Ægyptios celebris, 78
Herculis columna, 558
Herculis oraculum, 217
Herculi ſacra ſilva, 55
Hercynia ſilva, 55, 557
Herennius Gallus, 499, 532, *ejus mors*, 524
Herminones, 547
Hermunduri, 223, 269, 564
Herodes, rex Iudææ, 538
Hertum, id eſt, terram matrem colunt Germani, 562
Hiberi, 183, & ſeq.
Hieroſolyma, 534, 537, & ſeq.
Hiſpalienſes, 387
Hiſtriones, 132
Hordeonius Flaccus. Vide *Flaccus Hordeonius*.
Hortalus, nobilis juven. 66, 67
Hoſtilia, vicus Veronenſium, 445, 460
Hyberi, 229, & ſeq.
Hyrcani, 282

I.

Icelus, Galbæ libertus, Mar-

Martialis vocitatus, 356, 366
Iceni pop. 223, 224
Idiſtaviſus campus, 57
Ignes terra editi, 269
Illyricum, 70
Illyricus exercitus, 435, & ſeq.
Ingævones pop. 547
Inguiomerus, Arminii patruus, 43, 70, & ſeq.
Interamna, 471, & ſeq.
Ioannes Bargiora, dux Iudæorum, 539
Iordanis flu. 536
Iſichi, 258
Iſis, 534, 550
Iſtævones pop. 547
Italus, Cheruſcorum dux, 200
Iuba, Maurorum rex, 128
Iubillius, Hermundurorum rex, 222
Iudæi, 234, 534,
Iulia Agrippina. Vide *Agrippina.*
Iulia Auguſta Tiberii mater moritur, 162, *ejus ætas, genus, vita,* &c. ibid.
Iulia Auguſti filia, 35, *ejus mors,* ibid.
Iulia Auguſti neptis, 160, *ejus mors,* ibid.
Iulia Druſi filia, 103, 180
Iuliares, 217
Iulius Agreſtis, 467, & ſeq.
Iulius Agricola, 560, & ſeq. uſque ad finem libri.
Iulius Alpinus, 382
Iulius Atticus, 367
Iulius Auſpex, 522
Iulius Briganticus, 405, 523
Iulius Burdo, 378
Iulius Calenus, 458
Iulius Carus, 370
Iulius Celſus, 174
Iulius Civilis, 378
Iulius Claſſicus. Vide *Claſſicus.*
Iulius Cordus, 386
Iulius Florus Trevir, 108, *ejus mors,* 109
Iulius Frontinus, 505, & ſeq.
Iulius Fronto, 360, 407
Iulius Gratus. ibid.
Iulius Manſuetus, à filio occiſus, 454
Iulius Martialis, 363, 389
Iulius Maximus, 502
Iulius Paullus, 491
Iulius Pelignus, procurator Cappadociæ, 232
Iulius Placidus, 483
Iulius Poſtumus, 131
Iulius Priſcus, 437, 467, *ejus mors,* 490
Iulius Sabinus, 514, *ejus mors,* ibid.
Iulius Sacrovir Æduus, 108, & ſeq. *ejus mors,* 110
Iulius Secundus, 593
Iulius Tutor, Trevir, 514, 517, & ſeq. 523, & ſeq. 543
Iulius Vindex, 333, & ſeq. 374
Iunia Silana, 199
Iunius Blæſus, legatus legionum Pannonic. 18, &

& ſeq. *proconſul Africæ*, 100, 116, & ſeq. 122

Iunius Blæſus, *Lugdunenſis Galliæ rector*, 378, 422, *ejus mors*, 459, *ejus genus & mores*, 460

Iunius Gallio, 198, 334

Iunius Mauricus, 506

Iunius Ruſticus, 164

Iunius Silanus, *proconſul Aſiæ*, 158, & ſeq.

Iuris & legum principia: 101, & ſeq.

Iuvenales ludi, 277, 314

L.

LAco. Vide *Cornelius Laco.*

Langobardi, 71, & ſeq. 562

Laodicea urbs, 282

Latinius Latiaris, 158, & ſeq. 169

Latinius Pandus, *proprætor Mœſiæ*, 80, & ſeq.

Legum principia & varietates, 101, & ſeq.

Lemovii pop. 562

Lentulus Getulicus, 182

Lepida, *mater Meſſallinæ*, 211, 238

M. Lepidus, 17, 135, & ſeq. *ejus mors*, 180

Leptitani, 512

Leucorum civitas, 380

Libanus mons, 536

Liber pater, ibid.

Libertatis atrium, 365

Libo Druſus, 62, *ejus mors*, 63, & ſeq.

Licinius Mucianus. Vide *Mucianus.*

Licinius Proculus, 371, 381, & ſeq. 415, 422

Legii pop. 223, 564

Ligures, 401

Lingones, 376, & ſeqq. 522, & ſeq.

Linus Thebanus, 200

Litterarum novæ formæ, 199

Livia Auguſta, 12, & ſeq. 26

Livia, *Druſi uxor*, *ſoror Germanici*, 70, 87, 127 *adultera Sejani*, 130, 144

Livineius Regulus, 278

Locuſta, *venefica mulier*, 239, 248

Lollia Paullina, 212 220

M. Lollius, 111

Londinium, 285

Luceius Albinus, 411, *ejus mors*, ibid.

Lucillius Baſſus, 441, 448, & ſeq. 460, 486, & ſeq.

Lucillius centurio, *Cedo alteram*, *dictus*, 21

Luco, *municipium Vocontiorum*, 381

Lugdunum, 376, 533

Lugdunenſis colonia, 375

Lugdunenſes & Vienenſes diſcordes, 381

Luna langueſcens claro cœlo, 24

Luppia flu. 39, 544

Luſitani, 383

Luſtrale certamen, 336

Lutorius Priſcus, 111 *ejus mors*, 112

Lyris amnis. 235

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Lygdus ſpado, 129. & ſeq.

M.

Macer Martius, 405, 411
Macro, libertus Tiberii, 186, & ſeq.
Magi, 62
Magius Cæcilianus, 107
Maguntiacum, 492, 504, & ſeq. 519
Majeſtatis lex, 45
Malorix, Friſiorum prin. 267
Malovendus, Marſorum dux, 61
Mamercus Scaurus, 17, 181, *ejus mors*, ibid.
Manlius Patricius, 509
Manlius Valens, 380
Mannus Tuiſtonis filius, 545
Marcellus, ſororis Auguſti filius, 10, 357
Marcellus Eprius, 419, & ſeq. 256, 508, & ſeq.
Marcodurum, vicus, 500
Marcomani, 71, 78, 613
Mardi pop. 281
Margarita ſubfuſca & liventia gignit Oceanus, 571
Maricus Boius, deus Galliarum, 422, *feris objectus, ſed non laniatus occiditur*, ibid.
Marius Celſus, 357, 365, & ſeqq. 383, 406, & ſeq. 412, 421, & ſeq.
Marius Maturus, 400, 461
Marobodutus, Marcomanorum rex, 70, & ſeq. 78
Marſaci, 515
Marſi, 34, & ſeq. 61, 547
Maſigni, 563
Martianus Icelus. Vide *Icelus*.
Martius Macer. Vide *Macer*.
Marus flu. 79
Mathematici, 64, 361, 423
Mattiaci, 505, 558
Mattiacus ager, 202
Mattiacum, Cattorum cap. 37
Mauretaniæ duæ, 355, 421
Mauri, 73, 421
Mediolanum, 383
Mediomatrici, 524
Meherdates, filius Phrahatis, 215, 217, *victus*, ibid.
Mella, eques Romanus, 341
Memmius Regulus, 291
Memnonis ſaxea effigies, 78
Memphis, 532
Menapii, 500
Mennius Rufinus, caſtrorum præfectus, 448
Mephitis templum, 458
Meſopotamia, 186
Meſſalla Valerius, 14
Meſſallina, uxor Claudii, 194, & ſeq. *ejus adulter C. Silius*; 191, *nubit C. Silio*, 206, *accuſatur apud Claudium*,

dium, ibid. ejus mors, 211
Meſſallinus Cotta. Vide Cotta Meſſallinus.
Mævius Pudens, 362
Milichus, 325, & ſeq. 332
Milvius pons, 264, 392
Minucius Juſtus, 445
Miracula, 113, 530
Miſenenſis claſſis, 399 468
Mithridates, Armeniæ rex, 197, 118, & ſeq. occiditur, 231, & ſeq.
Mœſia, 387, 410
Mœſiacæ legiones, 410, 443
Mona inſula, 283, 576
Monobazus, 301
Montanus Alpinus. Vide Alpinus Montanus.
Morini, 500
Moſa flu. 53, 500
Moſella flu. 266, & ſeq. 528
Moſes, 535
Mucianus, 355, 397, 428, & ſeq. 445, 466, 472, & ſeq. 487, 505, 522, 527
Mumius Lupercus, 494, & ſeq. interfectus, 518
Munatius Plancus, 29
Muſonius Rufus, 481, 489, 506
Muſulani, 73

N.

NAbalia, ſive Vahalis flu. 543
Nabarvali, 564
Nar flu. 48, 93
Narbonenſis provincia, 386, 400
Nariſci pop. 503
Narciſſus, Claudii libertus, 207, 212, 238, ad mortem adigitur, 242
Narnia, 471, 480, & ſeqq.
Nauportum, 20
Neapolis, 314
Nemetes pop. 222, 558
Nero filius Germanici, 69, 102, 154
Nero, Filius Cn Domitii Ænobarbi & Juliæ Agrippinæ, 228, Octaviam Claudii filiam in matrimonium accipit, 236, Imperator conſalutatus, 240, lupanaria pererrat, &c. 252, matrem interficit, 274, exturbat Octaviam & Poppææ conjungitur, 297, denubit Pythagoræ, 316
Nero falſus, 313, interfectus, 314
Nervii, 493, 502, 529, 558
Ninus urbs, 217
Nola urbs, 12, & ſeq.
Nonius Actianus, 507
Nonius Receptus, 375, ejus mors, ibid.
Norici, 383, 527
Noricum, 383
Novaria, ibid.
Noveſium, 499, & ſeq. 516, 521, & ſeq. 543
Nuithones pop. 562
Numiſius Rufus, 496, ejus mors, 524

Numi-

Numiſius Lupus, 444
Nymphidius, 333
Nymphidius Sabinus oppreſſus, 352

O.

Occia Veſtalis, 88
Occhoris rex, 535
Oceanus tumeſcit maxime impulſu Aquil., *ſimul ſidere æquinoctil*, 44, *violentior cetero mari*, 60
Octavia, Claudii filia, Britan. ſoror, 213, *ſpondetur Domitio*, ibid. & ſeq.
Octavius Aug. pater, 14
Octavius Fronto, 64
Octavius Sagitta, 262
Odruſæ pop. 107
Olennius, 160, & ſeq.
Onomaſtus, 362, & ſeq.
Ophenſis populus, 512
Opitergium, 444
Oppiæ leges, 104, & ſeq.
M. Opſius, 160
Oratio Agrippinenſium, 520
Oratio Caractaci, 225
Oratio C. Caſſii, 289
Oratio Cerialis, 522, 523
Oratio Civilis, 501, 542, 545
Oratio Claudii, 542
Oratio Curtii Montani, 507
Oratio Galbæ, 357, & ſeq.
Oratio Galgaci, 581, & ſeq.
Oratio Germanici, 30
Oratio Hortali, 66
Oratio Julii Agricolæ, 583, & ſeq.
Oratio Juliæ Agrippinæ, 251
Oratio M. Lepidi, 110, & ſeq.
Oratio Mucian. 428, & ſeq.
Oratio Neronis, 294, & ſeq.
Oratio Othon. 367, 389, & ſeq. 416
Oratio Pæti Thraſeæ, 309
Oratio Piſonis, 364
Oratio Segeſtis, 37, 38
Oratio Senecæ, 293, & ſeq.
Oratio Tencterorum legati, 519
Oratio Tiberii, 94, 144
Oratio Vitellii, 214
Oratio Vologeſis, 301, & ſeq.
Oratio pulchra quæ, 608
Orationis forma ac ſpecies mutanda cum conditione temporum ac diverſitate aurium, 605, 606, & ſeq.
Orator qualis eſſe debeat, 608
Oratorum dignitas, 620
Oratorum vitia, 611
Orcades inſulæ, 572
Ordovices, 224, 576
Orientis regna mota, 51
Ornoſpades dux, 186
Orodes, filius Artabani regis. 183
Orphidius Benignus interficitur, 415, *ejus corpus crematur*, 416
Oſi pop. 558, 563
Oſtorius, proprætor Britan-

tanniæ, 223, & ſeq.
ejus mors, 226
Oſtorius Scapula, 291, 340, *ejus mors*, 341
Oſyris, 532,
Otho, 356, & ſeq. 361, & ſeq. *imperator conſalutatus*, 363, *ejus falſæ virtutes*, 383, *luxu, ſævitia, audacia exitioſus Reipubl.* 409, *ejus mors*, 418, *ſepulchrum*, ibid. *ejus ætas, genus, mores, &c.* ibid.
Oxiones pop. 566

P.

Pacarius Decimus, 402, *ejus mors*, ibid.
Pacorus, rex Parthorum, 537
Pacorus, Vol. frater, 306
Pactius Africanus, 507
Pactius Primipili centurio, 257, 305
Padus fl. 383, 403, 410, 415, 465
Pætus Ceſennius, 303 & ſeq. 311
Pætus Thraſea, 265, 345, & ſeq. 487, & ſeq.
Pallas, Claudii libertus, 212, & ſeqq. 221, & ſeq. 239, 242, *ejus mors*, 299
Palmæ, 536
Pamphilia, 399
Panda flu. 218
Pandateria inſula, 35
Pannonii, 305, 447
Pannonicæ legiones, 18, 400, 449
Paphiæ Veneris templum, 396
Papyrius centurio, 511 & ſeq
Papia Poppæa lex, 10[illegible]
Paris hiſtrio, 251, 25[illegible]
Parthi, 183, & ſeq. 198, & ſeqq. 215, & ſeq 230, 246, & ſeq. 256, 282, 311
Patavium, 444
Paullinus Suetonius. Vide *Suetonius Paullinus.*
Pecuniæ, nervi civilis belli. 433
Pedaneus Secundus à ſervo interfectus, 289
Peninæ alpes, 379, 392
Percennius, 19, *ejus mors*, 24
Petilius Cerialis, 470, 480, 522, & ſeq. 540, & ſeq. 543
Petronia, uxor Vitellii, 423
Petronius Turpilianus, 259, *ejus mors*, 353
Petronius procurator, 383
C. Petronius, 342, *ejus vita & mores*, 343, & ſeq.
Peucini, 566
Pharaſmanes, Hyberniæ rex, Mithridatis frater, 197, & ſeq. 229. & ſeq.
Philippopolis, 107
Phœnix avis, 180
Phrahates rex, 51
Phrahates, Phrahatis filius, 183, *ejus mors.* ibid.
Phryxus, 184

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Picenus ager, 461
Pirenæum, 361
Cn. Piſo, Piſonis filius, Syriæ præfectus, 69, 76, & ſeq. *accuſatur, Germanicum devotionibus & veneno peremiſſe,* 93, & ſeq. *Piſonis mors,* 96, *ejus codicilli,* 97, *ejus filii,* 98
Piſo Proconſul Africæ præfectus, 505, *interficitur.* 510, & ſeq.
L. Piſo, Hiſpaniæ citer. prætor, 147, *ejus mors,* 148
L. Piſo Pontifex fato obit. 172
Piſo Licinianus, 357, *ejus genus & mores,* ibid. *adoptatur à Galba,* 359, *trucidatur,* 370
Placentia, 403, *oppugnatur à Cæcina,* 404, & ſeq.
Plancina, uxor Cn. Piſonis, 70, 76, 96, *ejus mors,* 179
Plautius Silvanus, 136
Plautus Ælianus pontif. 513
Plautus Rubellius, 280, 338, *ejus mors,* 339
Plinius, Germanicorum bellorum ſcriptor, 43, 455
Plotius Firmus, 371, 389, 416
Plotius Griphus, 466, 505
Poëticæ laus, 600
Poëticus decor ab Oratore exigitur, 606
Pomerium urbis auxit Claudius. 221
Pompeia Paulina Senecæ uxor, 328
Pompeius Longinus, 365
Pompeius Propinquus, procurator Belgicæ, 356, 378, *interfectus.* ibid.
Pompeii theatrum igne fortuito hauſtum, 122
Pomponia Græcina, 250
Pomponius Flaccus, 81, *ejus mors,* 180
Pontius Pilatus, 319
Pontus, 398
Poppæa Sabina, ſcortum. 263, 270, 356, 361, *conjungitur Neroni exturbata Octavia,* 297, *ejus mors,* 337
Poppæus Sabinus, 49. 148. *ejus mors,* 187, *ejus origo & vita,* ibid. & ſeq.
Poppæus Silvanus, 465, 510
Poppæus Vopiſcus, 386
Porcius Septimius, 444
Portus Herculis Monœci, 461
Prætores ærarii. 489
Praſutagus, Icenorum rex. 284
Primus Antonius. Vid. *Antonius Primus.*
Priſcus Helvidius. Vid. *Helvidius Priſcus.*
Priſcus Julius. Vide *Julius.*
Proculus Licinius. Vide *Licinius Proculus.*
Prodigia, 261, 391, 464
Proſerpina, 456
Pſeudophilippus, rex Macedo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tedonum, 238
Ptolomæus mathem. 361
Ptolomeus rex, 138, 531
Publicani, 166
Publius Celer, 489, 506
Puteoli, vetus oppidum in Italia, 283
Puteolani, 469, 265
Pyramides, 78
Pyramus fl. 81
Pythagoræ Nero nubit, 316
Pythius Apollo, 531

Q.

Quadi, 563
Quæſtores, 254
Querquetulanus mons. 157
Quinctilius Varus, 157, 37, ejus mors, 159
Quinctus Atticus, 477
Quinquennale ludicrum, 279

R.

Rapax legio, 414, 450
Ravenna, 440
Remi, 522
Reudigni pop. 562
Rhacotis, 534
Rhadamiſtus, Pharaſmanis filius, 229, & ſeqq. 243, 258
Rhenus fl. 53, 266, 268, 491, & ſeq. 496, 540
Rheſcuporis, Thraciæ rex, 79, interficitur, ibid.
Rheti, 376, & ſeq. 444
Rhetia, 355, 449
Rhetica juga, 376
Rhodanus flu. 266
Rhametalces, Thraciæ rex. 81
Rigodulum, 529, & ſeq.
Roma oppugnatur & capitur, 483, & ſeq.
Romæ incendium, 156, 189
Romæ incendium ſub Nerone, 316
Romanus Hiſpo. 46
Romulus Marcellus, 377. occiſus, 378
Roſcius Cælius, ibid.
Rubellius Plautus. Vide Plautus.
Rufus Criſpinus, 228, 263, ejus mors, 333, 341
Rufus Helvius, 99
Rugii pop. 564
Ruminalis arbor. 269

S.

Sabinus Flavius, 474, ſeqq. ejus mors, 478
Sabinus Titius. Vide Titius Sabinus.
Sabrina flu. 223
Saleius Baſſus, 594
Salluſtius Criſpius, 13, 68. ejus mors, 103, 462
Salluſtiani horti. 482
Salonina uxor Cæcin. 404
Salvius Cocceianus, 417
Salvius Titianus. Vide Titianus.
Samaritæ, 234
Samii, 132
Sardiani, 152
Sardinia, 402
Sariolenus Vocula, 507
Sarmatæ, 183, & ſeq. 387
Sarmatæ Iazyges, 223 444
Saturnus, 535
Saturni dies feſti, 480

Scrib-

Scriboniani fratres, 507
Scribonianus Camerinus falſus, 427
Scribonianus Craſ. 505
Scydrothemus, Sinopenſium rex. 531
Seditio militaris, 383, 407, 509
Sedochezorum rex, 464
Segeſtes. 36, & ſeq.
Segimerus, Segeſtis frater. 45
Segimun. Segeſtis filius, 37
Sejanus. Vide *Ælius Sejanus.*
Seleucenſes. 188
Seleucia. 197, & ſeq.
Seleucus mathem. 430
Semnones, 70, 205
Sempronius Denſus, 370
Sempronius Gracchus, pervicax adulter. 35, *ejus mors*, ibid.
Senatorum adulatio, 119, 334
Senatu depelluntur famoſi probris. 205
Seneca. Vide *Annæus Seneca.*
Senia lex, 205
Senienſis colonia, 509
Gn. Sentius. 84
Sequani, 26, 109, 521
Servius Galba. V. *Galba.*
Serapis deus, 530
Servi Germanorum, 556
Servile bellum motum per Italiam. 138
Servilia, Servii Sorani filia, 348
Servius Maluginenſis, flamen Dialis, 116
Seſtius Pagonianus, 169
Sextilia, Vitelliorum mater, 124
Sextilius Felix, 444
Sext. Papinii repentinus & informis exitus. 191
Sext. Veſtilius, 172
Sibyllæ libri, 173, 319
Sido & Italicus, Suevorum reges, 444, 452
Silanus, 100, & ſeq. 119, & ſeq.
Silia, 143
Silius, legatus inferioris Germ. legionis. 25, 53 & ſeq. 61, 110, *ejus mors*, 134
Silius conſul. 195, *adulter Meſſallinæ*, 199, 206, *Tribunali admotus*, 210, *ejus mors*, ibid.
Silures, 224, & ſeq.
Simon, Judæorum dux, 539
Sinnaces, 186
Sinope, Ponti urbs, 531
Siſenna, 398
Sitones pop. 565
Smyrnæi. 152
Sohemus rex, 432
Sophonius Tigellinus. Vide *Tigellinus.*
Soranus, proconſul Aſiæ, 343
Soſia Galla, Silii uxor, 134, & ſeq.
Soſibius, Britannici educator, 194
Spectaculum gladiatorum, 203
Speluxca, nomen villæ, 154
Spurina Veſtricius. 400, & ſeq. 412
Statius Murcus ſpeculator,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

tor, 370
Stertinius, 54, & ſeq.
Stœchades, *Maſſilienſium inſulæ*, 462
Suardones pop. 562
Subrius Dexter, 365
Subrius Flavius, 330
ejus mors, ibid.
Suedius Clemens. 392, 400, & ſeq.
Suetonius Paullinus, 392 406,415,422.569
Suevia, 563
Suevi, 32,70,351, & ſeq. 562, & ſeq.
Sugambri, 61
P. Suilius, *quæſtor Germanici*, 140, *accuſatur ſub Claudio*, 194, & ſeq. 261, & ſeq. *in inſulas Baleares pellitur*, 262
Suiones, 565
Sulpicius Florus, 370
Sulpicius Quirinius, 111 & ſeq.
Sunici. 521
Suovetaurilia, 185, & ſeq.
Sylla Corn. Vide *Cornelius Sylla*.
Syllani, 383, 402
Syria, 69,397,430 & ſeq.
Syriæ legiones, 355,386, 429

T.

T*Abularum publicarum* 224
Tacfarinas Numida, 73, 97, 104, 136, & ſeq.
ejus mors, 137, & ſeq.
Tacitus. Vide *Corn. Tacitus*.
Tanaïs, *flu.* 219
Tanfane, *templum celebernum Marſis*, 34
Tarpeia rupes, 476
Tarracina, 470,479
Tarracinenſes, 486
Tartarus flu. 445
Taunus mons, 37,222
Tauriana ala, 104
Taurina ala, 378
Taurina colonia, 425
Taurus mons, 187,304
Tencteri, 268,559
M. Terentius, *eques Rom.* 171
Temeſtina natio. 147
Terræ motus in Aſia, 72
Tertius Julianus, 505
Teutoburgienſis ſaltus, 39
Thebæ veteres, 78
Thraces, 148, & ſeq.
Thraſea Pætus, 265,343, & ſeq. 487
Thubuſcum opidum, 137
Thuſcus vicus, 157
Thyle, 572
Tiberis, 48,392
Tiberius Alexander, 313, 355,430
Tiberius Nero, *privignus Auguſti*, 10,& ſeq. 30. 44, & ſeq. 52,59,66, & ſeq. 103, *libellus accuſatorum inſumit operam*, *in ſecuritatem compoſitus*, 109, *in Campaniam proficiſcitur*, 153, *abdit ſe in inſulam Capreas*, 157, *ejus libidines & ſcelera*, 167, & ſeq. *ejus mors*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

mors, 192, *ejus ætas*, *ejus mores &c.* ibid. & ſeq.
Ticinum, 403, 407
Tigellinus Sophonius, *Neronis corruptor & proditor*, 384, *ejus inhoneſtus exitus*, ibid. *ejus genus*, *vita*, *mores*, 293
Tigranes, *Armeniæ rex*, 52, *mors*, 187
Tigranes Cappadox, *Archelaï regis nepos*, 282, 300
Tigranocerta, 281, 302
Timotheus, *pantiſtes cærimoniarum*, 531
Tingitana provincia, 421
Tiridates, *Vologeſis frat.* 183, 232, 255, 301
Titianus Salvius, *frater Othonis*, 394, 406, 410, 422
Titius Sabinus eques Roman. 184, 153, *ejus mors*, ibid.
Titus Ampius Flav. 434, 443, 446
Titus Livius, 141
Titus Veſpaſianus, 443, 486, 509
Titus Vinius, 365, & ſeq. 370, *ejus cædes*, 370, *ætas*, *genus*, *vita*, *&c.* 372
Togonius Gallus, 168
Tolbiacum, 529
Tranſalpinæ gentes, 514
Tranſpadanæ regionis municipia, 383
Tranſrhenani, 497, 500
Trapezus, *civitas Græciæ.* 463
Traſullus, *ſcientiæ Chaldæorum magiſter.* 177
Trebellius Maximus, 378, 424, 575
Treborici pop. 556
Trebonius Garucianus, 353
Treveri, 108, 377, 401, 494, 505, 522, 556, & ſeq.
Triaria, *L. Vitellii uxor*, 423, 479
Triboci, 523
Tribunicia poteſtas, 116
Trinobantes, 284
Trio Fulcinius. Vide *Fulcinius Trio.*
Tubantes. 34, 268
Tuiſto deus, 547
Tullius Flavianus, 480
Tullius Valentinus, 522, & ſeq. *capitur*, 524, *occiditur*, 532
Tungri, 401, 493, 514, 545
Turonii, 108
Turullius Cerialis, 405
Tutor. Vide *Julius Tutor.*

V.

Vacationes militares remiſſæ. 371
Vada, *caſtrum*, 543
Valens. Vide *Fabius Valens.*
Valentinus Tullius. Vide *Tullius Valentinus.*
Valerius Aſiaticus, 193, 378, 487, *ejus mors*, 203
Valerius Feſtus, 439 510
Valerius Paullinus, 461
Valerius Ponticus, 289
Vandalii, 547
Vangio & Sido, *reges*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Suevorum, 223, & ſeq.
Vangiones, 222, 268, 552
Vannius, *Quadorum rex*, 79
Vannius, *Suevorum rex*, 222
Varini pop. 562
Varius Criſpinus, 388, *obtruncatur*, ibid.
Varus Alphenus. Vide *Alphenus Varus.*
Varus Arrius. Vide *Arrius Varus.*
Vaſcones, 502
Vaticani infames loci, 437
Vatinius, 315, & ſeq.
Ubii, 28, 222; & ſeq.
Ubiorum ara, 28
Ubiorum civitas, 28, 222
Vectigalia, 266
Vectius Bolanus, *Britanniæ præfectus*, 424, 439, 575
Vedius Aquila, 415, 444
Velinus lacus, 48
Velius Gallus, 165
Velleda virgo fatidica nationis Bructeræ, 518, & ſeq.
Vellocatus Cartiſmanduæ adulter, 462
Venedi, 565
Venuſius, *Brigantum rex*, 462, & ſeq.
Ventidius Cumanus, *Galilææ præpoſitus*, 234
Verania, *Piſonis uxor*, 372
Vercellæ, 383
Verginius, 353, & ſeq. 375, 386, 419, 426
Verona, 405, 445, 446, 466
Verritus, *Friſiorum princeps*, 267
Verulamium municipium, 285
Verulana Gracilia, *femina inſignis*, 475
Veſpaſianus, 355, 374, 386, 395, & ſeq. 428, & ſeq. 486, & ſeq. 512, 540
Veſtales virgines, 481, 513
Veſtinus 331, & ſeqq. *ejus mors*, ibid.
Veſtricius Spurinna. Vide *Spurinna.*
Veſuvius mons, 158
Vetera caſtra, 496, 504, 516, 540
Veterani. 283
Veturius Optio, 362
Vibius Criſpus, 399
Vibulenus Agrippa eques Rom. venenum haurit. 187
Vibulenus miles gregarius, 21, *ejus mors*, 24
Vicentia, 445
Vienna, 425
Viennenſes, 381, 425
Vindex Julius. Vide *Iulius Vindex.*
Vindoniſſa, 518
Vinius. Vide *Titus Vinius.*
Vipſania, *M. Agrippæ filia.* 17
Vipſanius Meſſalla, 446, 507
Virdius Geminus dux, 464
Vitellius Varro, *inferioris Germ. legatus*, 108

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Viſurgis fl. 44, 55
Vitelliani motus initia & cauſæ, 371
A. Vitellius, 354. 373, 375, & ſeq. 417, & ſeq. 458, & ſeq. *capitur*, 483, *occiditur*, 483, *ejus genus, vita, mores, &c.* ibid.
L. Vitellius, Vitellii pater, 213, 483
L. Vitellius, A. Vitellii frater, 459, ib. & ſeq. 478, & ſeq. *interficitur*, 486, *ejus mores*, ibid.
P. Vitellius, 165
Umbria, 461
Umbricius aruſpex. 366
Vocetius mons, 382
Vocontii, 381
Vocula dux, 591, 489, & ſeqq. 515, & ſeqq. *ejus mors*, 517
Vologeſes, Parthorum rex, 229, 252, 245, & ſeqq. 258, 300, & ſeq. 306, & ſeq. 512
Vonones, Phrahatis filius, Arſacidarum rex, 51, & ſeq. *ejus mors*, 81, & ſeq.
Urgulania, 65, 136
Uſipetes, 24
Uſipii. 559, 581

Z.

Zenobia, uxor Rhadamiſti, 233
Zenon, Polemonis regis Pontici filius, 76
Zeugma opidum, 216

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 19